DANIEL DEFOE

Colonelul Jack

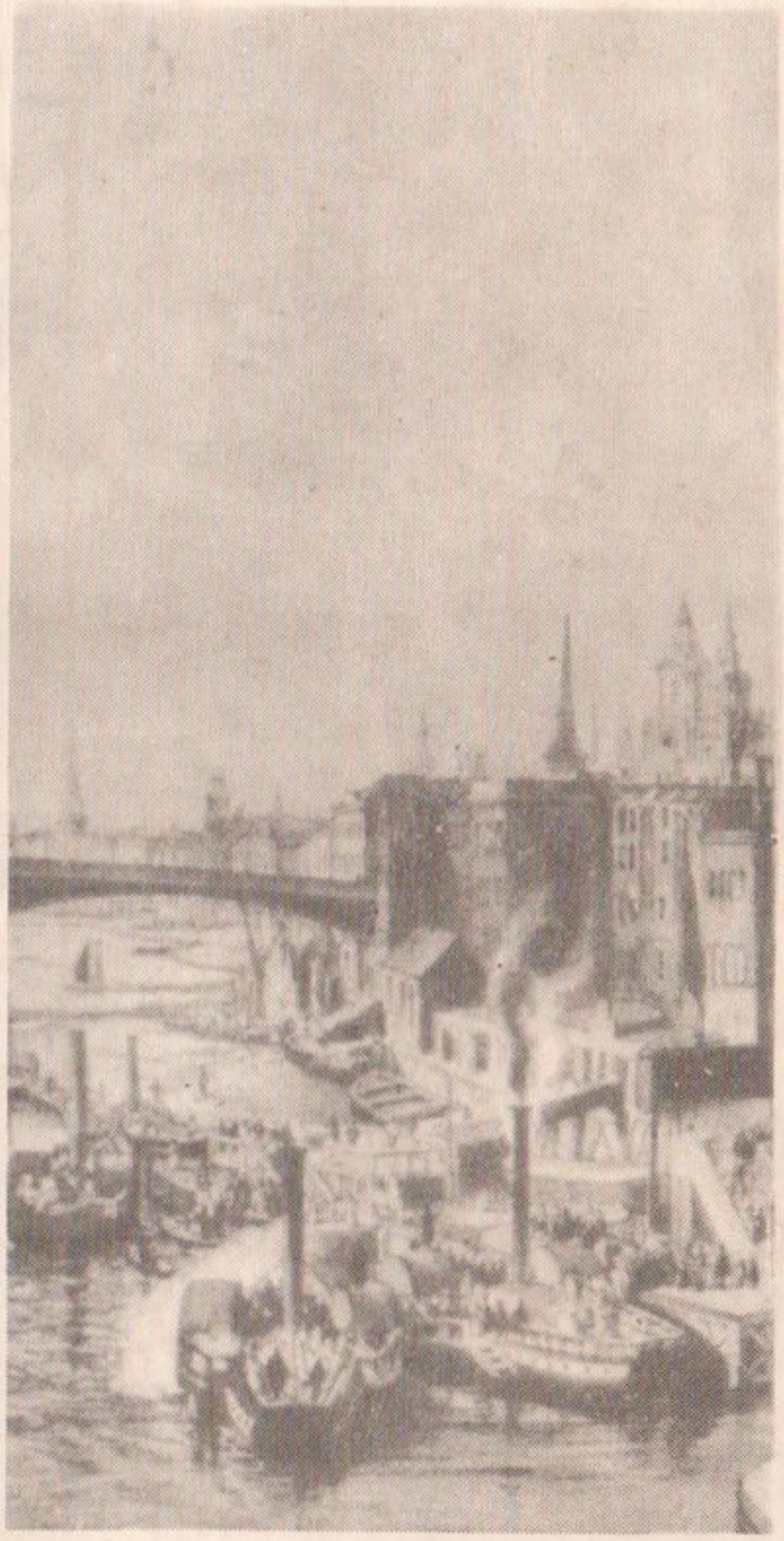

Editura Univers

clw

Clasicii

Literaturii Universale

Coperta colecției : *Vasile Socoliuc*

DANIEL DEFOE

THE LIFE
OF
COLONEL JACK

Everyman's Library

Daniel Defoe

COLONELUL JACK

în românește de ION CARAION

București 1972

Editura Univers

VIAŢA COLONELULUI JACK

CAPITOLUL I

Introducere — Mă părăsesc părinţii aproape îndată după naştere — Doica mea îmi dă porecla de Colonel Jack — Firile celor trei Jack — Colonelul Jack, Căpitanul Jack şi Maiorul Jack — Doica se prăpădeşte, iar nouă ni se dă drumul în lumea largă — Căpitanul Jack biciuit pentru tîlhărie — Ne facem hoţi de buzunare —

Avînd în vedere că viaţa mea a fost ca un joc de şah al naturii şi că pot privi acum îndărăt, asupra ei, de la o mai mare depărtare decît cei din tagma căreia şi eu cîndva i-am aparţinut, cred că povestea mea ar putea avea pe lume un sens tot aşa de potrivit ca şi multe povestiri citite cu plăcere zi de zi, după cîte văd, cu toate că n-au ceva la fel de distractiv sau de plin de învăţăminte cum sînt încredinţat că veţi întîlni în istorisirea ce urmează.

Obîrşia mea poate fi de o aşa de înaltă treaptă ca a orişicui, căci — după cîte am auzit — mamă-mea frecventa numai buna societate, însă asta ţine mai mult de povestea ei decît de a mea ; tot ce ştiu eu în legătură cu lucrurile de mai sus, am aflat numai prin tradiţie din gură în gură. Doica mi-a povestit despre mamă-mea că era o doamnă din lumea bună şi că tatăl meu era un om nobil, iar ea — doica — primise o frumuşică sumă de bani ca să mă ia de pe capul lor, salvîndu-l şi pe el şi pe mamă-mea de necazurile legate îndeobşte de nenorocul de a avea de întreţinut un copil, despre care mai bine ar fi să nu se vadă şi să nu se audă nimic.

Tatăl meu, pare-se, i-a dat doicii întrucîtva mai mult decît se înțelesese cu maică-mea, numai ca ea să-i promită solemn că se va purta bine cu mine și că mă va da la școală ; și a însărcinat-o ca, dacă îmi va fi dat să trăiesc pînă voi crește cît de cît mai mare și pînă voi fi în stare să înțeleg ce însemna asta, doica să aibă întotdeauna grijă să mă facă să nu uit că eram un gentleman ; iar acest lucru, ar fi spus el, era toată educația pe care ar dori ca doica să mi-o strecoare în suflet ; căci nu se îndoia, întărise tată-meu, de faptul că mai curînd sau mai tîrziu această simplă aluzie avea să mă inspire cu gînduri pe potriva baștinii mele, făcîndu-mă cu siguranță să mă port ca un gentleman, dacă reușeam să duc în mine credința că asta și sînt.

Însă nenorocirile abătute peste mine nu erau ursite să se sfîrșească atît de repede cum începuseră. Foarte rar li se întîmplă celor peste care s-a abătut nenorocirea, ca să-i încerce doar pentru o zi ; după cum cei mari se înalță pe trepte de măreție pînă la culmea gloriei, unde strălucesc, tot așa cei amărîți se scufundă printr-o serie de dezastre pînă la adîncul mizeriei lor, și rămîn vreme îndelungată în chinurile și agoniile acelei disperate situații, pînă cînd vreo întorsătură a norocului, dacă vreodată li se întîmplă și lor așa ceva, le oferă o cale de scăpare.

Doica mea s-a dovedit atît de cinstită față cu legămîntul făcut cît ai fi putut să te aștepți de la cineva de teapa ei și, mai ales, atît de cinstită cît i-o îngăduia situația sa ; căci femeia m-a crescut cu multă grijă dimpreună cu propriul ei fiu și cu o altă odraslă a rușinii, ca și mine, la creșterea căreia se înhămase în aceleași condiții.

Numele meu era John, după cum am aflat de la ea, dar nici doica nici eu habar n-aveam despre vreun nume de familie care să-mi aparțină ; așa că slobod am fost să mă numesc, după propriul meu chef, „domnul Oricine" — nume care mi se potrivea chiar și dacă soarta mi-ar fi hărăzit să trăiesc în mai prielnice împrejurări.

Dar s-a întîmplat ca propriu-i fiu (căci avea și ea un băiețel al ei, cam cu vreun an mai mare) să se cheme tot John ; iar după vreo doi ani a mai luat încă o odraslă a rușinii, cum v-am zis mai sus, ca să îngrijească de ea ca și de mine, și al cărei nume era de asemenea John.

Şi după cum eram, aşadar, cu toţii John, aveam cu toţii, ca nume de răsfăţ Jack şi în curînd am ajuns să ni se şi spună aşa ; căci prin acea parte a oraşului unde am fost noi crescuţi, adică pe lîngă Goodman'sfields, Johni-lor li se spune în genere Jack ; însă doica mea, nelipsită de îngăduinţa de a şi-l deosebi întrucîtva pe propriu-i fiu de ceilalţi, obişnuia să-i spună Căpitane, deoarece el era — ce-i drept — cel mai mare dintre noi.

O simţeam ca o jignire, în ceea ce mă priveşte, că îi dase băiatului ei numele de căpitan şi am plîns şi i-am zis doicii că voiam eu să mi se spună căpitan ; fiindcă ea mă asigurase că eram un gentleman şi eu, dinspre mine, voiam să fiu căpitan, aşa îmi căşunase mie : încît blînda femeie, ca să nu strice pacea dintre noi, mi-a întărit că da, da, eram un gentleman şi de aceea eu ar trebui să fiu de fapt mai presus decît un căpitan, ar trebui să fiu chiar colonel, ceea ce, în definitiv, era cu mult mai bine decît căpitan ; „deoarece, dragul meu, îmi vorbi ea, oricărui lup de mare — dacă nu ajunge să fie doar simplu locotenent pe o corăbioară — i se spune căpitan, pe cîtă vreme coloneii sînt militari şi numai gentlemenii sînt făcuţi colonei ; în afară de asta, urmă ea, am auzit şi de colonei care au ajuns lorzi, şi generali, deşi la început erau nişte bastarzi şi, prin urmare, ţie îţi vom spune colonel."

Ei bine, deocamdată, ce-i drept, asta m-a potolit, deşi tot nu eram întru totul împăcat, pînă cînd, în sfîrşit, la un timp mai apoi, am auzit-o spunîndu-i băiatului ei că eu eram un gentleman şi prin urmare trebuia ca mie să-mi spună colonel ; veste la care propriu-i băiat s-a pornit pe plîns şi cerea morţiş ca să i se spună lui colonel. Întîmplarea, pe legea mea, m-a încîntat, m-a încîntat că el plîngea ca să i se spună colonel, căci atunci m-am convins într-adevăr că un colonel era mai presus de un căpitan ; atît de adînc este înrădăcinată ambiţia în inimile oamenilor, încît pînă şi un mic cerşetor nu e lipsit de fărîma sa de ambiţie.

Aşadar, acum existau Colonelul Jack şi Căpitanul Jack ; cît despre al treilea băiat, el a rămas pur şi simplu Jack, încă vreo cîţiva ani după aceea, pînă ce a ajuns să avanseze datorită baştinii sale, după cum veţi auzi la momentul potrivit.

Toţi trei copiii eram plini de speranţe şi promiteam tare de timpuriu, în multe şi repetate împrejurări ale vieţilor noastre, să ieşim cu toţii nişte tîlhari ; totuşi, n-aş putea spune

dacă lucrurile ce le-am auzit despre firea doicii mele or fi fost adevărate, că femeia aceasta într-adevăr cinstită n-a făcut tot ce putea ea ca să împiedice o atare nenorocire.

Înainte de a vă înşira mai departe povestea noastră, ar fi foarte la locul său să vă spun cîte ceva despre felurile noastre de a fi, aşa cum mi s-au păstrat ele în amintire, coborînd cît mai mult cu putinţă în trecut şi vorbindu-vă fie despre mine însumi, fie despre fraţii mei Jack, fără ca spusele mele să fie altfel decît scurte şi nepărtinitoare.

Căpitanul Jack era cel mai vîrstnic dintre noi toţi, mai mare ca noi cu un an. Era un băiat îndesat, vînjos, bine făcut şi care făgăduia să fie voinic cînd o să ajungă bărbat, dar nu era şi înalt. Avea un fel de a fi viclean, ursuz, ascuns, pizmaş şi răzbunător ; iar pe deasupra mai era şi brutal, sîngeros şi crud ; iar în ceea ce priveşte comportarea lui, se purta aidoma neciopliţilor şi bădăranilor ; crescut ca un birjar ; însă isteţ, aşa cum se cade să fie un copil al străzii căci — încă de mic — era ignorant şi incapabil să înveţe. Avea în mare măsură firea unui buldog, îndrăzneţ şi înverşunat, însă cîtuşi de puţin generos ; nici una dintre învăţătoarele la care am fost noi daţi la şcoală n-au putut — ţi-ai găsit ! — să-l facă să înveţe nici măcar literele ; şi de parcă ar fi fost hoţ din scăldătoare, prinsese obiceiul de a fura orice îi cădea la îndemînă, aproape de îndată ce începuse a vorbi ; iar de furat nu fura numai de la maică-sa, ci de la oricine şi chiar şi de la noi, care îi eram fraţi şi tovarăşi de joacă. Se pomenise pungaş din fire, căci era în stare de lucrurile cele mai dezgustătoare şi mai josnice, numai şi numai pentru că aşa îi era năravul ; nu avea nici un fel de obraz ori de simţ al cinstei, nici măcar — după cum v-am spus — faţă de fraţii săi pungaşi, lucru din care alţi hoţi îşi fac un punct de virtute ; vreau să spun, adică, de a fi cinstiţi măcar unul faţă de altul.

Celălalt John, cel mai tînăr dintre noi trei, era numit Maiorul Jack, dată fiind întîmplarea următoare : doamna care îl dăduse doicii noastre în grijă îi mărturisise acesteia că tatăl copilului era un maior din gardă, dar că era silită să-i dosească numele, şi asta era pentru doică de-ajuns. Aşa că băiatului i s-a zis mai întîi John Maiorul, apoi Maiorul şi în cele din urmă — cînd am ajuns noi să hoinărim împreună — Maiorul Jack, asemeni celorlalţi, căci numele lui era John, aşa cum am mai amintit.

Maiorul Jack era un băiat vesel, glumeț, simpatic, bine înzestrat la minte și dotat îndeosebi cu prezență de spirit — cum se spune ; era glumeț și bine dispus, așa cum v-am tot pomenit-o, avea în el ceva din purtarea unui gentleman. Dădea semne de un curaj cu adevărat bărbătesc, nu se temea de nimic și putea privi moartea în față, fără nici o șovăială ; iar dacă, totuși, se întîmpla să fie favorizat într-o situație, rămînea cea mai generoasă și mai plină de milă inimă de pe lume. Avea principii înnăscute de cavalerism, fără nimic din brutalitatea îngrozitoare a Căpitanului ; și, pe scurt, nu-i lipsea nimic decît cinstea, ca să devină un om desăvîrșit. Învățase să citească așa cum învățasem și eu ; și, după cum vorbea foarte bine, tot așa și scria, curgător și într-o limbă tare frumoasă, așa cum o să reiasă din însăși povestea vieții lui.

Cît despre umilul dumneavoastră supus, Colonelul Jack, el părea un biet cățel nefericit și ascultător, destul de dornic și de destoinic să învețe orice, dacă ar fi avut ca dascăl pe oricine altcineva decît diavolul ; el a pornit-o în lume atît de devreme, că atunci cînd a început a face rău nici nu înțelegea măcar ceva din blestemăția aceea și cu atît mai puțin la ce trebuia să se aștepte pentru una ca asta. Îmi amintesc foarte bine că o dată, cînd am fost dus în fața unui judecător, pentru un furt de care într-adevăr nu eram vinovat, și cînd m-am apărat eu de unul singur dovedind cu argumente greșelile învinuitorilor mei și arătînd felul cum se contraziceau ei înșiși, judecătorul mi-a spus că era păcat că nu fusesem mai bine îndrumat, căci ca învățătură primisem desigur o învățătură mai bună ; în care privință, totuși, înălțimea sa greșea, căci niciodată nu primisem nici un fel de învățătură decît pe aceea de a fi hoț ; afară de faptul că, după cum am spus, învățasem să citesc și să scriu, iar toate astea se întîmplaseră înainte de a împlini zece ani ; însă aveam un firesc talent al vorbirii și puteam depăna din gură tot atît de mult cînd se ivea prilejul, ca și mulți dintre oamenii care primiseră cu mult mai multă învățătură decît mine.

Printre tovarășii mei, treceam drept un băiat îndrăzneț și hotărît, care ar fi fost în stare să lupte cu oricine ; dar eu aveam altă părere despre mine și de aceea mă feream cît puteam mai mult de luptă, cu toate că uneori am și riscat și s-a întîmplat să ies cu succes la capăt, fiind un copilandru foarte bine legat și, în același timp, sprinten. Totuși, de multe ori

ieşeam din încurcătură numai cu vorba, dacă mîinile nu-mi erau de-ajuns ; asta, atît după ce am ajuns bărbat cît şi pe cînd nu eram decît un băietan.

Eram prudent şi îndemînatic la treabă şi nu am fost prins atît de des ca tovarăşii mei de pungăşie, pe vremea cînd eram, vreau să spun, mic, după cum nici mai apoi, cînd devenisem bărbat ; o ! nu, niciodată, timp de douăzeci şi şase de ani, fiind om cu vechime într-ale meseriei, şi care, după cum veţi auzi, n-a ajuns în streang.

Cît despre persoana mea, pe vremea cînd eram doar un zoios flăcăiandru de la fabrica de sticle, dormind în cenuşa de acolo şi trebăluind mereu prin gozul străzii, nimeni nu putea să se aştepte din partea mea la altceva decît să arăt a ceea ce eram, aşa cum eram cu toţii ; adică a lustragiu („veniţi să vă lustruiesc ghetele Înălţimea voastră !"), sau a cerşetor şi şarlatan, sau a orice veţi fi vrînd dumneavoastră, vrednic de dispreţ şi jalnic în ultimul hal ; şi totuşi, îmi aduc aminte că oamenii spuneau despre mine : „Băiatul ăla are o faţă plăcută : dacă ar fi spălat şi bine îmbrăcat, ar fi un băieţel drăguţ ; priviţi-l numai ce ochi are, ce expresie plăcută şi zîmbitoare ; mai mare păcatul ! Mă întreb cine or fi fost tatăl şi mama ştrengarului ăsta ?" În fine, şi alte asemenea lucruri : apoi mă chemau şi mă întrebau cum mă cheamă, iar eu le spuneam că mă cheamă Jack.

— Dar care ţi-e numele de familie, domnişorule ? se interesau ei.

— Nu ştiu, răspundeam eu.

— Cine-s tatăl şi mama ta ?

— N-am, făceam eu.

— Cum, şi n-ai avut niciodată ? mă întrebau.

— Nu, ziceam, sau cel puţin eu nu ştiu.

Atunci, oamenii dădeau din cap şi exclamau : „Bietul băiat !" şi „Ce păcat !" şi cîte altele de felul ăsta ; apoi mă lăsau să plec în voia mea. Dar eu am păstrat ascunse toate aceste lucruri undeva în adîncul inimii.

Aveam aproape zece ani, Căpitanul unsprezece, iar Maiorul vreo opt, cînd buna doică s-a prăpădit. Soţul ei era marinar şi se înecase ceva mai înainte cu fregata Gloucester, una dintre corăbiile regelui, care naufragiase în drum spre Scoţia, avînd la punte pe Ducele de York, pe cînd domnea Regele Carol al II-lea, iar cinstita femeie, doica noastră, stingîndu-se din

viață foarte săracă, înmormîntarea ei a căzut pe seama parohiei; cu prilejul acela, cei trei Jack au avut grijă de trupul răposatei, iar eu, Colonelul (căci treceam cu toții drept copiii ei adevărați), am fost purtătorul cel de temei al doliului, deoarece Căpitanul, care era cel mai mare dintre noi, s-a întors acasă foarte bolnav.

După ce buna femeie s-a săvîrșit din viață, noi cei trei Jack am rămas fără nici un rost pe lume. Cît despre grija parohiei față de noi, nu prea ne băteam capul cu afacerea asta; hoinăream tustrei împreună, iar cum oamenii din fundacul Rose Mary și Ratcliff și de prin părțile acelea ne cunoșteau destul de bine, primeam destul de ușor mîncare de la ei, fără să prea trebuiască să cerșim.

În ceea ce mă privea pe mine, căpătasem o oarecare faimă de băiat grozav de politicos și de cinstit! Căci dacă mi se da să fac un comision, îl aduceam întotdeauna la îndeplinire cu punctualitate și grijă, căutînd să vin cît mai degrabă înapoi; iar dacă mi se încredința ceva, nu mă atingeam niciodată de nimic, ci îmi făceam un punct de onoare din a fi corect, ori ce mi s-ar fi încredințat, cu toate că de fapt, în oricare altă situație, eram un mic pungaș, la fel de sfruntat ca oricare dintre noi trei.

Astfel se întîmpla ca unii dintre cei mai săraci negustori să mă lase adeseori de pază la ei la ușă, ca să am grijă de prăvăliile lor cînd se duceau să ia masa, ori cînd se repezeau la berăria de peste drum, ori în alte atari situații, iar eu o făceam întotdeauna cu bunăvoință, fără să le pretind bani, și cu deplină cinste.

Căpitanul Jack, dimpotrivă, era un băiat ursuz, urîcios și grosolan, și n-ar fi ieșit din gura lui niciodată o vorbă care să aducă a bună purtare sau a bună dispoziție; el spunea „da" sau „nu" dacă i se punea o întrebare și atîta tot, însă nimeni nu putea scoate de la dînsul ceva, un semn cît de cît binevoitor. Dacă i se da să facă un comision, uita jumătate din el, iar dacă se întîlnea cu alți băieți, mergea să se joace și uita cu totul și cu totul de orice treabă; ori dacă o pornea încotro fusese mînat, apoi nu se mai întorcea cu răspunsul. Ceea ce era un fel de a se purta atît de lipsit de respect și de bunăvoință, încît nimeni nu avea despre el un cuvînt bun și toată lumea spunea că seamănă la mutră cu un pungaș, prevestindu-i că va ajunge în ștreang. Pe scurt, el nu căpăta de

plăcere nimic de la nimeni, aşa încît — cum s-ar spune — s-a văzut silit să ajungă hoţ, din simplă nevoie de pîine ; căci şi dacă cerşea, o făcea pe un ton atît de nepotrivit, de parcă mai curînd le-ar fi poruncit oamenilor să-i dea de mîncare, decît i-ar fi rugat ; astfel încît, într-o bună zi, cineva care îl cunoştea ori îl miluise cu ceva, i-a spus :

— Căpitane Jack, dacă de pe acum, de copil, nu eşti decît un biet cerşetor neîndemînatic şi hîd, apoi mă tem că atunci cînd vei fi mare o să fii mai potrivit să ceri omului punga din buzunar, decît să-l faci pe careva să-ţi arunce un ban de milă.

Maiorul era un tip vesel şi fără griji, întotdeauna bine dispus : fie că avea sau nu de mîncare, el nu se plîngea niciodată ; şi făcea o impresie atît de bună prin ţinuta şi purtarea sa, încît vecinii îl iubeau şi căpăta de mîncare berechet, ba de ici, ba de colo. Aşa că, deşi eram atît de mici, ne descurcam cu toţii, cît să nu ne topim de foame ; cît despre vreun adăpost, vara ne culcam prin preajma gheretelor de paznici, sau pe sub pontoane, sau pe lîngă uşile prăvăliilor ai căror stăpîni ne cunoşteau ; cît despre pat, apoi noi chiar că n-am cunoscut — încă mulţi ani după moartea doicii mele — ceva care să semene cu o mobilă de soiul ăsta ; pe timp de iarnă, ne aciuiam pe vetrele cuptoarelor şi pe sub bolţile unde se depozitau clondirele de la fabrica de sticlă, căreia i se spunea „Fabrica de sticlă a lui Dallow din fundacul Rose Mary", sau de la o altă fabrică de sticlă, aflată pe şoseaua Ratcliff.

Am trăit astfel cîţiva ani ; şi trăind în felul ăsta, bineînţeles că ne-a fost dat să picăm în mijlocul unei bande de pungaşi tot aşa de goi şi de zdrenţăroşi ca şi noi şi într-atîta de stricaţi, cum nu şi-ar putea dori nici diavolul mai stricaţi la o atît de fragedă vîrstă, şi mai gata în toate privinţele pentru fel de fel de răutăţi ce li se potriveau tot mai mult, pe măsură ce înaintau în vîrstă.

Îmi aduc aminte că într-o noapte rece de iarnă am fost tulburaţi în odihna noastră de un poliţai şi de ciracii lui, urlînd cu toţii după un oarecare Gît Sucit, care săvîrşise, pare-se, vreo pungăşie, de vreme ce ieşise cu atîta chiu şi vai ; iar paznicii oraşului fuseseră informaţi că el putea fi găsit printre cerşetorii de sub bolţile fabricii de sticlă.

Cînd s-a dat alarma, noi am fost treziţi în miez de noapte, cu „Ieşiţi afară, adunătură de diavoli, făceţi-vă-ncoace şi arătaţi-vă la lumină !", aşa că ne-am ivit rînd pe rînd cu toţii :

unii au ieşit frecîndu-se la ochi şi scărpinîndu-se în cap, iar alţii au fost traşi cu forţa afară de pe unde erau ; şi cred că număram laolaltă vreo şaptesprezece, însă Gît-Sucit, cum îi spuneau celui căutat, nu se găsea printre noi. Se pare că ăla era un băiat ceva mai mare, care venea de obicei printre locatarii de acolo de la sticlărie şi care fusese amestecat într-un furt, săvîrşit cu o noapte înainte, iar tovarăşul său de potlogării — pe care poliţaii îl prinseseră — în speranţa de a scăpa de pedeapsă, îl dăduse de gol şi pe el şi se arătase darnic în a le arăta pe unde sălăşluieşte îndeobşte ; totuşi, se pare că făptaşul prinsese de veste şi se pusese la adăpost, cel puţin deocamdată. Aşa că ni s-a dat voie la toţi să ne întoarcem în apartamentul nostru călduros, în aceeaşi cenuşă şi praf de cărbune, unde am dormit mai departe multe nopţi friguroase de iarnă ; ba, aş putea spune, multe ierni, la fel de adînc şi de confortabil ca şi oricînd de atunci încoace, chiar prin locuinţe ceva mai bune.

Aşa ne-am trăit viaţa şi aşa am dus-o o bună bucată de vreme, cred că vreo doi ani, şi niciodată nu m-am dedat la vreun rău, nici n-am avut vreun gînd bicisnic. Umblam de obicei tustrei nedespărţiţi ; căci, mai pe scurt, Căpitanul, din lipsă de îndemînare sau prin felul său de a ajunge să le fie tuturora neplăcut, şi-ar fi dat ortul de foame, dacă nu l-am fi ţinut pe lîngă noi. Şi, deoarece eram de dimineaţa pînă seara împreună, lumea ne cunoştea, în general, sub numele de cei trei Jack ; dar Colonelul Jack s-a bucurat totdeauna de un regim preferenţial, dintr-o sumedenie de pricini. După cum am spus, maiorul era vesel şi simpatic, însă colonelul stătea mereu de vorbă cu lumea cea mai bună, vreau să spun cu cei mai de vază oameni dintre cei care conveneau să stea de vorbă cu un mic cerşetor. În soiul ăsta de discuţii, eu căutam zi şi noapte să-mi îmbogăţesc cunoştinţele punînd întrebări despre lucrurile de interes public, ca şi despre cele personale ; îmi plăcea mai ales să stau la taifas cu marinarii şi cu soldaţii, despre război şi despre marile lupte navale, sau despre bătăliile de pe ţărm, la care unii dintre ei chiar luaseră parte ; şi cum nu uitam niciodată nimic din ceea ce-mi povesteau, am ajuns în curînd, adică în vreo cîţiva ani, să pot la rîndul meu istorisi şi eu despre războiul cu olandezii, despre luptele de pe mare şi bătăliile din Flandra, despre cucerirea Maestrichtului şi despre cîte altele asemănătoare, la fel de bine ca şi cei care

chiar fuseseră pe acolo ; iar asta îi îndemna pe acei bătrîni soldaţi şi marinari să le fie drag să stea de vorbă cu mine şi să-mi înşire toate istoriile şi veştile ce le puteau trece lor prin cap, nu numai despre războaiele de pe acea vreme, ci şi despre războaiele de pe timpul lui Oliver, ori despre moartea Regelui Carol I şi despre altele.

Încît, aşa tînăr cum eram, devenisem un fel de istoric ; şi cu toate că nu citisem nici un soi de cărţi şi nici n-am avut vreodată niscai cărţi de citit, totuşi, puteam povesti destul de bine ce se întîmplase şi ce se întîmpla pe atunci în lume, mai ales în privinţa lucrurilor în care era amestecat poporul nostru. Ştiam numele oricărei corăbii din flotă şi pe cine avea ea comandant şi toate acestea înainte de a împlini patrusprezece ani, sau doar la o scurtă vreme după aceea.

Cam pe atunci, Căpitanul Jack s-a înhăitat cu nişte afurisiţi de stricaţi şi a şters-o de la noi şi a trecut o destul de bună bucată de vreme pînă să mai auzim vreo veste-poveste despre el, pînă ce, după vreo jumătate de an, sau cam atîta cred eu, am aflat că era într-o bandă de *kidnapers,* aşa cum erau numiţi pe atunci soiul ăsta de descreieraţi care ademeneau copiii oamenilor ; adică îi furau pe întuneric, le astupau gura şi îi duceau în nişte case unde aşteptau tîlhari gata pregătiţi să-i primească şi să-i ducă apoi cu corăbiile pe care le îndreptau spre Virginia, unde — o dată ajunşi — îi vindeau.

Asta era o meserie pentru care se arăta foarte potrivit Jack cel groaznic, căci aşa îi spuneam eu după ce ne-am mărit şi noi ; îndeosebi i se potrivea pentru violenţa îndeletnicirii ; căci dacă lui îi cădea în gheare cîte un copilaş, în loc să-i astupe gura, îi oprea pur şi simplu respiraţia şi niciodată nu-şi bătea capul cu faptul că — spre a-l împiedica să ţipe — aproape că îl strîngea de gît. Se pare că, pe atunci, banda aceea săvîrşise vreun lucru tare infam, fie că omorîseră un copil, fie că-l torturaseră ; însă victima, pe cît se credea, era copilul unui cetăţean de vază, iar părinţii lui dăduseră cumva de urmele mişeliei, aşa că şi-au recăpătat copilul, deşi într-o stare jalnică şi aproape ucis. Eu eram prea tînăr şi e prea multă vreme de atunci ca să-mi pot aminti întreaga poveste, dar ştiu că au fost prinşi cu toţii şi trimişi la Newgate, iar Căpitanul Jack împreună cu ceilalţi, deşi era tînăr, căci pe atunci nu avea mai mult de treisprezece ani.

Ce pedeapsă li s-a sortit tîlharilor din acea bandă, nu vă pot spune, dar Căpitanul fiind doar un băieţandru, a fost condamnat să fie de trei ori biciuit straşnic la Bridewell ; primarul sau magistratul oraşului Londra i-a adus la cunoştinţă că ăsta s-a făcut numai din milă pentru el, ca să-l ferească astfel de a fi trimis la spînzurătoare, neuitînd să-i spună însă că avea o mutră numai bună de săltat în streang şi să-i poruncească să fie pe viitor mai grijuliu în privinţa unor astfel de blestemăţii ; atît de tare sărea în ochi înfăţişarea Căpitanului, încă de pe cînd era foarte tînăr — şi despre asta i-a mai fost lui dat să audă de multe ori după aceea. Pe cînd se găsea, deci, la Bridewell, mie mi-a fost dat să aud de nenorocirea lui şi-a auzit de asemenea şi Maiorul ; şi m-am dus să-l văd, căci era cea dintîi veste pe care o aflasem despre ce se mai întîmplase cu Căpitanul.

Chiar în ziua aceea cînd ne-am dus noi să-l vedem, Căpitanul a fost chemat să se prezinte la „corectare", precum se spunea, ca urmare a osîndei primite ; şi deoarece se dăduse ordin ca pedeapsa să se aplice cu nădejde, executorii s-au dovedit cu adevărat credincioşi literei sentinţei ; căci consilierul municipal, care era preşedinte la Bridewell şi pe care cred că-l chema Sir William Turner, i-a ţinut Căpitanului o predică despre cît era de tînăr, şi ce păcat ar fi fost ca tinereţea lui să ajungă să se legene în spînzurătoare, şi i-a mai spus o mulţime de alte lucruri despre cum să ţină seama de cele întîmplate, şi ce urîtă faptă era aceea de a fi furat nişte bieţi copii nevinovaţi şi altele de felul acesta ; iar în tot timpul cît îi vorbea, omul cu insignă albastră îl biciuia fără milă, căci nu trebuia să se oprească pînă cînd Sir William nu avea să bată cu un ciocănel în masă.

Căpitanul dădea din picioare şi sărea şi urla ca un nebun ; trebuie să vă mărturisesc că am fost înspăimîntat de moarte ; căci deşi n-am putut, fiind doar un biet băiat sărac, să mă apropii destul ca să pot vedea cum s-au purtat cu el, totuşi l-am văzut după aceea, cu spatele în întregime dungat de urmele biciului şi sîngerînd ici-colo, în cîte un loc, şi mă dădeam de pragul morţii numai văzîndu-l ; dar după aceea am ajuns a cunoaşte mai îndeaproape aceste lucruri.

Din parte-mi, am făcut tot ce am putut ca să-l încurajez pe bietul Căpitan, cînd mi s-a dat voie mai tîrziu să mă duc la

el. Dar nu scăpase încă de ce era mai rău, căci urma să mai fie biciuit de două ori în acelaşi fel, pînă să se termine cu toată pedeapsa ; şi ce-i drept, l-au bătut cu atîta severitate, încît l-au făcut să se satură de meseria de hoţ de copii pentru multă vreme ; dar s-a înhăitat pe urmă din nou cu blestemaţii ăia de răpitori şi a rămas printre ei cît timp au mai durat prădălniciile lor, căci la vreo cîţiva ani după aceea ele au încetat.

Maiorul şi cu mine, deşi eram foarte tineri, am fost grozav de impresionaţi, pentru cîtăva vreme, de severul tratament aplicat Căpitanului şi am putea foarte bine spune că am fost corectaţi şi noi ca şi el, deşi nu aveam nici un amestec în crimă, dar în cursul anului acela Maiorul, băiat bun din fire cu toate că uşuratic, fusese atras prin şiretlicuri de o pereche de tineri pungaşi care frecventau „apartamentele" de la fabrica de sticlă, să-i însoţească într-o „plimbare", cum le plăcea lor să-i zică ; domnişorii aceştia erau foarte bine puşi la punct, Maiorul n-avea decît vreo doisprezece ani, iar cel mai mare dintre cei doi pungaşi ce-i suciseră mintea să tot fi avut şi el patrusprezece : treaba lor era să meargă şi să dea raite prin bîlciul Bartholomew mai pe scurt, se ocupau cu furtul — erau pungaşi de buzunare.

Maiorul nu ştia o iotă din toate şuruburile meseriei acesteia şi de aceea nici nu avea nimic de făcut, dar i-au făgăduit să-i dea totuşi partea sa de pradă, ca şi cînd Maiorul ar fi fost la fel de expert ca şi ei ; aşa că au plecat. Cei doi mici pungaşi îndemînatici s-au descurcat atît de bine, încît seara pe la ora opt s-au întors la locuinţa noastră cea prăfuită de la fabrica de sticlă şi, aşezîndu-se jos într-un colţ, au început să-şi împartă „recolta" la lumina focului din fabrică. Maiorul a scos la iveală marfa, căci de îndată ce achiziţionau ceva, şterpelitorii se descărcau de ea şi-i strecurau la repezeală lui totul, pentru ca — dacă ar fi fost prinşi — asupra lor să nu se poată găsi nimic.

Fusese pentru ei o zi a naibii de norocoasă, numai diavolul ajutîndu-i cu siguranţă să-şi găsească prada, ca să poată astfel atrage în plasă încă o muscă tînără şi s-o încurajeze pe un atare drum, tocmai în clipa în care maiorul devenise ceva mai timid, de cînd cu nenorocirea Căpitanului. Lista agoniselii lor din prima seară cuprindea cele ce urmează :

1. Un batic alb de la o ţărăncuţă, dat la stînga pe cînd fata se apuca de înfulecat o plăcintă ; într-un colţ al năframei ea îşi legase trei şilingi şi şase bani, alături de nişte biete ace.

2. O batistă colorată, scoasă din buzunarul unui băiat de la ţară, în timp ce încerca să-şi cumpere o portocală.

3. O pungă cu panglici, în care erau unsprezece şilingi şi trei bani şi-un degetar de argint, pungă scoasă din buzunarul unei femei, în timp ce un cetăţean tocmai dădea să intre în vorbă cu ea.

N. B. Femeia şi-a dat numaidecît seama că-i lipsea punga, dar din cauză că nu observase hoţul, l-a acuzat pe cel ce se arătase doritor să o cunoască şi a strigat „săriţi ! un pungaş de buzunare !" iar omul a picat pe mîinile mulţimii şi dacă totuşi pînă la urmă a scăpat, apoi cu mare greutate a putut scăpa şi numai datorită faptului că era o persoană cunoscută pe strada aceea.

4. Un cuţit şi o furculiţă, pe care tocmai le cumpăraseră nişte băieţi să le ducă şi ei acasă ; micul pungaş care le-a făcut nevăzute a pus mîna pe ele chiar în clipa cînd băiatul le vîrîse în buzunar.

5. O cutiuţă de argint cu şapte şilingi, mici monede de argint.

N. B. — Cutioara aceea se pare că o scosese din buzunar o fată, ca să plătească intrarea la o panoramă unde se dădea un spectacol, şi fata vrusese să vadă drăcovenia aceea, iar puiul de hoţ şi-a strecurat mîna şi i-a scos cutioara cu bănuţi de îndată ce fata o aşezase acolo unde trebuia.

6. Altă batistă de mătase, scoasă din buzunarul unui domn.

7. Şi alta, după aceea.

8. O păpuşă articulată şi o oglinjoară, furate de pe tejgheaua unui negustor de jucării din bîlci.

Trebuie să mărturisesc fără ocol că pentru mine era extraordinar ca toată această încărcătură să fie adusă acasă într-o singură după-amiază ori seară şi numai de doi pungaşi atît de juni ; iar a doua zi, Maiorul a fost înălţat la un grad la care nici nu se aştepta.

Drept care a venit foarte devreme la mine, care dormeam alături, şi mi-a pus :

— Colonele Jack, vreau să stau de vorbă cu tine.

— Bine, am zis eu, ce-ai de spus ?

— Nu așa, m-a întrerupt el, e o treabă importantă, nu pot vorbi cu tine aici.

Prin urmare, am ieșit împreună afară. Și de îndată ce am ieșit într-o străduță îngustă de lîngă fabrica de sticlă, ce-l aud ?

— Uite, zice el, uită-te aici, și scoase din buzunar pumnul său mic, aproape plin de bani.

Am fost foarte surprins văzînd asta, iar el și-a vîrît banii la loc, scoțînd apoi din nou mîna.

— Uite, mi-a spus, am să-ți dau și ție ceva din ei ; și mi-a dat o monedă de șase pence și cîteva monede mici de argint în valoare de un șiling.

Gestul era foarte binevenit pentru mine, care, pe cît eram de gentleman și pe cît de bună părere aveam despre propia-mi persoană, pe atît nu avusesem în toată viața mea un șiling în mînă de care să pot spune că era al meu.

Atunci am devenit dornic să aflu cum de a ajuns el să aibă o asemenea avere, căci era în posesia a șapte șilingi și șase pence, bani peșin, a degetarului de argint și a unei batiste de mătase, ceea ce pe scurt însemna o adevărată avere pentru el, care — ca și mine — nu avusese niciodată în viață, după cum v-am spus-o, un șiling întreg al său.

— Și ce-ai să faci cu ei acum, Jack ? l-am întrebat.

— Ce să fac ? mi-a răspuns ; cel dintîi lucru pe care îl am de făcut va fi să mă duc la „Bîlciul de Zdrențe", de unde să-mi cumpăr o pereche de pantofi și una de ciorapi.

— Ai dreptate, am încuviințat, asta am să fac și eu ; așa că am plecat împreună și, în primul rînd, ne-am cumpărat fiecare cîte o pereche de ciorapi de la hala de vechituri, cu cinci pence, — nu cinci pence perechea, ci cinci pence amîndouă perechile — și să știți că erau niște ciorapi destul de buni, mult mai buni — vă asigur — decît cei pe care-i purtam noi atunci.

A fost ceva mai greu să găsim pantofi care să ni se potrivească ; dar, în cele din urmă, după ce ne zgîisem o mulțime pînă să găsim în sfîrșit unii destul de buni pentru noi, am dat de o dugheană foarte bine aprovizionată și de acolo am cumpărat două perechi cu șasesprezece pence.

I-am încălțat pe dată, bucurîndu-ne cc potrivit ne căzeau, pentru că niciunul dintre noi nu mai avusesem de multă vreme în picioare pantofi cu talpă ; eu m-am simțit atît de bine, încălțat cu o pereche de ciorapi călduroși și cu o pereche de pan-

tofi uscați — lucruri cu care, după cum spun, nu mai făcusem cunoștință de multă vreme, încît am început să-mi aduc aminte că eram un gentleman și acum mi se părea că și arăt a ceea ce sînt. După ce ne-am gătit în felul ăsta, am spus :

— Ia ascultă, Maior Jack, tu și cu mine n-am avut niciodată bani în viața noastră și niciodată în viața noastră n-am luat o masă ca lumea ; ce-ar fi să mergem undeva să mîncăm ceva ? Mie mi-e grozav de foame.

— Așa vom și face, a spus Maiorul, și eu sînt flămînd ; așa că ne-am dus la o ospătărie din fundătura Rose Mary, unde ne-am îndestulat boierește și, după cum gîndeam eu, am început să trăim ca niște gentlemeni, căci am mîncat rasol de vită care costa trei pence, budincă de doi pence și o cărămidă (cum zic ei pîinii) de un penny, în afara unei halbe de bere tare, ceea ce ne-a scos în total la vreo șapte pence.

N. B. Tot pentru banii ăștia am primit și o bunătate de tocană ; iar ceea ce m-a bucurat mult în inima mea, tot timpul cît am stat la masă, a fost că fata și băiatul din prăvălie, de cîte ori treceau pe lîngă boxa deschisă unde ședeam noi la masă, întorceau privirile spre noi și ne întrebau :

— M-ați chemat cumva, domnilor ?

Și pe urmă iar :

— M-ați chemat, domnilor ?

Zău că mie asta mi-a făcut tot atîta plăcere cît și întreaga mîncare.

Nici cel mai destoinic gospodar din parohia Stepney, nici primarul Londrei, nu, nici chiar cel mai mare om din lume nu s-ar fi putut simți mai fericiți în închipuirea lor și mai fără umbră de supărare și de gînd cețos, decît eram eu în clipele acelor fărîme de fericire ; deși partea mea de avut era destul de mică în comparație cu aceea a maiorului Jack, deținător al unei adevărate averi față de mine, totuși aveam și eu acum o adevărată comoară în comparație cu ceea ce avusesem mai înainte ; într-un cuvînt, nimic altceva decît o deplină ignoranță a unei fericiri mai mari, ceea ce și era cazul meu, nu l-ar fi putut face pe vreun om să se simtă într-al nouălea cer, ca mine atunci, deși din toată acea pradă partea mea nu fusese decît de optsprezece pence.

În acea noapte, Maiorul și cu mine am triumfat în noua noastră bucurie și am dormit și ne-am odihnit netulburați, la locul nostru obișnuit, înconjurați de căldura focurilor fa-

bricii de sticlă de deasupra noastră, ceea ce era o compensaţie deplină pentru toată cenuşa şi zgura în care ne lăfăiam noi dedesubt. Cei care cunosc aşezarea fabricilor de sticlă şi bolţile în care se aşază sticlele după ce au fost făcute, ştiu că firidele acestea în care se prinde cenuşa şi înlăuntrul cărora dorm bieţii golani, sînt nişte scobituri în ziduri, perfect închise, cu excepţia uşii de la intrare, şi prin urmare calde ca o cabină de baie de aburi, aşa că este cu neputinţă ca ei să simtă acolo frigul, chiar de-ar fi în Groenlanda sau în Nova Zembla ; şi de aceea vagabonzii dorm acolo nu numai în siguranţă, ci şi foarte confortabil, dacă nu punem la socoteală pacostea cenuşii, care însă pentru ei nu e o pricină de supărare.

A doua zi, Maiorul şi tovarăşii săi au pornit-o iar la lucru şi iar au avut noroc ; ba nu li s-a întîmplat nici o nenorocire nu ştiu cîte luni în şir ; deci, prin molipsire şi repetată îndrumare, Maiorul Jack a ajuns un pungaş de buzunare la fel de îndemînatic ca oricare dintre ei, şi a trecut printr-un şir de întîmplări felurite, mult prea lung pentru ca să încep a-i depăna acuma firul, căci zorul meu e deocamdată să-mi istorisesc povestea mea, lucru de care trebuie să mă şi apuc.

Maiorul avea grijă să-mi arate în fiecare zi rezultatele noii sale prosperităţi şi era atît de slobod la mînă, încît uneori îmi arunca în dar cîte o monedă de şase pence şi alteori cîte un şiling ; ba am putut băga de seamă că începuse să aibă haine pe el şi să părăsească vatra de cenuşă, deoarece îşi făcuse rost de o locuinţă (despre care vă voi da o lămurire de sine stătătoare cu alt prilej). Mai mult încă, s-a apucat să poarte şi cămaşă, ceea ce nici el nici eu nu ne mai încumetaserăm să facem de mai bine de trei ani.

Dar în tot acest timp, am observat că, deşi Maiorul Jack era atît de înfloritor şi o ducea atît de bine şi cu toate că era tare binevoitor şi chiar generos faţă de mine, dîndu-mi de multe ori bani, totuşi nu mă poftise niciodată să intru şi eu în şleahta lor, nici s-o pornesc alături de el indiferent încotro, ca să ajung şi eu toţ aşa de fericit ; nu ! şi nici nu m-a povăţuit vreodată să mă vîr în aşa ceva.

Nu eram prea mulţumit că are atîtea rezerve faţă de mine; aflasem de la el, în linii mari, că îndeletnicirea lor era pungăşie de buzunare sadea şi-mi închipuiam că, deşi iscusinţa meseriei sta în mare măsură în iuţela mîinii, în îndemînare

şi în priceperea de a fi cît mai sprinten cu putinţă, totuşi ea nu părea de loc anevoie de învăţat ; şi, mai ales, mă gîndeam că se iveau atît de multe prilejuri, oamenii de la ţară care veneau la Londra erau atît de neghiobi, atît de gură-cască şi de zeloşi să vadă tot în jurul lor, încît meseria se dovedea a fi fără prea mari riscuri şi putea fi lesne deprinsă, dacă aş fi ştiut, măcar în general, cum se procedează şi cum o porneau ei la treabă.

CAPITOLUL II

Fac cunoştinţă cu unul din cei mai de faimă pungaşi de buzunare din oraş — Furăm un portofel plin de poliţe — Sînt groaznic de îngrijorat, neştiind ce pot face cu partea mea de pradă — Tovarăşul meu îmi propune să înapoiez poliţele şi să capăt în schimb recompensa făgăduită găsitorului — Cum am procedat în acea împrejurare —

Diavolul cel ager la minte, care nu lipseşte niciodată de la treburile lui, ci e gata în toate împrejurările să-şi încurajeze slugile, a dat la o parte toate piedicile şi m-a făcut să mă împrietenesc la toartă cu unul din cei mai experţi manglitori sau pungaşi de buzunare din oraş ; iar prietenia noastră a ajuns atît de fierbinte şi de aşa fel, încît — dat fiind că şi eu aveam înclinaţii să devin la fel de stricat ca oricare dintre ei — cel cu care mă unisem a avut grijă să nu rămîn dezamăgit.

Meşterul meu era deasupra mărunţeilor care se fîţîiau de colo-colo şterpelind nimicuri şi fleacuri pe la bîlciul Bartholomew şi riscînd să fie zdrobiţi de pumnii mulţimii pentru trei-patru şilingi. Ambiţia lui mergea către ţinte mai înalte, adică nici mai mult nici mai puţin decît spre sume însemnate de bani şi poliţe grase.

El a stăruit cu cerul şi cu pămîntul să mergem să facem o plimbare, aşa cum vă spuneam şi mai sus, adăugînd că, după ce o să mă înveţe niţeluş meseria, îmi va slobozi pornirile şi apoi n-am decît să fiu rîu cît îmi va căşuna ; adică, după cum s-a exprimat el, după ce voi fi ajuns în stare să mă descurc pe

cont propriu, dacă o să am poftă, şi atunci el îmi va dori doar mult noroc.

Prin urmare, după cum se înhăitase şi Maiorul Jack cu gentlemanul său, numai ca să vadă cum se lucrează şi pentru a i se strecura în buzunar cele ciupite de ici şi de colo, primind cu toate acestea o bună parte din pradă, tot aşa — mi-a spus el — dacă o să aibă noroc, îmi voi primi şi eu tainul, ca şi cînd aş fi luat parte direct la proba de foc ; şi m-a asigurat că asta era unul din obiceiurile meseriei lor, ca să-i încurajeze pe proaspeţii începători şi să-i deprindă în meserie cu curaj, căci, altminteri, dacă omul nu are o adevărată inimă de leu — nu se putea face nimic.

Am şovăit multă vreme, tot spunînd că era riscant şi povestind întîmplarea Căpitanului Jack, fratele meu mai mare, căci oare cum i-aş fi putut spune altfel ?

— Ei bine, Colonele, mi-a spus el, găsesc că eşti slab de înger şi a fi temător înseamnă a fi nepotrivit pentru o meserie ca a noastră, căci numai o inimă îndrăzneaţă poate duce la bun sfîrşit acest hamalîc ; dar, totuşi, deoarece tu nu ai nimic de făcut, prima dată nu te expui la nici un risc. Dacă s-o întîmpla ca eu să fiu prins, pe tine te vor lăsa slobod, căci nu vei fi amestecat în nici un fel ; se va vedea cu lesniciune că, orice aş fi făcut eu, tu n-ai pus mîna pe nimic.

Lăsîndu-mă convins de aceste argumente, m-am încumetat să merg cu el ; dar mi-am dat seama în curînd că noul meu prieten era un hoţ de o treaptă superioară şi un pungaş de buzunare ; era de o mai înaltă clasă decît hoţii obişnuiţi şi cu ţeluri care le depăşeau pe acelea ale fratelui meu Jack. Era un băietan mult mai mare decît mine ; căci eu, deşi aveam aproape cincisprezece ani acum, nu arătam prea înalt pentru vîrsta mea, iar în privinţa hoţiei, eram cu totul străin de aşa ceva. De fapt, ştiam ceea ce la început nu ştiusem, căci a trecut multă vreme pînă să pricep că lucrul pe care-l făptuiam era un delict. Eu priveam hoţia de buzunare ca pe o meserie în care urma să intru drept ucenic. Ce-i drept, asta se întîmpla pe cînd eram tînăr în vîrtejurile societăţii şi încă şi mai tînăr ca vîrstă, dar chiar şi pe atunci înţelegeam atîta lucru, că treaba de care voiam să ne apucăm noi era ceva pentru care — dacă ne-ar fi prins — riscam să intrăm la apă sau s-o înfundăm, şi după aceea avea să se termine totul : şi nu că

ne-ar fi păsat cine știe cît dacă ni se udau nițel zdrențele ; dar numai la multă vreme după aceea m-am lămurit că încercarea noastră însemna o crimă capitală, pentru care ne puteau trimite la închisoarea Newgate din Londra — și asta nu mi-a intrat în cap decît după ce un băiat ceva mai mare, aproape un bărbat, făcînd parte din ceata noastră, a fost spînzurat pentru ceva asemănător, și atunci am fost grozav de înspăimîntat, după cum veți și afla încetul cu încetul.

Ei bine, convins de băiatul acela, am plecat în plimbare cu el ; eram un biet puști nevinovat și, deoarece îmi amintesc limpede gîndurile mele, pot spune că nu aveam nimic rău în intenție ; nu furasem niciodată nimic în viața mea ; și dacă un bijutier m-ar fi lăsat în prăvălia lui, cu grămezi de bănet împrăștiat pretutindeni jur împrejur și m-ar fi rugat să am grijă de prăvălie, nu m-aș fi atins de nimic, atît eram de cinstit ; însă dibaciul meu ispititor pusese în cîrlig o momeală pentru mine, care nu eram altceva decît un copil, și-o potrivise firii mele copilărești, căci nu mi-am dat seama nicidecum că speța aia de pungășie de buzunare ar fi o necinste, ci — așa cum spuneam și mai sus o priveam ca pe un fel de meserie pe care urma s-o învăț ; și astfel, m-am apucat de ea, pînă ce am ajuns un înrăit, dincolo de puterea de a mă mai smulge pornirii ; am devenit astfel, fără voia mea, hoț și am continuat un atît de lung timp cu ticăloșiile mele, cum puțini alți băieți o mai fac fără a ajunge la limanul obișnuit al acestui fel de viață, adică la corabia de deportare sau în streang.

În cea dintîi zi cînd am pornit-o împreună cu noul meu dascăl, el m-a dus de-a dreptul în oraș și, cum o apucaserăm mai întîi pe malul apei, m-a condus în marea sală a Vămii ; în cel mai bun caz, nu eram amîndoi altceva decît o pereche de băieți în zdrențe, dar eu arătam cu mult mai zdrențăros decît el ; îndrumătorul meu purta pălărie, cămașă și fular ; cît despre mine, nici pomeneală de așa ceva, lasă că nici nu mi-aș fi bătut joc de „manierele" mele în așa hal, încît să port vreun soi de pălărie, de cînd îmi murise doica, adică de vreo cîțiva ani buni. Porunca lui a fost să mă țin la vedere și în apropierea sa, dar nu chiar lîngă el și să nu-l prea bag în seamă, pînă ce nu se va apropia de mine ; iar dacă se întîmpla cumva vreo învălmășeală, apoi eu nu trebuia să-l recunosc și nici să spun că aveam ceva de-a face cu el.

I-am respectat poveţele primite, de-a fir-a-păr. Pe cînd el scruta cu privirea toate colţurile şi nu pierdea pe nimeni din ochi, nici eu nu-l pierdeam pe el, dar mă ţineam într-una la oarecare distanţă, de cealaltă parte a sălii mari, prefăcîndu-mă că mă uit după ace pe care le culegeam de prin praful de jos ; pe măsură ce dădeam de vreunul, mi-l înfigeam în mînecă unde, în cele din urmă, am ajuns să am patruzeci-cincizeci de ace bune ; privirile nu mi se dezlipeau însă nici o clipă de tovarăşul meu care, am observat, se strecura foarte preocupat printre grupurile de oameni care stăteau în picioare la tejghea, văzîndu-şi de treburile lor cu funcţionarii care înregistrează deobicei intrările şi care eliberează certificate vamale etc. În cele din urmă, numai ce-l văd că vine la mine şi, aplecîndu-se ca şi cînd ar vrea să ridice un ac de la picioarele mele, îmi strecoară ceva în mînă, spunîndu-mi :

— Ia-o şi urmează-mă repede în jos pe scări ; totuşi n-a luat-o la fugă, ci doar a pornit-o iute, cu paşii tîrşîiţi prin mulţime şi a coborît nu pe scara cea mare, pe care intraserăm, ci pe o altă scară, mică şi îngustă, de la capătul celălalt al sălii mari ; eu l-am urmat, iar el văzînd că-l urmez, a ţinut-o înainte, fără să se oprească nici după ce-am ajuns jos, aşa cum mă aşteptasem, şi fără să-mi adreseze un cuvînt, pînă ce, furişîndu-se prin nenumărate treceri înguste, alei şi cărări întunecate, am ajuns în Fenchurch-street şi apoi, prin Billiter-lane, înspre Leadenhall-street şi de acolo în piaţa Leadenhall.

Nu era zi de tîrg de carne, aşa că am avut loc să ne aşezăm pe una din stănoagele măcelarilor, iar el m-a rugat să scot la iveală marfa. Ceea ce-mi dăduse era o mică geantă de piele care avea înlăuntru un almanah franţuzesc şi între paginile almanahului, multe hîrtii de diferite feluri.

Ne-am uitat la ele şi am găsit că în geantă erau mai multe hîrtii de valoare, ca bunăoară bilete de schimb, alte feluri de poliţe, la care eu nu mă pricepeam ; dar printre altele, se afla şi o poliţă de bijutier, aşa cum se numea, a unui oarecare Sir Stephen Evans, pentru trei sute de lire plătibile la purtător şi la cerere ; afară de asta, mai era o altă poliţă pentru douăsprezece lire şi zece şilingi, şi ea o poliţă de bijutier, unui căruia însă i-am uitat numele ; mai erau şi vreo două bilete bancare scrise în franţuzeşte, pe care nu le-am înţeles niciunul dintre noi, dar care se pare că erau lucruri de valoare, fiind numite poliţe străine acceptate.

Dascălul meu, pungașul, se pricepea destul de bine la cambiile de bijutier și am băgat de seamă că atunci cînd a citit cambia lui Sir Stephen a spus :

— Asta e prea mare pentru mine, în așa ceva nu mă amestec ; însă cînd a ajuns la biletul de douăsprezece lire și zece șilingi, mi-a spus :

— Asta e bun, vino încoace Jack !

Așa că a luat-o la fugă spre Lombard-street, și eu după el, îngrămădind celelalte hîrtii în geantă. Ajungînd acolo, el s-a interesat imediat de numele cu pricina și a și intrat în prăvălie, luînd o mutră gravă ; într-adevăr i s-au plătit banii fără nici o șovăire și fără să i se pună vreo întrebare ; eu rămăsesem de cealaltă parte a drumului, uitîndu-mă încolo și încoace pe stradă, ca și cînd n-aș fi avut nimic de-a face cu nimeni de pe acolo, însă am observat că atunci cînd a prezentat polița, el a scos geanta ca și cînd ar fi fost un băiat de negustor, cunoscător într-ale treburilor astea, și ca și cînd ar mai fi avut și alte polițe la el.

I s-au plătit banii în aur, iar el s-a grăbit cît a putut să-i numere și a plecat, trecînd pe lîngă mine și ducîndu-se de cealaltă parte a drumului, la Three-King-court ; apoi amîndoi luînd-o îndărăt spre Clement's-Lane, ne-am grăbit cît am putut spre Cole-Harbour și, ajunși pe malul apei, am plătit un penny unui barcagiu ca să ne treacă apa, la biserica Sfînta Maria de pe scări, unde am poposit, aflîndu-ne în perfectă siguranță.

Acolo, „maestrul" s-a întors către mine :

— Colonele Jack, mi-a spus, cred că ești un băiat norocos ; ceea ce am izbutit e o treabă bună ; vom merge pe cîmp la St. George să ne împărțim prada. Ne-am dus pe cîmp și, așezîndu-ne jos în iarbă, destul de departe de cărare, el a scos banii ; uite aici, Jack, zice, ai mai văzut tu vreodată așa ceva în viața ta ?

— Nu, niciodată, i-am răspuns și am adăugat cu toată nevinovăția :

— Trebuie să-i luăm noi pe toți ?

— Da' te cred ! m-a asigurat el, cine altcineva să-i ia ?

— Cum, am urmat eu, omul care i-a pierdut nu trebuie să mai primească nimic dintr-înșii ?

— Sînt ai noștri, mi-a răspuns. Dar tu ce vrei să spui cu asta ?

— Nici eu nu știu, am îngăimat ; spuneai mai înainte că ai să-i dai înapoi celălalt bilet, care ziceai că e prea mare pentru tine.

A rîs, auzindu-mă.

— E drept că ești numai un copil, mi-a vorbit el, însă n-aș fi crezut să fii chiar atît de copil.

Așa că mi-a explicat cît se poate de grav lucrurile în felul următor :

— Polița lui Sir Stephen e o poliță mare, de trei sute de lire, și dacă eu, care nu sînt decît un băiat sărac, m-aș duce să iau banii, platnicii se vor întreba imediat cum oare de am ajuns să pun mîna pe o asemenea poliță și vor socoti, desigur, că am găsit-o sau că am furat-o ; așa că m-ar priponi și mi-ar lua-o ba s-ar putea să ajung și în cine știe ce încurcătură din pricina asta ; așa că, mi-a explicat el, am spus că e prea mare ca să mă amestec eu în așa ceva și că i-aș da-o înapoi omului aceluia, dacă aș ști însă cui ; dar, în ceea ce privește banii, Jack, banii de care am făcut noi rost, îți garantez că din ăștia el nu va avea nimic ; și pe lîngă asta, a adăugat, oricine ar fi cel care a pierdut gentuța cu noroc, apoi poți fi tu sigur că de îndată ce și-a dat seama că-i lipsește, va fi alergat la bijutier și va fi anunțat că dacă vine cineva să ridice banii, patronii să-l și înhațe ; dar în privința asta sînt eu prea bătrîn, ca să pună mîna pe mine.

— Cum, l-am întrebat, și ce-ai să faci cu polița ? Ai s-o arunci ? Dacă așa ai de gînd, o va găsi altcineva care se va duce să scoată banii.

— Nu, nu, nu, m-a liniștit, căci și aceia vor fi opriți și cercetați așa cum ți-am spus că aș fi și eu, dacă aș face-o.

Nu știam prea bine ce însemnau toate acestea, așa că n-am mai vorbit despre ele și ne-am apucat să împărțim banii. Cît despre mine, nu văzusem atîția gologani la un loc în toată viața mea, nici nu știam pentru nimic în lume ce pot face cu ei și, o dată sau de două ori, am fost pe punctul să-l rog să mi-i țină în păstrare el, ceea ce ar fi însemnat chiar o copilărie din partea mea, căci cu siguranță că n-aș mai fi auzit nici un cuvînt despre dînsul, chiar dacă n-ar fi fost să i se întîmple nimic.

Totuși, fiindcă mi-am ținut în cele din urmă gura în privința asta, a împărțit foarte corect banii cu mine ; doar la sfîrșit de tot mi-a spus că, deși era adevărat că-mi promisese

jumătate, totuşi — cum eu de-abia făcusem botezul şi nu-l ajutasem cu nimic altceva decît că privisem — găsea că ar fi bine să iau ceva mai puţin decît el ; aşa că a împărţit banii — era vorba de douăsprezece lire şi zece şilingi — în două părţi egale de cîte şase lire şi cinci şilingi, iar apoi din partea mea şi-a retras o liră, deslușindu-mă că atîta trebuia să-i dau aldămaş.

— Bine, m-am învoit, ia-i, căci în cazul ăsta i-ai merita cred eu pe toţi.

Cu toate acestea, pe ceilalţi mi i-a lăsat mie în întregime.

— Şi ce am să fac eu acuma cu ei, căci nici n-am unde-i pune ?

— Da' ce, tu n-ai buzunare ? a făcut el.

— Ba da, dar sînt pline de găuri.

Şi, de multe ori de atunci încoace, m-am gîndit cu oarecare veselie că aveam mai multă avere decît minte cu care să pricep ce am de făcut cu averea, căci de locuinţă eram lipsit, vreo cutie sau vreun sertar în care să-mi ascund banii n-aveam şi nici măcar — aşa cum v-am spus — buzunare nu aveam, căci buzunarele mi-erau pline de găuri ; de asemenea nu cunoşteam pe nimeni pe lume, la care să mă pot duce să-l rog a-mi ţine în păstrare banii ; deoarece, fiind un biet băiat gol şi zdrenţăros, ar fi mirosit numaidecît că jefuisem pe cineva şi poate că m-ar fi arestat, în afară de faptul că înşişi banii mei ar fi fost o dovadă împotrivă-mi, aşa cum se spune de multe ori că se întîmplă prin ţări străine ; aşa încît acum, cînd mă pomenisem cu atîta bănet, iată că eram plin de griji, căci habar n-aveam ce trebuie făcut ca să-mi pun banii în siguranţă ; iar asta a durat atît de mult şi a fost un lucru atît de supărător pentru mine a doua zi, încît cu adevărat m-am aşezat jos şi am plîns.

Nimic n-ar fi putut să mă încurce mai mult decît banii ăia, întreaga noapte. O bună bucată de timp i-am dus în mînă, căci toată suma — afară de patrusprezece şilingi — era în aur; adică erau patru guinee, dar cei patrusprezece şilingi se dovedeau mai greu de dus decît guineele ; în cele din urmă, m-am aşezat jos, mi-am scos un pantof şi am vîrît în pantof cele patru guinee ; însă după ce am mers aşa un timp, am simţit că pantoful mă bătea la picior, astfel că n-am mai putut merge şi a trebuit să mă aşez din nou jos, să scot banii şi să-i iau în mînă ; apoi am dat pe stradă de o cîrpă murdară ; am luat

cîrpa, am învelit banii în ea şi i-am purtat astfel o bună bucată de drum. De atunci, am auzit adesea pe mulţi spunînd cînd vorbeau de bani pe care nu-i puteau încasa :

— Aş vrea să-i am înveliţi într-o zdreanţă murdară.

Pe ai mei îi păstram într-adevăr într-o zdreanţă murdară, căci murdară era, vorba zicalei, dar lucrul mi-a fost de folos, pînă ce am ajuns într-un loc unde am putut spăla cîrpa aceea într-un şanţ şi mi-am învelit din nou banii în ea.

Ei ! În sfîrşit, mi i-am luat acasă, în locuinţa mea de la fabrica de sticlă, iar cînd a fost la culcare, tot nu ştiam ce să fac cu ei ; dacă aş fi împărtăşit taina banilor cuiva din toată adunătura celor între care trăiam pe atunci, aş fi fost sugrumat acolo în cenuşă, sau jefuit, sau m-ar fi ameţit cu vreo şmecherie sau alta numai ca să mi-i ia ; aşa că nu ştiam cum să mă descurc altfel, decît să mă culc noaptea cu banii în mînă şi cu mîna vîrîtă în sîn, dar o dată cu asta somnul s-a îndepărtat şi el de ochii mei : o, cît de grele-s grijile omeneşti ! Eu, un biet copil cerşetor, n-am mai putut dormi de îndată ce am avut grija doar a cîtorva bani, eu care mai înainte vreme aş fi putut dormi şi pe o grămadă de cărămizi tari, şi pe pietre ori zgură, orişiunde, nu mai puţin adînc decît doarme un bogat pe patul lui de puf, ba chiar şi mai adînc.

Aţipind din cînd în cînd, visam că mi-am pierdut banii şi tresăream înspăimîntat ; apoi, găsindu-mi-i strînşi în mînă, încercam să adorm din nou, dar nu pentru multă vreme, şi iar aţipeam şi iar tresăream. În cele din urmă, mi-a intrat în cap că dacă aş adormi, aş visa despre bani şi aş vorbi despre ei în somn şi aş spune că am bani ; şi dacă aş face aşa ceva şi m-ar auzi vreunul dintre pungaşi, mi i-ar lua sigur din sîn şi din mînă, fără să mă trezească ; şi la gîndul acesta n-am mai putut dormi nici o clipă ; aşa încît am petrecut noaptea aceea în destulă nelinişte şi grijă ; şi pot spune cu siguranţă că ea a fost prima mea noapte de odihnă pierdută din pricina grijilor vieţii şi a înşelăciunii bogăţiilor.

De îndată ce s-a luminat de zi, am ieşit din gaura în care dormeam şi am hoinărit departe pe cîmp, spre Stepney, iar acolo m-am gîndit şi am luat în consideraţie ce ar trebui să fac eu cu banii ăia şi, de mai multe ori, am dorit ca mai bine să nu-i fi avut ; căci după ce am cugetat asupra lor şi m-am gîndit la ce mi-ar folosi şi unde să-i pun, tot n-am fost în măsură să găsesc nici o soluţie, nici un mijloc de a mi-i pune în sigu-

ranță, și eram atît de încurcat încît, în cele din urmă, după cum v-am mai spus, m-am așezat jos și am izbucnit într-un plîns din străfundul rărunchilor.

După ce m-am săturat de plîns, situația era ca și la început ; tot mai aveam banii și tot nu știam ce să fac cu ei. În cele din urmă, mi-a trecut prin cap să mă uit după vreo scorbură de copac și să-i ascund acolo, pînă ce voi avea prilejul să-i iau. Mîndru de această descoperire, așa cum mi se părea ea atunci, am început să mă uit împrejur, căutînd un arbore ; dar prin cîmpiile de la Stepney sau Mile-end nu erau de loc arbori care să mi se pară potriviți scopului meu ; și dacă totuși se vedeau cîte unii spre care începeam să mă uit mai îndeaproape, apoi cîmpiile erau atît de pline de oameni, încît ar fi băgat de seamă că mă duceam să ascund ceva acolo, iar mie mi se părea că oamenii se uitau țintă la mine și că în special doi inși m-au urmărit ca să vadă ce aveam eu de gînd să fac.

Asta m-a împins mai departe și am traversat drumul la Mile-end, iar o dată pomenit în mijlocul orașului, am coborît pe o alee care duce de la Blind Begar la Bednal-Green ; după ce am mers puțin pe acea alee, am găsit o cărăruie peste cîmp, și în acele cîmpii erau mai mulți copaci care mi s-au părut potriviți scopului meu ; cel puțin unul dintre copaci avea o mică scorbură, destul de sus ca să nu pot ajunge la ea, și a trebuit să mă cațăr pe copac ca să pot ajunge totuși, iar cînd m-am cățărat acolo, am vîrît mîna înăuntru și am dat de un loc (așa cum mi s-a părut mie) foarte potrivit, așa că mi-am așezat acolo comoara și eram cît se poate de satisfăcut ; dar, ce să vezi, vîrînd iarăși mîna în scorbură ca să așez și mai bine banii, ei mi-au alunecat dintr-o dată din mînă și atunci mi-am dat seama că tot arborele, de sus pînă jos, era găunos, iar micul meu pachețel căzuse înăuntru și nu-l mai puteam ajunge, iar cît de departe putuse să cadă, nici asta nu știam ; așa că, într-un cuvînt, banii mei erau cu totul duși, pierduți și nerecuperabili ; nici măcar nu puteam spera să-i mai văd vreodată, căci copacul era într-adevăr foarte mare.

Cît eram eu de tînăr, totuși atunci mi-am dat seama ce neghiob fusesem mai înainte, că n-am putut găsi nici o cale de a-mi păstra banii și că a trebuit să vin atît de departe ca să-i arunc într-o gaură unde nu mai puteam da de ei. Mi-am vîrît mîna pînă la cot în scorbură, însă n-am dat de fundul ei ; am rupt apoi o creangă din copac și am băgat-o adînc înă-

untru, scociorînd încoace și încolo, dar tot aia a fost ; atunci am plîns, ba nu, am urlat, atît de furios eram ; pe urmă am coborît din copac și iar m-am urcat și iar mi-am vîrît mîna înăuntru, pînă ce mi-am zgîriat brațul pînă la sînge și tot timpul plîngeam de ți-era mai mare mila ; apoi am început să mă gîndesc că nu-mi rămăsese nici o jumătate de peny să-mi cumpăr barem un corn și că eram și flămînd, așa că iarăși am bocit ; după care am plecat disperat, văicărindu-mă și urlînd ca un băiețel care tocmai atunci ar fi fost biciuit ; pe urmă m-am întors la copac și iar m-am suit în el și asta am făcut-o de mai multe ori.

Ultima oară însă cînd m-am urcat în copac, s-a întîmplat să nu mai cobor pe aceeași parte pe care urcasem și coborîsem înainte ci pe cealaltă parte a copacului și a malului ; și, ce să vezi, arborele avea o bortă mare deschisă de partea aceea, chiar jos la rădăcină, așa cum au adesea copacii bătrîni și găunoși ; și zgîndu-mă în deschizătura aceea, spre nespusa mea bucurie am dat acolo de banii mei și de zdreanța în care erau înveliți, exact așa cum îi împăturisem, căci copacul fiind complet găunos de jos pînă sus, legăturica întîmpinase o ușoară piedică din ceva mușchi sau putregaiuri firave (pe mine nu mă ducea mintea să le deslușesc), și piedica respectivă cedase în momentul cînd scăpasem banii din mînă, așa că ei alunecaseră de îndată pînă la pămînt.

Eram doar un copil și m-am bucurat ca un copil, căci m-am pomenit strigînd în gura mare cînd i-am văzut ; apoi am alergat, i-am luat în mînă și am sărutat de o sută de ori zdreanța aceea zoioasă ; pe urmă am țopăit și am sărit de colo-colo, alergînd de la un capăt la altul al cîmpului și nu mai știu ce n-am făcut, deși nu voi uita niciodată lucrul ăsta și nici adînca mîhnire care mă cuprinsese cînd am socotit că-i pierdusem, și nici valul de bucurie care m-a năpădit cînd mi i-am recăpătat.

În primele clipe ale bucuriei mele, după cum am spus, am alergat de colo pînă colo și nici eu nu mai știam ce fac ; dar după asta, m-am așezat jos, am desfăcut zoioasa zdreanță în care erau legați banii, m-am uitat la ei, am văzut că erau toți acolo și am început apoi să plîng la fel ca mai înainte, cînd crezusem că i-am pierdut.

L-aș obosi pe cititor dacă aș mai stărui asupra jocurilor copilărești pe care le-am jucat în culmea bucuriei și satisfac-

ţiei mele, după ce mi-am regăsit banii ; aşa că întrerup aici. Bucuria este la fel de nemaipomenită ca şi mîhnirea şi tîrziu, după ce am ajuns şi eu bărbat în deplinătatea cuvîntului, m-am mai gîndit de multe ori că dacă i s-ar fi întîmplat unui om în toată firea să-şi fi pierdut banii şi să nu-i mai rămînă nici o bucăţică de pîine, iar apoi să-i regăsească în chip atît de ciudat, după ce renunţase complet la ei, dacă s-ar fi întîmplat — spun — aşa ceva cu un om în toată firea, asta l-ar fi putut face să recurgă la cine ştie ce hotărîre disperată.

Ei bine, am plecat de acolo cu averea mea în pumn şi, luînd şase penny din cîrpa în care mi-am legat şi ceilalţi gologani, m-am dus la o băcănie din Mile-end şi am cumpărat un corn de o jumătate de penny şi brînză de altă jumătate de penny şi m-am aşezat la uşă şi am mîncat cu toată pofta şi am cerut şi nişte bere pe lîngă mîncare, bere de care buna şi darnica femeie nu m-a lipsit.

Apoi am pornit-o spre oraş, să văd dacă-i puteam găsi pe careva din tovarăşii mei şi m-am hotărît să nu mai caut copaci scorburoşi în care să-mi păstrez comoara. Cînd am ajuns pe la Whitchapel, am trecut pe lîngă o dugheană din faţa bisericii, unde se vindeau haine vechi, căci eu n-aveam pe mine decît nişte rupturi dintre cele mai jalnice ; aşa că m-am oprit la dugheana aceea şi stăteam şi mă uitam la hainele agăţate în uşă.

— Ei bine, tinere, zice un om care şedea şi el în prag, pare-se că ai dori ceva ; dacă vezi ceva ce-ţi place, poate că buzunarul tău va face rost acum de nişte straie ca lumea, căci arăţi de parcă ai face parte din regimentul zdrenţăroşilor. M-am simţit jignit de vorbele individului ăluia.

— Ce-ţi pasă dumitale, i-am răspuns, cît sînt eu de zdrenţăros ? Dacă aş fi văzut ceva care să-mi placă, apoi află că am bani să plătesc ; dar pot să mă duc undeva unde nu voi fi batjocorit numai pentru că am cutezat şi eu să mă uit.

Pe cînd îi vorbeam astfel, cu destulă îndrăzneală, individului ăluia, iată că numai ce iese afară o femeie.

— Ce te-a apucat, se răsteşte ea la bărbatul din prag, să-l alungi pe clientul nostru, speriindu-l ? Banii unui băiat sărac sînt la fel de buni ca şi ai primarului ; dacă săracii n-ar cumpăra ei haine vechi, apoi ce s-ar alege de prăvălia noastră ?

După care, întorcîndu-se spre mine, mi-a zis :

— Vino, copile, încoace, dacă ai poftă de orice îţi pot eu oferi ; n-are să se mai răţoiască domnul ăsta la tine ; e un băiat drăguţ, te asigur eu, i s-a adresat apoi unei alte femei, care venise între timp la ea.

— Da, aşa e, a întărit şi cealaltă, pare un copil foarte drăguţ, dacă ar fi îngrijit şi bine îmbrăcat ; ar putea fi chiar — după cîte ne-au trecut nouă pe la ureche — fiu de gentleman, sau în orice caz un băiat asemenea oricărora din cei bine îmbrăcaţi.

— Vino, dragul meu, continuă atunci negustoreasa, şi spune-mi mie ce ai vrea tu să cumperi ?

Mi-a făcut o grozavă plăcere s-o aud spunînd că aş fi odrasla unui gentleman, iar asta mi-a adus aminte de lucruri de odinioară ; însă cînd am auzit-o vorbind că nu eram îngrijit şi că umblu în zdrenţe, atunci am izbucnit în plîns.

Ea a stăruit să-i spun dacă vedeam vreun lucru de îmbrăcăminte care să-mi placă ; i-am spus că nu, că toate hainele la care priveam acolo erau prea mari pentru mine.

— Vino copile încoace, stărui ea atunci, am aici două lucruşoare care ţi se vor potrivi şi tare sînt sigură că ai nevoie de amîndouă ; iată, mai întîi, o pălărioară, zise ea (aruncîndu-mi-o), pe asta am să ţi-o dau degeaba, iar aici uite o pereche de pantaloni bufanţi şi călduroşi ; cred, ba chiar pot jura că or să-ţi vină bine şi or să-ţi cadă strînşi pe picior, iar de calitate îţi garantez eu ; şi, urmă ea, dacă ţi s-o întîmpla vreodată să ai atît de mulţi bani încît să nu ştii ce să faci cu ei, apoi uite pantalonii au aici nişte buzunare minunate, şi încă un mic buzunar de ceas, în care să-ţi poţi păstra banii de aur, sau chiar ceasul, dacă ai să ai vreodată aşa ceva.

M-a lovit un fel de bucurie ciudată, prin faptul că aveam unde să-mi ţin banii şi că nu trebuia să mă mai duc să-i ascund într-o scorbură de copac, aşa încît am fost cît pe-aci să-i smulg pantalonii din mînă, şi mă miram cum de-am putut fi atît de neghiob încît să nu mă fi gîndit ceva mai înainte să-mi cumpăr o pereche de pantaloni bufanţi, ca să am un buzunar în care să-mi ţin banii şi să nu-i mai port două zile la rînd strînşi în mînă şi pitiţi în gheată, ori mai ştiu eu pe unde ; într-un cuvînt, i-am dat femeii doi şilingi pentru pantaloni şi am trecut peste drum, în cimitir, de mi i-am tras pe mine ; apoi mi-am vîrît banii în noile mele buzunare şi eram la fel de încîntat cum e un prinţ de caleaşca sa cu şase cai. I-am

mulţumit bunei femei şi pentru pălărie şi i-am spus că voi mai trece pe acolo cînd o să mai fac rost de ceva bani, ca să cumpăr şi alte cîteva lucruri de care aveam încă nevoie ; şi astfel am plecat.

Nu eram decît un băieţel, ce-i drept, dar mă şi credeam bărbat, acum că aveam şi eu un buzunar în care să-mi ţin banii, şi am plecat pușcă de acolo să-l găsesc pe tovarăşul meu, cu ajutorul căruia făcusem rost de bani ; era să-mi ies din minţi de spaimă, cînd am auzit însă că fusese dus la Bridewell ; nici n-am pus la îndoială că din pricina gentuţei aceleia şi eram convins că voi fi dus şi eu acolo ; mai apoi mi-a trecut prin minte întîmplarea bietului meu frate, Căpitanul Jack, şi m-am gîndit că o dată nimerit acolo, voi fi biciuit la fel de crud ca şi el, ceea ce m-a speriat în aşa hal, încît nu mai ştiam ce să fac.

Dar în cursul după-amiezii l-am întîlnit ; fusese într-adevăr dus la Bridewell, şi chiar pentru această treabă, se pare, dar îi dăduseră drumul. Lucrurile se petrecuseră astfel : deoarece cu o zi înainte îi mersese atît de bine la Vamă, el o pornise iar la plimbare într-acolo, iar pe cînd se învîrtea de colocolo prin sala cea mare, căscînd gura şi ochii în toate părţile, numai ce pune mîna pe el un individ şi începe să strige către careva din funcţionarii care şedeau în spate.

— Iată-l, zbiară el, acelaşi tînăr pungaş de care v-am spus că l-am văzut zilele trecute, cînd şi-a pierdut domnul acela geanta şi poliţele de bijutier. Tare-mi vine a crede că el este cel care le-a furat.

Pe loc, tot alaiul lumii de acolo s-a strîns în jurul său şi l-a învinuit cu furie ; dar el era prea hîrşit în de-ale astea, ca să se lase în aşa hal înspăimîntat încît să mărturisească lucruri pe care ştia că ei nu au cum le dovedi, căci nu se găsea asupra lui nimic în legătură cu aşa ceva, nici măcar bani, în afară de şase pence şi de cîţiva bănuţi murdari.

Lumea l-a ameninţat şi l-a îmbrîncit şi l-a tras încoace şi încolo, pînă ce aproape că i-au smuls jos hainele de pe el, iar funcţionarii l-au căutat peste tot ; însă tot aia a însemnat ; el n-a vrut să recunoască nimic, ci a spus că umbla şi el pe acolo prin sală numai ca să vadă cum este, atît în ziua aceea cît şi cu o zi înainte, căci recunoscuse totuşi că a mai fost prin sala aceea şi altă dată, aşa că — deoarece nu exista nici o probă împotriva lui, nici un fapt şi nici o împrejurare în legătură cu

geanta pierdută — în cele din urmă s-au văzut obligaţi să-i dea drumul să plece ; s-au prefăcut cu toate acestea că-l duc la Bridewell, şi chiar l-au dus pînă la poartă, ca să vadă dacă nu l-ar putea face să scoată astfel măcar o vorbă ; dar el n-a vrut să mărturisească nimic, iar învinuitorii săi nu aveau mandat de trimitere la închisoare ; aşa că n-au îndrăznit să-l ducă înăuntru, iar cei de acolo presupun că nici nu l-ar fi primit, dacă totuşi l-ar fi dus, căci nu aveau mandat să-l vîre la başcă.

Ei bine, cînd au văzut că nu pot scoate nimic de la el, l-au dus la o berărie, şi acolo i-au spus că geanta avea în ea poliţe de foarte mare valoare, care nu i-ar fi de nici un folos pungăşului în ale cărui mîini se găseau, dar care păgubiseră peste măsură pe domnul ce le pierduse ; şi că domnul acela lăsase vorbă funcţionarului către care strigase omul ce-l înhăţase pe tovarăşul meu în sala Vămii, şi care era acolo împreună cu el, îi lăsase deci vorbă că era dispus să dea treizeci de lire oricui i-ar aduce înapoi geanta, după cum ar fi în stare să acorde orice alte garanţii i s-ar cere că nu-i va pricinui aducătorului nici un fel de greutăţi, oricine ar fi el.

Cînd m-am întîlnit cu tovarăşul meu, tocmai scăpase din mîinile mulţimii, aşa că mi-a povestit întreaga întîmplare.

— Dar, m-a asigurat, n-am vrut să mărturisesc nimic, şi aşa am scăpat şi am ieşit basma curată.

— Bine, i-am spus, şi ce-ai să faci acuma cu geanta şi cu poliţele, n-ai să aranjezi oare în aşa fel ca bietul om să-şi capete poliţele înapoi ?

— Nu, zău că nu, mi-a răspuns el, n-am nici o încredere în ei, ce-mi pasă mie de poliţele lor ?

Mie, atunci, aşa tînăr cum eram, mi-a venit în cap că era mare păcat să-i iei unui om nişte poliţe valorînd bani şi nici măcar să nu ai vreun cîştig de pe urma lor ; ajunsesem la concluzia că domnul căruia-i aparţinuseră poliţele trebuia să piardă toţi banii, şi era ciudat ca tovarăşul meu să păstreze poliţele şi să-l facă pe gentleman să piardă pe degeaba atîtea parale. Îmi aduc aminte că am rumegat foarte mult cu privire la asta şi, cu toate că nu înţelegeam prea bine, totuşi lucrul în sine mă apăsa şi-o spuneam din cînd în cînd.

— Hai, lasă-l şi pe gentleman să-şi recapete poliţele, te rog eu, fă-o.

Ei, l-am tot necăjit astfel, cu hai, şi te rog, şi iar hai, pînă cînd în cele din urmă am şi izbucnit în plîns din pricina asta.

El a sărit cu gura atunci :

— Cum ? ! Tu ai vrea să mă vezi descoperit şi trimis la Bridewell ca să fiu biciuit, aşa cum a fost fratele tău, Căpitanul Jack ?

— Nu, i-am răspuns, nu vreau să fii biciuit ; dar aş vrea ca omul să-şi recapete poliţele, căci ţie nu-ţi vor fi de nici un folos, pe cîtă vreme gentlemanul acela ar putea fi distrus din pricina pierderii lor.

Şi iar am adăugat :

— Hai, zău ! Dă-i-le înapoi !

El mi-a răspuns scurt şi tăios :

— În ce fel adică, prin ce mijloc să le fac să ajungă îndărăt la el ? Cine ar îndrăzni să i le ducă ? Eu nu mă-ncumet, de asta poţi fi sigur, căci mă vor înhăţa şi-l vor aduce pe bijutier să vadă dacă nu cumva mă cunoaşte şi dacă nu susţine că mie mi-a dat banii, dovedind astfel furtul, iar pe mine gătindu-mă spînzurătorii ; tu ai vrea ca eu să atîrn în streang, Jack ?

Cu asta mi-a închis gura pentru o bună bucată de vreme, căci atunci cînd mi-a spus „tu ai vrea ca eu să atîrn în streang, Jack ?" n-am mai ştiut ce să-i răspund ; dar a doua zi a venit la mine chiar el, spunîndu-mi :

— M-am gîndit, Colonele Jack, la o soluţie prin care gentlemanul să-şi recapete poliţele ; iar tu şi cu mine să facem astfel rost de o mulţime de bani, bineînţeles, dacă ai să fii cinstit faţă de mine, aşa cum am fost şi eu faţă de tine.

— Poţi fi întru totul încredinţat, Robin, i-am spus, deoarece ăsta îi era numele, că mă voi dovedi cît se poate de cinstit cu tine ; numai spune-mi ce trebuie făcut, căci tare aş vrea să-l fac pe păgubaş să-şi recapete poliţele.

— Ei bine, mă lămuri el, s-a spus că ăl de le-a pierdut a lăsat vorbă funcţionarului din sala cea mare a Vămii că va dărui treizeci de lire oricui ar deţine poliţele şi ar binevoi să i le restituie, şi că nu va pune nici un fel de întrebări în legătură cu ele. Acum, dacă vrei să te înfăţişezi tu, ca un biet băiat nevinovat, aşa cum de fapt şi eşti, în sala cea mare şi să stai de vorbă cu funcţionarul, poate că învîrteala asta ar merge ; spune-i că dacă gentlemanul va face aşa cum de fapt a făgăduit, credinţa ta e că ai putea să-i spui la cine se găseşte gentuţa ;

şi dacă se poartă frumos cu tine şi sînt dispuşi să se ţină de cuvînt, eu îţi garantez că vei avea geanta şi le-o vei da.

Nici n-am mai stat la gînduri.

— Da, l-am liniştit, vreau să mă duc, o doresc din toată inima.

— Colonele Jack, a întors-o el atunci, dar ce-ar fi dacă ar pune mîna pe tine şi te-ar ameninţa că te vor biciui ; spune-mi, n-ai să mă dai de gol faţă de ei ?

— Nu, l-am asigurat cu sufletul la gură, nici de-ar fi să mă omoare în bătaie cu biciul, tot n-am să fac aşa ceva.

— Bine, atunci, s-a învoit el, uite geanta, hai du-te !

Şi astfel mi-a arătat cum trebuie să mă port şi ce să spun ; dar eu n-am vrut să iau geanta cu mine, ca nu cumva cei interesaţi să se dovedească nesinceri şi să pună mîna pe mine, cu gîndul că o vor găsi asupra mea, scoţîndu-mă astfel vinovat ; aşa că am lăsat geanta la el, iar a doua zi dimineaţa m-am dus la vamă, după cum ne înţelesesem ; care erau recomandările primite de mine se va vedea din cele întîmplate, ca să nu mă tot repet ; de fapt mi se încredinţase o sarcină de prea mare însemnătate pentru un băiat nu numai atît de tînăr cum eram eu, ci şi atît de puţin hoţoman cum fusesem pînă atunci.

Eram înarmat îndeosebi cu două gînduri, asupra cărora hotărîrea mea n-avea şovăieli :

1. Că omul trebuia să-şi recapete poliţele ; căci mi se părea ceva îngrozitor să-şi piardă banii, aşa cum presupuneam că trebuie să se întîmple, pur şi simplu din cauză că noi nu voiam să ducem geanta înapoi.

2. Că orice mi s-ar fi întîmplat, nu trebuia cu nici un preţ să spun numele tovarăşului meu Robin, principalul făptaş.

Înarmat cu aceste două gînduri curate (căci asta şi erau de fapt amîndouă : nişte gînduri cinstite), şi cu o inimă curajoasă, de adevărat bărbat, deşi mintea mi-era de copil, am intrat a doua zi în lunga sală a Vămii. De îndată ce am ajuns la locul unde avusese loc întîmplarea, l-am şi văzut pe funcţionarul cu pricina, care şedea exact în locul unde stătuse şi mai înainte, cînd cu furtul, şi mi-a trecut prin cap că de atunci încoace nu se mai dezlipise de acolo ; la mai mult nici nu mă ducea mintea ; aşa că m-am apropiat şi am stat în picioare chiar la marginea mesei de scris aşezate în acea parte a camerei, şi eram destul de înalt ca să mă pot numai bine sprijini cu braţele de ea.

Cît am stat acolo, unul mă împingea într-o parte, altul în alta, iar funcţionarul de dincolo de masă a început să nu mă mai scape din ochi ; în cele din urmă, a ţipat la mine :

— Ce face acolo băiatul ăla ? Ia-o tu din loc, domnişorule, nu cumva îmi eşti vreunul din pungaşii ăia care au şterpelit geanta unui domn, lunea trecută ?

Apoi se apucă să-i îndruge povestea unuia din inşii care aranja nişte afaceri cu el, şi-i tot da înainte cam astfel :

— Domnul a avut un mare ghinion lunea trecută, n-aţi auzit ce s-a întîmplat ?

— Nu, eu nu, i se răspunse.

— Ei bine, să vă spun ! Cum stătea exact acolo unde staţi dumneavoastră acum, îi arăta funcţionarul, şi cum îşi făcea înregistrările, şi-a scos omul geanta şi a pus-o jos, după cum ne spune el, dar chiar la îndemîna sa, şi pe cînd se întindea pînă la pupitrul acesta, ca să-şi înmoaie peniţa în cerneală, cineva i-a subtilizat geanta.

— Geanta lui ! a sărit cel căruia i se povestea ; ce, şi avea în ea ceva poliţe ! ?

— Da, explica funcţionarul, avea o cambie de la Sir Stephen Evans pentru trei sute de lire şi încă o poliţă de la un alt bijutier pentru vreo douăsprezece lire, iar ceea ce e şi mai rău pentru gentlemanul acela, că avusese în geantă şi două poliţe străine acceptate pentru o sumă mare, nu ştiu cît, cred că una dintre ele era o poliţă franţuzească pentru 1200 de coroane.

— Şi cine ar putea să fie făptaşul ?

— Nu ştie nimeni, dar unul din oamenii noştri de serviciu spune că a văzut o pereche de tineri pungaşi, cam ca ăla de colo — şi mă arătă cu degetul pe mine — care dădeau tîrcoale pe aici, şi dintr-o dată duşi au fost amîndoi.

— Ticăloşii ! a exclamat ascultătorul ; şi ce pot face ei cu poliţele, căci nu le vor fi de nici un folos ? Presupun că păgubaşul s-a dus imediat şi a anunţat să se oprească plăţile.

— Da, a întărit funcţionarul, aşa a şi procedat ; însă pungaşii au fost mai iuţi decît el în ceea ce priveşte mica poliţă de douăsprezece lire bani mărunţi ; s-au dus şi au preschimbat-o în bani, însă toate celelalte sînt — bineînţeles — oprite ; totuşi e o pagubă nespusă pentru el, căci omul are nevoie de bani.

— Ei bine, ar trebui să anunţe şi el că dă o recompensă de încurajare celor care le-au şterpelit, numai să i le aducă înapoi ; ei le-ar aduce bucuroşi, v-o garantez eu.

— Păi a şi afişat un anunţ la uşă în sensul ăsta, făgăduind că va da în schimbul lor, ca recompensă, treizeci de lire.

— Da, însă ar trebui să adauge că făgăduieşte să nu reţină pentru cercetări pe aducătorul genţii şi că nici nu-i va face vreun fel de dificultăţi.

— Dar a şi făcut asta ! Mă tem totuşi că şarlatanii nu vor avea încredere, de teamă ca el să nu-şi calce cuvîntul.

— Cum adică, e posibil ca el să-şi calce cuvîntul dat ? Dar, pentru numele lui Dumnezeu, nimeni n-ar trebui să procedeze aşa ! Căci atunci nici un pungaş nu se va mai încumeta să restituie vreun lucru furat, aşa că le-ar face rău şi altora, în afara sa, procedînd astfel. Ca şi cum eu mi-aş amaneta viaţa pentru el, iar el ar îndrăzni s-o ia în rîs.

CAPITOLUL III

Sînt cercetat de gentleman cu privire la poliţe şi la geantă şi obţin recompensa de treizeci de lire — Unul dintre gentlemeni se oferă cu bunăvoinţă să-mi ţină el în păstrare banii — Mai comitem şi alte furturi — Tovarăşul meu îmi face rost de haine ceva mai arătoase — jefuiesc pe un evreu de un portofel plin de poliţe şi diamante — Will cade de acord asupra unei recompense, ca să dea înapoi cele furate —

Cam atîta au discutat despre asta, fiindcă pe urmă au trecut la altceva. Eu am auzit totul, dar multă vreme n-am ştiut ce să fac ; totuşi, în cele din urmă, urmărindu-l cu privirea pe domnul care pleca, am luat-o la fugă după el, cînd era tocmai gata să iasă din sala cea mare, ca să-i vorbesc, şi aveam de gînd să-i dau pe faţă vestea, însă omul a intrat grăbit într-o altă cameră, plină de lume, aflată la capătul celălalt al sălii celei mari ; iar cînd am vrut să-l urmez, uşierii m-au întors înapoi şi mi-au spus că nu trebuie să intru acolo ; aşa că m-am întors îndărăt şi am tot dat tîrcoale pe lîngă funcţionarul din spatele mesei şi nu m-am dezlipit de acolo pînă ce nu am constatat că orologiul bătea orele douăsprezece, iar marea sală a început să se golească de lume ; pînă la urmă slujbaşul tot nu se desprinsese de masa lui, şedea şi tot scria, dar în faţa sa la tejghea nu mai era nimeni ; atunci m-am apropiat puţin şi m-am lipit chiar de masă, aşa cum făcusem şi mai înainte ;

pînă cînd el, ridicîndu-şi ochii de pe hîrţoage şi văzîndu-mă, mi s-a adresat cu vorbele :

— Ai tot umblat brambura în sus şi în jos, pe aici, toată dimineaţa, domnişorule, ia spune-mi ce doreşti ? Ai vreo treabă necurată pe aici, căci cam aşa mi se pare.

— Nu, n-am, i-am răspuns.

— Nu ? Ei bine, dacă n-ai, atunci cam ce socoteli, rogu-te, învîrţi pe aici prin marea sală, jupînaşule ? Îi fi cumva negustor ?

— Aş dori să vă vorbesc, am zis eu.

— Mie ? făcu el. Şi cam ce-ai dori să-mi spui ?

— Am totuşi ceva de spus, l-am asigurat, însă numai dacă îmi făgăduiţi că nu-mi veţi face nici un rău pentru asta.

— Eu să-ţi fac ţie un rău, copile dragă, ce rău să-ţi fac eu ţie ? — şi vorbi de data aceasta foarte blînd.

— Zău că n-o să-mi faceţi nimic, domnule, zău ? l-am întrebat.

— Nu, zău că nu, copile dragă ; n-am să-ţi fac nici un rău ; dar ce este ? Ştii cumva ceva despre geanta gentlemanului ?

Eu am răspuns oarecum, dar vorbeam încet, aşa că el nu m-a auzit ; şi atunci iată-l că ocoleşte imediat scaunul şi deschide o portiţă anume, şi mă pofteşte la el înăuntru ; iar eu... ce mai încoace şi încolo — am intrat.

Atunci slujbaşul m-a întrebat din nou dacă ştiam într-adevăr cumva ceva despre geantă.

Eu iar am vorbit încet şi i-am spus că o să-l audă lumea.

Atunci, în şoaptă, m-a întrebat din nou.

Şi i-am răspuns că, după cîte bănuiam, aş cam şti ceva ; dar că de fapt geanta nu era la mine, eu nici nu fusesem amestecat în furt, însă ea ajunsese în mîinile unui băiat, care — de n-aş fi fost eu — ar fi ars-o ; şi că îl auzisem spunînd că gentlemanul ar fi bucuros să capete înapoi poliţele şi că ar da chiar o mulţime de bani pentru ele.

— Într-adevăr, aşa am spus, copile dragă, iar dacă le poţi salva pentru el, gentlemanul acela îţi va da o bună răsplată, nu mai puţin de treizeci de lire, după cum a şi făgăduit.

— Dar i-aţi mai spus, domnule, unui gentleman, chiar mai adineauri, că sînteţi sigur că nu i se va întîmpla nici o neplăcere celui care va aduce lucrurile pierdute.

— Nu, n-are să ţi se întîmple nici o neplăcere ; pentru asta, îmi pun eu obrazul.

Băiatul : Nici n-or să mă facă să-i azvîrl pe alţii în necaz ?

Gentlemanul : Nu, nu vei fi întrebat de numele nimănui, nici nu ţi se va cere să spui cine sînt făptaşii.

Băiatul : Eu nu-s decît un sărman băiat şi tare aş vrea ca gentlemanul să-şi capete înapoi poliţele, şi zău că nu le-am luat eu şi nici nu-s la mine.

Gentlemanul : Dar îmi poţi spune cum va putea păgubaşul să le recapete ?

Băiatul : Dacă le pot obţine, am să le aduc eu la dumneavoastră mîine dimineaţă.

Gentlemanul : Oare n-o poţi face chiar în seara asta ?

Băiatul : Cred că aş putea, dacă aş şti unde să vin.

Gentlemanul : Vino la mine acasă, copile dragă.

Băiatul : Păi nu ştiu unde locuiţi.

Gentlemanul : Haide cu mine acum şi ai să vezi.

Aşa că m-a luat cu el pe Tower-street şi mi-a arătat casa în care locuia şi mi-a poruncit să vin acolo înspre seară, pe la ceasurile cinci, ceea ce am şi făcut, aducînd cu mine şi geanta.

Cînd am sosit, slujbaşul de la Vamă m-a întrebat dacă am adus cartea, cum îi spunea el.

— Nu e o carte, am zis eu.

— Nu, geanta, tot una e, ai adus-o ?

— Dar mi-aţi făgăduit, am zis eu, că n-o să-mi faceţi nici un rău, şi am şi izbucnit în lacrimi.

— Nu-ţi fie teamă, copile, zice el, n-am să-ţi fac nici un rău, bietul de tine ; nimeni n-o să-ţi facă vreun rău.

— Iat-o, am zis atunci, şi am scos geanta la iveală.

În clipa aceea a plecat şi s-a întors cu un alt gentleman, care se pare că era însuşi stăpînul genţii şi l-a întrebat dacă o recunoştea, iar păgubaşul a spus că da.

Apoi m-a întrebat pe mine dacă nu lipseşte vreo poliţă.

Eu i-am spus că îl auzisem pe băiatul ăla la care fusese că lipsea una, dar încolo credeam că tot restul este acolo.

— De ce crezi asta ?

— Fiindcă l-am auzit pe băiatul care cred că le-a furat spunînd că erau prea mari pentru el, ca să se amestece în aşa ceva.

Atunci gentlemanul care le pierduse a intervenit :

— Şi unde e băiatul ăla ?

Dar slujbaşul nu l-a mai lăsat să continue, ci a şi sărit :

— Nu, nu trebuie să-l întrebaţi una ca asta ; eu mi-am dat cuvîntul că n-o s-o faceţi ; şi că nu va fi obligat să răspundă la asta nimănui.

— Bine, copile, s-a resemnat păgubaşul, vrei să ne laşi să deschidem geanta şi să vedem dacă sînt toate poliţele în ea ?

— Da, am zis eu.

Atunci primul gentleman a întrebat :

— Cîte poliţe aţi avut în ea ?

— Numai trei, a precizat el, afară de poliţa aceea de douăsprezece lire şi zece şilingi ; era poliţa lui Sir Stephen Evans pentru trei sute de lire şi două poliţe străine.

— Bine, atunci, dacă ele se află în geantă, băiatul va primi treizeci de lire nu-i aşa ?

— Da, a convenit gentlemanul, le va avea necondiţionat.

— Haide atunci, copile, mi-a cerut, lasă-mă s-o deschid.

Aşa că eu i-am înmînat-o, iar el a deschis-o şi înăuntru erau toate cele trei poliţe şi diferite alte hîrtii, corect şi în perfectă stare, nimic stricat sau în lipsă, iar gentlemanul a spus :

— Totul e în ordine.

— În cazul acesta, l-am auzit pe funcţionar spunînd : eu sînt cauţiune pentru bietul băiat în privinţa banilor.

— Bine, bine, a făcut gentlemanul, dar pungaşii au pus mîna pe cele douăsprezece lire şi zece şilingi ; ar trebui să fie socotite şi scăzute din întregul celor treizeci de lire făgăduite.

Dacă m-ar fi întrebat şi pe mine, aş fi consimţit la asta de la primul cuvînt ; însă primul domn mi-a rămas pînă la capăt prieten.

— Ba nu, s-a opus el, după ce aţi aflat că de fapt cele douăsprezece lire şi zece şilingi au fost încasaţi, abia după aceea aţi oferit dumneavoastră treizeci de lire în schimbul celorlalte poliţe, şi asta aţi anunţat-o prin crainic şi aţi afişat-o la uşa Vămii, iar eu i-am promis băiatului, azi de dimineaţă, treizeci de lire în cap.

S-a prelungit multă vreme discuţia, iar eu chiar am crezut că aveau să se ia la ceartă din neînţelegerea aceea.

Totuşi, pînă la urmă, au cedat amîndoi cîte un pic, iar gentlemanul mi-a dat douăzeci şi cinci de lire în guinee garantate. Cînd mi le-a dat, mi-a poruncit să întind mîna şi mi-a numărat banii în mînă ; iar după ce a terminat cu număratul

m-a întrebat dacă era exact ? I-am răspuns că nu știu, dar eu cred că este exact.

— Cum adică, s-a mirat el, nu știi să numeri ?

Și eu l-am lămurit :

— Nu ; n-am văzut în viața mea atîția bani, și adevărul era că într-adevăr nu cunoșteam banii.

— Cum adică, s-a aprins el, tu nu știi că acestea sînt guinee ?

— Nu, i-am spus, și ăsta era adevărul : habar n-aveam cît valorează o guinee.

— Atunci, m-a întrebat el, de ce ai spus că totuși crezi că e corect ?

I-am răspuns că din cauză că nu-mi venea a crede că el mi i-ar putea număra greșit.

— Biet copil, a exclamat funcționarul, tu chiar că știi prea puține despre lume ; ce ești, ce faci ?

— Sînt un băiat sărac, zic, și plîngeam.

— Cum te cheamă ? a urmat ; dar stai — uitasem ; îți promisesem că nu te voi întreba cum te cheamă, așa că nu-i nevoie să-mi spui.

— Numele meu e Jack, i-am spus.

— Cum adică, nume de familie n-ai ? s-a mirat el iar.

— Ce-i aia ? am făcut eu.

— Mai ai și alt nume în afară de Jack, nu-i așa ? s-a căznit el atunci s-o ia pe altă parte.

— A, da, i-am răspuns, mi se spune Colonelul Jack.

— Și în afară de ăsta n-ai nici un alt nume ?

— Nu, am spus eu.

— Păi cum, rogu-te, ai ajuns tu să fii numit Colonelul Jack ?

— Se spune, i-am explicat, că numele tatălui meu era Colonelul.

— Tatăl tău, sau mama ta, sînt în viață ? m-a întrebat.

— Nu, am spus, tatăl meu a murit.

— Atunci, unde e mama ta ?

— Eu mamă n-am avut de loc, niciodată, i-am răspuns.

Asta l-a făcut să rîdă.

— Ce, s-a amuzat el, n-ai avut niciodată mamă, cum adică ?

— Am avut o doică, i-am spus, dar ea nu era mama mea.

— Ei bine, s-a adresat atunci gentlemanului, mie nu-mi vine a crede că băiatul ăsta a fost hoţul care să vă fi furat poliţele.

— Păi chiar aşa, domnule, nici nu le-am furat — şi am început iar să plîng.

— Nu, nu, copile, a rostit funcţionarul, noi nu credem că tu ai făcut-o. E un băiat foarte isteţ, s-a întors el din nou către celălalt gentleman, şi totuşi tare neştiutor şi cinstit; mare păcat că nu are cineva grijă de el, cît de cît, ar trebui făcut ceva pentru dînsul; hai să stăm mai ca lumea de vorbă cu el.

Aşa că s-au aşezat jos şi au început să bea vin, ba chiar mi-au dat şi mie puţin, iar apoi primul domn mi s-a adresat din nou.

— Ei bine, m-a întrebat, ce vrei să faci tu cu banii pe care-i ai acum?

— Nu ştiu, i-am spus.

— Unde ai să-i pui? m-a întrebat iar.

— În buzunar, am spus.

— În buzunar, a repetat el; buzunarul tău e întreg? n-ai să-i pierzi?

— Da, zic eu, e întreg buzunarul.

— Şi unde ai să-i pui, după ce ajungi acasă?

— Eu n-am casă, i-am spus, şi iar am început să ud coada pisicii.

— Sărman copil! a rostit el, atunci din ce trăieşti?

— Fac comisioane, i-am răspuns, pentru lumea din Rose-Mary-Lane.

— Şi unde dormi noaptea?

— Noaptea, am spus eu, mă culc la fabrica de sticlă.

— Cum te culci la fabrica de sticlă? Au paturi acolo?

— Nu m-am culcat într-un pat niciodată în viaţa mea, i-am spus, după cîte îmi aduc eu aminte.

— Cum adică, atunci pe ce te culci la fabrica de sticlă?

— De-a dreptul pe pămînt, am răspuns, şi uneori pe cîte o mînă de paie, sau pe cenuşa caldă.

Atunci gentlemanul care pierduse poliţele a spus:

— Vederea acestui sărman copil e de-ajuns ea singură ca să-l facă pe-un om să plîngă de mizeriile naturii omeneşti şi să fie recunoscător propriei sale soarte. Iată că ne-a vorbit în aşa fel, încît mie mi-au şi dat lacrimile.

— Şi mie la fel, a recunoscut celălalt.

— Bine, dar ia ascultă, Jack, s-a interesat primul gentleman, cînd oamenii te trimit după comisioane, ei nu-ţi dau şi ţie ceva bani ?

— Îmi dau de mîncare, i-am răspuns, şi asta-i mai bine.

— Dar, nu s-a lăsat el, cu îmbrăcămintea cum te descurci ?

— Îmi dau cîteodată lucruri vechi de-ale lor, pe care le au de prisos.

— Dar cum aşa, făcu el, tu ai avut vreodată cămaşă pe tine sau ba ?

—Nu, am răspuns, n-am purtat niciodată cămaşă, de cînd a murit doica.

— Şi cam cît e de atunci ? m-a întrebat.

— Şase ierni, cînd o fi să se termine şi asta.

— Aşadar, tu cîţi ani ai ?

— Iată că nu v-aş putea spune, am ridicat eu din umeri.

— Ei bine, a zis gentlemanul, dar acum că ai banii aceştia, n-ai să-ţi cumperi nişte haine şi o cămaşă din ei ?

— Ba da, am spus eu, aş vrea să-mi cumpăr ceva haine.

— Şi cu restul ce-ai să faci ?

— Nu ştiu, am spus iarăşi, pentru că simţeam că-mi dau iar lacrimile.

— De ce plîngi, Jack ? m-a întrebat.

— Mi-e frică, am spus ; şi tot plîngeam.

— De ce ţi-e frică ?

— Ei or să ştie că am bani.

— Îmda, şi atunci ? !

— Atunci, n-am să mai pot dormi la căldură, la fabrica de sticlă, şi am să mor de frig. Or să-mi ia banii.

— Dar de ce n-ai să mai poţi dormi acolo ?

Aici amîndoi domnii au discutat între ei, aşa cum discută în chip firesc toţi cei care au bani şi peste care deodată se abate neliniştea şi îndoiala.

— Va garantez, spunea funcţionarul, că pe vremea cînd acest sărman băiat n-avea o para chioară în buzunar dormea toată noaptea în paie, sau pe cenuşa aceea caldă de la fabrica de sticlă, adînc şi fără griji, atîta cît este posibil pentru o fiinţă omenească ; dar acum, de cum s-a procopsit cu banii ăştia, grija de a-i păstra îi aduce lacrimi în ochi şi spaimă în inimă.

Mi-au mai pus după aceea amîndoi o mulțime de întrebări, la care am răspuns în felul meu copilăresc, pe cît am putut și eu de bine, dar într-un fel care lor le-a plăcut foarte mult ; în cele din urmă, am plecat, cu buzunarul greu, și vă asigur că nici inima nu-mi era mai ușoară, căci eram atît de speriat de faptul că aveam atîția bani, încît nu știam ce o să se aleagă de mine pe fața pămîntului ; am plecat, așadar, și am mers o scurtă bucată de drum, dar nu știam ce să fac ; așa că, după ce am hoinărit vreo două ore sau cam așa ceva, m-am întors îndărăt și m-am așezat la ușa gentlemanului ; iar acolo am bocit toate lacrimile pe care le aveam și care puteau izvorî din mine, însă de bătut n-am bătut de loc la ușă.

Bănuiesc totuși că nu șezusem eu acolo chiar prea multă vreme, cînd cineva din familie a prins de veste și o fată în casă a venit și mi-a vorbit ; dar nu prea i-am spus eu mare lucru, ci doar îi dădeam înainte cu plînsul ; în cele din urmă vestea a ajuns la urechile gentlemanului. Cît despre negustor, negustorul plecase. Cînd gentlemanul a auzit de mine, m-a chemat înăuntru și a început să stea iar să mă întrebe și să mă descoasă, ca să se lămurească pentru ce rămăsesem acolo ?

I-am spus că nu rămăsesem acolo tot răstimpul, că mai fusesem plecat o vreme și că mă întorsesem pe urmă.

— Bine, m-a ascultat el, dar pentru ce te-ai întors ?

— Nu știu, am zis.

— Și de ce plîngi așa ? m-a întrebat. Sper că nu ți-ai pierdut banii, sau i-ai pierdut cumva ?

— Nu, i-am spus eu, încă nu i-am pierdut, însă mi-e frică să nu-i pierd.

— Și asta te face să plîngi ?

— Da, i-am spus, căci știam că nu voi fi în stare să-i păstrez ; ei or să mă înșele și or să mi-i ia ori o să mă ucidă și tot or să mi-i ia.

— Ei, a exclamat el, care *ei* ? Cu ce fel de neamuri de indivizi umbli ?

I-am spus că erau cu toții numai băieți, dar niște băieți foarte înrăiți ; hoți și pungași de buzunare ; de soiul celor care furaseră geanta, adică o urîtă adunătură pe care eu n-o puteam suferi.

— Bine, Jack, a rostit el, ce se poate face pentru tine ? Vrei să-i lași la mine, să ți-i păstrez eu ?

— Da, am strigat, din toată inima, dacă binevoiți dumneavoastră.

— Hai, atunci, dă-mi-i încoace ; și ca să fii sigur că sînt la mine și că-i vei căpăta înapoi în chip cinstit, am să-ți dau o poliță în schimb, pentru bani și pentru dobînda lor, iar polița asta o poți păstra în deplină siguranță. Ba, a adăugat el, chiar dacă o pierzi sau ți-o ia cineva, nimeni nu va primi în locul tău banii, ori măcar vreo parte dintr-înșii, nimeni altcineva decît numai tu însuți.

Am și scos pe nerăsuflate toți banii și i-am dat lui, păstrîndu-mi doar vreo cincisprezece șilingi, ca să-mi cumpăr niște haine ; și astfel s-a încheiat convorbirea între noi cu ocazia aceea ; cel puțin prima noastră convorbire.

După ce mi-am asigurat astfel banii, spre deplina mea satisfacție, m-am simțit iar în largul meu, și prin urmare gîndurile triste care îmi mîhniseră sufletul ceva mai înainte, au pierit din mintea mea.

Întîmplarea asta a fost destul de plină de învățăminte, ca să poată vedea oricine cum vin peste noi toate supărările și grijile vieții omenești ; cum se ivesc ele din năvala fără de odihnă a oamenilor doritori să dobîndească bani și din grijile fără odihnă pe care ei și le fac pentru ca să-i păstreze după ce i-au dobîndit. Eu care nu aveam nimic și nici nu știusem ce înseamnă să ai ceva, eram dincolo de orice grijă fie de a dobîndi, fie de a păstra banii ; eu care duceam lipsă de tot nu duceam de fapt lipsă de nimic ; puțin îmi păsa de orice și fără nici o preocupare eram unde și cum aș putea face rost de mîncare, sau cum aș putea găsi o locuință ; nu știam ce sînt banii, ori ce trebuie să fac cu ei ; și n-am știut niciodată ce înseamnă aia să nu dormi, pînă cînd n-am avut bani de păstrat, și pînă ce nu m-a încercat frica de a-i pierde.

Am avut atunci, fără îndoială, (dacă n-aș fi fost prea neghiob și mult prea copil pentru ca să-mi cunosc interesul), am avut — spuneam — o ocazie să fi intrat în slujba acelui gentleman sau poate să fiu în oarecare măsură sub grija și ocrotirea domnilor acelora ; căci ei păreau foarte dornici să poată face pentru mine ceva și au fost surprinși de nevinovăția felului meu de a le vorbi, precum și de (cum o socoteau amîndoi) mizeria situației mele.

Dar m-am purtat într-adevăr ca un copil ; lăsîndu-mi banii acolo, nu m-am mai apropiat de ei niciodată, timp de cîțiva

ani după aceea. Pe ce drum am luat-o și ce mi s-a întîmplat în răstimp, sînt lucruri atît de deosebite și poartă atît de multe învățăminte într-însele, încît ar fi nevoie să fie povestite fiecare în parte.

Prima șansă fericită care mi s-a oferit de la sine în lume, trecuse acum ; aveam bani, dar nu le știam nici valoarea, nici cum să-i folosesc ; felul de viață pe care-l începusem părea pentru mine atît de firesc, încît nici nu-mi trecea prin gînd să caut a-l îmbunătăți ; nu-mi dădea ghies nici barem dorința de a-mi cumpăra haine, nu-mi doream nici măcar o cămașă, și cu atît mai puțin m-ar fi muncit jindul de a-mi face rost de altă locuință decît cea de la fabrica de sticlă, și de a hoinări pe străzi, așa cum făcusem ; căci nu cunoșteam binele și nu gustasem răul ; adică, vreau să spun că viața pe care o dusesem nu era — după socoteala mea — viața unui nevrebnic.

Într-o astfel de stare de nevinovăție, m-am reîntors la traiul meu cu adevărat mizerabil, căci așa era de fapt și numai mie nu mi se părea așa, deoarece nu mă pricepeam să judec și nici nu cunoscusem nimic altceva mai bun.

Tovarășul meu, care mi-a dat înapoi polițele ca să le restitui păgubașului și care, dacă n-aș fi stăruit eu, avea intenția să nu i le mai restituie niciodată, nu m-a întrebat în nici o împrejurare ce anume primisem în schimbul lor, deoarece îmi spusese că dacă voi primi ceva, acela va fi darul meu ; căci, după spusa lui, el nu s-ar expune riscului de a fi văzut cum le dă înapoi, așa că eu meritam răsplata, dacă avea să fie vreuna ; nici nu și-a bătut capul să mă întrebe ce am primit, sau dacă am primit ceva ori nu ; așa că dreptul meu de a păstra ceea ce primisem era un drept limpede, ca lumina zilei.

Umblam și acum în sus și în jos, la fel ca și înainte ; aveam ce-i drept bani în buzunar, dar n-am lăsat pe nimeni să afle de asta ; umblam voios, ca și înainte, să fac unora și altora comisioane și mă mulțumeam cu orice căpătam, rămînînd la fel de recunoscător ca totdeauna ; singura diferență în ce mă privea era că — dacă mă nimeream flămînd și dacă nimeni nu mă punea la treabă și nu-mi dădea ceva de mîncare — nu mai cerșeam acum din ușă în ușă, ca la început, ci intram la o ospătărie, cum v-am mai spus o dată, și căpătam o supă de vită și o bucată de pîine în schimbul unei jumătăți de penny ; carne mîncam rareori, iar dacă mă ospătam, îmi îngăduiam

să cer şi nişte brînză de o jumătate de penny ; toate aceste cheltuieli nu se ridicau la mai mult de două-trei pence pe săptămînă ; căci, spre deosebire de obiceiurile restului tribului, eu mîncam foarte uşor şi nu cheltuisem nici una din guineele agonisite la început ; de altfel, după cum i-am spus şi gentlemanului de la Vamă, nu ştiam din ce era făcută o guinee, nici cît putea ea să valoreze.

După ce stătusem aşa cam o lună, fără să mai întreprind ceva, tovarăşul meu, aşa cum obişnuiam eu a-i spune, s-a înfiinţat la mine într-o dimineaţă.

— Ei, Colonele Jack, m-a întrebat, cînd o să mai mergem iar într-o plimbare, tu şi cu mine ?

— Oricînd ai chef, i-am răspuns.

— Zici că nu ai nici o altă treabă ? a urmat el.

— Nu, l-am asigurat.

Şi tot aşa, din vorbă în vorbă, mi-a spus că eram un păcătos cu noroc, iar credinţa lui era că tot aşa voi rămîne mereu ; însă acum zicea că trebuie să facă o nouă învoială cu mine.

— Căci, Colonele dragă, dintîi noi lăsăm totdeauna pe orice fîrtat încă necopt să se înfrupte dintr-o parte egală cînd e la împărţit, pentru ca astfel să-l încurajăm ; dar după aceea, restul depinde de bunăvoinţa noastră, în afară de cazul cînd ucenicul dovedeşte stofă, luînd-o prin propriile lui forţe înainte, şi de cazul în care se expune deopotrivă cu noi riscurilor ; dar, deoarece sîntem gentlemani, noi ne purtăm întotdeauna foarte onorabil unii faţă de alţii ; iar dacă eşti dispus să ai încredere în mine, ori să laşi totul pe seama mea, apoi am să mă port frumos cu tine. Te poţi bizui pe ceea ce-ţi promit.

I-am spus că eu singur nu eram în stare de nimic, asta fără doar şi poate, căci nu mă pricepeam, şi prin urmare nu mă puteam aştepta să obţin ceva, dar voi face aşa cum îmi propune el : aşa că am pornit-o iar împreună.

Nu ne-am dus la Vamă, ar fi fost prea îndrăzneţ din partea noastră ; şi, în afară de asta, eu n-aveam chef să mă mai arăt pe acolo, mai ales în tovărăşia lui ; dar ne-am dus direct la Bursă şi am făcut-o pe bancherii prin împrejurimi, prin Castle-alley şi Swithin's-alley, şi pe la uşile cafenelelor. A fost o zi foarte nenorocoasă, căci n-am făcut rost toată ziua de nimic, în afară de două sau trei batiste, şi ne-am întors mofluzi acasă, la vechea locuinţă de la fabrica de sticlă ; nici nu avusesem la noi, toată ziulica, nimic altceva de mîncare sau de

băut, decît o bucată de pîine pe care mi-a dat-o stricăciunea aceea de tovarăș și niște apă de la cișmeaua aflată la poarta Bursei. Așa că după ce ne-am despărțit, căci el nu dormea la fabrica de sticlă, ca mine, am intrat la vechea mea ospătărie să-mi iau obișnuita gustare, și m-am odihnit, iar a doua zi, devreme, am plecat să-l întîlnesc din nou, după cum îmi fixase el.

Fiind încă dis-de-dimineață, maistorașul și-a făcut plimbarea spre Billings-gate, unde se pare că sînt două feluri de oameni care se tot înghesuie de cum se crapă de ziuă, iar în perioada aceea a anului chiar înainte de revărsatul zorilor ; și acești oameni sînt pe de o parte recrutorii de marinari, militari și comandanți ai vaselor carbonifere, cărora li se zice stăpîni-cărbunari ; și, pe de altă parte, negustori de pește, vînzători și cumpărători laolaltă.

Cei pe care însoțitorul meu pusese ochii erau din prima categorie. Așa că mi-a dat următoarele instrucțiuni :

— Du-te tu și intră prin toate berăriile pe lîngă care trecem și observă bine unde se cam văd oameni care numără ceva bani ; iar cînd dai de urma vreunora din ăștia, vino repede și spune-mi.

Așa că el stătea în picioare pe la ușă, iar eu intram prin localuri. Deoarece comandanții vaselor carbonifere își vînd de obicei cărbunii la poartă, cum spun ei, banii li se împînează prin acele berării ; și, într-adevăr, n-a trecut cine știe cîtă vreme pînă ce i-am adus de veste despre mai mulți asemenea clienți. Atunci a intrat el înăuntru și a scrutat cu băgare de seamă toate ponturile, dar părea că nu găsește nimic pe măsura lui ; în cele din urmă i-am adus vestea că dădusem de un anumit om, într-o anumită crîșmă, care primise o mulțime de bani de la cineva — cred că de la mai multă lume — și că toți banii se aflau pe masă în grămezi, iar insul respectiv era foarte ocupat cu notarea sumelor și cu așezarea lor în fel de fel de săculețe.

— L-ai văzut tu cu ochii tăi ?

I-am garantat-o, amintindu-i că era vorba să am și eu ceva din pradă ; și atunci iată că intră el înăuntru. Se plimbă întîi în sus și în jos prin crîșmă, prin dreptul meselor și boxelor celor mai îngrămădite, și tot ascultă să audă, dacă s-ar putea, cum îl cheamă pe omul ce i-l semnalasem ; și a auzit pe cineva că-l striga Cullum, sau un alt nume cam de felul ăsta.

Atunci, îndemînaticul meu tovarăş găseşte o ocazie şi se apropie de Cullum ăla şi-i îndrugă o poveste lungă, cum că erau doi domni în taverna „La Tunul", şi aceia l-au trimis să întrebe de el şi să-i spună că doreau să-i vorbească.

Întocmai cum i-l descrisesem eu, comandantul vasului carbonifer îşi avea banii întinşi pe masă, în faţa lui, iar două-trei porcoaie mici de gologani le aşezase separat, în nişte mici săculeţe negre şi zoioase ; şi cum încă nici nu se luminase bine de ziuă, Robin a reuşit, în timp ce-i înşira moşi pe groşi, să pună mîna pe una din acele pungi şi s-o şteargă din loc, absolut neobservat.

După ce a înhăţat punga, a ieşit afară, venind la mine, care stăteam în dreptul uşii.

— Ia-o la goană Jack, mi-a şoptit, trăgîndu-mă de mînecă, e pur şi simplu vorba de vieţile noastre ; — şi iată-l că o tuieşte din loc, iar eu după el, fără să ne dăm răgaz o clipă şi aproape fără a ne uita în jur, pînă ce am ajuns sus de tot în Fenchurch-street, trecînd prin Lime-street în Leadenhall-street, apoi în jos pe St. Mary-Axe, pînă la London-wall, şi după aceea prin Bishopsgate-street şi în jos pe Old Bedlam, pînă la Moorfields. Între timp, nici unul dintre noi nu mai era în stare să alerge prea repede, însă nici nu am fi avut nevoie să ne depărtăm atît de mult, căci n-am observat nicidecum să ne fi urmărit cineva. Cînd am ajuns totuşi la Moorfields şi a început să ne vină sufletul la loc, l-am întrebat de ce se speriase atît de tare.

— Să mă sperii, prostule, m-a potolit el, dar nu vezi că am făcut rost de un sac cu bani al dracului de mare.

— De-un sac ? am ţipat eu.

— Da, da, mi-a răspuns, hai să ieşim afară din oraş, unde nu ne poate vedea nimeni, şi am să ţi-l arăt.

Aşa că m-a purtat după el, prin Long-alley, şi peste Hog-lane şi Holloway-lane, pînă în largul întinsului cîmp care s-a numit mai tîrziu Farthing Pie-house Fields [1]. Acolo am fi vrut să ne aşezăm jos, dar era numai o apă jur-împrejur cît vedeai cu ochii, aşa că am întins-o mai departe, am tăiat drumul la Aniseed Clear şi am intrat pe cuprinsurile ogoarelor unde acum se înalţă marele spital ; şi găsind în sfîrşit acolo un loc

[1] Cîmpul plăcintăriei de un gologan.

totuşi mai retras, ne-am aşezat jos, iar căpetenia isprăvii iată că scoate săculeţul.

— Eşti un băiat norocos, măi Jack, zice Robin, meriţi o bună parte din agoniseala asta, într-adevăr, căci totul se datoreşte norocoasei veşti pe care tu mi-ai adus-o. Aşa că, uite — şi răstoarnă totul în pălăria mea — fiindcă, după cum v-am povestit, acum purtam şi eu pălărie.

Cum o fi făcut ca să şterpelească, dintr-o singură lovitură, un asemenea sac cu bani, de la un om treaz şi în toate simţirile, asta n-aş putea să v-o mai spun ; dar sigur este că erau mulţi bani acolo şi, printre altele, şi un ditai fişic. Cînd a căzut fişicul ăla din săculeţ, parcă-l aud pe Robin :

— Stai aşa ! Ăsta-i aur ! a strigat el şi a început să cînte cucurigu şi să urle ca un nebun.

Dar n-o nimerise totuşi, căci înăuntrul fişicului erau doar monede vechi de o jumătate de penny, de treisprezece şi paisprezece pence, monede de jumătăţi şi de sferturi, ori de cîte nouă pence, toate numai bani vechi şi fără valoare, bani scoţieni şi irlandezi ; aşa că în privinţa asta a fost dezamăgit ; însă, aşa cum stăteau lucrurile, în săculeţ se găseau cam 17—18 lire, după cîte am înţeles de la el ; căci — aşa cum aţi aflat — eu nu cunoşteam banii. Vă jur că nu !

Ei bine, Robin a împărţit prada în trei ; adică în trei părţi, două pentru el şi una pentru mine şi m-a întrebat dacă eram sau nu mulţumit. Eu i-am spus că da, aveam toate motivele să fiu mulţumit ; pe lîngă asta, erau atît de mulţi bani, adăugaţi la ceea ce-mi mai rămăsese din cealaltă escapadă, încît nici nu ştiam ce să fac cu ei, ori cu mine însumi, atîta vreme cît aveam aşa de mulţi asupra mea.

Robin era un hoţ desăvîrşit, căci avea cea mai mare îndemînare în a face să se deplaseze orice obiect de la locul său, aşa încît de îndată ce-şi arunca ochii pe cîte ceva, cît ai clipi şi izbutea să aibă lucruşorul acela în mînă, şi porumbel se făcea ; sau cel puţin eu nu ştiu ca vreodată să-şi fi greşit ţinta ori să fi fost prins asupra faptului.

Era un grozav pungaş de buzunare, foarte dibaci mai ales la ceasurile de aur ale doamnelor ; în general, însă, tindea la mai mult, vîrîndu-se în aventuri disperate ca — bunăoară — cele pe care vi le-am povestit ; şi ieşea din toate cît se poate de strălucit, cu cel mai mare succes imaginabil ; iar eu, tot

ajutîndu-l în păienjenişurile blestematei arte a furtului, am ajuns a-i fi astfel ucenic.

Şi acum, că deveniserăm atît de bogaţi, n-a vrut să mă mai lase să dorm la fabrica de sticlă ori să umblu gol şi zdrenţăros, ca mai înainte ; şi m-a hotărît să-mi cumpăr două cămăşi, o jiletcă şi o manta mare ; căci o manta mare era, dintre toate, lucrul cel mai nimerit necuratelor noastre ţeluri.

Aşa că m-am îmbrăcat după sfaturile lui, iar el mi-a luat o locuinţă în aceeaşi casă cu dînsul şi am locuit împreună într-o mică mansardă, potrivită stării noastre sociale.

Curînd mai apoi, am plecat iar în escapadă şi, pentru a doua oară, ne-am încercat norocul în locurile de prin preajma Bursei. Acolo am început să lucrăm separat, eu încumetîndu-mă să umblu de unul singur ; şi primul lucru pe care l-am reuşit fără greş a fost un şiretlic nu tocmai uşor, care cerea o oarecare dibăcie din partea unui ucenic, deoarece niciodată nu mai văzusem cum se face o ispravă de felul ăsta. Am zărit doi domni grozav de înfierbîntaţi, stînd de vorbă, iar unul dintre ei a scos, de două sau de trei ori, un portofel pe care după aceea l-a pus la loc în buzunarul de la haină ; şi iar îl scotea, şi arăta din el nişte hîrtii şi punea înăuntru alte hîrtii ; şi apoi iar îl vîra în buzunar, şi tot aşa, de mai multe ori, omul fiind prins în aceeaşi înfierbîntată discuţie cu un alt domn şi cu încă vreo doi-trei, care stăteau foarte aproape de dînşii. Ultima dată cînd şi-a vîrît portofelul în buzunar s-ar putea spune că mai curînd l-a aruncat înăuntru decît l-a strecurat frumos cu mîna, iar portofelul stătea în picioare, ţeapăn, sprijinindu-se cred eu de vreun alt carnet sau de altceva din buzunar, aşa încît n-a lunecat cu totul înăuntru, ci i se mai vedea un colţ ieşit în afară, deasupra buzunarului.

Acest fel pe care îl au oamenii de a-şi vîrî fără pic de atenţie portofelul într-un buzunar de la haină, în care se poate strecura cu atîta lesniciune mîna oricărui băieţel, cît de mic, obişnuit măcar niţeluş cu meseria, nu va putea fi niciodată criticat îndeajuns. Gentlemenii sînt cît se poate de grăbiţi, cu mintea şi gîndurile într-altă parte, şi este cu neputinţă să fie îndeajuns de preveniţi împotriva unor mici creaturi cu ochi de şoim, cum eram noi ; şi, de aceea ar trebui ca ei să nu-şi deschidă niciodată portofelele, fie să şi le deschidă numai cînd sînt ceva mai în siguranţă, fie să nu ţină nimic de valoare în ele. S-a întîmplat ca eu să mă aflu chiar în faţa acelui domn,

pe străduța Swithin's-alley ; sau, mai curînd, pe acea alee care se află între Bursă și Swithin's-alley, chiar lîngă un pasaj care duce din alee înăuntru în Bursă ; cînd am zărit portofelul cum trecea ca suveica încolo și încoace, fîțîindu-se înăuntru și în afara buzunarului, mi-a venit imediat în minte că dacă aș fi sprinten de mînă, apoi desigur că aș putea sustrage acel portofel, după cum mai mult ca sigur că Robin ar fi pus mîna repede pe el, dacă l-ar fi văzut cum îl văzusem eu, tot intrînd și ieșind din buzunar ; însă cînd am zărit portofelul aninînd drept sub nasul meu, așa după cum v-am spus, atunci, mi-am zis : „acuma îmi aparține", și, traversînd aleea, am trecut, frecîndu-mă încet, foarte de-aproape, pe lîngă domnul acela, cu mîna lăsată în jos și lipită de mine ; și, apucînd portofelul de colțul ieșit în afară, cadoul mi-a alunecat atît de ușor în podul palmei, încît era imposibil ca păgubașul să fi simțit cea mai mică mișcare sau ca măcar altcineva să mă fi văzut cum i l-am luat. Am mers după aceea drept înainte, spre piața largă din partea de nord a Bursei, apoi am șters-o șerpește în jos pe Bartholomew-lane, pînă la Tokenhouse-Yard, în aleile care trec de acolo înspre zidul Londrei și, astfel, străbătînd Moorgate, m-am așezat jos pe iarbă în a doua parcelă de la Moorfields, cam pe la mijlocul cîmpului, locul unde îmi dădusem întîlnire cu Will Robin, dacă unul dintre noi ar fi reușit să pună mîna pe vreo pradă. Cînd am ajuns acolo, Will încă nu venise, dar l-am văzut sosind și pe el cam peste vreo jumătate de oră.

De îndată ce Will a fost lîngă mine, l-am întrebat de ce pradă făcuse rost. Era palid și părea speriat ; dar mi-a răspuns :

— M-am întors cu mîna goală ; dar tu, cățel băftos ce ești, tu cu ce te-ai ales ? N-ai ciupit cumva portofelul domnului ăla din Swithin's alley ?

— Ba da, i-am răspuns rîzînd ; de unde știi ?

— De unde știu ? sare atunci Will ; — dar află că păgubașul spumegă și aiurează și e pe jumătate sărit de pe fix ; omul bate din picioare și strigă și-și sfîșie hainele de pe el ; zice că e cu totul distrus și ruinat, iar oamenii de pe alee spun că avea în portofel nu știu cîte mii de lire ; cam ce poate fi înăuntru ? Ia hai să căutăm !

Ei bine, ne-am trîntit pe burtă în iarbă, acolo în mijlocul parcelei, în așa fel ca nimeni să nu ne dea atenție ; și am des-

chis portofelul în care erau o mulţime de poliţe şi bilete semnate de diferiţi oameni ; unele de pe la bijutieri şi altele aparţinînd unor birouri de asigurare, cum li se spune, şi cîte altele de felul ăsta ; dar ceea ce se pare că era mai de preţ decît tot, e că într-o cută a pereţilor portofelului — un fel de teacă, însă cu mai multe despărţituri — am dat de un plic plin cu diamante nemontate. Păgubaşul, după cîte am înţeles după aceea, era un evreu care făcea comerţ cu aşa ceva şi care de fapt ar fi putut să aibă mai multă grijă de ele şi să şi le păstreze cum trebuie.

De data aceasta prada era prea mare chiar şi pentru Will Robin ; căci, deşi între timp ajunsesem şi eu să pricep lucrurile mai ca lumea decît înainte, pe cînd habar n-aveam cum e cu banii, totuşi Will era de departe mai dibaci decît mine în asemenea lucruri. Dar norocul de acum îl încurca şi pe el ca şi pe mine. Ne aflam, de astă dată, amîndoi cam în situaţia cocoşului din fabulă, căci toate poliţele, şi cred că una era a lui Sir Henry Furness, de 1200 de lire — şi toate diamantele, care valorau cam o mie cinci sute de lire, după cît se spunea, toate aceste lucruri, zic, nu erau de nici o valoare pentru noi. O singură punguţă cu bani de aur ne-ar fi prins mult mai bine decît întreg avutul acela.

— Dar, hai, a stăruit Will, hai să ne uităm niţeluş la poliţe, poate că dăm totuşi de vreuna mai mică.

Ne-am uitat la toate poliţele şi printre ele am găsit una de 32 de lire.

— Haidem, a vrut Will, hai să mergem să ne interesăm unde locuieşte omul ăsta.

Aşa că ne-am repezit din nou în oraş şi Will a mers la poştă şi a întrebat ; i-au spus că omul căutat locuia la Temple-bar.

— Bine, a hotărît Will, am să risc. Am să mă duc să primesc banii ; poate că nu şi-a adus încă aminte să trimită vorbă şi acolo ca să oprească plata.

Dar lui Will i-a venit în cap să procedeze altfel.

— Stai, s-a răzgîndit el, am să mă duc mai întîi îndărăt pe alee, să văd dacă nu pot auzi ceva despre cele ce s-or fi întîmplat, căci cred că încă nu s-a potolit zarva.

Se pare că domnul care a rămas fără portofel a fost dus în taverna „King's-Head" de la capătul aleii, unde se strînsese la uşă o mulţime de lume.

Şi iată că Will o porneşte, şi iată că stă de pază, şi iată-l aşteptînd pe colo, pe dincolo ; iar apoi, deslușind mai mulţi oameni adunaţi pîlc, fiindcă nu se risipiseră încă toţi, îl întreabă şi el pe unul într-o doară că oare ce s-a întîmplat ; iar oamenii încep a-i povesti o lungă istorie despre un domn ce-şi pierduse portofelul în care avea un plic ghiftuit cu diamante şi poliţe de cîteva mii de lire şi cu nu mai ştiu ce şi că tocmai anunţase asta prin strigare publică şi oferise suma de o sută de lire răsplată oricui avea să descopere portofelul şi să i-l aducă înapoi.

— Aş dori, s-a propus Will singur unuia dintre cei cu care stătea de vorbă, să ştiu doar cine i l-o fi luat. Nu am nici o îndoială că eu l-aş putea ajuta să şi-l capete înapoi ; nu-şi aminteşte oare nimic, nici un detaliu despre cineva, despre vreun băiat sau de vreun individ care să fi trecut pe lîngă dînsul ? Dacă ar putea să mi-l descrie, m-aş descurca eu singur pe urmă.

Cineva care l-a auzit vorbind astfel, precum că ar fi atît de dornic să-l ajute pe bietul păgubaş, s-a dus la acesta şi i-a dat de veste că un tînăr, adică Will, îndrugase ceva pe acolo pe la uşă ; şi iată că vine la el un alt domn, din partea păgubaşului, şi, luîndu-l la o parte pe Will îl întreabă ce anume a spus. Will Robin era de felul său un tînăr grav, care deşi cătană veche într-ale meseriei, totuşi — după aspect — nu arăta de loc a se ocupa cu aşa ceva ; şi i-a răspuns curiosului că el lucra undeva pe unde bîntuiau o mulţime de stricaţi din bandele micilor pungaşi de buzunare şi că dacă ar avea doar o cît de mică descriere a persoanei pe care ei o bănuiau, ar îndrăzni să spună că el s-ar face luntre şi punte să-l descopere şi poate că ar fi în măsură să obţină a i se înapoia lucrurile. Atunci intermediarul l-a rugat să meargă împreună cu el înaintea păgubaşului, ceea ce Will a şi făcut ; şi după cîte mi-a spus, l-a găsit pe nenorocosul acela stînd cu capul sprijinit de spătarul scaunului, palid ca un cearşaf şi nemîngîiat în ultimul hal, după cum îl descria Robin, de parcă ar fi fost un adevărat condamnat.

Cînd a venit să-l întrebe dacă nu văzuse cumva vreun băiat sau vreun individ jerpelit stînd la pîndă prin preajma locului unde se produsese furtul sau trecînd pe acolo de mai multe ori, jefuitul a răspuns că nu, nu văzuse pe nimeni, nu-şi putea aminti să fi trecut cineva prin apropierea lui.

— Atunci, a ridicat Will din umeri, va fi foarte greu, dacă nu chiar imposibil, de descoperit ceva. Totuşi, a continuat el, dacă socotiţi că merită osteneala, eu am să mă amestec printre pungaşii aceia, să vedem ce se aude, cu toate că — i-a spus — nu-mi face plăcere să fiu văzut în mijlocul lor ; însă mă voi amesteca printre ei şi dacă portofelul e la careva din vreo bandă din acelea, există zece şanse la una că o să-mi ajungă ceva la ureche despre asta.

Atunci l-au întrebat dacă auzise ce recompensă a oferit domnul ca să i se restituie paguba ; Will a răspuns că nu (deşi lui i se spusese încă de la uşă) ; prietenii păgubaşului i-au precizat că oferise o sută de lire.

— Asta e prea mult, a făcut Will ; dar dacă binevoiţi să lăsaţi totul pe seama mea, eu am să pot să vi-l obţin cu mai puţin decît atîta, sau poate că n-am să reuşesc a-l obţine de loc.

Atunci domnul care pierduse portofelul i-a spus unuia din ceilalţi :

— Încredinţează-l că dacă-l va putea obţine cu mai puţin, plusul îi va rămîne lui.

William a răspuns că el ar fi foarte bucuros să-i poată face domnului un asemenea serviciu, iar răsplata urmează ca s-o decidă păgubaşul însuşi.

— Bine tinere, i s-a adresat unui dintre gentlemeni, oricare ar fi suma pe care o stabileşti cu junele „artist" care a reuşit această pungăşie (căci garantez eu că e un artist, oricine ar fi el), i se va plăti, dacă nu cere peste o sută de lire ; iar domnul pe care l-a jefuit e de acord să-ţi dea şi ţie cincizeci de lire în plus pentru osteneală.

— Într-adevăr, domnule, a vorbit Will foarte grav, a fost o simplă întîmplare ca eu trecînd pe lîngă uşă să văd mulţimea şi să întreb ce s-a întîmplat ; dar dacă aş putea fi instrumentul prin care nefericitul domn să-şi regăsească portofelul şi lucrurile din el, apoi voi fi foarte bucuros ; şi nu sînt atît de bogat încît să nu merite să mă ostenesc pentru cincizeci de lire. Apoi, Robin a primit indicaţia la cine să vină şi cui să-i dea raportul, dacă o să afle ceva şi aşa mai departe.

CAPITOLUL IV

Will înapoiază portofelul şi obţine recompensa — Furăm un săculeţ cu bani de la un bătrîn cavaler — Conştiinţa mea nestrămutată că sînt un gentleman mă împiedică de la băutură, de la înjurături şi de la alte vicii de acest fel — Will mă hotărăşte să mă fac tîlhar de drumul mare — Lovituri la drumul mare —

Will a întîrziat atît de mult încît, după cum rămăseserăm înţeleşi, eu m-am dus acasă, iar el nu s-a întors decît noaptea tîrziu ; căci ne sfătuiserăm dinainte că n-ar fi bine să vină direct de la ei la mine, ca nu cumva să fie urmărit şi eu să mă pomenesc astfel înşfăcat. Dacă n-ar fi făcut nici un pas spre o înţelegere, desigur că s-ar fi întors într-o jumătate de oră, cum şi conveniserăm ; dar văzînd că întîrzie, ne-am regăsit la locul întîlnirii noastre de noapte, care era în fundacul Rose Mary.

Cînd a venit, mi-a adus la cunoştinţă toate discuţiile avute şi îndeosebi cît era de topit cu firea cel care-şi pierduse portofelul ; Will nu se îndoia că vom primi drept răsplată o frumoasă şi rotundă sumă.

Ne-am sfătuit toată seara în fel şi chip şi am ajuns la concluzia că nu trebuia să le dea nimic de veste a doua zi ; iar a treia zi să se înfăţişeze totuşi, dar să nu le spună decît că mirosise ceva şi credea că ar putea recăpăta portofelul, făcînd să pară lucrul acesta cît mai greu cu putinţă şi născocind cît mai multe dificultăţi. Prin urmare, după trei zile, Will s-a întîl-

nit din nou cu păgubaşul, pe care l-a găsit foarte neliniştit de întîrzierea lui şi care i-a spus cît de speriaţi fuseseră că el a vrut doar să-i linguşească pentru a scăpa de dînşii ; şi că fuseseră prea blînzi lăsîndu-l să plece cu atîta uşurinţă, fără să-l cerceteze mai îndeaproape ce şi cum.

Will n-a fost lipsit de cutezanţa de a deveni dintr-o dată foarte grav faţă de ei şi le-a spus că dacă asta era tot ce urma să capete ca răsplată pentru că avusese bunăvoinţa de a le spune că el crede că i-ar putea servi, apoi se puteau convinge singuri că-l nedreptăţiseră şi că au greşit prin însuşi faptul că el — iată — a venit din nou, nerugat, în faţa lor ; dar dacă totuşi credeau că-şi pot atinge scopul dorit luîndu-l pe el la cercetări, atunci n-aveau decît, poftim, în cazul că le face plăcere, să înceapă a-l descoase chiar acum, pe loc ; fiindcă el nu avea nimic de spus altceva decît că ştie pe unde bîntuie cîţiva din tinerii pungaşi faimoşi în astfel de lovituri ; şi credea că prin cîteva întrebări încoace şi încolo, momindu-l cu bani şi cu lucruri de felul ăsta, vor ajunge poate să se trădeze unul pe altul şi, prin acest mijloc, ar putea căpăta portofelul şi l-ar putea aduce înapoi ; iar toate acestea putea să le spună şi în faţa unui judecător de pace, dacă găseau ei de cuviinţă ; şi apoi, la urma urmelor, nu mai avea să le spună nimic decît că el şi-a pierdut o zi sau două ca să-i servească şi că nu s-a ales cu nimic decît — poftim ! — să fie bănuit pentru osteneala de a le fi de folos ; şi, cu asta, Will a terminat cu ei — aşa le-a spus — n-au decît să caute singuri cele pierdute şi să le găsească ei pe unde i-o tăia capul.

Atunci, gentlemenii au început să-i acorde o altfel de ascultare şi l-au întrebat dacă măcar le putea da ceva speranţe să-şi recupereze ceea ce pierduseră ; Will le-a spus că nu-i era frică a le mărturisi că i se pare să fi auzit ceva veşti şi că prin ceea ce a întreprins pe propriu-i cont, el împiedicase deocamdată ca vreuna din poliţe să fie arsă cu portofel cu tot ; dar că mai departe şi n-ar trebui să-i mai pună nici o întrebare, pînă ce nu vor avea bunăvoinţa de a-i răspunde lui la una sau două întrebări. I-au făgăduit că-i vor da satisfacţie în măsura în care vor putea, rugîndu-l să le spună ce doreşte.

— Bine, domnilor, aşa le-a spus, cum vă puteţi aştepta ca un hoţ care v-a jefuit de lucruri de o asemenea valoare să vină şi să se predea în mîinile dumneavoastră, să mărturisească pe şleau că bunurile dumneavoastră sînt la el şi să vi le dea

înapoi, dacă nu-l asigurați nu numai că-i veți da răsplata cuvenită, dar și că nu-l veți reține, chestiona sau trimite în fața unui magistrat ?

Ei s-au arătat gata să-i dea orice asigurare posibilă în privința asta.

— Ba nu, le-a replicat, eu nu știu ce asigurare îmi puteți da ; căci atunci cînd o să aveți în ghearele dumneavoastră un biet băiat, după ce vă va fi arătat bunurile ce vă lipsesc, îl puteți lesne aresta drept hoț și va fi limpede ca lumina zilei că el este hoțul ; atunci dumneavoastră vă veți lua lucrurile pierdute, pe el îl veți trimite la închisoare și ce compensație o să mai poată avea oare de la dumneavoastră după aceea ?

Oamenii erau complet încurcați în fața acestei dificultăți ; l-au rugat să încerce dacă n-ar putea să pună el mîna pe lucrurile dispărute, iar ei îi vor da banii înainte de a i le lua din mînă și-l vor lăsa să plece cu o jumătate de oră înainte de a ieși ei din cameră.

— Nu, domnilor, s-a împotrivit din nou Robin, asta nu mai merge acum. Dacă mi-ați fi vorbit așa înainte de a pomeni de arestarea mea pe de-a surda, atunci eu v-aș fi crezut pe cuvînt ; însă acum este clar că ați avut în minte un gînd necurat și atunci cum pot eu să cred că mă aflu sută în sută în siguranță ?

S-au gîndit ei împreună la multe detalii, dar nimic nu se potrivea ; în cele din urmă, ceilalți oameni care mai erau de față au propus să-i dea garanție, printr-o poliță de o mie de lire, că nu vor căuta să facă nici un fel de greutăți persoanei respective. Will a pretins că ei nu se puteau obliga și că obligația lor nu avea nici o valoare și că, de îndată ce-și vor vedea bunurile în mînă, ei puteau să i le confiște.

— Și oare ce ar însemna, a adăugat el, să-l faci pe-un biet pungaș de buzunare să dea în judecată că nu i-ai înmînat răsplata chipurile promisă ?

Ei nu știau ce să mai spună, și i-au sugerat să ia Will bunurile aflate în mîinile băiatului acela, dacă era vorba de un băiat, făgăduind că ei se obligau să-i plătească banii de care pomeniseră de la început. Însă tovarășul meu le-a rîs în nas :

— Nu, domnilor, dat fiind că nu sînt eu hoțul, mi-ar fi foarte urît să mă așez eu în locul său și să stau eu la dispoziția dumneavoastră.

Atunci toți acei gentlemeni au ridicat din umeri spunîndu-i că altceva nu știau ce să facă și că era foarte greu dacă el nu voia să aibă de loc încredere într-înșii. Argument la care Will le-a cerut să priceapă că era foarte dornic să aibă încredere într-înșii, după cum dorea de asemenea să-i servească ; dar că ar fi nespus de greu pentru el să se pomenească nimicit și acuzat de furt, doar pentru că se ostenise de bună voie să-i servească.

Gentlemenii s-au oferit să-i dea scris de mîna lor că nu-l bănuiau nici un dram și că niciodată nu-l vor învinui de nimic în privința asta ; recunoșteau că el a făcut, la cererea lor, cercetări cu privire la bunurile dispărute ; iar dacă le aducea, îi vor plăti atîția bani — și-i precizau cît — în momentul cînd le va preda sau chiar și mai înainte, fără a-l obliga să numească ori să aducă înaintea lor pe cel de la care le căpătase. Cu această scrisoare semnată de cei trei domni care se găseau de față și de persoana care pierduse portofelul, tînărul meu tovarăș le-a spus că el se va duce și va încerca tot posibilul ca să capete îndărăt portofelul cu toate cele ce erau în el.

Apoi și-a exprimat dorința ca ei să-i dea în scris dinainte o listă despre toate lucrurile care se găseau în portofel ; ca nu cumva să i se spună cînd îl va aduce că lipsește ceva din el ; și a cerut ca scrisoarea să fie sigilată, după cum va sigila și el portofelul cînd i se va înmîna. Cu asta au fost de acord și, prin urmare, păgubașul a întocmit o listă cu toate polițele pe care își amintea că le-a avut în portofel, precum și cu numărul diamantelor, după cum urmează :

— O poliță semnată de Sir Henry Furness pentru 1 200 lire.

— O poliță semnată de Sir Charles Duncomb pentru 800 lire, din care se încasaseră 250 lire, deci pentru valoarea de 550 lire.

— O poliță semnată de J. Tassel, bijutier, 165 lire.

— O poliță a lui Sir Francis Child, 39 lire.

— O poliță a unui oarecare Stewart, care ținea un birou de garanții și asigurări, 350 lire.

— O hîrtie conținînd treizeci și șapte de diamante nemontate, în valoare de aproximativ 1 500 lire.

— O hîrtiuță conținînd trei diamante mari neșlefuite și unul mare șlefuit și tăiat, în valoare de 850 lire.

În schimbul acestor lucruri ei i-au promis în primul rînd să-i dea orice sumă s-ar conveni cu hoțul, dar nu mai mult

de 50 lire și să adauge la acea sumă alte 50 lire, pentru el personal, că s-a zbătut să procure bunurile furate.

Acum, Will avea acoperirea principală și a venit la mine și mi-a povestit toată istoria foarte cinstit,, așa cum v-am înfățișat-o și eu mai sus ; i-am încredințat portofelul, și el mi-a spus că, după părerea sa, era rezonabil să luăm toată suma ce ni se oferea ; căci astfel va părea că, le-a făcut un serviciu și se va înțelege mai ușor cu dînșii. Am căzut de acord cu toate propunerile lui ; așa că s-a înființat acolo a doua zi, iar domnii care îl așteptau au fost foarte punctuali la întîlnire.

Robin i-a vestit de cum a deschis gura că le făcuse serviciul promis și, după cum spera, chiar așa cum o doriseră dînșii ; și le-a spus că dacă n-ar fi fost diamantele, ar fi putut căpăta totul în schimbul celor zece lire, dar că diamantele, cu strălucirea lor, aprinseseră imaginația băiatului, așa încît el începuse a vorbi de o fugă în Franța sau în Olanda, unde să-și trăiască tot restul zilelor ca un gentleman ; veste la care gentlemenii au rîs.

— Totuși, domnilor, le-a spus Will, iată portofelul ; și l-a scos învelit într-o bucată de batistă colorată, zoioasă, atît de terfelită cît o putea face strada, și sigilată cu niște ceară mizerabilă, în chip de pecete.

Și, scoțîndu-se pecețile de pe listă în același timp, a despăturit zdreanța aceea zoioasă și i-a arătat păgubașului portofelul ; la care nenorocosul domn a fost atît de surprins și năpădit de bucurie, în ciuda tuturor vorbelor pregătitoare, încît a trebuit să ceară un pahar cu vin sau cu coniac, să-l bea imediat, ca să nu-i vină leșin.

A fost deschis portofelul și s-a scos mai întîi plicul cu diamante și s-a văzut că erau toate acolo, doar că hîrtiuța mică era separată, iar diamantele nemontate din ea fuseseră amestecate cu celelalte ; totuși a recunoscut că nu lipsea nici unul și că erau în bună stare.

Apoi au fost verificate polițele, una cîte una, și la un moment dat au găsit o poliță de 80 de lire în plus față de cele menționate la socoteală ; pe lîngă ele, de asemenea, mai multe hîrtii nu de comerț, dar totuși importante pentru gentleman, iar el a recunoscut că totul i s-a restituit în chip cît se poate de cinstit.

— Și acum, tinere, i-au vorbit ei, te vei convinge că și noi vom proceda la fel de onest cu tine.

Rostind acestea, i-au înmînat întîi 50 de lire partea lui, iar apoi i-au numărat şi cele 50 de lire pentru mine.

Will a luat cele 50 de lire oferite lui şi le-a vîrît în buzunar, învelindu-le în hîrtie, toată suma fiind în monede de aur ; apoi a început să numere celelalte 50 de lire ; dar după ce a numărat 30 de lire, s-a oprit :

— Staţi o clipă, domnilor, căci aşa cum pînă în clipa aceasta m-am purtat corect faţă de dumneavoastră, doresc să nu aveţi motive de a spune că pînă la sfîrşit mi-am schimbat purtarea. Am numărat şi am oprit 30 de lire, căci la atîta m-am înţeles cu băiatul ; aşa că iată, vă înapoiez 20 de lire din banii dumneavoastră.

Ei au rămas o bună bucată de vreme surprinşi, uitîndu-se unul la altul, în faţa acestui model de cinste ; căci pînă în momentul acela, într-adevăr, nu fuseseră chiar cu totul lipsiţi de o oarecare tainică bănuială că el ar fi hoţul, ori demonstraţia de diplomaţie a lui Robin a contribuit în ochii lor să le spulbere şi ultima îndoială. Gentlemanul care îşi recăpătase poliţele i-a şoptit unuia dintre prietenii săi ·

— Daţi-i toţi banii.

Celălalt i-a răspuns însă tot în şoaptă :

— Nu, atîta vreme cît el a scăzut singur preţul şi este mulţumit cu cele 50 de lire pe care i le-aţi dat, este foarte bine, lăsaţi să fie aşa.

Însă nu vorbise atît de încet încît Robin să nu-l audă, aşa că a intervenit şi el în acelaşi sens :

— Eu sînt foarte mulţumit ; mă bucur că am putut-o face pentru dumneavoastră.

Şi, rostind aceste vorbe, Will se pregătea să plece. Însă chiar în clipa cînd da să iasă, auzi pe unul din gentlemeni rugîndu-l :

— Vezi cît de drepţi sîntem faţă de tine, tinere dragă, şi cît de corect ne-am purtat, de altminteri ca şi tine, ferindu-ne a-ţi cere să ne spui cine este vicleanul hoţoman care a ştiut pune mîna pe o asemenea pradă ; însă, deoarece tu ai stat de vorbă cu el, nu ne poţi oare povesti nimic despre felul cum a reuşit s-o şparlească, barem pentru a ne putea feri pe viitor de alţi asemenea indivizi ?

— Domnule, a început Will, cînd am să vă povestesc cum s-au întîmplat lucrurile, gentlemanul păgubit se va învinovăţi pe sine mai mult decît pe oricine altcineva, sau cel puţin în

egală măsură. Tînărul pungaş care a pus mîna pe această pradă ieşise, pare-se, împreună cu unul din tovarăşii săi care este un ager şi experimentat pungaş de buzunare, cum sînt majoritatea celor din Londra ; dar în clipa aceea maistoraşul era altundeva, ceva mai departe, iar acest băietan nu „culesese" încă pînă atunci niciodată în viaţa lui ceva din vreun buzunar ; dar, după cîte spune singur, el s-ar fi aflat pe partea dinspre Bursă a pasajului, iar gentlemanul stătea undeva chiar în preajmă ; vorba vine, căci de fapt nu stătea, ci era peste măsură de aprins de discuţia cu un alt gentleman, şi adeseori tot scotea acest portofel, şi-l deschidea, şi scotea din el hîrtii, şi punea în el alte hîrtii, şi vîra portofelul la loc în buzunarul hainei ; băiatul susţine că ultima dată portofelul s-ar fi agăţat de gura buzunarului, ori s-ar fi împiedicat de ceva dinăuntru şi că atîrna puţin în afară, lucru pe care observîndu-l, zgîmboiul ăla de puştan, care îl urmărise pe gentleman o bună bucată de vreme, a trecut foarte pe aproape de dînsul şi a tras încetişor portofelul, fără ca domnul să-şi dea cîtuşi de puţin seama.

Şi Robin a continuat, spunînd :

— E foarte ciudat că se întîmplă ca gentlemenii să-şi vîre — şi mai ales cu atîta de nebăgare de seamă — portofelele de o asemenea valoare, prin fel de fel de buzunare desfăcute.

— Tot ce spui e foarte adevărat, a recunoscut gentlemanul.

Şi astfel, după alte cîteva schimburi de vorbe fără mare importanţă, Will a pornit-o îndărăt spre mine.

Eram acum în aşa hal de bogaţi, încît aproape că nu ştiam ce să facem cu atîţia bani ; cel puţin eu chiar că nu ştiam, căci nu aveam nici un fel de rude, nici un fel de prieten, pe nimeni, nicăieri, căruia să-i fi putut încredinţa ceva din ceea ce aveam, pe nimeni în afară de buzunarul meu ; în privinţa lui Will, el tot mai avea o biată mamă săracă, dar la fel de păcătoasă ca şi el, pe care însă a îmbogăţit-o şi a făcut-o să se bucure de noroacele lui.

De data aceea am împărţit prada în părţi egale căci, deşi fusese cîştigată de mine, Will ştiuse a o rotunji, iar felul cum întorsese el toate cele ne ajutase a pune mîna pe bani ; căci altminteri nici el nici eu nu ne-am fi ales nici cu o para chioară din toată scofala, urmînd oricare altă cale. În privinţa poliţelor, fără doar şi poate că dacă ele n-ar fi fost duse chiar în aceeaşi clipă la bijutier, ca să se încaseze banii pe ele,

păgubaşul ar fi anunţat să se oprească plata şi poate că ar fi sosit la faţa locului chiar în timp ce se încasau banii şi ar fi pus mîna pe făptaş. Şi apoi, în privinţa diamantelor, n-ar fi existat nici o posibilitate să le oferim spre vînzare tocmai noi, nişte bieţi săraci, altcuiva decît cel mult acelora care erau tăinuitorii noştri cunoscuţi, iar aceştia nu ne-ar fi dat mai nimic pe ele, în comparaţie cu valoarea lor reală ; căci, după cum am înţeles mai tîrziu, acei care îşi fac o meserie din a cumpăra bunurile furate, au destulă grijă să folosească greutăţi false şi să înşele pe amărîtul care le aduce, cu cel puţin o uncie la trei.

În general, am făcut cea mai bună afacere posibilă chiar şi în multe alte privinţe. Aveam pe vremea aceea o ciudată conştiinţă morală, aşa needucat cum eram ; căci, cu toate că nu-mi făceam nici un scrupul din a obţine orice de la oricine prin furt, totuşi nu puteam suferi să distrug poliţele şi hîrtiile păgubaşilor, socotind că asta le-ar fi făcut foarte mult rău, iar mie nu mi-ar fi adus nici un folos ; şi eram atît de frămîntat cu privire la rezolvarea chestiei acestea, încît nu mă puteam odihni nici noaptea nici ziua, pînă nu-i linişteam pe cei de la care fuseseră şterpelite lucrurile.

Acum eram deci bogat, atît de bogat încît nu ştiam ce să fac nici cu banii şi nici cu mine. Trăiesem aşa de modest şi de sărac lipit pămîntului, încît cu toate că — după cum v-am spus — cheltuiam din cînd în cînd cîte doi-trei pence pur şi simplu ca să-mi potolesc foamea, totuşi existau atîţia oameni care — v-am mai amintit-o — îmi foloseau serviciile şi care îmi dădeau de mîncare şi uneori şi haine, încît într-un an întreg nu cheltuisem nimic din cei cincisprezece şilingi obţinuţi din banii celui jefuit la Vamă ; şi încă mai aveam în buzunar şi cele patru guinee, de la penultima pradă, vreau să spun adică banii aceia pe care îi lăsasem să cadă în scorbura copacului.

Dar acum am început să-mi înalţ ochii ceva mai sus ; şi cu toate că Will şi cu mine ieşisem de mai multe ori împreună, totuşi atunci cînd ni se ivea prilejul vreunor nimicuri, ca de pildă batiste sau alte fleacuri asemănătoare, nici nu mai voiam să avem de-a face cu ele, neavînd chef să ne expunem la riscuri pentru nişte asemenea chestii mărunte. S-a întîmplat într-o zi, într-o vineri, pe cînd ne plimbam noi tacticoşi prin West Smithfield, s-a întîmplat zic să fi nimerit printre clien-

tela pieței și un bătrîn boiernaș de țară care vindea niște boi uriași ; se pare că omul era de fel din Sussex. Înălțimea sa, căci așa i se spunea, primise banii pe boi într-o tavernă, de a cărei firmă iată că am uitat cum se numea și, vîrîndu-și o parte a banilor într-o taşcă și fiind cu taşca aia în mînă, l-a apucat pe bietul om o criză bruscă de tuse și iată-l că se oprește bătrînul să tușească, sprijinindu-și mîna în care ținea punga pe peretele de scînduri al unei prăvălii, chiar lîngă Cloistergate sau Poarta cu Arcade cum ar veni, adică la vreo trei sau patru case depărtare de ea ; noi amîndoi eram chiar în spatele său. Will îmi zice :

— Fii gata !

Și iată-l că se și preface a se împiedica și cade cu capul drept peste bătrînul boiernaș, chiar în momentul cînd el tușea, mai gata-gata să se sufoce și cu totul sleit de oboseală, din pricină că se înăbușea.

Violența loviturii l-a rostogolit la pămînt ; punga într-adevăr nu i-a zburat imediat din mînă, dar eu am alergat s-o apuc și am smucit-o la repezeală, smulgîndu-i-o frumușel, și am început să alerg la vale, iute ca vîntul, printre arcade ; cum am trecut de arcade, am luat-o la stînga și am tăiat-o prin Little Britain, ajungînd astfel în Bartholomewnose, apoi traversînd Aldersgate-street, prin Paul's-alley, în Redcross-street, și tot așa, tăind stradă după stradă, prin nenumărate alei, nu m-am oprit de loc pînă n-am ajuns în a doua parcelă de la Moorfields, vechiul nostru loc de întîlnire.

Will, între timp, a alunecat și el jos, o dată cu bătrînul, dar s-a ridicat la iuțeală ; bătrînul cavaler, căci se pare că asta era boiernașul nostru, s-a speriat de cădere, iar respirația îi era atît de întretăiată de tuse, încît nu și-a putut reveni ca lumea să poată vorbi încă un timp ; timp în care, însă, sprintenul Will se și ridicase și o tulise ; jefuitul n-a putut nici să strige „prindeți hoțul", nici să povestească la nimeni că pierduse ceva, încă o bună bucată de vreme ; ci doar tușind sălbatic și înroșindu-se, pînă ce s-a făcut aproape negru la față, striga într-una : punga... hm, hm, hm, pung... mi-a luat... hm, hm, hm, hm, hm, hm, ..apoi își mai trăgea nițel sufletul și-i dădea iar drumul : pungașii !... hm, hm... și, după o mulțime de *hm*-uri și de *puuungașii*, a reușit s-o scoată la capăt.

— Mi-au luat punga cu bani !

În tot răstimpul, nimeni din toată lumea adunată acolo nu înţelesese nimic ; iar cît despre pungaşi, ce-i drept, ei avuseseră destulă vreme s-o ia din loc, şi cam peste o oră Will s-a înfiinţat la întîlnire ; acolo ne-am aşezat iar, amîndoi, jos în iarbă, şi am scos banii : era vorba de opt guinee, cinci lire şi doisprezece şilingi în monede de argint, adică la un loc tocmai paisprezece lire în cap. Le-am împărţit pe loc şi am pornit-o iar la treabă, chiar în ziua aceea, sperînd că poate aveam să mai cîştigăm ceva ; şi fie că prea eram înflăcăraţi de norocul nostru, fie că n-am prea mai fost noi cu ochii în toate părţile sau că nu ni s-a mai oferit nici un prilej ademenitor, nu ştiu nici eu bine, dar sigur este că n-am mai făcut rost de nimic în noaptea aceea, nici măcar nu ni s-a mai ivit ceva în cale care să ne ademenească.

Am făcut multe şi multe escapade de soiul ăsta, uneori împreună, la mică distanţă unul de altul, şi am şi dat cîteva lovituri bune ; dar eram atît de copleşiţi de balta noastră, încît într-adevăr nu ne mai înjoseam să ne pierdem vremea cu mărunţişuri, după cum v-am şi spus-o mai înainte ; nu, nici chiar cu lucruri care pe alţii i-ar fi bucurat poate ; pe noi nu ne mai putea urni nimic altceva decît genţile şi sumele grase de bani.

Lovitura următoare a avut loc pe înserat, într-o curte prin care se trece din Gracechurch-street în Lombard-street şi unde se afla casa de rugăciuni a Quaker-ilor ; a fost vorba de un tînăr care, după cum am aflat noi după aceea, era ucenic la un negustor de postavuri din Gracechurch-street ; se pare că ucenicul primise o foarte mare sumă de bani şi iată-l că vine cu părăluţele la prăvălia unui bijutier din Lombard-street ; acolo a lăsat cea mai mare parte din acea sumă ; între timp, se întunecase, iar bijutierul s-a apucat să închidă prăvălia şi au început să se aprindă luminile ; noi l-am urmărit cîtă vreme a stat înăuntru şi l-am aşteptat de partea cealaltă a străzii, ca să vedem ce face. După ce a plătit toţi banii pe care-i avea de dat bijutierului, a mai zăbovit un timp, poate ca să primească fireştile chitanţe, şi între timp s-a întunecat şi mai tare ca înainte ; în cele din urmă, iată-l că iese din prăvălie, dar tot mai ducea sub braţ un săculeţ destul de dolofan, şi iată-l că traversează şi intră în curte, o curte care pe vremea aceea mai era încă destul de întunecată ; în mijlocul curţii se afla o intrare acoperită cu scînduri, iar ceva mai departe, la

celălalt capăt, un prag ; și de îndată ce ar fi pus piciorul pe prag, el urma s-o ia la stînga, pe Gracechurch-street.

— Ține-te bine, zice Will către mine, fii ager ; și de îndată ce a terminat de spus asta, s-a și repezit ca în zbor la tînăr și numai ce văd că-i aplică o atît de violentă lovitură, încît l-a zvîrlit înainte cu o forță prea mare ca ucenicul să-i fi putut cumva rezista ; dar cum flăcăiandrul se străduia, totuși să-și revină, picioarele i s-au împiedecat pe prag și a căzut înainte, înspre cealaltă parte a curții, ca și cînd ar fi zburat prin aer, cu mîna întinsă înspre casa de rugăciuni a Quakeri-lor. Eu eram dinainte pregătit și, cît ai clipi, am și dibuit sacul cu bani, pe care îl auzisem căzînd, căci îi zburase din mînă, băiatul fiind preocupat să-și salveze viața, nu paralele. Eu am șters-o înainte cu banii, iar Will, care-l azvîrlise la pămînt, văzînd că eu înhățasem punga, a rupt-o și el de fugă înapoi ; pe cînd treceam pe Fenchurch-street, m-a ajuns din urmă și am grăbit-o împreună spre casă. Bietul tînăr s-a izbit puțin în cădere și i-a mărturisit stăpînului său că a fost doborît la pămînt într-o adevărată încăierare, ceea ce nu era adevărat, căci nici eu nici Will n-avuseserăm nici un fel de ciomag în mînă ; dar stăpînul tînărului a fost, pare-se, atît de mulțumit că ucenicul nu căzuse victimă înainte de a fi plătit bijutierului, Sir John Sweetaple, o parte din bani — se pare că mai mult de 100 de lire — încît n-a făcut prea mare zarvă pe chestia pierderii suferite ; ci, după cum am auzit mai tîrziu, l-a prevenit doar pe ucenicul său să fie cu mai multă grijă pe viitor și să nu mai apuce asemenea poteci prin parc ; de fapt băiatul nu scăpase chiar atît de ușor cum își închipuia, căci noi îl văzuserăm și ceva mai înainte, cînd avea toți banii asupra lui ; dar fiind prea devreme, nu era încă un timp al zilei potrivit unei trebi ca a noastră, așa că atunci nu-l păscuse vreo primejdie.

Prada ce ne picase în labe se cifra la douăzeci și nouă de lire și șaisprezece șilingi, ceea ce revenea cîte paisprezece lire și optsprezece șilingi de căciulă și adăuga nespus de mult vistieriei mele, mult prea mare pentru a mai fi administrată de mine ; am început într-adevăr să mă îngrijoreze cum voi fi în măsură a-mi păstra ceea ce dobîndisem. Aveam nevoie de un prieten de încredere căruia să-i pot încredința agonisea la mea, dar oare cum și-ar fi putut găsi asemenea prieteni un biet băiat ca mine, crescut între hoți ? Dacă aș fi îngăduit

oricăruia dintre oamenii cu adevărat cinstiți să afle că aveam atît de mulți bani, sigur că m-ar fi întrebat cum de-am ajuns în posesia lor și le-ar fi fost frică să se atingă de ei, ca nu cumva, dacă vreodată aș fi fost prins cu ocaua mică, să poată fi socotiți tăinuitori de bunuri furate și încurajatori la hoție.

Totuși, între timp noi am avut o mulțime de întîmplări încununate de noroc, unele de un fel, altele de altul, și niciodată n-am fost nici măcar în pericol de a fi arestați; însă tovarășul meu Will, care acum devenise om în toată firea, încurajat de aceste rezultate fericite, a căzut cu totul în mrejele altei stricăciuni și mai ticăloase, înhăitîndu-se cu o bandă de derbedei blestemați care erau gata de cele mai josnice fapte.

Will Robin era un ins voinic și bine făcut și totodată îndrăzneț și cutezător, în stare să se lupte cu oricine și să se hazardeze la orice și am descoperit că începea să aspire mai sus de meschinul rang al unui biet pungaș de buzunare, așa că eu nu-l mai vedeam decît arareori; totuși, o dată venind la mine, luîndu-mă foarte prietenos și întrebîndu-mă cum îmi mai merge, i-am spus că mă îndeletniceam tot cu vechea meserie, că reușisem două-trei șuste foarte bune; una, cu o tînără femeie, căreia îi culesesem din buzunar unsprezece guinee; alta cu o țărancă, tocmai cînd cobora dintr-o diligență, și am văzut-o scoțîndu-și punga să plătească surugiului; am urmărit-o apoi pînă ce am prins o ocazie bună și i-am tras atît de frumușel punga afară, încît deși erau în ea opt lire și șaptesprezece șilingi, totuși țăranca nici n-a simțit-o cum s-a dus.

I-am mai povestit lui Will și despre cîteva alte daraveri, din care mă alesesem cu destul de bune achiziții.

— Ți-am spus eu mereu că ești băiat norocos, Colonele Jack, a făcut el; dar hai, acum ai crescut mare și ești aproape bărbat în toată firea, n-o să rămîi mereu să te joci tot de-a împunsăturile de ac; uite, eu am intrat într-o afacere mai bună, te asigur, și ai să vii și tu cu mine. Am să te vîr într-o bandă de viteji, Jack, mi-a aprins el sîngele, unde vei vedea că o să fim cu toții gentlemeni.

Și mi-a explicat cum stau lucrurile cu tagma aceea care, pe scurt, era o ceată de indivizi ce se îndeletniceau cu două dintre cele mai disperate apucături din cîte aparțin întregii semințiii a hoției; adică erau seara tîlhari la drumul mare, iar noaptea spărgători. Will mi-a înșirat atît de multe istorii

vrednice de crezut şi vorbea despre lucruri atît de măreţe, încît, pe scurt, eu care fusesem întotdeauna obişnuit să fac orice îmi cerea el, n-am mai stat pe gînduri, şi l-am şi însoţit.

Nimic altceva nu este mai sigur decît că pînă atunci, parte din cauza marii ignoranţe a copilăriei mele fără învăţătură, după cum notam şi mai înainte, parte din pricina asprimii şi stricăciunii celor cu care mă înhăitasem (şi să se mai adauge la toate astea şi faptul că hoţia fusese unica meserie pentru care am fost, pare-se, crescut); zic, în tot timpul de pînă atunci, nimic altceva nu este mai sigur decît că n-avusesem nici un fel de noţiune cu privire la binele sau răul de care mă apucasem; în consecinţă, îmi lipsea orice simţ al conştiinţei şi n-aveam nici un fel de remuşcări sufleteşti pentru greşelile săvîrşite.

Totuşi, era în mine ceva care, nu ştiu prin ce secretă înrîurie, mă reţinea măcar de la unele trepte ale desfrîului şi viciului şi, pe scurt, de la stricăciunile mai tuturor celorlalţi tovarăşi ai mei; bunăoară, nu foloseam niciodată cuvinte urîte, nimeni nu m-a auzit vreodată înjurînd, nici nu aveam darul beţiei, nici nu eram înclinat să-mi placă băuturile tari; şi nu pot să trec peste o împrejurare care a folosit foarte mult ca să mă ferească de aceste lucruri. După cum am şi spus la locul potrivit, aveam o ciudată idee înnăscută despre faptul că eu eram un gentleman; şi, din întîmplare, mai multe lucruri contribuiseră a face să crească în mine această fantezie. S-a întîmplat ca într-o zi, pe cînd eram în curtea fabricii de sticlă, între Rose Mary-lane şi Racliffhighway, să apară un om foarte bine îmbrăcat, cu o trăsură care-i stătea la dispoziţie, aşteptîndu-l, iar el presupun că venise să cumpere niscai sticle, sau altceva din mărfurile care se vindeau acolo; dar pe cînd se tocmea pentru mărfurile ce îl interesau, înjura ca la uşa cortului, izbucnind cu cîte o năprasnică sudalmă la fiecare două-trei cuvinte. În cele din urmă, stăpînul fabricii de sticlă, un domn în vîrstă şi grav, şi-a luat libertatea să-l dojenească, lucru care la început l-a făcut pe client să înjure şi mai rău; după un timp, gentlemanul se mai calmase, dar tot înjura de mama focului, deşi parcă mai puţin sălbatic decît la început. La un moment dat, stăpînul fabricii de sticlă s-a întors către el cu vorbele următoare:

— Într-adevăr, domnule, a zis bătrînul şi bunul gentleman, înjuraţi în aşa hal şi luaţi într-atît numele lui Dumnezeu în

deşert, că eu unul nu mai pot suporta să stau de vorbă cu dumneavoastră ; aş prefera să renunţaţi la marfa mea şi să mergeţi să tîrguiţi din altă parte ; sper că nu mi-o veţi lua în nume de rău, dar eu nu doresc să am de-a face cu nimeni dintre cei care se poartă astfel ; mă şi tem ca nu cumva să vă cadă în cap fabrica mea de sticlă, cît timp încă vă aflaţi sub acoperişurile ei.

Gentlemanul s-a înveselit de mustrarea primită şi a spus :

— Bine, hai, lasă, nu pleca, n-am să mai înjur, dacă m-oi putea stăpîni ; căci recunosc, a înghiţit-o el, că n-ar trebui s-o fac.

Cu asta, bătrînul gentleman s-a uitat în sus, la el, şi i-a răspuns :

— Ce-i drept, domnule, păcat de dumneavoastră, care păreţi a fi un gentleman fin şi binecrescut, să fiţi obişnuit a vorbi atît de urîcios ; căci, vai, nu-i şade bine unui gentleman să înjure ; asta-i prea mult şi pentru nenorociţii mei de negri care lucrează acolo la cuptor, sau pentru secăturile astea de copii zdrenţăroşi şi desculţi — iar stăpînul fabricii a arătat spre mine — şi pentru alţi cîţiva aşijderea din cea murdară adunătură care zace prin cenuşa de aici ; ceea ce şi pentru ei e destul de rău, a adăugat el, căci şi ei ar trebui să fie corectaţi pentru a se abţine s-o facă ; însă pentru un om cu educaţie, domnule, a zis fabricantul, pentru un gentleman, acest obicei este şi mai de dispreţuit ; gentlemenii ştiu mai multe şi sînt mai învăţaţi, or e clar că dumneavoastră aveţi oarecare ştiinţă ; vă implor, de aceea, domnule, cînd sînteţi ispitit să înjuraţi, întrebaţi-vă întotdeauna : „Se potriveşte asta cu un gentleman? Îmi stă bine aşa ceva mie, ca gentleman ce sînt ?“ Puneţi-vă doar această întrebare şi raţiunea dumneavoastră va învinge şi în curînd vă veţi lăsa de meteahna asta.

Am ascultat înlemnit tot ce-i spunea şi mi-a îngheţat sîngele în vine cînd am auzit că înjurăturile erau potrivite numai pentru unii ca noi. Pe scurt, vorbele lui au făcut o impresie tot atît de mare asupra mea, cît şi asupra gentlemanului ; şi totuşi şi el a luat-o fără supărare şi i-a mulţumit bătrînului gentleman pentru sfat.

De atunci încolo, eu n-am mai avut niciodată nici cea mai mică înclinare spre înjurături sau cuvinte urîte şi mă scîrbea cînd îi auzeam pe ceilalţi băieţi vorbind cum le venea la gură. Cît despre băutură, n-aveam nici o ocazie să beau şi n-aveam

de băut altceva decît apă, sau bere slabă, pe care mi-o dădea cîte cineva de pomană, căci arareori ar fi dat vrunii pe degeaba niscai bere tare ; şi chiar după ce am avut bani, nici nu-mi doream bere tare, nici nu eram dispus să mă despart de bani ca să cumpăr aşa ceva.

Apoi, cît despre principii, e drept că nu am avut nici un fel de reazim şi de temelie de acest fel, durată în mine prin educaţie ; ba fiind de timpuriu împins de soartă înspre rău, îmi lipsea şi cea mai slabă pricepere prin care să-mi dau seama ce e rău ; dar cînd am ajuns la o oarecare vîrstă a înţelegerii şi am putut astfel şti că eram un hoţ care mă scald în fel de fel de ticăloşii, pe cale de a mă îndrepta cu repeziciune către spînzurătoare, atunci mă gîndeam adesea că o apucasem anapoda, că merg de-a dreptul spre braţele deschise ale satanei şi de cîte ori nu mi se întîmpla să mă opresc brusc şi să mă întreb dacă viaţa pe care o duceam eu era într-adevăr o viaţă de gentleman ! ?

Însă aceste mărunţişuri treceau tot atît de iute pe cît şi veneau, iar eu mă reîntorceam la vechea mea îndeletnicire, mai ales cînd se ivea Will cu ademenirile lui, aşa cum v-am spus ; căci el era pentru mine un fel de călăuză în deprinderea tuturor acestor nemernicii ; iar eu, prin deprindere şi silinţă, tot văzînd felul său de a se descurca, am învăţat să fiu un meşteşugar la fel de dibaci ca şi maestrul meu.

Dar să mă întorc înapoi de unde întrerupsesem firul povestirii. Will a venit la mine, după cum vă amintiţi, şi povestindu-mi în ce combinaţie cu mult mai grozavă se vîrîse el, ar fi vrut să-i ţin tovărăşie, ca să devin — zicea — un gentleman. Se pare însă că Will înţelegea acest cuvînt într-un fel cu totul diferit de acela pe care îl înţelegeam eu ; căci aşa zisul său gentleman nu era nici mai mult nici mai puţin altceva decît un gentleman... tîlhar, un ticălos mai versat şi mai înrăit decît orice pungaş de buzunare, o vietate care putea făptui ceva mai mult rău, cucerindu-şi astfel într-o mai grabnică şi mai mare măsură dreptul la spînzurătoare, decît cei rămaşi ca noi doar pe umila treaptă a furtişagurilor ; pe cîtă vreme gentlemanul meu, acela adică pe care-l aveam eu în vedere, era cu totul altceva, deşi de fapt nu prea m-aş fi priceput să-l descriu.

Totuşi, îndemnurile lui Will m-au molipsit, şi m-am dus cu el. Nu eram prea vîrstnici, nici unul dintre noi ; Will avea

vreo douăzeci şi patru de ani, iar cît despre mine, eu număram acum optsprezece, însă eram destul de înalt pentru vîrsta mea.

Prima dată cînd l-am însoţit, mi-a făcut cunoştinţă cu încă doi tineri. Ne-am întîlnit la capătul străduţei Gray's-Inn-Lane, cu vreo oră înainte de apusul soarelui şi am ieşit pe cîmp spre un loc numit Pindar of Wakefield, pe unde se află o mulţime de cuptoare de ars cărămizi ; acolo ne înţelesesem să ne împrăştiem între cărarea de peste cîmp şi drumul cel mare, pe aripa dinspre biserica Pancras, ca să observăm orice vînat întîmplător, cum îi spuneau ei, care s-ar putea împuşca din zbor. Pe cărare, dar dincoace de dig, pe drumul ce ducea la Kentish-town, doi din banda noastră, Will şi careva din ceilalţi, au întîlnit un domn singur, care iuţea pasul spre oraş ; deoarece se făcuse aproape întuneric, Will a strigat :

— Păzea !

Asta era pare-se parola stabilită, la auzul cărora noi trebuia să alergăm spre el şi să ne oprim la o oarecare distanţă, ca — dacă ar fi nevoie — să-i sărim în ajutor sau să dăm semnalul, în caz că se ivea vreo primejdie.

Will s-a îndreptat spre gentleman, l-a oprit şi l-a somat :

— Domnule, banii dumneavoastră !

Acela, văzîndu-l singur, l-a altoit cu bastonul, dar Will, bărbat sprinten şi puternic, s-a repezit la el şi, luptîndu-se în parte, l-a doborît la pămînt ; atunci victima s-a rugat să-i cruţe viaţa, căci Will îl ameninţase înjurîndu-l că-i va tăia gîtul. În clipa aceea, în timp ce întîmplările acestea aveau loc, iată că se aude apropiindu-se pe drumul mare o trăsurică iar al patrulea din banda noastră, care patrula în direcţia aceea, strigă şi el :

— Păzea ! vrînd astfel să ne vestească o pradă, nu o surpriză ; aşadar încă unul din noi a alergat în ajutorul celui ce dăduse de veste şi au oprit amîndoi trăsura, în care se aflau un medic şi un chirurg ; fuseseră să viziteze vreun pacient de seamă şi presupun că aveau asupra lor onorarii considerabile : căci ai noştri au pus mîna pe două pungi bune, una cu unsprezece-douăsprezece guinee, cealaltă doar cu şase, în afară de cîţiva bani de buzunar şi de două ceasuri, de un inel cu diamant şi de trusa chirurgului, plină în mare parte tot cu instrumente de argint.

În timp ce ei operau astfel de mai mare dragul, Will continua să-l ţină trîntit la pămînt pe cel doborît şi cu toate că-i

promisese să nu-l ucidă decît dacă ar încerca să facă vreun zgomot, totuşi n-a vrut să-l lase să se mişte pînă ce nu a auzit zgomotul trăsurii care se îndepărta din nou, adică pînă cînd nu şi-a dat seama că în partea cealaltă treaba se terminase. Apoi l-a tras puţin mai la o parte din drum, i-a legat mîinile la spate şi i-a poruncit să stea liniştit acolo şi să nu facă nici o gălăgie, că el va veni peste o jumătate de oră şi-l va dezlega ; şi-a dat chiar cuvîntul ; dar dacă va zbiera, i-a spus, atunci se va întoarce şi-l va ucide.

Nenorocitul a făgăduit să stea liniştit şi să nu facă nici o larmă, după cum nici n-a făcut ; nu avea în buzunar decît 11 şilingi, 6 pence pe care Will i-a luat şi s-a întors la ceilalţi ; dar pe cînd se aflau cu toţii împreună, cu care patrulam în partea dinspre Pindar of Wakefield, am strigat la rîndul meu:

— Păzea !

Ceea ce văzusem erau două femei sărmane, una un soi de infirmieră, iar cealaltă vreo slujnică poate, mergînd spre Kentish-town. Deoarece Will ştia că eram foarte nou în meserie, el a venit în fugă la mine şi, văzînd ce treabă uşoară îmi revine, mi-a poruncit :

— Haide, Colonele, fugi şi apucă-te de treabă !

M-am apropiat de femei şi adresîndu-mă celei mai în vîrstă, i-am zis :

— Hei, surată, nu fi atît de grăbită, vreau să stau de vorbă cu dumneata.

La vorbele acestea, amîndouă s-au oprit şi păreau cam speriate.

— Nu te speria drăguţo, m-am adresat fetei ; cîţiva din banii de pe fundul buzunarului dumitale vor ajuta ca totul să meargă uşor şi fiţi sigure că n-o să vă fac nici un rău.

Între timp, Will — pe care ele nu-l văzuseră pînă atunci — a ajuns la noi ; atunci amîndouă au început să ţipe ca din gură de şarpe.

— Gura ! le-am sfătuit eu, încetaţi-o cu gălăgia, dacă nu cumva vreţi să ne siliţi să vă ucidem cu sau fără voia voastră ; daţi-mi repede banii, fără multă tevatură, şi vă asigur că nu vă vom face nici un rău.

După ce a auzit vorbele acestea, biata fată a scos 5 şilingi şi 6 pence, iar bătrîna o guinee şi un şiling, plîngînd din toată inima, după banii ei şi spunînd că erau tot ce-i mai rămăsese pe lume. Ei bine, le-am jefuit cu toate astea, deşi

mie îmi sîngera inima văzînd cît era de chinuită sărmana femeie despărţindu-se de acei bănuţi, şi am întrebat-o unde locuia ; mi-a spus că o chema Smith şi că locuia la Kentish-town ; nu i-am spus nimic, ci doar le-am poftit să-şi vadă de drum şi de treaba lor, iar banii i-am dat lui Will ; aşa că, în cîteva minute, am fost din nou împreună, toţi cei din bandă. Unul dintre pungaşi a luat cuvîntul :

— Acuma haideţi să mergem, e destul de bine pentru un singur drum, timpul cere s-o luăm din loc.

Zis şi făcut, am pornit-o de acolo tot împiedicîndu-ne, peste cîmp, departe de cărare, către Tottenham-court.

— Ia opriţi-vă niţel ! sare deodată Will, eu trebuie să mă duc să-l dezleg pe omul ăla.

— Naiba să-l ia, zice careva, lasă-l să zacă acolo.

— Nu, refuză Will, nu vreau să-mi calc cuvîntul, am să-l dezleg.

Aşa că Will s-a dus ca să-l dezlege, da omul plecase ; fie că s-o fi dezlegat singur, fie că o fi trecut cineva pe acolo şi că el a strigat după ajutor, aşa s-au întîmplat lucrurile, Robin nu l-a mai găsit şi nici nu l-a mai putut face să-l audă, cu toate că s-a încumetat de două ori să strige cu glas tare după el.

Asta ne-a făcut să ne grăbim şi mai şi s-o ştergem de acolo şi, ajungînd în drumul spre Tottenham-court, ceilalţi au fost de părere că era puţin cam prea aproape, aş că au intrat în oraş pe la St. Giles şi, traversînd spre Piccadilly, s-au dus la Hyde-Park-gate ; acolo nu i-a putut lăsa inima să nu jefuiască încă o trăsură, adică unul din cei doi pungaşi a făcut asta, împreună cu Will, între Hyde-Park şi Knights-bridge ; în trăsură nu se afla decît un gentleman şi o tîrfă agăţată pare-se de el la „grădina de primăvară" niţel mai departe de acolo. I-au luat gentlemanului banii, ceasul şi sabia cu mîner de argint ; dar cînd au ajuns şi la tîrîtura aceea, muierea i-a afurisit şi i-a blestemat pentru că jefuiseră gentlemanul şi nu mai lăsaseră nimic pentru ea, care, întrucît o privea — deşi era de fapt destul de bine îmbrăcată — n-avea asupră-i nici o monedă de şase pence.

După ce am terminat şi cu această mică plăcere, am părăsit şi drumul acela şi am luat-o peste cîmp către Chelsea. Pe drum, de la Westminster la Chelsea, ne-am întîlnit cu trei gentlemani, dar erau prea puternici ca să ne îngăduim a avea

de-a face cu ei ; se temuseră s-o ia drept peste cîmp aşa de tîrziu (deoarece între timp se făcuse ora opt şi cu toate că luna răspîndea ceva lumină, era totuşi prea tîrziu şi prea întuneric pentru ca oamenii să se simtă în siguranţă), aşa că au tocmit trei oameni la Chelsea, doi cu furci şi un al treilea, un barcagiu, cu o prăjină cu cîrlig pentru bărci, ca să-i păzească ; noi am fi vrut să ne păstrăm cît mai departe de drumul lor, n-aveam nici o poftă să ne vadă dacă i-am fi putut ocoli, însă tot ne-au văzut şi au strigat la noi :

— Hei, cine-i acolo ?

Le-am răspuns.

— Prieteni ; aşa că ei şi-au văzut mai departe de drum, spre marea noastră bucurie.

CAPITOLUL V

Noua mea îndeletnicire îmi e foarte urîtă — Will se pomeneşte în mare primejdie de a fi prins pentru o spargere la Hounslow — El îşi ascunde prada sub patul meu — Îl întîlnesc din întîmplare şi mă îndrumă ce trebuie făcut cu bunurile furate — Îl întîlnesc şi pe Căpitanul Jack, de la care aflu că Will e la închisoare la Newgate — Fac o vizită vechiului meu prieten pomenit în capitolul al treilea — Convorbire cu el — Sînt arestat — Consecinţele acestui fapt —

Cînd am ajuns la Chelsea, se pare că aveam altă treabă de făcut, despre care mie nu mi se destăinuise încă nimic şi treaba aceea era să jefuim o anumită casă. Ceilalţi — pe cît am înţeles — aveau o înţelegere cu un servitor de-al casei, care făcea parte din banda lor ; pungaşul era om de serviciu sau valet şi stabilise o parolă cu care să-i lase să intre înăuntru, iar puşlamaua — nu că doar n-ar fi fost un ticălos adevărat — ci din pricină că se îmbătase, nu s-a ţinut de cuvînt pînă la urmă şi astfel ne-a încurcat : căci promisese să se scoale la ora două noaptea şi să ne dea drumul la toţi înăuntru, dar deoarece era beat criţă şi pe la ceasurile unsprezece încă nu se întorsese acasă, stăpînul poruncise să fie lăsat afară şi să se încuie uşile, dînd dispoziţie celorlalte slugi să nu-l lase să intre cu nici un chip.

Noi am ajuns în recunoaştere în dreptul casei pe la ora unu, cu gîndul de a merge să ne ascundem la adăpostul zidului

de la Beaufort House, pînă ce va bate de ora două, iar atunci să ne întoarcem ; dar cînd colo, o dată ajunşi în faţa casei, iată că flăcăul nostru zăcea pe jos, beat turtă. Will, care, după cum am descoperit — era şeful nostru în toate aceste escapade, l-a trezit pe individ care, fiindcă apucase totuşi să doarmă vreo două ore şi acum îşi mai revenise puţin, a încercat să ne înşire ce ghinion — cum zicea el — avusese şi ne-a spus că, aşa stînd lucrurile, nu putem intra. Ceilalţi aveau asupra lor ceva unelte, cu ajutorul cărora ar fi putut forţa intrarea, însă Will — deoarece nu era vorba decît să mai aştepte cîtva timp, pînă data viitoare, cînd avea să ni se deschidă în linişte — a hotărît ca deocamdată mai bine să renunţăm.

Dar parcă totul a fost spre norocul proprietarilor, căci nefericitul ăla de slugoi, complicele nostru, scăpase cîteva vorbe la beţie (am uitat să vă spun că pe cît era de beţiv, pe atîta se dovedea şi de obraznic şi vorbea într-aiurea), ameninţîndu-şi stăpînii că mai bine ar fi fost dacă-i dădeau drumul să intre, decît încuindu-l afară, pentru că aşa o să-i facă el să plătească scump una ca asta, ori cîte alte lucruri asemănătoare o mai fi îndrugat, fiindcă stăpînu-său auzind ce-l duce mintea, l-a dat de tot afară, chiar în dimineaţa zilei următoare, şi nu l-a mai lăsat să intre în casă niciodată ; aşa că, vă spuneam, beţia aceea a fost o beţie fericită pentru familia cu pricina, căci i-a salvat pe toţi de a mai fi jefuiţi, ba poate chiar ucişi, ţinînd seama că banda în care mă vîrîsem eu era tare blestemată şi sîngeroasă şi, după cum am aflat, alcătuită din vreo treisprezece inşi dintre care trei aveau poruncă să intre în serviciul diferiţilor gentlemeni, pentru ca astfel să deschidă noaptea uşile şi să-i lase să năvălească înăuntru, peste stăpînii caselor, pe ceilalţi pungaşi, ca să-i jefuiască şi să-i piardă.

Am hoinărit împreună cu haimanalele celelalte toată noaptea. De la Chelsea, unde se alesesera cu dezamăgirea, după cum am arătat mai sus, ei au pornit-o spre Kensington ; acolo au intrat prin spargere într-o berărie şi într-o spălătorie, şi din spălătorie în bucătăria de vară a unei case boiereşti, de unde au coborît din cui un cazan mic de aramă, l-au scos cu ei şi au furat vreo cincizeci de kilograme de vase de cositor, fără să li se întîmple nimic ; şi fiecare a apucat-o la plecare pe propriile lui drumuri ocolite, reuşind să ajungă toţi nevă-

tămaţi la diferiţii lor tăinuitori, unde obişnuiau să-şi dosească lucrurile furate.

În ziua următoare am stat liniştiţi şi am împărţit cele furate în noaptea aceea, partea mea ridicîndu-se la opt lire şi nouăsprezece şilingi. După ce arama şi cositorul au fost cîntărite şi topite, s-a găsit la îndemînă o persoană care să le ia în loc de bani, preţuite cam la jumătate din valoarea lor, iar în cursul după-amiezii eu şi cu Will am plecat în recunoaştere, doar noi singuri. Will era încîntat de bafta pe care o avusesem şi de cît de siguri am putea să fim astfel, zi de zi, dînd alte lovituri asemănătoare. Dar a observat că eu nu păream la fel de încîntat ca de obicei de rezultatele hoinărelii din noaptea aceea şi, de asemeni, că nu prea făceam mare caz de speranţele lui cu privire la cîte aveau să mai urmeze, şi de data aceea nu prea-i răspundeam la vorbă.

Din inima mea nu mai puteam alunga mai ales întîmplarea cu sărmana femeie de la Kentish-town şi m-am hotărît, dacă va fi cu putinţă cîndva, s-o găsesc şi să-i dau banii înapoi. Iar pe lîngă sila ce-mi umplea sufletul cu privire la cruzimea acelei fapte, firesc urma şi dezgustul faţă de lucrul în sine; şi din ce în ce mai puternic îmi stăruia în minte gîndul că drumul pe care apucasem ducea chiar în braţele dracului şi că asta nu era desigur viaţa unui gentleman.

Deocamdată, în ziua aceea, ne-am despărţit, însă a doua zi dis-de-dimineaţă ne-am întîlnit din nou, iar Will era tare vioi şi părea grozav de vesel.

— Ei, de acum încolo, află Colonele Jack, m-a asigurat el, vom deveni foarte repede nişte oameni bogaţi.

— Bine, bine, i-am răspuns, şi ce vom face după ce vom fi bogaţi ?

— Ce vom face ! a izbucnit el în rîs ; vom cumpăra o pereche de cai buni şi vom întinde-o mai departe pe cîmpii.

— Ce vrei să spui, prin „mai departe pe cîmpii" ?

— Ce vreau să spun ? m-a lămurit el, — că vom ieşi la drumul mare ca nişte gentlemeni, şi atunci chiar că vom face rost de o grămadă de bani.

— Bine, am stăruit eu, şi după aceea ?

— Ei bine, după aceea, a rostit Will, vom trăi ca nişte gentlemeni.

— Dar Will, l-am întrebat iarăşi, dacă facem rost de o grămadă de bani, n-o să ne lăsăm pe urmă de meseria asta,

să ne așezăm și noi pe la casele noastre și să ducem o viață în siguranță și liniște ?

— Ba da, mi-a răspuns Will, cînd vom ajunge să avem o avere mare, vom dori să ne lăsăm de meserie.

— Dar, i-am adus aminte, unde o să ajungem pînă să vină vremea aceea, dacă îi tot dăm cu blestematele astea de apucături ?

— Rogu-te să nu te gîndești niciodată la asta, mi-a cerut Will : dacă te gîndești la astfel de lucruri, nu te vei dovedi niciodată în măsură a deveni gentleman.

Aici m-a cam atins, ce-i drept, căci mie nu-mi trecea mereu prin minte altceva decît că eu trebuie, cu cerul și pămîntul, să fiu un gentleman, încît vorbele lui m-au făcut să amuțesc pentru un timp ; mi-am venit însă în fire după un oarecare răgaz și i-am întors-o destul de tăios :

— Cum adicătelea, Will, tu chiar numești de-a adevărat acest fel de viață o viață de gentleman ?

— Dar bineînțeles ! mi-a spus Will. De ce nu ?

— De ce nu ? ! Păi crezi că a fost într-adevăr o faptă de gentleman din partea mea să iau cei douăzeci și doi de șilingi de la o biată bătrînă, cînd ea m-a rugat în genunchi să nu i-i iau și cînd, săraca de ea, mi-a spus că erau tot ce încropise pe lume, ca să-și cumpere pîine pentru ea și pentru un soț ce-i zăcea bolnav acasă ? Îți închipui oare că eu aș fi putut fi atît de crud, dacă n-ai fi fost tu lîngă mine și nu m-ai fi îndemnat la asta ? Atunci află că, după ce am făcut-o, am plîns la fel de mult ca și acea biată femeie, deși pe tine nu te-am lăsat să mă vezi.

— Neghiob ce ești, a exclamat atunci Will, într-adevăr că nu vei fi niciodată în stare să faci față îndeletnicirii noastre, dacă te mișcă lucruri de felul ăsta ; am să te dezvăț eu repede de asemenea metehne. Păi bine, omule, dacă vrei să te potrivești tagmei noastre, trebuie să înveți să calci peste oameni cînd îți stau în drum și să le tai beregata cînd nu ți se supun ; trebuie să înveți să le oprești răsuflarea, ca să nu mai tot cerșească milă ori să te implore. Ce înseamnă mila, mă rog ție ? Cui îi va fi milă de noi cînd vom ajunge la Old Bailey [1] ? Îți garantez eu că bătrîna aceea plîngăreață, care cerșea cu

[1] Marea Curte Criminală din Londra.

atîta însuflețire cei douăzeci și doi de șilingi ai ei, te-ar lăsa și pe tine și pe mine să ne rugăm în genunchi și tot n-ar vrea să ne salveze viețile refuzînd să apară ca martor împotriva noastră. I-ai văzut oare vreodată pe vreunii din ei plîngînd cînd văd gentlemeni trimiși la spînzurătoare ?

— Bine, Will, i-am răspuns, dar tot ai face mai bine dacă ne-ai lăsa să ne vedem de preocupările noastre de mai înainte. Furînd numai, cel puțin nu săvîrșim cruzimi, iar cu șparleala și pungășia tu știi că făceam rost de mai mulți bani decît cred că o să căpătăm ieșind la drumul mare.

— Nu, nu, m-a oprit Will, ești un prost, habar n-ai tu ce lucruri frumoase vom realiza noi în scurtă vreme.

După această convorbire ne-am despărțit iar ; însă eu m-am hotărît în sinea mea să nu mai am niciodată de-a face cu ei și să nu mă mai amestec în astfel de treburi. Adevărul este că erau o bandă atît de îngrozitoare, niște ticăloși atît de înspăimîntători și de barbari, încît chiar în acel scurt răstimp cît m-am aflat printre ei, îmi îngheța sîngele în vine de cele ce auzeam, și mai ales de certurile lor turbate și de blestemele pe care fiecare le arunca celorlalți și asupră-și, la mai fiecare vorbă ce le zbura din gură ; unde mai pui groaznicele lor juruințe de omor și de tăieri de beregată, la care îmi dădeam seama că le sînt cu statornicie gîndurile, în indiferent ce ocazie s-ar fi găsit ! Pornirea asta le-am descoperit-o mai întîi cu prilejul dezamăgirii ce o încercaseră după eșuarea loviturii plănuite la Chelsea, cînd cei doi pungași care erau cu noi, ba și Will, înjurau și turbau că n-au putut intra în casă și s-au legat că-i vor tăia gîtul gentlemanului, dacă nu cumva i-or omorî toată familia, de îndată ce Tom (ăsta era servitorul) va putea găsi un prilej ca să le dea drumul înăuntru.

Două zile mai tîrziu, m-am pomenit cu Will la mine acasă ; căci acum aveam o cameră în care locuiam singur, îmi cumpărasem haine destul de bune și cîteva cămăși și începeam să arăt și eu în rîndul lumii ; dar s-a întîmplat să fiu plecat în recunoaștere în altă parte, căci, deși nu eram destul de înțeles pentru un ticălos atît de întunecat la inimă, cum ar fi voit Will să devin, totuși nici nu ajunsesem la vreo convingere morală îndeajuns de puternică încît să mă împiedice de la o viață destul de stricată în felul ei și care tot la pieire mă împingea, deși poate nu chiar cu o atît de accentuată violență și grabă.

Mi-a ajuns la ureche dorința lui, care era aceea de a-l întîlni în seara următoare într-un anumit loc și, deoarece am ajuns acasă la timp ca să mai pot merge la locul indicat, m-am dus acolo unde mi se cerea, dar cu hotărîrea anticipată de a nu mă mai însoți cu cei din banda lui.

Totuși, spre marea mea satisfacție, nu l-am găsit, căci Will n-a venit la întîlnire, ci s-a dus cu banda în altă parte, deoarece ăi cu care se încîrdășise trimiseseră după el în grabă, avînd știre despre ceva pradă ; și astfel o porniseră cu toții împreună. Era, pare-se, o chemare urgentă din partea unuia dintre tipii trimiși direct pe teren, undeva într-o familie unde li se oferea prilejul de a comite un jaf mai baban, în afară de oraș, tocmai pe la Hounslow, unde l-au rănit în așa hal pe grădinarul unui gentleman, încît cred că omul a murit, și apoi au jefuit casa de argintărie și de o foarte mare sumă de bani.

Totuși, acolo n-au scos-o la capăt prea ușor, și nici n-au reușit să intre atît de lesne înăuntru, ba dimpotrivă ; iar prin rezistența întîmpinată, au alarmat toți vecinii, așa că „gentlemenii" pungași au fost urmăriți și, după ce au ajuns la Londra cu pradă cu tot, unul dintre ei a fost chiar prins. Will, ins abil, care era căpetenia bandei, a reușit să scape și, deși era mai încotoșmănat și căra o mare greutate, atît în bani cît și în argintărie, s-a aruncat în Tamisa și a trecut înot pînă undeva unde nu se vedea nici o cărare nici vreun drum spre rîu ; așa că nimeni nu a bănuit că ar fi putut cineva trece pe acolo. Iar după ce s-a văzut ajuns cu bine de partea cealaltă, și-a făcut drum, așa ud cum era, printr-o pădurice de pe malul apei, după cum mi-a povestit el mai tîrziu, nu departe de Chertsey, și a stat ascuns prin pădurile și buruienișurile cîmpurilor din părțile acelea, pînă cînd i s-au zbicit hainele ; apoi, tot în timpul nopții, a coborît la Kingston și de acolo la Mortlake, de unde a luat o barcă pînă la Londra.

Habar n-avea însă că unul dintre tovarășii săi fusese prins ; știa doar că fuseseră urmăriți atît de aproape, încît au fost obligați să se împrăștie și să se descurce fiecare pe cont propriu. S-a întîmplat ca el să soseacă seara, după cum l-a ocrotit norocul, chiar îndată după ce polițiștii veniseră să-l caute, deoarece tovarășul său, pe care îl înhățaseră, la făgăduiala anumitor favoruri precum și la asigurarea că va

scăpa de spînzurătoare, îi denunţase pe toţi ceilalţi şi pe Will în primul rînd, ca făptaşi la acea lovitură.

Will a primit vestea despre toate astea tocmai la timp ca să mai apuce să fugă şi să nu fie prins, şi a venit să mă caute şi pe mine ; norocul meu însă a făcut să nu mă aflu acasă nici de data aceea. Totuşi, el şi-a depozitat la mine întreaga pradă, a învăluit-o într-o haină veche aflată sub pat, şi a lăsat vorbă că fusese pe acolo fratele meu Will ca să-şi lase haina ce i-o împrumutasem şi că o vîrîse sub pat.

Ştam bine ce trebuie să înţeleg din asta, şi am urcat sus la mine să mă culc ; dar găsind pachetul acela, am fost foarte înspăimîntat, văzînd, învelite în acea haină mai mult de o sută de lire în argintărie şi bani ; şi totuşi nu am mai aflat nimic despre fratele Will, cum îşi spusese el, nici n-am mai auzit ceva de el vreme de trei-patru zile.

Din întîmplare, a patra zi însă mi-a fost dat să aflu că Will, care era văzut de obicei împreună cu mine şi care îmi spunea frate, fusese prins şi urma să fie spînzurat. A doua zi, un om sărman, un cizmar, care mai înainte se arătase de obicei binevoitor faţă de mine şi mă trimitea să-i fac unele comisioane, iar uneori mă şi miluia cu cîte ceva de mîncare, văzîndu-mă întîmplător prin fundătura Rose Mary, m-a înşfăcat de braţ, cînd treceam pe lîngă el :

— Ascultă, băiete, mi-a spus el, aşa-i că te-am prins ? Şi mă tîra de parcă aş fi fost un hoţ, de parcă eram arestat, iar el ar fi fost însuşi poliţistul. Ascultă, Colonele Jack, a urmat iar, ia hai cu mine, că trebuie să-ţi spun nişte vorbuliţe, jupîne. Ce, nu cumva ai intrat şi tu în banda asta ? Ce, şi tu te-ai făcut spărgător ? Lasă, lasă că te fac eu să fii şi sălţat în streang, n-avea nici o grijă de asta.

Cuvintele lui mi s-au părut îngrozitoare şi, cu toate că nu eram vinovat de fapta în chestiune, spaima — o cumplită spaimă — pusese de-a binelea stăpînire pe fiinţa mea, încă dinainte, căci nu ştiam de ce mă va învinui Will, dacă era adevărat că-l prinseseră, aşa după cum auzisem chiar în acea dimineaţă.

Cu vorbele pe care le-aţi auzit, cizmarul a început să mă tîrască şi să mă tragă după el, cum obişnuia s-o facă pe cînd eram doar un plod.

Totuşi, venindu-mi în fire şi jignit în cel mai înalt grad, am ţipat :

— Ce vreţi să spuneţi, domnule ? Lăsaţi-mă în pace, sau mă siliţi să vă oblig eu la asta !

Şi rostind cele de mai sus, am pus capăt pornirii lui nesăbuite, făcîndu-l în scurt timp să priceapă că eram totuşi acum niţel cam mare ca să mai fiu tîrît de colo-colo, ca pe vremea cînd alergam să-i fac lui comisioane, şi am mai schiţat şi o mişcare cu mîna cealaltă, ca şi cînd aş fi vrut să-i ard una între luminile ochilor.

— Cum, Jack ! a strigat el, vrei să dai în mine ? Vrei să loveşti pe bătrînul tău prieten ? — şi abia atunci mi-a dat drumul la braţ şi a început chipurile să rîdă. Bine, dar ascultă Colonele, zice el, acuma vorbesc serios, aud unele veşti rele despre tine, se spune că te-ai înhăitat cu nişte dihănii de oameni şi că Will ăsta îţi spune frate ; e un mare ticălos şi se spune că e acuzat de un jaf sîngeros şi-o să-l pască spînzurătoarea, dacă l-or prinde. Sper că tu n-ai de-a face cu el ; dacă ai, te sfătuiesc să bagi de seamă ce ai de făcut, căci poliţistul şi primarul sectorului sînt acum pe urmele lui, şi dacă el poate cumva să arunce vina pe tine, de asta poţi fi sigur că o va face şi, ca să se salveze pe el, va lăsa să fii tu spînzurat.

Era o atitudine binevoitoare din partea lui, aşa că i-am mulţumit ; dar i-am spus că vorbea de un lucru prea serios şi cu prea mare greutate ca să glumească cu aşa ceva, aşa cum făcuse mai înainte şi că, luîndu-se după el, vreun străin neştiutor ar fi putut pune mîna pe mine chiar ca pe o persoană vinovată, deşi eu nu eram amestecat în toată povestea cu nimic mai mult decît doar că-l cunoşteam pe Will şi astfel, din te miri ce, aş fi putut avea necazuri pe degeaba, chiar dacă s-ar fi redus doar la bănuiala oamenilor că m-aş fi aflat şi eu printre vinovaţi, indiferent dacă lucrul era adevărat sau nu, şi astfel, pe o simplă suspiciune, să am de suferit fără a fi făcut realmente ceva.

Cizmarul a recunoscut că aveam dreptate ; mi-a spus că a glumit doar şi că încolo îmi vorbise tocmai ca şi altădată.

— Totuşi, Colonele, a adăugat el, n-am să mai glumesc cu tine într-o chestiune atît de importantă şi de periculoasă ; te sfătuiesc doar să nu te mai întovărăşeşti cu acea hahaleră.

Din partea mea i-am mulţumit şi am plecat, dar mă găseam în cea mai mare încurcătură pe care v-aţi putea-o închipui ; şi neştiind în momentele acelea ce să fac nici cu mine şi nici cu puţina avere pe care o aveam, agonisită pe căi atît

de lăturalnice, am pornit gînditor şi singur pe cîmp înspre Stepney, plimbarea mea obişnuită, şi acolo am început să chibzuiesc încotro s-o apuc ; deoarece Will îşi lăsase rodul prăzii în mansarda mea, am început a socoti că de-ar fi fost să-l prindă şi ar fi mărturisit, trimiţînd poliţiştii să percheziţioneze acolo după bunurile furate, iar poliţiştii ar fi dat de acele bunuri, apoi mă puteam socoti ca şi pierdut, pentru că aş fi fost arestat drept complice, deşi habar n-aveam de lovitura dată şi cu toate că nu fusesem personal amestecat în ea.

Pe cînd stam şi meditam astfel, găsindu-mă în mare încurcătură, am auzit deodată că mă strigă cineva ; şi, uitîndu-mă în jur, l-am văzut pe Will cum aleargă după mine. La început n-am ştiut ce să cred ; dar văzîndu-l totuşi singur, am prins oarecare curaj şi m-am oprit să-l aştept. Cînd am ajuns la mine, l-am întrebat :

— Ce s-a întîmplat, Will ?

— Întîmplat ! face el, ba ce mai întîmplare, frate ! Sînt ca şi distrus. De cînd n-ai mai trecut pe acasă ?

— Am văzut ce-ai lăsat acolo, i-am răspuns eu ; dar ce înseamnă toate alea ? şi de unde naiba ai făcut rost de ele ? Aşa ceva înseamnă la tine că eşti ca şi distrus ?

— Ba află că-i chiar aşa cum îţi spun eu, m-a încredinţat Will, sînt distrus ; căci poliţiştii umblă pe urmele mele ; şi dacă mă înhaţă apoi sînt un cîine mort, căci pe George l-au umflat şi ne-a turnat pe mine şi pe toţi ceilalţi, ca să-şi salveze viaţa.

— Viaţa ! fac eu : şi de ce ar trebui să-ţi pierzi viaţa, dacă te-ar prinde ? Rogu-te, spune-mi şi mie ce crezi că ţi-ar face ?

— Ce mi-ar face ? M-ar spînzura, chiar dacă regele n-ar mai avea nici un alt soldat în garda lui ; or să mă spînzure, asta e tot atît de sigur precum e sigur că încă sînt în viaţă.

Cuvintele lui m-au înspăimîntat groaznic şi l-am întrebat :

— În cazul ăsta, ce ai de gînd să faci ?

— Zău că nu ştiu, mi-a răspuns ; aş fugi din ţară, dacă aş şti cum ; dar nu mă pricep în astfel de treburi şi nu ştiu, zău, ce trebuie să fac ; sfătuieşte-mă tu, Jack, a stăruit el, mă rog ţie, spune-mi încotro să apuc ; mare poftă aş mai avea să mă fac marinar.

— Vorbeşti de plecare, am zis, dar ce ai să faci cu tot ce-ai ascuns în mansardă la mine ? Lucrurile alea nu trebuie să stea acolo ; căci dacă m-ar aresta şi s-ar descoperi că ăia

sînt bani furați de tine, atunci mă trimiți și pe mine la spînzurătoare.

— Nu-mi pasă de ce se întîmplă cu lucrurile și cu banii ; eu voi fi plecat ; ia-le tu, dacă vrei, și fă ce vrei cu ele, eu trebuie să fug și nu le pot lua cu mine.

— Dar eu nu le vreau crede-mă, zău că nu, i-am spus, am să mă reped acasă ca să ți le aduc, dacă vrei să le iei, dar eu nu doresc să am de-a face cu ele ; afară de asta, acolo e niște argintărie, ce să fac eu cu argintăria ? Dacă aș încerca s-o vînd, ori și unde m-aș duce, n-aș face decît să mă las arestat.

— Cît despre argintărie, a spus Will, eu aș putea s-o vînd destul de bine, dacă aș avea-o la mine, dar tu nu trebuie să fii văzut nicăieri printre vechile mele cunoștințe, căci în clipa asta sînt în aer și mă vor trăda cu toții ; am să-ți spun însă unde să te duci s-o vinzi, dacă vrei, iar acolo nu-ți vor pune nici un fel de întrebări, dacă le spui parola pe care ți-o dau eu acum. Așa că mi-a dat parola și m-a îndreptat să mă duc la un cămătar, de lîngă Hala de vechituri ; parola era *Marfă bună de turn.* După ce mi-a dat aceste instrucțiuni, mi-a spus :

— Colonele Jack, sînt sigur că tu n-ai să mă trădezi ; și îți promit că, dacă voi fi prins, nici de-ar fi să mă spînzure n-am să le spun numele tău ; eu mă duc acum la casa aceea (și mi-a pomenit de o casă la Bromley lîngă Bow, unde fusesem adeseori împreună cu el) și o să stau acolo, pînă se întunecă ; noaptea o să ies, și o să stau culcat la adăpostul acelei căpițe de fîn (un loc pe care de asemenea îl cunoșteam foarte bine) ; și dacă nu poți să termini la timp ca să vii la mine acolo, o să mă întorc la Bow.

M-am înapoiat, am luat „marfa" și m-am dus la locul indicat de lîngă Hala de vechituri, iar acolo am rostit parola *Marfă bună de turn* și, fără nici o vorbă, negustorii mi-au cumpărat argintăria, au cîntărit-o și mi-au plătit-o la prețul de doi șilingi uncia ; așa că am plecat să mă întîlnesc cu Will ; însă era prea tîrziu ca să mai dau de el în primul dintre locurile ce mi le indicase ; așa că m-am dus pînă la claia de fîn și l-am găsit acolo, dormind adînc.

I-am înmînat banii ; la cît se ridica de fapt prețul argintăriei nu știam, căci nu-i numărasem ; și am ajuns acasă la locuința mea foarte tîrziu și foarte obosit. Mai întîi m-am

culcat, dar cu toate că eram atît de ostenit, n-am putut dormi decît puţin sau chiar de loc, timp de cîteva ore ; în cele din urmă, fiind copleşit de somn, am aţipit, dar am fost iute trezit de zgomotul făcut de nişte oameni care băteau în uşă, de parcă ar fi vrut s-o doboare, strigînd şi poftindu-i afară pe cei din casă.

— Sculaţi-vă şi daţi drumul poliţiei să intre, venim după chiriaşul vostru de la mansardă !

Am fost înspăimîntat în ultimul hal şi am sărit în sus din pat ; dar după ce m-am trezit, n-am mai auzit nici un fel de zgomot, decît semnalul a doi paznici care băteau cu bastoanele lor, anunţînd cît e ceasul ; trecuse de ora trei, şi am văzut că dimineaţa se vestea umedă şi ploioasă. Am fost bucuros să descopăr că totul fusese doar un vis, şi m-am culcat la loc, dar m-am pomenit în curînd trezit a doua oară, de exact acelaşi zgomot şi de aceleaşi cuvinte ; atunci, trezindu-mă mai brusc decît prima dată, am sărit din pat şi am alergat la fereastră şi mi-am dat seama că se mai scursese o oră, nici mai mult nici mai puţin, şi că veniseră iar paznicii, anunţînd că era trecut de patru ; şi după aceea plecaseră foarte împăcaţi ; aşa că iarăşi m-am culcat şi am adormit tot restul nopţii destul de liniştit.

Nu puneam prea mare temei pe ceea ce numim „un vis", nici nu înţelesesem pînă atunci că visele pot avea vreo importanţă ; dar sculîndu-mă a doua zi şi ieşind în oraş cu hotărîrea de a mă întîlni cu fratele Will, cu cine mi-a fost dat să mă întîlnesc, decît cu fostul meu frate, căpitanul Jack, care, văzîndu-mă, s-a apropiat de mine, brutal cum era el, şi mi-a spus :

— Ai auzit vestea ?

— Nu, i-am răspuns, ce veste ?

— Vechiul tău învăţător şi tovarăş a fost prins azi de dimineaţă şi dus la Newgate.

— Cum, l-am întrebat eu, azi de dimineaţă ?

— Da, zice el, în dimineaţa asta, chiar la ora patru. E acuzat de jaf şi de omor, undeva dincolo de Brentford şi, aceea ce-i mai rău, e că a fost turnat de unul din bandă, care — ca să-şi salveze viaţa — a depus mărturie şi, prin urmare, ar fi mai bine să chibzuieşti, mi-a atras atenţia Căpitanul Jack, ce ai tu de făcut.

— Ce am eu de făcut ? am tresărit ; ce vrei să spui cu asta ?

— Ei, Colonele, a întors-o el, nu te supăra, dar știi tu singur mai bine decît mine ; dacă însă crezi că nu ești în primejdie, eu îs bucuros de asta, însă n-am nici o îndoială că ai fost și tu cu ei.

— Nu, zău că nu, i-am spus din nou ; te asigur că n-am fost.

— Bine, a făcut el, dar dacă n-ai fost cu ei de data asta, ai fost cu ei în alte rînduri ; și tot una este.

— Nu, l-am oprit eu, ești cu totul greșit, eu nu fac parte din banda lor ; ei sînt cu cîteva trepte mai sus decît aceea pe care mă aflu eu.

Cu aceste cuvinte și după ce am mai stat nițel de vorbă, cam tot în felul acesta, ne-am despărțit și Căpitanul Jack a plecat ; dar în timp ce se îndepărta, am băgat de seamă că dădea din cap și părea mai îngrijorat decît s-ar fi cuvenit să fie numai din cauza mea, lucru despre care — foarte curînd — multe vom mai auzi.

În mine s-a furișat o nemaipomenită spaimă cînd am auzit că Will era la Newgate și, dacă aș fi știut unde să mă duc, aș fi fugit cît mă țineau picioarele undeva în lumea largă ; dîrdîiam din toate încheieturile și-mi venea să intru în pămînt ; și toată seara aceea, ca și în noaptea următoare, am fost cu totul și cu totul dărîmat. Nu-mi umbla prin cap nimic altceva decît Newgate și spînzurătoarea și faptul că voi fi spînzurat ; ceea ce îmi spuneam că merit, de n-ar fi fost decît pentru că luasem cei douăzeci și doi de șilingi de la biată bătrîna aceea.

Primul lucru de care am putut să mă îngrijesc în starea de confuzie în care mă aflam au fost banii mei. De fapt, ei nu ocupau prea mult loc și de obicei îi purtam asupra mea. Adunasem laolaltă, după cum vă veți da seama din socotelile trecute, mai mult de 60 de lire (căci nu cheltuisem nimic) și nu știam ce pot face cu ei ; în cele din urmă, mi-a venit în cap să mă duc la binefăcătorul meu, funcționarul de la Vamă, dacă puteam să-l găsesc, și să văd dacă n-aș fi în stare a-l convinge să-mi ia în păstrare și restul banilor. Tot greul trebii era să-i îndrug o poveste, ca să nu se mire cum de-am ajuns eu să am atît de mulți bani.

Dar imaginația mea a dezlegat repede și această încurcătură ; la una din casele gazdelor noastre se găsea un rînd de haine, lăsate acolo să le îmbrace oricine din bandă, în anumite ocazii, deghizîndu-se ; era vorba de o livrea verde, brodată cu galoane roz și căptușită cu același material ; o pălărie cu boruri mari, o pereche de cizme, și un bici. M-am dus și m-am îmbrăcat. cu livreaua aceea și am pornit-o spre gentlemanul meu, la casa lui din Tower-street și acolo l-am găsit bine sănătos, același cinstit gentleman de totdeauna.

El m-a privit mai întîi fix cînd m-am apropiat de el (căci mi-a fost dat a-l întîlni chiar la ușa casei) ; zic, m-a privit fix cînd m-a văzut că-l salut și că îi fac de mai multe ori plecăciuni, cu pălăria mea brodată pe care acum o țineam sub braț ; în cele din urmă, nerecunoscîndu-mă de loc și de loc, mi s-a adresat cu vorbele :

— Dorești să vorbești cu mine, tinere ?

Eu i-am răspuns :

— Da, domnule, deși cred că Înălțimea voastră nu mă mai cunoaște ; sînt acel sărman, Jack.

S-a uitat îndelung la mine și apoi, amintindu-și deodată, a exclamat :

— Cine, Colonelul Jack ? Păi cum adică, unde mi-ai fost în timpul ăsta ? O, dar sînt cinci sau șase ani de cînt nu te-am mai văzut, măi băiete.

— Mai mult de șase ani, cu voia Înălțimii voastre, am răspuns eu.

— Bine, și unde ai fost în tot acest răstimp ? m-a întrebat.

— Am fost la țară, domnule, am rostit eu, într-o slujbă.

— Bine, Colonele Jack, a murmurat vechiul funcționar, ai făcut credit pe termen lung ; din ce cauză nu ți-ai luat însă banii, în tot acest timp, și nici măcar dobînda ? Că la un moment dat n-ai să mai știi ce să faci cu ei.

La asta n-am spus nimic, ci am făcut o mulțime de plecăciuni și de reverențe.

— Ei bine, hai, Colonele Jack, zise el, intră o clipă și am să-ți restitui banii cu dobîndă cu tot.

Eu m-am ploconit și am salutat și i-am spus că n-am venit la el ca să-mi iau banii, deoarece avusesem între timp una sau două slujbe bune și nu-mi făceau trebuință banii.

— Bine, Colonele Jack, a spus el, și la cine locuiești acum ?

— La Sir Jonathan Loxham, domnule, am spus eu, în Somersetshire, cu voia Înălțimii voastre.

Acesta era un nume despre care auzisem și eu, dar nu știam nimic de fapt despre nici un gentleman de felul acesta, nici despre ținutul pomenit.

— Bine, zise el, dar nu vrei să-ți iei banii, Jack ?

— Nu, domnule, i-am răspuns, dacă Înălțimea voastră ar binevoi, căci am avut o slujbă bună.

— Ce să binevoiesc să fac, rogu-te ? Banii tăi, îți spun, te așteaptă.

— Nu, domnule, am repetat eu, căci am avut o slujbă bună.

— Bine, bine și ce vrei să spui Jack ? Nu prea te înțeleg.

— Ei iată, cu voia Înălțimii voastre, îngăduiți-mi să vă spun că bătrînul meu stăpîn, tatăl lui Sir Jonathan, mi-a lăsat 30 de lire cînd a murit, și un costum de doliu, și...

— Și ce, rogu-te, Jack, ce, iar mi-ai adus niscai bani ?

Căci, în sfîrșit, el începuse să înțeleagă ce aveam de gînd.

— Da, domnule, am spus eu, iar Înălțimea voastră să binevoiți să fiți atît de bun să-i luați în păstrare și să-i puneți pe toți la un loc ; am mai economisit și cîte ceva din leafă.

— Ți-am spus eu, Jack, a exclamat el, că ai să ajungi bogat ; și cît ai economisit ? Hai, arată-mi și mie, să văd.

Ca să scurtez povestea, am scos banii, iar el a fost mulțumit să-i ia în păstrare, dîndu-mi o poliță cu dobîndă, pentru întreaga sumă, care se ridica la 94 de lire, adică :

25 de lire — primii bani
9 lire dobînda-lor pe șase ani
60 de lire achitați lui acum
total : 94 de lire.

Am plecat din cale afară de bucuros, i-am făcut o mulțime de plecăciuni și de reverențe și am dispărut ca din pușcă, să-mi schimb iar hainele, cu hotărîrea de a fugi din Londra, și să n-o mai văd multă vreme ; dar am fost foarte uimit, chiar a doua zi de dimineață, cînd — traversînd Rose Marylane pe la capătul Halei de vechituri — am auzit pe cineva strigînd în gura mare : „Jack ;“ a mai spus el ceva și înainte, n-am auzit ce, dar auzind rostindu-se numele de Jack, m-am uitat în jurul meu și am văzut imediat trei oameni și în urma lor un polițist, îndreptîndu-se spre mine, toți patru grozav de furioși. Am rămas foarte surprins și nu știu de ce am luat-o la fugă, dar unul dintre ei s-a și repezit să mă lovească,

a pus mîna şi, într-o clipă, m-au înconjurat şi ceilalţi şi am fost prins. I-am întrebat ce doresc, şi anume ce rău le făcusem ? Ei mi-au spus că nu era locul potrivit ca să vorbim despre asta acolo ; ci mi-au arătat doar mandatul şi m-au invitat să-l citesc, iar restul voi afla eu cînd voi ajunge în faţa judecătorului ; aşa că în graba mare m-au şi trecut la mijloc, între ei.

Am luat mandatul acela în mînă, dar spre marea mea mîhnire nu puteam afla nimic din cuprinsul său, căci nu ştiam să citesc ; aşa că mi-am exprimat dorinţa să-l citească ei, şi mi l-au citit : rezulta că aveau de arestat un hoţ cunoscut de la Hala de vechituri, purtînd numele unuia din cei trei Jack ; cel cu pricina era acuzat sub depunere de jurămînt că ar fi fost părtaş la un mare jaf, cu spargere şi omor, comis aşa şi aşa, în cutare loc şi în cutare zi.

Pentru mine, nu avea nici un rost să neg ori să spun că nu ştiam nimic despre aşa ceva ; asta — ziceau — nu e treaba lor ; mi-au comunicat că urma s-o discut numai în faţa judecătorului, unde voi constata că s-a depus jurămînt neîndoielnic împotriva mea şi atunci poate voi reuşi să fiu ceva mai lămurit.

Nu aveam altă soluţie decît răbdarea şi, cum inima mi-era plină de groază şi vinovăţie, în timp ce mă duceau astfel cu ei, doar că nu-mi venea să mor de apăsarea ce o simţeam pe suflet, căci tot aşa de bine cum ştiam că eram vinovat de faptele din prima zi a cîrdăşiei cu ei, deşi nu şi de cele din ultima zi, tot aşa nu mă îndoiam că voi fi trimis la Newgate şi era de la sine înţeles că, o dată ajuns acolo trebuia să fiu spînzurat, căci a merge la Newgate şi a fi spînzurat erau pentru mine, la vremea aceea, două lucruri care-şi urmau în chip necesar unul altuia.

Dar mai aveam de trecut printr-o încercare dureroasă înainte de a ajunge acolo, şi asta s-a petrecut chiar în faţa judecătorului ; cînd am ajuns la locul mai sus amintit şi cînd poliţistul m-a băgat înăuntru, am fost întrebat de către judecător cum mă cheamă.

— Dar ia stai, tinere, şi-a luat el seama ; înainte de a te întreba eu cum te cheamă, hai să procedăm conform legii ; nu eşti obligat să răspunzi pînă ce nu vin aici de faţă acuzatorii tăi ; aşa că, întorcîndu-se spre poliţist, i-a cerut mandatul.

— Bine, zice judecătorul, mi l-aţi adus pe acest tînăr în virtutea mandatului acesta ; dar sînteţi siguri că el este persoana împotriva căreia s-a emis mandatul ?

Poliţistul : Aşa cred, cu voia Înălţimii voastre.

Judecătorul : Aşa crezi ! Cum adică, dumneata nu eşti sigur de asta ?

Poliţistul : Cu voia Înălţimii voastre, aşa spuneau oamenii de pe acolo, de unde l-am înşfăcat.

Judecătorul : Mandatul ăsta este un mandat ceva mai deosebit ; el a fost emis pentru arestarea unui tînăr cunoscut sub numele de Jack, dar fără nici un alt nume de familie ; se menţionează doar că i se spune Căpitanul Jack, sau ceva cam în felul ăsta. Acum, rogu-te pe dumneata, tinere, spune-mi, numele pe care îl porţi este acela de Căpitanul Jack ? Sau măcar ţi se spune cumva de obicei şi aşa ?

Mi-am dat seama cît ai clipi că omul care mă înhăţase nu ştia nimic precis despre mine, că poliţistul mă arestase doar după indicii din auzite, aşa că am prins dintr-o dată curaj şi i-am spus judecătorului, încercînd să par cît mai umil, că deocamdată problema nu era aceea de a se stabili care este numele meu ci de a şti ce fel de acuzaţii ridicau împotrivă-mi oamenii care mă aduseseră sau oricine altcineva, şi dacă eu eram ori nu persoana pe care mandatul îi împuternicea s-o aresteze.

Judecătorul a zîmbit.

— Asta-i foarte adevărat, tinere, a găsit el, e foarte adevărat, şi ai cuvîntul meu că dacă te-au luat fără să te cunoască şi dacă nu există nimeni care să te acuze, apoi asta va fi greşeala lor şi au s-o plătească.

Mi-am exprimat atunci faţă de Înălţimea sa speranţa că nu voi fi obligat să-mi spun numele, pînă ce nu va fi adus învinuitorul meu care să arate ce rău i-am pricinuit şi atunci — firește — nu voi şovăi să-mi dau numele.

— Asta e drept, a găsit iarăşi Înălţimea sa. Şi, întorcîndu-se către poliţişti, i-a întrebat : Sînteţi siguri că dînsul este persoana indicată în mandatul dumneavoastră ? Dacă nu sînteţi, atunci trebuie să aduceţi înaintea mea persoana care îl acuză şi pe al cărei jurămînt a fost emis mandatul.

Poliţiştii au bolborosit fel de fel de vorbe, ca să insinueze că eu aş fi cel căutat şi că de fapt ştiam asta prea bine şi că ar trebui să fiu obligat să-mi spun numele.

Însă eu am stăruit să arăt că așa ceva e nedrept și că nu puteam fi silit să mă acuz singur ; iar judecătorul i-a lămurit că el nu mă putea forța la una ca asta, însă că, de fapt, aș putea s-o fac, numai dacă aș vrea eu de la mine.

Dar, vedeți dumneavoastră, a adăugat judecătorul, el a înțeles prea bine că ar putea fi tras pe sfoară în acest caz.

Așa că, pe scurt, după o oră de dezbateri în fața Înălțimii sale judecătorul, în care timp eu am pledat împotriva tuturor celor patru, el le-a spus că trebuie să-l aducă înaintea sa pe acuzator, altfel e nevoit să mă elibereze.

Am fost foarte încurajat de vorbele lui și am argumentat cu și mai multă tărie în favoarea mea : în cele din urmă, acuzatorul a fost adus de la închisoare, așa încătușat cum era, și tare bucuros m-am simțit cînd l-am văzut și am constat că nu-l cunoșteam ; adică, să fiu mai clar, el nu era unul sau altul dintre cei doi pungași cu care ieșisem împreună la drumul mare, în noaptea cînd am jefuit-o pe biată bătrîna aceea.

Cînd arestatul a fost adus în cameră, i s-a cerut să se așeze față în față cu mine.

— Îl cunoști pe tînărul acesta ? l-a întrebat judecătorul.

— Nu, domnule, a răspuns deținutul, nu l-am văzut niciodată în viața mea.

— Hm ! a făcut judecătorul, nu l-ai acuzat dumneata pe unul cunoscut sub numele de Jack, sau de Căpitanul Jack, precum că ar fi implicat în jaful și omorul pentru care ești închis ?

Deținutul : Ba da, cu voia Înălțimii voastre.

Judecătorul : Și este acesta omul acuzat, sau nu este el ?

Deținutul : Nu este acesta, domnule judecător ; pe omul ăsta nu l-am văzut niciodată.

— Foarte bine. Domnule polițist, a rostit în clipa aceea judecătorul, spuneți-mi ce trebuie să facem acum ?

— Sînt uimit, a rostit polițistul. Eu însumi am fost înăuntru la casa cutare — și a spus numele respectivei case — iar acest tînăr tocmai trecea prin apropiere, cînd oamenii care l-au văzut au început să strige : „Uite-l pe Jack, omul pe care-l căutați" ! și inșii aceștia pe care îi vedeți au alergat într-o clipă după el și l-au prins.

— Bine, a zis judecătorul, şi dumnealor, pe care îi văd, au ceva de spus despre el ? Au ei cum face dovada că tînărul aici de faţă este persoana în cauză ?

Iar cei care mă aduseseră tîrîş acolo au început să spună unul — nu, celălalt — nu, şi tot aşa ; pe scurt, cu toţii au spus nu.

— Ei bine, a grăit atunci judecătorul, ce-i de făcut ? Tînărul acesta trebuie să fie eliberat, iar eu trebuie să vă spun dumneavoastră, domnule poliţist, şi dumneavoastră, domnilor care l-aţi adus încoace, că tînărul aici de faţă vă va cere satisfacţie, dacă găseşte de cuviinţă, pentru că aţi fost atît de pripiţi procedînd cum aţi procedat. Iată însă, tinere dragă, a urmat judecătorul, că în ciuda celor petrecute, nu ţi s-a întîmplat un rău mai mare, iar poliţistul, deşi e drept că a greşit, nu a avut nici el rele intenţii, căci n-a urmărit altceva decît să-şi facă datoria : aşa încît eu aş crede că trebuie să treci şi dumneata cu vederea.

I-am făgăduit Înălţimii sale că da, voi trece cu vederea, aşa după cum mă îndrumează dînsul ; dar găseam de cuviinţă că poliţistul şi ceilalţi ar putea măcar să se prezinte acolo, pe uliţa de unde mă luaseră bruftuluindu-mă în fel şi chip, şi să declare public în acelaşi loc, tuturor, că am fost eliberat în chip onorabil şi că nu eu eram vinovatul pe care dînşii îl căută. Înălţimea sa judecătorul a spus că pretenţia mea era foarte îndreptăţită, iar poliţistul şi ajutoarele sale au promis că o vor repara în sensul cerut, aşa că am plecat cu toţii buni prieteni, iar eu am fost dezvinovăţit în chip de-a dreptul triumfător.

NOTĂ — Aceasta a fost împrejurarea în care, aşa cum v-am amintit undeva mai înainte, judecătorul mi-a vorbit şi mi-a spus că eram născut pentru lucruri ceva mai bune şi că prin faptul că mi-am susţinut atît de dibaci propria-mi apărare, nu se îndoia că fusesem un copil bine educat ; şi a adăugat părerea lui de rău că îmi fusese dat să am un asemenea ghinion, dar — spera el — asta nu va fi pentru mine o dezonoare, deoarece fusesem eliberat în chip atît de strălucitor.

CAPITOLUL VI

Îl vizitez la Newgate pe Will, dascălul meu într-ale deşertăciunii — Will este executat — Căpitanul Jack îmi propune să fugim în Scoţia — Îi înapoiez sărmanei bătrîne banii de care o jefuisem mai înainte. — Căpitanul Jack şi cu mine o pornim într-o călătorie spre miază-noapte — Pungăşiile căpitanului şi diferite aventuri pe drum —

Deşi înălţimea sa era greşit în părerile cu privire la educaţia mea, totuşi măcar atîta efect bun au avut ele asupră-mi, că m-am hotărît, dacă s-ar putea, să învăţ şi eu să citesc şi să scriu, ca să nu mai fiu pe lume o făptură atît de neputincioasă, încît să nu mă aflu în stare a citi un mandat sau a vedea dacă eu eram ori ba persoana ce trebuie arestată. Şi mai era ceva pe deasupra tuturor acestora, un lucru pe care nu-l observasem la început ; reieşea clar, la urma urmelor, că fratele meu, Căpitanul Jack, care avusese obrăznicia să mă întrebe făţiş dacă m-am aflat sau nu printre vinovaţi, fratele meu participase el însuşi la lovitura aceea şi avea toate motivele să fie el însuşi speriat şi să caute să fugă, chiar în acele clipe în care mă sfătuia să am chipurile grijă de mine.

Şi pentru că mi-au trecut aceste gînduri prin minte, m-am apucat să cercetez încoace şi încolo, ca să-l găsesc şi să-i dau de veste.

Între timp, acum fiind liniştit cu privire la siguranţa mea, nu mai aveam pe suflet nici o îngrijorare în ceea ce mă priveşte, însă am început a fi îngrijorat pentru bietul Will,

maestrul şi dascălul meu într-ale deşertăciunii, care zăcea acum în fiare la Newgate, pe cînd eu eram liber şi fericit şi dornic de a mă duce să-l văd, ceea ce la urma urmelor am şi făcut.

L-am găsit, bietul de el într-o stare jalnică, încătuşat în fiare grele şi neavînd nici o perspectivă ori speranţă de scăpare; mi-a spus că nu-i rămîne decît să-şi primească moartea, însă m-a rugat să-mi ţin calmul; căci, deoarece nu i-ar folosi la nimic să mă învinuiască şi pe mine, care de fapt nu fusesem cu ei decît o singură dată, puteam avea încredere în el că nu mă va tîrî în propria-i nenorocire; cît despre ticălosul care-i trădase pe toţi, acela nu era în stare să-mi facă mie nici un rău, căci puteam fi convins că nu mă văzuse niciodată în viaţa lui:

— Însă, Colonele Jack, mi-a şoptit el, am să-ţi spun eu cine a fost cu noi; e vorba de fratele tău, Căpitanul, iar nemernicul ce ne-a trădat mai mult ca sigur că a rostit şi numele lui: de aceea, m-a sfătuit Will, dacă poţi să-i dai de veste din timp despre asta, fă-o atunci, ca omul să poată scăpa.

Şi mi-a mai spus o mulţime de lucruri, spre a mă preveni să nu urmez drumul spre care m-au mînat paşii lui.

— M-am înşelat amarnic, Jack, mi-a mărturisit Will, cînd ţi-am spus că a fi un hoţ de seamă ar însemna să trăieşti ca un gentleman.

Şi, îndeosebi, mi-a mărturisit îngrijorarea şi teama lui la gîndul că poate l-o fi ucis pe grădinarul gentlemanului jefuit ultima oară, şi mai ales că-l rănise adînc la gît, rană de care se temea că omul va muri.

Avea asupra sa o însemnată sumă de bani, monede în aur, chiar paralele pe care de fapt i le adusesem eu, în noaptea aceea la claia de fîn; îşi ascunsese atît de bine avutul, încît cei care-l arestaseră nu l-au ştiut găsi, iar el mi-a dat mie cea mai mare parte din bani, ca să-i duc mamei lui, ceea ce am şi făcut, cu toată cinstea cuvenită; şi am plecat de acolo, de lîngă el, cu inima grea; şi nu l-am mai văzut niciodată de atunci, căci a fost executat după vreo trei săptămîni, fiind condamnat chiar în următoarea sesiune a tribunalului.

Acum nu mai aveam altceva de făcut decît să-l găsesc pe Căpitan, despre care — nu fără oarecare bătaie de cap — am primit în sfîrşit veşti; m-am dus şi i-am istorisit întreaga poveste, de-a fir a păr, şi cum fusesem arestat în locul său, şi

cum, în sfîrşit, scăpasem, ceea ce nu însemna că mandatul pentru el nu era încă valabil şi că nu se făceau cercetări foarte îndeaproape, umblîndu-se pe urmele sale ; cînd i-am înşirat unele după altele toate astea, şi-a dat în vileag numaidecît vinovăţia, prin aceea că arăta surprins şi, după alte cîteva cuvinte, mi-a şi mărturisit limpede că totul era într-adevăr adevărat şi că luase parte la jaf ; mi-a spus de asemenea că avea în păstrare cea mai mare parte din pradă, dar nu ştia ce să facă cu ea, şi nici cu el însuşi ; ar fi dorit să-l învăţ eu cum să procedeze, eu care eram atît de nepotrivit s-o fac, fiindcă oare ce ştiam eu despre lume ? Nimic ! Atunci mi-a destăinuit că lui îi trecea prin gînd să fugă în Scoţia, ceea ce era foarte lesne, şi m-a întrebat dacă n-aş vrea să-l însoţesc. I-am spus că aş face-o din toată inima, dacă aş avea destui bani ca să suport cheltuielile. Dar din răspunsul său, am înţeles că el tot se mai bizuia pe îndemînarea de a fura.

— Îţi garantez eu, m-a îmbrobodit, că vom aranja noi în aşa fel ca însăşi călătoria să ne suporte cheltuielile.

— Nu mai îndrăznesc să mă gîndesc a o porni iar pe aventuri, i-am răspuns şi, în afară de asta, dacă — fără să ne aşteptăm — am da peste vreun ghinion, apoi nu vom mai reuşi niciodată s-o scoatem la capăt şi vom fi pur şi simplu zdrobiţi.

— Ba nu, a replicat el, aici — dacă sticleţii reuşesc să ne prindă — nu vom găsi nici dram de îndurare ; pe cîtă vreme în străinătate nu ne pot face nimic prea rău ; eu-s de părere să ne aventurăm, cu orice risc.

— Bine, Căpitane, l-am întrebat, dar tu ţi-ai bătut joc oare de timpul tău într-aşa hal, încît nu ai bani de loc ca să te descurci într-o situaţie ca asta ?

— De fapt, am ; dar am foarte puţini, mi-a răspuns, căci m-au tot urmărit ghinioanele în ultimul timp.

Mintea însă, căci pe mîinile lui încăpuse o mare parte din prada pe care puseseră mîna la ultima lor spargere, după cum v-am spus mai înainte, şi după cum se plîngeau ceilalţi ; el şi Will luaseră aproape tot, iar celorlalţi nu le dăduseră partea cuvenită, ceea ce îi şi predispunea, cu atît mai mult, să-i denunţe.

Oricum, el a recunoscut că dispunea de vreo 22 de lire în bani şi încă de unele lucruri pe care s-ar fi putut lua de asemenea bani ; bănuiesc eu că era vorba de niscai argintărie,

dar Căpitanul n-a vrut să-mi spună nici ce lucruri erau şi nici unde se aflau, ci a zis doar că nu îndrăzneşte să se ducă să le ia de unde sînt, căci în cazul acesta ar putea fi trădat şi arestat, aşa că se va aventura în călătoria plănuită fără să le preschimbe în bani.

— Desigur, n-a uitat el să completeze, ne vom întoarce noi cîndva înapoi.

Eu am scos şi i-am arătat exact toţi banii pe care îi aveam şi care numărau la un loc şaisprezece lire şi vreo cîţiva şilingi.

— Dacă vom fi cumpătaţi şi chibzuiţi în timpul călătoriei, i-am spus, banii mei ne pot ajunge pînă ce ne vom afla cu totul în afara pericolului.

Căci ni se spusese cu hotărîre amîndurora că, o dată ieşiţi din Anglia, ne vom afla în siguranţă şi nimeni nu va mai putea să ne pricinuiască vreun rău, chiar dacă ne-ar recunoaşte ; dar nu ne gîndeam, nici unul dintre noi, că vom face atît de mulţi paşi trudiţi pînă în Scoţia, cum ne-am dat seama curînd mai apoi.

Vorbesc despre mine ca şi cînd m-aş fi aflat în aceeaşi situaţie periculoasă ca şi fratele meu Jack ; dar, de fapt, iată cum stăteau lucrurile : eram la fel de înspăimîntat ca şi el, fără a fi cuprins chiar atît de mult în ghearele primejdiei.

Nu pot ocoli faptul că, în intervalul dintre toate cîte vi le-am povestit, cu cîteva zile mai înainte de a-mi fi depus banii la gentlemanul din Tower-street, am făcut o plimbare de unul singur în largul cîmpiilor, ca să mă duc Ketinsh-town şi să-i fac dreptate sărmanei dădace bătrîne pe care cîndva o prădasem ; s-a întîmplat ca, fără să-mi dau eu seama, tăind de-a curmezişul un cîmp, să ajung drept unde o jefuisem pe biata bătrînă şi pe fata aceea sau — ar fi mai nimerit să spun — chiar acolo unde mă îndemnase Will ca să tabăr să le jefuiesc ; de multe ori mă mustrase inima de a fi săvîrşit acea cruzime şi de multe ori îmi făgăduisem că voi găsi eu într-o zi o cale de a repara durerea doicii şi de a-i restitui banii ; iar ziua aceea sosise şi iată că o rezervasem acestei trebi ; am fost totuşi nitel surprins, văzînd că ajunsesem atît de pe neaşteptate chiar în acel nefericit loc al vinovăţiei mele.

Şi fiindcă locul cu pricina mi-a readus în minte ticăloşia făptuită acolo şi a trezit în mine un fel de dorinţă (nu pot spune de rugăciune către Dumnezeu, căci încă nu ştiam ce înseamnă aşa ceva) să mă las, dacă s-ar putea, de blestema-

ta-mi îndeletnicire, mi-am făgăduit în gînd că de-ar fi să am vreo meserie din care să pot trăi, apoi n-aș mai fura niciodată, căci desigur furtul e un lucru urît și îngrozitor.

Era una din clipele în care am simțit cu adevărat lipsa a ceea ce adevăraților părinți fac și e de datoria lor să facă față de copiii lor ; vreau să spun, adică, să-i crească în așa fel încît ei să învețe o meserie, sau o profesie — și de cîte ori n-am plîns că nu știam ce să fac, nici de ce să mă apuc, deși eram hotărît să las naibii greșita cale pe care o urmasem.

Dar hai să mă întorc la țelul meu din acele momente ; am întrebat, prin urmare, de drumul spre Kentish-town și s-a întîmplat să dau peste o sărmană care mi-a spus că ea locuiește chiar acolo ; auzind asta, am întrebat-o și dacă nu cunoaște cumva o femeie de asemeni de pe acolo al cărei nume era Smith ?

Mi-a răspuns :

— Ba da, domnule o cunosc foarte bine, dar cu toate că e din locuitorii de acolo, de fapt ea stă cu chirie în oraș, însă e o femeie cinstită, săracă și harnică, iar din munca și suferințele ei întreține un soț bolnav, care de cîțiva ani nu mai poate să vadă de el însuși.

„Ce ticălos am fost, mi-am șoptit în gînd, să jefuiesc eu o femeie atît de sărmană ca asta și să adaug mîhnire și lacrimi la mizeria și supărările din casa ei !"

Asta mi-a întărit hotărîrea de a-i înapoia cît mai grabnic banii și nu numai atît, ci de a-i ma da și ceva în plus, peste cît pierduse ; așa că am mers înainte și, cu ajutorul îndrumării primite, am găsit locuința cu pricina, fără prea multă bătaie de cap ; și întrebînd de ea, femeia a venit de îndată la ușă, căci mă auzise rostindu-i numele către o fetiță care — mai iute de picior — fusese înaintea sa la ușă.

Și am început să-i vorbesc :

— Doamnă, am zis eu, n-ați fost cumva dumneavoastră jefuită acum vreun an, cam pe la Pindar of Wakefield, pe cînd vă întorceați noaptea acasă de la Londra ?

— Da, e adevărat, am fost, a răspuns ea, și pe deasupra m-au și băgat în sperieți, de nici nu mai știam ce e cu mine.

— Și cu cît v-au păgubit, doamnă ? m-am interesat eu.

— De fapt, mi-a mărturisit ea, mi-au luat toți banii ce-i aveam și eu pe lume ; desigur că muncisem din greu pentru ei, erau bani primiți pentru întreținerea unui copil pe care îl

aveam pe atunci în îngrijire, ca doică : şi fusesem la Londra ca să iau banii aceia.

— Dar cîţi erau, doamnă ?

— Ei bine, a precizat ea, erau 22 şilingi şi 6 pence şi jumătate ; 21 şilingi încasasem ; iar banii mărunţi, aceia erau ai mei dinainte.

— Bine, uite ce e, mătuşică, ce-ai zice dacă eu te-aş ajuta să-ţi recapeţi banii ; căci, după bănuiala mea, individul care ţi i-a luat este urmărit acum îndeaproape şi cine ştie dacă nu ţi-ai putea face un serviciu în privinţa asta ; chiar pentru serviciul ăsta am şi venit să te văd.

— Vai, dragă, a exclamat bătrîna, înţeleg ce vrei să spui, dar de fapt eu n-aş putea jura că pot recunoaşte chipul băiatului acela, căci se făcuse întuneric, dragul meu, şi afară de asta nici n-aş vrea ca să-l spînzure pe biet păcătosul ăla pentru bănuţii mei ; lasă-l să trăiască şi el şi să se pocăiască.

— Eşti foarte bună, am recunoscut, în ceea ce-l priveşte, mai mult decît merită el ; dar nu trebuie să-ţi faci griji despre asta, căci el tot va fi spînzurat, fie că apari sau nu ca martor împotriva lui ; dar spune-mi, bătrînico, ai vrea să primeşti înapoi banii de care te-au păgubit ?

— Da, ce să mai vorbim, a zis femeia, de asta aş fi tare bucuroasă, căci de multă vreme n-am mai dus-o atît de greu cu banii ca acum, anevoie găsesc şi de pîine, deşi trudesc din greu din zori pînă noaptea tîrziu ; — şi, spunîndu-mi-o, plîngea.

Mi se rupea inima gîndindu-mă cum muncea ca o roabă acea biată fiinţă, la aproape şaizeci de ani ai ei, iar eu, un flăcăiandru care nici nu împlinisem bine douăzeci de ani, o jefuisem de pîine, ca să-mi întreţin trîndăvia şi viaţa mea stricată ; şi m-au podidit lacrimile, în ciuda luptei mele de a mi le stăvili, iar bătrîna a observat şi ea asta.

— Biată femeie, am grăit atunci, e un jalnic lucru pe lumea asta ca asemenea făpturi să jefuiască şi să despoaie o fiinţă atît de sărmană cum eşti dumneata ! Dar bine, acum el are timp să se căiască de ceea ce a făcut, te asigur eu.

— Bag de seamă, domnule, mi-a răspuns, că sînteţi într-adevăr foarte milos ; aş dori ca el să se poată îndrepta în timpul pe care i l-au mai hărăzit proniile şi să se pocăiască, iar eu mă rog lui Dumnezeu să-i dea puterea de pocăire ; oricine ar fi, eu îl iert, chiar dacă poate sau nu să mă despă-

gubească şi pe mine cu ceva, şi mă rog lui Dumnezeu să-l ierte din parte-mi ; n-aş vrea să-i fac nici un rău, zău că nu.

Şi tot a continuat să se roage astfel pentru mine.

— Bine, mătuşico, vino încoace, am rugat-o să se apropie; şi, spunînd acestea, mi-am vîrît mîna în buzunar şi, cînd s-a apropiat de mine, i-am zis :

— Întinde palma !

A întins-o, iar eu i-am numărat nouă jumătăţi de coroană în mînă.

— Iată mătuşă, am grăit eu, cei 22 de şilingi şi 6 pence de care ai fost jefuită ; te asigur că eu am fost acela care a smuls de la hoţ banii pentru dumneata, căci de cînd mi-a povestit această întîmplare, printre alte bicisnicii ale lui, nu l-am mai lăsat în pace pînă nu l-am făcut să-mi promită că ţi-i va restitui.

Tot timpul cît i-am ţinut palma în mîna mea şi i-am numărat banii, m-am uitat la chipul doicii şi am văzut cum îi fugea şi-i venea sîngele în faţă şi că era cuprinsă de cea mai mare uimire şi de o bucurie de neînchipuit.

— Bine, Dumnezeu să-l binecuvînteze, zicea ea, şi să-l ferească de nenorocirea de care e înspăimîntat, dacă va fi cu voia Domnului, căci desigur fapta lui de acum e una de mare dreptate, şi atît de cinstită, cum nu m-aş fi aşteptat eu vreodată.

Şi i-a mai dat înainte tot aşa multă vreme şi a plîns pentru el, cînd i-am spus că nu credeam să mai fie vreo speranţă de a scăpa cu viaţă.

— Bine, a suspinat, atunci să ne rugăm lui Dumnezeu să-i dea putere de pocăinţă şi să-l primească la el în cer, căci desigur trebuie să aibă un fond bun într-însul, poartă în suflet aburul cinstei, asta-i sigur, oricît ar fi rătăcit el pe căi rele, împins de tovarăşi răi, de pilde netrebnice sau de alte ispite ; dar eu îndrăznesc să cred că va ajunge la pocăinţă, mai curînd sau mai tîrziu, înainte de a închide pleoapele.

Toate acestea scurmau în mine mai adînc decît îşi putea ea închipui, căci de fapt eu eram cel pentru care se ruga tot timpul, deşi fără s-o ştie, iar în inima mea spuneam „amin" la fiece rugăciune, căci îmi dădeam seama că săvîrşisem una dintre cele mai joasnice fapte de pe lume, atacînd o biată făptură într-o asemenea situaţie, fără să-mi pese de jelaniile ei

cînd se ruga din toată fiinţa să nu-i iau părăluţele de care o jefuisem.

Într-un cuvînt, buna femeie m-a mişcat atît de mult cu milostivele sale rugăciuni, încît am vîrît încă o dată mîna în buzunar pentru ea şi i-am spus :

— Mătuşă, eşti atît de miloasă în rugăciunile pe care le înalţi pentru acea creatură josnică, încît mi-a venit în minte să fac încă un lucru pentru el, chiar dacă nu m-a dezlegat într-un fel sau altul, adică să-ţi cer iertare în numele hoţului de faptul că te-a jefuit ; căci a fost o sălbăticie şi un păcat săvîrşite împotriva dumitale, mătuşă dragă, pe lîngă paguba pricinuită, şi de aceea îţi cer eu iertare în locul său ; vrei sincer şi din toată inima să-l ierţi, bună doamnă ? Eu îmi exprim, în tot cazul, această vie dorinţă faţă de dumneata ; şi rostind aceste cuvinte, m-am ridicat în picioare şi, scoţîndu-mi pălăria, i-am cerut iertare.

— Vai, domnule, m-a rugat, nu staţi în picioare şi cu pălăria scoasă în faţa mea! Eu sînt o biată femeie săracă, îl iert pe el şi pe toţi cei care or fi fost cu el ; căci am văzut că mai era cu unul, ori cu mai mulţi ; îi iert din toată inima şi mă rog lui Dumnezeu să-i ierte.

— Bine, doamnă, atunci, am rostit eu, iute, ca o mică răsplată pentru mila dumitale, primeşte din partea mea şi această recunoştinţă, adică mai mult decît ai pierdut ; şi i-am mai dat o coroană de la mine.

Apoi am întrebat-o cine era persoana care fusese jefuită împreună cu ea. Mi-a spus că era o fată în casă care locuia pe atunci în oraş, dar care plecase din slujba avută şi că nu ştia unde locuieşte acum.

— Bine, doamnă, am povăţuit-o eu, dacă totuşi o să auzi vreodată de ea, spune-i să lase vorbă unde poate fi găsită ; şi dacă ajung să mai vin să te văd, voi obţine banii de la el şi pentru ea, cred că n-o fi fost o sumă prea mare, nu-i aşa ?

— Nu, mi-a răspuns, erau doar 5 şilingi şi 6 pence (lucru pe care-l ştiam de altminteri la fel de bine şi eu).

— E-n regulă, doamnă, am asigurat-o, interesează-te aşadar de ea, dacă ai vreo ocazie ; bătrîna mi-a făgăduit că aşa va face, iar eu mi-am văzut de drum.

Satisfacţia pe care mi-a dat-o această faptă a fost mare ; dar urmată de o consecinţă firească şi care m-a pus pe gînduri după aceea ; anume că, urmînd aceleaşi reguli, s-ar fi

căzut să restitui ceea ce furasem tuturor celor pe care îi păgubisem, procedînd în acelaşi chip ; dar ce puteam face în privinţa asta ? Lucru la care nu ştiam răspunde şi astfel gîndul mi s-a şters din minte cu timpul ; căci, mai pe scurt, era ceva cu neputinţă. Nu aveam nici o posibilitate, nici nu cunoşteam pe nimeni din oamenii cărora le făcusem rău, şi cum constatarea mă satisfăcea pentru moment, am lăsat totul baltă.

Ei, şi ajung acum la călătoria mea împreună cu Căpitanul Jack, presupusul meu frate. Am pornit de la Londra pe jos şi am călătorit în prima zi pînă la Ware, căci atîta aflasem despre itinerariul nostru, că drumul trece pe acolo; eram tare trudiţi în prima zi, căci nu fusesem de loc deprinşi a călători ; totuşi, am reuşit să ne plimbăm o dată prin oraş în sus şi în jos, după ce-am ajuns acolo.

În curînd, am descoperit că plimbarea Căpitanului, ca să vadă chipurile oraşul, nu era ca atît pentru a-şi satisface curiozitatea de a vedea locurile, căci lui nici nu-i trecea prin cap ceva de felul ăsta ; ci ca să vadă în ce măsură ar putea descoperi niscai ponturi ; căci el era prin propria-i fire un hoţ înnăscut, şi nu se putea abţine ca zărind cutare sau cutare lucru în drumurile lui să nu-i dea prin gînd că lesne ar fi ca să şterpelească lucrul acela, sau să nu călculeze cu cîtă dibăcie ar fi în măsură s-o facă, şi alte daraveli de soiul ăsta.

În Ware nu i s-a oferit nimic să-l tenteze, nefiind în ziua aceea zi de tîrg ; cît despre mine, deşi nu-mi făceam prea mari scrupule din a mînca şi a bea pe socoteala pungăşiei lui, totuşi m-am hotărît să nu întreprind nimic, cum obişnuiau să spună hoţomanii ăştia în limbajul lor, şi să nu mă ating de nici un lucru al altcuiva.

Cînd Căpitanul m-a văzut hotărît la o atît de îndărătnică împotrivire, m-a întrebat cum aveam de gînd, atunci, să călătoresc ? La care l-am întrebat ce părere avea despre propria lui persoană, el care putea fi sigur că va fi spînzurat, dacă l-ar prinde, oricît de mic ar fi fost delictul pentru care ar fi picat în laţ.

— Cum se poate una ca asta? a făcut el; păi în afara Londrei, sau la ţară, mai ales în regiunea asta, nu mă cunoaşte nimeni.

— Da, da, i-am răspuns, dar îţi închipui oare că ei nu trimit vorbă la Newgate de îndată ce este prins orice hoţ în ţară, ca să se intereseze cine a evadat de la dînşii, sau cine a fugit,

ca să-l poată prinde ? Fii încredinţat că temnicierii îşi dau de veste unii altora cu cea mai mare precizie care se poate închipui şi dacă ai fi prins aici, vinovat doar pentru furtul unui coş cu ouă, or să-l şi trimită pe învinuitorul tău încoace să vadă dacă te cunoaşte.

Asta l-a speriat puţin, pentru un răstimp, şi l-a făcut să se abţină vreo trei-patru zile; dar frica n-a durat, ce-i drept, decît puţin, căci el continua să se ţină de o mulţime de şmecherii şi pungăşii de care habar n-aveam, pînă cînd, în cele din urmă, şi-a găsit sfîrşitul tot fără mine, dar asta nu s-a întîmplat decît mulţi ani mai tîrziu, după cum veţi auzi cînd o să vină vorba ; cum însă aceste isprăvi nu fac parte din şirul poveştii mele, ci din povestea lui, a cărui viaţă şi ale cărui isprăvi ar fi de-ajuns ca să alcătuiesc numai din ele un volum mai mare decît cel de faţă, voi lăsa la o parte totul, afară de faptele în care am fost implicat şi eu, în cursul obositoarei noastre călătorii.

De la Ware ne-am dus la Cambridge, deşi nu în drum direct ; iată şi cu ce prilej, trecînd în calea noastră printr-un sat numit Puckeridge, am poposit la un han, cu firma „La Şoimul" ; şi pe cînd ne aflam noi acolo, numai ce vine un ţăran şi îşi priponeşte calul la uşă, cît timp avea să intre să bea şi el ceva ; noi şedeam în poartă, după ce poruncisem să ni se aducă o cană de bere pe care o şi băusem. Stătusem de vorbă cu hangiul despre drumul către Scoţia, iar el ne spusese să ne interesăm de drumul spre Royston.

— Dar, a ţinut să adauge, este o cotitură chiar undeva pe aici, niţel mai departe ; nu trebuie s-o luaţi în direcţia aceea, căci drumul duce la Cambridge.

Plătisem pentru bere şi şedeam la uşă numai ca să ne odihnim, cînd deodată apare trăsura unui gentleman, cu vreo trei-patru călăreţi ; călăreţii au intrat în curte, iar hangiul a trebuit să-i însoţească ; şi zice hangiul către Căpitanul Jack.

— Ia dumneata, rogu-te, calul (era vorba de calul ţăranului, de care am vorbit mai înainte) şi dă-l mai la o parte din drum, ca să se poată apropia trăsura.

Aşa a şi procedat Căpitanul Jack, dar mi-a făcut şi mie semn să-l urmez ; am mers împreună amîndoi pînă la cotitura drumului şi acolo mi-a şoptit aşa :

— Tu continuă drumul şi ia-o pe cărarea aceea cotită, iar eu am să te ajung din urmă.

Așa că am pornit-o pe poteca arătată de el și, după vreo cîteva minute a apărut și Căpitanul în urma mea, călare.

— Hai, suie-te în spatele meu să mai mergem puțin și pe sus, dacă nu cumva căpătăm și calul tot în banii ăștia.

N-am făcut mofturi și am încălecat și eu în spatele său și am pornit-o zdravăn la pas, căci era un cal bun și puternic. N-am pierdut timp de loc, călărind pe ruptele o oră sau poate chiar mai mult, după care ne-am gîndit că ieșiserăm din raza de urmărire și că țăranul, în momentul cînd își va da seama că-i lipsește calul, avea să audă că noi ne-am interesat de drumul înspre Royston și ne va urmări cu siguranță în direcția aceea, iar nu spre Cambridge. După prima oră de călărie, am început să mergem și noi mai încet și, trecînd prin unul sau două orașe, coboram rînd pe rînd ; numai prin sate călăream cîte doi pe cal.

Acum, fiindcă pentru Căpitan era cu neputință să treacă pe lîngă vreun lucru pe care ar fi putut pune mîna și să nu pună ; și fiindcă avea și un cal în spatele căruia să poată căra prada, ispita era cu atît mai puternică. Trecînd bunăoară printr-un sat unde o bună gospodină spălase rufele și le agățase pe un gard de lîngă drum, nu l-a lăsat inima să nu ia o o pereche de cămăși bune, doar pe jumătate uscate, și apoi m-a ajuns din urmă, căci mergeam înaintea lui pe jos ; am încălecat la iuțeală în spatele său și am pornit-o repede amîndoi în galop, cît putea goni calul. Cu prilejul întîmplării aceleia, norocul, fie al lui fie al meu, ne-a făcut să rătăcim cu totul drumul și, deoarece nu întîlneam pe nimeni să întrebăm și să ne orientăm, am bîrzăunit și ne-am abătut nu știu cîte mile mai la dreapta, pînă cînd, poate chiar din această cauză și în parte ca urmare a luării calului, am ajuns chiar în drumul diligenței care ducea de la Londra spre Cambridge, prin Bishop-Stratford. Ceea ce ne-a făcut să rătăcim mai departe a fost următoarea pricină : tot ținutul era numai ogoare întinse de grîu, fără garduri ; cînd am ajuns pe creasta unei movilițe ceva mai înalte l-am rugat să oprească nițel calul, căci voiam să cobor și să merg puțin pe jos, ca să-mi mai dezmorțesc picioarele, fiind obosit de atîta călărie fără scări, cumpănit în spatele lui ; însă cînd m-am dat jos și m-am uitat jur-împrejur, am văzut clar, la vreo două mile depărtare de noi, drumul cel mare și alb, pe care de fapt ar fi trebuit să mergem.

Și deodată, uitîndu-mă puțin în urmă, mai spre stînga, am zărit pe drumul acela pîlcul a vreo patru-cinci călăreți, go-

nind în plină viteză, unii cu mult înaintea celorlalți și grăbindu-se ca niște oameni în plină urmărire.

Asta m-a și izbit.

— Hei ! frate Jack, zic, n-auzi ? ! Sări jos de pe cal și după aceea să mă întrebi de ce.

Așa că sare Căpitanul jos și mă întreabă :

— Ce s-a întîmplat ?

— Ce s-a întîmplat ? fac eu ; ia te uită și tu în partea aia ! bine cel puțin că am rătăcit drumul ; îi vezi cum călăresc ? Pe noi ne caută, de asta poți fii sigur ; fie că te caută cei din ultimul sat, am urmat eu, pentru șparlirea celor două cămăși, fie că ne aleargă cei din Puckeridge pentru furtul calului.

A avut atîta prezență de spirit, încît — fără să i-o mai fi spus eu — să ascundă calul după un stufos tufiș de mărăcini cu flori albe, care creștea chiar în apropierea lui ; așa că urmăritorii nu puteau nicidecum să vadă calul, ceea ce ar fi schimbat lucrurile, deoarece noi eram acum chiar pe vîrful dealului, în bătaia privirii lor ; altfel ei ar fi luat-o pe același drum cu noi, la întîmplare. Dar, cum le era cu neputință să vadă calul, tot atît de imposibil le era să ne vadă și pe noi, la distanța aceea, așa cum stăteam lungiți jos pe pămînt, uitîndu-ne foarte siguri de noi la dînșii.

Și deoarece drumul făcea o cotitură, i-am văzut încă multă vreme, călărind cît puteau ei de năprasnic să alerge caii. Cînd ne-am dat seama că ajunseseră cu totul afară din văz, am încălecat și am tot mers și noi cît am putut de bine ; și ce-i drept, cu toate că eram doi pe-un singur cal, totuși nu micșoram de loc viteza, pe unde drumul ne-o îngăduia, și nu ne-am interesat de la nimeni de drum, pînă cînd — după vreo două ore de călărie — am ajuns la un oraș de care am întrebat și ni s-a spus că se numea Chesterford ; și acolo ne-am oprit, însă nu am întrebat pe unde s-o luăm ca să ajungem într-un anumit loc, ci doar încotro ducea drumul acela și ni s-a spus că era drumul diligenței spre Cambridge ; și că era de asemenea și drumul spre Newmarket, spre St. Edmund's-bury, spre Norwich și Yarmouth, spre Lynn și spre Ely — și așa mai departe.

Am zăbovit acolo destul de mult, socotindu-ne în siguranță ; și după aceea, către seară, am pornit-o mai departe, pînă la o localitate numită Bournebridge, unde drumul spre Cambridge face o cotitură și se desparte de drumul spre Newmarket și unde

nu sînt decît două case şi alea amîndouă — nişte hanuri. Acolo, Căpitanul îmi spune aşa :

— Ia ascultă, vezi că înspre Cambridge sîntem urmăriţi şi dacă mergem acolo or să ne aresteze ; ori Newmarket e doar la depărtare de zece mile de aici, iar la Newmarket vom fi în siguranţă şi poate că vom avea ocazia să facem şi ceva treabă.

— Uite, Jack, i-am spus eu, nu mai vorbi de făcut „treabă", căci eu nu mai mă întovărăşesc cu tine la nimic de felul ăsta ; tare aş vrea să te fac să ajungi în Scoţia înainte de a ţi se pune ştreangul de gît ; n-am să las să te spînzure în Anglia, dacă pot împiedica totuşi una ca asta şi de aceea n-am să merg la Newmarket, decît dacă-mi vei făgădui că n-ai să faci niciun pas greşit.

— Bine, a oftat el, dacă nu trebuie, atunci n-am încotro ; dar sper că ai să-mi dai măcar voie să facem rost de încă un cal, nu-i aşa, ca să putem călători mai repede ?

— Nu, m-am opus, eu, mă împotrivesc la aşa ceva, însă dacă îmi vei da voie să trimit înapoi acest cal, aşa cum de fapt cinstea o cere, atunci am să-ţi spun eu cum putem închiria după aceea cai, pentru o etapă sau două, şi apoi să călărim cu ei cît vei pofti de departe : trebuie numai să-l vestim printr-o scrisoare pe stăpînul acestui animal, ca să trimită după el şi apoi — chiar dacă ne opreşte cineva — nu ne poate face prea mult rău.

— Eşti un gentleman prudent şi-un mare diplomat, a constatat Căpitanul, dar părerea mea este că stăm mai bine decît crezi tu, căci ne aflăm în afară de orice pericol de a fi opriţi din drum, după ce vom pleca de aici.

Înainte de a termina discuţia, deşi era miezul nopţii, s-a înfiinţat un om la uşa celuilalt han, căci — după cum vă spuneam ceva mai înainte — erau două hanuri în locul acela, şi a cerut să i se dea o cană cu bere, dar toţi hangiii se culcaseră şi n-au vrut să se mai scoale ; atunci el i-a întrebat dacă nu văzuseră cumva doi inşi trecînd pe drum, călare amîndoi pe un singur cal. I s-a răspuns că da, fuseseră văzuţi, trecuseră pe acolo în cursul după-amiezii şi întrebaseră de drumul înspre Cambridge, dar că nu s-au oprit decît ca să bea cîte o cană cu bere.

— O, a exclamat insul din noapte, la Cambridge s-au dus va să zică ? Atunci, am să-i ajung repede din urmă.

Eu eram încă treaz, într-o mică mansardă din hanul de alături, unde trăseserăm, şi auzindu-l pe călătorul acela strigînd

la uşă, m-am sculat şi m-am dus la fereastră, deoarece mă neliniştea orice zgomot pe care-l auzeam ; şi astfel urechile mele au fost martore la întreaga poveste. Acum era clar că nu ne bătuse încă ceasul, că soarta noastră hotărîse alte lucruri pentru noi şi că ne păstra în vederea lor. Iată care era povestea : cînd ajunseserăm întîi la Bournbridge, e adevărat că ne-am oprit la primul han, prima casă, că am întrebat de drumul înspre Cambridge, am băut o cană cu bere şi am plecat mai departe, iar cei care ne orientaseră ne-au văzut cotind ca spre a o lua pe drumul ce ni-l arătaseră ei ; însă, deoarece se înnopta, iar noi eram foarte obosiţi, ne-am gîndit că nu vom putea găsi drumul şi ne-am întors cam pe cînd se întuneca şi am intrat la hanul celălalt, deoarece acesta era prima casă, acum cînd ne înapoiam, după cum hanul la care ne opriserăm întîi fusese prima casă întîlnită la dus. Puteţi fi siguri că eram alarmat, aşa cum (ce-i drept) aveam şi motiv să fiu.

Lungit în pat, Căpitanul dormea adînc, dar eu l-am trezit şi l-am făcut să se scoale, cu un zgomot care de altminteri l-a speriat destul de tare :

— Scoală Jack, i-am spus, ne-am nenorocit amîndoi, căci au venit după noi încoace.

De fapt, cam greşeam îngrozindu-l în aşa hal ; căci el a tresărit, a sărit din pat şi a alergat de-a dreptul la fereastră, neştiind unde se afla şi, fără să se trezească de tot, era gata-gata să sară pe geam, dacă nu l-aş fi oprit eu :

— Ce-ai de gînd să faci ?

— Nu vreau să mă prindă, mi-a spus, lasă-mă în pace, unde-s?

Se produsese o întreagă încurcătură, iar el era atît de scos din minţi de spaimă, fiind şi buimac de somn, încît mi-a fost foarte greu să-l împiedic de a sări pe geam. Totuşi, l-am ţinut cu străşnicie şi l-am trezit mai întîi de-a binelea, iar după aceea — dezmeticit — a fost iarăşi ca mai înainte şi s-a calmat imediat.

După aceea, i-am povestit totul şi ne-am aşezat amîndoi alături pe marginea patului, să ne gîndim cam ce putem face ; la urma urmelor, deoarece individul care trecuse pe acolo părea să o fi apucat spre Cambridge, nu aveam de ce să ne temem, şi era mai bine să stăm liniştiţi pînă avea să se lumineze de ziuă, iar apoi să încălecăm şi duşi să fim.

De la prima geană de lumină, am şi fost în picioare a doua zi şi, cum din fericire ne informasem asupra drumului la celălalt han şi ni se spusese că drumul spre Cambridge cotea spre stînga, iar drumul spre Newmarket mergea drept înainte, zic, deoarece aflasem asta, Căpitanul mi-a spus că el o va lua înaintea mea, pe jos, înspre Newmarket ; şi astfel, cînd o să ies eu, le voi apărea tuturora ca un călător singuratic ; prin urmare, Căpitanul a plecat imediat şi a întins-o la picior şi a umblat atît de repede încît atunci cînd l-am ajuns eu din urmă, eram gata-gata să cred că mă părăsise, căci, deşi am călărit repede, n-am dat cu ochii de el mai bine de o oră. În cele din urmă, după ce am trecut de zăgazul mare numit Rîpa Diavolului, l-am găsit şi l-am luat călare în spatele meu şi am călărit aşa împreună pînă cînd am ajuns aproape de marginea oraşului Newmarket. Chiar la casa cea mai din margine a oraşului, la o poartă, stătea un cal, aşa cum se întîmplase şi la Puckeridge.

— Acum, s-a foit Jack, dacă animalul ăsta ar fi la capătul celălalt al oraşului, mi ţi-aş pune mîna pe el cu tot atîta siguranţă ca şi la Puckeridge ; dar n-o să meargă. Aşa că s-a dat jos şi a mers, cîtă vreme am tăiat noi în curmeziş oraşul, pe partea dreaptă a drumului.

Dar nu străbătusem nici o jumătate din oraş, cînd calul — care, cine ştie cum, ajunsese să se dezlege — a venit în trap uşurel, de bună voia lui, fără să-l urmeze nimeni, după noi. Veteran în astfel de treburi, Căpitanul, de îndată ce calul ajunsese la o bună distanţă în faţa lui, văzînd că nu-l urmărea nimeni, o ia la fugă după cal, şi calul auzind că-l urmăreşte cineva, aleargă şi mai năprasnic. Atunci Căpitanul strigă : „Opriţi calul !" Între timp, animalul ajunsese însă aproape de celălalt capăt al oraşului ; oamenii din casa la a cărei poartă îl văzusem noi legat nu şi-au dat seama de lipsa dobitocului în tot acest timp.

Cînd Jack a strigat „Opriţi calul !", bieţii pietoni de pe stradă, cei care se aflau adică mai prin apropiere, au alergat din amîndouă părţile şi au oprit calul, cît mai repede posibil, şi i l-au ţinut pînă ce Jack a ajuns la el ; şi iată că Jack vine foarte grav, se apropie de cal, îi arde vreo două lovituri şi-l face porc de cîine că a luat-o la goană, îi înmînează două pence omului care-l prinsese, încalecă şi numai ce mă pomenesc că vine după mine.

Era cea mai ciudată aventură ce se putea întîmpla, căci de data aceea calul l-a furat pe Căpitan, nu invers. Cînd m-a ajuns din urmă, parcă-l aud :

— Ei, acum, Colonele Jack, ce părere ai de norocul cel bun ? Ai vrea să fi refuzat calul, cînd el a venit atît de politicos ca să mă roage să încalec ?

— Nu, nu, i-am răspuns eu, calul ăsta l-ai obținut cu deșteptăciunea ta, fără vreun gînd ascuns ; și acum, cred că poți merge înainte ; dacă om fi prinși, tu ai să te afli mai în siguranță decît mine.

Ceea ce ne interesa acum era pe ce drum s-o luăm ; în fața noastră se deschideau patru drumuri și noi eram la fel de străini de tus patru ; în primul rînd, spre dreapta, doar la o milă distanță de oraș, pornea un drum mare, înspre St. Edmund's-bury; drept înainte, dar cotind-o apoi la dreapta, se afla drumul mare înspre Barton Mills și Thetford, iar de acolo spre Norwich ; drept în fața noastră, se găsea și drumul mare înspre Brandon și Lynn ; iar spre stînga se afla un drumeag înspre orașul Ely și spre mlaștini.

Pe scurt, cum nu știam pe care dintre ele s-o luăm, nici pe unde să ajungem la drumul mare dinspre Miază-Noapte, pe care-l părăsiserăm, s-a întîmplat ca la voia întîmplării s-o apucăm spre Brandon și de acolo spre Lynn. La Brand, sau Brandon, ni s-a spus că dacă am traversa pe la o localitate numită Downham-bridge, am putea străbate mlăștinoasa regiune pînă la Wisbeach ; și de acolo, am putea merge de-a lungul malului rîului Nyne la Peterborough și apoi de acolo la Stamford, unde ne-am găsi iarăși pe drumul către Miază-Noapte ; și, de asemeni că, de la Lynn, am putea trece prin mlaștini în Lincolnshire și călători astfel înspre nord. Dar, îndeobște, procedeul nostru era ca atunci cînd ne interesam de un drum într-o anume direcție, în mod sigur n-o apucam niciodată pe drumul acela, ci pe cîte un altul despre care auzeam accidental, în timpul convorbirii ; și așa am făcut și atunci, căci după ce întrebaserăm anume de drumul către Miază-Noapte, ne-am hotărît să ne îndreptăm direct spre Lynn.

CAPITOLUL VII

Alte aventuri — Nu-i chip să-l împiedic pe tovarăşul meu de a-şi practica meseria de hoţ — Sîntem martori la o biciuire, în Edinburgh — Căpitanul îşi ia tălpăşiţa — Eu înapoiez calul omului de la care fusese furat — Învăţ să citesc şi să scriu — Sînt angajat şi înşelat de un stăpîn scoţian — Mă întîlnesc din nou cu Căpitanul — Mă înrolez ca soldat — Dezertăm — Aventuri cu prilejul acesta —

Am ajuns foarte lesne şi în deplină siguranţă, iar pe cînd noi reflectam pe ce drum ar trebui să ne urmăm călătoria mai departe, am descoperit — ce credeţi ? — că ajunsesem într-un punct de unde nu ne mai rămînea alt drum decît acela prin mlaştini, spre Lincolnshire, iar despre acest unic drum ni se spusese că ar fi nespus de primejdios ; aşa că, ivindu-ni-se prilejul să dăm de un om care călătorea de-a curmezişul mlaştinilor, ni l-am luat drept călăuză şi am mers cu el la Spalding, şi de acolo la un oraş numit Deeping şi astfel, pînă la Stamford, în Lincolnshire.

Lincolnshire este un mare şi populat oraş şi era tocmai zi de tîrg cînd am ajuns noi acolo ; aşa că am poposit la o căsuţă de la intrarea în oraş şi am pornit-o pe jos de-a lungul străzilor.

De data asta n-a fost însă cu putinţă să-l împiedic pe Căpitan de a-şi desfăşura în voie îndemînările, iar mie mi se perpelea inima de grija lui ; i-am spus că nu vreau să-l mai însoţesc, fiindcă refuză a-mi promite că o să renunţe la meteahna sa,

iar eu eram atît de îngrijorat de relele presimţiri cu privire la felul său nesăbuit de a fi, încît nici nu voiam să mă mişc din casă ; dar în zadar am încercat să-l conving. Jack s-a dus la tîrg şi acolo a dat de o baracă de saltimbanci, adică tocmai ceea ce îşi dorea mai mult. Cum a furat acolo din două buzunare într-un sfert de oră şi cum a adus acasă o bucată de pînză nouă, de Olanda, lungă de vreo opt-nouă coţi, şi o bucată de stofă şi a mai făcut şi alte vreo trei-patru pozne în mai puţin de două ore; cum, după aceea, l-a jefuit pe un doctor şi totuşi a ieşit basma curată din toate astea ; iată — v-am şi spus — acestea sînt amănunte şi istorii ce ţin de povestea lui, nu de a mea. Cît despre mine, eu l-am ocărît din adîncul inimii cînd s-a întors, şi iar i-am spus că se va nenoroci cu siguranţă şi că mă va nenoroci şi pe mine, înainte de a pleca de acolo, şi l-am ameninţat pur şi simplu că am să-l părăsesc şi am să mă întorc să duc calul la Puckeridge, de unde îl împrumutaserăm, şi apoi am să mă întorc singur la Londra.

El mi-a făgăduit că o să se îndrepte ; dar, deoarece hotărîsem (acum că ne aflam pe drumul mare) să călătorim numai noaptea şi cum încă nu era noapte, Jack din nou a şters-o ; şi nici nu lipsise o jumătate de oră, cînd se înfiinţează înapoi cu un ceas de aur :

— Ei, hai ! strigă la mine, de ce nu eşti gata ? Eu îţi stau la dispoziţie în orice clipă ; şi cu asta, scoate şi-mi arată ceasul de aur.

Am fost uluit să văd aşa ceva într-un tîrg de provincie ; dar se pare că se făceau rugăciunile de seară la una din bisericile oraşului, iar el aşezîndu-se — după cum s-a întîmplat, chipurile — lîngă o doamnă, a reuşit să fie atît de aproape de dînsa încît i-a şparlit ceasul şi a ieşit fără să-l vadă nimeni.

În aceeaşi noapte am şi plecat, pe lumină de lună, după ce am avut satisfacţia de a auzi că se anunţa dispariţia ceasului şi că se ofereau în schimbul său nu mai puţin de zece guinee ; Căpitanul ar fi fost bucuros să aibă, în loc de ceas, zece guinee, dar n-a îndrăznit să riste a-l duce înapoi.

— Bine, i-am spus, ţie ţi-e frică, şi e drept, că ai motive ; însă dă-mi-l mie, eu pot risca să-l duc înapoi ; dar n-a vrut să mă lase şi mi-a spus că, ajungînd în Scoţia, acolo vom putea vinde orice, fără niciun pericol, ceea ce desigur era adevărat, căci acolo nu ne-a pus nimeni nici un fel de întrebări.

Am pornit-o, aşadar, după cum v-am spus, seara, pe lumina lunii, şi am mers repede, deoarece, drumul era foarte drept şi neted, pînă ce am ajuns la Grantham, iar între timp se făcuse două noaptea şi întreg oraşul dormea adînc ; aşa că ne-am continuat călătoria spre Newmark, unde am ajuns pe la opt dimineaţa, şi acolo ne-am culcat şi am dormit cea mai mare parte a zilei şi doar aşa, cu dormitul acela mai tot timpul zilei, am reuşit să-l opresc de la o mulţime de fapte rele pe care le-ar fi săvîrşit altminteri.

De la Newmark, am urmat sfatul unuia care din întîmplare cumpănea între diferite drumuri şi am ajuns la concluzia că, pentru noi, cel mai bun ar fi drumul prin Nottingham ; aşa că am cotit, ieşind din drumul mare, şi am luat-o în sus, pe malul rîului Trent, pînă la Nottingham. Acolo, Jack, iar s-a ţinut de pozne, în aşa fel încît eram cît se poate de uimit că n-au pus mîna pe el şi totuşi a ieşit iar basma curată ; însă adunase acum şi avea atît de multe obiecte voluminoase, încît a trebuit să-şi cumpere un geamantan în care să şi le care. În zadar mă străduiam eu să încerc să-l reţin, că după asta şi-a dat drumul. La Nottingham, cum vă spun, a avut atîta baftă în tot soiul de potlogării, încît ne-a silit să fim şi mai zoriţi şi s-o luăm cît mai repede din loc, aşa cum n-am fi procedat altminteri, ca să nu cădem cumva în cursă şi să fim prinşi ; de acolo, am lăsat drumul care ducea spre miază-noapte şi am trecut prin Mansfield, spre Scarsdale, în Yorkshire.

Nu voi mai scurta din propria-mi poveste, înşirîndu-vă boroboaţe şi pozne de-ale lui, care merită îndeajuns să fie povestite ele singure, separat, ci voi pomeni doar de întîmplările strîns legate de călătoria amîndorura. Într-un cuvînt, l-am tîrît după mine cît am putut de repede, pînă am ajuns la Leeds, în Yorkshire. Acolo, deşi Leeds e un oraş mare, populat, nu s-a putut mişca în voie ; şi n-a avut succes nici la Wakefield ; într-un cuvînt, mi-a spus că oamenii ăştia, de prin ţinuturile de miază-noapte, cu siguranţă că erau ei înşişi cu toţii, nişte hoţi.

— De ce aşa ? l-am întrebat ; par a fi şi ei oameni la fel cu toţi ceilalţi.

— Nu, nu, mi-a răspuns Jack, ăştia atîta se tot zgîiesc cu ochii în toate părţile, atîta sînt de ageri şi se uită aşa de atent la oricine se apropie de ei, de parcă ar fi nişte adevăraţi pungaşi de buzunare, altfel n-ar sta mereu în gardă ; şi pe urmă,

a adăugat el, sînt atît de săraci, încît nici n-ai ce lua de la ei ; şi tare mă tem, a spus mai departe, că tot continuîndu-ne drumul spre miază-noapte, vom întîlni situaţii şi mai amare.

— Bine, l-am întrebat şi ce deduci tu de aici ?

— Deduc doar, adică susţin, că ajunşi acolo nu vom fi în măsură să facem nimic şi că mai bine m-aş înapoia în sud, să fiu spînzurat, decît în miază-noapte, unde să ajung să mor de foame.

Ei bine, am sosit în cele din urmă la Newcastle-upon-Tyne. Acolo, într-o zi de tîrg, era o mare îngrămădeală, de popor, cu mulţi orăşeni care se duceau la tîrg să cumpere una şi alta ; şi la Newcastle-upon-Tyne el şi-a văzut în voie de şmecheriile lui, l-a înşelat pe un negustor de marfă cu vreo 15—16 lire şi a scos-o la liman cu ele ; a furat un cal şi l-a vîndut pe cel pe care călărise pînă atunci şi s-a ţinut de atîtea alte drăcii, încît eram peste măsură de înspăimîntat, pentru el ; zic pentru el, căci eu nu eram de loc amestecat, hotărît să nu mă mişc niciodată din casa unde trăgeam ori cel puţin să nu ies împreună cu el şi nici fără cîte cineva de la han, care să poată depune mărturie pentru mine, la o adică.

Şi aveam să constat că nu degeaba fusesem atît de precaut ; căci Căpitanul ajunsese atît de bine cunoscut prin pungăşiile lui, încît era pîndit peste tot să fie prins şi, dacă n-ar fi lăsat să se creadă mai întîi, cu multă şiretenie, că venise din Scoţia şi că mergea spre Londra, întrebînd de drumul într-acolo şi folosind multe atari tertipuri, care i-au înşelat pe urmăritorii săi în prima zi, apoi chiar că ar fi fost prins şi, după toate probabilităţile, spînzurat acolo pe loc ; dar prin coţcăria asta a cîştigat o jumătate de zi şi totuşi era atît de grăbit, încît a fost obligat să se azvîrle cu cal cu tot în rîul Tweed şi să treacă dincolo înot şi numai astfel a scăpat. E adevărat că ajunsese în felul acesta pe pămînt scoţian (cum se spune) şi, în consecinţă, autorităţile nu mai aveau nici o putere să i-l ia înapoi, dacă cineva l-ar fi reclamat ; dar cum erau în plină urmărire după el, dacă l-ar fi putut ajunge din urmă, urmăritorii săi ar fi riscat orice înşfăcîndu-l, şi n-ar fi avut decît să-l elibereze apoi, dacă-i întreba cineva de ce s-au întrecut cu măsura. Totuşi, deoarece Jack reuşise a trece rîul Tweed şi ajunsese teafăr pe celălalt mal, nu mai puteau nici să-l urmărească, deoarece apa era prea mare la vaduri, nici să încerce să-l ia înapoi, chiar dacă l-ar fi prins. Locul unde

s-a azvîrlit el în rîu a fost la un vad ceva mai jos de Kelso, dar apa fiind cam crescută, nu se putea trece prin vad, însă el n-a mai avut cînd să meargă la bac — bacul se afla la depărtare de o optime de milă, de cealaltă parte a oraşului.

Iar după ce a reuşit să scape în acest fel, s-a dus la Kelso, unde-mi dăduse întîlnire să-l urmez.

Cu inima grea, l-am urmat, aşteptîndu-mă în orice clipă să-l întîlnesc pe drum escortat de poliţişti sau de cine ştie ce alte soiuri de paznici ori să aud că a ajuns la închisoare ; dar cînd am sosit eu la una din localităţile de graniţă, Wollerhaughhead, acolo am aflat numai că fusese fugărit şi că reuşise să scape în cele din urmă.

O dată sosit însă la Kelso, era destul de uşor să dau de Jack ; căci singur faptul că trecuse la disperare înot Tweedul, un rîu mare şi repede, făcea să se vorbească destul de el, deşi se pare că oamenii încă nu aflaseră în ce fel de împrejurări se petrecuse aventura şi nici vreun detaliu esenţial despre firea şi apucăturile lui ; iar asta, fiindcă avusese destulă minte să ascundă orice amănunt în legătură cu el şi să trăiască cît mai retras, pînă la venirea mea.

Nu m-am bucurat atît că l-am găsit în siguranţă, cît am fost de supărat de purtarea lui ; şi cu atît mai mult, că — după cîte vedeam — nici nu era în măsură să-şi dea limpede seama cît de lipsit de bun simţ se dovedise cu privire la propria-i situaţie, lasă că în acelaşi timp îşi călcase şi promisiunile făcute mie. Totuşi, cum lui Jack nu i se putea vîrî nimic în deavîă cu vorbă bună, mi-am exprimat doar bucuria că în sfîrşit ajunsese într-un loc sigur şi l-am întrebat cum avea de gînd să-şi aranjeze viaţa în această nouă ţară. Mi-a răspuns în puţine cuvinte, că încă nu ştia şi se cam îndoia că o să se poată descurca, deoarece oamenii de aici erau foarte săraci ; dar că dacă totuşi aveau cît de cît ceva bani, apoi era hotărît să se înfrupte şi el din paralele lor.

— Dar ştii tot atît de bine, i-am atras eu din nou atenţia, că scoţienii sînt oamenii cei mai aspri din lume faţă de criminalii de teapa ta ?

El nu dădea importanţă însă lucrului ăsta, aşa cel puţin mi-a spus, răspunzîndu-mi scurt şi grosolan, cum ştia Căpitanul să răspundă, şi a adăugat că are de gînd să rişte ; ştire la auzul căreia eu i-am spus că, dacă aşa stăteau lucrurile, şi

dacă el avea de gînd să se expună unor asemenea riscuri, apoi îmi voi lua rămas bun şi voi pleca îndărăt în Anglia.

Părea morocănos, ori mai degrabă asprimea era însăşi firea lui, cu care nu te puteai înţelege ; a convenit că eu n-aveam decît să fac ce vreau, dar în ceea ce-l priveşte, el va proceda după cum o să vadă că e situaţia ; totuşi nu ne-am despărţit chiar de îndată, ci ne-am continuat împreună drumul spre capitală. Şi-n drumul nostru n-am întîlnit altceva decît prea multă sărăcie şi prea puţină lume ca lui Jack să i se dea ocazia de a spera să-i pice vreo mură în gură ; deşi îşi tot rotea de jur-împrejur ochii ascuţiţi ca de uliu, totuşi a văzut şi el clar că nu era nimic de făcut ; fiindcă, în privinţa bărbaţilor, aceştia nu păreau să aibă prea mulţi bani asupra lor ; iar cît priveşte femeile, costumul lor era în aşa fel de dichisit pe trup, încît chiar dacă ar fi avut bani sau niscai buzunare pe undeva, ar fi fost absolut cu neputinţă de ajuns la ele, căci femeile fiind înfăşurate într-un soi de fote mari, care le ajungeau pînă la genunchi, umblau atît de strîns împachetate, încît nu puteai ajunge să faci nici cea mai mică încercare de a pătrunde în ascunzişurile lor.

Kelso era de fapt un oraş potolit şi cu o mulţime de locuitori, şi totuşi a stat acolo o duminică şi a văzut biserica, o biserică foarte mare şi gemînd de lume, dar n-a fost în stare să zărească — după cum el însuşi mi-a povestit — în toată biserica, nici o femeie cu vreo altă îmbrăcăminte decît fotele acelea înfăşurate ; excepţie făceau doar două aşezate în strane, părînd de viţă nobilă şi care, cînd au ieşit de la slujbă, erau înconjurate de atîţia valeţi şi servitori, încît nu se putea ajunge în apropierea lor, aşa cum nu se poate ajunge în preajma regelui înconjurat de garda sa personală.

De aceea, am pornit-o mai departe, cu această descurajare de care eu mă bucuram într-ascuns, şi am mers tot înainte spre Edinburgh. Întreg drumul pînă acolo, n-am trecut prin niciun oraş mai mare, şi a fost o călătorie foarte aspră pentru noi, care eram nişte străini ; căci am întîlnit ape care erau tare primejdioase de trecut, venite mari din cauza unor ploi repezi, într-un loc numit Lauderdale, unde Căpitanul a fost într-adevăr aproape gata să se înece, calul rostogolindu-i-se din pricina şuvoaielor, iar Jack pomenindu-se dedesubtul calului, ceea ce a şi făcut să i se ude şi să i se strice lucrurile de furat, pe care le cărase cu el de la Newcastle şi pe care —

ciudat — le păstrase pînă atunci neatinse de umezeală ţinîndu-le ridicate sus, în braţe, cînd fusese să treacă la disperare Tweedul ; dar de data asta, aici, puţin a lipsit ca să nu se înece cu cal cu tot, nu atît fiindcă apa era foarte mare, cît din pricina furiei curentului ; totuşi, avea zicala de partea lui şi a ieşit la mal, deşi cu destulă anevoinţă, nefiindu-i dată moartea prin înec, aşa cum veţi afla din continuarea povestirii, ci o altă moarte.

Am ajuns la Edinburgh a treia zi după plecarea din Kelso, deoarece poposiserăm o zi întreagă la un han, într-o localitate numită Soutrahill, ca să ne mai zbicim straiele şi să ne odihnim. La Edinburgh am fost întîmpinaţi cam bizar, a doua zi după ce am ajuns acolo ; Căpitanul avînd chef şi mîncărici să se plimbe şi să privească jur-împrejur, m-a întrebat şi pe mine dacă n-aş vrea cumva să merg să văd oraşul ? I-am răspuns că da ; aşa că am plecat împreună şi, trecînd printr-o poartă, căreia băştinaşii îi spun Nether-bow [1], în strada mare, High-Street, care urca pînă la răspîntia drumurilor, am fost foarte uimiţi să vedem că strada gemea de un puhoi de oameni.

— Aha ! exclamă Căpitanul meu, uite, asta îmi convine.

Totuşi, deoarece îl făcusem să-mi promită că nu va încerca nici o şarlatanie sau altceva în ziua aceea, l-am prevenit că altminteri nici să nu-şi închipuie că ies cu el, şi l-am ţinut de mînecă tot timpul, nevrînd să-l las să se mişte de lîngă mine.

Apoi am ajuns pînă la încrucişarea de străzi din piaţă şi acolo, pe lîngă numărul mare de oameni care treceau în toate părţile, am văzut şi o mare paradă sau un fel de întîlnire, parcă un schimb de gentlemeni de toate rangurile şi calităţile, ceea ce l-a încurajat din nou pe Căpitan şi spectacolul i-a făcut mare plăcere.

Dar pe cînd ne uitam şi ne miram de ceea ce ni se arăta ochilor, am fost uimiţi de un alt spectacol, la care chiar că nu ne aşteptasem de loc : am observat că oamenii încep să alerge dintr-o dată, ca şi cînd ar fi vrut să vadă ceva ciudat, care tocmai se apropia. Şi ceea ce a urmat ţinea într-adevăr de ciudăţenie, cel puţin pentru noi ; căci am văzut gonind pe lîngă noi, iute ca vîntul, doi oameni goi de la brîu în sus, şi nu ne-am putut închipui altceva decît că erau doi inşi care se întreceau

[1] Arcada de jos.

în vreo alergare pentru cine ştie ce grozav pariu. Deodată însă am văzut şi două frînghii sau funii mici, care la început atîrnaseră parcă în jos, şi acum se încordaseră şi iată că alergătorii s-au oprit, aşteptînd în linişte unul lîngă altul. Nu ne puteam închipui ce însemnau toate acestea, dar cititorul poate judeca surpriza noastră cînd am observat că pe cei doi dintîi îi urma un alt om care ţinea capetele funiilor şi care, ajuns lîngă ei, le-a aplicat fiecăruia cîte două lovituri groaznice, cu un fel de bici de sîrmă sau cu o cravaşă pe care o avea în cealaltă mînă ; apoi cei doi nenorociţi dezbrăcaţi de la brîu în sus au început să alerge din nou, atîta cît le îngăduia lungimea funiilor sau a priponului lor, aşteptînd aceeaşi răsplată ; şi în felul ăsta, dănţuiau de-a lungul întregii străzi, lungă de vreo jumătate de milă.

Spectacolul oferea o perspectivă întunecată Căpitanului meu şi-l făcea să ia aminte nu numai la ceea ce l-ar fi aşteptat şi pe el, daca l-ar fi muşcat şarpele de inimă să facă pe acolo, în domeniul îndeletnicirii lui, vreun pas greşit dar să-şi aducă aminte ce avusese de suferit pe cînd — copil încă — fusese biciuit în acel faimos loc al cărui nume e Bridewell.

Dar asta nu era încă totul ; căci, privind noi la execuţia pedepsei, am fost curioşi să aflăm cîte ceva şi despre ceea ce făptuiseră ; şi l-am întrebat pe un tînăr de lîngă noi care anume era vina celor doi oameni, şi pentru ce erau oare supuşi la osînda aceea ? Javra de el, un nenorocit de scoţian rău la suflet, şi-a dat seama probabil, din felul nostru de a vorbi, că eram englezi, iar din întrebarea noastră că eram străini — şi cu o pornire duhnind de răutate, ne-a spus că biciuiţii erau doi englezi şi că fuseseră supuşi acelei pedepse deoarece făceau pe pungaşii de buzunare şi săvîrşiseră diferite furturi mărunte, iar după primirea lecţiei la care ne nimerirăm martori, urma să fie trimişi la graniţă, în Anglia.

Acum adevărul e că toată povestea ce ne-o înşira nouă era o născocire de-a fir a păr, izvorîtă numai din cotloanele agerei lui închipuiri, doar aşa, ca să ne insulte ca englezi ; fiindcă, după ce ne-am interesat mai departe, am aflat că nefericiţii aceia erau amîndoi scoţieni şi că erau bătuţi astfel pentru unele delicte obişnuite, pedepsite şi la noi în Anglia în acelaşi fel ; iar cel ce ţinea în mînă frînghia şi-i lovea, ăla era călăul oraşului ; care (fiindcă veni vorba) este acolo un funcţionar de seamă, are o leafă a lui, statornică, şi e unul dintre oamenii cu

bună stare ; ba nu numai atît, dar este un ins foarte îndemînatic în treaba ce o are de îndeplinit şi scoate o mulţime de bani din exercitarea ei.

Spectacolul oferit era totuşi foarte şocant pentru noi ; iar Căpitanul s-a întors cam acru înspre mine, spunîndu-mi :

— Haide, vino să mergem, nu vreau să mai zăbovesc aici.

M-am bucurat să-l aud vorbindu-mi astfel, dar nu credeam că s-a gîndit serios ori că în ceea ce a spus pîlpîia sămînţa gîndului bun ; totuşi, ne-am întors acasă şi am stat destul de mult nedezlipiţi de odaia noastră, doar atîta că seara uneori ne mai plimbam şi noi ; însă chiar şi atunci, Căpitanul meu nu şi-a scornit că are vreo treabă şi nu s-a mai încurcat la nici o nătîngie ; ce-i drept, în vreo două-trei rînduri, tot a sustras el cîteva articole de modă şi de mercerie, dar cînd le-a adunat la un loc şi s-a uitat ca lumea la ele, a văzut că n-avea ce face cu nici unul din ele, aşa că, pe scurt — s-a văzut silit să nu fie necinstit, în ciuda voinţei lui, fireşte.

Am rămas acolo, la Edinburgh, cam vreo lună, cînd dintr-o dată Căpitanul meu a dispărut cu cal cu tot şi habar n-aveam ce s-a întîmplat cu el ; eu nici nu l-am văzut şi nici n-am mai auzit de el vreme de optsprezece luni ; în afară de asta, nici nu mi-a lăsat măcar o cît de mică veste încotro pornise ori dacă avea sau nu de gînd să se mai întoarcă la Edinburgh.

I-am luat în nume de rău felul ăsta de a mă părăsi, neştiind bine ce trebuie să fac, eu nefiind decît ceea ce eram un străin în locul acela ; iar, pe de altă parte, banii mei scădeau şi ei văzînd cu ochii. Ca să nu mai spun că, pe deasupra cea mai mare parte a timpului am mai avut pe cap şi calul, de care trebuia firește să îngrijesc ; şi cum pe un cal nu se ia decît un preţ mizerabil în Scoţia, n-am găsit nici o ocazie să pot scoate ceva mai mult pe el ; iar pe de altă parte, luasem sufleteşte o tainică hotărîre ca, dacă m-aş fi întors în Anglia, să-l înapoiez proprietarului său de la Puckeridge, lîngă Ware ; nu l-aş fi păgubit, astfel, decît că i l-am întrebuinţat atîta vreme ; dar am găsit un prilej să-mi aduc la îndeplinire planul cu privire la cal, în chip convenabil pentru mine.

A venit un om la grăjdar — căci aşa le spun ei, la Edinburgh celor care primesc cai în îngrijire — şi a dorit să ştie dacă n-ar putea afla despre ceva cai care trebuie să se întoarcă în Anglia. Proprietarul, cum obişnuiam eu a-i zice, a venit într-o bună zi de-a dreptul la mine să mă întrebe de cal, dacă

era chiar al meu. Întrebare ciudată, în situaţia în care mă găseam, şi care la început m-a încurcat ; şi l-am întrebat că de ce, rugîndu-l să-mi explice totuşi ce s-a întîmplat.

— Din cauză că, mi-a răspuns el, dacă ar fi un cal închiriat din Anglia, aşa cum se întîmplă de multe ori cu englezii care sosesc la noi în Scoţia, te-aş putea ajuta să-l trimiţi înapoi şi să şi capeţi ceva în schimb pentru că ţi-l călăreşte.

Asta a fost lămurirea pe care mi-a dat-o.

Cît despre mine, am fost foarte bucuros de prilejul ivit şi, pe scurt, luîndu-mi toate asigurările asupra persoanei amatoare, şi anume că va livra calul teafăr şi în bună stare, am primit 15 şilingi pentru timpul cît avea să-l călărească. Şi, conform acestei înţelegeri, am dat ordin să lase calul la hanul „Şoimul" din Puckeridge, unde am auzit — mulţi ani mai tîrziu — că a şi fost lăsat, în chip cinstit, iar proprietarul său l-a căpătat înapoi, doar atîta că n-a primit şi chirie pentru el.

Uşurat astfel de cheltuiala calului şi neavînd nimic de făcut altceva, am început în sinea mea să mă gîndesc ce o să se întîmple cu mine şi cam de ce aş putea să mă apuc pe lume. Nu-mi scăzuse chiar prea mult rezerva de bani, căci — deşi tot drumul am fost foarte prudent şi nu vrusesem a mă întovărăşi cu Căpitanul în privinţa disperatelor lui planuri şi încercări — totuşi nu-mi făceam nici un scrupul din a trăi pe cheltuiala lui, ceea ce, deoarece plecasem din Anglia numai ca să-i ţin lui tovărăşie, ar fi fost şi drept, dacă n-aş fi ştiut în acelaşi timp că tot ce avea el de cheltuit pentru mine era tocmai ceea ce jefuia de la unii oameni cinstiţi, aşa că tot timpul eu n-am fost altceva decît un fel de primitor de bunuri furate ; dar, pe atunci, nu ajunsesem atît de departe, încît să-mi fac mustrări în privinţa asta şi a rolului pe care de fapt îl jucam.

Apoi dacă nu eram atît de îngrijorat că mi se împuţinau banii, nu eram şi pentru că ştiam ce rezervă îmi făcusem la Londra ; totuşi, aş fi vrut să mă angajez în orice fel de slujbă corectă, ca să-mi cîştig astfel cinstit existenţa ; căci eram cu adevărat sătul de haimanalîcul vieţii duse şi luasem hotărîrea să nu mai fur ; atunci, numai din pricină că nu ştiam să scriu şi să citesc, mi-au fugit printre degete vreo două trei propuneri care mi se făcusera.

Asta m-a mîhnit foarte mult şi nu pentru scurtă vreme ; dar grăjdarul, cum v-am spus că i se zicea, m-a scăpat de în-

grijorare în această privinţă, mergînd cu mine la un tînăr de treabă, dar scăpătat, care şi-a luat obligaţia să mă înveţe în scurtă vreme să scriu şi să citesc şi nu cu cine ştie ce cheltuială, cu condiţia însă ca eu să-mi dau toată silinţa. I-am promis să fiu cît mai harnic cu putinţă şi m-am apucat de treabă, dar am găsit că îmi venea mult mai anevoie cu scrisul decît cu citirea.

Totuşi, cam în vreo jumătate de an, puteam scrie şi citi destul de bine, sau măcar în aşa măsură încît m-am gîndit că nu mi-ar strica să mă apuc de mici afaceri ; şi, astfel, am intrat în slujba unui funcţionar de la Vamă, care s-a folosit de mine o vreme, dar nu mă prea punea el să fac mare lucru, decît să mă tot duc şi să mă întorc, între Leeds şi Edinburgh, purtînd socotelile ţinute de el pentru perceptorii de acolo, însă lăsîndu-mă să trăiesc în timpul serviciului ăsta pe contul meu pînă cînd avea să-mi dea el salariul ; iar pînă atunci, mi-am cheltuit puţinii bani ce-mi mai rămăseseră, pe haine şi pe alimente, iar cu nişel timp înainte de sfîrşitul anului, cînd urma de fapt să încasez douăsprezece lire în bani englezeşti, stăpînul meu a fost dat afară din slujbă ; şi, ceea ce era şi mai rău, fiind acuzat de nişte deturnări de fonduri, el a fost obligat să se refugieze în Anglia, aşa că noi, slujitorii săi — şi eram trei asemenea slujitori — am fost lăsaţi la voia întîmplării, să ne descurcăm cum om şti.

Asta era o situaţie grea pentru mine, într-un loc străin şi din pricina asta, am ajuns la capătul puterilor. Îmi rămînea să fi plecat în Anglia, deoarece se afla acolo o corabie englezească al cărei căpitan (cînd i-am istorisit nenorocirea mea) mi-a propus să mă transporte pînă în ţară şi crezîndu-mă pe cuvînt că-i voi plăti zece şilingi la sosirea pe ţărm, dar Căpitanul Jack s-a aflat chiar atunci într-o nouă situaţie nefericită, care îl obliga să şteargă putina, iar mie nu-mi prea venea să-l părăsesc ; se pare că eram făcuţi să ne mai ducem încă o altă bucată de vreme soarta împreună.

V-am amintit că mă părăsise şi că nu l-am mai văzut vreme de optsprezece luni. Hoinărelile şi aventurile lui au fost multe, în acest timp ; s-a dus la Glasgow, a făcut acolo cîteva pozne de mai mare dragul, a scăpat ca prin minune de spînzurătoare, a trecut în Irlanda, a hoinărit şi pe acolo, s-a făcut bandit şi a săvîrşit cîteva ticăloşii şi în Irlanda, a fugit de la Londonderry în sus, tăind înaltele ţinuturi de la High-

lands, ca să ajungă în nordul Scoției ; iar acum, cu o lună înainte de a mă fi pomenit eu lăsat nevoiaș și lipsit de stăpînul meu la Leith, iată că a răsărit acolo și nobilul Căpitan Jack, venind cu bacul de la Fife și ajuns — după toate boroboațele, pocinoagele și noroacele — în demnitatea de soldat infanterist într-un corp de recruți de prin nord, pentru regimentul lui Douglas.

După nenorocirea îndurată, aflîndu-mă într-o situație aproape la fel de proastă ca și a lui, n-aveam în față nici o altă cale mai bună, cel puțin deocamdată, decît să mă înrolez și eu ca soldat ; și, astfel, iată-ne aliniați împreună, fiecare dintre noi avînd o muschetă pe umeri și, vă mărturisesc, nici nu-mi stătea chiar atît de rău cum crezusem eu la început ; căci, deși o duceam greu (îndeosebi cu mîncarea) și cu toate că locuiam în condiții proaste (căci la urma urmelor asta este soarta bieților soldați în acea parte a lumii), totuși pentru mine, care fusesem obișnuit să dorm în cenușă la fabrica de sticlă, chinul ăsta nu era chiar mare lucru ; aveam o tainică satisfacție de a nu mai fi acum nevoit să fur și să trăiesc tot cu frica închisorii și a biciului călăului ; lucru care, de cînd văzusem cu ochii mei, la Edinburgh cum arată, mă îngrozea atît de mult, că nici nu mă puteam gîndi la el fără să mă înfior ; și era o ușurare nespusă pentru mintea mea că duceam acum un trai cinstit, despre care puteam spune că nu i-ar fi stat rău nici unui gentleman.

Ori care ar fi fost bucuria mea în această privință, totuși alte împrejurări nu se dovedeau la fel de prielnice spre a-mi face viața aceea potrivită ; căci, după ce mă aflasem aproape șase luni în situația pe care v-am înfățișat-o, am aflat că urma ca toți recruții să pornim în marș spre Anglia și să fim îmbarcați la Newcastle sau la Hull, ca să fim duși apoi să ne întîlnim regimentul aflat pe atunci în Flandra.

Ar trebui să vă povestesc că, înainte de asta, eram grozav de încîntat de viața de soldat și că făceam instrucție cu atîta drag, încît sergentul care ne învăța să mînuim armele, văzîndu-mă atît de bine pregătit pentru asta, m-a și întrebat dacă mai umblasem cumva cu arme înainte vreme. I-am spus că nu l-a care el m-a înjurat în glumă.

— Ți se spune Colonel, a zis el, și eu cred că vei fi colonel ori că trebuie să fii prăsila vrunui colonel, căci altfel n-ai

putea mînui armele cu atîta îndemînare cum o faci, după ce nu ţi-am arătat decît o dată sau de două ori.

Asta mi-a făcut o nemaipomenită plăcere şi m-a încurajat şi eram grozav de atras de viaţa de soldat ; însă cînd a venit Căpitanul Jack şi mi-a dat de veste că urma să plecăm în marş către Anglia şi să ne îmbarcăm pentru Flandra la Newcastle-upon-Tyne, atunci am fost ca picat din lună şi au început să-mi înmugurească noi gînduri în minte ; în primul rînd, situaţia Căpitanului era una cu totul specială, căci el nu îndrăznea să apară în mod public la Newcastle, aşa cum ar fi trebuit s-o facă dacă ar fi fost să vină în marş cu batalionul (căci formam un corp de peste 400 de oameni şi de aceea ne numeam batalion, deşi eram doar recruţi şi aparţineam feluritelor companii din străinătate) ; după cum vă spun, ar fi trebuit să mărşăluiască împreună cu soldaţii ceilalţi şi să fie văzut în public, în care caz el ar fi fost arestat şi predat justiţiei. Afară de asta, mi-am amintit că şi eu aveam la Londra aproape o sută de lire în bani şi, dacă s-ar fi pus fiecărui soldat din regiment întrebarea care din ei ar vrea să meargă în Flandra în chip de ofiţer particular, în schimbul sumei de o sută de lire, apoi sînt aproape sigur că niciunul dintre ei nu ar fi putut răspunde afirmativ ; o sută de lire era pe vremea aceea o sumă suficientă ca să-ţi cumperi gradul în orice regiment nou înfiripat, cu toate că nu şi în regimentul nostru, care era organizat după tipul vechi. Asta mi-a stîrnit ambiţia şi nu mai visam nimic altceva decît să devin un gentleman ofiţer, aşa după cum eram un gentleman soldat.

Îmbinîndu-se aceste două împrejurări, am început să mă simt foarte neliniştit şi foarte puţin dispus, în făurirea planurilor mele, de a trece în Flandra doar ca simplu muşchetar sărman şi de a mă pomeni dîndu-mi-se în cap în schimbul a 3 şilingi pe săptămînă. În timp ce meditam zi de zi — după cum v-am şi spus mai sus — la condiţiile în care urma să fiu trimis în străinătate, şi pe cînd mă tot gîndeam ce anume să fac, într-o seară vine la mine Căpitanul.

— Ascultă Jack, zice el, trebuie să vorbesc ceva cu tine. Hai să facem o plimbare pe cîmp, puţin mai încolo de zidurile caselor. Eram încartiruiţi într-o localitate numită Park-End, lîngă oraşul Dunbar, cam la douăzeci de mile de Bervick-upon-Tweed şi cam la şaisprezece mile de rîul Tweed, socotind drumul cel mai scurt.

Ne-am plimbat împreună şi am stat de vorbă serios despre toată situaţia ; Căpitanul mi-a spus cam cum stătea cazul cu el şi că nu îndrăznea să mărşăluiască cu batalionul la Newcastle ; fiindcă, dacă ar fi făcut-o, ar fi putut fi scos din rînduri şi condamnat la moarte, lucru pe care îl ştiam şi eu la fel de bine ca şi el.

— Aş putea cel mult merge pe cont propriu la Newcastle, mi-a spus Jack, şi să trec nevătămat prin oraş, dar aşa, să mă expun public, asta înseamnă să mă arunc singur în braţele nenorocirii.

— Ai dreptate, am chibzuit, asta e foarte adevărat, însă altceva ce ai de gînd să faci ?

— Cum ce să fac ? crezi oare că sînt atît de legat de onoarea mea de gentleman soldat, încît să mă las spînzurat de dragul lor ? Nu, nu, sînt hotărît s-o iau din loc şi aş vrea să mergi şi tu cu noi.

— Ce înţelegi prin noi ? l-am întrebat.

— Ei, păi mai este cineva, un băiat de treabă, tot englez, care e de asemeni hotărît să dezerteze, a fost multă vreme în armată şi zice că ştie el cum se vor purta cu noi în străinătate şi că n-are cîtuşi de puţin de gînd să meargă în Flandra.

— O, dar voi nu vă gîndiţi, i-am atras atenţia, că veţi fi împuşcaţi ca dezertori, dacă sînteţi prinşi, şi sigur că vor şi trimite cercetaşi după voi, dis-de-dimineaţă, prin tot ţinutul ăsta, aşa că le veţi cădea în mod sigur în palmă.

— În privinţa ăsta, m-a oprit el, tovarăşul meu cunoaşte la perfecţie drumul şi şi-a luat obligaţia să ne ducă pînă la malul rîului Tweed înainte de a putea fi ajunşi din urmă, iar după ce trecem de partea cealaltă a Tweed-ului, nu ne mai pot prinde.

— Şi cînd aţi vrea să plecaţi ? l-am întrebat.

— În clipa asta, mi-a răspuns ; nu e de loc timp de pierdut şi e o noapte frumoasă, cu lună plină.

— Dar nu mi-am luat nici un bagaj la mine, am făcut eu ; lasă-mă barem să mă întorc înapoi să-mi iau lenjeria şi alte lucruri.

— Presupun că n-ai prea multă lenjerie, a spus el, şi vom face noi rost cu uşurinţă de alta în Anglia, după metoda noastră.

— Nu, l-am prevenit, nu mai vreau să aud de vechile tale metode, căci din pricina lor ne aflăm acum la asemenea strîmtoare.

— Bine, bine, a rînjit el, însă vechile deprinderi erau totuşi ceva mai bune decît viaţa asta de gentleman, cum îi spunem noi, în care văd că se moare de foame.

— Şi apoi, am adăugat eu, n-avem niciun ban în buzunar ; cum o să călătorim ?

— Am eu ceva bani, mi-a spus Căpitanul ; destul ca să ne ajute să ajungem pînă la Newcastle şi, dacă nu mai putem face rost de nimic pe drum, vom găsi noi poate vreun vas de cărbuni care să ne ia pe bord şi să ne ducă pe mare pînă la Londra.

— Asta îmi place mai mult din tot ceea ce aţi gîndit pînă acum ; şi spunîndu-i-o, am consimţit să-i însoţesc, şi am plecat împreună cu el.

Vicleanul pungaş avusese însă din vreme grijă să-şi ascundă tovarăşul undeva, tocmai la o milă depărtare de locul unde ne găseam, la adăpostul dealurilor şi, tot stînd el de vorbă cu mine, mă tîrîse aşa pe nesimţite, puţin cîte puţin, în direcţia aceea, pînă cînd, chiar în momentul în care eu în sfîrşit consimţisem, să-l şi zăresc pe cel dinainte ascuns acolo, iar Jack n-a mai făcut decît să adauge :

— Ei, uite-l şi pe tovarăşul meu !

Pe care de fapt eu îl şi recunoscusem, deoarece într-adevăr îl mai văzusem printre noi, soldaţii.

Iată-ne, astfel, la adăpostul dealurilor şi la o milă depărtare de drumul nostru ; tocmai se înserase, iar noi am continuat să mergem repede, hotărîţi — dacă am fi putut — să ieşim din raza de acţiune a urmăritorilor noştri, înainte ca ei să-şi fi dat seama că lipsim.

Am folosit timpul atît de bine şi am mers atît de iute, încît pe la ceasurile cinci dimineaţa am ajuns la un mic sat, al cărui nume l-am uitat ; dar ni s-a spus că ne aflăm la mai puţin de opt mile de Tweed şi că, de îndată ce vom trece rîul, vom fi pe pămînt englez.

Ne-am odihnit puţin acolo şi am întins-o apoi mai departe, cu mici opriri, şi totuşi se făcuse opt şi jumătate dimineaţa înainte de a ajunge noi la Tweed, aşa că de fapt ne aflaserăm la cel puţin douăsprezece mile de rîu atunci cînd ne-au spus ei că eram doar la opt. Acolo i-am ajuns din urmă pe alţii,

din același regiment cu noi, care dezertaseră și ei de la Haddington, unde era cartiruită o altă parte a recruților.

Erau doi scoțieni și amîndoi săraci lipiți pămîntului, fără nici un penny în buzunar ; iar în momentul cînd fugiseră nu aveau nici atunci decît opt șilingi : cînd însă ne-au văzut, recunoscînd în noi niște oameni din același regiment cu ei, scoțienii ne-au luat drept urmăritori, veniți să pună mîna pe dînșii ; așa că s-au și pregătit de apărare, avînd asupra lor — ca și noi de altminteri — săbiile cu care plecaseră de la regiment dar încolo nici un fel de harnașamente ori de uniformă ; căci uniforma ar fi urmat s-o primim abia după ce am fi ajuns la cazarma regimentului din Flandra.

N-a trecut însă mult pînă să-i facem să înțeleagă că ne găseam în aceeași situație cu ei și curînd ne-am întovărășit, iar după o scurtă odihnă pe malul englez al rîului (căci eram tare obosiți, iar ceilalți la fel de fără vlagă și ei), după ce ne-am odihnit un pic, spuneam, am pornit-o mai departe spre Newcastle, de unde eram hotărîți să ne continuăm călătoria pe mare pînă la Londra, căci nu mai aveam bani pentru altceva.

Banii noștri se împuținaseră foarte ; deși eu aveam în buzunar o monedă de aur pe care o țineam ca ultimă rezervă, totuși valoarea ei era doar de o jumătate de guinee, iar Căpitanul meu — cît i-au ajuns și lui banii — suportase singur toate cheltuielile ; încît atunci cînd furăm în sfîrșit la Newcastle nu mai aveam, mari și lați, în total, decît șase pence pentru toți, iar de-a lungul drumului cei doi scoțieni mai și cerșiseră, bieții de ei!

Am reușit să ajungem la Newcastle pe înserat și nici atunci nu am îndrăznit a ne hazarda către străzile cele mai populate ale orașului, ci am luat-o în jos, spre rîu, puțin mai devale de oraș, unde se aflau cîteva fabrici de sticlă. Acolo e drept că nu prea știam de ce să ne apucăm, dar mînați de soarta noastră, am pornit să facem haz de necaz, și am intrat într-o berărie, unde ne-am așezat și noi pe scaune și am cerut cîte o bere.

Localul era ținut de o singură femeie, adică noi n-am văzut pe nimeni altcineva ; și cum femeia ne-a părut o inimă foarte deschisă și s-a întreținut cu noi tare voioasă, i-am spus pînă la urmă cum și ce e cu situația noastră și am întrebat-o dacă nu ne-ar putea ajuta să facem cunoștință cu vreun comandant

de vas de cărbuni, care ar vrea să ne ia cu el pe mare pînă la Londra.

Diavoliţa cea şmecheră, care şi-a dat la iuţeală seama că eram peşte bun pentru cîrligul ei, ne-a luat cu cele mai blînde vorbe de pe lume şi ne-a spus că era mîhnită din toată inima că nu ne întîlnise cu o zi mai devreme ; fiindcă înainte cu o zi se afla pe acolo stăpînul unui vas de cărbuni pe care ea îl cunoştea bine şi care urma să plece disdedimineaţă ; acum era cu corabia ceva mai jos, la Shields, dar credea că încă nu ieşise cu totul din radă şi avea să trimită la el acasă, pentru a vedea dacă suise pe bord, căci uneori comandanţii vaselor comerciale nu se urcă pe corabie decît după flux, şi era sigură că dacă nu plecase încă, ea o să-l poată convinge să ne ia pe toţi ; dar se temea că va trebui să urcăm imediat pe bord, chiar în noaptea aceea.

Am rugat-o deci să trimită după el acasă, căci nu ştiam ce să facem şi — dacă ea îl putea convinge să ne ia pe bord — nouă nu ne păsa la ce oră din noapte ar fi să plecăm căci, întrucît, nu aveam bani şi nici locuinţă, nu doream nimic mai mult decît să ne vedem o dată pe bord.

Ni se părea o favoare grozavă că a trimis acasă la comandantul vasului şi, spre marea noastră bucurie, după o oră, ne-a adus răspuns că nu plecase şi că era la o tavernă în oraş, iar băiatul hangiţei se dusese acolo să-l cheme ; comandantul trimisese vorbă că în drum spre casă va trece pe la hanul unde poposisem.

Toate astea erau în favoarea noastră şi ne socoteam peste măsură de mulţumiţi. Şi un ceas mai tîrziu, în timp ce stăpîna localului se găsea cu noi în cameră, a venit servitoarea ei să dea de ştire despre comandant, că era jos ; aşa că hangiţa plecă jos la el, spunîndu-ne că se va duce să-i vorbească despre noi şi să-l convingă să ne ia pe toţi pe bord. După cîtva timp, iat-o că vine sus cu el şi-l aduce la noi în cameră.

— Unde sînt aceşti cinstiţi domni soldaţi, întrebă — credeam noi — comandantul peste care s-a abătut aşa de tare necazul ?

Ne-am ridicat cu toţii în picioare, şi i-am adus respectele noastre.

— Bine, domnilor, a zis el, şi v-aţi cheltuit chiar toţi banii ?

— Într-adevăr toți, a rostit unul dintre noi, și vă vom fi nesfîrșit de recunoscători, domnule, dacă vreți să ne luați cu dumneavoastră ; vom fi gata — fără îndoială — să facem tot ce am putea noi face pe corabie, deși nu sîntem marinari și nu ne prea pricepem.

— Cum adică, s-a mirat el, nimeni dintre voi n-a fost niciodată pe mare, chiar niciodată în viața voastră ?

— Nu, i-am răspuns noi, nimeni dintre noi.

— Atunci n-o să fiți în stare să-mi faceți nici un serviciu, a zis el, căci veți zăcea cu toții bolnavi. În sfîrșit, a adăugat totuși, de dragul bunei doamne de aici, eu am să trec peste toate ; dar trebuie să vă duceți să urcați cu toții imediat pe bord, căci și eu urc în noaptea asta chiar.

— Da, domnule, am rostit, sîntem gata să mergem dacă vreți, și în minutul ăsta.

— Nu, nu, ne-a liniștit el, foarte amabil, vom bea mai întîi un pahar împreună : haide, doamnă, prepară-le domnilor acestora un punci.

Ne-am uitat unii la alții, căci știam că n-avem nici o lescaie, iar el a băgat de seamă.

— Haide, ne-a îndemnat generos, nu vă necăjiți că n-aveți bani ; doamna noastră și cu mine nu ne despărțim niciodată cu buzele uscate. Haide, gospodină, a poruncit iarăși, fă punciul cum îți spun eu.

Noi i-am mulțumit și am spus de o sută de ori „Dumnezeu să vă binecuvînteze, nobile căpitan", căci eram grozav de bucuroși de cît noroc dăduse peste capul nostru. Și-n timp ce ne beam punciul, el o chemă pe proprietăreasă spunîndu-i :

— Uite, acum eu am să trec pe acasă ca să-mi iau bagajele și să-mi iau rămas bun și am să dau ordin să vină barca la flux și să mă ia de aici ; așa că te rog, gospodină, pregătește-mi ceva pentru cină ; desigur că dacă le pot oferi acestor cinstiți inși călătoria pe mare, pot să le dau și ceva de mîncat, poate că ei nici n-au luat masa.

Și cu vorbele acestea, omul a plecat, iar după puțin timp, am auzit cum se rotește frigarea și careva dintre noi, ducîndu-se jos să spioneze, ne-a adus vorba că a văzut învîrtindu-se în bătaia jăratecului o pulpă de berbec răspînditoare de ispite. În mai puțin de o oră, căpitanul nostru s-a înființat și el înapoi și a venit la noi sus și ne-a dojenit că nu terminasem de băut întreg punciul.

— Haide, ne-a îndemnat blînd, nu fiți timizi, dacă sfîrșim cu ăsta, mai cerem unul ; dacă fac un serviciu unor oameni necăjiți, mie îmi place să-l fac frumos pînă la capăt.

Am băut și ne-am războit cu tot punciul și s-a mai adus alt punci și tot așa îi dădeam înainte ; apoi a sosit și pulpa de berbec și n-am nevoie să spun că am înfulecat cu poftă, deoarece ni s-a spus de multe ori că noi nu trebuie să plătim nimic. Iar după sfîrșitul cinei, a poruncit crîșmăriței să întrebe dacă a venit barca. Ea a adus răspuns că nu, că mai era mult încă pînă la flux.

— Nu ? ! Ei bine, atunci mai dă-ne niște punci ; așa că iar s-a mai adus niște punci și, după cum ni s-a mărturisit ceva mai tîrziu, s-a pus în el ceva, poate mai mult coniac decît de obicei, încît după ce am băut și punciul acela ne-a pocnit pe toți o mahmureală clasa întîi, iar cît despre mine, am și adormit buștean.

Cam în același timp, ni s-a spus că venise barca, așa că am ieșit îngrămădindu-ne unul peste altul în barcă și am plecat împreună cu Căpitanul. Cei mai mulți dintre noi, dacă nu chiar toți, au adormit, pînă cînd — după cîtva timp — deși noi nu știam nici cît timp a trecut, nici cît de departe merseserăm, barca s-a oprit, iar noi am fost treziți și ni s-a spus că am ajuns la corabie, ceea ce era adevărat ; și, cu mult ajutor și ținîndu-ne bine, ca să nu lunecăm peste bord, am ajuns cu toții pe corabie. Singurul lucru pe care mi-l mai amintesc a fost că, de îndată ce ne-am văzut pe bord, căpitanul nostru, cum îi spuneam noi, a strigat :

— Hei, șefule de echipaj, ai grijă de acești domni și dă-le cabine bune și lasă-i să se culce și să doarmă, căci sînt foarte obosiți ; și chiar așa eram și mai eram și foarte beți, căci pentru prima dată în viața noastră, băusem punci.

CAPITOLUL VIII

Sîntem răpiţi şi duşi pe corabie de un căpitan din Virginia — Ajungem pe coasta Virginiei în treizeci şi două de zile — Căpitanul Jack reuşeşte să fugă — O privire în viitor — Sînt vîndut împreună cu ceilalţi unui plantator bogat — Stăpînul meu are o lungă discuţie cu mine şi ca urmare a bunei mele purtări, îmi dă un post de încredere —

Ei bine, au avut grijă de noi, după cum li se dăduse ordin, şi am fost duşi în nişte foarte bune cabine unde, cu siguranţă, că am adormit buştean, de îndată, cu toţii. Între timp, corabia, care era cu adevărat gata să pornească şi numai fiindcă fusese anunţată să mai întîrzie ancorase ca să ne aştepte la Shields, a ridicat ancora, a ieşit din radă şi a pornit-o pe mare ; iar cînd ne-am trezit şi am început să privim în jur, ceea ce nu s-a întîmplat decît a doua zi pe la amiază, am văzut că ne găseam în largul mării ; ce-i drept, se vedea coasta, însă la distanţă mare şi o pornisem cu toţii veseli spre Londra, după cum credeam că ne înţeleseserăm. Toată lumea se purta foarte frumos cu noi şi eram foarte satisfăcuţi de situaţie timp de vreo trei zile, după care am început să ne interesăm dacă nu ajungem în curînd şi cît va mai dura pînă s-o luăm în sus pe rîu ?

— Care rîu ? zice unul dintre marinari.

— Cum, care ? Tamisa ! a spus Căpitanul Jack.

— Tamisa ! face atunci marinarul ; ce vrei să spui cu asta ? Ce, încă nu te-ai trezit de-a binelea nici pînă acum ?

Din clipa aceea, Căpitanul Jack n-a mai scos o vorbă, ci a rămas uitîndu-se în jurul lui ca un neghiob, pînă cînd, după cîtva timp, un altul dintre noi a pus aceeaşi întrebare, iar marinarii, care habar n-aveau de toată înşelătoria petrecută, au început să miroasă că la mijloc e vorba de ceva şmecherie ; şi, întorcîndu-se spre celălalt englez care venise cu noi, l-au întrebat :

— Rogu-te, ia spune-ne, încotro vă închipuiţi voi că mergeţi, de ne tot întrebaţi atît de des despre asta ?

— Cum adică unde, la Londra, a răspuns omul, unde să mergem în altă parte ? Ne-am înţeles cu căpitanul să ne ducă pînă la Londra.

— Nu cu căpitanul, zice atunci un metalot, asta pot să v-o spun eu : sărmanii de voi, aţi fost cu toţii înşelaţi ; şi aşa am şi presupus, cînd v-am văzut că veniţi pe bord însoţiţi de acel pungaş, Kidnapper Gilliman ; bieţii oameni ! repetă el, v-a trădat pe toţi ; ei bine, aflaţi acum că mergeţi spre Virginia şi că destinaţia corăbiei acesteia este chiar Virginia.

Englezul meu începu să se înfurie şi să urle ca un nebun, iar noi, adunîndu-ne în jurul lui, oricine poate ghici cît de mare ne-a fost stupoarea şi ce uluire ne-a cuprins, cînd ni s-a adus la cunoştinţă cum stăteau lucrurile ; pe scurt, am şi scos cît ai clipi săbiile din teacă şi am început să lovim în dreapta şi în stînga, stîrnind atîta zarvă şi îmbulzeală pe corabie, încît în cele din urmă marinarii s-au văzut siliţi să strige după ajutor. În primul rînd, căpitanul a dat ordin să fim dezarmaţi, ceea ce totuşi n-a fost foarte simplu, căci ne-am ales şi unii şi alţii cu răni, iar după aceea a pus să fim aduşi la el în cabina cea mare.

Acolo ne-a vorbit foarte calm, cum că lui îi părea într-adevăr destul de rău de cele întîmplate ; că-şi dădea seama cărei înşelăciuni îi picaserăm pradă şi că individul care ne adusese pe bord era un pungaş în slujba unui soi de negustor ticălos, care îi semăna leit ; bănuia — ne-a spus el — că ni s-o fi prezentat cumva drept căpitanul corăbiei şi ne-a şi întrebat dacă nu se întîmplase aşa. I-am răspuns că da, şi i-am povestit pe larg despre noi şi cum de ajunsesem în localul femeii aceleia, ca să ne interesăm de un comandant al vreunui vas de cărbuni şi să-l rugăm să ne ia cu el pînă la Londra ; iar omul recomandat de hangiţă se angajase să ne

ducă la Londra pe vasul său şi, în fine, i-am înşirat toate celelalte lucruri, aşa cum vi le-am povestit mai sus.

Căpitanul corăbiei ne-a spus că îi părea foarte rău, dar el n-a avut nici un amestec în toată porcăria asta ; şi că era peste puterile lui acum să ne ajute, arătîndu-ne foarte clar care ne era situaţia ; anume, că ne aflam pe bordul corăbiei lui, ca sclavi care urmau să fie livraţi la Maryland, unui anumit ins, al cărui nume ni l-a şi spus; dar că, totuşi, dacă vom fi liniştiţi şi nu-i vom crea tulburări pe punte, el se va purta omenos cu noi în timpul traversării şi va avea grijă să fim bine trataţi cînd vom ajunge acolo şi că va face pentru noi tot ce-i stătea lui în putere ; dimpotrivă, dacă vom fi nedisciplinaţi şi refractari, atunci trebuia să ne aşteptăm din partea sa, în mod obligatoriu, să ia anumite măsuri, spre a ne determina să fim paşnici ; şi că, pe scurt, va trebui să ne pună cătuşe, să ne ducă jos între punţi şi să ne ţină acolo ca prizonieri, căci treaba lui era să aibă grijă să nu se petreacă nici o tulburare pe corabie.

Căpitanul Jack al meu turba ca un nebun, l-a şi înjurat pe comandantul vasului, asigurîndu-l că nu va da greş în hotărîrea de a-i tăia gîtul, fie acolo pe bord, fie pe ţărm, cînd o fi să-i cadă în mînă ; iar dacă nu o putea face acum, o va face după ce s-o întoarce în Anglia, dacă totuşi căpitanul va îndrăzni cîndva să-şi mai arate mutra pe acolo ; fiindcă, dacă-l ducea în Virginia, putea să fie sigur, el tot va găsi o cale de a se întoarce în Anglia, şi chiar de-ar fi s-o facă peste douăzeci de ani, apoi tot îi va cere satisfacţie.

— Bine, tinere, i-a răspuns căpitanul zîmbind, ai vorbit foarte sincer şi asta înseamnă, prin urmare, că eu trebuie să am grijă de tine cîtă vreme te am aici, iar după aceea va trebui să am grijă de mine.

— Fă tot ce poţi mai rău, i-a întors-o Jack foarte îndrăzneţ, dar — mai curînd sau mai tîrziu — acasă tot vei plăti pentru povestea asta.

— În definitiv, trebuie să risc, tinere, i-a răspuns comandantul, însă tot calm : pentru moment, noi doi trebuie să stăm totuşi niţel de vorbă ; aşa că i-a poruncit şefului de echipaj, aflat în preajmă, să se asigure de el (probabil să-l lege), ceea ce matelotul a şi făcut ; eu am vorbit cu Jack şi i-am spus s-o ia mai cu uşorul şi să aibă răbdare, deoarece căpitanul vasului nu avea nici un amestec direct în nenorocirea noastră.

— Te rog, nici un amestec al tău în asta ! fir-ar el afurisit să fie, a răcnit Jack ; ce, tu crezi că el nu este complice la ticăloşia săvîrşită ? ar accepta oare un om cinstit să primească oameni nevinovaţi pe bordul corăbiei lui şi să nu se intereseze de situaţia lor, şi să-i ducă aşa, fără a sta de vorbă cu ei ? Iar acum, cînd află în ce mod barbar am fost trataţi, de ce nu ne întoarce imediat la ţărm ? Îţi spun eu, e un ticălos şi nimeni nu e mai ticălos ca el. De ce nu-şi duce barem pînă la cap ticăloşia, omorîndu-ne, că atunci ar scăpa de răzbunarea noastră ? Dar nimic altceva n-o să-l scape din mîinile mele decît fie să ne trimită el pe noi la dracu, fie să se ducă singur acolo ; iar eu, sînt mai cinstit că-i spun asta pe faţă, decît a fost el faţă de mine, şi nu-s cu nimic mai anapoda la minte decît el.

Pe comandant l-a cam şocat îndrăzneala lui, căci Jack a mai spus o mulţime de alte lucruri de felul ăsta, cu mult năduf şi foc, şi totuşi fără să pară că bate cîmpii, cum îi era obiceiul ; de fapt, pe mine chiar m-a surprins, căci niciodată nu-l auzisem vorbind atît de legat şi atît de mult, în vederea unui anume scop, de cînd îl ştiam eu pe lume. Comandantul a fost, după cum vă spun, puţin cam şocat ; totuşi i-a răspuns foarte frumos şi i-a spus :

— Uită-te ce e, tinere ; eu rabd mai mult din partea ta, deoarece îmi dau seama că te afli într-o situaţie foarte grea ; şi totuşi, nu-ţi pot îngădui nici să mă ameninţi, căci mă obligi, prin asta, să fiu mai sever cu tine decît aveam de gînd ; cu toate acestea, nu-ţi voi face nimic decît ceea ce este strict necesar, ţinînd cont că mă ameninţi cu moartea. Şeful de echipaj a strigat să fie pus în hamuri, cum se exprimau ei în limbajul lor, şi să i se dea să guste din pisica cu nouă cozi ; toţi aceşti termeni noi nu i-am înţeles decît ceva mai tîrziu, cînd ni s-a explicat că Jack ar fi trebuit să fie biciuit şi ţinut în apă sărată, căci — spuneau marinarii — purtarea lui era ceva de neîngăduit. Dar căpitanul vasului s-a opus :

— Nu, nu, tînărul ăsta a fost într-adevăr năpăstuit şi are dreptate să fie din cale afară de mînios ; dar nu eu l-am năpăstuit.

Şi apoi, s-a dezvinovăţit iarăşi că el n-a avut nici un amestec în toată ticăloşia, că — la fel cu noi toţi — Jack fusese adus pe bord de către codoşii proprietarului şi pe contul lor. Ce-i drept, echipajul său făcea întotdeauna afaceri cu

sclavi şi transportau foarte mulţi, cu ocazia fiecărei călătorii ; dar asta nu-i aducea lui, în calitate de comandant, nici un profit, căci victimele erau întotdeauna îmbarcate de către proprietari şi nu era treaba lui să pună întrebări în legătură cu ele ; şi, ca să ne arate că el nu era amestecat în toată murdăria asta şi că îl tulbura foarte un lucru atît de josnic, la care nu voia să fie complice, transportîndu-ne împotriva voinţei noastre, ne-a promis că dacă vîntul şi vremea i-o vor îngădui, ne va coborî din nou pe ţărm, deşi — aşa cum sufla vîntul atunci, el bătînd înspre sud-vest şi fiind destul de puternic — şi cum ne găseam prin dreptul insulelor Orcade, aşa ceva ar fi fost chiar cu neputinţă.

Dar Jack ştia una şi bună ; i-a spus să lase în pace vîntul să sufle cum o vrea el, important este că tot n-ar trebui să ne transporte fără consimţămîntul nostru : iar cît despre poveştile sale cu privire la proprietari şi alte chestii de soiul ăsta, lui toate la un loc nu-i spuneau nimic, fiindcă omul care ne transporta era el, căpitanul vasului, şi oricine ar fi fost şarlatanul care ne-a înşelat pe noi şi ne-a adus pe bord *(acum cînd el ştie asta)*, n-ar trebui să ne mîne mai departe, tot aşa după cum n-ar trebui să ne omoare ; şi că el, Jack, cerea să fie înapoiat la ţărm sau, altfel, căpitanul vasului nu se dovedea a fi altceva decît un tîlhar şi un ucigaş.

Comandantul a continuat cu aceeaşi blîndeţe ; iar apoi m-am vîrît şi eu în vorbă, cu un argument care poate că ne-ar fi adus pe toţi înapoi, dacă n-ar fi fost adevărat că vremea împiedica posibilitatea acestui lucru ; ceea ce, cînd am ajuns să înţeleg mai bine treburile marinăreşti, mi-am dat seama că nu era minciună şi că într-adevăr fusese cu neputinţă să ne debarce. Iată ce i-am spus eu căpitanului vasului : îmi părea rău de fratele meu că s-a înfierbîntat atît de tare, dar că am fost trataţi în mod ticălos, ceea ce comandantul nu putea tăgădui. Apoi mi-am dat nişte aere care nu se potriveau cu veşmintele mele ; i-am spus că noi nu eram oameni de vîndut ca sclavi, că — deşi avusesem nenorocul de a ne găsi într-o situaţie care ne-a obligat să ne ascundem, deoarece ne-am deghizat spre a scăpa de armată, din pricină că refuzam să mergem în Flandra — totuşi eram oameni cu avere şi în stare să ne eliberăm de sclavie, dacă de asta era vorba ; iar ca să-l conving de spusele mele, i-am adăugat că-i voi da garanţii suficiente că-i voi plăti cîte douăzeci de lire de căciulă pen-

tru fratele meu şi pentru mine ; şi, cît vom putea de repede, vom comunica din locul unde ne va coborî el, la Londra, şi vom primi de acolo răspunsul. Iar ca să-i arăt că eram în măsură s-o fac, am scos poliţa mea de 94 de lire, primită de la funcţionarul de la Vamă, căreia — spre satisfacţia mea nemărginită — el i-a recunoscut de îndată valabilitatea. A fost foarte uimit pare-se, de asta şi, ridicînd mîinile în sus, a şi exclamat :

— O, dar prin ce vrăjitorie aţi fost voi aduşi, oamenilor, încoace ? !

— Cît despre ceea ce s-a întîmplat, am urmat eu, v-am istorisit întreaga poveste şi nu mai avem nimic de adăugat la ea, dar stăruim ca măcar de acum încolo să ni se facă dreptate.

— Bine, a ridicat el din umeri, îmi pare foarte rău, dar eu nu-mi pot lua răspunderea de a întoarce corabia înapoi ; chiar dacă aş putea, lucrul nu e cu putinţă în fapt.

Cît a durat această convorbire, cei doi scoţieni şi celălalt om, englezul, au tăcut ; dar tocmai cînd eu păream să cad de acord, scoţienii au început să vorbească şi ei, cam în vederea aceluiaşi scop, aşa că nu e nevoie să repet ce au spus şi nici n-aş mai fi amintit de asta, decît pentru un pasaj amuzant care a urmat. După ce scoţienii au îndrugat şi ei tot ce au putut îndruga, iar comandantul încă nu contenea de a le spune că trebuie să se supună, a urmat acest dialog :

— Şi atunci ai să ne duci în Virginia ?

— Da, răspunse comandantul.

— Şi cînd o să ajungem acolo, vom fi vînduţi ?

— Da, a răspuns comandantul.

— Ei bine, domnule, a rostit un scoţian, atunci pe dumneata o să te ia dracu' la sfîrşitul acestui tîrg.

— Dacă aşa spui dumneata, a făcut zîmbind comandantul, bine, bine, lasă-ne în pace pe dracu şi pe mine, să ne înţelegem noi între noi cu privire la asta : iar voi, pînă una-alta, să fiţi liniştiţi şi să vă purtaţi cuviincios, căci atunci veţi fi trataţi cu blîndeţe, atît aici cît şi acolo, pe cît e la îndemîna mea acest lucru. Bietul scoţian nu prea avea ce să răspundă la asta, şi nici eu, şi nimeni dintre noi ; căci vedeam că nu există nici un alt remediu, decît să-l lăsăm pe căpitan şi pe dracu să se înţeleagă ei între ei, aşa după cum singur spusese, cu privire la curăţenia sau necurăţenia întregii afaceri.

Astfel, pe scurt, am fost cu toţii siliţi să ne resemnăm, în afară de Căpitanul meu, care a fost cu atît mai încăpăţînat cînd a auzit că eu dispuneam de un fond pe baza căruia să-mi îngădui a face o asemenea ofertă ; toată puterea mea de convingere nu l-a mai putut linişti. Căpitanul vasului şi cu el au avut multe ciocniri amuzante, pe chestia asta, în tot restul călătoriei, dialoguri în timpul cărora Jack nu stătea de vorbă cu el altfel decît făcîndu-l răpitor şi ticălos şi nu vorbea decît de cum se va răzbuna pe el ; dar trec peste acest episod, deşi e foarte distractiv, deoarece nu face parte din povestea mea.

Pe scurt, vîntul a continuat să sufle puternic, deşi vremea era foarte frumoasă, pînă cînd, după cum spuneau marinarii, am trecut de insulele din nordul Scoţiei şi am început să cîrmim înspre Vest (lucru pe care am ajuns să-l înţeleg abia mai tîrziu) ; cum nu era nici un fel de uscat în nici o direcţie pe multe sute de leghe, nu ne rămînea altceva decît să răbdăm şi să fim cît mai supuşi ; numai ursuzul meu Căpitan Jack a continuat să nu se schimbe cu nimic, tot drumul.

Am avut o călătorie foarte bună, fără furtuni, cîtă vreme am mers şi a suflat vînt dinspre nord, aproape douăzeci de zile în şir : aşa că, într-un cuvînt, am ajuns la promontoriile Virginiei în treizeci şi două de zile, din ziua cînd începuserăm a ne îndrepta — după cum v-am spus — spre vest, ceea ce se întîmplase la latitudinea de 60 grade şi 30 minute, cînd ne găseam la nord de insula Marea Britanie ; şi, pe cît socoteam noi, fusese o traversare destul de rapidă.

Mie nu mi s-a întîmplat nimic important în timpul călătoriei ; şi, de fapt, o dată ajuns acolo, am fost obligat să mă mişc între nişte hotare atît de strîmte, încît nici nu mi se putea întîmpla ceva de o prea mare importanţă. Cînd am coborît pe ţărm, ceea ce s-a petrecut la malul unui mare fluviu, căruia ei îi zic Potomac, toţi am fost întrebaţi de către căpitanul vasului, dar eu în mod special, dacă aveam cumva să-i propunem ceva ?

Jack a răspuns :

— Da, am eu ceva să-ţi propun, căpitane ; şi anume, ţi-am promis să-ţi tai gîtul şi poţi fi încredinţat că am să mă ţin de cuvînt.

— Bine, bine, i-a închis gura căpitanul, dacă nu pot să te împiedic, ai s-o faci.

Apoi s-a întors spre mine. Am înţeles foarte bine ce era în mintea lui ; dar mă găseam acum prea departe, ca să mai pot primi vreun ajutor ; cît despre poliţa mea, ea nu devenise acum decît o bucăţică de hîrtie fără valoare, căci banii nu-i putea primi nimeni în afară de mine. Nu vedeam nici o altă cale, aşa că i-am vorbit despre asta cu multă răceală, ca despre un lucru care-mi era idiferent ; şi chiar că începusem să fiu indiferent ; căci, tot timpul călătoriei, m-am gîndit că aşa cum crescusem ca vagabond, cum fusesem pungaş de buzunare şi soldat şi dezertasem de sub steag, şi cum nu aveam pe lume nici cămin, nici vreo meserie din care să pot cîştiga ceva, afară de păcătoasa de îndeletnicire pe care o învăţasem şi după care se ţinea pas cu pas spînzurătoarea, nu vedeam de ce noua mea soartă n-ar fi la fel de bună ca oricare alta. Iar ceea ce mă satisfăcea îndeosebi era faptul de a mi se fi spus că, după ce voi fi slujit ca sclav cei cinci ani, voi primi darul ţării (cum îi spuneau ei), adică o anumită bucată de pămînt, pe care s-o cultiv şi s-o plantez eu pe contul meu. Aşa că măcar acum, se părea, aveam să învăţ o meserie din care să pot trăi scutit de acest mizerabil beteşug căruia i se zice furt, de care se îngrozea sufletul meu şi la care renunţasem pentru totdeauna, după cum v-am spus, chiar din clipa aceea nenorocită cînd am jefuit-o pe sărmana văduvă din Kenitsh-town.

Cam într-o astfel de dispoziţie sufletească eram cînd am ajuns în Virginia ; şi, astfel, cînd căpitanul a vrut să afle ce intenţionam să fac şi dacă aveam vreo propunere, adică, voia el să spună, dacă aveam de gînd să-i dau poliţa pe care grozav dorea să o aibă în mînă, i-am răspuns cu răceală :

— Poliţa ce v-am arătat-o nu-mi mai poate fi de niciun folos acum, deoarece nimeni nu va avansa nici un sfanţ pe baza ei.

Atîta i-am adăugat, că dacă ar vrea să ne ia pe mine şi pe Căpitanul Jack înapoi în Anglia şi să ne ducă la Londra, i-aş plăti din acea poliţă cîte douăzeci de lire pentru fiecare dintre noi. Dar aşa ceva el nu avea de gînd.

— Cît îl priveşte pe fratele tău, mi-a spus el, nu l-aş mai lua pe corabie nici dacă mi-ar da de două ori cîte douăzeci de lire ; e un ticălos atît de înrăit şi de disperat, încît m-aş vedea în situaţia de a-l pune în cătuşe, aşa cum l-am şi adus încoace.

Astfel, ne-am despărțit de căpitanul sau de răpitorul nostru, cum doriți să-i spuneți. Apoi am fost livrați negustorilor cărora le eram destinați și care aveau să dispună de noi cum găseau ei de cuviință ; iar după cîteva zile, am fost despărțiți.

Cît îl privește pe Căpitanul Jack al meu, ca să-i spun povestea pe scurt, acest nărăvit pungaș, a avut norocul de a nimeri la un stăpîn foarte bun și îngăduitor, de a cărui bunătate și de ale cărui afaceri el a abuzat peste măsură ; și, îndeosebi, a prins o ocazie de a fugi, împreună cu altul, într-o barcă încredințată de stăpînul său ca să care niște provizii în josul rîului, la o alta dintre plantațiile pe care le avea acolo proprietarul. Cu acea barcă și cu acele provizii au fugit și au navigat pînă în fundul golfului, cum i se spune prin părțile acelea și de acolo pe un rîu numit Susquehanna, unde, părăsind barca, au rătăcit prin păduri pînă ce au ajuns în Pennsylvania ; din Pennsylvania au căutat să dea peste un mijloc de transport care să-i ducă în Noua Anglie și din Noua Anglie, acasă ; acasă unde, înhăitîndu-se iar cu vechii lui tovarăși și apucîndu-se de vechea lor îndeletnicire, în cele din urmă a fost prins și spînzurat, cu vreo lună înainte de a ajunge eu la Londra, lucru care s-a întîmplat cam după vreo douăzeci de ani.

Partea mea de destin a fost mai aspră la început, deși mai bună pînă la urmă : am fost livrat, adică vîndut, unui plantator bogat cu numele de Smith și, împreună cu mine, s-a nimerit să cadă și celălalt englez, tovarășul meu de dezertare, pe care-l momise Jack atunci cînd fugiserăm împreună de la Dunbar.

Acum eram și unul și altul sclavi și soarta noastră a fost să fim duși în susul unui mic rîu sau a unei guri de rîu care se varsă în fluviul Potomac, la vreo opt mile de marele fluviu. Acolo am fost repartizați la o plantație și puși la muncă împreună cu vreo cincizeci de alți sclavi negri și albi ; și, fiind dați în primire șefului, director sau administrator al plantației, el a avut grijă să ne aducă la cunoștință că trebuie să ne așteptăm să muncim și încă foarte din greu ; căci pentru acest scop cumpărase stăpînul său sclavi și nu pentru altceva. Eu i-am răspuns cu multă supunere că, deoarece avusesem nenorocirea să ajungem într-o situație atît de mizerabilă, nici nu ne așteptam la altceva ; doar că doream să ni se arate ce avem de făcut și să ni se îngăduie să învățăm treptat truda

ce ne aştepta, deoarece putea fi sigur că nu fuseserăm obişnuiţi cu munca grea ; şi am adăugat că, dacă ar şti el prin ce metode am fost aduşi şi trădaţi ca să ajungem într-o asemenea situaţie, poate ar găsi totuşi că este cazul să ne facă măcar această favoare, dacă nu mai mult. Acestea le-am rostit pe un ton atît de mişcător, încît l-am făcut curios să se intereseze de detaliile întîmplării care ne adusese acolo şi pe care i-am istorisit-o pe larg, trăgînd spuza pe turta noastră mai mult decît ne-o îngăduiau faptele goale.

Această poveste, aşa cum şi speram, l-a mişcat, făcîndu-l să fie mai blînd cu noi ; totuşi, ne-a declarat că treaba stăpînului său trebuia îndeplinită, iar el se aştepta de la noi să muncim, după cum ne-o spusese ; că de aşa ceva nu ne putea scuti, oricare ar fi povestea vieţii noastre. Prin urmare, ne-am apucat de muncă ; şi, cu adevărat, am avut parte de trei amarnice împrejurări ; anume — munceam din greu, locuiam în condiţii nenorocite şi mîncam prost. De primul din aceste lucruri eu habar n-avusesem pînă atunci, cu celelalte mă puteam însă descurca destul de bine.

În acest nou decor al vieţii, am avut timp să reflectez la ceasurile vieţii mele trecute şi la faptele săvîrşite de mine de cînd eram pe lume ; şi cu toate că nu aveam o prea mare capacitate de a judeca limpede, iar conştiinţa mea nu era obişnuită să reflecteze, mi-am făcut totuşi unele soiuri de impresii ; şi îndeosebi că fusesem adus în acea mizerabilă situaţie de sclav prin cine ştie ce stranie putere ce ne conduce, drept pedeapsă pentru stricăciunea mea din anii de tinereţe ; iar acest gînd mi s-a înrădăcinat şi mai adînc în suflet cu următoarea ocazie : stăpînul, în a cărui slujbă mă aflam acum angajat, era un om cu avere şi o figură de seamă a ţării lui şi avea o mulţime de sclavi, atît negri cît şi englezi ; cred că erau cu toţii aproape două sute ; şi printre atît de mulţi, unii ajungeau an de an infirmi şi incapabili să muncească, alţii plecau pentru că terminau de ispăşit cei cinci ani pe cît fuseseră vînduţi, iar alţii mureau : din aceste pricini, ca şi datorită altor accidente, numărul lor ar fi scăzut, dacă n-ar fi fost recrutaţi continuu alţi şi alţi sclavi ; aşa fiind, proprietarul era obligat să cumpere în fiecare an sclavi noi.

Şi s-a întîmplat, pe cînd eram eu acolo, să sosească de la Londra o corabie cu diferiţi sclavi şi, printre alţii, cu şaptesprezece criminali deportaţi, unii însemnaţi cu fierul roşu

pe mînă, alţii nu ; dintre aceştia, stăpînul meu a cumpărat opt, pentru timpul specificat în mandatul lor de deportare, respectiv unii pentru un termen mai lung, alţii pe termen scurt.

Stăpînul nostru trecea drept un om de mare faimă în ţinutul acela şi era şi judecător de pace ; deşi arareori venea în plantaţia unde lucram eu, totuşi de data aceea, cînd s-au adus noii sclavi şi cînd au fost predaţi plantaţiei noastre, Înălţimea sa a venit acolo pentru un fel de ceremonie, ca să-i vadă şi să-i primească. Iar cînd au fost aduşi în faţa lui, m-a chemat şi pe mine, printre alţii, ca un fel de gardă, spre a-i lua în primire după ce-i va vedea el şi spre a-i conduce la locul de muncă. Veniseră escortaţi de o gardă de marinari de pe corabie, iar secundul vasului îi însoţise şi i-a predat stăpînului nostru împreună cu mandatul de deportare, după cum v-am spus.

După ce Înălţimea sa a citit mandatele, i-a strigat pe nume, unul cîte unul şi, citind din nou mandatul fiecărui om în parte, le-a adus la cunoştinţă că ştia pentru ce delicte fuseseră deportaţi şi a stat de vorbă foarte grav cu fiecare dintre ei, ochi în ochi, lămurindu-i ce mare milostivire li s-a făcut că au fost scăpaţi de spînzurătoare, lucru care li s-ar fi cuvenit — după lege — pentru crimele lor, căci fuseseră osîndiţi nu la deportare, ci la streang, iar deportarea nu li s-a acordat decît în baza cererii şi umilei lor jalbe.

Apoi le-a spus că ar trebui să privească viaţa în care intrau acum ca pe un început de viaţă nouă ; că dacă vor găsi de cuviinţă să fie harnici şi cumpătaţi, după ce se va sfîrşi durata osîndei la muncă forţată, vor fi încurajaţi — prin constituţia ţării — să se poată stabili acolo şi să aibă plantaţii pe cont propriu ; iar el în persoană, dacă va trăi şi va ajunge să-i vadă terminîndu-şi cu credinţă osînda, va avea grijă de ei, căci era obiceiul lui să-şi ajute foştii servitori să se stabilească în acea ţară, după cum o meritau prin comportarea lor ; şi că vor vedea şi vor cunoaşte mai mulţi plantatori de prin împrejurimi, care acum erau ajunşi într-o foarte bună situaţie, dar care ceva mai înainte nu fuseseră altceva decît servitori la el, în aceeaşi situaţie în care se găseau şi ei acum şi care veniseră tot din acelaşi loc, adică de la Newgate ; iar unii dintr-înşii erau însemnaţi cu fierul roşu pe mînă, dar acum deveniseră oameni cinstiţi şi cu o foarte bună reputaţie.

Printre ceilalți sclavi noi, proprietarul a ajuns și la un tînăr care n-avea mai mult de șaptesprezece sau optsprezece ani, dar în mandatul său se menționa că — deși atît de tînăr — era totuși un vechi infractor, că fusese condamnat de mai multe ori, dar îl iertaseră sau i se amînase pedeapsa, iar el continuase totuși să fie un incorijibil pungaș de buzunare ; că delictul pentru care fusese acum deportat era acela de a fi furat din buzunarul unui negustor un portofel sau o mapă cu scrisori în care se găseau polițe de bursă pentru o foarte mare sumă de bani ; că, după aceea, ridicase banii pe unele din acele polițe, dar ducîndu-se cu o alta din ele la un bijutier din Lombardstreet a fost arestat cînd a cerut să i se preschimbe polița în bani, căci între timp se anunțase pierderea mapei ; fusese condamnat la moarte pentru acest delict, și fiind atît de bine cunoscut ca vechi infractor, cu siguranță că ar fi fost omorît, însă negustorul ceruse cu mult zel și obținuse să fie numai deportat, cu condiția de a i se înapoia toate polițele, lucru pe care vinovatul l-a făcut.

Stăpînul nostru a stat multă vreme de vorbă cu tînărul acela ; a menționat cu oarecare uimire că el, care era atît de tînăr, se ținuse de această urîtă apucătură atîta vreme încît să ajungă să fie considerat ca vechi infractor la o vîrstă atît de crudă, și să fie etichetat drept incorijibil, ceea ce însemna că, deși fusese biciuit de două ori sau de trei ori și pedepsit în mai multe rînduri cu închisoarea, iar o dată chiar ars cu fierul roșu pe mînă, totuși nimic nu îi ajutase și el rămăsese la fel. Stăpînul i-a vorbit foarte blînd și i-a spus că Dumnezeu nu numai că îl cruțase de spînzurătoare, dar în milostivirea lui l-a mîntuit și de prilejul de a păcătui din nou în același fel și i-a dat posibilitatea să trăiască o viață cinstită, ceea ce poate mai înainte vreme n-ar fi știut cum să facă ; și, cu toate că o parte din viața lui de acum putea fi foarte grea, el ar putea s-o privească mai mult ca pe o ucenicie într-o meserie cinstită, în care — după ce-și va termina pedeapsa — se va putea chivernisi în așa fel încît să ducă un trai de om onest.

Apoi i-a spus că atîta timp cît va munci acolo, nu va avea prilejul să fie necinstit, iar cînd va ajunge să lucreze pe cont propriu, nu va mai simți ademenirea de a fi ; și, astfel, după ce le-a mai spus multe lucruri foarte binevoitoare, lui și celorlalți, le-a dat drumul să plece.

Pe mine m-au mișcat din cale afară cele auzite din gura stăpînului, după cum poate judeca oricine, pentru că vorbele sale erau adresate unui fur atît de crud la minte, născut pentru hoție și învățat ca și mine să fie pungaș de buzunare ; mi se părea că tot ce-i spusese stăpînul de fapt mie îmi spusese și uneori îmi trecea prin cap că stăpînul meu era negreșit vreun om extraordinar, care pe toate le știa și care cunoștea probabil și potlogăriile făcute de mine în viață.

Și am fost uimit în ultimul hal, cînd stăpînul meu — dîndu-le celorlalți drumul să se ducă — a arătat cu degetul înspre mine și s-a adresat funcționarului său cel mai de seamă cu vorbele :

— Acum, i-a cerut el, aduceți-l încoace la mine pe tînărul acela.

Lucram la el de aproape un an și folosisem atît de bine timpul, încît funcționarul sau șeful plantației mă lingușea sau credea de-a binelea că mă purtam foarte bine ; însă m-am speriat grozav auzindu-mi numele strigat cu glas tare, așa cum erau strigați îndeobște cei care făcuseră vreo faptă rea și urma să fie biciuiți ori să primească altfel de pedepse.

Cînd am intrat, arătam chiar ca un răufăcător și cred că semănam cu cineva prins asupra faptului, de parcă m-ar fi dus în fața unui judecător ; deci, cînd am intrat, căci am fost dus într-o cameră dinăuntrul casei ori într-un cabinet (celorlalți li se vorbise într-o sală mare, unde stăpînul nostru stătea în fotoliu, ca un lord judecător sau ca un mic rege pe tronul său) ; cînd am intrat, ziceam, stăpînul a ordonat celui ce mă adusese să se retragă, și cum eu stăteam în picioare lîngă ușă, pe jumătate despuiat, cu capul descoperit și cu săpăliga în mînă (în poziția și în costumul în care eram la muncă), el m-a invitat să las jos săpăliga și să vin ceva mai aproape de dînsul. Apoi a început să arate întrucîtva mai puțin posomorît și amenințător decît mi se păruse mie că arăta înainte, sau poate că înfățișarea sa și atunci și mai înainte se datorase doar imaginației mele, văzîndu-l cu totul altfel decît era în realitate ; căci lucrurile acestea nu le judecăm întotdeauna după adevăratul caracter al persoanei, ci după măsura temerilor noastre.

— Ascultă, tinere, cîți ani ai ? m-a întrebat stăpînul meu, și așa a și început dialogul :

JACK : Drept să vă spun, domnule, nu știu.

STĂPÎNUL : Cum te cheamă ?

JACK : Aici mi se spune Colonelul, dar numele meu, cu voia Înălțimii voastre, este Jack.
STĂPÎNUL : Dar cum te cheamă, rogu-te ?
JACK : Jack.
STĂPÎNUL : Atunci numele tău de botez e Colonelul și numele tău de familie Jack ?
JACK : Sincer să fiu, domnule, spre a mărturisi Înălțimii voastre adevărul, eu nu știu aproape nimic despre mine, nici măcar numele meu real, doar atîta că — de cînd mi-aduc aminte — așa mi s-a spus ; acuma, care mi-e numele de botez și care cel de familie, sau dacă am fost vreodată botezat ori nu, asta nu v-o pot spune.
STĂPÎNUL : Bine, oricum, ai răspuns cinstit. Te rog, vino încoace și spune-mi de ce ai ajuns aici, sclav.
JACK : Aș dori ca Înălțimea voastră să aibă răbdare să asculte întreaga-mi poveste ; căci este desigur lucrul cel mai aspru și mai nedrept ce vi s-a înfățișat vreodată ochilor și auzului.
STĂPÎNUL : Zău așa ? Atunci istorisește-mi pe larg ; am să te ascult, ți-o făgăduiesc, chiar de-ar fi să dureze și-un ceas.

Asta m-a încurajat și am început a-i înșira de cînd eram soldat și cum fusesem convins ca să dezertez la Dunbar — și i-am dat toate detaliile, așa cum vi le-am povestit mai înainte, ajungînd pînă în momentul cînd sosiserăm pe țărmul Virginiei și căpitanul corăbiei, după ce debarcaserăm în sfîrșit acolo, îmi vorbise de poliță. Pe măsură ce povesteam, stăpînul și-a ridicat de mai multe ori mîinile spre cer, exprimîndu-și astfel groaza și sila față de felul cum fusesem tratat la Newcastle și s-a interesat de numele comandantului de vas ; căci, spunea el, acel căpitan, în ciuda tuturor vorbelor lui dulci, trebuie să fie totuși un șarlatan. Așa că n-am avut de ce să-i ascund atît numele lui, cît și numele vasului, iar stăpînul și le-a notat într-un carnet și apoi discuția a continuat astfel :
STĂPÎNUL : Dar, te rog să-mi răspunzi la fel de cinstit încă la o întrebare, ce te-a făcut să fii atît de preocupat de felul cum i-am vorbit aceluia, pungașul de buzunare ?
JACK : Cu voia Înălțimii voastre, m-a mișcat faptul că v-am auzit vorbind atît de blînd unui biet sclav.
STĂPÎNUL : Și asta a fost tot ? Spune adevărul acum.
JACK : N-am, într-adevăr, altceva să vă spun, decît că mi-a trecut prin minte o tainică dorință în privința dumneavoastră,

care aţi fost atît de bun cu o făptură de teapa lui ; dacă nu s-ar putea să aflaţi în vreun fel oarecare şi de cazul meu, căci desigur dumneavoastră v-ar fi milă de mine şi aţi încerca să faceţi ceva pentru mine.

STĂPÎNUL : Bine, dar nu era oare nimic în cazul lui care să se potrivească în vreun fel şi cu al tău — şi nu cumva tocmai lucrul acesta te-a făcut să fii atît de impresionat ? Căci am văzut că aveai lacrimi în ochi şi asta a fost ceea ce m-a făcut să te chem să-ţi vorbesc.

JACK : Ce-i drept, domnule, vă spun că am fost un băiat trîndav şi stricat şi m-am pomenit neajutorat pe lume ; însă băiatul căruia i-aţi vorbit este un hoţ şi e condamnat la spînzurătoare ; eu n-am apărut în faţa unui tribunal niciodată în viaţa mea.

STĂPÎNUL : Bine, n-am să te cercetez prea mult ; dacă n-ai fost niciodată în faţa unui tribunal şi nu eşti un criminal deportat, eu nu mai am de ce să te cercetez. Ai fost tratat rău, asta e sigur, şi, bineînţeles, asta e ceea ce te-a şi impresionat ?

JACK : Da, într-adevăr, cu voia Înălţimii voastre (cu toţii îi spuneam Înălţimea sa ori Măria sa).

STĂPÎNUL : Bine ; acum, după ce îţi cunosc situaţia, spune-mi ce pot face pentru tine ? Vorbeşti despre o poliţă de 94 de lire din care ai fi dorit să-i dai căpitanului 40 de lire pentru eliberarea ta ; mai ai această poliţă ?

JACK : Da, domnule, iat-o. Şi am scos-o de la brîul pantalonilor, unde reuşisem întotdeauna s-o păstrez, învelită într-o bucată de hîrtie prinsă cu ace chiar de brîu şi totuşi aproape complet roasă, din pricină că o tot prindeam în ace şi o scoteam atît de des ; aşa că i-am înmînat-o s-o citească şi stăpînul a citit-o.

STĂPÎNUL : Şi oare mai trăieşte acest gentleman care ţi-a dat poliţa ?

JACK : Da, domnule, era viu şi bine sănătos cînd am plecat eu de la Londra, ceea ce puteţi vedea după data de pe poliţă, căci eu am plecat chiar a doua zi după ce el mi-a eliberat-o.

STĂPÎNUL : Nu mă miră că domnul căpitan de corabie era dispus să pună mîna pe această poliţă, cînd aţi ajuns aici pe ţărm.

JACK : I-aş fi dat-o, dacă ar fi vrut să ne înapoieze pe mine şi pe fratele meu în Anglia, atunci ar fi putut să ia de la noi cît voia el pe baza poliţei.

STĂPÎNUL : Da, dar nu s-a prins el la așa ceva ; știa prea bine că dacă avea prieteni acolo, prietenii l-ar fi chemat să dea socoteală de ce v-a întors înapoi ; însă mă mir că totuși nu ți-a luat-o fie prin înșelăciune, fie cu forța, cîtă vreme ați fost încă pe mare.

JACK : Ce-i drept, n-a încercat așa ceva.

STĂPÎNUL : Bine, tinere, în acest caz voi căuta să-ți fac un serviciu, de-o să fie cu putință. Dacă banii se pot încasa și-i poți primi în bună stare aici, ai cuvîntul meu că te-aș putea îndruma să ajungi mai bine decît stăpînul tău pe care îl ai în față în această clipă, presupunînd, bineînțeles, că vei fi cinstit și harnic.

JACK : Sper, Înălțimea voastră, că veți judeca restul după comportarea mea în slujba dumneavoastră.

STĂPÎNUL : Dar poate că ești dornic să te reîntorci în Anglia.

JACK : Nu, zău, stăpîne, n-am nici un chef să merg în Anglia, dacă mi-aș putea cîștiga aici pîinea în mod cinstit ; căci acolo nu știu cum o să mi-o cîștig ; dacă aș fi știut, nu m-aș fi înrolat ca soldat.

STĂPÎNUL : Bine, însă mai tîrziu va trebui să-ți pun cîteva întrebări și despre chestiunea aceasta ; ce-i drept, e cam ciudat că te-ai înrolat ca soldat, cînd aveai în buzunar 94 de lire.

JACK : Voi lămuri lucrul ăsta Înălțimii voastre la fel de amănunțit, dacă doriți, cum v-am explicat și restul vieții mele, numai că este o foarte lungă poveste.

STĂPÎNUL : Bine, atunci o lăsăm pentru altă dată ; dar în chestiunea de care e vorba, spune-mi : dorești să trimit pe cineva la Londra să stea de vorbă cu domnul care ți-a dat polița ? Nu ca să ia banii de la el, ci numai să-l întrebe dacă are acești bani ai tăi în mîna lui și dacă e dispus să ți-i dea cînd ai să ceri tu și ai să-i trimiți fie polița fie un duplicat al ei ? Adică (mi-a explicat el) o copie ; și a făcut bine că mi-a explicat, căci din cuvîntul *duplicat* eu nu înțelesesem chiar nimic.

JACK : Da, domnule, dacă doriți am să vă dau chiar polița. În dumneavoastră pot să am încredere, în comandant nu puteam avea.

STĂPÎNUL : Nu, nu, tinere, n-am să ți-o iau.

JACK : Aș dori totuși că Înălțimea voastră să binevoiască a mi-o ține în păstrare, căci dacă aș pierde-o, aș fi complet distrus.

STĂPÎNUL : Am să ţi-o păstrez, Jack, dacă vrei tu, dar în cazul acesta vei primi o chitanţă scrisă de mîna mea, cu precizarea că mi-ai încredinţat-o şi ţi-o voi da înapoi la cerere, ceea ce va fi un lucru la fel de sigur pentru tine ca şi poliţa ; altfel, nici nu vreau să mă ating de ea.

Aşa că i-am înmînat stăpînului meu poliţa, iar el mi-a dat în schimbul ei o chitanţă ; şi s-a dovedit un administrator fidel faţă de mine, aşa cum veţi afla cînd va veni vorba. După această convorbire mi-a dat drumul să plec şi m-am dus la lucru ; însă peste vreo două ore, administratorul sau supraveghetorul plantaţiei a venit călare şi, apropiindu-se de mine, pe cînd lucram, a scos din buzunar o sticlă şi chemîndu-mă la el mi-a dat să beau o duşcă de rom ; după cum cerea buna cuviinţă, eu n-am luăt decît o mică înghiţitură, dar mi-a întins-o iar şi m-a poftit să mai iau ; şi mi-a vorbit uimitor de politicos, cu totul altfel decît avea el obiceiul.

Asta m-a încurajat şi m-a însufleţit foarte mult, cu toate că nu aveam în vedere nimic anume, ca să spun că din pricina aia sau ailaltă mă simţeam cu inima ceva mai uşoară.

După o zi sau două, pe cînd ieşeam cu toţii la lucru dimineaţa, supraveghetorul m-a chemat din nou la el şi mi-a dat de băut şi-mi-a întins o halcă de pîine, spunîndu-mi să vin de la lucru cam pe la ora unu şi să trag la el acasă, căci trebuie să stea de vorbă cu mine.

Cînd am sosit la el, am venit îmbrăcat, firește, în straiele obişnuite ale unui biet sclav, adică pe jumătate gol.

— Vino încoace, tinere, a rostit el, şi dă-mi săpăliga aia. Bine, a spus apoi după ce i-am dat-o, tu n-ai să mai lucrezi în această plantaţie.

M-am uitat la el surprins şi niţel cam speriat.

— Dar ce-am făcut, domnule ? l-am întrebat ; şi unde urmează ca să fiu trimis ?

— Nu, nu, m-a potolit privind la mine foarte bine dispus ; nu te speria, e pentru binele tău, asta nu-i ca să ţi se facă rău ; am ordin să te fac supraveghetor, aşa că de azi încolo n-ai să mai fii sclav.

— Vai ! am exclamat atunci, eu supraveghetor ? Dar nu sînt în situaţia să mă apuc de aşa ceva, n-am nici măcar ce îmbrăca, mie îmi lipsesc şi lenjeria şi cele de trebuinţă.

— Lasă, lasă, mă linişti el, s-ar putea să ne purtăm cu tine mai bine decît îţi dai tu seama ; vino încoace cu mine.

Şi m-a condus la o magazie mare, sau mai degrabă la un grup de magazii îmbucate una în alta şi, chemîndu-l pe magazioner, i-a spus :

— Uite, trebuie să-l îmbraci pe omul acesta şi să-i dai toate cele necesare de categoria cincea şi să-mi faci apoi mie chitanţă. Stăpînul nostru mi-a dat ordin să-i avansez totul, în contul plantaţiei de vest.

Se pare că era plantaţia unde urma să mă duc eu.

CAPITOLUL IX

Piedici în calea noii mele slujbe — Încerc a-i face pe negri să asculte fără pedeapsă şi reuşesc — Stăpînul vizitează plantaţia — Convorbire cu el — Îi cîştig din ce în ce mai mult bunăvoinţa — Fidelitatea unui negru —

Aşadar, magazionerul a mers cu mine într-o magazie interioară, unde se găseau mai multe costume de haine de soiul amintit în ordinele primite, care nu erau altceva decît nişte haine simple, însă de calitate, haine de gata, dintr-un foarte bun postav, care în Anglia costă în jur de unsprezece şilingi — şi mi-a dat şi trei cămăşi bune şi două perechi de pantofi, şi ciorapi şi mănuşi, apoi o pălărie, şase batiste şi, pe scurt, tot ce mi-aş fi putut eu dori ; şi după ce le-a scos pe toate din rafturi şi mi le-a potrivit, m-a lăsat să intru într-o mică odaie separată.

— Aici, mi-a spus, intri ca sclav şi-o să ieşi ca gentleman.

Şi cu vorbele acestea, a dus toate lucrurile în odaia aceea, a închis uşa şi m-a poftit să mă îmbrac, ceea ce am şi făcut cu foarte mare plăcere ; din clipa aceea,vă daţi seama, am început să sper şi eu în lucruri mai bune decît cele cu care fusesem obişnuit.

La puţin timp mai apoi, a venit supraveghetorul şi m-a felicitat pentru hainele cele noi şi mi-a spus că trebuie să-l însoţesc ; aşa că am fost dus la o altă plantaţie, mai mare decît cea în care lucrasem înainte şi unde erau doi supraveghetori sau funcţionari, unul lucra înăuntru, iar altul afară ; cel din urmă fusese mutat şi el la altă plantaţie ; iar eu am fost plasat

acolo în locul lui, să-mi fac slujba ; treaba mea era să fiu mereu cu ochii după servitori şi după negri, să am grijă să se ţină de treabă, să le fac rost de mîncare, adică, pe scurt, să-i administrez şi să-i conduc.

Mă simţeam în sinea mea înălţat în cel mai înalt grad, prin această avansare, şi mi-e cu neputinţă să-mi exprim bucuria trăită cu acea ocazie ; dar am întîmpinat o greutate care m-a izbit atît de violent şi care se opunea atît de mult însăşi firii mele, încît aproape că era să las totul baltă din cauza asta ; după toate aparenţele, stăpînul meu fusese deosebit de generos cu mine ; cînd mi-am luat în primire slujba, mi s-a dat un cal şi un bici lung, de soiul celor care în Anglia se cheamă bice de vînătoare. Calul îmi trebuia ca să alerg în sus şi în jos prin toată plantaţia, să văd cum îşi făceau datoria servitorii şi negrii, iar plantaţia fiind foarte mare, treaba asta nu se putea face umblînd pe jos, cel puţin nu atît de iute şi cu folos cum trebuia ; cît despre bici, el mi s-a dat ca să-i strunesc şi să-i biciui pe sclavi şi pe servitori cînd se dovedeau neglijenţi, ori puşi pe harţă sau, mai pe scurt, cînd greşeau cu ceva. Rolul ăsta făcea să-mi îngheţe sîngele în vine şi nici nu puteam să mă gîndesc la aşa ceva cu felul meu de a fi — eu care, pînă mai ieri, fusesem tot servitor şi sclav ca ei, şi tot sub autoritatea biciului, să trebuiască să ridic mîna acum spre a săvîrşi acelaşi lucru crud care mă îngrozise pe mine însumi doar cu o zi înainte. Ei ! asta, v-o mărturisesc, n-o puteam face ; în aşa măsură, încît negrii şi-au dat seama şi, în scurtă vreme, au ajuns a-mi dispreţui autoritatea în aşa hal, încît pas de-i mai înfrînează şi conduce.

Nerecunoştinţa lor pentru mila pe care le-o arătasem a avut darul să mă jignească şi mărturisesc aici că mi-a cam asprit inima ; aşa că am început-o cu negrii, fiind obligat a pedepsi pe doi dintre ei ; şi crezusem că am făcut-o cît se poate de crud, dar, după ce i-am biciuit pînă ce fiecare lovitură pe care le-o dădeam aproape că mă durea şi pe mine şi eram gata să leşin, păcătoşii mi-au rîs în nas, iar unul dintre ei a avut nerușinarea să şoptească în spatele meu că — dacă ar fi să mă biciuiască el pe mine — apoi mi-ar arăta el cum se biciuieşte un negru.

Ei bine, totuşi nu aveam puterea de a o face într-un mod prea barbar, cum am văzut că se cerea ; iar acest defect a început să fie în dauna treburilor stăpînului nostru.

Dar, în același timp, am început să bag de seamă că temperamentul acesta recalcitrant al negrilor, nu era nici el bine strunit ; că stăpînii nu foloseau mijlocul cel mai nimerit față de ei, ca să-i facă simțitori fie la milă, fie la osîndă ; iar pentru mine era limpede că și cel mai îndărătnic dintre ei putea fi făcut să se îmblînzească fără bici, sau cel puțin fără atîta folosire a biciului pe cît se făcea în genere.

Om foarte de treabă stăpînul nostru, și uneori atît de plin de bunătate, încît interzicea supraveghetorilor și administratorilor săi severitățile ; dar și el observa că bătaia era necesară și, în cele din urmă, se vedea obligat să lase treaba asta pe mîna servitorilor mai sus-puși ; totuși, adesea le poruncea să fie miloși și să țină seama de deosebirile de constituție fizică a negrilor, unii dintre ei dovedindu-se mai puțin capabili să suporte chinurile pedepsei decît alții, iar o parte a lor fiind mai puțin încăpățînați.

Totuși s-a găsit cineva care să-i aducă la cunoștință despre mine cum mă port în privința asta și să-i spună că îi neglijam afacerile și că lucrătorii nu erau de loc ținuți în frîu, așa că plantația lui nu era administrată chipurile așa cum se cuvine, toate celea mergînd brambura.

Aceasta era o învinuire gravă pentru un tînăr supraveghetor, iar Înălțimea sa a venit asemeni unui judecător, cu toți subalternii lui, să vadă cum stăteau lucrurile și să audă cazul. Totuși, s-a purtat destul de corect cu mine, și înainte de a mă sancționa, s-a hotărît să mă asculte să-i vorbesc pe larg, nu numai în public, ci și în particular ; această ultimă încuviințare a fost spre norocul meu, căci cum el îmi îngăduise altă dată să-i vorbesc liber, am avut și acum deplina îngăduință să mă explic și să mă apăr.

Habar n-aveam de plîngerea împotriva mea, pînă ce n-am auzit-o chiar din gura sa ; nici nu știusem nimic de venirea lui, pînă cînd nu l-am văzut chiar sosit pe plantație, inspectînd munca și diferitele porțiuni de teren care urmau să fie plantate ; și, după ce ocolise o dată călare plantația și văzuse lucrurile așa cum erau ele, că adică totul se afla în ordine, iar servitorii și negrii erau cu toții la muncă și i s-a părut în sfîrșit că toate sînt așa cum și le dorea, după aceea a intrat în casă.

Cînd l-am văzut venind pe alee, i-am alergat înainte și l-am salutat și i-am mulțumit cu umilință pentru bunătatea pe care mi-o arătase, scoțîndu-mă din situația mizerabilă în care

mă aflasem mai înainte şi folosindu-mă cu încredere în treburile lui ; iar el părea destul de bine dispus, deşi la început nu mi-a vorbit prea mult ; l-am însoţit prin toată plantaţia şi i-am dat o dare de seamă despre toate, mergînd alături de dînsul, şi i-am răspuns la toate obiecţiunile şi întrebările, în aşa fel cum pare-se că el nici nu se aştepta; şi, după cum aveam să recunosc după aceea, toate cele păreau spre mulţumirea sa.

După cum v-am spus însă, mai era un supraveghetor pe aceeaşi plantaţie, care, deşi nu-mi era cu nimic superior, îndeplinea totuşi o muncă mai grea decît a mea ; căci sarcina lui era să supravegheze împachetarea tutunului şi fie să-l predea pe bordul goeletelor fie să facă altceva cu el, după cum primea ordine de la stăpîn, precum şi să scoată mărfuri englezeşti de la magazia cea mare, aflată pe cealaltă plantaţie, din cauză că plantaţia aceea era mai aproape de ţărmul mării ; pe scurt, el ţinea socotelile.

Acest supraveghetor, om cinstit şi corect, n-a făcut nici o plîngere că treaba căzută în grija mea ar fi fost neglijată sau ceva de felul ăsta, deşi stăpînul s-a interesat la el, amănunt cu amănunt.

Dar trebuie să spun că pe cînd mergea el aşa călare prin plantaţie, a ajuns şi la locul unde erau pedepsiţi de obicei lucrătorii ce săvîrşiseră vreo greşeală ; şi a dat acolo peste doi negri cu mîinile legate la spate, fiind, ca să spunem aşa, osîndiţi ; cînd s-a apropiat stăpînul, ei au căzut în genunchi şi i-au făcut semne vrednice de milă, ca să-i ceară îndurare.

— Vai, vai ! a rostit el, întorcîndu-se înspre mine, de ce m-ai adus pe aici ? Mie nu-mi plac asemenea spectacole, acuma cum naiba să scap ? Trebuie să-i iert ; dar spune-mi, rogu-te, ce-au făcut ?

I-am înşirat greşelile pentru care se aflau aduşi acolo ; unul dintre ei furase o sticlă cu rom şi se îmbătase, iar după ce s-a îmbătat, făcuse o mulţime de boroboaţe şi încercase cu o rangă să spargă capul unuia dintre servitori ; celălalt evitase însă lovitura ei, pocnindu-l pe negru peste călcîie, pusese laba pe el şi-l adusese prizonier acolo unde se găsea şi unde a stat de altminteri şi peste noapte ; şi i-am adus la cunoştinţă stăpînului că urma să fie biciuit în ziua aceea şi în următoarele trei zile de cîte două ori pe zi.

— Şi-ai putea să fii atît de crud ? m-a întrebat Înălţimea sa ; păi bine, dar l-ai omorî pe biet nenorocitul ăsta ; şi astfel,

pe lîngă sîngele de care ar trebui să dai seamă, m-ai păgubi şi pe mine de un negru viguros, care mă costă cel puţin treizeci sau patruzeci de lire, şi ai revărsa ruşinea asupra întregii mele plantaţii ; ba, mai mult decît atît, ca răzbunare, unii dintre ceilalţi ar fi în stare să mă ucidă, fireşte, dacă le-ar sta în putinţă.

— Înălţimea voastră, i-am spus, dacă indivizii ăştia nu sînt ţinuţi în frîu prin violenţă, cred că sînteţi convins că nu se poate face nimic cu ei ; iar pe plantaţiile dumneavoastră se spune despre mine că am fost mai curînd batjocura decît groaza lor, din pricină că nu i-am tratat aşa cum o meritau ; şi eram chiar hotărît să devin mai aspru, oricît ar fi lucrul ăsta împotriva firii mele, numai ca slujba dumneavoastră să nu aibă de suferit din cauza unei indulgenţe nelalocul ei ; de aceea, chiar dacă l-aş fi bătut pînă l-aş fi omorît...

— Stai, m-a întrerupt el ; nu, nu, te rog să nu se întîmple asemenea lucruri pe pămînturile mele. Aminteşte-ţi, tinere, că ai fost şi tu sclav ; poartă-te aşa cum ai recunoaşte că ar fi drept să fii tu tratat dacă te-ai afla în locul unuia dintre aceştia şi întotdeauna mai adaugă şi un pic de îndurare. Este ceea ce doresc eu, iar consecinţele faptului de a fi fost prea blînd, pe acelea lasă-le pe socoteala mea.

Era tocmai ce puteam să-mi doresc şi chiar mai mult decît atîta, deoarece întîmplarea avusese loc în public şi o auziseră urechile mai multora, atît negri cît şi sclavi albi, precum şi cei care mă acuzaseră fără să ştiu.

— Supraveghetorul ăsta e un cîine de om, l-am auzit rostind despre mine pe unul din albii din spate ; l-ar fi biciuit pe bietul Cap-de-glonţ (aşa îi ziceau ei negrului care urma să fie pedepsit), dacă nu s-ar fi întîmplat să vină Înălţimea sa chiar astăzi.

Totuşi, eu am stăruit asupra marii vinovăţii a negrului şi asupra pericolului pe care-l aducea o asemenea îndurare, am exagerat puţin necesitatea de a se da asemenea pilde.

— Bin, bine, a grăit stăpînul nostru, aşa să faci data viitoare, dar nu acum.

Iar eu n-am mai spus nimic.

Greşeala celuilalt negru era neînsemnată în comparaţie cu a primului ; iar Înălţimea sa a mers înainte, vorbind cu mine şi eu l-am urmat, pînă am ajuns şi am intrat o dată cu dînsul ; după ce se odihnise puţin, Înălţimea sa m-a chemat la el şi,

nelăsîndu-i să se apropie pe învinuitorii mei, înainte de a-mi auzi apărarea, a început astfel :

STĂPÎNUL : Ascultă tinere, trebuie să stau puţin de vorbă cu tine. Lumea se plînge de purtarea ta, de cînd te-am pus ca să supraveghezi această plantaţie ; credeam că sentimentul datoriei pe care o ai faţă de mine nu-mi va da griji privitoare la hărnicia şi credinţa ta.

JACK : Îmi pare foarte rău că v-au venit plîngeri împotrivă-mi, deoarece datoria pe care o am faţă de Înălţimea voastră şi pe care v-o mărturisesc fără urmă de umbrire, mă leagă într-adevăr de interesele dumneavoastră în cel mai puternic mod cu putinţă ; şi chiar dacă am greşit în treburile mele, sînt sigur că intenţionat nu am neglijat nimic.

STĂPÎNUL: Bine, eu n-am să te pedepsesc fără să te ascult, şi de aceea te-am chemat acum să-ţi vorbesc despre asta.

JACK : Mulţumesc, plin de umilinţă, Înălţimii voastre ; dar am şi eu o cerere şi anume, să ştiu de ce sînt învinuit şi, dacă binevoiţi, şi cine sînt învinuitorii mei.

STĂPÎNUL : Primul lucru îl vei auzi şi acesta este şi motivul pentru care vreau să stau de vorbă cu tine în particular ; iar dacă va fi nevoie să discutăm mai mult, ai să-ţi cunoşti şi acuzatorii. Lucrul de care eşti acuzat vine în contradicţie cu cel pe care l-am văzut chiar mai adineauri şi de aceea, tu şi cu mine trebuie să ajungem împreună la o nouă înţelegere privitoare la asta, căci am crezut că eram eu mai şiret decît tine, iar acum cred că tu ai fost mai şiret ca mine.

JACK : Sper că Înălţimea voastră nu veţi fi jignit, dacă vă spun că nu vă înţeleg bine.

STĂPÎNUL : Cred că nu mă înţelegi ; hai, spune-mi cinstit, chiar aveai de gînd să-l biciuieşti de două ori pe zi, timp de patru zile, pe biet negrul ăla, adică să-l omori în bătaie, căci asta ar fi însemnat pe şleau în cele din urmă.

JACK : Dacă-mi daţi voie să ghicesc, stăpîne, cred că ştiu ce învinuiri s-au adus împotriva mea ; cred că Înălţimii voastre i s-a povestit că am fost prea blînd cu negrii şi cu ceilalţi servitori ; şi că atunci cînd au meritat să fie trataţi cu asprimea obişnuită acestei ţări, eu nu i-am pedepsit nici pe jumătate din cît meritau ; şi că din această pricină ei n-ar avea grijă de treburile dumneavoastră, iar plantaţia aceasta nu este bine îngrijită şi alte lucruri de acest fel.

STĂPÎNUL : Aşa e, ai ghicit fără greş ; continuă !

JACK : Prima parte a învinuirii o recunosc, dar ultima — nu ; şi cer Înălţimii voastre să mă controleze cît mai amănunţit, în tot ceea ce am făcut.

STĂPÎNUL : Dacă într-adevăr ceea ce ai afirmat în ultima parte ar fi aşa, aş fi bucuros să se întîmple şi cele de mai înainte ; deoarece ar fi pentru mine o nesfîrşită satisfacţie ca — fără a mi se neglija interesele şi fără a mi-se pune în pericol siguranţa — aceşti bieţi nenorociţi să poată fi trataţi omenos ; căci, prin firea mea, eu urăsc cruzimea, este lucrul cel mai nesuferit şi care mă tulbură cel mai mult în buna mea stare.

JACK : Recunosc sincer, stăpîne, că la început era cu neputinţă pentru mine să mă hotărăsc la acest îngrozitor lucru. Cum aş fi putut eu, care de-abia ieşisem de sub teroarea biciului şi care doar cu o zi înainte fusesem nu altceva decît un biet sclav despuiat şi nenorocit, ceea ce a doua zi puteam fi din nou ; cum aş fi putut folosi această (şi am arătat către o cravaşă) armă îngrozitoare pe carnea dezgolită a semenilor mei, care-şi împart cu mine sclavia ? Chiar şi atunci, Înălţimea voastră, cînd sentimentul de datorie făcea ca măsura aceasta să fie absolut necesară din partea mea, nu puteam recurge la ea decît cu cea mai mare repulsie. Vă implor să mă iertaţi dacă firii mele îi-i dată o asemenea blîndeţe, încît deşi poate că ar fi potrivit a mă chema sluga dumneavoastră, nu mă dovedesc în stare a fi călău.

STĂPÎNUL : Bine, dar atunci cum s-ar putea să mi se aducă la îndeplinire treburile ? Şi cum e de stăpînit această cumplită încăpăţînare a sclavilor, despre care mi se povesteşte că nu poate fi altfel ţinută în frîu, ca ei să nu se lase pe tînjeală sau chiar să treacă de la obrăznicie la revoltă ?

JACK : Răspunsul mă poartă, stăpîne, către cea de a doua parte a apărării mele ; şi aici sper că Înălţimea voastră va binevoi să-i cheme pe învinuitorii mei, fiindcă astfel vă veţi da osteneala să vă formaţi o cît mai exactă privire generală asupra plantaţiei dumneavoastră şi să vedeţi ori să-i lăsaţi să vă arate ei, de faţă cu mine, dacă într-adevăr a fost neglijat ceva, dacă interesele dumneavoastră au avut sau nu de suferit, sau dacă negrii ori ceilalţi servitori ai dumneavoastră sînt mai puţin bine struniţi decît erau înainte ; vă veţi convinge dacă nu cumva dimpotrivă, chiar eu sînt cel care a găsit fericitul secret de a menţine ordinea, îngrijindu-mă de

toate treburile plantației, iar asta cu hărnicie și fără vreo zăbavă în nimic, sclavii fiind ținuți la respect, firea lor adusă la supunere, iar siguranța și pacea familiei dumneavoastră păstrate în netulburare, la fel de bine prin aceste mijloace blînde ca și altă dată prin cele aspre, prin pedepsele moderate de acum ca și altă dată prin tortură și barbarie, prin respectul cuvenit unei rînduieli drepte ca și prin groaza față de chinurile cele mai de neîndurat, și, sper că auzind Înălțimea dumneavoastră adevărul, nu-mi va mai pune în sarcină acest mare păcat.

STĂPÎNUL : Nu, ce-i drept ; în cazul ăsta, cel mai potrivit administrator pe care l-am avut vreodată în slujba mea ai fi tu ; însă cum se potrivește atunci cruda sentință pe care ai pronunțat-o împotriva bietului ins care se află acolo, în țarcul condamnaților, și care ar fi urmat să fie biciuit de opt ori în patru zile, cu toate afirmațiile tale celelalte ?

JACK : Foarte bine, domnule ; în primul rînd, el rămîne astfel sub crîncena apăsare a fricii de pedeapsă, o atît de severă pedeapsă cum nu a mai primit nici un negru înaintea sa ; pe păcătosul ăsta, cu voia dumneavostră, aveam de gînd să-l slobozesc mîine, fără a fi de loc biciuit, însă numai după ce voi fi stat de vorbă cu el într-un anumit fel despre greșeala comisă, trezind în mintea sa un simț al valorii iertării ; iar dacă asta va face din el un mai bun sclav decît ar izbuti cea mai neînduplecată biciuire, atunci presupun că veți admite că am cîștigat un punct.

STĂPÎNUL : Da, dar ce se întîmplă dacă n-o să iasă așa ? Căci indivizii ăștia nu au nici o urmă de simț al recunoștinței.

JACK : Asta, domnule, din pricină că nu sînt niciodată iertați ; dacă au făcut o greșeală, ei nu știu niciodată ce este îndurarea, și atunci pentru ce ar avea să fie recunoscători ?

STĂPÎNUL : Ai dreptate, într-adevăr ; devreme ce nu li s-a arătat îndurare, nu au de ce să se simtă îndatorați.

JACK : Afară de asta, Înălțimea voastră, dacă s-a întîmplat uneori ca ei să fie lăsați în pace, lucru foarte rar dealtminteri, nu li s-a spus și pentru ce, și nici cum stau lucrurile ; nu-și bate nimeni capul cu ei ca să le imprime în minte ideea recunoștinței, să le spună ce bunăvoință li s-a arătat și la ce sînt îndatorați prin asta, ori ce-ar putea cîștiga pînă la urmă prin ea.

STĂPÎNUL : Dar crezi că un asemenea procedeu ar merge ? Le-ar face oare vreo impresie ? Tu cauţi să te convingi că aşa ar fi, dar vezi bine că asta este împotriva ideilor înrădăcinate în toată ţara asta.

JACK : S-ar putea să existe aici şi unele greşeli sau păcate publice, ori cu caracter naţional, iar ăsta este unul din ele.

STĂPÎNUL : Ai făcut încercarea ? Nu poţi spune că este o greşeală, pînă ce nu ai încercat-o şi nu ai putut dovedi că aşa este.

JACK : Întreaga dumneavoastră plantaţie este o pildă a încercării mele. Chiar şi cel pe care l-aţi văzut, n-ar fi săvîrşit niciodată aiurerile pe care le-a săvîrşit, dacă nu i se urca romul la cap şi nu şi-ar fi ieşit astfel din fire ; aşa că de fapt, singura vinovăţie pentru care ar trebui să-l pedepsesc ar fi că a furat o sticlă de rom şi că a băut-o pînă la fund ; în care caz, ca şi Noe, sigur este că el nu i-a cunoscut tăria, iar după ce i s-a urcat la cap a fost ca un zăltat care delira şi nu ştia ce mai face ; cît pentru tot restul, el merită mai curînd milă decît pedeapsă.

STĂPÎNUL : Ai dreptate, cu siguranţă că ai dreptate, iar dacă vei reuşi să pui în practică ideile tale, atunci eşti un om cum rar se-ntîlneşte. Eu aş dori să faci încercarea într-un caz special, pe un anumit negru, ca să pot vedea şi eu rezultatele ; aş oferi cinci sute de lire să văd că sistemul ăsta dă roade bune.

JACK : Nu caut altceva, stăpîne, decît favoarea dumneavoastră şi mulţumirea de a vă face un serviciu ; am să vă arăt o asemenea pildă chiar printre negrii dumneavoastră, şi întreaga plantaţie vă va fi martoră.

STĂPÎNUL : Faci să mi se umple inima de bucurie, Jack, auzindu-te ; dacă poţi reuşi ca sistemul acesta să dea roade, apoi ai cuvîntul meu, nu numai că am să-ţi redau libertatea, dar am să fac om din tine pe lumea asta, cît vei trăi.

Atunci, cu o plecăciune plină de respect, i-am relatat următoarea poveste :

— Trăieşte aici, pe plantaţie, stăpîne, un negru care a fost servitorul dumneavoastră timp de mai mulţi ani înainte de a veni eu ; el a săvîrşit o greşeală fără prea mare importanţă în sine, dar putea ieşi mai rău, dacă ar fi continuat ; eu însă am poruncit să fie adus la locul obişnuit şi l-am legat aşa cum sînt ei îndeobşte legaţi pentru pedeapsă, şi i s-a spus că va fi

biciuit şi pus la saramură într-un chip cumplit. După ce exercitasem asupra minţii lui impresia cuvenită despre groaznica pedeapsă ce-l aştepta, şi cînd am socotit că era îndeajuns de umilit, am intrat înăuntru şi am dat ordin să fie scos afară, exact aşa cum se procedează cu negrii în asemenea ocazii, cînd sînt duşi la pedeapsă ; după ce a fost dezbrăcat şi legat, i s-au dat două lovituri de bici, cu adevărat foarte crude, apoi am strigat la ei să oprească.

„Opriţi!" le-am spus celor doi executori, care tocmai începuseră să lovească în bietul om. „Opriţi ! am strigat, lăsaţi-mă să stau de vorbă cu el."

Aşa că negrul a fost dezlegat ; apoi am început să-i explic cît de binevoitor aţi fost faţă de el dumneavoastră, care eraţi stăpînul lui cel mare (aşa îl numesc negrii pe proprietarul plantaţiei, sau cel puţin aşa îi spuneau lui din pricină că era un mare om al ţinutului acela, avînd trei sau patru plantaţii întinse) ; că dumneavoastră nu-i făcuseraţi niciodată nici un rău, că v-aţi purtat totdeauna cu blîndeţe faţă de el şi niciodată nu i-aţi aplicat această pedeapsă în atîţia şi atîţia ani, deşi mai săvîrşise el cîteva greşeli şi înainte ; că era o vinovăţie grozavă faptul că furase nişte rom şi că se îmbătase pînă la nebunie cu încă doi negri (a fi beat la un negru înseamnă a fi nebun ; căci dacă fac rost de rom, sînt mai răi decît turbaţii şi în stare de orice fel de grozăvie) ; cel de care vorbeam, violase două femei negre ai căror soţi se aflau în serviciul stăpînului nostru, dar pe o altă plantaţie ; şi făcuse diferite alte bicisnicii, drept care hotărîsem să i se aplice pedeapsa aceea.

Negrul a clătinat din cap şi a făcut semne că e tare necăjit — cum se exprima el. „Şi ce-ai zice, ori ce-ai face, l-am întrebat eu, dacă l-aş convinge pe marele stăpîn să te ierte ? Am de gînd să mă duc să văd dacă pot să mă rog pentru tine". El mi-a spus că ar fi în stare să se culce la pămînt şi să mă lase să-l ucid : „Eu, zice el, alergăm să cărăm şi aducem tot ca un cîine la tine cît eu trăim". Era tocmai ocazia pe care o doream, de a încerca să aflu dacă nu cumva negrii — care au toate trăsăturile creaturilor fireşti — nu-s cumva înzestraţi şi cu un oarecare simţ al blîndeţii, dacă nu au vreun principiu de generozitate înnăscută, care pe scurt, stă la baza recunoştinţei, căci recunoştinţa este un produs al principiilor generoase.

— Îmi place începutul acestei poveşti, a rostit stăpînul meu, şi sper că ai dus experienţa mai departe.

— Da, stăpîne, experienţa a fost dusă poate chiar mai departe dacă vă închipuiţi dumneavoastră, sau decît veţi crede că ar fi fost cu putinţă într-un asemenea caz.

Dar n-am fost atît de obraznic încît să-mi asum mie meritul. De aceea, Înălţimii-sale i-am spus că-i răspunsesem negrului :

— Nu, nu, nu-ţi cer să umbli sau să alergi pentru mine, trebuie să faci toate acestea pentru stăpînul nostru cel mare, numai de la el îţi va veni toată iertarea, căci împotriva lui ai greşit şi toată recunoştinţa ta către el trebuie să se îndrepte, aşa că pentru el vei alerga, vei umbla să cari şi să aduci, cît o fi să trăieşti, aşa cum ai spus că ai s-o faci pentru mine.

— Da, cu adevărat, a spus el, şi muuuult eu face muuuult şi pentru tine (nu voia să mă lase la o parte), numai tu rogi la el pentru mie.

Aşadar, cum şi era de datoria mea, lăsînd la o parte toată recunoştinţa pe care mi-o promitea, am trecut-o pe seama dumneavoastră ; i-am spus că eu ştiam că dumneavoastră sînteţi tare milostiv şi voi căuta să vă conving, dacă am să pot ; i-am făgăduit astfel că am să merg la dumneavoastră şi că el nu va mai fi biciuit pînă mă întorc eu.

— Dar ia seama, tu, Mouchat, am adăugat (aşa îl chema pe negru : Mouchat), cînd am venit eu aici mi s-a spus că nu-i chip să vi se arate vreo urmă de blîndeţe vreunuia dintre voi, negrii ; pentru că, atunci cînd vă cruţăm de biciuire, rîdeţi de noi şi deveniţi şi mai răi.

El s-a uitat la mine foarte serios şi a spus :

— Vai, asta nu aşa ; stăpînii zice aşa, dar nu aşa este, nu aşa zăăău, zăăău ; şi astfel a lungit-o încă mult timp.

JACK : Atunci stăpînii de ce cred asta ? Desigur că ei or fi încercat-o cu voi şi s-au convins.

NEGRUL : Nu, nu, ei nu cercat, numa zice, dar nu cercat.

JACK : Totuşi, eu îi aud pe toţi că aşa spun.

NEGRUL : Eu ţie spune adevărul ; ei nu au nici un îndurare, ei bat noi crud, ei toţi crud, niciodată nu arătat un îndurare. Cum spune ei că noi nu este mai bun ?

JACK : Păi cum, ei nu vă cruţă niciodată ?

NEGRUL : Stăpîne, eu vorbeşte adevăr ; ei niciodată nu dă un îndurare, ei mereu biciuul, biciuul, doboară pămînt, toţi

ei crud ; negrul atunci om mult mai bun este, el face muncă mult mai bun atunci, dar ei nu dau nici un îndurare.

JACK : Şi cum, ei nu vă arată pic de milă niciodată ?

NEGRUL : Nu, niciodată ; nu, niciodată ; crud, mai rău de cum biciuui cal, mai rău decît biciuui cîine.

JACK : Şi crezi oare că ar fi negrii mai buni dacă stăpînii ar fi îndurători ?

NEGRUL : Da, da, negrul mult mai bun este dacă ei dau un îndurare ; cînd ei biciuui, biciuui, negrul mult plînge, mult ură, ar ucide dacă ar ave puşca ; dar cînd milă, atunci negrul le spune mare mulţumire, şi munceşte cu drag, şi face mult muncă, pentru că el bun stăpîn la ei este.

JACK : Stăpînii spun însă că nu, că voi rîdeţi de ei şi vă bateţi joc de dînşii atunci cînd vă arată milă.

NEGRUL : Cum zic ei că dat milă ! ei nu dat un îndurare niciodată, eu nu văzut pe ei dat la negru îndurare de cînd eu trăit.

— Şi acum, domnule, am urmat către stăpînul meu, dacă o fi aşa, atunci supraveghetorii procedează de fapt contrar înclinaţiilor dumneavoastră, căci eu văd că dumneavoastră nu sînteţi decît prea plin de milă pentru cel nenorocit ; asta am constatat-o chiar în cazul meu ; şi presupun că aţi prefera ca treburile dumneavoastră să se facă mai degrabă din dragoste, decît de frică, fără ca sclavii dumneavoastră să fie făcuţi să sîngereze pentru orice fleac, dacă s-ar putea ; pe baza acestei presupuneri, aşadar, am procedat cu Mouchat după cum veţi auzi.

STĂPÎNUL : N-am întîlnit niciodată ceva asemănător, de cînd am eu plantaţii, adică de mai bine de patruzeci de ani ; sînt încîntat de această poveste ; continuă, mă aştept la o concluzie plăcută.

JACK : Concluzia, stăpîne, cred că va fi tot atît de mult spre satisfacţia dumneavoastră, ca şi începutul povestirii ; căci ea a corespuns în toate privinţele aşteptărilor mele şi va corespunde şi aşteptărilor dumneavoastră ; şi vă va arăta cum aţi putea fi slujit cu credinţă, dacă aţi avea plăcerea, căci este sigur că acum nu sînteţi slujit astfel.

STĂPÎNUL : Nu, ce-i drept, cei ce mă slujesc o fac doar aşa cum l-ar sluji pe dracu', de frică să nu se aleagă din partea mea cu vreun rău ; dar este cu neputinţă ca o fiinţă luminată la minte să fie mulţumită cu un astfel de serviciu ; mie-mi dis-

place cumplit, numai că nu știu cum să pot obține altfel de servicii.

JACK : Este ușor, stăpîne, să vă arăt că puteți fi slujit pe temeiul unor mai bune principii și, în consecință, să fiți mai bine slujit, într-un chip care să vă dea mai multă satisfacție ; iar eu îndrăznesc să risc a vă convinge de spusele acestea.

STĂPÎNUL : Bine, continuă deci povestea.

JACK : După ce-i vorbisem astfel lui Mouchat, l-am prevenit : „Bine, Mouchat, o să văd cum te vei purta după aceea, dacă-l conving pe marele nostru stăpîn să fie îndurător cu tine de data aceasta."

NEGRUL : Da, ai să văd, tu muult ai să văd, muult ai să văd.

După asta am strigat să mi se aducă la iuteală calul și am dispărut de lîngă el, prefăcîndu-mă că plecasem călare pînă la dumneavoastră, care erați — după cum mi s-a spus — în plantația de alături ; și după ce am lipsit vreo patru sau cinci ore, m-am întors și am stat iar de vorbă cu el, spunîndu-i că vă așteptasem și că dumneavoastră auziserăți de greșeala lui și erați foarte supărat, hotărîndu-vă să dați ordin ca el să fie pedepsit sever, drept pildă pentru toți ceilalți negri de pe plantație ; dar că eu vă povestisem cît era de pocăit și cît de bun va fi dacă ați vrea ca de data aceasta să-l iertați ; și i-am spus că reușisem în cele din urmă să vă conving. Dar dumneavoastră îmi spuseserăți ce povesteau toți oamenii despre negri ; cum că a le arăta îndurare însemna să-i faci să creadă că nu ești niciodată într-adevăr serios față de ei, și că nu faci altceva decît să te ții de fleacuri și să te joci cu dînșii. Totuși, v-am povestit ce făgăduise el despre sineși, cum spusese că nu era adevărat ce se vorbea despre negri, ci doar că așa voiau să răspîndească vorba oamenii albi, dar că albii nu puteau ști adevărul, deoarece ei refuzaseră totdeauna a le arăta vreo îndurare, și deci nu-i puseseră niciodată la încercare ; în sfîrșit, că eu reușisem a vă îndupleca să fiți îndurător, ca să vedeți în ce măsură blîndețea ar putea avea aceeași putere de convingere ca și cruzimea. Și acum, Mouchat, i-am dat eu de veste, ți se va da drumul ; te rog să-l faci pe marele nostru stăpîn să se convingă într-adevăr că eu nu l-am mințit.

Așa că am poruncit să fie dezlegat, i-am oferit o dușcă de rom din sticla mea de buzunar și am ordonat să i se dea ceva de mîncare.

Iar cînd a fost dezlegat, Mouchat a venit la mine şi a îngenuncheat în faţa mea şi mi-a îmbrăţişat picioarele şi şi-a lipit capul de pămînt şi hohotea în lacrimi, plîngea ca un copil care fusese bătut, dar de vorbit nu putea vorbi pentru nimic în lume şi a continuat astfel multă vreme. Aş fi vrut să-l ridic, dar el nu voia să se ridice ; şi eu plîngeam la fel de tare ca şi el, căci nu puteam îndura să văd un biet nenorocit zăcînd la pămînt la picioarele mele, eu care pînă atunci fusesem doar un sclav ca şi el. În cele din urmă, dar nu înainte de un sfert de oră, l-am hotărît să se ridice în picioare şi l-am ascultat vorbindu-mi astfel : „Eu mult ştie bun marele stăpîn, muult bun tu stăpîn, eu moare pentru el, el aşa muult bine făcut la mine".

Atunci i-am spus să plece şi l-am poftit să se ducă la nevasta lui (căci era căsătorit) şi să nu lucreze în după-amiaza aceea ; dar în timp ce se îndepărta, l-am chemat înapoi şi i-am vorbit astfel :

— Acum, Mouchat, tu vezi că oamenii albi pot arăta şi îndurare, de azi încolo tu trebuie să le povesteşti tuturor negrilor ce se spune despre ei, cum că negrii nu respectă nimic altceva decît biciul ; şi că dacă sînt trataţi cu blîndeţe se fac mai răi, nicidecum mai buni ; şi că ăsta este motivul pentru care albii nu le arată negrilor nici o îndurare ; iar tu să-i convingi că ar fi mult mai bine trataţi şi mai cu blîndeţe dacă ei s-ar arăta la fel de îmbunaţi pentru îndurarea primită, pe cît de umili sînt după tortură ; şi vezi dacă poţi înrîuri asupra inimii lor.

— Eu merge, eu merge, mi-a făgăduit el, şi mult vorbeşte la ei ; ei mult veseli vor fi, cum eu, şi face muncă mare ca să fie bun trataţi de stăpîn mare.

STĂPÎNUL : Ei da, da, însă ce dovadă ai tu acum despre această recunoştinţă mereu amintită ; ai constatat după aceea vreo schimbare printre ei ?

JACK : Ajung numaidecît şi la partea asta, Înălţimea voastră. Cam la o lună după aceea, am făcut să se răspîndească prin toată plantaţia un zvon, cum că eu greşisem ceva împotriva dumneavoastră, marele stăpîn, şi că fusesem dat afară de pe plantaţie, urmînd să fiu spînzurat. Înălţimea voastră ştie că, nu e mult de atunci, m-aţi trimis într-o zi pentru nişte treburi personale ale dumneavoastră, undeva pe rîul Potuxent, aşa că am lipsit douăsprezece zile ; atunci am folosit prilejul ca să fac

să se răspîndească printre negri zvonul de care vă spuneam, numai spre a vedea reacţia lor.

STĂPÎNUL : Cum ? Pentru ca să vezi cum avea s-o ia Mouchat ?

JACK : Da, domnule, şi într-adevăr rezultatul a fost pentru mine ceva uluitor ; bietul om n-a crezut pe loc, dar văzînd că eu continuam să lipsesc, s-a dus la primul supraveghetor şi, stînd în picioare la uşa lui, nu scotea o vorbă, dar arăta ca un neghiob de băiat de zece ani. După cîtva timp, supraveghetorul-şef a ieşit afară şi, văzîndu-l că tot mai stătea acolo, la început n-a spus nimic, presupunînd omul că fusese trimis probabil să facă vreun comision ; dar observînd pînă la urmă că împietrise ţintuit locului şi că se afla încă în aceeaşi poziţie şi în acelaşi loc tot timpul cît s-a învîrtit el cu treburi încolo şi încoace, de vreo două sau de trei ori, numai ce se opreşte brusc la un moment dat în dreptul său şi-l întreabă :

— Tu ce doreşti, de-ai înţepenit aici fără treabă de atîta vreme ?

— Eu vorbeşte, eu zice ceeva, a răspuns el.

Atunci supraveghetorul s-a gîndit că era pe punctul de a face vreo descoperire şi a început să-l asculte ce vrea să spună.

— Ce voiai să-mi spui ? îl întrebă.

— Eu ziiçee rog, unde-i ălalant stăpîn ?

Căuta a-i da de înţeles că voieşte să întrebe unde eram eu.

— Ce alt stăpîn vrei să spui ? face supraveghetorul. Cum, tu vrei să stai de vorbă cu stăpînul cel mare ? Nu se poate să vorbeşti cu el ; rogu-te, lămureşte-mă pe mine, cam ce treabă ai, nu mi-o poţi spune mie ?

— Nu, nu, eu nu vorbeşte la stăpîn mare, la stăpîn ălalant, i-a explicat Mouchat.

— Care, Colonelul ? îl întrebă iar supraveghetorul.

— Da, da, Colonelul, a dat el din cap.

— Cum adică, nu ştiai că el urmează să fie spînzurat mîine, îi anunţă vestea supraveghetorul-şef, pentru că l-a supărat pe marele nostru stăpîn ?

— Da, da, oftează Mouchat, eu ştiie, eu ştiie, dar eu doresc vorbiit, doresc spus ceva.

— Bine, ce voiai să-i spui ? îl iscodeşte supraveghetorul-şef.

— Vai ! eu nu lasă pe el face supărare la marele stăpîn ; şi spunînd-o, a îngenunchеat în faţa funcţionarului.

— Ce te-a apucat ? l-a întrebat acesta ; îţi spun că el trebuie să fie spînzurat.

— Nu, nu, a răspuns, stăpînul nu spînzurat la el, eu îngenunchezi pentru el la stăpînul mare.

— Tu să îngenunchezi pentru el ! a făcut supraveghetorul, dar ce crezi tu, că stăpînul cel mare o să se uite la tine ? El l-a supărat pe marele nostru stăpîn şi trebuie să fie spînzurat, îţi spun ; ce crezi tu că poate să însemne rugatul tău !

NEGRUL : Vai ! eu rogi, eu rogi, stăpîn mare pentru el.

SUPRAVEGHETORUL : De ce, ce te-a apucat, de vrei să te rogi pentru el ?

NEGRUL : Vai ! el ruugat stăpîn mare pentru mine, acum eu rogi pentru el ; stăpîn mare muult bun ; muult bun, el iertat la mine cînd stăpîn ălălant ruugat ; acum el iartă la el cînd eu rogi pentru stăpîn ălălant.

SUPRAVEGHETORUL : Nu, nu ; nu poţi face nimic cu rugatul tău ; vrei să te spînzure pe tine în locul lui ? Dacă da, atunci asta s-ar cam putea.

NEGRUL : Da, da, eu vrei spînzur pentru biet stăpîn care rugat pentru mine ; Mouchat vrei spînzurat, stăpîn mare poate spînzurat la mine, biiciuit la mine, orice, ca să scapi biet stăpîn care rugat la mine, da, da, zău, da.

SUPRAVEGHETORUL : Vorbeşti serios, Mouchat ?

NEGRUL : Da, zău, eu ziice adevăr, stăpîn mare va ştiie, eu ziice adevărul, căci el va vede că om alb spînzură Mouchat ; biet negru Mouchat fi spînzurat, fi biiciuit, orice pentru biet stăpîn care rugat pentru mine.

Spunînd acestea, plîngea sărmanul de el de ţi-era mai mare mila şi nici vorbă nu putea fi să i se pună la îndoială sinceritatea ; cînd deodată m-am ivit eu, căci fusesem chemat să fiu de faţă la toată această tranzacţie. La început lipsisem din casă, dar tocmai în clipa întoarcerii de la treaba la care mă trimiseserăţi dumneavoastră, tocmai atunci am auzit totul, şi, cei drept, nici supraveghetorul nici eu n-am mai putut îndura în continuare multă vreme, aşa că supraveghetorul a venit afară la mine, spunîndu-mi : „Du-te şi vorbeşte cu el, ai dovedit că un negru poate fi recunoscător ; du-te la el, a stăruit, căci eu nu mai pot să-i ţin piept. Aşa că am apărut eu şi am intrat imediat în vorbă şi l-am făcut să vadă că eram

liber ; dar auzind cum s-a purtat bietul om, Înălțimea voastră nu puteți fi decît mulțumit.

STĂPÎNUL : Povestește, rogu-te, mai departe, sînt foarte mulțumit de toate acestea ; este pentru mine un aspect cu totul nou din viața negrilor și foarte impresionant.

JACK : O bună bucată de vreme a stat pe loc, de parcă ar fi fost lovit de trăsnet și prostit ; însă, uitîndu-se mereu la mine, cu un fel de rîs, a început așa :

— Ai, ai, Mouchat vede, Mouchat nu vede, eu treaz, eu nu treaz ; nu spînzurat, nu spînzurat, el viiu adevărat, foarte viiu.

Și apoi deodată a alergat înspre mine, m-a luat în brațe de parcă aș fi fost un băiețel de zece ani, m-a săltat în spate și a alergat cu mine, pînă ce am fost silit să țip la el să se oprească ; atunci m-a așezat jos și s-a uitat iar la mine, apoi s-a apucat să țopăie în jurul meu, de parcă ar fi fost vrăjit, întocmai așa cum i-ați văzut și dumneavoastră dănțuind în jurul nevestelor și copiilor lor, cînd sînt foarte veseli.

Ei bine, apoi a început să-mi vorbească și mi-a povestit ceea ce i se spusese, cum că urma să fiu spînzurat.

— Bine, Mouchat, l-am întrebat eu, și chiar ai fi fost împăcat să te spînzure în locul meu ?

— Da, da, mi-a răspuns, eu vrei cu adevărat spînzuurat, ca să scape tu.

— Dar de ce mă iubești atît de mult, Mouchat ?

— Nu ceerut tu pe mine, zice el, la stăpîn mare ? Tu saalvat mine, făcut mare stăpîn muult bun, muult blînd, nu biiciuit la mine ; eu nu uită ; eu fi biiciuit, eu fi spînzuurat, ca tu nu spînzuurat ; eu moare, ca tu nu moare ; eu nu lasă ceva rău la tine tot timp cît trăit eu.

— Acum, Înălțimea-voastră poate judeca, stăpîne, dacă blîndețea mînuită cu pricepere nu i-ar putea înmuia și supune pe acești oameni la fel de bine ca și cruzimea și dacă ei pot avea sau nu sentimente de recunoștință.

STĂPÎNUL : Dar atunci, ia spune-mi, pentru care motiv noi nu am crezut niciodată că ar putea fi așa ?

JACK : Ei, domnule, mă tem într-adevăr că Mouchat a pus degetul pe rană.

STĂPÎNUL : Și care ar fi aceea, rogu-te ? Crezi oare că am fost prea cruzi ?

JACK : Cred că niciodată nu li s-a arătat nici un pic de îndurare ; că niciodată noi nu am încercat să vedem dacă ar fi recunoscători sau nu ; că dacă făceau o greşeală, niciodată nu erau cruţaţi, ci pedepsiţi cu cea mai aspră cruzime ; aşa că ei nu aveau nici un alt motiv, nici un alt sentiment pe baza căruia să acţioneze, decît teama, care în mod necesar aducea cu ea şi ura ; dar am convingerea că dacă s-ar folosi faţă de dînşii mila, negrii ar sluji cu dragoste la fel ca şi alţi sclavi. Natura este aceeaşi şi raţiunea stăpîneşte cu cumpănire mintea făpturilor toate ; dar, deoarece niciodată n-au fost lăsaţi să guste ce este îndurarea, ei nu ştiu cum să se poarte cu iubire faţă de noi.

STĂPÎNUL : Sînt convins că aşa este ; dar acum, te rog să-mi spui tu cum ai aplicat acest principiu faţă de acei bieţi negri, care zac deocamdată legaţi acolo unde i-am văzut azi, cînd singur i-ai sortit unei pedepse atît de crude, aceea de a fi biciuiţi zilnic de cîte două ori, timp de patru zile în şir ; asta înseamnă că le arăţi îndurare ?

JACK : Metoda mea nu s-a schimbat ; iar dacă aveţi bunăvoinţa de a vă interesa de la domnul... celălalt slujitor al dumneavoastră, vă veţi încredinţa asupra afirmaţiilor mele, căci eu cu el am căzut de acord asupra unor măsuri asemănătoare acelora luate şi faţă de Mouchat ; anume ca întîi să-i îngrozim, să-i umplem de o nemaipomenită groază şi nelinişte, făcîndu-i să se aştepte la cea mai crudă pedeapsă de care au auzit ei vreodată şi, prin asta, să sporim valoarea tertării lor, care urmează să vină ca din partea dumneavoastră, dar nu fără o mare intervenţie chipurile din partea noastră. Apoi, ar urma ca eu să stau de vorbă cu ei şi să le modelez înţelegerea, spre a face ca îndurarea ce li se arăta să pătrundă adînc în minţile lor şi să le lase nişte sentimente durabile ; să le arăt ce înseamnă recunoştinţa, care este preţul unei obligaţii şi alte asemenea lucruri, aşa cum am făcut-o cu Mouchat.

STĂPÎNUL : Acesta şi este răspunsul meu ; desigur, metoda folosită de tine e nimerită şi vreau să mergi înainte cu ea, căci personal nu doresc nimic mai mult din partea cerului decît ca toţi negrii mei să mă servească din recunoştinţă pentru blîndeţea ce le-o arăt. Urăsc să fiu temut ca un leu ori ca un tigru ; ar fi o violenţă împotriva firii mele, oricum aş

lua-o, şi ăsta e lucrul cel mai neplăcut din lume pentru un spirit generos.

JACK : Dar, stăpîne, s-ar putea să nu mă credeţi, totuşi, că întocmai aşa aveam de gînd să procedez faţă de acei bieţi oameni ; deaceea vă şi implor trimiteţi după domnul... ca să vă spună şi el cum intenţionam să procedăm, şi aceasta chiar înainte de a apuca să vorbesc eu cu el.

STĂPÎNUL : Dar ce motiv aş avea să mă îndoiesc de spusele tale ?

JACK : Sper într-adevăr să nu aveţi nici unul, dar eu aş fi totuşi foarte mîhnit dacă dumneavoastră m-aţi crede în stare să execut o asemenea sentinţă, pronunţată — recunosc — împotriva lor ; şi nu există nicio altă cale decît aceea propusă de mine pentru a clarifica definitiv care este adevărul faptelor mele.

STĂPÎNUL : Bine, văd că dai atîta importanţă acestui lucru, încît am să-l chem.

(Celălalt administrator a fost chemat şi stăpînul poruncindu-i să povestească anume ce măsuri ne înţeleseserăm între noi ca să luăm pentru pedepsirea şi strunirea acelor negri, omul a înşirat exact ceea ce spusese şi Jack mai înainte).

JACK : Sper, stăpîne, că în sfîrşit acum sînteţi nu numai convins de adevărul mărturisirilor mele cu privire la mijlocul asupra căruia noi căzuserăm de acord, ci şi de faptul că metoda este foarte potrivită şi, probabil, corespunzătoare scopului care vă convine.

STĂPÎNUL : Da, sînt pe deplin satisfăcut şi voi fi bucuros să văd dacă planul îşi va atinge scopul ; căci, după cum am spus, altceva n-ar putea fi mai plăcut pentru mine ; nimic nu mi-a răpit atît de mult din bucuria tuturor fericirilor mele, decît cruzimea revărsată în numele meu asupra trupurilor acestor bieţi sclavi.

JACK : Desigur că este greşit, stăpîne ; greşit nu numai în sensul că faptul în sine e crud şi barbar, greşit şi în sensul că este cea mai proastă cale de mînuire a oamenilor şi de aducere la îndeplinire a intereselor dumneavoastră.

STĂPÎNUL : Este şi ceea ce urăsc eu de fapt şi îmi umple sufletul de groază ; cred că dacă s-ar întîmpla să nimeresc o

dată în timp ce se aplică atari cruzimi asupra acelor biete făpturi, fie că m-aș prăbuși văzînd așa ceva, fie că m-aș înfuria și l-aș ucide pe cel care lovește, chiar dacă mi-ar spune că o face în numele meu.

JACK : Dar, domnule, îndrăznesc să cred că vă voi convinge și asupra răului pricinuit intereselor dumneavoastră ; și vă încredințez că afacerile dumneavoastră vor fi mai bine rezolvate ; plantația dumneavoastră va merge mai bine și negrii vor munci mai mult, îndemnați prin îndurare și milă, decît mînați silnic, loviți de bicele, ori scrîșnind în lanțurile unui călău fără inimă.

STĂPÎNUL : Socot că natura lucrului vorbește de la sine ; fără îndoială că așa ar trebui să fie, și eu m-am gîndit de multe ori că ar trebui, și de o mie de ori am dorit să și poată fi așa ; dar toți englezii pretind că altfel stau lucrurile și că este imposibil să-i determini pe negri să-și dea seama ce înseamnă blîndețea și-n consecință nu e de sperat că s-ar putea obține de la ei o supunere din dragoste.

JACK : Ce-i drept, domnule, s-o fi găsind ici și colo și cîte un negru lipsit de judecată, nerod și murdar din fire, cu care nu se poate sta de vorbă, neascultător și neputincios de a se purta cum se cuvine, mai ales incapabil de a ilustra principiile generoase de care vorbesc eu. Știți foarte bine și dumneavoastră că există astfel de oameni și printre albi, ca și printre negri ; altfel, de unde ar fi venit proverbul englezesc „scapă hoțul de la spînzurătoare și o să sară primul să te-omoare". Dar, domnule, dacă ne iese în cale un asemenea ins neascultător și îndărătnic, el trebuie luat mai întîi cu blîndețe, ca să-l încercăm, și numai după aceea cu pumnul și biciul, ca să-i îmblînzim năravurile, cum se spune despre cîte un cal ; și dacă nimic nu-i de folos nici așa, atunci un asemenea nenorocit trebuie vîndut și cumpărat altul în locul său, căci pacea plantației nu trebuie tulburată din pricina unui ins care are pe dracul în el ; iar dacă s-ar proceda așa, n-am nici o îndoială că toate plantațiile ar merge bine și interesele dumneavoastră ar fi îndeplinite și n-o să mai fie pe toată plantația nici un negru și nici un alt sclav care nu numai să nu vrea să lucreze pentru dumneavoastră, ci chiar să și moară pentru dumneavoastră, dacă s-ar ivi prilejul, așa cum

ați auzit că ar fi fost în stare să facă pentru mine bietul Mouchat.

STĂPÎNUL : Bine, dă-i înainte cu măsurile pe care le socotești tu bune și fie să ai norocul să reușești ; eu îți promit că te voi răsplăti din plin pentru acest lucru. Doresc foarte mult să dispară aceste cruzimi, îndeosebi de pe plantația mea ; cît despre ceilalți proprietari, lasă-i să se poarte cum vor voi ei.

CAPITOLUL X

Stăpînul meu mă eliberează şi mă aşază stăpîn pe o plantaţie — Lucrările mele ca plantator — Vechea-mi poliţă este încasată la Londra şi mi se trimite în contul ei o încărcătură de mărfuri bine alese — Cea mai mare parte din mărfuri se pierd la gura golfului — Reflecţiuni —

După ce stăpînul nostru a plecat, m-am dus la negrii care zăceau în lanţuri şi, mai întîi, am admis să li să spună că marele nostru stăpîn fusese pe acolo şi că eu îl înduplecasem ca să-i ierte, pînă cînd el a aflat care le era vinovăţia, dar după ce a aflat, spusese că greşeala lor era o greşeală atît de mare încît trebuia pedepsită ; pe lîngă asta, omul care le-a vorbit le-a atras atenţia că, după spusele marelui stăpîn, ştia el prea bine că, dacă i-ar fi iertat, pentru ei acest lucru n-ar fi însemnat altceva decît un motiv în plus de a se înrăi şi mai mult, căci negrii nu erau niciodată recunoscători că i-ai cruţat şi că nu existau alte căi pentru a-i aduce la ascultare decît asprimea.

Unul dintre acei bieţi inşi, cu mai multă minte decît celălalt, a răspuns că dacă vreun negru se va înrăi pentru că a fost tratat cu blîndeţe, apoi atunci n-au decît să-i biciuiască pînă se vor face mai buni ; dar că el n-a auzit niciodată în viaţa lui de aşa ceva, pentru că niciodată nu ştie ca vreunui negru să i se fi arătat un dram de blîndeţe.

Pomenea aşadar cam de acelaşi lucru ca şi celălalt şi, de fapt, vorbele lui nu erau decît prea adevărate, căci supraveghetorii chiar că nu cunoşteau nici un fel de îndurare ; şi

aceea idee că negrii n-ar putea fi stăpîniți altfel decît prin cruzime dăduse încuviințare pornirii atîtora ca să nu încerce niciodată cu ei o altă metodă.

Și iarăși, dacă din cînd în cînd fuseseră struniți cu o mînă ceva mai slabă, nici lucrul ăsta nu se făcuse cu discreție sau ca un semn de îngăduință față de ei, și o asemenea purtare nu fusese nici ea însoțită de discuții care să-i convingă pe negri de natura și de motivele procedeului și să li se arate ce erau datori să facă și ei, în schimb ; ci totul era poate un simplu efect al neglijenței, proastei conduceri sau lipsei de interes și de sîrguință în treburile plantației ; ori, atunci, nici o mirare că negrii profitau de acest fapt.

Ei bine, am dus mai departe strădania de a-i lămuri pe cei doi negri, așa cum încercasem și cu Mouchat, încît nu e nevoie să mai repet toate cele în amănunt ; închei spunîndu-vă că negrii au fost eliberați cu nesfîrșite dovezi de recunoștință și mulțumiri din partea lor, ajungîndu-se pînă la toate neașteptatele izbucniri de bucurie obișnuite la astfel de oameni în asemenea ocazii ; iar recunoștința lor, a celor iertați, a fost atît de mare, încît s-au arătat continuu, mai apoi, cei mai credincioși și mai harnici sclavi de pe toată plantația, exceptîndu-l bineînțeles pe Mouchat.

Și am ținut eu astfel mai departe frînele plantației, întru totul spre satisfacția stăpînului ; nu trecuse nici un an, că în lungul și latul plantației aproape că nu mai era cunoscută pedeapsa, dacă e să trecem desigur peste cazul cîtorva flăcăiandri, incapabili să tresară sufletește în fața unui tratament bun ; totuși, mai tîrziu, au ajuns chiar ei să-și dea seama de diferență.

Iar la cîtva timp după convorbirea pe care v-am povestit-o, stăpînul nostru cel mare, cum îl numeam, a trimis din nou după mine, de data asta m-a poftit chiar la locuința lui și mi-a spus că primise răspuns din Anglia de la prietenul său, căruia îi scrisese în legătură cu polița mea. Mi-era puțin cam frică, să nu-mi ceară voie s-o trimită la Londra, dar el n-a amintit nimic despre asta, ci doar mi-a spus că prietenul său fusese pe la acel gentleman, care a recunoscut polița și că avea în păstrare la el toți banii menționați în poliță ; dar că el, funcționarul de la Vamă, făgăduise tînărului care-i dăduse banii în păstrare (adică mie) să nu încredințeze în mîna nimănui altuia banii aceia, chiar dacă i s-ar înfățișa

într-o bună zi polița, din pricină că eu nu știam cine ar putea reuși eventual să mi-o șterpelească.

— Dar acum, Colonele Jack, a urmat a-mi vorbi proprietarul plantației, deoarece tu i-ai scris relatîndu-i unde ești, prin ce înșelăciune ai fost tras pe sfoară și că ar fi imposibil să-ți recapeți libertatea pînă ce nu vei primi banii cu care să-ți poți plăti răscumpărarea, prietenul meu de la Londra mi-a scris că, făcînd o copie după polița de aici, atestată de un notar și trimisă lui, împreună cu o declarație a ta, prin care să te obligi să-i predai originalul după ce vei încasa banii, păstrătorul economiilor tale este dispus ca să-i achite lui suma respectivă.

I-am răspuns că eram gata să fac orice îmi poruncea Înălțimea-sa ; și, astfel, s-au întocmit copiile corecte, așa cum mi s-a lămurit că se cereau.

— Dar ia spune-mi acum, ce ai de gînd să faci cu acești bani, Jack ? m-a întrebat el zîmbind ; vrei să-ți rascumperi libertatea de la mine și să te apuci de plantat ?

Am fost însă ceva mai șiret decît el, căci mi-am adus aminte ce-mi promisese ; și-i cunoșteam prea bine cinstea și principiile, precum și bunăvoința ce o avea față de mine, ca să mă îndoiesc o iotă că s-ar putea să nu se țină de cuvînt ; așa că am întors toată această convorbire, ca să-i aduc aminte pe o altă cale de făgăduiala făcută. Știam că întrebîndu-mă dacă vreau să-mi răscumpăr libertatea și să mă apuc de plantat, el voia de fapt să mă încerce dacă am de gînd să-l părăsesc ; așa că iată ceea ce i-am răspuns :

— În ce privește răscumpărarea libertății, domnule, adică să ies din slujba dumneavoastră, eu mai curînd aș vrea să mai cumpăr o prelungire de slujbă la dumneavoastră și sînt nefericit la gîndul că nu mai am decît doi ani de stat aici.

— Haide, haide, Colonele, m-a prins el, nu mă linguși ; mie, să știi, îmi plac afacerile cinstite ; libertatea este prețioasă pentru toată lumea ; dacă ai de gînd să-ți aduci banii aici în Virginia, apoi vei fi liber să începi a lucra pe cont propriu, iar eu o să am grijă ca toată lumea să se poarte bine cu tine în această țară și am să-ți fac rost de o bună plantație.

Încă am mai stăruit că eu, chipurile, n-aș dori să părăsesc slujba pe care o aveam la el, nici pentru cea mai bună plantație din Maryland ; și încă i-am subliniat că fusese atît de

bun cu mine, încît socoteam că i-aş putea fi mai departe util şi că nici nu mă puteam gîndi la o despărţire de el, iar în cele din urmă am adăugat că speram din partea lui să creadă că pot fi în stare şi eu măcar de tot atîta recunoştinţă cîtă are un negru.

A zîmbit şi mi-a spus că nu voia să fie slujit în asemenea condiţii ; că el n-a uitat ceea ce mi-a promis, nici ce am realizat eu în cuprinsul plantaţiilor sale ; şi că era hotărît, în primul rînd, să-mi redea libertatea, aşa că-l văd că scoate o bucată de hîrtie şi mi-o aruncă înainte :

— Uite, zice, ăsta este un certificat în care e specificat faptul că ai venit pe ţărm şi că mi-ai fost vîndut mie pentru cinci ani, dintre care trei ai locuit la mine, iar de acum încolo eşti liber.

Am făcut o plecăciune şi i-am spus că dacă eram într-adevăr slobod, apoi să fie sigur că totuşi mă voi considera în continuare servul său, atîta timp cît voia să-mi accepte încă serviciile ; iar pînă la urmă, deoarece nu mai terminam cu schimburile de amabilităţi, m-a asigurat că voi continua să rămîn în serviciul său, dar cu două condiţii : în primul rînd îmi va plăti cîte treizeci de lire pe an, casă şi masă, pentru administrarea plantaţiei la care lucram acum şi, în al doilea rînd, îmi va face rost de o nouă plantaţie, ca să încep să lucrez şi eu pe cont propriu.

— Căci, Colonele Jack, a zîmbit el, deşi eşti încă tînăr, totuşi e timpul să începi să faci şi pentru tine cîte ceva.

I-am răspuns că n-aş fi în stare de prea mare lucru la o plantaţie pe cont propriu, decît dacă ar fi să neglijez treburile lui, lucru pe care eram hotărît să nu-l fac în nici un caz ; dar că îl voi sluji cu credinţă, dacă voia să accepte asta de la mine, atîta vreme cît va trăi.

— Aşa vei face, mi-a spus-o din nou, şi te vei servi şi pe tine.

Şi aşa ne-am despărţit de data aceea.

Ajunşi aici, trebuie să menţionez, în general, ca să nu trebuiască să tot stărui în cursul povestirii acesteia care nu s-a terminat, că mereu după aceea — mă refer la cei doi negri salvaţi de pedeapsă — mereu după aceea ei s-au dovedit cei mai harnici şi sîrguincioşi oameni de pe tot cuprinsul plantaţiei, după cum v-am mai spus-o, firește cu excepţia lui Mouchat, despre care pe viitor voi vorbi mai

mult ; şi nu numai că s-au arătat recunoscători de felul în care erau trataţi, dar au înrîurit în bine întreaga plantaţie ; aşa că blîndeţea şi indulgenţa faţă de dînşii au avut de o mie de ori mai multă influenţă ca să-i îndemne la hărnicie decît toate palmele şi loviturile de picior, decît toate biciuirile şi torturile cu care se obişnuiseră pînă atunci ; plantaţia noastră ajunsese acum, tocmai pentru asta, vestită ; aşa că, mai mulţi alţi plantatori au început să procedeze la fel, deşi n-aş putea spune că şi cu aceleaşi rezultate, ceea ce era poate din cauză că nu-şi dăduseră osteneala cu ei şi nu ştiuseră a le cîştiga, aşa cum trebuie, sentimentele. Era vădit lucru acum că se putea discuta cu negrii şi că ei puteau fi convinşi în mod raţional de cutare sau cutare lucru, la fel ca şi alţi oameni şi cea mai grea parte a treburilor s-a putut face îndrumîndu-i astfel, cu o chibzuită judecată.

Totuşi, cum-necum, plantaţiile din Maryland au ieşit mai bine din această experienţă şi pînă în ziua de azi au renumele unei comportări mai puţin crude şi barbare faţă de negrii lor, decît cele din Barbados şi Jamaica ; şi se observă că în coloniile acestea, negrii nu sînt la fel de disperaţi ca-n alte părţi, nici nu evadează aşa de des, nici nu uneltesc de atîtea ori împotriva stăpînului lor, cum fac negrii din celelalte colonii.

Am stăruit mai mult asupra acestui lucru, pentru ca — dacă s-o putea — posteritatea să fie convinsă să încerce căi mai blînde de comportare cu aceste făpturi fără noroc şi să le trateze omenos ; asigurîndu-i că dacă vor face aşa, bineînţeles cu prudenţa obişnuită, impusă de fiecare caz în parte, negrii îşi vor aduce la îndeplinire — cu fidelitate şi bunăvoinţă — munca ; şi cred că nu s-ar mai descoperi atunci la ei semnele nici unui caracter aşa zis refractar şi ursuz, de care pretind acum albii că au a se plînge, iar negrii ar semăna atunci servitorilor creştini, doar atîta că ei ar fi pe deasupra cei mai recunoscători şi mai supuşi şi mai muncitori.

Am continuat astfel vreo cinci — şase ani şi în tot acel timp nu a fost biciuit niciun negru, afară doar de cîte un necăjit de flăcău, după cum v-am spus şi mai înainte, iar acela numai pentru niscai fleacuri ; nu pot spune că n-am dat şi de cîţiva negri cu o fire tare urîtă, imposibil de ţinut în frîu ; dar dacă ei săvîrşeau anumite greşeli, prima dată erau iertaţi în chipul descris mai sus, iar a doua oară se or-

dona să fie daţi afară de pe plantaţie ; şi e de reţinut că se temeau mai mult să nu fie daţi afară decît să fie biciuiţi, căci la argumentul biciului păreau doar ursuzi şi greoi ; ba, în cele din urmă, am descoperit că frica de a fi daţi afară de pe plantaţie avea tot atît de puternic efect ca să-i îndrepte, adică îi făcea mai harnici decît orice tortură ; iar motivul sărea în ochi, fiindcă pe plantaţia noastră erau trataţi ca nişte oameni, iar pe celelalte plantaţii — ca nişte cîini.

Stăpînul meu a recunoscut că e nespus de bucuros de — aşa-i spunea el — binecuvîntata schimbare petrecută sub ochii săi, cît a avut de trăit ; şi că se simţea atît de îndatorat văzîndu-i pe negri recunoscători, încît le arăta aceeaşi gratitudine celor care îl serveau, cîtă aştepta să i se arate şi lui de către cei pe care-i servea el ; iar asta îndeosebi faţă de mine, după cum vă voi ajuta să aflaţi pe scurt în această parte a povestirii. Cel dintîi lucru pe care l-a făcut după ce mi-a dăruit libertatea, aşa cum vă spuneam înainte, şi după ce mi-a acordat o leafă, a fost acela de a obţine pentru mine un premiu de încurajare din partea ţării, adică o bucată de pămînt pe care să încep să plantez pe cont propriu.

Dar asta a aranjat-o într-un anume fel ; după cum a fost ca să descopăr mai tîrziu, a achiziţionat pe numele meu vreo trei sute de acri de pămînt, într-un loc mai bun decît mi s-ar fi alocat altfel mie, izbîndă la care a ajuns fiindcă avea interese comune cu acelea ale proprietarului pămîntului ; aşa că mi s-a repartizat o bucată de teren nu chiar alături, dar foarte aproape totuşi de una din plantaţiile sale. Cînd i-am arătat recunoştinţa mea pentru asta, mi-a spus deschis că nu-i eram cîtuşi de puţin obligat, deoarece procedase aşa ca să nu fiu silit să-i neglijez nici treburile lui, ocupîndu-mă totodată de ale mele ; şi, de aceea, mi-a spus că nici nu-mi va pune la socoteală banii pe care i-a plătit şi care de altfel, după datina ţării, nu se ridicau la o sumă prea mare, cred că vreo patruzeci sau cincizeci de lire.

Mi-a redat astfel libertatea în chip foarte generos, a avansat acei bani pentru mine, m-a instalat într-o plantaţie pe cont propriu şi mi-a hărăzit o leafă de treizeci de lire pe an, ca să am grijă de una din plantaţiile lui.

— Dar, Colonele, m-a prevenit el, faptul că ţi se dă această plantaţie nu ar însemna mai nimic pentru tine, dacă nu te ajut s-o şi întreţii şi s-o duci mai departe ; de aceea îţi

voi face credit pentru toate de cîte ai nevoie ca s-o lucrezi, unelte, alimente pentru servitori şi diferite altele de tot felul, şi ca să-ţi cumperi porci, vaci, cai şi vite pentru şeptel şi eu am să-mi iau îndărăt cele ce-mi datorezi din încărcătura ta de mărfuri, care urmează să vină de la Londra, în schimbul banilor de pe poliţă.

Asta era ceva foarte îndatoritor şi de o copleşitoare bunăvoinţă, ceea ce avea să se vadă cu atît mai mult după aceea. Mi-a încredinţat doi dintre servitorii săi, care erau dulgheri ; cît despre obţinerea lemnului, a scîndurilor, a grinzilor şi a altora de felul acesta, într-o ţară toată aproape numai păduri, nu putea fi lipsă de aşa ceva ; aşadar, în mai puţin de trei săptămîni, mi-au tocmit o căsuţă de bîrne cu trei camere, o bucătărie, o magazie şi două şoproane mari, la oarecare distanţă de casă, folosite drept depozite de provizii, aproape ca nişte hambare, cu grajduri în părţi ; şi astfel, iată că stăteam pe propriile-mi picioare în lume şi, mai pe scurt, păşind treptele pe care le cunoaşteţi, ajuns din pungaş de buzunare un nenorocit de sclav în Virginia (căci vorbind aşa, de la distanţă, Maryland-ul e tot una cu Virginia), apoi din sclav, funcţionar şef, apoi supraveghetor de sclavi, şi în sfîrşit, stăpîn plantator.

După cum v-am spus mai sus, aveam acum o casă, un grajd, două magazii şi trei sute de acri de pămînt ; dar, vorba ceea, pereţii goi te fac să-ţi iei lumea în cap ; n-aveam nici topor şi nici secure să tai copacii, n-aveam nici cal, nici gîine, nici vacă să le dau drumul pe cîmp ; nici tu sapă, nici tu cazma ca să desfund pămîntul şi nici o altă pereche de mîini, în afara celor ale mele, ca să mă apuc de muncă.

Însă pronia şi stăpînii cei buni au ei grijă să înzestreze cu toate astea pe un servitor destoinic ; şi o spun mai ales din cauză că oamenii deportaţi în acele locuri sau care ajung cumva prin vreo înşelăciune oarecare acolo, se socotesc îndeobşte nenoroci̦ţi şi distruşi ; pe cînd eu, pe temeiul celor întîmplate nu altuia, ci mie însumi, i-aş încuraja, din contră, să fie siguri că dacă hărnicia lor în timpul slujirii acolo le face rost măcar de o recomandaţie bună, ceea ce vor şi obţine cu siguranţă dacă sînt în stare s-o merite, apoi nu există nici un criminal, oricît ar fi el de sărman şi de vrednic de dispreţ, cînd ajunge în sclavie, care să nu poată — după is-

păşirea osîndei — să înceapă a lucra pe cont propriu şi, cu timpul, poate fi sigur că-şi va ridica o plantaţie pe cinste.

Voi lua bunăoară un om aflat în cea mai nenorocită situaţie, aceea a unui sclav care şi-a ispăşit cei cinci ani, ori şapte, să zicem, de osîndă ; să luăm cazul unui păcătos deportat acolo pentru şapte ani. Obiceiul pămîntului era pe atunci, nu ştiu cum o mai fi acum, ca pe baza unui certificat al stăpînului unde se spunea că omul îşi făcuse cu credinţă slujba, să i se dea cincizeci de acri de pămînt pentru o plantaţie şi el putea astfel începe să se înfiripe.

Unora li se dădea sau, mai precis, li se împrumutau cîte un cal, o vacă şi trei porci, ca vite pentru pămîntul căpătat şi pe care le plăteau într-un anumit timp, cu un anumit preţ.

De asemenea exista obiceiul ca unor astfel de începători să li se acorde credit pentru unelte, haine, cuie, fierărie şi alte lucruri necesare plantaţiei ; iar celor care le acordau creditele urma să li se restituie împrumutul din recolta de tutun plantată de noii împroprietăriţi ; în felul acesta debitorul nu are nicio putere să-l înşele pe creditor şi să nu-i plătească ; şi cum tutunul este moneda şi produsul lor, toate lucrurile se achiziţionează evaluate la o anumită cantitate de tutun, astfel, fixîndu-se preţul.

Aşa încît, chiar gol-goluţ, plantatorul are credit de la început şi se apucă imediat de lucru, curăţînd terenul şi plantînd tutun ; la un atare mărunt început s-au ridicat cîţiva dintre cei mai de seamă plantatori din Virginia şi din Maryland, şi de unde în dimineaţa încumetării nu aveau nici pălărie în cap ori ghete în picioare, ei au ajuns după o vreme la averi de cîte patruzeci-cincizeci de mii de lire ; şi pot adăuga fără greş că nici un om vrednic nu a zbîrcit-o urmînd această cale, bineînţeles dacă a avut sănătate să poată lucra şi dacă s-a dovedit un bun gospodar ; căci el cîştigă puţin cîte puţin, an de an, şi în fiecare an mai adăugînd o halcă de pămînt, cultivînd ceva mai mult tutun — care, desigur, înseamnă bani — omul îşi sporeşte treptat-treptat avutul, pînă ce, cu timpul, are destul capital să-şi cumpere negri şi alţi sclavi, şi atunci nu mai munceşte singur.

Într-un cuvînt, orice păcătos de la Newgate, orice făptură disperată şi părăsită, omul cel mai nenorocit şi mai demn de dispreţ de pe lume, are aici pusă la îndemîna lui o ocazie de a-şi începe viaţa de la început, şi asta chiar cu oarecare

cîştig şi după o metodă întru totul cinstită, cu o reputaţie asupra căreia nu mai are efect nici una dintre isprăvile trecutului său ; şi nenumăraţi au fost oamenii care s-au ridicat din situaţiile cele mai rele de pe lume, unii chiar din celulele de la Newgate.

Dar mă întorc la povestea mea ; acum, deci, eram plantator şi încurajat de un binefăcător plin de bunăvoinţă ; căci, ca să nu fiu complet absorbit de noua mea plantaţie, mi l-a liberat, spre a mă ajuta — fără nici un fel de învoială — pe negrul meu, Mouchat, cel mai recunoscător negru din cîţi am cunoscut pe lume. Mi-a spus că era chiar o datorie, faţă de afecţiunea pe care acel amărît o avusese întotdeauna pentru mine — şi de fapt nu era un neadevăr ; căci bietul om, aşa cum cîndva ar fi fost gata să primească să fie spînzurat de dragul meu, din clipa aceea şi pînă în ultima zi a vieţii lui m-a iubit atît de mult, încît se vedea cît de colo că tot ce făcea el pentru mine făcea într-adevăr cu plăcere ; iar cînd a auzit că urma să fie negrul meu, a fost atît de copleşit de bucurie, încît oamenii de la plantaţie au crezut că, fără doar şi poate, îşi va pierde minţile şi va înnebuni de veselie.

Pe lîngă Mouchat, mi s-au mai trimis doi servitori, un bărbat şi o femeie, dar pe aceştia fostu-mi stăpîn mi i-a pus la socoteală după datină. Şi de îndată cei doi şi cu Mouchat s-au şi apucat de lucru, începînd-o cu vreo doi acri de pămînt pe care era doar o spulberătură de pădure, cea mai mare parte a copacilor fiind tăiaţi de dulgherii care-mi construiseră casa ori — mai bine zis — cabana, căci aşa ar cam trebui numită.

Slujitorii mei au adus în stare foarte bună cei doi acri de pămînt cultivaţi cu tutun, deşi pe o parte a lor a trebuit să punem grădinărie, ca să nu ne lipsească totuşi cartofii, morcovul, varza, mazărea, fasolea şi altele.

Ce mare avantaj pentru mine că aveam un stăpîn atît de darnic, care m-a ajutat în orice situaţie, căci chiar din primul an mi-a fost dat să primesc o teribilă lovitură ; după cum v-am spus, poliţa mea fusese copiată şi atestată cu toate formele cerute şi trimisă la Londra, iar cumsecadele meu prieten, gentlemanul de la Vamă, mi-a plătit corect banii şi negustorul din Londra, după indicaţiile bunului meu stăpîn, i-a investit pe toţi într-o încărcătură de mărfuri bine alese pentru mine, care m-ar fi făcut desigur om dintr-o lovitură ;

însă, spre nesfîrşita mea spaimă şi uimire, corabia s-a dus la fund — şi asta s-a întîmplat chiar în apropierea promontoriilor, adică la gura golfului. Unele dintre mărfuri au mai fost recuperate, dar s-au stricat şi, pe scurt, numai cuiele, uneltele şi fierăria au mai rămas bune la cîte ceva ; şi cu toate că valoarea lor nu era atît de considerabilă în raport cu restul, totuşi pierderea era ireparabil de mare, mărimea ei constînd în chiar faptul că era ireparabilă.

Am fost cu totul zdrobit la aflarea primei ştiri despre cele întîmplate, ştiind mai ales că aveam datorii, la patronul sau stăpînul meu, atît de multe, încît de-abia în cîţiva ani le-aş fi putut achita ; şi deoarece el însuşi îmi adusese vestea cea rea, şi-a dat seama de disperarea mea, adică a văzut că eram extrem de zăpăcit şi într-un fel de uluit, căci chiar aşa şi eram, ştiindu-mă atît de îndatorat ; însă el mi-a vorbit vesel :

— Ei, hai, mi-a spus, nu fii atît de descurajat, ai să te poţi reface.

— Nu, domnule, i-am răspuns, asta nu se va mai putea niciodată, căci mărfurile înecate constituiau toată averea mea şi n-am să mă mai văd ieşit niciodată din datorii.

— Înţeleg, mi-a spus, dar totuşi n-ai alt creditor decît pe mine ; şi aminteşte-ţi că ţi-am spus cîndva că am să fac om din tine, ori nu vreau să te dezamăgesc din cauza acestei nenorociri.

I-am mulţumit şi am făcut-o în mod mai ceremonios şi mai respectuos că niciodată, căci mă consideram acum şi mai îndatorat faţă de el decît fusesem înainte. Dar s-a ţinut de cuvînt şi nu m-a lăsat să duc lipsă de nimic ; şi, deoarece reuşisem să salvez de pe corabie mai multă fierărie decît aveam nevoie, i-am dat lui o parte dintr-însa, luînd în locul ei ceva lenjerie, haine şi alte lucruri necesare.

Şi de atunci a început să crească bunăstarea mea văzînd cu ochii ; am defrişat o mare suprafaţă de pămînt, adică am curăţat-o de copaci, în vederea unei foarte bune recolte de tutun ; am mai angajat trei albi şi un negru, aşa că aveam cinci albi şi doi negri şi, sprijinit pe ajutorul lor, afacerile mele mergeau foarte bine.

Ce-i drept, în primul an mi-am luat leafa, adică treizeci de lire pe an, din cauză că aveam o cumplită nevoie de bani ; dar în al doilea şi în al treilea an m-am hotărît să n-o iau,

orice s-ar fi întîmplat şi să las banii aceia binefăcătorului meu, ca să-mi plătesc astfel datoria.

Acum, trebuie să-i cer scuze cititorului pentru o scurtă digresiune : aş vrea să menţionez că, în ciuda dezavantajelor unei educaţii cît se poate de nenorocite, totuşi — după ce am început să devin, ca să spun aşa, conştient de ceea ce ajunsesem şi la o situaţie de om independent — presimţind că aş putea spera să fiu şi eu cu timpul ceva de seamă ; acum, vă mărturisesc, descopeream fel de fel de sentimente şi de judecăţi privitoare la lucruri care se petreceau în mintea mea ; în primul rînd, aveam un temeinic principiu de dreptate şi cinste şi mă încerca o silă tainică faţă de faptele mele din trecut, ori de cîte ori îmi aruncam ochii îndărăt, peste anii vieţii de altădată ; acel ceva înnăscut, nici eu singur nu ştiam ce, care mă oprise odinioară de la primele josnicii ale tinereţii şi care îmi poruncea lăuntric, pe cînd nu eram decît copil, şoptindu-mi că eu trebuie să fiu un gentleman, n-a încetat să înrîurească asupră-mi, de data aceasta într-un chip de nedescris ; şi nu-mi ieşeau din minte nici o clipă cuvintele bătrînului sticlar către domnul pe care-l mustrase odinioară pentru că înjura, anume că a fi gentleman însemna a fi un om cinstit ; că, fără cinste, firea omenească era decăzută şi degenerată ; gentlemanul îşi bătea singur joc de îndatorirea de demnitate a obîrşiei sale şi se aşeza mai prejos decît un cerşetor cu bun simţ. Aceste idei prinzînd acum aripi în mintea mea, date fiind şi noile împrejurări, picurau în mine o tainică satisfacţie pe care nici n-o pot descrie. Era o bucurie nespusă pentru mine că păream să devin acum nu numai om, ci şi un om cinstit ; şi-mi făcea mai mare plăcere că mă răscumpărasem din starea de vagabond înclinat la hoţii şi fărădelegi, cum mi se întîmplase de mic copil, decît că am fost slobozit din sclavie şi din mizerabila soartă a unui servitor vîndut în Virginia. În minte aveam din plin înţelegere pentru toate greutăţile servitorului sau sclavului, căci simţisem acele greutăţi pe propria-mi piele şi îmi croisem anevoie drum prin viaţă, amintindu-mi ce însemnase munca amară şi supunerea, greutăţile şi suferinţa. Dar partea celalaltă a vieţii mele îmi tulbura însăşi pacea sufletului, îmi îngheţa sîngele în vine şi îmi întorcea sufletul pe dos ; gîndurile la ea erau ca o reflecţiune asupra iadului şi a sufletelor sortite afuriseniei ; mă izbeau cu groază, îmi era odioasă acea parte a

vieții mele și mă înspăimîntam să privesc înapoi, spre ea, încercînd un fel de zvîrcoliri ale inimii sau de tulburări nervoase, foarte neplăcute liniștii mele lăuntrice.

Dar hai să privesc înainte, să cuget cum s-au schimbat lucrurile, ce fericit eram că puteam trăi prin propria-mi sîrguință și că nu mai aveam nevoie să fiu un ticălos și să-mi cîștig pîinea riscîndu-mă pe mine și ruinînd cine știe ce familii cinstite ; o ! acest lucru avea în el ceva extraordinar de plăcut și era mai ales o plăcere despre care nu știusem pînă atunci nimic. Ce lucru trist, să fii nevoit să faci rău ca să-ți agonisești îmbucătura zilnică, de care nu te poți lipsi ; să fii obligat să te expui riscului de a legăna în streang mai iute decît celui de a muri de foame, și să nu încetezi o clipă de a fi rău, de frică și de nevoie.

Nu pot spune că aveam gînduri religioase cît de cît vrednice să fie luate în serios, ori că starea aceea ar fi izvorît dintr-o neliniște a conștiinței, ci era pur și simplu consecința propriilor mele judecăți și urmarea faptului că ajunsesem a fi în stare de o dreaptă judecată asupra lucrurilor, într-o mai mare măsură decît înainte ; mărturisesc totuși că aveam o asemenea oroare față de viața plină de stricăciune pe care o dusesem, încît eram — în taină — ușurat și simțeam un fel de plăcere gîndindu-mă la nenorocirea abătută asupră-mi cînd cu înecarea mărfurilor de pe corabie, dar — deși era o pierdere — nu puteam să nu fiu bucuros că bunurile acelea obținute pe căi întunecate se duseseră și că de fapt pierdusem ceea ce furasem ; căci lirele acelea nu le privisem nicidecum ca ale mele, asemuindu-le focului într-un fuior, dacă le-aș fi amestecat cu ceea ce realizasem acum, lucruri dobîndite în mod cinstit și trimise parcă din cer ca să pună temelie prosperității mele ; pe cînd cele pierdute ar fi fost doar ca o molie făcută să le consume.

În același timp, ceva îmi spunea că deși asta era temelia noului meu început de viață, ea trebuia socotită totuși numai ceva de suprafață, că nu era exclus ca să fi fost născut pentru lucruri chiar și mai măreție ; că cinstea și virtutea erau singurele în măsură să-i facă pe oameni bogați și înălțători, să le dea în lume faimă și importanță și că, prin urmare, pe ele trebuia să-mi așez adevărata temelie și să aștept la timpul potrivit ceea ce putea să urmeze.

Pentru a-mi fi de folos în mărăcinişul tuturor acestor gînduri, deoarece învăţasem să citesc şi să scriu pe cînd eram încă în Scoţia, au început cam tot pe atunci să-mi placă mult cărţile şi mai ales am avut ocazia de a citi unele foarte vrednice de luat în seamă, cum ar fi *Istoria romanilor* de Tit Liviu, *Istoria turcilor, Istoria englezilor* de Speed şi alţii; *Istoria războaielor din Ţările de Jos, Istoria lui Gustavus Adolphus, regele Suediei,* şi *Istoria cuceririi Mexicului de către spanioli,* împreună cu încă multe altele, dintre care pe unele le-am cumpărat de la casa unui plantator care se prăpădise de curînd, parte din lucrurile lui vînzîndu-se, iar altele le-am împrumutat.

Socoteam starea de acum ca fiind pur şi simplu însăşi tinereţea mea, deşi trecusem de treizeci de ani, deoarece în tinereţe nu învăţasem nimic, iar dacă treburile mele zilnice — care se dovedeau acum destul de multe — mi-ar fi permis, mulţumit aş fi fost chiar să mă duc asemenea copiilor la şcoală.

Totuşi soarta, care-mi mai rezerva şi altceva, mi-a scos în cale un prilej ; anume, un foarte ager ins, venit ca infractor deportat de la Bristol, a căzut în mîna mea şi printre servitorii mei. Dusese o viaţă desfrînată, o recunoştea, şi ajungînd într-o situaţie foarte amarnică, devenise omul tîlhar de drumul mare, lucru pentru care — dacă era prins — ar fi fost spînzurat ; însă mai tîrziu, apucîndu-se de nişte pungăşii de rînd, fiindcă îi lipseau ocaziile mai grase, a picat în capcană, a fost osîndit şi deportat şi — după cum spunea el — era bucuros că totuşi scăpase doar cu atît.

Era un om foarte instruit şi observînd eu asta, l-am întrebat dacă mi-ar putea indica o metodă cum să învăţ limba latină. El mi-a răspuns, zîmbind, că m-ar putea învăţa în trei luni, dacă i-aş face însă rost de cărţi sau chiar şi fără cărţi, dacă ar avea timp. I-am spus că — după cîte cred — o carte ar fi mult mai potrivită în mîinile lui decît o săpăligă ; şi i-am mai spus că dacă el îmi făgăduia să mă facă să pricep măcar atîta latină încît să pot citi şi înţelege şi alte limbi cu ajutorul ei, apoi eu i-aş înlesni munca la care eram acum obligat să-l supun, mai ales dacă mă asigura că se va dovedi vrednic să primească o asemenea favoare din partea unui stăpîn binevoitor. Pe scurt, l-am făcut să însemne pentru mine ceea ce însemnasem eu pentru binefăcătorul meu şi

de la el m-am ales cu un fond de cunoştinţe infinit mai valoros decît preţul unui sclav şi decît plătisem eu pentru el, dar despre asta vom vorbi mai tîrziu.

În voia acestor gînduri, îmi vedeam cu voioşie de munca mea. Şi cum dispuneam acum de cinci servitori, plantaţia se dezvolta, încet dar sigur, şi creştea treptat, deşi nu repede ; însă în al treilea an, cu ajutorul fostului meu binefăcător, am achiziţionat încă doi negri, aşa că aveam acum şapte servitori ; şi deoarece defrişasem suficient teren ca să-i pot hrăni, nu mi-era de loc greu să le asigur întreţinerea ; încît plantaţia mea a început să se mărească şi fiindcă trăiam fără nici o cheltuială personală, căci eram întreţinut pe socoteala fostului meu stăpîn, cum încă îl mai numeam, şi aveam, în afară de asta, şi treizeci de lire anual, tot cîştigul meu era investit spre a-mi spori plantaţia.

CAPITOLUL XI

Urc iute pe scara bogăţiilor şi a onoarei, vreme de doisprezece ani — Binefăcătorul meu moare — Pedagogul meu îmi înşiră felurite episoade din viaţa lui — Mă îmbarc pentru Anglia — Sînt luat prizonier de o corabie de piraţi francezi — Se mai pune mîna şi pe o corabie engleză — Cu privire la încărcătura ei —

Am continuat să-mi duc astfel viaţa timp de doisprezece ani şi foarte mult noroc am avut cu plantaţia mea, iar prin favoarea fostului stăpîn, pe care acum îl numeam prietenul meu, mi-am găsit un corespondent la Londra cu care făceam negoţ : îi trimiteam tutunul meu cu corăbiile şi primeam în schimb mărfuri europene dintre cele de care aveam nevoie ca să fac să prospere plantaţia, mărfuri în cantităţi îndestulătoare ca să am de unde vinde şi altora. Între timp, bunul meu prieten şi binefăcător s-a stins din viaţă, iar eu am rămas foarte nemîngîiat de această lovitură, căci moartea lui era într-adevăr o mare pierdere pentru mine ; îmi fusese ca un tată, iar fără el eram acuma ca un străin părăsit, deşi cunoşteam şi ţara şi meseria destul de bine şi, de cîtva timp în special, condusesem pentru el toate afacerile ; totuşi acum, cînd sfătuitorul şi principalul meu sprijinitor pierise, mă simţeam ca pierdut, căci nu aveam nici un confident căruia să mă destăinui în toate ocaziile, ca mai înainte ; şi-mi lipsea un leac. Mă găseam în orice caz într-o situaţie mai bună ca oricînd, fiindcă rezistam prin propriile mele forţe ; aveam o plantaţie

foarte întinsă și dispuneam de aproape șaptezeci de negri și de alți servitori. Într-un cuvînt, ajunsesem într-adevăr bogat, luînd în considerație situația mea de la început, eu care începusem — aș putea spune — de la nimic ; adică nu plecasem de la nici un fel de rezervă, însă izbutisem să am un început, căci mă sprijineam pe prietenia și umerii unui asemenea om ; așa că, de fapt, ce-mi mai trebuia alt fond ? Căci dacă aș fi avut cinci sute de lire cu care să încep și mi-ar fi lipsit în schimb ajutorul, sfatul și sprijinul moral al unui asemenea om, nu m-aș fi găsit bineînțeles într-o mai bună situație : el însă mi-a făgăduit să facă om din mine și așa a făcut, iar într-o privință, pot spune că am meritat-o din partea sa, căci i-am adus plantația într-o asemenea stare de înflorire și de rînduială, iar pe negrii săi într-atîta i-am făcut de ascultători, că de-ar fi plătit într-adevăr cinci sute de lire ca să se realizeze așa ceva, putea să considere că făcuse o bună investiție cu banii lui ; munca era întotdeauna fără reproș, prosperă, în sfîrșit așa cum dorea el, și toate lucrurile mergeau ca bobul după ploaie, toți servitorii îl iubeau, ba chiar și toți negrii, cu toate că printre ei nu se mai cunoștea nimic despre natura vreunei crude pedepse ori severități.

Iar pe plantația mea proprie se întîmpla același lucru ; am stăruit în așa fel asupra judecății și vibrațiilor inimii negrilor mei, încît ei mă slujeau cu voioșie și, prin urmare, cu credință și hărnicie ; pe cînd, prin plantațiile vecine, nu trecea nici o săptămînă fără tot felul de țipete, urlete și vaiete de-ale sclavilor, fie în timp ce erau supuși la tortură, fie numai de frica torturii, încît negrii lor, cînd stăteau de vorbă cu ai noștri, nu-și doreau decît să moară și să se ducă o dată — așa cum se pare că socot ei că va fi după moarte — în țara lor.

Dacă uneori dădeam peste un nerod și ursuz, așa cum este cîteodată și inevitabil, renunțam totdeauna la el și-l vindeam, căci nu voiam să păstrez printre ei nici unul pe care sentimentul că este bine tratat să nu-l oblig să fie recunoscător ; însă rareori întîlneam cîte unii atît de răi, căci vorbindu-le simplu și rezonabil, am constatat că pînă și firea celor mai aspri dintre ei tot se supunea și se îmblînzea ; simțul propriului lor interes îi convingea mai curînd sau mai tîrziu ; iar dacă totuși nu era așa, apoi starea de spirit contrarie era atît de generală printre oamenii mei, încît propriii lor tovarăși ori compatrioți le-ar fi fost împotrivă, lucru care ajuta să-i facă

mai de înțeles, cel puțin într-o egală măsură cu toți ceilalți; și toți cei care găsesc că merită s-o încerce și ei, vor descoperi cu ușurință că, după ce l-ai convins efectiv pe unul dintre negri, care prin autoritatea sa îi stăpînește pe toți ceilalți, să fie supus, îndatoritor și cu recunoștință, el îi va face și pe semenii lui la fel, iar asta în timp scurt, cu mai multă ușurință decît vă puteți măcar închipui.

Acum eram și plantator și școlar. Dascălul meu, după cum v-am arătat ceva mai înainte, era tare destoinic și s-a dovedit a fi cu adevărat un om extraordinar; îmi dădea lecții nu numai cu multă silință, dar și cu un tact admirabil în ceea ce privește pedagogia, încît de pe atunci încă am putut să-mi dau seama că nu orice bun savant este potrivit și de profesor și că arta de a preda este cu totul diferită de aceea de a cunoaște limba predată.

Dar omul meu era înzestrat cu amîndouă darurile și s-a dovedit a-mi fi de mare folos, iar eu am găsit motive în valoarea persoanei lui să mă arăt foarte binevoitor cu el, ținînd seamă de situația sa. O dată mi-am îngăduit să-l întreb cum s-a putut întîmpla ca el, care trebuie să fi avut o educație liberală și niște mari posibilități de a urca treptele vieții, fusese capabil să ajungă în situații atît de mizerabile ca — bunăoară — aceea în care îl găsisem cînd l-a debarcat acolo pe țărm? Am fost însă destul de precaut, punîndu-i o serie de întrebări care, după cum și spuneam, ar fi putut să nu fie prea plăcute pentru el; dar, în compensație, i-am atras luarea aminte că dacă nu dorea să discute cu mine despre așa ceva, îl voi scuza imediat și nu-i voi lua-o în nume de rău; așa am procedat, deoarece față de niște oameni atît de mîhniți trebuie să fim întotdeauna milostivi și să nu-i punem să ne povestească despre persoana lor ceva ce i-a durut, sau lucruri pe care ei ar prefera să le țină ascunse.

Pedagogul meu însă nu s-a ferit să-mi spună că, într-adevăr, a privi în urmă asupra vieții sale trecute, însemna un fel de *renovare dolorem* [1]; totuși, găsea el, asemenea supărări îi erau folositoare acum, pentru a-l ajuta să se adîncească în acea pocăință la porțile căreia spera că se află cu sinceritate; și cu toate că nu putea privi decît cu groază înapoi, la timpul

[1] Reînnoire a durerii (lat.).

ce şi-l cheltuise atît de greşit şi la însuşirile lui anapoda întrebuinţate, însuşiri cu care îl binecuvîntaseră darnic proniile şi care l-ar fi sortit unei mai bune vieţi, totuşi el trebuia să se încarce de ruşine atît cît avea să fie voia Domnului şi partea hărăzită umerilor săi, deoarece mai înainte vreme se încărcase — nerușinat — cu vinovăţie ; pînă cînd Dumnezeu, în a cărui milostivire încă mai spera, i-o tăiase scurt şi-l expusese dizgraţiei publice, deşi el n-ar fi putut spune de fapt că i se făcuse dreptate aşa cum merita, căci în cazul acela ar fi fost trimis spre veşnica disperare, iar nu în Virginia, unde să se pocăiască de cea mai stricată viaţă dusă pe lume de un om vreodată. Şi pedagogul meu ar fi continuat tot aşa, dar mi-am dat seama că vorbele lui sînt întrerupte de o încleştată luptă interioară, între mîhnire şi lacrimi.

Am încetat de a mai da vreo atenţie acestui lucru şi i-am spus doar că-mi pare rău de a-i fi pus atari întrebări, dar că fusese o simplă curiozitate a mea. Cînd vedeam că unele fiinţe ignorante, care n-au învăţat nimic şi cu care nu se poate discuta, ajung la mizerie şi ruşine, nu încercam în nici un fel să le scormonesc ungherele vieţii ; cînd însă dam de oameni învăţaţi, care avuseseră parte de altceva în viaţă, şi-i întîlneam pe nişte astfel de trepte joase, atunci ajungeam la concluzia că nenorocirea lor trebuie să fi fost pricinuită de ceva fără măsură de rău.

— Chiar aşa şi este, a recunoscut el, chiar aşa mi-a spus şi judecătorul cînd i-am cerut iertare în limba latină ; el mi-a spus că atunci cînd un om cu asemenea învăţătură coboară pînă la săvîrşire de fărădelegi, atunci el este mai puţin de iertat decît alţii, deoarece învăţătura pe care o avea i-ar fi dat posibilitatea să nu ducă lipsă de dezmierdările vieţii şi să fie mai puţin ademenit spre nelegiuiri.

— Dar, domnule, a adăugat apoi, eu cred că în cazul meu s-a întîmplat ceea ce se întîmplă în cazul celor mai mulţi din răii lumii, anume că, fiind în mizerie e pentru că eşti rău ; deoarece nevoia nu este numai o ispită, ci şi o ispită din acelea împotriva cărora firea omenească nu are puterea să reziste. Deci, cu atît mai bun — a urmat el — este acel Dumnezeu care îţi ia şi ispita, scăpîndu-te de nevoie.

Îmi dădeam prea bine seama de adevărul celor spuse, cunoscîndu-le din propriul meu caz, aşa că n-am mai adîncit discuţia ; el însă a continuat, de bună voie :

— De acest lucru, domnule, a zis, îmi dau seama atît de bine, încît consider că situaţia în care am ajuns este cu mult mai puţin mizerabilă decît viaţa pe care o duceam înainte, fiindcă m-am eliberat de groaznica trebuinţă de a mai săvîrşi blestemăţii, care a fost cîndva ruina şi nenorocirea mea, deoarece trebuia să recurg la asemenea lucruri ca să-mi cîştig pîinea, iar acum iată că nu sînt obligat să răpesc pîinea de la gura altora, prin jaf şi scandaluri ; căci îmi primesc hrana, deşi o cîştig muncind din greu, cu propriile-mi braţe, şi mulţumesc lui Dumnezeu pentru această deosebire de situaţii.

Aici s-a oprit, apoi a continuat astfel :

— O, cît de mult este de preferat viaţa unui sclav din Virginia, faţă de a celui mai norocos hoţ din lume ! Aici eu trăiesc mizerabil, însă cinstit ; mi se face rău, dar eu nu fac rău, trupul meu este pedepsit, însă conştiinţa mea nu este încărcată. Şi, deoarece mă tot plîngeam că nu am şi eu o dată răgaz, dar că voi începe să chibzuiesc de cum voi fi ceva mai despovărat de griji şi deci voi dispune de timp liber, iată că Dumnezeu mi-a dat acum timp berechet să mă căiesc.

În felul acesta a continuat mai multă vreme, mulţumind lui Dumnezeu, cred că din toată inima, pentru că fusese salvat din nenorocita viaţă pe care o dusese, chiar dacă mizeria lui ar fi fost acum de zece ori mai mare decît era.

M-am simţit în mod sincer mişcat de mărturisirea lui ; cunoscusem atît de bine eu însumi deosebirea reală dintre cele două stări de conştiinţă, încît nu puteam rămîne de piatră, deşi pînă atunci ştiam — trebuie s-o mărturisesc — prea puţin despre cele religioase. Fusesem şi eu un infractor în aceeaşi măsură ca şi el, deşi poate nu chiar atît de mare, numai că habar n-aveam de pocăinţă ; nici nu priveam la nimic îndărăt ca la o fărădelege, ci ca la o viaţă ruşinoasă şi nepotrivită cu un gentleman, lucru care îmi venea mereu şi mereu în minte, după cum v-am spus-o de atîtea şi atîtea ori.

— Bine, am rostit eu, acum vorbeşti cu multă pocăinţă şi sper să fii sincer ; dar care ar fi situaţia ta dacă ai fi eliberat din jalnica stare de acum, aceea a unui sclav care poate fi vîndut pentru bani ? Nu crezi că ai redeveni oare acelaşi nemernic ?

— Martor mi-e Dumnezeu, mi-a răspuns el, că dacă aş crede aşa ceva, m-aş ruga din străfundul inimii să nu mai fiu

eliberat niciodată, şi mai bine să rămîn pe vecie sclav, decît să redevin un ticălos.

— Bine, m-am făcut eu că-l înţeleg, dar presupunînd că ai fi din nou la ananghie, din nou în aceeaşi situaţie de a trebui să mori de foame, oare n-ai porni-o pe acelaşi drum ?

Mi-a răspuns foarte tăios :

— Asta ne arată cîtă nevoie avem de rugăciunea către Tatăl nostru cu „şi nu ne duce pe noi în ispită" şi de rugăciunea lui Solomon sau a lui Agar, cu „nu mă lăsa în sărăcie, ca nu cumva să fur". Eu ar trebui să mă rog întotdeauna lui Dumnezeu să nu mă lase a recădea în capcanele cărora firea omenească nu le poate rezista. Dar, în oarecare măsură, sper că aş risca mai degrabă să mor de foame, decît să mă mai apuc de furat ; totuşi, mă rog de asemenea, să fiu izbăvit de o astfel de primejdie, căci încă nu-mi cunosc puterile.

Acesta era, ce-i drept, un fel cinstit de a-mi vorbi şi cu adevărat desluşeam în el semne ale sinceităţii, o sinceritate vădită dealtminteri în tot ceea ce spusese, aşa încît nu-l puteam bănui. Cu ocazia altei convorbiri asupra aceluiaşi subiect, el a scos din buzunar un carneţel murdar, cu scoarţe de hîrtie, în care cărcălise un fel de rugăciune în versuri, astfel ticluită încît cred puţini creştini de pe lume ar putea subscrie la ea ; şi mi-ar fi greu să nu amintesc de rugăciunea aceea, căci n-am mai întîlnit ceva asemănător niciodată în viaţa mea ; versurile sunau după cum urmează :

Doamne ! oricare-ar fi mîhnirile ce-mi sfîşie pieptul,
Pîn' fărdelegea mea nu se-ndepărtează şi ea, nu-mi da tihnă ;

Oricît de-ntunecată mi-ar fi ziua sau de ascuţită durerea,
O, nu lăsa ca necazul să înceteze şi păcatul să rămînă.
În numele lui Iisus nu-mi îndepărta nenorocirea,
Pînă ce slobod şi triumfător harul nu va relua-n stăpînire

Tronul gol de unde păcatele mele pleca-vor
Şi nu va face din inima mea un ostatec de voie ;
Pînă cînd harul nu-mi va supune-ntru totul sufletul,
Fie cucerirea ta deplină şi-adevărată supunerea.

Mai erau şi alte versuri asupra aceluiaşi subiect, dar ăsta era începutul ; şi prin faptul că ele mă pătrunseseră pînă în

măduva conştiinţei, mi le-am amintit de-atunci într-una, foarte clar, şi cred că mi le-am repetat mie însumi de peste o mie de ori.

Puteţi fi siguri însă că n-am mai stăruit să-mi vorbească, după ce mi-a răspuns aşa de neobişnuit, zguduindu-mi sufletul ; lesne de observat că omul era un penitent sincer şi că mîhnirea lui nu izvora din pricina pedepsei pe care o îndura ; deci starea sa nu constituia o parte din supărarea sa, ci mai curînd era chiar recunoscător pentru ea, aşa cum aţi şi văzut ; însă grija i-o da faptul că ajunsese să simtă şi-l durea înţelesul simţirii ; i-o da gîndul la viaţa stricată şi îngrozitoare pe care o dusese ; gîndul fărădelegilor săvîrşite împotriva lui Dumnezeu şi a omului, gîndul — mai ales — că nu-şi dăduse seama de adevărata mocirlă în care se găseşte pînă cînd nu ajunsese acolo unde se afla acum.

L-am întrebat dacă n-a avut astfel de reflecţii şi înainte sau curînd după condamnare? Mi-a spus că Newgate (deoarece se pare că închisoarea de la Bristol se numeşte tot ca şi cea de la Londra) era un loc care arereori îi îndemna pe oameni să se pocăiască, făcîndu-i în schimb adesea pe ticăloşi ceva mai ticăloşi, pînă ce învăţau să scuipe în derîdere şi pe Dumnezeu şi pe dracu. Dar că el putea totuşi privi în urmă cu satisfacţia de a putea spune că nici chiar atunci, acolo, nu se dovedise cu totul insensibil ; nu simţise însă nimic atît de puternic încît să cumpănească măcar cît o privire smerită în sus spre cer ; că, de fapt, privise adesea în sinea sa, chiar şi înainte de a ajunge la închisoare şi cugetase la viaţa lui trecută, cheltuită în zadar, atunci cînd intervalele dintre păcătoşeniile lui îi lăsau ceva timp de gîndire şi uneori se întreba: „Încotro mă duc ? La ce mă vor împinge în cele din urmă toate aceste lucruri ? Şi unde se vor sfîrşi ? Păcatul şi ruşinea se urmează rînd pe rînd şi, cu siguranţă, că voi ajunge la spînzurătoare". Atunci, îmi dădu el asigurări, mă loveam cu pumnii în piept şi-mi spuneam : „O, stricăciunea stricăciunilor ; cînd te vei pocăi ?" şi, la fel de des, îmi răspundeam singur : „Niciodată ! niciodată, niciodată ! Poate doar la închisoare sau în streang."

— Apoi, îmi destăinui el, plîngeam şi suspinam şi priveam cît priveam în urmă, la mizerabila mea viaţă, a cărei istorie poate că ar uimi lumea ; dar, vai, ceea ce vedeam era atît de întunecat şi mă umplea de atîta groază, încît nu putem suporta ; şi atunci mă refugiam în vin şi în tovărăşii vesele, ca

să mă mai ușurez ; acel vin ducea la excese, iar acele tovărășii fiind întotdeauna cu făpturi la fel de stricate ca și mine, rechemau ispita și atunci toate reflecțiile mele se spulberau și eu redeveneam același diavol ca și mai înainte.

Rostise toată această mărturisire cu atîta aprindere încît chipul îi era zîmbitor, în timp ce vorbea, și în același timp lacrimile îi tremurau totuși în ochi, aproape continuu ; căci trăia un fel de mîhnire încîntătoare, dacă expresia asta ar putea fi nimerită cînd vorbim de așa ceva.

Povestirea lui conținea ceva ciudat pentru mine, și a început să mă răvășească într-un mod pe care nu-l înțelegeam ; îmi plăcea să-l aud vorbind în legătură cu el și totuși, după aceea, îmi rămînea întotdeauna pe inimă un fel de greutate, căreia nu-i puteam găsi nici un motiv și nici nu-mi închipuiam spre ce tinde ; sigur este că aveam o greutate pe suflet fără a fi în măsură s-o descriu ori să spun ce mă doare. Ei bine, el și-a continuat povestirea.

— După asta, zice, am căzut în labele unui judecător pentru un lucru de altminteri neînsemnat, mai mult o bagatelă pe lîngă nelegiuirile noastre celelalte ; și eu, care pentru o sută de jafuri, atît la drumul mare, cît și altfel, cu istorisirea cărora s-ar umple o carte dacă le-aș înșira aici pe toate, ar fi trebuit, dacă eram înhățat, să fiu pus în lanțuri și dat spînzurătorii, iar dacă aș fi fost prins în public, fără îndoială că s-ar fi înfățișat cel puțin douăzeci de inși care să depună mărturie împotriva mea, eu, zic, am fost dus de grabă și pe ascuns într-o închisoare de la țară, sub un nume greșit ; eu, acela, m-am pomenit judecat pentru o faptă mărunță, în ițele căreia eram vinovatul principal, și bucurîndu-mă de privilegiul ordinului preoțesc, am obținut favoarea de a fi deportat. Și care credeți, a urmat el, că a fost lucrul ce m-a mișcat cel mai puternic aducînd binecuvîntata schimbare despre care sper să pot spune că Dumnezeu a operat-o în sufletul meu ? Nu alaiul fărădelegilor, ci minunile acelei providențe pline de milă, care, atunci cînd a hotărît să se îndure de un om, adesori îl poartă prin mărăcini, jale și nenorocire pentru păcate mai mărunte, pentru ca prin el restul oamenilor să poată fi aduși să vadă cum sînt cruțați de pedeapsa ce li se cuvine în numele vinilor mai mari de care ei știu că apasă asupră-le. Credeți oare că atunci cînd mi s-a acordat favoarea deportării puteam rămîne într-adevăr nepăsător, cînd mă gîn-

deam ce minune a bunătăţii divine trebuie să fie un asemenea lucru pentru unul ca mine, care meritasem în atîtea rînduri spînzurătoarea şi care ar fi trebuit să mor fără nici o tocmeală, dacă adevăratul meu nume ar fi fost cunoscut? Ori dacă s-ar fi dat de veste că dihania prinsă era un tîlhar atît de faimos ca mine? Cu asta a început întîia scînteie de pocăinţă căci fără îndoială mare e bunătatea creatorului nostru care ne cruţă atunci cînd ne pierdem dreptul asupra vieţilor noastre şi plin de milostivire e felul prin care el ne salvează din nenorocirile în care ne scufundăm noi-înşine, cînd nu mai avem nici o cale de a ieşi singuri din încurcătură; faptul că el face din înseşi aceste mizerii mijloacele noastre de eliberare, şi scoate binele din rău pentru noi, în timp ce noi scoatem şi alegem însuşi răul din binele lui; zic, toate aceste lucruri sînt cu siguranţă cele mai puternice motive de pocăinţă de pe lume; şi cruţarea hoţilor de spînzurătoare aduce la pocăinţă pe mai mulţi decît spînzurătoarea însăşi.

— Este adevărat, a continuat el că groaza de pedeapsă lucrează puternic asupra minţii; la vederea morţii, oamenilor li se umplu sufletele de groază şi numaidecît aleargă la acea pocăinţă care — pe cîte bănuiesc — este adeseori greşit înţeleasă, ea fiind de fapt numai un fel de nelinişte lăuntrică din ale cărei seminţe se naşte mîhnire pentru pedeapsa ce oamenii urmează s-o îndure; o uluire motivată de îngrozitoarea viziune a ceea ce va urma. Dar sentimentul de înţelegere a îndurării este cu totul altceva; el cuprinde toate pasiunile şi vibraţiile inimii şi provoacă o sinceră, neprefăcută groază, faţă de păcatul în sine; deoarece fărădelegea este o jignire împotriva binefăcătorului nostru, un act de josnicie şi ingratitudine faţă de el, care ne-a dat viaţa şi toate binecuvîntările şi mîngîierile vieţii şi care ne-a cucerit prin faptul că a continuat să ne facă bine, chiar şi după ce avea tot dreptul să ne nimicească.

Acesta, domnule, a subliniat el, a fost izvorul acelei pocăinţe întru care mă desfătez atît de mult acum, iată încîntătoarea mîhnire, despre care am vorbit adineaori; ea este aceea care face ca pe chipul meu să se aşeze zîmbetul, în vreme ce din ochi îmi picură lacrimi, o bucurie pe care n-o pot exprima altfel decît mărturisindu-vă, domnule, că n-am trăit niciodată vreo mai fericită zi, de cînd am ajuns la vîrsta de a mă putea mişca şi eu pe lume, ca aceea în care am debarcat în această

țară și am început a munci pe plantația dumneavoastră, gol și flămînd, ostenit și sleit de puteri, chinuit de frig într-un anotimp și de căldură în altul ; atunci am prins să judec căile vieții mele și să văd deosebirea dintre suferințele trupului și zvîrcolirile sufletului. Mai înainte mă desfătasem în belșug, iar aici mă lupt cu gustul hranei aspre ; atunci mă lăfăiam în trîndăvie și dulce ușurință ; acum, aici, muncesc pînă ce mădularele îmi cad uneori frînte ; dar cu deosebirea aceasta privitoare la două feluri de fericiri în fiecare din cele două cazuri, anume că altă dată și acolo aveam iadul în suflet, înotam în groază și rușine, eram o spaimă zilnică pentru mine însumi și tot timpul nu așteptam altceva decît un sfîrșit nenorocit — pe cînd aici și acum duc în suflet un calm binecuvîntat, pecete și prevestire a cerului, simțindu-mă plin de recunoștință și umilit, adorînd acea îndurare care m-a smuls din fălcile diavolului ; cu deosebirea ori deosebirile acestea toate, care îmi umplu azi ființa, gîndurile și ceasurile mele trudite îmi sînt plăcute, munca mea a ajuns ca să-mi fie ușoară și inima veselă. Azi nu mă culc niciodată pe culcușul meu tare, fără să-l laud pe Dumnezeu cu cea mai aprinsă dragoste, nu numai pentru că nu mă aflu în groapa osîndiților și pentru că am fost salvat de la o moarte pe care o meritasem, ci și pentru că nu mai hoinăresc pe dealul de la Shooter's-hill, că nu mai sînt un tîlhar, o sperietoare și o spaimă a oamenilor cinstiți și drepți, un jefuitor al nevinovaților și săracilor, un hoț și un ticălos care ar fi trebuit stîrpit de pe pămînt pentru siguranța altora ; dar și pentru că am fost salvat de groaznica ispită de a păcătui ca să-mi întrețin desfrîul, și de a face ca un viciu să fie necesar altui viciu ; și asta, depun eu mărturie, este suficient ca să îndulcească și cea mai amară mîhnire și să-l facă pe oricare om să fie recunoscător că se află în Virginia sau indiferent în ce alt loc și liman chiar și mai rău, dacă poate exista așa ceva.

Mi-a dezvoltat apoi o părere a lui, că dacă s-ar putea dezvălui chipul cerului și al iadului și să fie arătate așa cum sînt ele, iar oamenii ar fi în stare să le vadă clar și distinct, de o parte bucuriile și slava și copleșitoarea fericire a unuia, de cealaltă — ororile celuilalt, și să facă o judecată asupra amîndurora după omeneasca putere a raționamentului nostru, cerul ar avea un mai puternic și înrîuritor efect pentru îndreptarea

lumii, decît iadul ; dar despre lucrul ăsta am mai stat noi de vorbă după aceea de multe ori.

În cazul în care m-ar întreba cineva cum am fost în stare să ascult toate acestea şi să nu mă tulbur de loc, mai ales cînd ele se potriveau în atîtea privinţe cu propriul meu caz şi cu prima parte a vieţii mele, voi răspunde singur la întrebarea asta imediat. Totuşi, faţă de el nu luam seamă la zbuciumul din mine, căci el avea cu totul alte păreri despre stăpînul său decît aveam eu însumi ; şi nici nu m-am apucat, aşa cum uneori se obişnuieşte în asemenea cazuri, să-i fac vreo destăinuire legată de propria mea poveste, doar că din cînd în cînd nu scăpam prilejul de a-l informa că eu nu venisem în Virginia în calitate de răufăcător şi că nu fusesem deportat, lucru care era destul de necesar să fie precizat, avînd în vedere cîţi dintre locuitorii de pe acolo aparţineau acestor categorii, cu toate că trăiau acum foarte bine.

Cît despre mine însumi, era suficient că mă aflam azi într-o bună situaţie materială, nu era treaba nimănui să ştie ce fusesem mai înainte şi — cum în mare măsură de-abia dacă-mi mai aduceam şi eu aminte de pe urma cărei nenorociri iniţiale ajunsesem în această ţară, sau că fusesem vreodată servitor altfel decît de bunăvoie; şi cum nu era cîtuşi de puţin în interesul meu să mă dau singur de gol, am păstrat în taină şi sub tăcere acest capitol al vieţii mele ; şi totuşi, îmi era imposibil să ascund tulburarea în care mă aflam de fiecare dată cînd el aducea vorba despre cele povestite. Pînă atunci continuasem să trăiesc pe temeiul unei păreri asupra lucrurilor, izvorîtă doar din aparenţa lor, după cum lucrurile mă influenţau în bine sau în rău, socotind că partea fericită şi cea nefericită a vieţii ar alcătui-o cele care îmi dădeau mie plăcere sau mîhnire.

După cum nu aveam nici un fel de educaţie, decît atîta cît aţi auzit, tot aşa nu aveam nici un fel de învăţătură şi nici o cunoştinţă în legătură cu religia şi însemnătatea ei ; şi cu toate că acum eram oarecum în căutarea religiei, ea era doar o căutare — ca să zicem aşa — asupra lumii, ca să văd ce fel de lucru sau ce fel de tărîm e lumea, şi ce se făptuise în ea ; cît şi despre cel care a făptuit-o, zău că nu a existat vreodată creatură dintre toate cele ieşite din mîinile lui, cu suflet în ea, care să fie atît de total lipsită de cunoaşterea lui Dumnezeu,

cum eram eu, şi care de asemenea să se fi interesat atît de puţin de el.

Însă felul de a vorbi, serios şi plin de căldură al acestui tînăr, a început să aibă felurite efecte asupra mea şi m-am pomenit spunîndu-mi mie însumi : „Cugetările acestui om sînt cu siguranţă foarte juste ; dar ce fel de făptură sînt eu şi cum am dus-o în lume pînă acum ? ! Eu care nu mă dumirisem ca el asupra atîtora, nici măcar o dată în toată viaţa ; care nu spusesem nici măcar : „Doamne, îţi mulţumesc pentru toate cele de la care am fost salvat, sau pentru toate lucrurile la care am ajuns în lume ; şi totuşi, viaţa mea a fost la fel de plină de peripeţii şi am fost salvat în mod la fel de miraculos de primejdii şi de la fapte rele, şi de cîte alte lucruri de acest fel, ca şi tînărul acesta ; şi dacă puterea care a făcut să treacă toate acestea a fost aceea a unei mîini invizibile, şi dacă ea a făcut-o în semn de îndurare faţă de mine, eu ce am făcut în schimb ? Şi unde am trăit eu ! ? Să-mi fie oare dat să fiu cea mai necugetată şi mai nerecunoscătoare dintre toate făpturile ?

Acest lucru a început cu adevărat să mă preocupe din ce în ce mai mult, şi să mă facă foarte melancolic ; dar în ce priveşte religia, pricepeam atît de puţin din tainele ei, încît dacă m-aş fi hotărît la ceva de soiul unui nou fel de viaţă, ori să mă apuc de o schimbare lăuntrică a mea, după canoane religioase, n-aş fi ştiut nici cu ce să încep, nici ce să fac în privinţa asta.

Într-o zi s-a întîmplat că tînărul meu mentor sau dascăl, căci aşa îl numeam întotdeauna, să aibă Biblia în mînă şi să se uite în ea, aşa cum făcea el de obicei, de mai multe ori pe zi, fără ca eu să pricep de ce. Văzînd Biblia, i-am luat-o din mînă şi m-am apucat să mă uit înăuntru, lucru pe care îl făcusem atît de puţin mai înainte vreme, încît cred că pot spune fără a greşi, că nu citisem niciodată un capitol întreg dintr-însa, toată viaţa mea. Tînărul vorbea despre Biblie doar ca despre o carte, spunînd de unde o avea, şi cum o adusese în Virginia, iar la un moment dat, într-un fel de extaz, a luat-o şi a sărutat-o. „Această binecuvîntată carte ! a rostit, ea e singura comoară pe care am adus-o cu mine din Anglia ; şi a fost pentru mine o comoară întremătoare, căci n-aş fi vrut să rămîn fără ea în mîhnirile mele pentru nici un alt tezaur din lume", şi a continuat să vorbească astfel.

Eu care nu aveam nici o noţiune despre ce voia să spună, ci numai — după cum vă aminteam — cîteva gînduri copilăreşti în legătură cu semnele providenţei în lume şi cu purtarea ei milostivă faţă de mine, am luat — cum spun — cartea aceea din mîna lui şi m-am apucat să mă uit într-însa, iar cartea s-a deschis la Faptele Apostolilor XXVI, unde Agripa grăieşte către Sf. Pavel : „cu puţin de nu mă înduplecl să mă fac şi eu creştin".

— Cred, am spus eu, că aici este o frază care mi se potriveşte întrutotul, ca urmare a lungii tale istorii despre tine însuţi, şi mai că trebuie să rostesc şi eu înaintea ta aceste cuvinte, aşa cum le-a rostit guvernatorul din cartea aceasta înaintea lui Pavel ; şi i-am citit cuvintele acelea.

El a roşit auzind textul şi a răspuns :

— V-aş putea răspunde exact cu cuvintele cu care i-a răspuns apostolul în versul următor : „Aş vrea ca tu să fii întrutotul cu mine, doar fără de aceste lanţuri".

Eram acum trecut de treizeci de ani, după propriul meu calcul, pe cît îmi era mie cu putinţă să-mi ţin socoteala vîrstei, întrucît nu aveam pe nimeni care să-mi fi ştiut vreodată începutul ; eram, zic, trecut de treizeci de ani şi înfruntasem destule încercări de toate felurile ; însă cum fusesem părăsit cu totul, încă de prunc şi total lipsit de învăţătură în juneţea mea, tot aşa eram cu desăvîrşire neştiutor de orice cunoştinţă pe lume care să merite cît de cît numele de religie ; şi clipa aceea era prima din viaţa mea cînd în inimă îmi pătrundea o noţiune privitoare la lucrurile religioase. Eram surprins de felul de a vorbi al acestui om şi surprins în mai multe chipuri, îndeosebi de faptul că el vorbea cu atîta simţire despre împrejurări apuse ale vieţii sale, iar acestea erau atît de asemănătoare cu ale propriei mele vieţi încît de cîte ori făcea o deducţie din propria lui stare de acum sau motiva trecerea sa dintr-o situaţie în alta, în mintea mea izbea ceva ca un glonte ieşit dintr-o puşcă, dat fiind că nu aveam nici o cunoştinţă — aşa cum avea el — despre altceva mai bun, pentru care să fiu recunoscător ; în schimb, fusesem eliberat şi ridicat în lume, făcut stăpîn, şi înstărit, şi mă aflam într-o situaţie bună, deşi ridicat din exact aceeaşi viaţă nenorocită şi plină de umilinţă în care era acum el, aceea adică de sclav vîndut : doar că el încă mai rămăsese să se zbată în

apele ei, deci dacă păcatul său fusese mai mare decît al meu, apoi şi nenorocirea lui era — iată — cu mult mai mare.

Acest motiv de recunoştinţă a sfredelit adînc în mintea mea şi a apăsat greu asupră-mi ; şi iar mi-am amintit că îi eram recunoscător în cel mai înalt grad vechiului meu stăpîn, care mă ridicase de jos şi că trebuia să iubesc pînă şi numele lui sau, cum s-ar spune, pînă şi pămîntul pe care călca el ; dar nu mă gîndisem nici măcar o dată la o recunoştinţă ceva mai înaltă, nu, nici atîta cît să rostesc măcar o dată, ca fariseul, „Doamne, îţi mulţumesc", pentru îndrîzirea pe care providenţa trebuie s-o fi avut asupra întregii mele vieţi.

Iată ce mă încurca nespus, încît eram foarte gînditor şi trist ; însă în privinţa aceasta, noul meu dascăl îmi era un reazim reconfortant şi zi de zi învăţam cîte ceva de la el ; drept care i-am spus într-o dimineaţă părerea mea, că ar trebui poate să se lase de a mă mai pregăti la latină şi să mă înveţe mai bine religia.

Mi-a vorbit cu multă modestie că el nu ar fi în stare să mă informeze asupra nici unui lucru pe care eu să nu-l ştiu şi mi-a propus să citesc zilnic scripturile, drept cel mai sigur izvor de învăţătură. I-am răspuns la acestea cu vorbele famenului către Sf. Filip, cînd apostolul l-a întrebat dacă înţelegea ce citeşte: „Cum aş putea, dacă nu mă călăuzeşte cineva?"

Stăteam de vorbă adesea despre subiectul acesta şi am găsit atîtea motive să cred că aveam în faţă un sincer pocăit, încît nici nu pot vorbi altfel despre el în tot ce am de spus privitor la persoana lui. Totuşi, n-aş putea spune că gîndurile mele ajunseseră într-adevăr a se fi pîrguit pentru o preschimbare sufletească înaltă ; simţeam oarecare nelinişte cugetînd la viaţa mea trecută, iar acum trăiam — ca şi înainte de a-l cunoaşte pe el — o viaţă foarte la locul ei şi sobră, veşnic prins de treburile mele şi fără să mă dăruiesc nici unei patimi de nici un fel ; cît despre a mă pocăi, aşa cum făcuse acest om, n-aş putea spune că aveam în minte toate acele convingeri care să mă împingă la aşa ceva şi-mi lipsea şi un fond de cunoştinţe religioase care să mă sprijine la străbaterea unui astfel de drum ; aşa că pornirea aceasta mi s-a şters pe încetul din suflet, cum se întîmplă în genere cu atari lucruri, acolo unde primele vibraţii nu cunosc o destul de adîncă rezonanţă.

Între timp, cum el îmi tot vorbea la nesfîrşit despre propriile-i nenorociri şi încerca să mi le tîlcuiască pe toate în chip foarte metodic, convorbirile noastre erau întotdeauna serioase şi cu greutate şi nu ne îngăduiau nici un fel de hlizeală ori de glumă între noi, chiar şi cînd nu ne preocupau musai discuţiile religioase. El îmi citea din istorie; şi acolo unde duceam lipsă de cărţi, îmi dădea noţiuni despre lucrurile omise din istoriile noastre moderne sau — cel puţin — pentru care numărul cărţilor noastre nu era încă îndestulător. Prin astfel de lucruri, a trezit în mine o sete nepotolită de a vedea cîte ceva din ceea ce se întîmplă pe lume, cu atît mai mult cu cît pe vremea aceea întreaga lume era încleştată mai mult sau mai puţin în luptă, căci era pe timpul marelui război în care regele Franţei se poate zice că lupta împotriva tuturor puterilor din Europa. [1]

Acum ajunsesem să mă consider ca un om îngropat de viu într-o îndepărtată parte a lumii, unde nu puteam vedea absolut nimic şi unde nu auzeam decît foarte puţin din ceea ce era de văzut, iar puţinul acesta, abia la peste o jumătate de an după ce se întîmplase, iar uneori după un an sau chiar şi mai mult; şi, într-un cuvînt, adesea îmi venea iar în minte vechea mustrare, anume că nici viaţa pe care o duceam acuma nu era încă o viaţă de gentleman. Era, ce-i drept, mult mai aproape de aşa ceva decît viaţa — să spunem — a unui borfaş ori, ca să luăm un şi mai apropiat exemplu, decît viaţa unui sclav vîndut; dar, mai pe scurt, ea nu se potrivea cu ceea ce trebuie şi nu-mi da nici o satisfacţie. Acum aveam şi o a doua plantaţie, foarte întinsă, şi treburile mergeau foarte bine. Dispuneam pe cuprinsul ei de aproape o sută de servitori de diferite feluri şi de un supraveghetor care pot spune că nu-mi oferea nici un motiv de a nu avea încredere în el şi dacă n-aş fi avut şi a treia plantaţie, trecută în mîinile mele de curînd, pe care trebuia să mă străduiesc s-o pun însă pe roate, apoi n-ar fi existat nimic altceva care să mă împiedice să plec încotro aveam chef.

Totuşi, am început acum să-mi fac în gînd planuri pentru o călătorie în Anglia, hotărîndu-mă să procedez după cum voi găsi de cuviinţă, dar cu o hotărîre tainică de a căuta să văd

[1] Aluzie la războaiele lui Ludovic al XIV-lea (1638—1715).

cît mai mult din lume, dacă îmi va fi cu putinţă, şi să mă bucur cu mintea de acele lucruri despre care pînă atunci nu aveam decît idei vagi, de prin cărţi.

Prin urmare, am dat bătaie să pun bine pe picioare cea de a treia plantaţie, ca după aceea să poată fi ori dată în arendă ori lăsată în grija unui supraveghetor, după cum aveam să cred că e mai nimerit.

Iar dacă m-aş fi hotărît s-o las în seama unui supraveghetor sau a unui administrator, nimeni de pe lume nu putea fi mai potrivit pentru asta decît mentorul meu ; însă nu mă puteam gîndi încă să mă despart de el, de omul care trezise în mine dorinţa de a călători şi pe care hotărîsem să mi-l fac tovarăş de călătorie.

Totuşi, au mai trecut încă trei ani pînă să reuşesc să pun totul în ordine, ca să pot părăsi apoi ţara. Între timp, l-am eliberat pe mentorul meu de obligaţiile lui şi aş fi voit să-i redau şi libertatea, însă — spre marea mea dezamăgire — am aflat că nu puteam obţine pentru el împuternicirea de a pleca în Anglia pînă cînd nu-i expira osînda notată în certificatul de deportare, care era înregistrat ; aşa că l-am făcut supraveghetor deocamdată şi prin aceasta l-am ridicat încetul cu încetul înspre o perspectivă de a trăi în acelaşi fel ca şi mine, suind aceleaşi trepte pe care şi eu le suisem, ajutat de binefăcătorul meu, doar că nu i-am înlesnit să se apuce de plantat pe cont propriu, aşa cum îmi înlesnise mie fostu-mi stăpîn, şi nici n-aş fi fost în situaţia s-o fac ; hărnicia însă şi sîrguinţa onestă a acestui om l-au făcut să se elibereze chiar fără a fi fost ajutat mai mult, prin aceea că — după cum v-am spus — l-am numit supraveghetor, ceea ce era pentru el doar o uşurare de moment şi o slobozire din cătuşele muncii grele şi ale anevoiosului trai pe care-l îndurase ca sclav.

Totuşi, în postul încredinţat el s-a purtat cu atîta credinţă şi hărnicie, încît şi-a făcut o bună reputaţie în tot ţinutul ; iar cînd m-am întors eu înapoi, l-am găsit într-o situaţie cu totul diferită de aceea în care îl lăsasem, afară de faptul că a rămas administratorul meu principal timp de aproape douăzeci de ani, după cum veţi afla treptat.

Menţionez aceste lucruri mai pe larg, pentru ca — dacă s-ar întîmpla ca vreunuia dintre amarnicii păcătoşi ce ar avea nenorocirea să ajungă în împrejurări asemănătoare cu acestea,

să-i cadă în mînă şi să vadă cele înşirate de mine aici — să poată învăţa următoarele scurte lecţii din pildele de mai sus.

I. Că Virginia şi deportarea ar putea fi cel mai fericit loc şi cea mai fericită stare în care s-au găsit ei vreodată pe lume, deoarece, printr-o sinceră pocăinţă şi o sîrguinţă activă în munca la care sînt puşi, se văd efectiv abătuţi de la o viaţă de adevărată stricăciune şi aşezaţi într-un angrenaj cu totul nou, în care nu mai întîlnesc nici un fel de ispită la vreuna din nelegiuirile săvîrşite mai înainte, însă au o perspectivă de viitor indiscutabil avantajoasă.

II. Că în Virginia, chiar cea mai josnică făptură şi mai demnă de dispreţ, după ce i-a expirat osînda, poate fi sigură, dacă vrea totuşi să se străduie, cu destoinicie şi bună gospodărire în munca de acolo — că o să trăiască bine şi (presupunînd că are parte de viaţă şi de sănătate) o să se îmbogăţească.

Fiindcă acesta este un bun la care are dreptul şi cel mai nefericit păcătos de pe lume (după a mea părere un criminal deportat este mult mai fericit decît cel mai înfloritor hoţ care nu a fost încă prins) — şi asta în întreaga ţară ; iar acei sărmani tineri care trec oceanul de bună voie, să se ducă în ţinuturile de care vă spun, nu sînt nici ei atît de greşiţi cum o cred poate unii ; căci, pentru a obţine să fie transportaţi pînă acolo şi plasaţi, ei se obligă de bună voie la muncă forţată şi nu sînt greşiţi, admiţînd mai ales că personajele pe mîna cărora ajung se poartă cît de cît cinstit cu dînşii ; căci, deoarece e de presupus că toţi aceşti bieţi oameni habar nu au de mai înainte pe ce drum s-o apuce, sau că au greşit în comportarea de pînă atunci, în Virginia sînt siguri că de la început li se va purta de grijă şi, după ce le expiră osînda, li se va asigura posibilitatea ca să-şi poarte ei singuri de grijă. Dar mă întorc la povestea mea, în care începe acum un nou capitol.

Îmi făceam, în sfîrşit, pregătirile pentru plecarea în Anglia. După ce pusesem la punct situaţia plantaţiei, dînd-o pe nişte mîini credincioase şi întru totul pe pofta inimii mele, cea dintîi grijă a fost să mă aprovizionez cu un stoc de mărfuri şi cu bani suficienţi pentru a face faţă oricăror împrejurări ivite în străinătate şi care să-mi permită îndeosebi să fac un mare transport la înapoierea în Maryland, cu mărfuri pentru nevoile şi aprovizionarea tuturor plantaţiilor mele ; cînd însă am ajuns ca să examinez mai de aproape călătoria, mi-a venit

în minte că n-ar fi prudent să-mi îmbarc toată încărcătura pe bordul aceleiași corăbii cu care plecam ; așa că am expediat în mai multe rînduri vreo cinci sute de lăzi de tutun, cu diferite corăbii care se îndreptau spre Anglia, dîndu-i de veste corespondentului meu că aveam să mă îmbarc și eu aproximativ la cutare dată, ca să traversez oceanul, și dîndu-i dispoziții să mă asigure pentru o sumă considerabilă, proporțională cu valoarea încărcăturii mele.

Cam la vreo două luni mai apoi, am plecat și m-am îmbarcat pentru Anglia, pe o corabie solidă, cu douăzeci și patru de tunuri, pe care încărcasem vreo șase sute de lăzi de tutun și am părăsit promontoriile Virginiei în ziua de 1 august. Am făcut o călătorie foarte mohorîtă și aspră, în primele două săptămîni, deși călătoream într-un anotimp atît de bine cunoscut pentru vremea lui bună.

După ce plutisem pe mare vreo unsprezece zile, iar în cea mai mare parte a timpului vîntul suflase foarte puternic dinspre vest, sau între vest și nord-vest, ceea ce a făcut să fim duși mult mai departe înspre est decît merg marinarii în cursa lor obișnuită către Anglia, am avut parte de o furtună grozavă, care ne-a ținut cinci zile, cea mai mare parte din timp suflînd năpraznic de tare, din care cauză am fost nevoiți să fugim cu vîntul drept în spate, cum spun marinarii, indiferent unde ne era dat să ajungem. De pe urma furtunii aceleia, corabia noastră a avut mult de suferit și ne-am ales și cu cîteva spărturi, dar nu atît de grave încît să nu poată fi astupate prin sîrguința marinarilor ; totuși, căpitanul, după ce a mers un timp, cum a putut, împotriva vremii rele și a valurilor care se ridicau foarte înalte, s-a hotărît în cele din urmă să se îndrepte spre Bermude.

Nu eram destul de bun marinar ca să înțeleg bine motivul certurilor dintre ei, dar în cursa lor spre insule au depășit — pare-se — latitudinea și apoi n-au mai putut ajunge de loc înapoi la insulele Bermude. Căpitanul și secundul aveau păreri foarte diferite cu privire la asta, calculele lor deosebindu-se unul de altul mult mai mult ca deobicei, căci furtuna îi împinsese puțin mai departe decît și-au dat ei seama. Căpitanul, care era un om categoric, l-a insultat pe secund cu privire la greșeala asta și l-a amenințat c-o să-l denunțe pentru greșeala sa de îndată ce vor ajunge în Anglia. Secundul era însă un excelent cunoscător în ale mării și un marinar cu experiență,

dar pe lîngă asta era şi un ins modest ; şi cu toate că a stăruit foarte asupra faptului că avea dreptate, omul a făcut-o în termeni totuşi plini de respect şi aşa cum de fapt îi şedea bine ; după mai multe zile de ceartă, însă, cînd vremea a început să se domolească şi cerul să se mai însenineze, astfel încît să poată să-şi facă observaţiile şi să ştie exact unde se aflau, atunci s-a văzut că adevăratul calcul corect fusese acela al secundului, iar căpitanul cel ce greşise, căci — iată — se aflau la latitudinea de 29 grade, cu totul în afara drumului spre Bermude.

Secundul n-a făcut nicidecum uz în mod necuviincios de această descoperire, iar căpitanul, convingîndu-se, a recunoscut cavalereşte — faţă de el — greşeala şi astfel s-a terminat cu mînia dintre ei ; dar întrebarea următoare era ce trebuia făcut acum. Unii erau de părere s-o ia într-o direcţie, alţii în alta, cu toţii recunoscînd însă că nu erau în stare să-şi continue cursa direct spre Anglia, decît dacă ar fi avut un vînt dinspre sud sau sud-vest, ceea ce nu ne fusese dat de soartă de cînd o pornisem pe mare.

Pînă la urmă, au hotărît de comun acord să cîrmească spre insulele Canare, care erau uscatul cel mai apropiat unde puteam totuşi ajunge, în afară de insulele Capului Verde, situate prea departe spre sud, aşa încît era preferabil să le evităm. Prin urmare, s-au îndreptat spre nord-est, iar vîntul continuînd să bată dinspre vest, sau dinspre nord şi vest, am mers bine şi, cam în cincisprezece zile de plutire, am ajuns la Pico Tenerife, un uriaş munte de pe una din insulele Canare. Acolo ne-am odihnit, am făcut rost de apă proaspătă, de ceva provizii tot proaspete şi de un vin excelent şi din belşug, dar n-am găsit nici un port în care să intrăm ca să putem avea grijă de corabie, care acum era plină de spărturi şi lipsită de rezistenţă, după atîta vreme rea ; aşa că am fost obligaţi să ne descurcăm cum am putut şi noi mai bine şi s-o pornim iarăşi pe mare, după ce n-am plutit pe lîngă insulele Canare decît patru zile.

De la Canare am avut vreme acceptabilă şi o mare liniştită, pînă ce am ajuns în strîmtori, cum îi spun marinarii intrării în canalul Britanic [1], iar vîntul bătînd puternic dinspre

[1] Canalul Mînecii.

nord și nord-vest, ne-a obligat să ne menținem departe în larg, după expresia folosită la intrarea noastră în Canal, cînd — ce să vezi? — în zorii zilei a apărut un vas francez, crucișător sau vas-pirat, nu știu, cu douăzeci și șase de tunuri și s-a luat după noi, cu toate pînzele pe care le putea el întinde. Pe scurt, căpitanul nostru a schimbat cu ei una sau două salve laterale, ceea ce a fost îngrozitor pentru mine, căci nu mai văzusem niciodată asemenea demonstrație, iar tunurile francezilor au făcut ravagii printre noi, ucigînd și rănind șase dintre oamenii noștri cei mai buni.

Pe scurt, după o luptă destul de lungă ca să ne arate clar că — dacă nu voiam să fim luați prizonieri — nu ne rămînea decît să ne scufundăm lîngă corabia lor, căci nu era chip să mai așteptăm de undeva vreo scăpare, duelul fiind și așa de o durată menită să salveze onoarea căpitanului; după o astfel de luptă, spun, am căzut prizonieri, iar corabia noastră a fost dusă la St. Malo.

Nu eram prea îngrijorat de pierderea lucrurilor de pe corabie, căci știam că dispun de destulă avere, aflată într-un loc sau în altul; dar m-am speriat de felul cum am fost despuiat cu o mare îndemînare de tot ce aveam asupra mea și cum mi s-au luat aproape toate hainele de pe mine, eu neputîndu-mă nici măcar mișca; iar după ce s-a găsit cineva care să-l informeze pe căpitanul vasului-pirat că eu nu eram decît un pasager și că eram în același timp negustor, căpitanul m-a chemat la el și s-a interesat de situția mea și, auzind chiar de la mine cum se purtaseră ai săi, i-a obligat pe marinari să-mi dea îndărăt o haină, o pălărie și o pereche de ghete, pe care mi le scoseseră și smulseseră, iar el mi-a dat un halat de-al lui pe care să-l port cît timp aveam să rămîn pe corabia sa și, ca să recunosc totuși ceea ce se cade recunoscut, m-a tratat foarte bine.

Totuși, pe lîngă faptul că am fost făcut prizonier, am avut și neplăcerea de a fi deținut pe bordul crucișătorului și de a vedea cum corabia în care călătorisem a fost dată pe mîna unui echipaj francez și trimisă, după cum v-am spus, către St. Malo; ei, asta a însemnat o mare supărare pentru mine după aceea, cînd fiind și eu dus la St. Malo, am aflat în legătură cu corabia noastră că fusese luată înapoi de către un vas de război englez, și dusă la Portsmouth.

După ce corabia ne-a fost trimisă mai departe, piratul şi-a continuat croaziera la gura Canalului încă o vreme, dar n-a mai pus laba pe nici o altă pradă ; în cele din urmă, au reperat o pînză care s-a dovedit a fi de aceeaşi naţionalitate cu a lor, şi tot a unor piraţi ca şi ei, de la care au aflat că, deoarece în Anglia ajunseseră veşti despre faptul că prin strîmtori umblau de colo pînă colo nişte vase-pirat franceze, plecaseră trei vase de război engleze, din Plymouth, cu scopul de a patrula prin Canal şi de a ne ieşi cu siguranţă în cale. Aflînd vestea, iată că francezul, un tip îndrăzneţ şi viteaz, departe de a se da în lături de la treaba lui, cîrmeşte către nord-est, spre Canalul St. George şi la latitudinea de 48 grade şi jumătate, din nefericire pentru el, îi iese în cale o corabie engleză, mare şi bogată, ce se îndrepta spre casă venind din Jamaica ; era în zori de zi şi cer foarte senin, cînd un om din vîrful catargului a strigat : „O pînză!" Eu de fapt speram să fie vasul de război englez şi, după graba şi îngrămădeala în care îi vedeam, pregătind totul pentru luptă, am tras concluzia că aşa era şi am ieşit din hamacul meu, căci nu aveam o cabină în care să mă culc, pentru ca să văd ce se petrece ; dar în curînd mi-am dat seama că speranţele mi se dovediseră deşarte şi că lucrurile stăteau exact pe dos; căci corabia se îndrepta în momentul acela spre nord, ca să ajungă la coasta Irlandei, şi se afla la tribord faţă de corabia noastră, iar pînă să mă alunge de acolo, am putut vedea că piraţii îşi întinseseră toate pînzele în plin vînt şi începuseră s-o urmărească, apropiindu-se foarte repede. Pe de altă parte, era clar că şi corabia aceea îi văzuse pe ei şi că marinarii de pe ea ştiau cu cine au de-a face ; iar ca să scape de piraţi, mergeau înainte cu toate pînzele sus, îndreptîndu-se către coasta Irlandei, ca să se adăpostească acolo în port.

Era foarte clar că vasul nostru pirat o depăşea de departe ca viteză, parcurgînd cîte două picioare la unul, iar către seară a ajuns-o din urmă. Dacă englezii ar fi fost în stare să mai reziste măcar încă vreo şase ore, ar fi atins rîul Limerick, ori s-ar fi aflat undeva prin apropiere de coastă, astfel că noi nu ne-am mai fi aventurat să-i atacăm ; dar i-am ajuns din urmă, iar căpitanul urmăriţilor — cînd a văzut că alt leac nu există — a oprit vitejeşte şi s-a pregătit de luptă. Era o corabie cu treizeci de tunuri, dar cufundată adînc în mare, deoarece spaţiul dintre punţi îl avea încărcat cu mărfuri şi marea era şi ea destul de agitată, aşa că victimele nu-şi puteau pune în funcţie

tunurile de pe puntea inferioară ; totuşi, în cele din urmă, au riscat să deschidă uşile sălii de mese a ofiţerilor şi să tragă cu trei tunuri pe o parte ; dar cel mai rău lucru pentru corabia aceea a fost că era greoaie la plutit, fiind prea încărcată, aşa că francezul meu, care venise repede chiar în apropierea ei, a şi dat drumul la o salvă laterală, pregătindu-se apoi numaidecît pentru alta. Totuşi, cum şi cei atacaţi aveau echipaj bun, marinarii englezi n-au stat nici ei cu braţele în sîn, ci ne-au trimis şi ei salve laterale, cu multă dibăcie şi din toată inima şi, dacă la primul atac, văzusem că francezii au avut o mulţime de oameni ucişi, apoi la al doilea a fost şi mai groasă, căci corabia engleză, deşi nu naviga atît de bine ca francezul, era o corabie mai mare şi mai solid construită, iar cînd noi (francezii) ne-am repezit din nou spre ei, englezii s-au apropiat cu îndrăzneală şi s-au aşezat cumva de-a curmezişul prorei noastre, legîndu-se strîns de noi. Atunci căpitanul englez şi-a pus în funcţiune panionul de tunuri de jos şi, ce-i drept, i-a sfărîmat pe francezi în aşa hal, încît — dacă ar fi continuat-o la fel — vasul-pirat ar fi păţit-o rău de tot. Dar francezii, cu promptitudine şi curaj, ce-i drept, căpitanul ivindu-se în toate părţile, pretutindeni cu sabia în mînă, s-au mişcat iute şi s-au desfăcut de corabia engleză, îmbrîncind-o cu cîngile şi trimiţînd asupra lor o atît de deasă ploaie de gloanţe, încît ceilalţi nu mai puteau pentru nimic în lume să iasă pe punte. Eliberîndu-se, cum zic, astfel, au ajuns să se afle unii de alţii la distanţă de o bătaie de tun, pînă cînd — printr-un tir de lungă durată — corabia engleză a fost în cele din urmă scoasă din competiţie, arborele artimon şi bompresul fiind sfărîmate de împuşcături şi, ceea ce a fost cel mai rău din toate, căpitanul ucis ; astfel că, după o luptă care durase toată noaptea, căci s-au luptat şi pe întuneric şi o parte din ziua următoare, englezii au fost siliţi să se predea.

Căpitanul francez şi-a exprimat în mod politicos dorinţa ca eu să cobor jos în cală, cîtă vreme va dura lupta şi, pe lîngă politeţe, mi-am dat seama că nu era cîtuşi de puţin dispus să mă vadă pe punte ; se gîndea, cine ştie, că aş putea avea ocazia să le pricinuiesc vreun rău, deşi nu pricep cum aş fi făcut-o. Totuşi, eram foarte dispus şi eu să cobor, căci nu aveam de loc poftă să fiu ucis, mai ales de către propriii mei prieteni, aşa că m-am dus jos, m-am aşezat lîngă chirurg şi am avut ocazia să descopăr că, la prima salvă laterală trasă de en-

glezi, au fost coborîţi acolo la chirurg şapte oameni răniţi, iar după aceea încă treizeci şi trei, atunci cînd englezii se aşezaseră de-a curmezişul prorei lor, iar după ce s-au dezangajat, au mai sosit încă unsprezece răniţi ; aşa că francezii au avut cincizecişiunu de oameni răniţi şi vreo douăzecişidoi ucişi ; din partea englezilor, au căzut optsprezece oameni ucişi şi răniţi, printre care şi căpitanul.

Totuşi căpitanul francez era triumfător, în ceea ce priveşte prada, căci pusese mîna pe o corabie din cale-afară de bogată, avînd pe bord argint din belşug ; şi după ce vasul a fost capturat şi au prădat tot ce oferea cabina mare, ceea ce într-adevăr merita să fie luat în seamă, secundul englez i-a făgăduit căpitanului că — dacă îi va reda libertatea — îi va destăinui în mare taină, lui şi numai lui, unde se aflau ascunşi şase mii de galbeni, ca să nu afle nici unul dintre oamenii ceilalţi ; căpitanul a primit tîrgul şi i-a dat în scris cu mîna lui că îl va pune în libertate de îndată ce va ajunge pe ţărm. Prin urmare, noaptea, după ce toţi s-au dus la culcare, sau erau ocupaţi cu paza, căpitanul şi cu secundul de pe corabia prădată s-au dus pe bord şi, după ce, ţinîndu-se de cuvînt, secundul i-a arătat banii aflaţi într-un loc anume făcut spre a-i ascunde, căpitanul s-a hotărît să-i lase acolo pînă la sosirea în port, iar apoi i-a transportat pe ţărm pentru inimioara sa ; aşa că nici stăpînii corăbiei nici marinarii francezi n-au ajuns ca să se înfrupte din ei, ceea ce — fiindcă veni vorba — era o potlogărie din partea căpitanului lor ; secundul însă şi-a plătit răscumpărarea prin această destăinuire, iar căpitanul pirat l-a eliberat în mod foarte corect, aşa cum îi promisese, dîndu-i şi două sute de galbeni ca să-i ajungă pînă în Anglia şi să-i compenseze pierderile.

După capturarea acelei prăzi, căpitanul nu s-a mai gîndit la nimic decît cum să ajungă el şi prada cu bine în Franţa, căci corabia jefuită avea cum să-i îmbogăţească pe toţi oamenii lui şi, desigur, şi pe stăpînii lor. Inventarul încărcăturii vasului, după registrele căpitanului — căci mi-am făcut şi eu o copie — era cam următorul :

260 butoaie de zahăr
187 butoiaşe de zahăr
176 putini de indigo
28 butoiaşe de piper roşu
42 coşuri de bumbac brut

80 chintale colți de elefant
60 butoiașe de rom
18.000 de galbeni, în afară de cei șase mii ascunși.

Diferite pachete cu medicamente, baga, fructe, ciocolată, suc de lămîie și alte lucruri de mare valoare.

A fost o pierdere nemaipomenită pentru negustorii englezi și o pradă babană pentru tîlharii care au înhățat-o ; dar cum totul se întîmplase în chip de război declarat și prin luptă dreaptă, după socotința lor cînd vorbesc de astfel de banditisme, nu li se putea face o obiecție și, ca să nu fim nedrepți, să recunoaștem ceea ce e al lor : luptaseră vitejește.

CAPITOLUL XII

Debarcăm la Bordeaux în Franța — Reușesc să scap de căpitanul meu fără să plătesc răscumpărarea și sosesc la Gand, unde intru în armată — Întîmplări acolo — Sosesc la Londra și aud vești despre Maiorul Jack — Mă îndrăgostesc — Dibăciile iubitei mele de a mă prinde în capcana căsătoriei — Mă căsătoresc și mă căiesc de a fi făcut-o —

Căpitanul nu fusese nici mai înainte atît de îndrăzneț încît să întîmpine corabia de război engleză, iar acum era cu atît mai prudent ; căci avînd în mîinile sale o pradă așa de valoroasă, ținea cu strășnicie la hotărîrea de a n-o pierde, dacă putea reuși acest lucru ; așa că s-a îndreptat spre sud și atît de departe înspre sud, încît la un moment dat am crezut că se hotărîse să intre în Strîmtori [1] și să se întoarcă la el acasă prin Marsilia. Dar, după ce a plutit pînă la latitudinea de 45° 45', sau cam așa ceva, a cîrmit spre est și a intrat în Golful Biscaei și ne-a dus pe toți pe rîul de la Bordeaux, unde, aflîndu-se de sosirea lui cu o asemenea pradă, proprietarii ori șefii săi au și venit să-l vadă și s-au sfătuit ce au de făcut cu corabia. Firește că au pus bine bănișorii și ceva din încărcătură ; însă corabia a pornit-o apoi de-a lungul coastei, spre St. Malo, profitînd de ivirea în cale a cîtorva vase franceze de război, care patrulau pe coastă și care i-au servit de convoi pînă la Ushant.

[1] Gibraltar.

Acolo, căpitanul l-a răsplătit pe secundul englez şi l-a concediat, iar englezul — după cîte am auzit — a reuşit să treacă pe mare de acolo pînă la Dieppe şi după aceea să ajungă în Anglia, cu ajutorul unui paşaport din Flandra, spre Ostende; căpitanul a fost, pare-se, cu atît mai dornic să-l îmbarce şi să-l pornească, pentru a nu da în vileag şi altora ceea ce îi destăinuise lui.

Eram acum la Bordeaux, în Franţa şi, într-o dimineaţă, căpitanul m-a întrebat ce aveam de gînd să fac. La început n-am prea priceput, dar el mi-a dat a înţelege imediat că acum trebuia ori să fiu predat statului ca prizonier englez, şi astfel să fiu dus la Dinant, în Bretania, ori să găsesc posibilitatea unui schimb de prizonieri, ori să-mi plătesc răscumpărarea, iar preţul răscumpărării — mi-a spus-o făţiş de la început — era de trei sute de coroane.

Nu ştiam nici eu ce să fac, dar mi-am exprimat dorinţa ca să-mi dea timp să le scriu prietenilor mei din Anglia ; căci aveam o încărcătură de mărfuri pe care le-o trimisesem din Virginia, însă nu ştiam dacă nu cumva a căzut şi ea tot pe mîini ca ale lui, iar dacă era aşa, atunci habar n-aveam care îmi va fi soarta. Căpitanul mi-a permis imediat acest lucru, aşa că am scris prin poştă şi, ca răspuns, am avut satisfacţia să aflu că vasul de pe care mă luase ca ostatec fusese smuls din mîinile lor şi dus la Portsmouth ; lucru de care mă gîndeam că ar putea să-l facă pe noul meu stăpîn mai sever şi poate mai obraznic, dar căpitanul nu mi-a pomenit nimic despre asta şi nici eu lui, deşi — după cum am înţeles mai apoi — el o aflase dinainte.

Totuşi, întîmplarea a fost pentru mine un adevărat ajutor şi mi-a servit mai mult decît plata răscumpărării faţă de căpitan; iar din Londra, corespondentul meu aflînd că eram în viaţă şi că mă aflam la Bordeaux, mi-a trimis imediat o scrisoare de credit la un negustor englez din Bordeaux pentru orice mi-ar fi trebuit. De îndată ce am primit-o, m-am şi înfăţişat la negustorul englez, care a onorat scrisoare de credit şi mi-a spus că putea să-mi dea mai departe oricîţi bani voiam. Dar eu, care ceva mai înainte mă simţisem cu totul străin prin acele meleaguri şi care nu ştiam bine pe ce cale s-o apuc, izbuteam acum să am un fel de prieten căruia să-i comunic starea afacerilor mele şi cu care să mă consult, aşa că i-am povestit pe loc toată situaţia.

— Stai, zise el, dacă așa stau lucrurile cu dumneata s-ar putea să găsesc eu o cale de a te elibera fără să plătești răscumpărarea.

Se pare că exista o corabie care, îndreptîndu-se spre casă, în Franța, dinspre Martinica, fusese prinsă pe la Capul Finisterre de către un vas de război englez, iar un negustor de la Rochelle, care era doar pasager, fusese luat pe corabie și dus la Plymouth. El făcuse prin intermediul prietenilor săi mari intervenții ca să fie schimbat, arătînd că era sărac și incapabil să plătească un preț de răscumpărare ; amicul cu care vorbeam mi-a povestit ceva despre asta, dar nu prea mult, și m-a rugat doar să nu mă grăbesc a-i plăti nici un ban căpitanului, ci să pretind că n-am primit încă răspunsul din Anglia. Așa am și procedat, pînă ce căpitanul a început să pară cam nerăbdător.

După un timp, mi-a spus că mă purtasem cum nu trebuie față de dînsul ; că-l făcusem să se aștepte la un preț de răscumpărare, iar el mă tratase în mod politicos și cheltuise cu întreținerea mea, cîtă vreme eu îl țineam în suspensie, dar că — pe scurt — dacă nu făceam rost de bani, avea să mă trimită la Dinant, peste zece zile, ca să zac acolo, în calitate de prizonier al regelui, pînă se va face un schimb de prizonieri. Negustorul meu îmi furnizase însă unele indicații și, potrivit acestora, am răspuns că îmi dădeam seama foarte bine de politețea ce mi se arătase și îmi părea rău ca el să piardă ceea ce cheltuise cu mine ; dar descoperisem că prietenii mei m-au dat uitării și nu știam ce să fac, iar mai degrabă decît să-l înșel, trebuia să mă resemnez a merge la Dinant sau oriunde va găsi el de cuviință să mă trimită ; dar, dacă vreodată îmi voi obține libertatea și voi ajunge în Anglia, cu siguranță că îi voi rambursa — îl asiguram eu — cheltuielile făcute pentru a mă întreține ; și astfel, pe scurt, în tot ce am vorbit, am făcut să se priceapă că situația mea, după toate aparențele, e foarte proastă. El a clătinat din cap și a vorbit foarte puțin, însă a doua zi m-a înscris pe lista prizonierilor englezi care urmau să fie întreținuți pe contul regelui, așa cum stabilea intendentul local, și să fie trimiși în Bretania.

Atunci am ieșit de sub puterea căpitanului și, imediat, negustorul englez, împreună cu alți doi, care erau prieteni cu celălalt negustor luat prizonier la Plymouth, s-au dus la intendent și au obținut un ordin de schimb, iar prietenul meu

dînd garanţie că mă voi întoarce în caz că celălalt nu era eliberat, am obţinut libertatea pe loc şi m-am dus la el acasă.

Astfel, l-am tras pe sfoară pe căpitan de preţul răscumpărării ; totuşi prietenul meu s-a prezentat la căpitan şi, aducîndu-i la cunoştinţă că fusesem schimbat prin ordinul guvernatorului, i-a plătit tot ce pretindea el că ar fi cheltuit cu mine ; şi în felul acesta, nu mai era în puterea căpitanului să obiecteze ori să ceară ceva drept preţ de răscumpărare.

Iar acolo, am trecut pe bordul unui vas francez pînă la Dunkerque şi, avînd de la intendentul din Bordeaux un certificat de prizonier schimbat, mi s-a înmînat un paşaport cu care să mă pot duce în Ţările de Jos spaniole şi, de acolo, mai departe, unde voiam.

Am ajuns, prin urmare, la Gand, prin aprilie — tocmai cînd armatele erau gata să pornească în campanie. Mie nu-mi displăcea profesiunea de militar, dar mă gîndeam că situaţia mea acum era mai presus de acest lucru, şi că aveam alte chestiuni de care să mă ocup; căci, socoteam eu, în campanie nu se ducea nimeni dintre cei care aveau din ce trăi acasă ; şi, totuşi, m-am hotărît să văd puţin cam cum merge şi treaba asta ; aşa că am făcut cunoştinţă cu un ofiţer englez cartiruit la Gand, i-am destăiunuit intenţiile mele, iar el m-a invitat să-l însoţesc şi mi-a oferit protecţia sa ca voluntar, hotărînd să fiu cartiruit împreună cu el în cortul său, să trăiesc aşa cum voiam eu şi — după împrejurări — să port arme sau nu.

Campania nu era nicidecum una dintre cele mai grele şi nici nu părea că o să fie, într-o bună zi; aşa că aveam distracţia să privesc instructajul, ca să spun aşa, fără prea multe riscuri ; de fapt, ca să fiu sincer, n-am văzut nici o acţiune importantă, căci nu s-a luptat prea mult în acea campanie. Cît despre meritul cauzei, de o parte sau de alta, despre asta chiar că nu ştiam nimic, nici nu obişnuiam ca harţelor de natura asta să le îngădui a ocupa vreun loc în gîndurile mele. Prinţul de Orania fusese făcut Rege al Angliei, iar trupele engleze erau toate de partea sa ; am auzit o mulţime de înjurături şi de blesteme la adresa Regelui William, printre soldaţi ; dar în ce priveşte lupta, am observat că francezii i-au bătut de mai multe ori şi, în special regimentul căruia îi aparţinea prietenul meu, fusese înconjurat într-un sat unde erau postaţi, nu ştiu cu ce ocazie, şi au fost luaţi cu toţii prizonieri. Dar printr-o întîmplare foarte fericită, eu care nu eram înrolat, aşa că nu aveam

serviciu comandat, plecasem chiar în ziua aceea la plimbare, să-mi dau seama cum arată ţinuturile din jur ; căci îmi plăcea grozav de mult să văd oraşele fortificate şi să observ frumuseţea fortificaţiilor ; şi pe cînd mă delectam eu astfel, am scăpat în chip fericit, şi de data aceea n-am mai picat în mîinile francezilor.

Însă cînd m-am întors, am găsit că inamicul ocupase oraşul ; totuşi, cum eu nu eram soldat, nu mi-au făcut nici un rău şi, deoarece aveam în buzunar paşaportul francez, mi-au dat voie să mă duc la Neuport, de unde am luat pachebotul şi am traversat pînă în Anglia, debarcînd la Deal în loc de Dower, deoarece vremea ne-a forţat să trecem prin Downs [1] şi astfel s-a terminat scurta mea campanie, aceasta fiind cea de a doua încercare a mea de a intra în viaţa ostăşească.

La Londra, cînd am ajuns, am fost foarte bine primit de prietenul meu căruia îi trimisesem mărfuri şi mă aflam acum într-o foarte bună situaţie ; căci toate mărfurile expediate — aşa cum v-am spus-o — pe numele lui, cu diferite corăbii, ajunseseră cu bine, iar supraveghetorii mei lăsaţi acasă mai trimiseseră în absenţa mea, prin diferite ocazii, încă patru sute de baloturi de tutun pentru corespondentul meu, adică producţia întregii mele plantaţii sau măcar o parte din ea, pe timpul cît mă aflasem eu în străinătate ; aşa că dispuneam acum de mai mult de o mie de lire, bani aflaţi în mîinile agentului meu şi, în plus, de încă două sute de baloturi de tutun care încă nu se vînduseră.

Nu aveam, prin urmare, nimic altceva de făcut decît să mă ascund cît mai bine de toţi cei care avuseseră altădată vreo oarecare cunoştinţă despre mine, iar ăsta era lucrul cel mai uşor din lume, căci mă maturizasem doar şi nu mă mai recunoştea nimeni, după cum nici eu nu-i mai ştiam pe cei mai mulţi dintre foştii mei cunoscuţi. Despre Căpitanul Jack, plecat împreună cu mine, sau mai bine zis care mă luase cu sine, am aflat, interesîndu-mă la locul potrivit, că vagabondase prin toată lumea, ajunsese la Londra, se apucase iarăşi de meteahna lui, beteşug de care nu se mai putea lipsi şi, devenind un faimos tîlhar de drumul mare, îşi făcuse ieşirea din viaţă săltînd în spînzurătoare, după ce mai dusese timp de patruzeci ani o viaţă de foarte iscusite şi norocoase pungăşii, ale

[1] *Dunele* — cale maritimă în Marea Mînecii.

căror detalii — după cum v-am mai spus — ar alcătui o istorie de toată frumusețea. Celălalt frate al meu Jack, pe care îl numeam Maiorul, a urmat și el căile aceleiași stricate îndeletniciri, dar s-a dovedit un ins cu mai mult cavalerism și generozitate ; și, după ce a săvîrșit nenumărate furturi și prădăciuni de-a rîndul, nu i-a lipsit totuși niciodată atîta îndemînare, încît să nu scape cu bine, pînă cînd, în cele din urmă, a fost legat la Newgate și pus în fiare grele, încît cu siguranță că ar fi mers pe același drum cu Căpitanul ; dar el era un bandit atît de meșter încît nici o închisoare și nici un fel de cătușe nu-l puteau ține locului ; așa că, împreună cu alți doi, au găsit mijloacele să-și scoată fiarele, și-au făcut drum prin zidul închisorii și au coborît pe partea din afară a zidului, în timpul nopții ; evadînd în felul acesta, ei au reușit să ajungă în Franța, unde Maiorul s-a ținut de aceleași bicisnicii și cu atît de multă baftă, încît a ajuns faimos sub numele de Anthony și a avut onoarea, împreună cu alți trei dintre tovarășii săi pe care-i învățase sistemul englezesc de a jefui — cum ziceau ei — cu generozitate, adică fără să ucidă, să rănească ori să-i maltrateze pe cei jefuiți, zic, a avut onoarea să fie tras pe roată în Piața Grève, la Paris.

Despre toate aceste lucruri am reușit să mă informez pe deplin și să capăt o lungă relatare privind amănuntele comportării condamnaților, de la cîțiva dintre tovarășii lor care au avut norocul să scape cu bine și pe care eu i-am cunoscut, fără să-i las nici pe departe a ghici cumva cine eram sau pentru ce mă interesam.

Mă aflam la ora aceea în culmea norocului ; de fapt ajunsesem într-o situație cît se poate de bună și, fiind cumpătat din fire, de cînd mă știam, economiseam sumedenie de lucruri și, afară de asta, o duceam ca-n sînul lui Avram ; aveam îndeosebi reputația de a fi un foarte mare negustor, care venise grozav de bogat din Virginia ; și, deoarece cumpăram adesea însemnate cantități de alimente pentru diferitele familii de pe plantațiile mele, cînd primeam scrisori ca să le trimit iarăși provizii, treceam, după cum v-am spus, drept mare negustor.

Locuiam singur, ce-i drept, într-o casă cu chirie, dar am început să fiu foarte bine cunoscut și, cu toate că în corespondența mea particulară semnam numai cu numele de Jack, totuși francezii printre care trăisem aproape un an, după cum știți că v-am povestit, neînțelegînd ei ce însemna Jack, mă

numeau Monsieur Jacques sau Colonel Jacques şi apoi, treptat, numai Colonel Jacques ; aşa cum eram numit şi în certificatul meu de schimb cu celălalt prizonier, aşa că, sub acest nume, am apărut şi în Flandra ; iar apoi, avînd în vedere certificatul de schimb de mai sus, chiar şi prietenul meu din Anglia, căruia îi spuneam corespondentul meu, chiar şi el mi-a zis Colonel Jacques ; şi astfel, treceam drept străin şi drept francez, iar mie îmi făcea o nespusă plăcere ca toată lumea să mă ia drept francez ; iar cum vorbeam franţuzeşte foarte bine, deoarece învăţasem, stînd atîta timp printre ei, tot aşa îmi făcusem obiceiul de a mă duce la biserica franceză din Londra şi vorbeam franţuzeşte în toate ocaziile, cît puteam mai mult ; şi, spre a rotunji această aparenţă, mi-am făcut rost şi de un servitor francez, ca să se ocupe de treburile mele, vreau să spun de treburile negustoreşti, care de fapt se reduceau la a primi tutunul şi a-l livra mai departe — tutun din care primeam vreo 500—600 de butoaie pe an, recoltat pe întinsul plantaţiilor mele — şi la a-i aproviziona pe oamenii de acolo cu toate cele trebuitoare, după dorinţa lor.

Un astfel de trai rezervat am continuat să duc încă vreo doi ani, pînă cînd diavolul — care mă ţinea dator cu o năpastă încă de pe cînd mă lăsasem de hoţit o dată pentru totdeauna — mi-a plătit la mine acasă, cu dobîndă cu tot, întinzîndu-mi o capcană în care am căzut, ruinîndu-mă complet. Peste drum de casa în care stăteam eu locuia o doamnă care, de ce n-aş spune-o ? părea o extraordinară apariţie ; femeia umbla foarte bine îmbrăcată şi era o făptură deosebit de frumoasă. Bine crescută, cînta admirabil, şi uneori puteam să o aud foarte bine, deoarece casele noastre erau peste drum una de alta, într-o curte îngustă, destul de asemănătoare cu Three-King-Court din Lombard-street.

Acea doamnă îmi ieşea atît de des în cale, încît n-aş fi dat dovadă de bune maniere dacă m-aş fi făcut că n-o bag în seamă, aşa că atunci cînd o vedeam la fereastră sau la uşă, sau cînd treceam pe lîngă ea prin curte, îmi scoteam pălăria în faţa ei şi aproape că am ajuns ca să facem cunoştinţă aşa, de la distanţă. Uneori, ea venea în vizită în casa unde locuiam eu şi, deobicei, locatarii aveau grijă să fiu şi eu pe acolo cînd apărea ea şi, astfel, încetul cu încetul, am făcut cunoştinţă mai intim şi adeseori stăteam de vorbă în familie, dar întotdeauna faţă de alţii, cel puţin pentru un lung răstimp.

Eu eram ca un zgîmboi în privinţa dragostei şi, din toate cele ce aparţin unei femei, ştiam mai puţin decît orice bărbat, la vîrsta mea, din întreaga Europă ; a mă gîndi la o soţie, sau măcar la o amantă, nici nu-mi trecuse vreodată prin cap pînă atunci şi eram încă la fel de necunoscător în privinţa sexului celălalt, şi de nepăsător cu privire la femei, ca şi pe vremea cînd aveam doar zece ani şi cînd dormeam pe un muşuroi de cenuşă la fabrica de sticlă.

Dar, nu ştiu prin ce vrăjitorie, conversaţia acestei femei şi faptul că ea părea să arate că există o deosebire între mine şi ceilalţi, deosebire subliniată în diferite ocazii, m-au făcut să încep a mă lăsa prins în capcană, nu-mi dam seama nici eu cum, cu ce scop ; şi, deodată, am ajuns să mi se tulbure atît de tare gîndurile în ceea ce o privea, încît — ca prin farmec — femeia mă avea întotdeauna prin preajma sa. Dacă n-ar fi fost una dintre cele mai subţiri femei din lume, n-ar fi putut să-mi sucească niciodată capul şi să mă facă să-i arunc măcar o privire, dar am fost atras de vraja unui geniu în stare să înşele chiar pe cineva cu mult mai prudent decît mine, şi mi-a fost imposibil să-i rezist.

Mă ataca fără încetare, cu frumuseţea purtării sale şi cu artificii care nu s-ar fi putut să nu aibă efect ; mi-era mereu în faţa ochilor, adesea şi în tovărăşia mea şi totuşi se purta atît de rezervat, şi totdeauna înconjurată de fel de fel de piedici în drumul meu, încît vreo cîteva luni, după ce a observat că tot căutam un prilej de a-i vorbi, a făcut să fie cu neputinţă acest lucru şi n-am avut niciodată cum s-o iau prin surprindere, atît de bine ştia să se pună în gardă.

O astfel de comportare rigidă era pentru mine unul din cele mai mari mistere, avînd în vedere totodată că nu refuza niciînd să mă vadă ori să stea de vorbă cu mine în public ; însă ţinea seama să nu se aşeze niciodată lîngă mine, ca să nu-i pot strecura nici un bileţel în mînă, nici să-i vorbesc în şoaptă ; întotdeauna se îngrijea să fie cineva între noi, ca să nu mă pot apropia de ea ; şi astfel, ca şi cînd ar fi fost într-adevăr hotărîtă să nu aibă nimic de-a face cu mine, m-a ţinut la distanţă cîteva luni.

În tot acest timp, nimic nu era mai sigur decît că ea avea intenţia să mă cucerească, dacă ar fi putut să mă prindă în laţ, şi era într-adevăr un joc de-a prinselea între noi, căci

ştia să conducă totul cu artă şi mă atrăgea cu cea mai hotărîtă aparenţă de sfiiciune, aşa că era aproape neomeneşte să nu te laşi înşelat de toate astea. Pe de altă parte, nici nu părea să fie de dispreţuit ca femeie, nu era nici săracă, nici într-o situaţie care s-o împingă să iroseaască atîta artă ca să atragă un bărbat ; însă, de fapt, cea care se înşela era ea ; căci, din nefericire, i se povestise că eram grozav de bogat, un mare negustor, şi că ea cucerindu-mă va trăi ca o regină, lucru pe care de fapt nu aveam de loc posibilitatea să i-l ofer şi nici nu ştiam că ăsta îi era motivul.

Era prea şireată ca să mă lase să observ cît de uşor ar putea cineva să o aibă ; dimpotrivă, se expunea la riscul de a mă face să o neglijez total, pe toate căile bănuite a sta la îndemîna închipuirilor unei femei ; şi, de atunci încoace, m-am întrebat de multe ori cum oare n-am ajuns să-mi fie complet antipatică, căci eu aveam o impecabilă indiferenţă faţă de sexul frumos şi niciodată pînă atunci nu-mi făcusem nici un fel de idee despre femei, nu-mi păsa de nici una mai mult decît de un tablou atîrnat pe-un perete.

Cum faţă de alţii stăteam adeseori de vorbă cu multă libertate, ea folosea orice ocazie să-şi bată joc de bărbaţi şi de slăbiciunea de care se făceau ei vinovaţi, lăsîndu-le pe femei să-i insulte aşa cum o şi făceau. Ea gîndea că dacă bărbaţii n-ar fi fost nişte neghiobi, căsătoria ar fi fost numai un tratat de pace între doi vecini, un sistem de alianţe ofensive sau defensive, care în mod necesar trebuiau duse uneori prin întrevederi şi tratative personale, dar mai adeseori prin ambasadori, agenţi şi emisari ai ambelor părţi ; dar că femeile ne întrecuseră la minte pe noi, bărbaţii, şi ne făcuseră să îngenunchiem, să suspinăm după ele şi să ne înjosim în aşa hal, încît niciodată n-am putea pretinde să ne recîştigăm egalitatea.

Eu i-am spus doar atît : că, după părerea mea, era o chestie de bună-cuviinţă faţă de doamne să le dăm avantajul de a tăgădui că li s-ar putea face curte şi că mie nu mi-ar displace o femeie numai pentru că mă refuză.

— La aşa ceva mă şi aştept, doamnă, am prevenit-o, cînd am să vă văd mîine.

Prin asta voiam să insinuez că aveam de gînd s-o întîlnesc.

— Nu veți fi decepționat, domnule, mi-a răspuns, căci vă voi refuza chiar de pe acum, înainte de a mi se pune întrebarea.

Mi-a tăiat-o atît de scurt, cu un răspuns atît de malițios, atît de viclean, încît am simțit nevoia s-o întorc pe pămînt, cu o voce puțin cam ursuză :

— Doamnă, încă n-am de gînd să abuzez de dumneavoastră și voi avea destulă grijă să nu vă jignesc.

— Este, mi-a replicat, din partea dumneavoastră, domnule, cel mai mare semn de respect pe care puteți să mi-l acordați și-mi pare că și cel mai plăcut, cu excepția unui singur lucru, pe care am oarecari speranțe să-l obțin de la dumneavoastră în scurt timp.

— Orice e în puterea mea să fac, doamnă, spre a vă servi, am asigurat-o eu îmi puteți porunci oricînd, mai ales dat fiind modul în care vorbim noi despre aceasta ; — și puneam în cuvintele mele o foarte sinceră pulbere de umbră.

— E vorba, domnule, să-mi promiteți că mă veți urî cu tot atîta sinceritate cîtă mă voi strădui și eu să vă ofer în schimb.

— Această cerere, doamnă, a obținut asigurarea mea cu șapte ani înainte de a mi-o cere dumneavoastră, i-am răspuns, căci am urît din toată inima sexul frumos și nici nu știu cum am ajuns de a mă abate de la această înclinare nativă la mine, însă recomandabilă în genere ; am făcut-o, poate, ca un omagiu adus conversației dumneavoastră ; dar vă asigur că abaterea mea este atît de insignifiantă, încît ea nu dăunează cu nimic propunerii dumneavoastră.

— E un mister în asta, ce-i drept, domnule, a zis ea, căci eu aș fi dorit să vă ajut în aversiunea dumneavoastră față de femei, chiar într-un chip special, și speram că nu vă veți abate niciodată de la ea din pricina mea.

După asta, am mai spus și unul și altul o mie de lucruri răutăcioase, dar ea m-a întrecut, căci avea o asemenea provizie de boabe amare pe limbă, de n-ar fi putut-o întrece nici o altă femeie, totuși rămînînd în același timp cea mai plăcută și învăluitoare creatură, în tot timpul conversației noastre, fără să ia în serios nici un cuvînt din ceea ce spunea, dar chiar niciunul. Trebuie să mărturisesc totuși că asta n-a corespuns de loc țelului pe care îl urmărea în realitate, căci a spălăcit într-adevăr vîlvătaia gîndurilor mele cu privire la dînsa, așa că eu

— care trăisem într-o indiferenţă deplină faţă de sexul slab întreaga-mi viaţă — m-am întors cu uşurinţă la atitudinea de mai înainte şi am început să devin foarte rece şi neglijent în respectul pe care i-l arătasem de obicei, pînă atunci, în mai toate ocaziile.

Femeia şi-a dat seama în curînd că mersese prea departe şi că exagerase în manevrele sale ; că avea de-a face cu unul care încă nu era înscris pe lista amanţilor din soiul plîngăreţilor şi care nu ştia ce înseamnă să adori o iubită ca s-o înşeli pînă la urmă ; a mirosit că, în ceea ce mă priveşte, nu era ca în cazurile obişnuiţilor îndrăgostiţi pe care-i poate încălzi răceala şi a căror pasiune creşte atunci cînd doamnele devin rezervate în răspunsul lor. Dimpotrivă, a putut observa că mă schimbasem cu totul ; eram politicos cu ea, desigur, ca şi mai înainte, dar fără să fac avansuri ; cînd o vedeam la fereastra camerei sale, nu mă grăbeam să deschid fereastra odăii mele, ca mai înainte, spre a-i vorbi ; cînd se apuca să cînte în salon, de unde puteam s-o aud foarte lesne, nu ascultam ; cînd venea în vizită în casa unde locuiam eu, nu mai coboram chiar întotdeauna sau chiar dacă o făceam, curînd aveam chipurile treabă şi trebuia să plec în oraş ; altminteri, în întreg acest timp, cînd ne întîlneam în societate, eram la fel de curtenitor cu ea ca întotdeauna.

Am putut vedea cu uşurinţă că asta o făcea să înnebunească şi că era derutată în ultimul hal, căci şi-a dat seama că trebuia să-şi ia tot jocul de la început ; că o rezervă atît de absolută, mergînd chiar pînă la mojicie şi maniere urîte, era puţin prea mult ; dar în dragoste ea era stăpînă pe situaţie şi putea să apuce orice cale dorea.

Era prea înţeleaptă ca să arate vreo rază de drăgălăşenie ori să facă avansuri care să semene a bunăvoinţă ; ştia că asta era cel mai meschin pas pe care-l poate face o femeie şi ultimul pe care se cuvine să-l facă, deoarece ar fi aşezat-o la picioarele bărbatului pe care-l voia ; dar nici pe departe nu ajunsesem într-o asemenea situaţie. Cameleonul a luat altă culoare, s-a făcut că devine dintr-o dată cea mai gravă, sobră şi majestuoasă doamnă, aşa încît îţi venea să crezi că într-o săptămînă a îmbătrînit de la douăzeci şi doi de ani la cincizeci şi asta i-a reuşit cu atîta stăpînire de sine, încît nu părea să fie nimic artificial la mijloc ; şi, cu toate că era numai un spectacol, părea atît de aproape de natural, încît nimeni pe lume n-ar fi

putut vedea deosebirea. Foarte ades cînta în salonaşul ei, fie singură, fie cu încă două domnişoare care veneau s-o vadă. După caietele de note şi după chitara din mîna ei, puteam deslui cum cîntă, dar nu mai deschidea niciodată fereastra, aşa cum obişnuise să facă altă dată ; şi cînd mă iveam eu la fereastră, rămînea întotdeauna cu geamul închis, sau chiar dacă se întîmpla să fie deschis, ea şedea şi lucra şi nu-şi mai ridica ochii de pe lucru nici măcar o dată la o jumătate de oră.

Dacă mă vedea din întîmplare, în tot acest răstimp, zîmbea şi vorbea cu tot atîta voioşie ca întotdeauna, dar nu cheltuia decît una sau două vorbe, iar apoi mă saluta şi pleca ; aşa că, într-un cuvînt, am ajuns iar să conversăm întocmai ca pe vremea cînd mă aflam acolo numai de o săptămînă.

În felul acesta, m-a istovit sufleteşte cu totul ; căci, deşi eu începusem să mă înstrăinez, totuşi n-aveam nicidecum intenţia să merg pe calea aceasta atît de departe ; dar ea a ţinut-o aşa înainte, exact cum o începuse. Venea ca de obicei în casa unde locuiam eu şi eram adeseori împreună, luam masa de seară împreună, jucam cărţi şi dansam ; căci în Franţa eu mă desăvîrşisem în toate cele necesare ca să mă facă să devin ceea ce credeam eu încă de fraged copil că aş fi, vreau să spun un gentleman ; zic, stăteam de vorbă ca şi mai înainte, însă ea era acum atît de complet altfel decît obişnuise să fie în orice moment al conversaţiei sale, încît în curînd mi-a venit gîndul că purtarea sa de mai înainte nu fusese decît vorbărie goală sau poate o criză ; că o fi fost fie efectul vreunei frivolităţi teribile, dar trecătoare, fie că o făcuse doar ca să le imite pe cochetele oraşului, crezînd că asta mi-ar putea plăcea mie, deoarece mă credea francez şi ştia că mi-ar fi agreabil aşa ceva ; dar că noua gravitate era de fapt caracterul ei adevărat şi chiar îi stătea mult mai bine aşa, sau — cum să vă spun — juca acest rol atît de bine, încît m-a făcut nu numai să mă gîndesc tot atît de mult la ea, ci chiar şi mai mult decît înainte.

Totuşi, a trecut vreme destulă pînă să-mi dau pe faţă pornirile şi, ce-i drept, am aşteptat să văd, pe cît posibil, dacă schimbarea ei era reală ori se prefăcea ; căci nu-mi venea să cred prea uşor că veselia de mai înainte putea fi prefăcătorie. Aşadar, a trecut un an şi aproape încă trei luni, pînă ce m-am hotărît în intenţiile mele privitoare la ea, cînd — printr-o simplă întîmplare — am ajuns să stăm puţin de vorbă numai între patru ochi.

Venise în vizită la noi acasă, ca de obicei, şi s-a întîmplat ca toate doamnele să fie plecate în oraş ; dar cînd s-a petrecut aceasta, eu eram tocmai pe coridor, la intrarea în casă, îndreptîndu-mă spre scări, şi-n clipa aceea mîna ei a bătut la uşă ; aşa că m-am întors înapoi de-am deschis uşa, iar ea, fără nici un fel de ceremonie, a intrat şi a alergat spre salonaş, presupunînd că doamnele erau acolo ; am intrat şi eu după dînsa, căci nu puteam face altfel, ea neştiind că toată familia plecase de acasă.

Cînd am intrat şi eu, m-a întrebat unde sînt doamnele ; i-am răspus că sperasem a fi venit acum în vizită la mine, căci toate doamnele erau duse în oraş.

— Au plecat ? a făcut ea, ca şi cînd ar fi fost foarte surprinsă, deşi după aceea am înţeles că ştiuse totul dinainte, după cum ştiuse şi că eu eram acasă ; şi atunci s-a ridicat să plece.

— Nu, doamnă, am rostit eu atunci, vă rog să nu plecaţi ; cînd vin doamne în vizită la mine, deobicei nu se plictisesc atît de repede în tovărăşia mea.

— Ceea ce spuneţi e atît de răutăcios, găsi dînsa, cît vă stă dumneavoastră în putinţă să fiţi de răutăcios cînd vorbiţi ; şi vă rog să nu pretindeţi că am venit în vizită la dumneavoastră. Eu ştiu foarte bine la cine am venit în vizită şi sînt convinsă că ştiţi şi dumneavoastră.

— Da, doamnă, am spus, dar dacă se întîmplă că din toată familia numai eu sînt acasă, atunci înseamnă că la mine aţi venit în vizită.

— Întrucît mă priveşte, nu primesc niciodată vizite de la cei pe care-i urăsc, mi-a amintit ea.

— Aici e drept că m-aţi învins, am recunoscut, însă niciodată nu mi-aţi îngăduit să vă spun de ce v-am urît. V-am urît din pricină că nu mi-aţi dat niciodată ocazia să vă spun că vă iubesc ; desigur că m-aţi luat drept o fiinţă îngrozitoare, aşa că n-aţi vrut niciodată să vă apropiaţi de mine atîta încît să vă pot şopti că vă iubesc.

— Nici n-am chef să aud ceva atît de neplăcut, a spus ea, oricît de în şoaptă mi-aţi spune-o.

Am glumit aşa amîndoi, timp de o oră ; pe scurt, ea şi-a arătat din plin sclipirile spiritului, iar eu i-am dovedit cît de mult îmi lipsea al meu ; căci, cu toate că de trei sau patru ori

m-a jignit în ultimul hal, așa încît la un moment dat eram aproape să-i spun că m-am săturat de tovărășia ei și că dacă dorea, am s-o conduc pînă la ușă, totuși ea răspîndea continuu o asemenea vrajă, încît mereu ieșea din încurcătură ; pînă ce, ca să scurtez povestea, în cele din urmă am ajuns și unul și altul să vorbim serios despre căsătorie, iar ea a auzit limpede sincera mea propunere și mi-a răspuns direct în multe privințe.

De pildă, mi-a spus că probabil aveam s-o iau în străinătate, în Franța sau în Virginia, și că ea nici nu se gîndea să părăsească Anglia, țara sa natală. Eu am rugat-o să mă lase să sper că nu mă ia drept un hoț de copii. Fiindcă veni vorba, nu i-am mai povestit cum fusesem eu însumi răpit. Mi-a răspuns la rîndul ei că nu mă crede un vrăjitor însă, dată fiind importanța afacerilor mele, pe care, în majoritatea lor, se părea că le am în străinătate, s-ar putea ca ele să mă oblige să plec și ea nu se putea gîndi să se mărite cu un bărbat decît dacă ar fi fost să-l însoțească în toată lumea, în cazul că el avea să călătorească. Se exprima foarte frumos, ce-i drept ; eu am liniștit-o cu privire la acest punct și astfel am început marea noastră discuție, în mrejele căreia m-a atras cu cea mai mare artă și subțirime, așa cum firea ei o făcea să se priceapă, ăsta fiind și neîntrecutul său avantaj în tratativele noastre despre căsătorie ; căci m-a hotărît cu cea mai mare dibăcie să-i fac curte, deși intenția sa era să-mi facă ea mie, și atît a fost de îndemînatică, încît scopurile ei mi-au rămas de nepătruns pînă în ultimul moment.

Pe scurt, ne-am apropiat din ce în ce mai mult, de cîte ori ne întîlneam, și după încă vreo cîteva vizite întîmplătoare, în care mi s-a făcut marea favoare de a sta singur de vorbă cu ea, am început să mă duc zilnic la locuința ei, unde stătea cu chirie, și acolo am pus lucrurile la punct, iar cam peste o lună, am tras pe toată lumea pe sfoară și ne-am căsătorit pe ascuns, ca să evităm ceremonia și inconvenientele publice ale unei nunți.

În curînd am găsit și o casă potrivită ca locuință și ne-am apucat de gospodărie : nu fusesem prea multă vreme împreună, cînd am descoperit că temperamentul frivol al soției mele revenise și ea și-a aruncat cît colo masca de gravitate și de aparentă bună purtare, despre care crezusem atîta vreme că ar fi

pur și simplu caracterul ei adevărat ; acum, nemaiavînd nici un motiv să se deghizeze, s-a hotărît să nu mai pară a fi decît ceea ce propriu-zis era, adică o mînzoaică sălbatică și nărăvașă, pe de-a-ntregul desfrînată și fără nici o grijă de a-și ascunde vreuna din apucăturile ei, nici măcar pe cele mai rele.

Această ușurință a împins-o pînă la nerușinări de asemenea natură, încît nu puteam să nu fiu nemulțumit, căci se întovărășea cu oameni care mie nu-mi plăceau, cheltuia peste cît puteam eu suporta și uneori pierdea la joc mai mult decît eram eu dispus să irosesc, lucru în legătură cu care am prins într-o zi prilejul și i-am făcut observație, dar ușor ; și i-am spus în glumă că duceam o viață foarte veselă, atîta cît avea ea să mai dureze. S-a întors atunci brusc spre mine :

— Ce vrei să spui ? Cum adică, doar nu pretinzi cumva că te afli în jenă financiară ?

— Nu, nu, doamnă, eu... absolut de loc ; nu-i treaba mea, știi asta prea bine, să cercetez cît cheltuiește soția mea sau dacă ea cheltuiește mai mult decît îmi pot eu permite, ori mai puțin ; aș dori doar să am favoarea de a ști, atît cît poți să-ți dai seama de exact, cam care îți va fi bunăvoința de a mă suporta încă în apropiere, înainte de a dori să scapi de mine, căci mie nu-mi mai rămîne mult pînă ce simt că voi crăpa.

— Nu știu ce vrei să spui, a făcut ea ; poți crăpa în voie, mai tîrziu sau mai degrabă, cum poftești, cînd ți-o veni timpul ; eu, după cîte știu, n-am de gînd să te omor.

— Dar ai de gînd să mă faci să mor de foame, doamnă, i-am replicat, și să știi că de foame se moare tot așa de sigur ca și de trasul pe roată.

— Eu să te fac să mori de foame ! Cum adică, nu ești un mare negustor din Virginia și nu ți-am adus și eu dotă o mie cinci sute de lire ? Ce-ai mai vrea altceva ? Desigur că poți să-ți întreții soția din asta, sau crezi că nu poți ?

— Da, doamnă, am zis eu, aș putea întreține o soție, dar nu un jucător de jocuri de noroc, chiar dacă mi-ai adus o mie cinci sute de lire pe an ; nici o avere nu e destul de mare pentru cutia de zaruri.

La asta, a luat foc dintr-o dată și a făcut o pătimașă criză, iar după multe vorbe otrăvite, mi-a spus pe scurt că ea nu găsea necesar să-și schimbe comportarea ; cît despre faptul că eu n-aș putea-o întreține, să fiu sigur că atunci cînd am

să ajung să n-o mai pot întreține, va descoperi ea o cale să se întrețină și singură, într-un fel sau altul.

La cîtva timp după primul scandal de acest fel, a găsit de cuviință să mă anunțe că era foarte bucuroasă de a-mi aduce la cunoștință că e însărcinată ; la început m-am bucurat foarte mult, sperînd că asta o va ajuta să mai renunțe la nebunii ; dar totuna părea a fi, și faptul că era însărcinată s-a adăugat doar la rest, căci a început să facă atîtea pregătiri pentru lehuzie și pentru toate celelalte ceremonii legate de nașterea unui copil, încît am găsit că înnebunise cu totul ; și, într-o bună zi, mi-am luat libertatea să-i spun că în curînd purtarea ei ne va duce de rîpă, și pe ea și pe mine, și am implorat-o să se gîndească la faptul că cifre de soiul celor cheltuite de ea depășeau posibilitățile noastre și erau în afara celor de o teapă cu noi ; pe scurt, i-am adus la cunoștință că eu unul nici nu puteam și nici nu voiam să îngădui asemenea cheltuieli și că, la un astfel de preț, dacă vom avea doi sau trei copii, mă voi pomeni cu totul ruinat, deci doream ca ea să se gîndească bine ce face.

Mi-a răspuns disprețuitor că nu era nicidecum treaba ei să ia în considerație nimicuri de felul ăsta și că dacă nu i le puteam permite, atunci și le va permite ea singură, iar eu n-am decît să fac ce vreau.

Am rugat-o totuși să ia lucrurile în serios și să nu mă împingă la hotărîri extreme ; că mă căsătorisem cu ea ca s-o iubesc și să-mi fie dragă și să mă port cu dînsa cum trebuie să te porți cu o soție bună, dar nu ca să mă ruineze și să mă distrugă.

Într-un cuvînt, nimic n-a putut-o înmuia și niciun argument nu a convins-o să cugete la moderație, ba — pe deasupra — mi-a și luat totul în nume de rău și cu atîta ură, că voisem să-i restrîng risipele, încît mi-a spus de-a dreptul că îmi va lăsa mie greutatea, adică copilul și apoi, dacă nu-mi plăcea, se va îngriji singură de sine, fără a mai accepta să trăiască lîngă mine nici o oră ; căci ea n-avea de gînd să se restrîngă, Doamne ferește ! — și gura i-a mers ca o meliță, în felul ăsta, încă multă vreme.

I-am precizat că, în ceea ce privea copilul, pe care ea-l socotea o greutate, pentru mine n-ar fi nici o povară ; iar cît despre rest, apoi n-avea decît să facă ce voia, dar măcar

atîta favoare îmi putea acorda, să nu mă coste fiecare din lehuziile ei cîte o sută treizeci şi şase de lire cum am văzut că avea intenţia pentru debut. Mi-a spus că aşa ceva nu putea să-mi promită şi că, dacă nu va mai avea bani de la mine, spera să poată avea de la altcineva.

— Nu, zău, doamnă ?! Păi atunci, n-au decît cei care-ţi vor face copii, să ţi-i şi crească.

Nici de o atare posibilitate nu ştia, mi-a spus, şi a întors-o astfel, rînjind şi începînd să-şi bată joc de mine.

Această ultimă convorbire, trebuie să vă mărturisesc, pe mine m-a învins, mai ales că, în mare măsură şi foarte des ea s-a repetat, pînă cînd am început să discutăm prietenește despre despărţire.

Nimic n-ar putea fi mai hidos decît diferitele discuţii pe care le-am avut pe tema asta ; mi-a cerut o pensie viageră de 300 de lire pe an, iar eu i-am cerut asigurări că nu va face datorii în contul meu ; a cerut pentru întreţinerea copilului o sută de lire anual, iar eu i-am cerut asigurarea că nu mă voi vedea în situaţia de a întreţine copiii pe care i-ar putea avea cu altcineva, aşa cum mă ameninţase.

Între timp, cît au tot ţinut aceste ciocniri, şi-a lepădat povara, cum o numea şi mi-a dăruit un fiu, un copil foarte frumos.

În timpul lehuziei, a fost înduplecată să-şi mai scadă pretenţiile, deşi de fapt foarte puţin ; şi, cu oarecare greutate, s-a mulţumit cu un trusou pentru copil de numai 15 lire în loc de unul de 60 de lire, cum avusese întîi de gînd, şi sacrificiul acesta l-a exagerat grozav, spre a ilustra condescendenţa şi faptul că ea cedase — spunea — din pricina firii mele zgîrcite.

Dar, după ce a fost în măsură să coboare din nou din pat, a luat-o iarăşi de la început, şi a ajuns pînă acolo cu nerușinarea, încît, în scurtă vreme nu s-a mai oprit nici de la alte nesăbuinţe, şi au început să vină în vizită la ea acasă un soi de indivizi care mie nu-mi plăceau, iar o dată mi-a lipsit de acasă toată noaptea. A doua zi, cînd s-a întors, a început tot ea să ţipe întîi ; mi-a spus unde dormise (nu folosea alt cuvînt) şi că lucrurile se petrecuseră cu ocazia unui botez, la care a fost o sindrofie şi unde întîrziase prea mult ; iar dacă nu eram satisfăcut cu explicaţia, apoi mă putea informa de

toate detaliile — adică unde a dormit și alte chestii de felul ăsta.

I-am răspuns cu răceală :

— Doamnă, bine faci că-mi sugerezi să fiu nesatisfăcut, căci poți fi sigură că și sînt și cred că nici nu te-ai putea aștepta la atceva ; cît despre a mă duce eu prin vizuinile tale să mă informez, asta nu e treaba mea ; e treaba ta să aduci martori despre purtarea ta și să dovedești unde ai dormit și în tovărășia cui ; pentru mine e destul că ai dormit în altă parte decît acasă, fără știrea și fără consimțămîntul soțului tău, și nici nu stau de vorbă cu tine pînă nu mă conving de toate detaliile.

Mi-a răspuns cu foc în inimă că era la fel de indiferentă și ea ca și mine și, deoarece îi luam în nume de rău faptul că dormise la o prietenă într-o astfel de ocazie deosebită, mi-a dat de înțeles că n-aveam decît să mă mai aștept pe viitor la așa ceva și că ea își va lua libertatea să se poarte mai departe așa cum va crede de cuviință.

— Bine doamnă, am avertizat-o, dacă trebuie să mă aștept la ceea ce eu nu pot permite, apoi trebuie să te aștepți și dumneata ca eu să închid peste zi ușile celor care te țin afară din casă noaptea.

A întors-o la iuțeală, pretinzînd că avea de gînd să mă încerce ; și că dacă îi închideam ușile casei, tot va găsi ea o cale să mă facă să le deschid.

— Bine, doamnă, am luat act, mă amenințî destul de tare, totuși eu te-aș sfătui să te mai gîndești înainte de a lua asemenea măsuri căci, întrucît mă privește, eu am să mă țin de cuvînt.

Bineînțeles că n-am putut trăi prea multă vreme împreună în asemenea relații ; am descoperit foarte repede cu cine se înhăitase și că apucase un drum pe care eu nu trebuia să-l suport ; așa că am început întîi eu despărțirea și am refuzat s-o mai primesc în pat ; de fapt, lichidasem orice formă de relație de la soț la soție, cam cu vreo două luni mai înainte, căci i-am spus-o pe șleau că n-aveam de gînd să servesc drept tată unor plozi făcuți de altcineva ; și astfel, lucrurile ajungînd treptat la un impas de unde nu mai puteam continua ea a șters-o într-o după-amiază și mi-a lăsat cîteva rînduri scrise, cum că între noi totul evoluase în așa fel, încît ea nu

găseşte de cuviinţă să-mi dea ocazia de a-i închide uşa în nas şi că, prin urmare, a părăsit casa şi s-a retras în cutare loc ; în continuare îmi pomenea de o rudă de-a ei cu purtări la fel de scandaloase ; şi mai spunea că speră că n-am s-o las a-şi bate capul să mă dea în judecată pentru întreţinerea sa conform legilor şi că, în diverse ocazii, după cum va avea nevoie, o să semneze în numele meu poliţe pe care se aştepta să nu le refuz.

CAPITOLUL XIII

Mă despart de soţia mea — Sînt insultat de un emisar al ei — Ieşind în oraş seara, sînt pîndit şi rănit — Obţin o companie într-un regiment şi trec în Franţa — Aventuri acolo

Am fost cît se poate de satisfăcut de procedeu şi am avut grijă să audă şi ea acest lucru, deşi scrisorii ce mi-o trimisese nu i-am dat nici un fel de răspuns ; şi deoarece avusesem grijă dinainte ca, oricînd ar săvîrşi o asemenea poznă, să nu poată lua prea multe lucruri cu ea, îndată după ce a plecat, mi-am desfăcut gospodăria, am vîndut mobilele la licitaţie publică şi în special toate lucrurile care nu-i aparţineau ei şi am pus un bilet pe uşă, dîndu-i de înţeles prin asta că trecuse Rubiconul şi că, deoarece făcuse un asemenea pas de bunăvoie, nu mai avea nici un rost să se gîndească vreodată a se întoarce.

Oricine ar putea socoti că nu s-ar fi cuvenit să procedez aşa, şi nici n-aş fi făcut-o, dacă aş fi văzut cît de cît că mai este cu putinţă vreo îndreptare ; dar ea îmi dăduse atîtea dovezi că sufletul îi era înstrăinat de mine, exagerînd mai ales cu nesuferitul ei fel de a fi uşuratică, încît cu adevărat nu mai exista nici o posibilitate să ajungem la vreo înţelegere, după ce pusese capac la toate.

Şi totuşi, tocmisem o pereche de agenţi demni de încredere ca s-o urmărească îndeaproape, aşa încît nu mi-a lipsit o amănunţită dare de seamă asupra comportării sale, iar despre mine i-am îngăduit să afle doar că plecasem în Franţa ; cît priveşte poliţele pe care spusese că le va semna în contul meu, s-a şi ţinut de cuvînt şi a tras o poliţă de treizeci de lire, pe care însă am refuzat s-o accept şi nu i-am mai îngăduit niciodată să mă deranjeze cu altele.

Ce-i drept, trebuie să recunosc deschis că toate acestea constituiau pentru mine un foarte amar spectacol al vieții și că dacă ea n-ar fi ținut să coboare pînă la ultima treaptă a provocării și să mă jignească fără contenire, aș fi fost incapabil să recurg atît de hotărît la gestul despărțirii, căci o iubeam foarte sincer și aș fi acceptat să fiu lîngă ea orice, afară de cerșetor sau încornorat, căci amîndouă aceste lucruri erau pentru mine intolerabile, mai ales impuse cu atîtea ocări și cu atîta grosolănie.

Dar soția mea a întins în cele din urmă coarda pînă la un punct de unde toate lucrurile deveneau ușoare pentru mine, căci după mai mult de un an de despărțire, în care timp s-a tot înhăitat cu cine a crezut ea de cuviință, a găsit cu cale să rămînă din nou însărcinată, păstrîndu-și totuși măcar atîta rest de cinste încît să nu pretindă că întîmplarea ar fi avut în vreun chip de-a face cu mine; ce viață nenorocită a dus după aceea și cum a tot coborît pînă la ultima limita a mizeriei și nenorocirii, despre asta vă voi vorbi mai tîrziu.

La scurtă vreme după despărțirea noastră, descoperisem că am avut dreptate din plin să-mi asigur de la început astfel treburile, încît să nu mă poată trage pe sfoară; căci am aflat foarte iute că se îndatorase considerabil, în mai multe locuri și asta, bazîndu-se pe presupunerea că i-aș plăti datoriile; eu plecasem însă și era absolut necesar să procedez astfel; ca urmare, s-a văzut obligată să-și achite singură cea mai mare parte a datoriilor din cîștigurile ei josnice ori o priveşte cum și-o fi procurat banii ca să le plătească.

De cum a născut, lucru de care am fost informat la țanc, așa încît am avut suficiente probe, am dat-o în judecată în fața tribunalului bisericesc, pentru ca să obțin divorțul; și, deoarece și-a dat seama că era imposibil să cîștige, nici nu a încercat să se apere, așa că s-a pronunțat în favoarea mea o decizie legală de divorț, sau cum s-o fi numind chestia asta, în obișnuitul timp util pentru așa ceva; deci mă consideram acum un nou om, un om liber, și am început să fiu scîrbit din toată inima de ceea ce înseamnă lanțurile căsătoriei.

Trăiam retras, deoarece știam că soția mea făcuse datorii pe care aș fi fost obligat să le plătesc și eram hotărît să plec și să ies din sfera relațiilor ei, cît mai repede cu putință; însă trebuia să rămîn totuși pînă la sosirea flotei din Virginia, căci așteptam să primesc de acolo cel puțin trei sute de baloturi

de tutun, care știam că-mi vor vindeca toate pagubele pricinuite ; căci, într-adevăr, extravaganța celor trei ani petrecuți împreună cu amintita doamnă mă dărîmaseră cu totul, ea cheltuind mult peste averea sa personală, considerabilă de altminteri, deși nu se ridica totuși chiar la o mie cinci sute de lire, după cum pretindea.

Dar încă nu se terminaseră toate pacostele picate pe capul meu de cînd cu această căsnicie ; căci la vreo trei luni după ce mă despărțisem de ea și refuzasem să accept polița aceea de treizeci de lire, despre care v-am vorbit mai înainte, cu toate că mă mutasem din locuința mea și credeam că reușisem să nu mai fiu găsit, totuși într-o zi s-a prezentat la noua mea locuință un domn bine îmbrăcat și a fost lăsat să intre înainte de a afla eu despre una ca asta, căci desigur că nu i-aș fi dat drumul atît de ușor.

Domnul cu pricina a fost introdus într-un salonaș, iar eu am coborît la dînsul în halat și papuci ; cînd am intrat în cameră, m-a strigat pe nume cu atîta familiaritate, de parcă m-ar fi cunoscut de cel puțin douăzeci de ani și, scoțînd un portofel iată-l că-mi arată o poliță pe numele meu, redactată de soția mea, aceeași poliță de treizeci de lire pe care o refuzasem și mai înainte.

— Domnule, i-am spus, această poliță mi-a mai fost prezentată și v-am răspuns atunci la ea.

— Răspuns, domnule ! face el, cu un fel de aer sarcastic și ironic ; nu înțeleg ce vreți să spuneți prin „răspuns" : asta nu este o întrebare, domnule, este o poliță care trebuie plătită.

— Bine, domnule, i-am spus la rîndul meu, este o poliță, știu asta și mi-am dat răspunsul mai înainte.

— Domnule, domnule, ridică el tonul, foarte obraznic, hm ! răspunsul dumneavoastră ! nu există nici un fel de răspuns la o poliță, ea trebuie plătită ; polițele sînt făcute ca să fie plătite, nu ca să se răspundă la ele ; se spune că sînteți negustor ; negustorii își achită întotdeauna polițele.

Am început și eu să mă supăr puțin, fiindcă nu-mi plăcea omul meu și vedeam că începea să caute ceartă.

— Totuși, i-am atras atenția, domnule, observ că nu sînteți prea obișnuit cu operația prezentării poliței ; o poliță, domnule, este întotdeauna mai întîi prezentată și prezentarea constituie o întrebare, este întrebarea dacă voi accepta-o, adică

dacă o voi plăti ; şi atunci, fie că eu spun da sau nu, ceea ce spun este un răspuns de un fel sau de altul ; după ce a fost acceptată, într-adevăr polița nu mai are nevoie de nici un răspuns decît de plată, la data cuvenită ; dacă aveți plăcerea să vă informați şi dumneavoastră, aceasta este uzanța tuturor negustorilor sau comercianților de orice fel, în numele cărora se trag polițe.

— Bine, domnule, a reluat, şi atunci cum ? Ce legătură are asta cu obligația de a mi se plăti mie cele treizeci de lire ?

— Ce legătură, întrebați ? Cum adică, domnule ? Păi asta înseamnă că eu i-am declarat persoanei ce mi-a adus polița că n-am de gînd s-o plătesc.

— Să n-o plătiți ! izbucnește el, dar o veți plăti ; da, da, o veți plăti !

— Persoana care a tras această poliță, i-am explicat, nu are nici un drept să tragă polițe asupra mea, de asta vă asigur ; iar eu nu voi achita nici una din polițele trase de ea, vă asigur din nou.

La cuvintele din urmă, el se întoarse scurt spre mine :

— Domnule, cea care a tras această poliță este o persoană prea onorabilă ca să tragă o astfel de poliță fără nici un drept şi este o ofensă ca să vorbiți astfel despre ea ; rețineți că-mi veți da satisfacție, mă aştept să-mi dați satisfacție pentru această insultă ; dar mai întîi polița, domnule, polița, trebuie să plătiți polița, domnule !

I-am răspuns la fel de scurt :

— Domnule, eu nu insult pe nimeni ; persoana despre care vorbiți sper că îmi e la fel de bine cunoscută ca şi dumneavoastră, iar ceea ce m-ați auzit afirmînd despre ea nu este o ofensă ; ea nu poate avea nici un drept să tragă polița pe numele meu, căci nu-i datorez nimic.

Omit să mai amestec în povestirea acestei scene şi înjurăturile cu care îşi împodobea perorația, deoarece sînt prea scîrboase ca să le aştern pe hîrtie ; dar m-a amenințat că mă va face el să ştiu că soția mea avea prieteni care să-i țină partea, şi că o înşelasem, şi că el mă va constrînge să nu uit asta şi să-i dau dreptate ; însă, în primul rînd, că trebuie să-i plătesc polița.

I-am răspuns pe scurt că n-aveam s-o plătesc şi că n-am să plătesc nici o altă poliță semnată de ea.

Atunci, iată-l că păşeşte spre uşă, întoarce cheia în broască şi, înjurînd ca la uşa cortului, îmi spune că mă va face s-o plătesc chiar înainte de a ne despărţi ; şi a pus şi mîna pe sabie, fără s-o scoată însă.

Vă voi mărturisi că eram peste măsură de speriat, deoarece eu n-aveam sabie şi, chiar dacă aş fi avut, trebuie să recunosc că — deşi în Franţa învăţasem o mulţime de lucruri elegante, care să mă facă să arăt ca un gentleman — uitasem totuşi importantul amănunt de a deprinde mînuirea spadei, lucru atît de curent acolo ; şi, ca să vă spun chiar mai mult, eram perfect neştiutor cum să rezolv asemenea hărţuială ; aşa că am fost luat cu totul prin surprindere, cînd l-am văzut încuind uşa, şi nu ştiam ce să spun sau ce trebuie să fac.

S-a întîmplat totuşi ca oamenii din casă, auzindu-ne vorbind aşa de tare, să se apropie de uşă şi au făcut şi ceva zarvă la intrare, ca să-mi dea de veste că erau pe aproape ; iar careva dintre servitori, încercînd să deschidă uşa şi găsind-o încuiată, a strigat :

— Domnule, pentru numele lui Dumnezeu, deschideţi uşa ! ce s-a petrecut ? să chemăm un poliţist ?

Eu n-am răspuns nimic, dar asta mi-a dat curaj, aşa că m-am aşezat calm într-un fotoliu şi i-am spus :

— Domnule, nu aceasta este calea ca să mă faceţi să plătesc poliţa ; aţi proceda mult mai bine s-o luaţi cu uşurelul şi să vă căutaţi satisfacţie pe altă cale.

A crezut că voiam să vorbesc de duel, ceea ce, pe cuvîntul meu că nu-mi venise cîtuşi de puţin în gînd, ci voiam doar să spun că ar fi mai bine să se adreseze legii.

— Din toată inima, s-a repezit el ; se vorbeşte că sînteţi un gentleman şi vi se spune Colonel ; acum, dacă sînteţi gentleman, eu accept provocarea dumneavoastră, domnule, şi dacă vreţi să ieşiţi pe teren împreună cu mine, asta am s-o iau drept o deplină plată a poliţei şi vom deschide duelul aşa cum trebuie să procedeze nişte gentlemeni.

— Eu să vă provoc, domnule ! m-am mirat ; dar zău, că nu ! N-ar fi din parte-mi nici un soi de provocare ; v-am spus doar că nu aceasta este calea de a mă face să plătesc o poliţă pe care n-am acceptat-o ; asta înseamnă că ar fi mai bine să vă căutaţi satisfacţie prin lege.

— Lege ! zice el, lege ! Legea mea este legea gentlemanului ; pe scurt, domnule, mă veţi plăti sau de nu, veţi avea de

luptat cu mine ; — și apoi, ca și cînd ar fi greșit cumva, iată-l că se întoarce scurt : Ba nu, repetă el, o să vă luptați cu mine și o să-mi și plătiți, căci vreau să apăr onoarea unei femei ; și, spunînd-o, și-a însoțit cuvintele de alte vreo șase-șapte ocări și înjurături, în paranteză.

Dar acel interval de timp a reușit să mă salveze, căci pe cînd spunea „o să vă luptați cu mine, căci eu vreau să apăr onoarea unei femei", servitoarea a dat drumul înăuntru unui polițist, împreună cu trei sau patru vecini veniți în ajutor.

Cînd i-a auzit intrînd, a început să se înfurie și m-a întrebat dacă aveam intenția să-l dau pe mîna mulțimii în loc să binevoiesc a plăti ; apoi, punînd mîna pe sabie, m-a prevenit că dacă încerca să intre cineva cu forța, în primul rînd are să mă străpungă pe mine, ca să aibă de-a face cu mai puțini după aceea.

I-am răspuns că, știa prea bine, eu nu chemasem pe nimeni în ajutor (mai sperînd în sinea mea că doar n-o lua în serios propria-i amenințare) și că dacă cineva încerca să intre cu forța peste noi, apoi o făcea doar ca să evite nesăbuințele cu care mă amenința el și față de care putea să vadă limpede că mie îmi lipsea orice armă de apărare.

Între timp s-a auzit somația polițistului, care ne-a poruncit amîndurora, în numele regelui, să deschidem ușa ; eu ședeam în fotoliu și am încercat să mă ridic ; el a făcut o mișcare ca și cînd ar fi vrut să scoată sabia, la care eu m-am așezat la loc și, deoarece ușa nu se deschidea, polițistul a bușit cu piciorul în ea și a intrat.

— Bine, domnule, s-a repezit gentlemanul meu, asta ce mai este ? Ce cauți dumneata aici ?

— Domnule, i-a răspuns polițistul, am să-ți spun ce caut aici ; eu sînt un funcționar apărător al ordinii și tot ceea ce am de făcut intrînd este pentru ca să păstrez pacea ; ori i-am găsit pe oamenii din casă speriați de cele ce se întîmplau între voi doi și ei mi-au cerut să vin să evit orice nesocotință.

— Ce nesocotință au presupus ei că veți găsi aici ?

— Bănuiesc, a spus polițistul, că s-au speriat la presupunerea că ați avea de gînd să vă bateți în duel.

— Asta, pentru că vecinii lui nu l-au cunoscut pe individul ăsta de aici ; el nu luptă niciodată ; i se spune Colonelul, a rîs el batjocoritor ; bănuiesc că poate s-o fi născut colonel, dar tare aș spune că s-a născut mai degrabă laș ; el nu luptă nici-

odată, nici nu îndrăznește să se uite în ochii omului ; dacă ar fi vrut să se lupte, ar fi ieșit pe teren împreună cu mine, dar uite-l că-și bate joc de virtutea vitejiei ; nu vi s-ar fi vorbit niciodată despre duel, dacă oamenii ar fi știut cu cine au de-a face ; vă spun eu, domnule polițist, că ăsta e un laș, iar un laș este și nemernic.

Și, rostind aceasta, a venit la mine și mi-a dat un bobîrnac peste nas, destul de tare, și rîdea și își bătea joc într-un chip oribil de faptul că eu eram laș. Acum, pe cît știam, se poate să fi fost adevărat ceea ce spunea, însă eram ceea ce se numește un laș ajuns la disperare, adică unul dintre cei mai răi oameni din lume cînd îți iese în cale, căci înfuriat cum eram, m-am azvîrlit cu capul în el și, lovindu-l din răsputeri, l-am aruncat cît colo pe spate, și dacă n-ar fi intervenit polițistul, care m-a tras deoparte, desigur că m-aș fi repezit să-l calc și să-l joc în picioare, pînă-l omoram, căci acum îmi luase tot sîngele foc, iar oamenii din casă erau la fel de speriați de data aceasta, ca nu cumva să-l omor eu pe el, deși nu aveam nici un fel de armă în mînă.

La rîndul său, polițistul m-a mustrat ; dar i-am spus :

— Domnule polițist, nu credeți că mi-ajunge cît am fost provocat? Poate oare cineva să suporte asemenea lucruri ? Doresc să știu cine este acest ins și cine l-a trimis încoace ?

— Eu sînt, a răspuns el, un gentleman, și vin la el cu o poliță să încasez bani și el refuză să plătească.

— Ei bine, a găsuit polițistul foarte prudent, asta nu e de loc treaba mea, eu nu sînt judecător de pace ca să ascult procesul vostru ; aranjați-o între voi, dar nu mai ridicați mîna unul la altul, asta e tot ce doresc, de aceea, domnule, a continuat polițistul către el, dacă pot să vă dau un sfat, avînd în vedere că el nu vrea să plătească polița și că lucrul ăsta rămîne de hotărît între dumneavoastră, după cum indică legea, aș dori să renunțați pentru moment la a vă brusca și să plecați de aici în liniște.

Furiosul personaj a mai bodogănit mult și bine o serie de urîciuni despre poliță și a insistat că era semnată de propria mea soție ; i-am răspuns mîniat, ca s-o știe, că era semnată de o tîrfă ; el m-a lovit pentru asta și mi-a spus să nu îndrăznesc s-o mai repet nicăieri ; i-am pus în vedere că foarte curînd voi face cunoscut la toată lumea cine este ea ; și așa am continuat să țipăm unul la altul aproape încă o jumătate de oră, căci

prinsesem curaj cu poliţistul de faţă, ştiind că el nu ne va lăsa să ne batem, lucru pe care nici n-aveam de gînd să-l fac, iar în cele din urmă am scăpat de scandalagiu.

Însă am fost foarte jignit de această ciocnire, cu atît mai mult, cu cît îmi descoperise noua locuinţă unde credeam că reuşisem să mă ascund ; totuşi, am hotărît să mă mut chiar a doua zi şi, între timp, am rămas în casă toată ziua, pînă către seară, cînd am ieşit cu intenţia de a nu mă mai întoarce acolo niciodată.

Cînd am ajuns în Gracechurch-Street, am observat însă că mă urmărea un om care avea la unul din picioare o legătură de frînghie, iar din celălalt şchiopăta, sprijinindu-se în două cîrji ; mi-a cerşit un gologan, dar cum nu i-am dat nimic, individul a continuat să se ţină după mine, pînă ce am ajuns în dreptul unei curţi, unde i-am spus la repezeală :

— N-am nimic să-ţi dau ! Te rog să nu mă mai plictiseşti atîta !

La aceste cuvinte, el m-a lovit cu cîrjele, doborîndu-mă la pămînt. Ameţit de lovitură, n-am ştiut ce mi s-a mai întîmplat după aceea ; dar cînd mi-am revenit, am văzut că eram rănit foarte tare în mai multe locuri şi aveam, printre altele, o tăietură deasupra nasului, o ureche mi-era tăiată aproape în întregime şi primisem şi o lovitură de cuţit, dar nu prea periculoasă.

Cine mai fusese lîngă mine sau cine mă mai lovise în afară de schilodul care m-a doborît cu cîrja, asta nu ştiam, şi nici pînă azi n-am aflat, dar eram rănit zdravăn şi am zăcut la pămînt cîţva timp, pînă ce, revenindu-mi, am avut puterea să strig după ajutor ; atunci au venit cîţiva oameni în jurul meu şi unii dintre ei mi-au fost de sprijin, căci m-au dus acasă, unde am zăcut mai bine de două luni, pînă să mă fac bine şi să pot ieşi din nou, iar cînd am ieşit, am avut motive să cred că tot mă mai urmăreau nişte ticăloşi, care nu pîndeau decît o nouă ocazie să poată repeta figura, atacîndu-mă. Asta m-a îngrijorat foarte şi m-am hotărît să mă îndepărtez pe cît posibil de primejdie şi să plec fără întîrziere în Franţa, sau acasă — cum spuneam eu — în Virginia, ca să mă pot feri din calea ticăloşilor şi a ucigaşilor ; căci ori de cîte ori mă mişcam undeva îndepărtîndu-mă de casă, mi se părea că-mi pun viaţa în pericol ; şi de aceea, după cum înainte vreme ieşeam numai noaptea, crezîndu-mă ceva mai apărat, acum, dimpotrivă, ie-

şeam numai ziua, ca să fiu în siguranţă, şi niciodată nu plecam neînsoţit de unul sau de doi servitori care să mă păzească.

Dar aici trebuie să fiu drept cu soţia mea şi să spun că, de îndată ce a auzit ce mi se întîmplase, mi-a trimis o scrisoare în care mă trata mai cu perdea ca altă dată şi decît îi era în obicei ; spunea că i-a părut foarte rău să audă ceea ce mi se întîmplase, cu atît mai mult cu cît a înţeles că lucrurile păreau a fi în legătură cu prezentarea poliţei ei ; adăuga speranţa sa că — oricît de pornit aş fi — n-aş putea gîndi atît de aspru despre ea, încît să presupun că asta s-a făcut cu ştiinţa sau consimţămîntul său, ori, mai ales, din dispoziţiile şi sub girul ei ; că personal detesta asemenea lucruri şi protesta, asigurîndu-mă că dacă ar fi avut cunoştinţă cît de cît, sau măcar dacă ar fi putut să ghicească cine erau ticăloşii, mi i-ar fi denunţat ; mi-a adus de asemenea la cunoştinţă numele persoanei căreia-i dăduse poliţa şi mi-a indicat unde locuia, lăsînd la latitudinea mea să-l oblig ori nu de a da pe faţă cine era persoana care se înfiinţase cu poliţa şi care se purtase atît de ordinar cu mine ; iar ea dorea să-l pot găsi şi să-l dau în judecată şi să fie pedepsit cu cea mai mare asprime a legii.

Am primit cu atîta bunăvoinţă acel semn din partea soţiei mele, încît în conştiinţa mea cred că, dacă, după aceea, ar fi venit ea în carne şi oase să vadă cum mă simt, apoi cu siguranţă că aş fi primit-o înapoi şi ne-am fi împăcat ; însă ea s-a mulţumit numai cu politeţea de a-mi mai trimite o scrisoare şi de a-şi exprima dorinţa să afle cît mai des veşti în legătură cu sănătatea mea, adăugînd că ar fi nesfîrşit de bucuroasă dacă ar auzi că m-am însănătoşit, după lovitura primită, şi că secătura care făcuse asta a fost spînzurat la Tyburn. A folosit şi unele expresii care indicau durerea cu privire la despărţirea noastră, precum şi respectul ce — zicea — îl are pentru mine, dar n-a făcut nici o încercare de a se reîntoarce. Apoi, totuşi, n-a ocolit cîteva argumente spre a mă îndupleca să-i plătesc poliţele, insinuînd că-mi adusese ca dotă o mare avere, iar acum nu mai avea din ce trăi şi că o ducea foarte greu. I-am expediat un răspuns la această scrisoare, cu toate că la cealaltă nu răspunsesem, şi i-am povestit cu de-amănuntul cum fusesem tratat ; şi că eram convins, după scrisoarea ei, că într-adevăr nu fusese de loc amestecată în porcăria aceea, că nici nu era în firea ei să se poarte astfel cu mine, care nu-i făcusem niciodată rău, care nu mă purtasem violent, mai ales

că nu eu am fost cauza despărţirii noastre, pe care, îşi aduce aminte, n-am dorit-o ; că, în schimb, în ceea ce priveşte polita, ştie prea bine că felul ei de viaţă cheltuitor mă adusese şi pe mine la strîmtoare şi, dacă ar fi continuat astfel, m-ar fi ruinat cu totul ; că, în mai puţin de trei ani, ea cheltuise mult mai mult decît îmi adusese şi nu voise niciodată să se restrîngă, deşi eu i-am propus-o cu blîndeţe, argumentînd că nu puteam suporta nişte cheltuieli atît de mari, însă ea preferase să-şi distrugă familia şi să plece de la mine, decît să se chibzuiască în limitele rezonabile ale cîştigurilor mele, deşi nu mă purtasem violent cu ea, ci doar căutînd s-o conving şi rugînd-o cu toată seriozitatea, folosind argumentele bunului simţ ; îi adusesem la cunoştinţă cum stăteam cu averea mea şi căutasem s-o conving că, în cele din urmă, vom ajunge să sărăcim amîndoi ; că totuşi, dacă ea va renunţa la poliţă, am să-i trimit acea sumă de treizeci de lire şi, pe cît îmi va sta în putinţă, nu o voi lăsa să ducă lipsă de nimic, în presupunerea că va avea bunăvoinţa să trăiască în limitele cuvenite ; dar apoi, îi aduceam la cunoştinţă că mi se relataseră lucruri foarte proaste despre purtarea ei şi auzisem că se înhăitase cu un tip de care vorbea rău toată lumea şi al cărui nume i-l şi spuneam ; precizam cît de urît îmi era să cred asemenea lucruri despre ea, dar — ca să punem capăt la toată povestea şi să refac buna ei reputaţie — o anunţam că totuşi, după toate cele ce-mi veniseră la ureche, dacă ea s-ar hotărî să trăiască în chip cumpătat, adică după măsura puterilor mele, şi să mă trateze cu aceeaşi bunăvoinţă, afecţiune şi tandreţe cum am tratat-o eu întotdeauna şi cum aş fi hotărît să fac şi în continuare, eram dispus s-o primesc înapoi şi să dau uitării întreg trecutul ; dar, dacă mă refuza acum, refuzul va fi pentru totdeauna ; căci dacă nu primea oferta mea, eram hotărît să nu mai rămîn în Anglia, unde avusesem atîtea de îndurat în felurite ocazii, şi mă pregăteam să mă duc în ţara mea, unde îmi voi petrece zilele în linişte, retras de lume.

Ea nu mi-a dat răspunsul pe care îl aşteptam ; fiindcă, deşi mi-a mulţumit pentru cele treizeci de lire, stăruia totuşi să se justifice în toate celelalte privinţe ; şi cu toate că nu refuza făţiş să se întoarcă la mine, nici nu pomenea pe de altă parte ceva în acest sens ; pe scurt, nu spunea aproape nimic serios, ci doar cerea să i se restabilească reputaţia atinsă şi altele de acest fel.

La început lucru m-a surprins, căci crezusem că orice femeie în situaţia ei ar fi fost dispusă să pună capăt tuturor mizeriilor şi reproşurilor care apăsau asupră-i, printr-o împăcare, mai ales avînd în vedere că o ducea tare prost în vremea aceea. Dar avea ea un motiv special care o împiedica să se întoarcă şi pe care nu-l putea mărturisi în scrisoare, iar acest motiv era întemeiat, de vreme ce o făcea să nu primească o ofertă de care în fond era bucuroasă ; motivul era că, după cum v-am spus, picase într-o tovărăşie păcătoasă şi o feştelise iarăşi ca femeie, cedînd cine ştie cărui buze-dulci din jurul ei, adică — pe scurt — era din nou însărcinată, aşa că de aceea nu îndrăznea să primească oferta mea.

Totuşi, după cum aţi înţeles de mai sus, nici n-a refuzat-o făţiş, deoarece avea de gînd, aşa cum am înţeles mai apoi, să nu renunţe la propunere, continuînd să întreţină tratative cu mine, pînă cînd reuşea să se descarce de „povară" (vechea sa expresie, folosită cînd era vorba de sarcină), bineînţeles cumva într-ascuns, şi pe urmă să primească propunerea mea ; ce-i drept, asta ar fi fost şi cel mai prudent pas ce-l putea face, ba chiar singurul care îi mai rămînea. Dar aici i-am luat-o eu înainte, căci lăturalnicele mele informaţii despre ea erau mult prea serioase ca să le fi scăpat o asemenea situaţie, decît doar dacă ar fi plecat înainte ca starea ei să ia proporţii vizibile ori dacă se ducea mult mai departe decît a făcut-o ; mie însă mi s-a relatat pînă în cele mai mici amănunte cînd a născut, şi unde, şi ce, aşa că atunci am pus capăt ofertelor de a o primi înapoi, deşi ea mi-a scris mai multe scrisori pocăite, mărturisindu-şi fapta şi rugîndu-mă s-o iert ; mintea mea depăşise însă aceste preocupări şi nici n-am mai vrut să aud nimic despre ea după aceea, ci am continuat divorţul pe care l-am şi obţinut, după cum v-am povestit.

Lucrurile ajungînd într-un asemenea impas, m-am hotărît, după cum vă spuneam, să plec în Franţa, după ce îmi voi fi primit transportul pe care îl aşteptam din Virginia ; şi, prin urmare, am ajuns la Dunkerque în anul 1700 şi acolo m-am întovărăşit cu nişte ofiţeri irlandezi din regimentul lui Dillon, care, puţin cîte puţin, m-au introdus în armată ; şi, datorită locotenentului general Connor, un irlandez, şi cu ajutorul unor bani, am obţinut o companie în regimentul lui, intrînd astfel direct în militărie.

Eram deosebit de încîntat de noua mea situaţie şi acum îmi tot spuneam în sinea mea că ajunsesem la situaţia pentru care eram născut şi că, pînă atunci, nu trăisem niciodată o viaţă de gentleman.

Regimentul nostru, după cîtva timp de la intrarea mea în el, a primit ordin de plecare în Italia, iar una din cele mai de seamă acţiuni la care am luat parte a fost vestitul atac asupra oraşului Cremona, din ducatul Milan, unde germanii, fiind introduşi în oraş în timpul nopţii, pe ascuns şi prin trădare, strecurîndu-se printr-un fel de canal de scurgere comun, au atacat prin surprindere oraşul şi l-au ocupat în cea mai mare parte, luîndu-l ca din oală pe mareşalul duce de Villeroy şi făcîndu-l prizonier în momentul cînd acesta ieşea din locuinţa lui, şi biruind puţinele trupe franceze care mai rămăseseră în citadelă ; dar în toiul victoriei au fost atacaţi cu atîta îndrăzneală şi hotărîre de două regimente irlandeze, cartiruite în strada care ducea spre fluviul Pad şi care aveau în posesia lor poarta spre apă sau poarta Padului, pe unde ar fi trebuit să-şi facă intrarea întăriturile germane, încît, după o luptă extrem de disperată, germanilor li s-a smuls victoria din mînă şi, nefiind în stare să-şi taie drum printre noi, ca să le dea drumul înăuntru prietenilor lor, în cele din urmă au fost obligaţi să părăsească din nou oraşul, spre gloria eternă a acelor regimente irlandeze şi, de fapt, a întregii lor naţiuni, lucru pentru care noi am primit foarte frumoase felicitări din partea regelui Franţei.

Aveam satisfacţia de a şti pentru prima dată în viaţa mea că nu mai eram — iată — acel nemernic, josnic şi laş ins, lipsit de inimă, ca pe vremea cînd mă terorizase individul acela cu poliţa de 30 de lire, la mine acasă ; dacă m-ar fi mai atacat acum, chiar de m-aş fi găsit exact în aceeaşi situaţie, dezbrăcat şi dezarmat cum eram, apoi m-aş fi repezit la el drept în faţă şi l-aş fi călcat în picioare ; dar oamenii nu se cunosc pe ei înşişi pînă ce nu-s puşi la încercare, iar curajul se dobîndeşte cu timpul şi prin experienţă.

Philippe de Comines ne povesteşte că, după bătălia de la Monteleri, contele de Charolois, care pînă atunci avea o aversiune extremă faţă de război, fiindu-i groază de el şi de toate lucrurile care ţin de război, a suferit o atît de mare schimbare lăuntrică în urma gloriei pe care o obţinuse în acea acţiune şi a linguşirii ce a urmat din partea celor din jurul său, încît,

după aceea, armata a devenit pentru el ca o amantă, iar oboselile războiului erau cea mai mare plăcere a sa ; este un exemplu prea măreț pentru mine ca să încerc vreo asemuire cu cazul meu ; dar s-a întîmplat să fiu lăudat atîta pentru vitejia mea, cum o considerau ei, dovedită cu ocazia acelei acțiuni, încît am ajuns să-mi închipui eu însumi că eram viteaz, indiferent dacă așa eram sau nu, iar mîndria asta m-a făcut curajos și îndrăzneț peste măsură, în toate ocaziile ; ceea ce s-a adăugat însă la asta a fost că nu știu cine a înaintat un raport special la curte despre faptul că eu am contribuit la salvarea cetății Cremona și a întregii regiuni prin chipul extraordinar în care am apărat poarta Padului și prin felul cum am știut să conduc apărarea, după uciderea locotenent-colonelului care comanda trupa ; urmarea a fost că regele mi-a trimis o înștiințare oficială că mă accepta în serviciul său în armată și am primit un brevet de locotenent-colonel, iar prin curierul următor mi s-a adus chiar numirea de locotenent-colonel în regimentul . . . .

Înainte de asta mai avuseseră loc cîteva încăierări și mici bătălii prin care am cîștigat reputația de a fi un bun ofițer, dar mi s-a întîmplat să fiu și în cîteva posturi speciale care mi-au înlesnit să fac rost de ceva care-mi plăcea mult mai mult și anume de o sumedenie de bani.

Regimentul nostru a fost trimis din Franța în Italia, pe mare ; ne-am îmbarcat la Toulon și am debarcat la Savona, pe teritoriul Genovei, iar de acolo am mărșăluit pînă la Ducatul Milanez. În primul oraș pe care urma să-l ocupăm și care a fost Alexandria, cetățenii s-au revoltat împotriva ostașilor noștri cu cea mai mare furie și au alungat întreaga garnizoană, formată din opt sute de oameni, adică francezi și soldați în serviciul Franței, scoțîndu-i cu totul în afara orașului.

Eu eram cartiruit în casa unui tîrgoveț, chiar lîngă una din porțile cetății, împreună cu opt oameni de-ai mei și cu un servitor. Și, ținînd un scurt consiliu cu dînșii, ne-am hotărît să păstrăm cu orice preț casa în care eram, pînă vom primi de la ofițerul comandant ordin ca s-o părăsim. Cînd am văzut că ostașii noștri nu-și puteau menține pozițiile pe străzi, fiind presați de cetățeni, am evacuat toată familia tîrgovețului și am apărat casa, ca pe o cetate în care aș fi fost eu guvernatorul ; și, deoarece casa era chiar în apropiere de poarta orașului, m-am hotărît s-o păstrez cu dinții, așa încît să fiu ul-

timul care va părăsi orașul, deoarece propria mea retragere era asigurată de însuși faptul că eram atît de aproape de porți.

După ce am golit astfel casa de locuitorii ei, nu ne-am făcut nici un fel scrupule să ne umplem buzunarele cu tot ce am putut găsi și noi pe acolo ; într-un cuvînt, n-am lăsat nimic din ceea ce am fi putut lua cu noi, mie revenindu-mi osteneala de a scormoni prin biroul stăpînului casei, de unde mi-am înfundat buzunarele cu vreo două sute de pistoli în bani, ceva argintărie și alte lucruri de preț. S-a făcut o mare plîngere către prințul Vaudemont, care era pe atunci guvernatorul Ducatului Milanez, cu privire la acest act de violență ; dar, deoarece faptul că locuitorii cetății ne respinseseră era un lucru contrar ordinelor sale și planului general al prințului, care pe atunci era cu trup și suflet de partea regelui Filip, păgubașii n-au putut obține nimic și ne-am dat seama că dacă am fi jefuit întregul oraș ar fi fost tot același lucru ; guvernatorul primise ordin să facă o bună primire regimentului nostru în oraș și fusese din partea sa un act de rebeliune fățișă acela de a ne rezista, așa cum încercase ; totuși, noi aveam dispoziții să nu tragem asupra tîrgoveților, decît dacă am fi constrînși de vreo necesitate evidentă și am preferat să părăsim orașul, cum am și făcut, decît să-l disputăm cu un grup de indivizi disperați, care nu doreau nici mai mult nici mai puțin de la noi decît să ia în posesie două bastioane și poarta prin care ne retrăgeam ; în primul rînd, ei erau de trei ori mai numeroși, căci locuitorii orașului — la care s-au adăugat șapte companii din trupele ordonate — făceau un număr de peste o mie șase sute de oameni, afară de adunătura cealaltă, și mai numeroasă, pe cînd noi eram vreo opt sute de oameni cu toții ; pe deasupra, ei aveau și citadela în mînă și mai multe tunuri, așa că n-am fi putut realiza nimic dacă i-am fi atacat ; dar, după trei sau patru zile, s-au supus altor forțe, deoarece soldații dinăuntru s-au întors împotriva lor și le-au ocupat orașul.

După asta am stat liniștiți pe pozițiile noastre, timp de opt luni, deoarece prințul asigurase întregul Ducat Milanez pentru regele Filip, și cîtva timp n-a apărut nici un inamic, așa că nu avea nimic altceva de făcut, decît să primească trupele de ajutor din Franța și, pe măsură ce veneau, să le răsfire în toate direcțiile, cît putea mai mult, pentru a-i menține pe partizanii împăratului (care se pregăteau să atace Italia cu o mare armată) la o cît mai mare distanță, lucru pe care l-a și făcut, ocupînd

cetatea Mantua şi cele mai multe dintre oraşele din partea aceea, pînă la lacul Guardia şi rîul Adige.

Am stat în Mantua cîtva timp, dar apoi ne-am retras din ordinul contelui de Tesse (mai tîrziu mareşal al Franţei), ca să formăm armata franceză pînă la sosirea Ducelui de Vendôme, care urma să fie comandantul şef al ei. Acolo, în 1701, am trăit zilele unei campanii grele, avînd de-a face cu prinţul Eugen de Savoia şi cu o armată de patruzeci de mii de germani, toţi vechi soldaţi ; şi, cu toate că armata franceză era cu douăzeci şi cinci de mii de oameni mai numeroasă decît a duşmanului, totuşi, fiind în defensivă, avînd atît de multe poziţii de acoperit şi neştiind exact unde ne va ataca prinţul de Savoia, care comanda armata imperială, francezii erau obligaţi să-şi ţină trupele atît de împărţite şi atît de îndepărtate unele de altele, încît germanii şi-au adus la îndeplinire planul cu mare succes, aşa cum ne relatează pe larg istoria acelor timpuri.

Eu unul am luat parte la bătălia de la Capri, din iulie 1701, unde germanii ne-au înfrînt, ce-i drept, silindu-ne să părăsim tabăra şi să-i cedăm prinţului întreg rîul Adige, şi unde regimentul nostru a avut cîteva pierderi ; însă duşmanii au capturat puţine lucruri de la noi, iar Monsieur Catinat, care comanda pe vremea aceea, s-a aşezat în ordine de bătaie a doua zi sub ochii armatei germane şi i-a provocat, dar nemţii nu s-au mişcat, deşi noi le-am propus lupta timp de două zile în şir ; nu s-au clătinat de acolo, deoarece ei îşi împliniseră misiunea, cîştigaseră trecerea peste Adige, prin aceea că noi părăsiserăm Rivoli, care devenise atunci inutil.

Văzîndu-i că refuză o acţiune decisivă, generalii noştri i-au împins pe poziţiile lor, obligîndu-i să lupte pentru fiecare petec de pămînt pe care-l cîştigau şi, în cele din urmă, prin septembrie, i-am atacat în tranşee la Chiari. Acolo am pătruns prin surprindere chiar în inima taberei lor, unde am făcut un măcel îngrozitor ; dar nu ştiu prin ce greşeală a generalilor noştri, sau prin ce defecţiune în executarea ordinelor, brigada din Normandia şi brigada noastră irlandeză, care năvăliseră cu atîta vitejie în poziţiile fortificate germane, nu au fost ajutate după cum ar fi trebuit, aşa că ne-am văzut obligaţi să susţinem noi singuri lovitura de şoc a întregii armate germane şi, în cele din urmă, să renunţăm la avantajul cîştigat şi asta nu fără pierderi ; însă, fiind întăriţi la timp de o mare trupă de cavalerie, i-am bătut la rîndul nostru pe duşmani şi i-am alungat

înapoi în tabăra lor. Germanii s-au lăudat că au avut acolo o mare victorie și, ce-i drept, prin faptul că ne-au respins după ce le cuceriserăm tabăra, cîștigul a fost al lor ; dar dacă Monsieur de Tesse ne-ar fi ajutat la timp, așa cum spunea moș Catinat că ar fi trebuit, cu douăsprezece mii de infanteriști pe care-i avea sub comanda lui, bătălia din ziua aceea ar fi fost sfîrșitul războiului, iar prințul Eugen ar fi fost bucuros să se întoarcă în Germania în și mai mare grabă decît venise, dacă nu cumva i-am fi tăiat noi drumul.

Soarta a făcut însă ca lucrurile să ia o altă întorsătură și nemții au continuat să atace și să înainteze în toată acea campanie, cucerind post cu post, pînă ce ne-au scos cu totul din Ducatul Milanului.

În ultima parte din această campanie, noi am făcut doar un fel de război în glumă ; francezii, după firea lor schimbătoare, o porneau în fiecare zi brambura fie să prade, fie să-i surprindă pe dușmani la pradă ; jefuiau sau îi prindeau în cursă pe ceilalți jefuitori ; dar foarte adesea ne pomeneam repede cu ei îndărăt, căci nemții îi întreceau în numeroase ocazii ; și, de fapt, atît de mulți dintre ei și-au pierdut viața în aceste încăierări mărunte, încît cred că numărîndu-i și pe cei care au murit de bolile datorate serviciului militar, care nu era ușor, și de bolile datorate incartiruirii proaste, fiindcă au stat afară în cîmp pînă spre mijlocul lunii decembrie, între fluvii și mlaștini, într-un ținut plin de canale și de rîuri, cum se știe că este această parte a Italiei ; zic, datorită tuturor acestora, am pierdut și noi și inamicul mai mulți oameni decît ar fi putut cădea într-o bătălie generală decisivă.

Ducele de Savoia, ca să-i recunoaștem ceea ce i se cuvine, a ținut din răsputeri să ajungă la o zi decisivă și să dea bătălia cu prințul Eugen ; însă Ducele de Villeroy, Monsieur Catinat și contele de Tesse erau cu toții împotrivă și motivul principal era că ei cunoșteau bine slăbiciunea trupelor care suferiseră atît de mult în felurite alte împrejurări, încît nu erau în stare să dea o bătălie cu germanii ; așa că, precum vă spun, după vreo trei luni în care ne hărțuisem unii pe alții cu tot soiul de incursiuni, am intrat în cartiruirea de iarnă. Înainte de a părăsi cîmpul, regimentul nostru împreună cu un detașament de șase sute de dragoni și vreo douăsute cincizeci de cavaleriști, am pornit cu scopul de a tăia calea Prințului Commercy, un general de seamă în slujba Prințului Eugen de Savoia ; de-

taşamentul trebuia să fie format numai din cavalerie şi dragoni ; dar, din cauză că imperialii avuseseră bafta să ne bată în destul de multe încăierări şi, după cum s-a văzut, mai abitir decît i-am bătut noi pe ei ; precum şi fiindcă se credea că Prinţul, care era un ofiţer bine apreciat de către ei, nu avea să pornească decît cu puţini oameni, regimentul irlandez de pedestraşi a primit ordin să se adauge şi el aceloraşi trupe, pentru ca — de va fi posibil — să se măsoare unii cu alţii ca de la egal la egal.

Eu am primit ordin, cam cu vreo două ore înainte, să trec împreună cu vreo două sute de pedestraşi şi cincizeci de dragoni lîngă o mică pădurice, unde generalul nostru fusese informat că Prinţul avea să-şi posteze cîţiva oameni să-i asigure trecerea, ceea ce am şi făcut, dar Contele Tesse a fost de părere că trupa noastră nu era destul de puternică şi a venit să ne sprijine şi el cu alţi o mie de călăreţi şi cu trei sute de grenadieri, şi foarte bine a făcut ; căci Prinţul Commercy fiind informat despre primul nostru detaşament pornit în întîmpinarea lui, a venit mai devreme decît era aşteptat şi i-a atacat şi i-ar fi distrus cu totul dacă, auzind împuşcăturile, n-ar fi înaintat şi contele Tesse împreună cu cei o mie de călăreţi ai lui, dar atît de rapid, încît şi-a putut sprijini oamenii chiar în toiul luptei, aşa că nemţii au fost învinşi şi obligaţi să se retragă ; însă Prinţul a reuşit o retragere destul de nedezastruoasă şi, după luptă, s-a îndreptat spre pădurea unde stăteam eu la pîndă, însă surpriza înfrîngerii îl împiedicase să trimită înainte un detaşament care să-i asigure trecerea prin pădure, aşa cum de fapt intenţionase.

Contele de Tesse aflînd că noi fuseserăm trimişi în pădurea aceea, i-a urmărit de aproape, spre a-i împiedica să ne înconjoare şi pentru ca, dacă ar fi fost posibil, noi să-i ţinem în şah, iar ei să-i atace şi să angajeze astfel încă o luptă cu dînşii ; pînă să ajungă ei în pădure, se înnoptase aproape de tot, aşa că desigur nu şi-au putut da seama de numărul nostru ; însă cînd au intrat în pădure, cincizeci de dragoni au fost trimişi înainte să cerceteze trecerea şi să vadă dacă totul era liber ; noi i-am lăsat să înainteze prin defileul sau cărarea care trecea prin pădure şi apoi, repezindu-ne între ei şi ulucul prin care pătrunseseră, le-am tăiat retragerea cu atîta cerbicie, că în momentul cînd ne-au descoperit şi au început să tragă, au şi fost pe loc înconjuraţi şi făcuţi harcea-parcea ; şi doar ofiţerii

care-i comandau, împreună cu opt dragoni, au fost făcuți prizonieri.

Asta l-a determinat pe Prinț să se oprească, neștiind ce s-a întîmplat, nici cît eram noi de puternici ; și, ca să obțină informații ceva mai bune, a trimis două sute de cavaleriști să înconjure ori să scotocească pădurea și să descopere poziția noastră, iar între timp în spatele lui iată că a picat Contele de Tesse. Ne-am dat seama că Prințul era la strîmtoare, după zgomotul făcut de propriile noastre trupe, la o oarecare depărtare de acolo, așa că ne-am hotărît să angajăm imediat lupta cu cei două sute de călăreți ; prin urmare, mica noastră trupă de cavalerie s-a ivit la gîtlejul cărării și încăierarea a început fierbinte, în vreme ce pedestrașii noștri — ascunși după tufișurile ce înconjurau pădurea — stăteau gata de a sări și ei, de îndată ce avea să se ivească prilejul ; cavaleriștii fiindu-le atacați, germanii au cedat și s-au retras pe cărare ; și acolo ei au fost mai vicleni decît noi ; s-au mulțumit să ne împingă pînă la intrarea în pădure, dar nu s-au lăsat atrași în lungul vreunei cărări înguste, fără a ști sigur dacă în dosul tufișurilor erau sau nu oameni la pîndă.

Prințul descoperindu-i însă pe francezi în spatele său și nefiind destul de puternic ca să reînceapă lupta, s-a hotărît să taie cu forța, în curmeziș, pădurea și le-a dat ordin dragonilor săi să coboare și să pătrundă în pădure ca să curețe tufișurile de amîndouă părțile cărării, pentru ca el să poată apoi trece cu cavaleria prin ulucul acela ; și asta a făcut-o cu o dîrzenie așa de neînduplecată, și cu o risipă de putere atît de categorică în comparație cu noi, încît deși am rezistat pe poziții multă vreme, totuși aproape jumătate din oamenii noștrii au pierit sfîrtecați. Însă în felul acesta le-am dat timp cavaleriștilor francezi să ajungă din urmă și să atace trupele Prințului, tăindu-le retragerea și luînd un mare număr de prizonieri, după care — la rîndul nostru — ne-am retras, deschizîndu-le drum și cavaleriștilor ; trei sute de dragoni au fost uciși și două sute din ei luați prizonieri.

În primul moment al fierbințelii luptei, un ofițer german de dragoni, urmat de mulți oameni, îi doborîse pe trei de-ai noștri, aflați lîngă mine ; iar mie oferindu-mi să mă cruțe, am fost obligat să accept și, mi-am predat sabia în mîinile lui, căci oamenii noștri erau mai curînd gata să-și părăsească poziția, descurcîndu-se fiecare cum putea ; dar s-a întors foaia, căci

cavaleria noastră atacînd, după cum am mai spus, dragonii au fost şi ei nimiciţi, iar ofiţerul care mă făcuse prizonier întorcîndu-se către mine a spus :

— Sîntem cu toţii pierduţi.

Eu l-am întrebat dacă l-aş putea ajuta cu ceva.

— Stai liniştit, mi-a cerut, căci oamenii săi luptau, ce-i drept, pe disperatele ; însă în momentul cînd au răsărit în spatele său vreo două sute de cavalerişti francezi, el mi s-a adresat în franţuzeşte :

— Acum mă fac eu prizonierul domniei-tale ; — şi, înapoindu-mi sabia luată, mi-a înmînat-o şi pe a lui ; un dragon de lîngă el era tocmai pe punctul de a proceda şi el în acelaşi chip, cînd l-a culcat la pămînt un glonte, iar cavaleria înaintînd, cîmpul de luptă a fost curăţit într-o clipă ; dar Prinţul Commercy a plecat cu restul trupei sale, fără a fi urmărit mai departe.

Încă şaisprezece — sau şaptesprezece de-ai noştri au mai fost făcuţi prizonieri ca şi mine şi eliberaţi apoi ; dar ei n-au avut acelaşi noroc să-l facă la rîndul lor prizonier pe ofiţerul care-i prinsese ; omul meu fusese atît de generos faţă de mine, încît nici nu m-a întrebat ce bani aveam asupra mea, deşi, chiar dacă m-ar fi întrebat, tot n-aveam cine ştie cîţi ; dar, prin politeţea lui am avut de pierdut, căci nici eu n-am putut pe urmă să am obrăznicia de a-i cere banii ce-i avea asupra lui, deşi am înţeles că avea la el aproape o sută de pistoli ; dar omul s-a purtat foarte frumos şi, în timpul nopţii, cînd ne-am întors la corturile noastre, mi-a dat în dar douăzeci de pistoli, eu în schimb obţinînd pentru el permisiunea de a fi lăsat să se ducă, pe cuvînt de onoare, pînă la tabăra Prinţului Eugen, pentru a obţine un schimb de prizonieri, ceea ce a şi reuşit.

După acea campanie, am fost cartiruit la Cremona şi acolo s-a întîmplat povestea istorisită mai înainte, regimentul nostru irlandez s-a distins prin atît de mari servicii, încît a salvat oraşul de a fi luat prin surprindere şi i-a înfrînt pe nemţi, obligîndu-i să se retragă, după ce timp de şase ore ei fuseseră stăpîni pe vreo trei sferturi din cuprinsul oraşului, iar prin asta, regimentele noastre şi-au cîştigat o foarte mare faimă.

CAPITOLUL XIV

Alte operații în cursul campaniei — Sînt cartiruit la Trent și mă căsătoresc cu fiica proprietarului — Îmi vînd gradul și trec în flota franceză — Amănunte despre expediția lor — Mă întorc pe neașteptate la Paris și fac o descoperire neplăcută cu privire la soția mea — Îl provoc la duel și îl rănesc pe amantul ei —

Dar mă grăbesc să merg mai departe cu propria-mi poveste, căci doar n-am de gînd să scriu jurnalul unor războaie, la care nici n-am luat parte prea multă vreme.

În vara următoare, cele două regimente irlandeze ale noastre au înaintat afară, în cîmp deschis, și au avut multe ciocniri usturătoare cu germanii ; căci Prințul Eugen, un general vigilent, nu prea ne da odihnă și a cîștigat de multe ori numai pentru că se mișca permanent în sus și în jos, hărțuindu-și atît oamenii lui cît și pe ai noștri ; și cel ce vrea să le facă dreptate francezilor, sau cel ce știe cum s-au purtat, are de recunoscut că ei n-au șovăit de a înfrunta niciodată atacurile nemțești, ci s-au bătut în indiferent ce situații, cu aprigă hotărîre și curaj ; deși acest lucru a costat sîngele a nenumărați nobili de seamă, precum și soldați de rînd, totuși Ducele de Vendôme, care era acum comandant, în ciuda faptului că regele Filip a luat el însuși parte la această campanie, i-a răspuns în plin și cu propria lui monedă prințului de Savoia și l-a urmărit din loc în loc, pînă ce l-a determinat să părăsească definitiv Italia ; întreagă acea viteză armată adusă de Prințul Eugen cu el în Italia, și care fără îndoială că era cea mai bună în privința calității trupelor dintre toate armatele care

au trecut vreodată pe acolo, şi-a lăsat în întregime oasele în acea ţară ca şi încă multe alte mii de oameni apoi, pînă cînd treburile Franţei începînd să meargă prost în alte părţi, au fost obligaţi şi francezii, la rîndul lor, să se supună soartei, după cum se poate vedea din istoria acelor timpuri şi după cum v-am spus şi eu ; dar asta nu e, firește, treaba mea.

Amestecul meu în toate chestiunile astea a fost de scurtă durată şi sub o zodie aspră : am deschis frontul pe la începutul lunii iulie 1702, iar Ducele de Vendôme a dat ordin ca întreaga armată să se adune la un loc şi cît mai repede, ca să elibereze oraşul Mantua, blocat de imperiali.

Prinţul Eugen era bun politician şi de fapt un prinţ norocos şi, cu un an înainte, respinsese armata noastră în multe rînduri ; dar soarta lui cea bună a început acum să-l trădeze puţin cîte puţin, căci nu numai că oştirea noastră era mai numeroasă decît a lui, dar Ducele a ieşit în plin cîmp înaintea lui ; şi cum Prinţul ţinuse Mantua blocată aproape toată iarna, Ducele s-a hotărît să elibereze oraşul cu orice preţ. După cum v-am spus, Ducele s-a arătat primul în cîmp, iar Prinţul nu era în situaţia de a-l împiedica să ridice blocada cu forţa ; aşa că şi-a retras trupele şi, lăsînd cîteva corpuri puternice să protejeze Bersello, unde îl ameninţa ducele de Vendôme, şi Borgo Fort, unde îşi avea depozitul de muniţii, şi-a strîns toate celelalte forţe, ca să ni se opună. Între timp, intrase în armată şi regele Spaniei, iar Ducele de Vendôme se găsea cu vreo treizeci şi cinci de mii de oameni lîngă Luzara, pe care se hotărîse s-o atace, ca să-l oblige pe Prinţul Eugen să dea o bătălie ; Prinţul de Vaudemont se găsea pe poziţii întărite, cu încă douăzeci de mii de oameni, la Rivalto, în spatele oraşului Mantua, ca să acopere frontierele Milanului şi mai erau aproape douăsprezece mii de oameni chiar în Mantua ; iar Monsieur Pracontal se găsea cu alţi zece mii de oameni chiar în bătaia tunului unuia dintre forturile care apără drumul pietruit înspre cetatea Mantua ; aşa că dacă toţi aceştia s-ar fi unit, şi lucrul era posibil în cîteva zile, atunci Prinţul ar fi fost obligat să se descurce cum putea şi i-ar fi fost destul de greu să se mai menţină în Italia ; căci el nu era stăpîn pe nici un oraş din toată ţara, care să poată rezista la un asediu de cincisprezece zile, şi asta o ştia foarte bine ; de aceea se pare că, Ducele de Vendôme era hotărît pe cît posibil să-l oblige să se angajeze într-o luptă, şi în acest scop dăduse dispoziţii să se atace Lu-

zara ; în ziua de 15 iulie 1702, am rămas uimiți să vedem întreaga armată imperială apărînd în ordine de bătaie și în marș forțat, ca să ne atace.

S-a întîmplat că întreaga noastră oștire mărșăluia în coloană spre ei, așa cum făcusem continuu în ultimele două zile ; ar fi trebuit să vă spun că, în urmă cu trei zile, Ducele primise veste că Generalul Visconti, cu trei regimente imperiale de cavalerie și unul de dragoni, era postat la Santa Vittoria, pe rîul Tessona, așa că el hotărîse să-i atace ; și acest plan a fost pus în aplicare în mod atît de secret, încît Monsieur Visconti, în timp ce trecea spre Ducatul Modena, deși armata noastră se găsea la trei leghe în altă direcție, s-a pomenit pe neașteptate atacat de șase mii de cavaleriști și dragoni din armata franceză. El s-a apărat cu multă vitejie, timp de aproape o oră, după care, fiind copleșit de forța lor superioară și dîndu-și seama că va fi obligat să se retragă în dezordine, a sunat retragerea, dar escadroanele lui, care tocmai făcuseră stînga-împrejur retrăgîndu-se cam de un sfert de oră, s-au trezit deodată înconjurate de o mare trupă de infanterie, care le tăiase complet retragerea, afară de trecerea peste podul Tessona, blocat de mulțimea bagajelor lor, astfel că nu puteau trece pe el nici înainte, nici înapoi ; și atunci s-au repezit unii în alții și s-au împiedicat unii pe alții, în așa fel încît nu se mai putea păstra nici un fel de ordine, și o mulțime dintre ei au căzut în rîu și s-au înecat, mulți au fost uciși, iar și mai mulți făcuți prizonieri ; într-un cuvînt, toate cele trei regimente de cavalerie și unul de dragoni au fost cu desăvîrșire înfrînte.

Aceasta era o mare lovitură pentru Prinț, din pricină că trupele pierdute fuseseră unele dintre cele mai alese din întreaga lui armată. Noi am luat vreo patru sute de prizonieri și toate munițiile și efectele lor, o pradă însemnată, căreia i se adăugau vreo opt sute de cai ; și fără îndoială că s-a simțit foarte mult lipsa acestor trupe, în bătălia care a urmat în ziua de 15, după cum am spus. Pe cînd armata noastră era în plin marș, ca să atace Luzara, a apărut un detașament german, cam vreo șase sute de călăreți, și apoi în mai puțin de o oră s-a ivit întreaga lor armată, în ordine de bătaie.

Oștirea noastră a luat poziție imediat, iar ducele rînduia regimentele, pe măsură ce ele soseau, în chip atît de îndemînatec, încît Prințul Eugen a fost silit să-și modifice ordinele, avînd pe cap acest dezavantaj special de a ataca o armată

superioară față de a lui, deținînd pozițiile-cheie cele mai bune cu putință ; pe cînd, dacă el ar fi găsit de cuviință să mai aștepte măcar încă o zi, noi i-am fi ieșit în cale la jumătatea drumului ; dar asta s-a întîmplat datorită mîndriei generalilor germani și faptului că ei aveau o părere atît de înfumurată despre calitatea trupelor lor. Armata regală era postată cu flancul spre fluviul Pad, pe celălalt mal, unde se găsea armata Prințului de Vaudemont, bătînd cu tunurile în fortificațiile făcute de armata împăratului la Borgo Fort ; și auzind că probabil se va da o bătălie generală, el a detașat douăsprezece batalioane și cam vreo mie de călăreți, ca să sprijine armata regală ; și, spre marea noastră încurajare, au avut cu toții timp să ajungă pînă la noi, în timp ce Prințul Eugen își aranja noile dispoziții pentru atac ; și totuși, tocmai sosirea acestor trupe l-a făcut pe Prințul Eugen să se hotărască a începe lupta, sperînd să poată intra în acțiune înainte de sosirea lor ; dar a fost dezamăgit în această privință, adică a motivului pentru care începuse lupta, și totuși a fost obligat să se bată, ceea ce a fost greșeala sa, dar acum era prea tîrziu ca s-o mai repare.

Pînă să-și aducă el întreaga linie în luptă, s-a făcut ora cinci seara ; și apoi, după ce timp de o jumătate de oră au tras cu tunurile în noi, fără cine știe ce rezultat, flancul drept al armatei sale, de sub comanda Prințului de Commercy, a atacat cu mare furie aripa noastră stîngă. Ostașii noștri i-au primit atît de bine și s-au secondat unii pe alții atît de precis, încît atacatorii au fost respinși cu un amarnic măcel, iar Prințul de Commercy fiind — din nefericire pentru nemți — ucis în primul asalt, și regimentele nemaiprimind ordine și fiind surprinse de dispariția unui om de o atît de mare însemnătate, au fost respinse în dezordine, iar o brigadă întreagă a fost în întregime nimicită.

A doua linie a lor însă, care înainta sub comanda Generalului Herbeville, a îmbunătățit din nou situația în linia întîi ; batalioanele s-au regrupat și au pornit la asalt cu multă îndrăzneală, pentru a doua oară, și fiind secondate de întăriturile proaspete din partea corpului principal de armată, a venit rîndul alor noștri să fie respinși pînă la un canal, care se găsea în flancul stîng al lor, între ei și fluviul Pad ; în spatele acelui canal, ei s-au regrupat și, sprijiniți de trupe noi, atît călări cît și pe jos, au luptat de ambele părți cu o extremă

încăpățînare și cu atîta curaj și dibăcie, încît n-ar fi fost posibil să se spună cine biruise, dacă ei ar fi fost capabili să ducă lupta pînă la sfîrșit.

În flancul drept al armatei regale, era postată floarea cavaleriei franceze ; anume jandarmii, carabinierii regali și garda călare a reginei, cu încă patru sute de călăreți, în afară de infanterie, în rîndurile căreia se număra și brigada noastră ; mai întîi, au înaintat și atacat călăreții și au mers drept înainte cu săbiile scoase, primind focul a două regimente imperiale de cuirasieri, fără să tragă nici un glonte, însă repezindu-se apoi printre ei, doborîndu-i sub copitele cailor, semănînd dezordinea în rîndurile lor și lăsînd cîmpul atît de deschis acțiunii inițiate de noi, care-i urmam, încît prima linie a infanteriei noastre avea loc să se alinieze pe terenul aflat la început în posesia inamicului.

În acest prim atac a fost ucis Marchizul de Crequi, care comanda întregul flanc drept, o pierdere care echilibra pe deplin moartea Prințului de Commercy, suportată de tabăra germană. După ce am respins cavaleria inamicului, după cum v-am spus, trupele lor fiind regrupate prin dibăcia generalilor și sprijinite de trei regimente imperiale de pedestrași, germanii au pornit-o iarăși la atac și cu atîta furie, încît nimic nu le putea rezista ; atunci, două batalioane din regimentele noastre irlandeze au fost făcute val-vîrtej și o mulțime dintre ostașii noștri — uciși ; acolo am avut și eu nenorocul să primesc un glonte de muschetă, care mi-a frînt brațul stîng ; și nu numai atîta, ci am fost doborît la pămînt de un soldat german, mare cît un uriaș care, crezînd că m-a omorît, s-a sprijinit cu picioarele pe mine, dar a fost imediat împușcat de unul dintre oamenii mei și, prăbușindu-se cît era de namilă, a căzut acoperindu-mă, ceea ce însemna o mare nenorocire pentru mine, care aveam brațul rupt ; căci greutatea animalului acela de neamț care era cît un cal de mare, aproape că mă făcea să nu mă mai pot mișca.

După aceea, ai noștri au fost obligați să se retragă din locul unde erau și, astfel, eu am rămas pe teritoriul inamicului, dar n-am fost făcut prizonier ; adică n-am fost găsit decît a doua zi dimineață, cînd s-a trimis ca de obicei o patrulă însoțită de chirurgi, ca să caute răniții printre morți și m-au găsit aproape sufocat, cu hoitul neamțului prăvălit peste mine și cu alții zăcînd jur-împrejurul meu ; totuși, ca să fim drepți

cu ei, m-au tratat foarte omeneşte şi chirurgii lor mi-au pus foarte bine braţul la loc şi cu multă dibăcie ; iar după vreo patru sau cinci zile, mi s-a dat libertatea să plec la Parma, sub cuvînt de onoare.

Amîndouă armatele au continuat să lupte, mai ales în stînga noastră, pînă s-a întunecat atît de tare, încît le era imposibil să ştie cine în cine trage şi nici generalii nu mai vedeau ce fac ; aşa că intensitatea focului a scăzut treptat şi pe drept cuvînt se poate spune că numai noaptea i-a despărţit.

Amîndouă părţile revendicau victoria şi amîndouă îşi ascundeau, pe cît posibil, pierderile, dar este sigur că nicicînd nu s-a luptat într-o bătălie cu mai mare vitejie şi tenacitate decît în bătălia aceea ; şi, dacă ar fi mai durat lumina zilei, ca ei să poată lupta pînă la sfîrşit, fără îndoială că de amîndouă părţile ar mai fi fost ucişi multe mii de oameni.

Singurul lucru pe care l-au obţinut nemţii, ca să le dea dreptul să se considere victorioşi, era că au determinat flancul nostru stîng să se restrîngă, după cum v-am spus, pînă la canal şi pînă la malurile înalte sau la colinele de pe malul fluviului Pad ; dar în retragerea lor, au avut poziţii atît de avantajoase, încît de acolo au continuat să tragă în inamic şi nu au putut fi forţaţi să şi le abandoneze.

Cea mai concludentă mărturie a victoriei cu care se fălea armata regală, şi care era cu siguranţă cea mai bună dintre cele două armate, a fost aceea că la două zile după bătălia pe care o descriu, ostaşii ei au atacat Guastalla — ca să zicem aşa — sub ochii armatei germane, şi au obligat garnizoana să se predea şi pe oamenii ei să jure că nu vor mai purta arme timp de şase luni, ceea ce era o pierdere mare pentru germani, deoarece se aflau acolo o mie cinci sute de oameni, şi totuşi Prinţul Eugen nici n-a încercat să-i despresoare ; iar după aceea am mai ocupat şi alte poziţii, care erau în stăpînirea imperialilor, numai că ei au fost obligaţi să le părăsească la apropierea armatei franceze, nefiind în măsură să dea încă o bătălie în acel an.

Campania mea ajunsese acum la sfîrşit şi, cu toate că m-am pomenit invalid, totuşi soarta mea a fost mai bună decît aceea a multor alţi gentlemeni, căci în sîngeroasa bătălie de care vă vorbesc au fost răniţi şi ucişi mai mult de patru sute de ofiţeri, dintre care trei generali.

Campania a continuat pînă în decembrie, iar Ducele de Vendôme a ocupat Burgo Fort şi diferite alte localităţi care fuseseră stăpînite de germani, aceştia — pe scurt — pierzînd teren în fiecare zi, în Italia ; am stat prizonier multă vreme, şi deoarece nu se ajunsese la nici o convenţie cu privire la un schimb de ostateci, Prinţul Eugen a dat ordin ca prizonierii francezi să fie trimişi în Ungaria, ceea ce era o cruzime care li s-a aplicat fără nici un motiv ; totuşi, prin acest exil, mulţi dintre ei au reuşit să scape tulind-o la turci, care i-au primit cu bunăvoinţă, iar ambasadorul francez de la Constantinopol a avut grijă de ei şi i-a îmbarcat trimiţîndu-i înapoi în Italia, pe cheltuiala regelui.

Dar, între timp, Ducele de Vendôme a luat atît de mulţi prizonieri germani, încît Prinţul Eugen s-a săturat să-şi mai trimită prizonierii în Ungaria şi a fost obligat chiar să-i aducă pe cîţiva înapoi, pe cheltuiala lui, şi să cadă de acord pentru un schimb general de ostateci.

După cum am spus, mie mi s-a îngăduit să mă duc pentru un timp la Parma, sub cuvînt de onoare, şi acolo am stat patruzeci de zile, pînă ce mi s-a tămăduit braţul rupt, iar apoi am fost obligat să mă predau ofiţerului comandant de la Ferrara, unde, sosind în scurt timp după aceea şi Prinţul Eugen, am fost luat împreună cu alţi prizonieri de război şi trimis la păstrare în Ducatul Milanez, în vederea unui schimb de prizonieri.

Asta s-a întîmplat în oraşul Trent, unde am stat vreo opt luni ; omul în a cărui casă m-au cartiruit s-a purtat cît se poate de cuviincios cu mine, îmi purta atent de grijă, pot spune că-o duceam chiar foarte bine. Şi am ajuns în casa aceea la un fel de familiaritate, care nu era de loc în intenţiile mele, cu fata tîrgoveţului acela, şi nu ştiu prin ce fatalitate, veghind asupră-mi, m-am lăsat convins după aceea să mă şi căsătoresc cu ea ; asta a fost din partea mea o dovadă de cinste, de care n-am avut niciodată intenţia să mă fac vinovat, trebuie s-o recunosc : însă fata a fost mai şireată decît mine, căci ea a reuşit să facă să mi se urce la cap ceva mai mult vin decît obişnuiam eu să beau şi, cu toate că n-am fost atît de tulburat încît să nu mai ştiu ce-i cu mine, totuşi într-o stare de neobişnuită bună dispoziţie am consimţit să mă căsătoresc. Dovada mea de cinste, cu totul lipsită de diplomaţie, mi-a adus însă multe neplăceri, căci nici nu ştiam ce am de

făcut cu povara aceasta, de bună voie luată pe cap ; nu puteam nici rămîne cu ea, nici s-o iau cu mine, aşa că eram afară din cale de încurcat. În scurtă vreme apoi, a venit timpul să fiu eliberat, prin convenţia de schimb de prizonieri, şi astfel am fost obligat să mă prezint la regimentul meu, care pe atunci era cartiruit în Ducatul Milanez şi de acolo am primit permisiunea să plec la Paris, pe temeiul unei promisiuni că voi aduce pentru regimentele irlandeze o seamă de recruţi din Anglia, cu ajutorul corespondentului meu de acolo. Avînd astfel permisiunea de a merge la Paris, am cerut un paşaport de la armata inamică, pentru ca să mă duc la Trent, şi, făcînd un foarte lung circuit, m-am întors înapoi acolo şi, în chip cît se poate de corect, mi-am împachetat bagajul, cu nevastă cu tot, şi am dus-o prin Tirol în Bavaria şi apoi prin Suabia şi prin Pădurea Neagră, pînă în Alsacia, de unde am trecut în Lorena şi apoi am ajuns la Paris. Acum aveam un plan secret, să las naibii războiul, căci de fapt mă săturasem de atîtea lupte, dar se considera un lucru atît de dezonorant să părăseşti armata în timpul campaniei, încît nu puteam săvîrşi una ca asta ; a intervenit însă o întîmplare care mi-a uşurat intenţia ; se reluase războiul dintre Franţa, Anglia şi Olanda, întocmai cum fusese înainte ; iar regele Franţei, care nu se gîndea la nimic mai mult decît cum să le ofere englezilor o diversiune, a echipat la Dunkerque escadrile de corăbii de război şi fregate, pe bordul cărora a îmbarcat un corp de trupe de vreo şase mii cinci sute de oameni, în afară de voluntari ; iar noul rege, cum îl numeam noi, deşi în general era numit Cavalerul de St George, s-a îmbarcat împreună cu ei, pornind-o cu toţii înspre Scoţia.

M-am prefăcut plin de zel pentru această armată, şi am spus că dacă mi s-ar permite să vînd gradul de ofiţer avut în regimentul irlandez din care făceam parte, şi dacă aş primi din partea Cavalerului de St. George un brevet de colonel, în schimbul unui angajament de a recruta pentru el, după sosirea sa, trupe în Marea Britanie, bucuros m-aş îmbarca voluntar şi l-aş servi pe propria-mi cheltuială. Această ultimă ispită mi-a creat mari avantaje pe lîngă Cavaler ; căci acum eram considerat drept un om de seamă, care trebuie să fi avut interese considerabile în ţara mea ; aşa că am obţinut îngăduinţa de a-mi vinde gradul ; şi după ce mi s-a remis prin Olanda o sumă rotundă de bani din Londra, mi-am pregătit

un foarte frumos echipament şi m-am dus la Dunkerque să mă îmbarc.

Am fost cît se poate de bine primit de către Cavaler ; şi, deoarece i se relatase că fusesem ofiţer în brigada irlandeză şi că luptasem în Italia, aşadar că eram un ostaş cu experienţă, toate aceste lucruri s-au adăugat la reputaţia mea de mai înainte şi au făcut să fiu tratat cu destul de multe onoruri, deşi din parte-mi eu nu aveam nici un ataşament special pentru persoana sau pentru cauza lui şi de fapt nici nu prea am stat să examinez dacă dreptatea e de o parte sau de alta ; dacă aş fi făcut-o, probabil că nu mi-aş fi riscat numai viaţa, ci şi o serie de bunuri despre care — din acel moment — puteam spune că erau cu toatele cedate guvernului englez şi nu era decît prea evident că ei puteau să le confişte după bunul lor plac.

Totuşi, după ce tocmai primisem de la Londra o sumă de trei sute de lire sterline şi îmi vîndusem — pentru o sumă aproape la fel de mare — gradul avut în regimentul irlandez, nu numai că m-am lăsat atras pe nesimţite, dar chiar am acceptat să particip de bună voie la această cauză stupidă şi am pornit-o cu ei, înfruntînd toate riscurile ; n-are nici un rost să încarc povestea mea istorisindu-vă această expediţie fără vreun rezultat, decît să vă spun doar că, fiind urmăriţi în chip atît de eficace şi de aproape de flota engleză, care era superioară ca forţă celei franceze, pot mărturisi că o dată cu scăparea de ei, am scăpat şi de spînzurătoare.

Norocul francezilor a fost că au depăşit din greşeală portul spre care o porniseră şi, avînd intenţia să se îndrepte spre estuarul de la Forth sau — cum îl numeau ei — Estuarul de la Edinburgh, primul loc unde au reuşit să ancoreze a fost mult mai la nord, într-o localitate numită Montrose, unde nu aveau nici un interes să debarce, fiind siliţi astfel să se întoarcă la estuar ; au ajuns la intrarea în el, şi au ancorat, aşteptînd fluxul ; dar întîrzierea sau împiedicarea asta le-a dat timp englezilor, sub comanda lui Sir George Bing, să ajungă la estuar şi au ancorat şi ei ca şi noi, aşteptînd să treacă în sus, prin estuar, o dată cu fluxul.

Dacă noi nu am fi depăşit portul, cum v-am spus, toată flotila noastră ar fi fost distrusă în două zile şi n-am fi putut face altceva decît să intrăm în port la Leith cu fregatele mai mici, ca să debarcăm trupele şi muniţia ; însă ar fi tre-

buit să dăm foc vasului de război, căci flotila engleză nu era la mai mult de douăzeci şi patru de ore în urma noastră sau cam aşa ceva.

Ca urmare a surprizei acesteia, amiralul francez a întins pînzele din partea de nord a estuarului, unde ne aflam, şi grăbindu-se cît a putut spre nord, s-a îndepărtat de flotila engleză şi a reuşit să scape pierzînd numai o corabie, care — aflîndu-se în spatele celorlalte — nu a mai putut pleca. Cînd ne-am convins că englezii au renunţat să ne mai urmărească, ceea ce nu s-a întîmplat decît în a treia noapte după ce ne-am schimbat direcţia, şi după ce nu i-am mai văzut de loc, ne-am îndreptat spre coasta Norvegiei şi, avînd tot timpul coasta la orizont, am mers pînă la intrarea în Marea Baltică, unde am ancorat din nou şi am trimis două vase în cercetare, ca să ne aducă veşti şi să vadă în ce măsură marea era liberă şi, convingîndu-ne că inamicul nu ne urmărea, am ţinut-o drept înainte, cu viteză mai mică, şi ne-am înapoiat la Dunkerque, simţindu-mă tare bucuros cînd am pus din nou piciorul pe uscat ; căci, în tot timpul cît fugeam în felul acesta, ca să ne salvăm viaţa, eram cuprins de cea mai mare groază imaginabilă şi nu-mi treceau prin cap decît ştreanguri şi spînzurători, ajungînd la concluzia că, dacă aş fi fost prins, cu siguranţă că aş fi fost aninat într-o funie.

Dar grija aceasta se dusese acum, aşa că mi-am luat rămas bun de la Cavaler şi de la armată şi m-am grăbit a mă întoarce la Paris. Am ajuns la Paris şi la propria mea locuinţă pe neaşteptate, atît de pe neaşteptate încît am avut ghinionul să fac o descoperire de loc satisfăcătoare pentru mine, privitoare la soţia mea ; căci am aflat că domnia ei se întovărăşise cu o lume despre care aveam toate motivele să cred că nu se alcătuia din persoane cu care s-ar fi cuvenit să stea de vorbă o femeie cinstită, şi cum eu îi cunoşteam clocotul sîngelui din proprie experienţă, am devenit foarte gelos şi frămîntat în privinţa ei ; trebuie să vă mărturisesc că lucrul ăsta mă neliniştea foarte, căci tare începusem s-o îndrăgesc, în timp ce purtarea ei era de-a dreptul aceea a unei desfrînate, mai ales după ce am adus-o în Franţa ; dar purtînd în vine sînge uşuratec, era imposibil s-o împiedic de-a se azvîrli în comedii de acest fel, într-un oraş cum este Parisul, atît de plin de ceea ce numesc franţuzii galanterie.

Mă jignea și ideea că soarta mea era să fiu încornorat, și în străinătate și acasă, și uneori mă înfuriam atît de tare, încît nu mă puteam stăpîni ; zile întregi și, pot spune, că uneori și nopți întregi mi le petreceam gîndindu-mă și socotind cam ce ar trebui să-i fac ei și îndeosebi ce să-i fac ticălosului, oricine ar fi fost el, care m-a înșelat și m-a călcat astfel în picioare. Într-adevăr, mă vedeam în stare și de crimă, ba chiar nu numai de una, ci de o sută de crime, în imaginația mea ; și cum, cu siguranță, diavolul te îndeamnă la fapte rele, și de fapt chiar el este cel ce le pune în mișcare în mințile noastre, diavolul mă tot ispitea zi și noapte, cu gîndul de a-mi ucide soția.

Și atît de departe a știut satana să împingă acest oribil plan, făcînd să-mi fiarbă sîngele în vine și să mi se trezească fel de fel de gînduri fioroase, doar cînd mă gîndeam la cuvîntul încornorat, că — pe scurt — am încetat de a mă mai zbuciuma dacă s-o ucid sau nu, ca și cînd ăsta n-ar fi mai fost un lucru de discutat, ci ceva hotărît ; și toată mintea mi s-a umplut atunci numai de planuri : cum anume s-o omor și cum să scap de urmări după aceea.

Dar în tot acest timp al zvîrcolirilor mele nu aveam nici o dovadă suficientă a vinovăției sale și nici măcar nu o învinuisem, ba nici n-am lăsat-o să-și dea seama că o bănuiam, decît prin ce putea ea să vadă în purtarea mea generală și în schimbarea atitudinii față de ea, schimbare atît de mare, încît nu s-ar fi putut să nu priceapă că mă tulbura ceva ; și totuși nu a băgat nimic de seamă și m-a primit foarte bine, și s-a arătat foarte bucuroasă că mă întorsesem ; ba nici nu am putut descoperi să fi făcut cheltuieli extravagante în lipsa mea ; dar, cum spune omul înțelept, gelozia este mînia omului ; chiar faptul că gospodărise atît de bine banii pe care-i lăsasem, chiar asta a făcut ca imaginația mea bolnavă să-și spună că probabil fusese întreținută de alții și de aceea nu avusese ocazia să cheltuiască.

Trebuie mărturisit că ăsta era un punct foarte dificil pentru ea, chiar dacă ar fi fost cinstită în realitate ; căci, deoarece în mintea mea eram dinainte convins de necinstea ei, dacă ar fi fost cheltuitoare aș fi spus — firește — că a cheltuit banii cu gentlemenii ei ; iar dacă se arăta cumpătată, spuneam că a fost întreținută de ei ; astfel că, vă spun drept,

mintea mi-era cu totul răvășită ; mă credeam înșelat și nimic nu putea, zi și noapte, să mi-o scoată din minte.

În toată această perioadă, nu ne-am despărțit pe față, dar eu eram stăpînit întru totul de ceea ce mă chinuia pe mine, încît parcă nici n-aș mai fi avut nevoie de dovezi și mă uitam cu ochi răi la oricine se apropia de ea sau îi vorbea. În aceeași casă cu noi locuia un ofițer din gardă, un gentleman foarte cinstit și de familie bună ; s-a întîmplat ca eu să mă aflu într-un salonaș, perete în perete cu alt salonaș în care se afla soția mea și unde a venit și acel domn, care — fiind ca și cineva din familie — putea veni oricînd, fără vreo supărare ; el neștiind însă că eu eram în odaia de-alături, s-a așezat în voie să stea la taifas cu soția mea. Am auzit fiecare cuvînt pe care și-l spuneau, căci ușa între cele două camere era deschisă și n-aș putea spune că au vorbit altceva decît lucruri obișnuite ; au pălăvrăgit despre tot felul de întîmplări, despre o domnișoară de nouăsprezece ani, fată de burghez, care se măritase cu o săptămînă înainte cu un avocat, membru al parlamentului din Paris, foarte bogat, în vîrstă de treizeci și șase de ani ; și despre alta, o văduvă bogată, din Paris, care se măritase după moartea soțului ei cu valetul său și alte lucruri de felul ăsta, în care nu-i puteam găsi ei nici o vinovăție.

Însă capul meu bolborosea de gînduri geloase și firea mea a luat foc ; ba mi se părea că el a fost prea slobod față de ea, ba că ea prea slobodă față de el și o dată sau de două ori, am fost gata-gata să intru prin surprindere și să-i înfrunt pe amîndoi, dar m-am stăpînit ; în cele din urmă, el a vorbit foarte vesel despre duduia care și-a amanetat fecioria unui bătrîn, după cîte am înțeles ; dar nici în asta nu era nimic necuviincios ; însă eu, care eram înfierbîntat, n-am mai putut suporta și am năvălit în cameră, prinzîndu-i soției mele cuvintele din zbor :

— Așa spui, doamnă, am întrebat-o, că era prea bătrîn pentru ea ? și aruncîndu-i ofițerului o privire care cred că semăna cu desenul firmei *Taurul și Gura* din Aldersgate, am ieșit afară în stradă.

Marchizul, căci așa era el numit, om de onoare și de spirit, a înțeles ce voiam și m-a urmat numaidecît, venind după mine în stradă ; acolo m-am oprit, iar el s-a apropiat de mine, spunîndu-mi :

— Domnule, situaţia la noi în Franţa e foarte nefericită, căci nu ne putem face dreptate aici, fără a ne expune la cea mai severă pedeapsă din lume ; dar, orice ar fi, trebuie să-mi explicaţi de ce v-aţi purtat aşa cu mine adineaori.

Mă mai răcorisem în pornirea faţă de el, în cele cîteva clipe care trecuseră, şi îmi dădeam seama foarte bine că greşisem în ceea ce-l privea, aşa că i-am spus foarte deschis :

— Domnule, sînteţi un gentleman pe care eu îl cunosc foarte bine şi am foarte mult respect pentru dumneavoastră ; dar am fost cam neliniştit cu privire la purtarea soţiei mele, încît mă întreb cum aţi fi procedat dacă aţi fi dumneavoastră în situaţia asta ?

— Îmi pare foarte rău de orice neînţelegere între dumneavoastră şi soţia dumneavoastră, mi-a răspuns el, dar ce-mi pasă mie de asta ? Puteţi să mă învinuiţi de vreo necuviinţă faţă de ea, afară de faptul că am vorbit aşa şi aşa (şi a repetat cuvintele) şi, deoarece ştiam că eraţi în cealaltă cameră şi că aţi auzit orice cuvînt şi uşile erau deschise, m-am gîndit că nici un om nu ar putea să ia în nume de rău o expresie atît de nevinovată.

— N-am putut-o lua altfel în nume de rău, decît că m-am gîndit că implica o prea mare familiaritate, greu de suportat de un om de onoare, pe cît vă puteţi şi dumneavoastră aştepta ; totuşi, domnule, eu i-am vorbit numai soţiei mele ; dumneavoastră nu v-am adresat nici un cuvînt, ci numai v-am salutat trecînd pe lîngă dumneavoastră.

— E drept, a spus el, şi mi-aţi aruncat o privire plină de furie, ca a unui diavol ; oare în asemenea priviri nu sînt şi cuvinte ?

— Despre asta n-am ce zice, i-am răspuns, căci eu nu-mi pot vedea propriul chip ; dar furia mea, cum o numiţi dumneavoastră, era adresată soţiei mele, nu vă privea pe dumneavoastră.

— Însă luaţi seama, domnule, mă avertiză el, încălzindu-se pe măsură ce eu mă calmam, mînia dumneavoastră faţă de soţia dumneavoastră se datora convorbirii sale cu mine şi eu cred că asta mă priveşte şi pe mine şi că e cazul să fiu supărat.

— Cred că nu, domnule, am spus eu, căci nici dacă v-aş fi găsit în pat cu soţia mea, nu m-aş fi certat cu dumneavoastră ; dacă soţia mea vă îngăduie să vă culcaţi cu ea, ea

este cea care greşeşte, şi ce am eu cu dumneavoastră, prin urmare ? N-aţi fi putut să vă culcaţi cu ea, dacă ea nu era dispusă ; iar dacă vrea să fie o tîrfă, pe ea ar trebui — firește — s-o pedepsesc ; însă cu dumneavoastră n-ar trebui să am nici un fel de ceartă ; am să mă culc şi eu cu soţia dumneavoastră, dacă pot, şi atunci sînt chit faţă de dumneavoastră.

Toate astea le-am rostit cu multă bună dispoziţie, ca să-l liniştesc, însă n-a fost chip ; vroia neapărat să-i dau satisfacţie, cum spunea el. I-am spus că eram străin în ţara aceea şi poate că voi găsi prea puţină îndurare în procedura lor juridică ; şi că nu era treaba mea să mă bat cu nici un bărbat pentru justificarea faptului că el i-a ţinut de urît soţiei mele, căci ofensa era a mea, prin aceea că aveam de-a face cu o femeie rea ; că nu exista nici o raţiune în faptul ca, după ce un bărbat îşi va fi găsit drum să intre în patul meu conjugal, eu — care sînt ofensat — să mă duc să-mi expun viaţa la riscuri împotriva celui care m-a înşelat.

Cu toate acestea, nimic nu l-a putut convinge să se liniştească ; susţinea că îl jignisem şi că nu i se va putea da nici un fel de satisfacţie, decît cu tăişul spadei ; aşa că ne-am înţeles să plecăm împreună la Lisle, în Flandra. Eram acum destul de soldat, ca să nu mă tem de-a mă uita la un om drept în faţă ; şi cum furia împotriva soţiei mele îmi inspira curaj, el a mai şi lăsat să-i scape un cuvînt care m-a făcut să iau foc şi m-a jignit peste marginile răbdării ; căci, referindu-se la neîncrederea mea în soţie, a spus că, dacă nu aveam informaţii bune, n-ar fi trebuit s-o bănuiesc. I-am lămurit că dacă aş fi avut informaţii bune, aş fi trecut de mult din starea bănuielilor ; mi-a răspuns că dacă ar fi el fericitul care să aibă parte de favoare ei, atunci ar avea grijă să mă facă într-adevăr să trec dincolo de bănuială ; eu i-am întors-o atît de grosolan cît putea să şi-o dorească, iar răspunsul său în franţuzeşte a fost : *„Nous verrons à Lisle"*, adică „Om vedea noi la Lisle". I-am arătat că nu realizam nici pentru el nici pentru mine folosul de a ne duce tocmai pînă la Lisle, pentru a decide într-o astfel de neînţelegere, deoarece acum îmi dădeam seama că el era omul pe care-l căutam, şi deci am putea hotărî neînţelegerea *„au champ"*, adică pe loc, iar cine va avea norocul să-l doboare pe celălalt, putea să fugă la Lisle tot aşa de bine după aceea, ca şi înainte.

Astfel ne-am continuat drumul, vorbind cu multă răutate, şi totuşi foarte manierat, pînă ce ne-am îndepărtat de suburbiile Parisului, pe drumul spre Charenton ; atunci, văzînd că aveam cale liberă, i-am spus arătînd cu degetul spre un şir de copăci de pe lîngă zidul grădinii domnului... că sub copacii aceea era foarte potrivit pentru noi ; aşa că ne-am dus într-acolo şi ne-am apucat fără zăbavă de treabă ; după cîteva fente, el mi-a dat o lovitură directă şi m-a nimerit în braţ, pricinuindu-mi o lungă rană oblică, dar în acelaşi timp s-a pomenit cu vîrful spadei mele în plin corp şi puţin după aceea a căzut ; înainte însă de a se prăbuşi, a bolborosit cîteva cuvinte ; în primul rînd mi-a spus că îl omorîsem ; apoi a spus că era cu adevărat vinovat faţă de mine şi deoarece ştia asta, n-ar fi trebuit să se bată cu mine ; şi-a exprimat apoi dorinţa ca eu să fug imediat, ceeace am şi făcut, pînă în oraş, dar nu mai departe, fiindcă — după cum credeam eu — nu ne văzuse nimeni împreună.

În cursul după-amiezii, cam la vreo şase ore după terminarea luptei, feluriţi mesageri, unul după altul, au adus veşti, cum că marchizul era rănit de moarte şi că fusese transportat într-o casă la Charenton ; această relatare, care preciza că de fapt nu murise, m-a uimit nitel, şi nu mă îndoiam că el crezînd că fugisem, avea să mărturisească cine îl rănise ; totuşi nu mi-am destăinuit îngrijorarea, ci urcîndu-mă sus, în camera mea, am luat dintr-un scrin toţi banii pe care-i aveam şi care nu erau de fapt mai mulţi decît gîndeam că mi-ar trebui pentru cheltuieli ; dar deoarece aveam o poliţă acceptată pentru două mii de lire, m-am dus calm pînă la un negustor care mă cunoştea şi am căpătat de la el cincizeci de pistoli pe baza poliţei aceleia, aducîndu-i la cunoştinţă că treburile mele mă chemau de urgenţă în Anglia şi că aveam să încasez restul de la el după ce va fi primit banii.

CAPITOLUL XV

Nenorocirile soției mele — Mă despart de ea și plec călare spre Lorena — Ajung cu bine la Londra — Veşti de la soția mea, căreia îi trimit o mică sumă de bani — Amantul ei se face bine și mi-o ia de pe cap —Mă întîlnesc într-o diligență cu o tînără văduvă pe care o plac și ne căsătorim, cu toate perspectivele de fericire — Ea se apucă de băutură și moare —

Astfel aprovizionat, mi-am făcut rost de un cal pentru servitorul meu, căci pentru mine aveam unul grozav și apoi m-am mai aventurat încă o dată pînă la locuința mea, unde am auzit din nou că marchizul nu murise. Nevastă-mea, în tot acest timp, și-a ascuns atît de bine îngrijorarea cu privire la marchiz, încît n-a dat loc la nici un prilej de a-i face vreo observație ; dar a văzut în schimb limpede din purtarea mea semnele de furie și adîncu-mi resentiment și, dîndu-și seama că făcusem pregătiri pentru o călătorie, m-a întrebat :

— Pleci afară din oraș ?

— Da, doamnă, i-am răspuns, ca să ai timp să jelești după prietenul dumitale, marchizul ; la care a tresărit și a arătat că era, ce-i drept, îngrozitor de speriată și, făcîndu-și cruce de o mie de ori, cu o mulțime de invocări către Sfînta Fecioară și către ceilalți sfinți din țara ei, a izbucnit în cele din urmă :

— Dar e oare cu putință ! Tu ești omul care l-a ucis pe marchiz ! Atunci te-ai nenorocit și pe tine și pe mine.

— S-ar putea, doamnă, ca dumneata într-adevăr să fii în pierdere, prin faptul că marchizul a fost ucis ; cît despre mine, eu am să am grijă să fiu cît mai puțin în pierdere de pe urma dumitale ; e destul că marchizul și-a mărturisit în mod cinstit vinovăția, așa că am terminat cu dumneata.

Ea ar fi vrut să mi se arunce în brațe, strigînd că e nevinovată și mi-a spus că ar vrea să fugă cu mine și că mă va convinge de fidelitatea ei, prin dovezi în urma cărora nu se poate să nu mă las convins, dar eu am împins-o cît colo, îndepărtînd-o de mine cu violență :

— *Allez, infâme!* i-am spus, du-te, făptură infamă și scapă-mă de obligația care mi s-ar impune, dacă aș rămîne aici, de a te trimite să-i ții companie scumpului tău prieten, marchizul.

Și am îmbrîncit-o cu atîta putere, încît a căzut pe spate izbindu-se de dușumea, și a țipat îngrozitor ; de fapt avea și motiv, căci se lovise destul de tare.

Eram cu adevărat mîhnit că o îmbrîncisem atît de tare, dar trebuie să aveți în vedere că eram acum în situația unui om turbat și ca scos din minți, furios și înnebunit. Totuși, am ridicat-o de jos și am întins-o în pat, strigînd apoi la cameristă și poruncindu-i să vină și să aibă grijă de stăpîna sa ; după aceea, ieșind din casă, am încălecat și am dat zor cît am putut, îndreptîndu-mă nu spre Calais, Dunkerque sau Flandra, încotro se putea crede că fugisem și în care direcție m-au și urmărit, începînd chiar din acea seară, ci luînd-o drept spre Lorena și călărind noaptea întreagă din răsputeri ; a doua zi spre seară am trecut rîul Maine la Chalons și în cea de a treia zi am ajuns sănătos pe teritoriile Ducelui de Lorena ; acolo m-am odihnit o singură zi, ca să-mi fac planul încotro s-o iau, căci încă era foarte anevoie de trecut pe oriunde fără a ajunge fie în ținuturile stăpînite de regele Franței, fie în mîinile aliaților francezilor, ca supus francez ; dar am primit un sfat bun de la un preot de la Bar-le-Duc, care — deși nu i-am povestit amănuntele cazului meu — totuși a ghicit el cam cum stăteau lucrurile, căci, după cum mi-a dat de înțeles, era un lucru foarte obișnuit ca gentlemenii aflați în situația mea s-o șteargă din ochii urmăritorilor apucînd acel drum. Întemeindu-se deci pe presupunerea lui, în ceea ce mă privea, binevoitorul preot mi-a făcut rost de un pașaport bisericesc, adică m-a dat drept furnizor al Mînăstirii... și, în

această calitate, a obținut pentru mine un pașaport ca să ajung la Deux Ponts, care aparținea regelui Suediei. De acolo, avînd o asemenea împuternicire și o recomandație a sa către un cleric din localitate, am primit pașaport în numele regelui Suediei pînă la Colonia și, apoi, am fost cu desăvîrșire în siguranță ; și continuîndu-mi fără nici o dificultate, în felul acesta, drumul prin Țările de Jos, am ajuns la Haga și de acolo — în mare taină și sub diferite nume — am trecut în Anglia, scăpînd astfel de soția mea italiancă — tîrfă ar fi trebuit să-i spun de fapt ; căci, după ce chiar eu o avusesem în asemenea chip, oare cum m-aș fi putut aștepta la o altă purtare din partea ei ?

După ce am ajuns la Londra, i-am scris prietenului meu, negustorul din Paris, dar mi-am ticluit scrisorile ca venind de la Haga, unde i-am poruncit să-mi adreseze răspunsurile. Principalul scop al corespondenței era să aflu dacă i se achitase polița ce i-o lăsasem, să mă interesez dacă eram sau nu urmărit și să aflu ce alte știri mai are privitoare la mine sau la soția mea și mai ales, cum decurseseră lucrurile cu marchizul.

În numai cîteva zile, am primit un răspuns care arăta că primise banii pe polița lăsată și era gata să mi-i transmită după indicațiile mele ; că marchizul nu murise, dar — zicea — l-ai omorît în altfel, căci și-a pierdut slujba în gardă, care era de douăzeci de mii de livre și mai este și acuma deținut la Bastilia ; că se ordonase urmărirea mea, pe bază de bănuieli ; că mă căutaseră pînă la Amiens, pe drumul spre Dunkerque și pînă la Chasteau de Cambresis, pe drumul spre Flandra, dar, deoarece nu mă prinseseră pe nici unul din acele drumuri, au renunțat ; că marchizul era prea cunoscător în materie ca să se apuce a mărturisi că se luptase cu mine, încît spusese că a fost atacat pe cînd mergea pe drum și, dacă eu nu aveam să fiu prins, el avea să treacă prin proces și va fi achitat, din lipsă de probe ; că fuga mea era o circumstanță care agrava puternic situația lui, deoarece se știa că avuseserăm între noi un schimb de cuvinte în ziua aceea și că fusesem văzuți împreună ; însă pentru că nu se putea dovedi nimic, nici de o parte nici de alta, el avea să scape doar cu pierderea slujbei, lucru pe care putea să-l suporte destul de bine, deoarece era foarte bogat.

Cît despre soția mea, mi-a scris negustorul, ea era inconsolabilă și a plîns de era aproape să i se și tragă moartea ; dar tot negustorul mai adăuga, de fapt cu multă răutate, că n-ar putea să-mi spună dacă a plîns după mine ori după marchiz. Îmi povestea, de asemeni, despre ea, că era într-o situație foarte proastă și o ducea foarte greu, așa că dacă nu aveam cît de cît grijă de dînsa, avea să ajungă într-un cumplit hal de nenorocire.

Ultima parte din toată această poveste m-a mișcat într-adevăr, căci mă gîndeam că — dincolo de orice s-ar fi întîmplat — n-ar trebui s-o las să piară de foame ; și pe lîngă asta, sărăcia este însoțită de tentații cărora nu le poate rezista cu ușurință o femeie, iar eu n-ar trebui să fiu unealta care s-o împingă la cine știe ce fapte criminale, dintr-o groaznică nevoie, dacă totuși puteam să o previn de la ele. Prin urmare, i-am scris din nou că să se ducă și să stea de vorbă cu dînsa, aflînd cît mai multe despre situația ei și, dacă descoperea că într-adevăr are nevoie și, mai ales, că nu ducea o viață scandaloasă, să-i înmîneze douăzeci de pistoli și să-i spună că dacă ar făgădui cu seriozitate să ducă o viață retrasă și cinstită, eu voi dispune să i se dea acești bani anual, ceea ce era o sumă îndestulătoare spre a-i asigura existența.

Ea n-a refuzat prima sumă de douăzeci de pistoli, dar l-a rugat să-mi comunice că o nedreptățisem și că am învinuit-o pe nedrept, așa încît ar trebui să-i fac dreptate ; mai spusese că o ruinasem, prin aceea că am denunțat-o public în felul în care am făcut-o, fără să am vreo dovadă a acuzației mele sau vreo bază a bănuielilor ; iar cît despre cei douăzeci de pistoli oferiți anual, asta era o sumă de-a dreptul meschină pentru o soție care-și însoțise bărbatul peste țări și mări, așa cum făcuse ea pentru mine — și alte lucruri de felul ăsta ; se tocmea cu el și argumenta, pentru ca să obțină de la mine patruzeci de pistoli pe an, lucru la care totuși am consimțit ; dar ea nu m-a tulburat să-i plătesc mai mult de un an această asistență ; căci, după aceea, marchizul a început din nou să țină atît de mult la dînsa, încît a luat-o la el ; și, după cum mi-a trimis răspuns prietenul meu, a depus pe numele ei patru sute de coroane pe an, așa că n-am mai auzit niciodată nimic despre soția mea.

Mă aflam acum la Londra, dar eram obligat să trăiesc foarte retras și să-mi schimb numele și să nu las pe nimeni

din toți englezii să afle cine eram, în afară de negustorul meu, prin intermediul căruia corespondam cu oamenii din Virginia ; și, în special, cu fostul meu mentor, care ajunsese acum administratorul principal al afacerilor mele și era și el într-o situație foarte prosperă grație ajutorului meu ; însă merita, în orice caz, tot ce am făcut și tot ce aș fi mai putut face pentru el, căci se dovedise cel mai fidel prieten și slujitor pe care îl putea avea cineva, și mai ales în țara aceea.

N-aș putea jura că eram cel mai liniștit om de pe lume în traiul retras și solitar pe care-l duceam acum ; ba chiar am experimentat adevărul zicalei că nu e bine pentru cineva să fie singur, căci eram foarte-foarte melancolic și cu inima grea și, de fapt, nici nu știam ce să fac, mai ales că mă rețineam de la unele lucruri și-mi era și frică să plec în străinătate ; în cele din urmă, m-am hotărît să plec totuși undeva departe de tot, și să mă reîntorc în Virginia, iar acolo să trăiesc cît mai retras.

Dar cînd am ajuns mai în amănunt la stabilirea acestui plan, atunci nu m-am putut hotărî să mă resemnez la o viață retrasă. Căpătasem un fel de gust de pribegie, iar cunoașterea unor lucruri mă condusese la dorința de a-mi spori și mai mult cunoștințele. Și asta îmi dădea o deosebită plăcere, deși nu aveam nimic de făcut în armată sau în război și nu aveam de gînd să mă mai amestec nicidecum vreodată în așa ceva ; totuși, nu puteam trăi în lume fără să mă interesez ce se întîmplă în ea ; nici nu mă puteam gîndi să trăiesc în Virginia, unde ar fi urmat să primesc ultimele știri de două ori pe an și să citesc publicațiile despre situația bursei ca pe o istorie a unor lucruri trecute.

Cel puțin asta era părerea mea ; iată, mă aflam în țara mea natală, unde o duceam bine și, cu toate că avusesem ghinion în străinătate, căci m-am întors cu foarte puțini bani acasă, totuși, cu puțină bună gospodărire, puteam strînge în scurtă vreme alți bani. Nu aveam de întreținut pe nimeni, decît propria mea persoană, iar plantațiile din Virginia îmi aduceau deobicei între 400 pînă la 600 de lire pe an, și într-un an mi-au revenit chiar mai mult de 700 de lire, încît am ajuns la concluzia că a o porni iar într-acolo însemna să mă îngrop de viu ; așa că am dat la o parte orice gînduri în legătură cu asta și m-am hotărît să mă stabilesc undeva în Anglia, unde aș putea cunoaște pe toată lumea, fără să mă cunoască ni-

meni. N-a durat mult pînă să mă hotărăsc unde să mă aşez, căci, întrucît vorbeam la perfecţie franceza, după ce fusesem atîţia ani printre ei, era acum uşor penru mine să trec drept francez ; aşa că m-am dus la Canterbury, unde m-am dat drept englez printre francezi şi francez printre englezi ; şi, în felul acesta, eram cum nu se poate mai la adăpost, dîndu-mi numele de Monsieur Charnot faţă de englezi şi de Mr. Charnock faţă de francezi.

Acolo, ce-i drept, am trăit cu totul incognito ; n-am făcut nici o cunoştinţă mai deosebită, n-am ajuns intim cu cineva şi totuşi cunoşteam pe toată lumea şi toată lumea mă cunoştea. Stăteam de vorbă în public, vorbeam franţuzeşte cu valonii şi englezeşte cu englezii şi trăiam retras şi cumpătat, fiind destul de bine primit de tot soiul de oameni ; dar, cum nu mă amestecam în treburile nimănui, tot aşa nimeni nu se amesteca în treburile mele ; şi socoteam că o duc destul de bine.

Totuşi nu eram pe deplin satisfăcut ; lucrul la care ţineam eu era o viaţă aşezată, de familie ; după cum ai văzut, făcusem două încercări pentru aşa ceva, dar fără nici un noroc ; totuşi nereuşita celor petrecute nu mă descuraja cîtuşi de puţin şi am hotărît să mă căsătoresc ; căutam o femeie cît mai potrivită mie, dar întotdeauna găseam cîte ceva care să-mi displacă ; afară de o singură dată, cînd am întîlnit fiica unui gentleman care arăta foarte bine ; încolo — am dat de atîtea respingeri de tot felul, încît am fost obligat să renunţ şi, cu toate că se poate spune că am fost îndrăgostit şi că mă înţelesesem atît de bine cu domnişoara aceea, încît nu mai rămîneau alte greutăţi care să nu poată fi aranjate în scurt timp, totuşi tatăl ei s-a dovedit atît de dificil, a făcut atît de multe obiecţiuni — azi voia una şi mîine alta, şi nu-şi menţinea propriile-i propuneri, neputînd fi convins a se statornici la o aceeaşi părere măcar două zile la rînd că pînă în cele din urmă, am pus capăt strădaniilor noastre, căci fata nu voia să se căsătorească fără consimţămîntul tatălui, iar eu n-am vrut s-o fur, aşa că totul s-a terminat.

N-aş putea spune că n-am fost un pic jignit de această dezamăgire, aşa că am părăsit oraşul Canterbury şi am plecat cu diligenţa la Londra ; aici mi s-a prezentat în faţa ochilor o scenă foarte ciudată în felul ei.

În diligenţă se afla o tînără femeie cu camerista sa ; poziţia în care era aşezată, căci urcase în trăsură înaintea mea,

îi da un aer foarte melancolic şi a suspinat cît se poate de amar tot drumul, şi de cîte ori îi vorbea camerista ea, femeia izbucnea în lacrimi ; n-a trecut mult de cînd eram şi eu în aceeaşi trăsură, pînă ce — văzînd-o că face o figură atît de disperată — am încercat s-o încurajez puţin şi m-am interesat de pricina mîhnirii sale, dar ea n-a vrut să scoată nici un cuvînt ; camerista însă, plîngînd şi ea pe răzbunatele, mi-a spus că stăpînul său murise, iar la auzul acestor cuvinte, doamna a izbucnit într-o nouă criză de plîns şi, nici de la stăpînă nici de la cameristă, mai mult de-atîta n-am putut scoate în toată dimineaţa acelei zile. Cînd am ajuns să luăm masa, i-am spus acelei doamne — deoarece presupuneam că nu e dispusă să stea la masă cu toată lumea — că, dacă i-ar face plăcere să ia masa cu mine, aş comanda bucatele într-o cameră separată, deoarece toţi ceilalţi călători erau străini. Camerista mi-a mulţumit în numele stăpînei sale, dar doamna nu putea să mănînce nimic şi dorea să stea retrasă.

Totuşi, acolo am stat puţin de vorbă cu camerista, de la care am aflat că stăpîna ei era soţia unui căpitan de corabie care pornise spre o direcţie oarecare prin strîmtori, cred că înspre Zanta şi Veneţia, dar nu ajunsese nici pînă la Downs, căci se îmbolnăvise şi — după ce a zăcut vreo zece zile — şi-a găsit sfîrşitul zilelor la Deal ; soţia, auzind de boala lui, s-a dus la Deal să-l vadă şi a ajuns tocmai la timp ca să se uite la el cum se stinge ; rămăsese acolo ca să-l înmormînteze, iar acum se întorcea, spre Londra, într-o stare sufletească într-adevăr tristă şi nemîngîiată.

Mie mi-era milă din toată inima de tînăra doamnă şi, în trăsură, i-am spus cîte ceva spre a-i împărtăşi această mîhnire, dar ea nu m-a învrednicit cu nici un răspuns ci, numai din politeţe, dădea din cap cînd şi cînd, fără a-mi oferi măcar o dată cea mai mică ocazie să-i văd faţa, ori măcar să ştiu dacă avea chip sau nu, cu atît mai puţin să ghicesc cum arăta la înfăţişare. Era iarnă şi diligenţa a făcut un popas la Rochester, neputînd să străbată tot drumul într-o singură zi, ca de obicei în timpul verii ; şi, cu puţin înainte de a ajunge la Rochester, i-am spus doamnei că — pe cît am înţeles — ea nu mîncase nimic toată ziua, că o asemenea purtare o va face să se îmbolnăvească şi, făcîndu-şi sie rău, totuşi nu-i putea face nici un bine soţului său mort ; şi de aceea am implorat-o că — deoarece eu nu eram decît un străin care-i făceam o

propunere politicoasă, cu scopul doar de a o împiedica să-şi facă singură rău —, să accepte măcar să luăm masa de seară împreună, ca simpli tovarăşi de călătorie ; căci în ceea ce-i privea pe străini, se pare că ei nu înţelegeau obiceiul ăsta ori nu doreau să şi-l însuşească.

Ea a înclinat din cap, dar n-a dat nici un răspuns şi numai după ce am stăruit şi stăruit cu argumentele pe care nu le putea învinui că nu-s foarte politicoase şi binevoitoare, a răspuns că-mi mulţumeşte, dar că nu poate mînca.

— Bine, doamnă, am continuat eu, atunci doar să vă aşezaţi la masă şi, cu toate că vi se pare că nu puteţi mînca, poate că totuşi o să ciuguliţi ceva ; de fapt trebuie să mîncaţi, căci dacă v-aţi apucat s-o duceţi aşa, apoi vă veţi distruge, mai ales acum cînd sînteţi şi la drum ; într-un cuvînt, vă veţi îmbolnăvi de-a adevăratelea.

Tot discutam şi argumentam ; camerista a intervenit şi ea, spunînd :

— Acceptaţi, doamnă, vă rog încercaţi să vă gîndiţi puţin şi la altceva.

Şi eu iarăşi am început să stărui, iar doamna mi-a făcut o nouă plecăciune, cu mult respect, spunîndu-mi iarăşi că *nu*, ea nu poate să mănînce ; camerista a continuat s-o bată la cap şi-i tot spunea :

— Scumpă doamnă, vă rog mîncaţi, domnul este un gentleman politicos, vă rog doamnă ; — şi apoi, întorcîndu-se către mine, mi-a făgăduit : Stăpîna mea va accepta, domnule, aşa sper — şi se părea că-i face plăcere ca eu să-mi dau seama că aşa şi era.

Totuşi, n-am încetat la rîndul meu s-o conving şi, fără a ţine seamă de făgăduiala cameristei, am asigurat-o că eram un om politicos şi i-am spus :

— Doamnă, eu sînt un străin pentru dumneavoastră, dar dacă aş şti cumva că vă intimidez, din indiferent care motiv de bunăcuviinţă, v-aş trimite cina sus în camera dumneavoastră, iar eu aş rămîne aici jos ; atunci a înclinat de două ori din cap şi a ridicat ochii în sus, lucru pe care-l făcea pentru întîia oară şi a spus că nu avea nici o bănuială de acest gen ; că invitaţia mea era atît de politicoasă, încît îi era tot atît de ruşine s-o refuze, cît i-ar fi fost de ruşine s-o accepte dacă s-ar fi aflat undeva unde ar cunoaşte-o lumea ; şi că ea avea impresia că nu-i eram cu totul străin, căci mă mai

văzuse undeva ; că avea să primească invitația mea și se va așeza la masă, deoarece așa doream eu, dar nu putea să-mi promită că va mînca, sperînd că eu voi înțelege în ce măsură accepta din constrîngere, doar ca un răspuns la amabilitatea mea.

Cînd mi-a spus că mă mai văzuse undeva, m-a făcut să tresar, căci eu n-o cunoșteam absolut de loc și nu-mi aminteam în nici un caz să fi auzit de numele ei, notînd aici că o întrebasem pe cameristă cum o cheamă ; și, de fapt, aproape că mi-a părut rău de complimentul meu, căci pentru mine era din multe puncte de vedere un lucru esențial să nu fiu cunoscut. Totuși, nu mai puteam da înapoi și, pe lîngă asta, dacă eram cunoscut, aveam nevoie să aflu cum mă cunoștea și prin ce împrejurări, așa că i-am dat înainte cu amabilitățile.

Am ajuns la han puțin înainte de a se întuneca de tot. Eu am întins mîna s-o ajut pe văduvă să coboare din trăsură, lucru pe care nu mi-l putea refuza dar, cu toate că în momentul acela nu avea gluga pe față, totuși — fiind întuneric — n-am put s-o văd prea bine. Am condus-o pînă la scări și în sus, pe treptele hanului, pînă la o sală de mese, pe care ne-a arătat-o stăpînul casei pentru tot grupul de călători ; dar ea a refuzat să intre acolo și a spus că prefera să meargă direct în camera ei și, întorcîndu-se spre cameristă, i-a poruncit să-i ceară hangiului s-o conducă ; așa că eu am însoțit-o pînă la ușă și mi-am luat rămas bun, spunîndu-i că am s-o aștept la cină.

Ca s-o tratez destul de bine, dar fără a sări peste cal, (căci nu mă gîndeam la nimic mai mult decît la politețe, ca semn de compătimire pentru nefericirea celei mai nemîngîiate femei pe care o întîlnisem vreodată) spuneam, așadar, ca s-o tratez frumos, dar fără a sări peste cal, comandasem ceea ce oferea hanul, adică o pereche de potîrnichi și o mîncare foarte bună de stridii fierte ; după aceea ne-au mai adus și o limbă de vită și un jambon, dar noi n-am mai mîncat nimic din acestea, căci restul ne ajunsese din plin la amîndoi, iar camerista și-a luat și ea pentru cină stridiile lăsate de noi, care i-au fost de-ajuns. Menționez aceste lucruri ca să se vadă că n-am tratat-o ca pe o persoană căreia îi făceam curte, căci nu-mi mai erau gîndurile la așa ceva,

ci pur și simplu mi-era milă de biata femeie pe care o vedeam într-o situație cu adevărat foarte nefericită.

Cînd am anunțat-o pe cameristă că cina era gata, a poftit-o pe stăpîna ei, mergînd înaintea sa cu o lumînare în mînă ca să-i arate drumul, și atunci i-am văzut fața ; căci de data aceasta văduva era într-un capot, așa că nu avea nici glugă pe ochi, nici voal negru pe cap, și am privit cu surprindere la unul din cele mai frumoase chipuri din lume. M-am înclinat și, fiind vreme friguroasă, am condus-o lîngă foc, deoarece masa fusese pusă prea departe de sobă.

Acum era ceva mai sociabilă, deși încă foarte gravă și suspina mereu, dată fiind durerea ei sufletească ; dar își stăpînea atît de frumos mîhnirea, amestecîndu-i totuși nuanțele în toată convorbirea ei, încît purtarea sa plăcea nespus, din orice punct de vedere, și era cît se poate de amabilă ; am stat îndelung de vorbă cu dînsa despre o mulțime de lucruri și, treptat-treptat am făcut-o să-mi spună și numele ei, pe care eu îl știam de la cameristă, și unde locuia, anume lîngă Ratcliff sau mai curînd Stepney, unde am cerut voie să vin să-i fac o vizită, cînd va găsi de cuviință să primească lume, lucru despre care se părea să dea a înțelege că nu se va întîmpla prea curînd.

Este prea plictisitor să întreții oamenii cu frumusețea unei făpturi pe care nu o vor vedea niciodată ; e de-ajuns să vă spun că era cea mai frumoasă întrupare a sexului ei, dintre toate cele pe care le văzusem ori le-am mai văzut eu după aceea, și nu e de loc de mirare că m-a fermecat din prima clipă în care mi-am dat seama cum arată ; purtarea sa era deasemeni cu totul cuceritoare și atît de fără reproș, încît nici n-o pot descrie.

A doua zi, a părut față de mine ceva mai liberă decît în prima seară, și am vorbit mai mult cu ea și cu mai multe detalii din partea amîndurora ; și mi-a îngăduit să vin la ea acasă ca s-o văd, lucru pe care totuși nu l-am făcut decît peste vreo două săptămîni, deoarece nu știam dacă ar fi dispusă ca să treacă peste convențiile ce se cer respectate cu rigoare la începutul doliului.

Totuși am venit, dîndu-mă drept un om care avea treabă cu ea în legătură cu corabia pe care îi fusese dat soțului ei să moară și am fost primit de cum am venit și, pe scurt, de la întîia mea vizită i-am și făcut declarații de dragoste ; ea

mi-a primit avansurile cu oarecare dispreț ; n-aș putea spune că m-a tratat cu lipsă de respect, dar mi-a spus că detesta o asemenea propunere și nici nu voia să audă despre așa ceva. Cum de ajunsesem să-i fac o asemenea propunere în momentul acela nici eu nu-mi dădeam seama, deși de fapt fusese gîndul meu chiar de la început.

Între timp m-am interesat de situația și caracterul ei și n-am auzit altceva decît lucruri foarte plăcute ; și, mai ales, am descoperit că avea reputația de a fi o doamnă cu cel mai frumos caracter, care trecea drept cea mai bine crescută din toată acea parte a orașului ; și m-am gîndit atunci că în sfîrșit găsisem ceea ce-mi dorisem de atîtea ori spre a mă face fericit și pentru care riscasem două încercări nereușite, așa că m-am hotărît să n-o pierd cumva din mînă, iar — dacă era posibil — s-o cuceresc.

Mi-a aburit puțin prin minte gîndul că de fapt eram căsătorit și că a doua soție a mea era încă în viață și, cu toate că se dovedise necinstită față de mine și era o tîrfă, totuși nu eram divorțat de ea în mod legal, fiindu-mi, la urma urmelor — în continuare — soție ; dar am trecut repede peste acest scrupul, în primul rînd fiindcă se purtase ca o haită și marchizul mi-o mărturisise doar pe șleau, așa că eram divorțat în fața legii și aveam dreptul s-o alung ; dar, deoarece am avut ghinionul să mă bat în duel și am fost obligat să părăsesc țara, nu am putut intenta procesul legal care ar fi fost un drept al meu, și de aceea puteam trage concluzia că eram ca și divorțat, era ca și cum aș fi făcut-o în mod efectiv, așa că pentru mine scrupulul acesta a încetat.

Am lăsat pe urmă să treacă două luni, fără a mai stărui pe lîngă văduvă, doar că îi supravegheam mișcările ca să-mi dau seama dacă nu mai avea cumva și vreun alt pretendent, iar la sfîrșitul celor două luni m-am dus din nou în vizită pe la ea și am descoperit că m-a primit ceva mai expansiv și fără suspine și hohote de plîns cu privire la răposatul ei soț ; și, cu toate că n-a vrut să mă lase să insist asupra propunerii mele, așa cum aș fi avut eu de gînd, mi-a îngăduit totuși să mai vin s-o văd și discuția între noi nu mai era de fapt decît o chestiune de bună cuviință, la care ținea mai presus de orice ; mi-am dat seama că nu-i displăceam, iar faptul că mă purtasem atît de frumos cu ea cînd o întîlnisem

pe drum, mi-a așternut un loc privilegiat în inima ei. Am continuat așa, treptat, lăsînd-o să mă țină încă două luni la distanță ; dar după aceea i-am spus că, în ceea ce privea buna cuviință, aceasta nu era decît o ceremonie, nu trebuia să intre în competiție cu afecțiunea și că, pe scurt, eu nu mai puteam suporta nici o amînare, iar dacă era de acord așa, apoi am putea să ne căsătorim chiar și în taină ; și, ca să scurtez povestea, n-am încetat să-i fac curte și, cam peste cinci luni, am convins-o în sfîrșit și ne-am căsătorit pe ascuns și atît de bine am tăinuit lucrul acesta, încît nici camerista ei, care fusese de fapt mijlocitoarea întregii povești, nici ea n-a știut nimic, decît o lună mai tîrziu.

Acum eram nu numai în imaginația mea, ci și în realitate, cel mai fericit om, deoarece eram nespus de satisfăcut de soția mea, cu adevărat femeia cu cel mai frumos caracter de pe lume, o ființă desăvîrșită și frumoasă cum nu mai era o alta, cu o minunată educație și fără nici un cusur ; și această fericire a continuat fără întrerupere vreo șase ani.

Dar mie mi-era dat să fiu cel mai ghinionist om din lume în privința căsătoriei, așa că, pînă la urmă, o dezamăgire dintre cele mai amare mă pîndea și de data aceasta. Am avut cu ea trei copii frumoși, însă după ultimul copil, în timpul lăuziei, a răcit și n-a mai putut să se dea jos din pat multă vreme și a devenit foarte bolnăvicioasă. Fiind mereu suferindă și nesimțindu-se bine, a deprins blestematul obicei de a lua băuturi întăritoare și calde. Băutura e ca și diavolul, cînd pune oricît de puțin stăpînire pe cineva ; apoi, încetul cu încetul îl duce la pieire ; așa s-a întîmplat și cu soția mea. Fiind foarte slabă și fără putere, a luat mai întîi ba un întăritor, ba altul, pînă cînd nici nu mai putea trăi fără așa ceva și, de la o picătură la o înghițitură, de la o înghițitură la o dușcă, de la o dușcă la un pahar, apoi la două, pînă cînd, în cele din urmă, s-a apucat de beție în lege.

Am comparat băutura cu diavolul, plecînd de la faptul că ea pune treptat stăpînire pe obiceiuri și pe om, dar îi seamănă și mai mult satanei prin felul cum știe să ne țină în gheare după ce ne-a toropit simțurile ; pe scurt, frumoasa mea soție, cu caracter atît de minunat, modestă și bine crescută, a devenit ca un animal, sclavă băuturilor tari ; se îmbăta chiar și stînd la masă, ba chiar și singură la ea în cameră, pînă cînd — în loc de formele ei frumoase și bine făcute —

a ajuns grasă ca o hangiță ; mîndru-i chip a început să se buhăiască și să se pătezе, din cea mai ameţitoare ființă de pe lume nu mai rămăsese nici urmă, nimic decît ochii, frumoșii ei ochi pe care — ce-i drept — și i-a păstrat pînă în ultima clipă. În scurtă vreme, și-a pierdut frumusețea, silueta, manierele și, pînă la urmă, și virtutea ; și apucîndu-se de băutură, a ajuns să se omoare cam într-un an și jumătate de cînd prinsese acest blestemat năravi, iar între timp s-a dat în spectacol de două ori, în cel mai scandalos hal posibil, cu căpitanul unui vas care — ticălosul — a profitat de faptul că a găsit-o beată și că nu știa ce face ; însă urmarea cea mai jalnică a fost că, în loc să se rușineze și să se pocăiască, după ce s-a trezit, s-a înticălosit și mai mult, ajungînd în cele din urmă la fel de lipsită de rușine ca și de cumpătare.

Vai, ce putere are lipsa de cumpătare ! Cum prinde în gheare cel mai frumos caracter din lume ; cum pune încet-încet, pe nesimțite, stăpînire pe noi și ce îngrozitoare efecte are asupra bunului simț, schimbînd chiar și temperamentul cel mai virtuos, mai cumpătat, mai cu bună creștere și nobile înclinări, într-unul ce depășește răutatea brutelor ! Era cîndva o poveste cu tîlc, de o fi fost adevărată sau închipuită, despre chipul în care l-a ispitit dracul pe un tînăr să-și ucidă tatăl : „Nu, a spus el, asta e împotriva firii". „Bine, a zis diavolul, atunci să te culci cu maică-ta". „Nu, s-a împotrivit, asta e îngrozitor". „Ei, haide ! atunci, i-a cerut diavolul, dacă nu vrei să te hotărăști la nimic altceva, ca să-mi faci și mie o plăcere, du-te și te îmbată". „Asta, da, da, s-a învoit băiatul, primesc" ; — așa că s-a dus și s-a îmbătat ca un porc și după ce s-a îmbătat și-a omorît tatăl și s-a culcat și cu mumă-sa.

Nici cînd vreo femeie n-a fost mai virtuoasă, mai modestă, mai castă și mai cumpătată ; pentru nimic în lume n-ar fi pus ea gura pe vreo băutură tare ; cu mari rugăminți, de-abia o puteam convinge să bea un pahar cu vin sau două, și asta foarte rar ; nici chiar la petreceri, n-ar fi ademenit-o o mie de ani așa ceva. Niciodată nu i-a ieșit din gură un cuvînt nerușinat și nici n-ar fi suferit să audă vorbind buruienos pe careva, căci o năpădea sila și supărarea ; dar după boala și slăbiciunea ei, după ultima-i naștere, înfirmiera a insistat ca, de cîte ori se simțea slăbită și prost dispusă, să ia un întăritor, să ia cîte o dușcă pentru ca să-și revină, pînă ce a ajuns chiar să aibă nevoie de asta, căci altfel nu mai putea

trăi ; şi treptat, s-a obişnuit pînă-ntr-atîta, că băutura nu mai era pentru ea o doctorie, ci o hrană. Şi-a pierdut pofta de mîncare şi se hrănea pe sponci, pînă ce a ajuns în aşa hal încît — vă spuneam — o puteai găsi beată în camera ei de toaletă la unsprezece dimineaţa, iar în cele din urmă nu mai era niciodată trează.

În această stare de patimă nenorocită, după cum vă aminteam, s-au spulberat rînd pe rînd toate preţioasele ei însuşiri şi un ticălos — căci aşa trebuie să-i spun unui asemenea om — care era bine cunoscut casei noastre, a venit într-o zi chipurile în vizită şi le-a îmbătat criţă şi pe ea şi pe cameristă, batjocorindu-le pe amîndouă. Oricine poate judeca în ce situaţie mă găseam eu acum. Eu, care timp de şase ani mă crezusem cel mai fericit om din lume, iată-mă fiinţa cea mai mizerabilă şi mai nenorocită. Cît despre soţia mea, o iubeam atît de mult şi-mi dădeam seama atît de bine că totul a fost numai din pricină că picase la darul şi nenorocirea beţiei, încît nici nu i-am luat-o în nume de rău, aşa cum o făcusem cu înaintaşa ei, ci mi-era milă de dînsa de mi se sfîşia inima ; totuşi, am dat afară toate slugile şi o ţineam aproape tot timpul încuiată, adică, mai exact, am angajat oameni noi s-o păzească şi să nu îngăduie nimănui să se apropie de ea fără ştirea mea.

CAPITOLUL XVI

Mă întîlnesc cu căpitanul ei, mă încaier cu el şi-i trag o mamă de bătaie s-o pomenească toată viaţa — Moartea soţiei mele — Chibzuiesc la o a patra soţie — Fac curte fiicei agentului meu şi mă însor cu ea — Dau de o soţie minunată, care însă moare după patru ani — Mă întorc în Virginia şi-mi iese în cale o surpriză de necrezut —

Îmi rămînea de văzut ce să fac cu ticălosul care-şi bătuse joc în felul acesta şi de ea şi de mine ; mi se părea cam deplasat să mă bat cu el în condiţii de egalitate ; căci, după ce un om se purtase cu mine aşa cum a făcut-o el, nu merită să fie tratat în mod corect, ca să-şi apere viaţa ; aşa că m-am hotărît să-l aştept pe cîmp la Stepney, pe un drum pe care adeseori se întorcea acasă destul de tîrziu, şi să-l atac astfel cu pistolul, pe întuneric, şi, dacă va fi posibil, să-l las să-şi dea seama pentru ce l-am omorît ; însă cînd am ajuns a mă gîndi mai bine, nu mi-a venit să fac aşa ceva, căci era şi împotriva firii şi a principiilor mele, neputîndu-mă coborî la apucăturile unui ucigaş, chiar dacă orice altceva aş fi putut ori puteam fi determinat să devin.

Totuşi, pe de altă parte, m-am hotărît să-i aplic o zdravănă corecţie pentru ceea ce făcuse, şi n-a trecut mult pînă am avut ocazia să mă ţin de cuvînt ; deoarece auzind într-o dimineaţă că plecase, tăind-o peste cîmp, de la Stepney la Shadwell, pe un drum pe care ştiam că-l bate adesea, l-am aşteptat la întoarcerea acasă şi i-am ieşit de-a dreptul în cale

N-am discutat cine știe cît cu el, ci i-am spus că-l așteptam de mult ; că știa prea bine de ce ticăloșie se făcuse vinovat față de familia mea și, deoarece aflase că eu am fost informat de fapta lui, nu vream să creadă că nu eram decît un încornorat și un mare laș, ci, dimpotrivă, intenționam să mă răzbun și acum era momentul potrivit să-i cer să dea socoteală ; și, deaceea, l-am poftit că dacă îndrăznește să privească în față ce a făcut și să-și apere numele de căpitan de vas, așa cum pretindea că fusese, să scoată sabia.

A părut surprins și a început să parlamenteze și ar fi voit să facă propria-i murdărie să pară mai puțin gravă, însă eu l-am poftit să priceapă că nu era momentul să-mi pălăvrăgească așa, deoarece n-avea cum tăgădui ticăloșia săvîrșită ; iar a încerca să-și micșoreze vina însemna s-o arunce și mai mult asupra femeii despre care eu eram sigur că, dacă n-ar fi desfrînat-o mai întîi cu băutura, nu ar fi convins-o niciodată la asemenea nerușinare ; și văzîndu-l că refuza să scoată sabia, i-am cîrpit una cu bastonul și l-am doborît la pămînt ; însă n-am vrut să-l mai lovesc atît timp cît era la pămînt, ci am așteptat să-și revină, căci se vedea clar că nu l-am ucis. În cîteva minute, el și-a revenit și atunci l-am înșfăcat de-o mînă și l-am bătut cu bastonul cît am putut de tare și pînă m-am răcorit, dar nu l-am lovit în cap, căci voiam să-l fac să simtă bătaia ; în cele din urmă, a cerut îndurare, dar eu eram surd și fără milă, pînă cînd a început să strige ca un copil strașnic biciuit. Atunci i-am luat sabia și i-am rupt-o în nas, și l-am lăsat întins la pămînt, dîndu-i încă vreo două-trei lovituri de picior în spate, și spunîndu-i că n-are decît să se ducă să mă dea în judecată, dacă o găsi de cuviință.

Acum îmi acordasem toată satisfacția ce-o puteam rîvni din partea unui laș și nu mai aveam ce să-i spun altceva ; dar, deoarece știam că isprava mea va face mare vîlvă prin oraș, m-am mutat imediat cu toată familia și, ca să mă pot mai bine ascunde; m-am dus tocmai în nordul Angliei, instalîndu-mă într-un orășel nu departe Lancaster, unde am trăit retras. De acolo nu s-a mai auzit nimic de mine vreo doi ani. Soția mea — deși mai izolată acum decît fusese obișnuită și mai ferită astfel de ușuraticele ei apucături, de care cred că-i era și ei rușine și silă cu adevărat — în răstimpurile cînd devenea mai cumpătată — a continuat totuși să bea, băutura

ajungînd pînă la urmă să-i fie absolut necesară, și, în curînd, și-a distrus cu totul sănătatea și a murit, cam la un an și jumătate după ce ne mutaserăm noi în nord.

Mă pomeneam, astfel, din nou liber și părea clar că ar fi trebuit să fiu, în sfîrșit, pe deplin convins că mie nu-mi era dată fericirea în căsătorie.

Ar trebui să menționez că ticălosul de căpitan, pe care-l bătusem — așa cum am spus mai sus — a avut tupeul să facă mare scandal, pe motiv că l-am atacat la drumul mare și că mă repezisem asupra lui cu trei bătăuși, intenționînd să-l ucid ; și a început să afle crezare la oamenii de prin vecinătate ; eu i-am trimis vorbă că auzisem și că speram că n-a ieșit așa ceva din gura lui, dar dacă mă înșelasem, atunci mă așteptam ca el să dezmintă public și să declare că era o minciună sfruntată ; altfel voi fi obligat să-i aplic a doua oară aceeași lecție, pînă ce îl voi învăța să se poarte mai bine ; și că, putea fi sigur, dacă va continua să pretindă că eu mai eram cu cineva cînd l-am ciomăgit, apoi am să încredințez tiparului toată povestea și, afară de asta, am să-l bat iarăși, oriunde îl voi întîlni și ori de cîte ori îl voi mai întîlni, pînă ce va găsi de cuviință să se apere cu sabia, ca un gentleman.

El nu mi-a răspuns la această scrisoare și, drept satisfacție, am scos vreo douăzeci sau treizeci de copii după ea, făcîndu-le să circule printre vecini, lucru care i-a înlesnit o la fel de mare publicitate ca și cînd aș fi tipărit-o (vreau să spun, printre cunoștințele lui și ale mele) și care a contribuit ca să fie urît și huiduit într-o așa de mare măsură, încît a fost obligat să se mute în altă parte a orașului, nu m-am mai interesat unde.

Acum că soția îmi murise, nu știam ce să mă fac și am ajuns atît de nemîngîiat și descurajat, încît aproape că îmi pierdeam firea și, uneori, cu adevărat mi se părea că mintea mea luat-o razna. Dar s-a dovedit că din toată această poveste nu erau de vină decît închipuirea și obida mea și, după vreun an, starea aceea mi-a trecut. Rătăcisem încoace și încolo, foarte amar la suflet și tare nehotărît la minte, v-am spus, aproape un an, și apoi am stat să mă gîndesc că aveam totuși trei copii nevinovați și nu reușeam să mă îngrijesc de ei, că ar trebui ori să plec și să-i las singuri în lumea largă, ori să mă stabilesc totuși acolo și să iau pe cineva care să aibă grijă de ei, căci tot ar fi fost mai bine să aibă o mamă vitregă, decît

să nu aibă de loc mamă şi să ajungă să ducă o viaţă de haimanale ; aşa că m-am hotărît să mă recăsătoresc, mulţumindu-mă cu orice partidă mi-o ieşi în cale, chiar de-ar fi fost vorba de ceva foarte modest, ba chiar cu cît mai modestă o să fie femeia întîlnită, cu atît mai bine. Am ajuns la concluzia că pe următoarea mea soţie ar trebui s-o iau numai ca pe un fel de servitoare ceva mai sus pusă, ca pe o dădacă, adică, pentru copiii mei şi ca pe o menajeră pentru mine şi — fie cum o fi, tîrfă sau femeie cinstită, ziceam eu, după bnul ei chef — m-am hotărît să nu-mi fac multe griji din asta ; căci acum eram disperat şi nu-mi mai păsa cum merg lucrurile.

Într-o astfel de dispoziţie indiferentă şi, de fapt, necugetată şi neghioabă, îmi vorbeam mie însumi cam aşa : „dacă mă căsătoresc cu o femeie cinstită, va avea cine să aibă grijă de copiii mei ; dacă se întîmplă să dau peste o haită şi să-şi bată joc de mine, aşa cum văd că sînt toate, am s-o fac să dispară şi am s-o trimit în Virginia, la plantaţiile pe care le am acolo şi unde va munci din greu şi o va duce destul de amarnic, păzindu-şi astfel castitatea, asta i-o garantez eu.

De la început, mi-am dat seama destul de bine că ideile mele erau însă nişte idei nesăbuite şi nebuneşti, pe care nu le-aş fi putut lua nici eu în serios, cum nu m-aş fi putut gîndi să fiu omul din lună ; dar nu ştiu cum s-a întîmplat, că m-am tot gîndit şi mi-am tot vorbit mie însumi atîta vreme în acest chip haotic, încît am ajuns să fiu într-adevăr disperat, adică să mă hotărăsc la o altă căsătorie, cu toate presupunerile de nefericire ce se puteau imagina că îmi vor fi sorţite.

Şi totuşi, această necugetată hotărîre a simţurilor, tocmai pe ea nu am pus-o imediat în aplicare ; căci după aceea a mai durat o jumătate de an pînă să mă hotărăsc în sfîrşit la ceva ; dar, în cele din urmă, cum insul care-şi caută singur necazurile zice-se că le va găsi, aşa a fost să se întîmple şi cu mine. Cum-necum, în tîrgul vecin era o tînără sau mai curînd o femeie la jumătatea vîrstei, care, locuind numai la o milă depărtare, venea de obicei pe la mine pe acasă şi stătea toată ziua şi în fiecare zi cu copiii, cînd era cît de cît vreme bună ; şi, cu toate că venea doar ca o vecină oarecare, ca să ne vadă, totuşi se dovedea întotdeauna de mare ajutor în mînuiala şi rînduirea lucrurilor ce-i privea pe copii, fiind grozav de pricepută la asta şi arătîndu-şi din plin măiestria, atît înainte de moartea soţiei mele, cît şi după aceea.

Tatăl vecinei ăsteia era un om folosit adeseori de mine ca să-l trimit la Liverpool şi uneori la Whitehavan pentru unele afaceri ; căci, deoarece mă stabilisem în partea de miază-noapte a Angliei, dădusem ordin ca o parte din transporturile mele să fie trimise, după cum se oferea ocazia, cu diferite corăbii, la cîte unul din aceste oraşe, în care era şi mai sigur de ajuns decît prin Canal pînă la Londra, din pricina piraţilor, şi deoarece războiul continua îndîrjit. În cele din urmă, mi-a intrat în cap că tînăra aceasta ar putea corespunde scopului meu, mai ales că o vedeam atît de folositoare copiilor ; pe de altă parte, şi copiii o iubeau tare mult, aşa că m-am hotărît s-o iubesc şi eu, mîngîindu-mă cu gîndul că, deoarece mă căsătorisem cu două nobile şi cu o burgheză şi descoperisem că toate trei nu au fost altceva decît nişte tîrfe, n-ar fi poate imposibil să aflu ceea ce doream tocmai din partea unei nevinovate fete din provincie.

Mi-a trebuit tare mult timp ca să-mi bată în geamul minţii gîndul acesta ; de fapt, aproape nici una din căsătoriile mele nu fusese făcută fără o matură gîndire ; şi dintre toate, cea de a doua fusese cea mai nefericită, însă de data asta am chibzuit foarte serios, cred că vreo patru luni, înainte de a mă hotărî, şi însăşi prudenţa mea a stricat toată treaba ; hotărîndu-mă, totuşi, în cele din urmă, am oprit-o pe doamna Margaret într-o zi cînd luneca pe lîngă uşa salonaşului meu, am chemat-o înăuntru şi i-am spus că doream să stau de vorbă cu ea ; femeia a intrat numaidecît, dar s-a roşit grozav, cînd am rugat-o să ia loc pe un scaun, chiar în apropiere de mine.

N-am risipit cu ea prea multe gesturi ceremonioase, ci i-am spus că, pe cîte observasem se purtase minunat de frumos cu copiii mei, că era foarte tandră cu prichindeii, că toţi o iubeau şi că, dacă ar fi de acord, aveam de gînd să fac dintr-însa mama lor, dacă nu cumva era logodită cu altcineva. Margaret a stat liniştită şi n-a scos nici un cuvînt, pînă ce nu am spus eu „dacă nu cumva era logodită cu altcineva" ; atunci a părut că tresare. Totuşi, m-am făcut că nu bag de seamă şi i-am spus doar atît :

— Uite, Meggy (aşa li se spune lor pe acolo), dacă i-ai promis ceva cuiva, mie trebuie să-mi spui.

Căci se ştia în oraş că un tînăr, fiul cel rău al unui bun pastor, se ţinuse de ea multă vreme, vreo doi-trei ani, şi-i

tot făcea declarații de dragoste, dar se pare că n-a putut-o convinge nici o dată să-l ia.

Știa la rîndul ei că aflasem și eu de lucrul ăsta și de aceea, după ce i-a trecut prima surpriză, mi-a spus că domnul..., după cum bine știam, s-a ținut mult de ea, însă că ea nu i-a făgăduit niciodată nimic și timp de mai mulți ani în șir l-a refuzat, deoarece tatăl ei îi spusese într-una că era un om rău și că va fi nenorocirea ei dacă l-ar lua de bărbat.

— Bine, Meggy, am trecut eu mai departe, atunci mie ce răspuns îmi dai ? Ești liberă să-mi fii soție ?

Ea a roșit și s-a uitat în pămînt și n-a vrut să scoată nici un cuvînt, o bună bucată de vreme ; dar cînd am insistat să-mi răspundă, a ridicat ochii și mi-a spus că — pe cît presupune — glumeam probabil cu dînsa ; ei bine, am trecut peste asta și am asigurat-o că eram foarte serios și că o consideram ca pe o fată cumpătată, cinstită și modestă, pe care — după cum v-am și spus — copiii o iubeau grozav de tare, iar eu eram foarte serios cu ea ; dacă — așadar — consimțea, i-aș da cuvîntul meu că o voi lua și că ne vom căsători chiar a doua zi de dimineață. A ridicat ochii din nou și a zîmbit ușor și mi-a spus că e prea repede pentru ea ca să-mi răspundă „da" ; spera că-i voi lăsa cîtva timp să se gîndească și să stea de vorbă și cu tatăl ei despre asta.

Am stăruit să rețină că n-avea nevoie de prea mult timp ca să se gîndească, dar totuși o voi lăsa pînă a doua zi dimineața, ceea ce eu consideram că e foarte mult. Între timp, o sărutasem pe Meggy de vreo două-trei ori și ea a început să fie mai slobodă față de mine ; iar cînd am insistat să ne căsătorim chiar a doua zi dimineață, a și rîs și mi-a spus că nu-i va purta noroc să se mărite în hainele ei vechi. La asta, i-am închis imediat gura, făgăduindu-i că nu se va mărita în vechile-i straie, căci am să-i dau eu altele noi.

— Da, poate mai tîrziu, a făcut Meggy, tot rîzînd.

— Ba nu, chiar acum, i-am răspuns ; ia vino cu mine Meggy.

Așa că am dus-o sus pe scări în camera fostei mele soții și i-am arătat o rochie nouă de dimineață, pe care soția mea n-o îmbrăcase nici de două-trei ori, și alte lucruri frumoase.

— Uite aici, Meggy, i-am spus, asta e o rochie de nuntă pentru tine ; dă-mi mîna acum, asigurîndu-mă că vrei să ne căsătorim mîine dimineață ; iar cît despre tatăl tău, știi că el

e dus la Liverpool pentru niscai treburi ale mele, dar îți garantez că la întoarcerea acasă nu se va supăra că trebuie să-i spună stăpînului său ginere și nici nu-i voi cere zestre ; de aceea dă-mi mîna, Meggy, m-am aplecat eu foarte vesel către ea și iar am sărutat-o ; și fata mi-a dat mîna, foarte drăguț și, mă puteți crede pe cuvînt că era nespus de încîntată.

La vreo trei case mai departe de noi locuia un bătrîn domn care se dădea drept medic, dar de fapt era preot romano-catolic, cum sînt mulți în acea parte a țării ; am trimis, chiar în seara aceea, după el. Omul știa că eu cunosc adevărul în legătură cu profesiunea lui, că trăisem în țări catolice și, într-un cuvînt, mă credea și pe mine romano-catolic, din pricină că eram străin. Cînd a venit la mine, i-am spus pentru ce trimisesem după dînsul și ce urma să fie a doua zi dimineața ; mi-a mărturisit imediat că dacă aș vrea să vin la el chiar în seara aceea și s-o aduc și pe Meggy cu mine, ne va cununa la el acasă și că asta se putea face mai în taină și mai bine seara decît dimineața ; așa că am chemat-o din nou pe Meggy la mine și i-am spus că, deoarece și ea și eu căzuserăm de acord pentru a doua zi de dimineață, era și mai bine s-o facem chiar în noaptea aceea și i-am relatat spusele doctorului.

Meggy iar s-a roșit și mi-a spus că trebuie totuși să se ducă mai întîi pe acasă și că nu putea fi gata decît a doua zi.

— Uite, Meggy, i-am răspuns, ești soția mea acum și n-ai să mai pleci de la mine ca o servitoare : înțeleg ce vrei să spui, vrei să te duci acasă să te schimbi. Vino însă ! hai din nou cu mine sus.

Așa că am dus-o la un scrin cu lenjerie unde se găseau mai multe schimburi de ale fostei mele soții, unele pe care nu le purtase niciodată și alte cîteva purtate.

— Uite aici o cămașă curată pentru tine, Meggy, și mîine le vei avea pe toate. Acum, i-am spus, îmbracă-te ! — așa că am închis-o înăuntru și eu am coborît. Să bați la ușă, i-am adus eu aminte, cînd ai să fii gata îmbrăcată.

După cîtva timp, Meggy n-a bătut, ci a venit jos în camera unde eram eu, gata îmbrăcată, căci mai erau și alte lucruri pe care o rugasem să și le ia, și toate îi veneau ca turnate ; se pare că Meggy trăsese zăvorul și descuiase singură.

— Bine, Meggy, am făcut eu. Acuma vezi şi tu că n-ai să te măriţi în straie vechi.

Aşa că am luat-o în braţe şi am sărutat-o şi eram la fel de mulţumit ca de orice lucru bun făcut vreodată în viaţă. Şi, de cum s-a întunecat, Meggy a plecat pe furiş mai înainte, aşa cum ne înţelesesem cu doctorul, şi s-a duş de a ciocănit la menajera bătrînului domn ; am venit şi eu acolo după vreo jumătate de oră, şi ne-am cununat acasă la doctor, adică în oratoriul sau capela pe care le avea el acasă — o cămăruţă din locuinţa lui — iar apoi am rămas şi am cinat împreună cu pastorul.

Pe urmă, după ce am mai stat niţel, m-am întors întîi eu acasă, căci voiam să trimit copiii la culcare şi să-i alung din calea noastră pe ceilalţi servitori, iar ceva mai tîrziu a venit şi Meggy şi în noaptea aceea am dormit împreună. A doua zi dimineaţă, am adus la cunoştinţa întregii familii că Meggy era soţia mea, iar tustrei copilaşii mei s-au bucurat din cale afară. Şi, iată-mă, deci, căsătorit pentru a patra oară ; ca să nu lungesc vorba, vă voi mărturisi că, de fapt, am fost mai fericit cu această fată simplă de provincie decît cu oricare dintre soţiile pe care le avusesem mai înainte. Nu era ea chiar tînără, avînd mai mult de treizeci şi trei de ani, dar mi-a dăruit un fiu încă din primul an ; era însă foarte drăguţă, bine făcută şi cu o fire veselă, dar nu era o frumuseţe ; ca gospodină se comporta admirabil, iubea copiii şi nu s-a purtat de loc mai urît cu ei după ce a avut şi ea copii. Într-un cuvînt, mi-a fost o minunată soţie, însă păcat că n-a trăit cu mine decît patru ani, căci a murit dintr-o lovitură primită în timpul sarcinei — cînd s-a întîmplat să cadă, şi asta a fost pentru mine într-adevăr o mare pierdere.

Dar ce să-i faci, asta a fost soarta mea în ceea ce priveşte nevestele ; uite, cazul ei — cu toată roşeaţa şi timiditatea de la început, se pare totuşi că Meggy făcuse cîndva, în tinereţea sa, un pas greşit, şi că avusese un copil cu vreo zece ani mai înainte, cu un domn înstărit din ţinutul acela, care-i făgăduise c-o va lua în căsătorie, şi pe urmă o părăsise ; dar, deoarece asta se întîmplase multă vreme înainte de venirea mea prin acele părţi, iar copilul era mort de mult şi dat uitării, oamenii au fost atît de buni cu ea şi atît de binevoitori

față de mine, încît auzind că mă căsătorisem cu dînsa, nimeni nu a pomenit vreodată despre asta, așa că n-am auzit și n-am bănut nimic decît după ce ea coborîse în mormînt și, oricum ar fi fost, nu mai avea desigur nici o importanță pentru mine ; însă Meggy, s-a dovedit a-mi fi o soție credincioasă, virtuoasă și bună. Cît am trăit împreună, am avut de înfruntat și o foarte mare lovitură, deoarece mi s-a îmbolnăvit familia de vărsat, o boală groaznică de prin părțile acelea și mi-au pierit, unul după altul, trei copii și o servitoare ; așa că nu mi-a mai rămas decît un copil de la fosta mea soție și unul de la Meggy : primul, un băiat și al doilea o fată.

Iar în timp ce aveau loc toate aceste întîmplări, hop ! invazia scoțienilor și apoi lupta de la Preston ; trebuie să binecuvîntez amintirea scumpei mele Meggy, căci eu mă înflăcărasem de tot, luîndu-le partea, și eram gata-gata să plec cu cal și cu arme, să mă alătur lordului Derwentwater ; dar Meggy m-a salvat (altfel n-am cum spune) și atîta s-a agățat de mine, cu lacrimi și cu rugăminți, încît pînă la urmă am stat liniștit și am privit la cele întîmplate, lucru pentru care am avut toate motivele să-i fiu după aceea recunoscător.

Eram un tată cu adevărat mîhnit și, dacă pierderea copiilor a fost pentru mine o lovitură cumplită, apoi stingerea din viață a soției m-a lovit și mai crîncen ; iar amărăciunea nu mi-a scăzut și bunele mele sentimente față de ea nu s-au modificat de loc, în momentul cînd am auzit de greșelile ce le săvîrșise cîndva în trecut, poate tocmai fiindcă ele se întîmplaseră cu atîta vreme înainte de a o cunoaște și fiindcă prin propriile-mi antene nu le-am descoperit, iar ea — cîtă vreme trăiserăm împreună — nu mi le destăinuise.

Toate aceste lucruri adunate laolaltă mă lăsaseră tare nemîngîiat. Și acum, doar la atîta mă mai gîndeam că era porunca proniilor să mă retrag în Virginia — locul (și aș putea spune : chiar singurul loc) unde fusesem binecuvîntat de soartă și întîlnisem ceva care merita numele de noroc și unde afacerile mele, aflînduse pe mîini bune, rodul plantațiilor crescuse în așa măsură încît de vreo cîțiva ani venitul meu de acolo se ridicase la opt sute de lire și, într-un an, la aproape o mie de lire ; așa că m-am hotărît să-mi părăsesc încă o dată țara natală și, luîndu-mi cu mine băiatul, iar pe fata lui Meggy

lăsînd-o la bunicul ei, am făcut din fostu-mi socru primul meu agent de încredere şi i-am lăsat o considerabilă sumă de bani pentru întreţinerea copilului, în afară de un testament prin care hotăram că — dacă ar fi să mor înainte de a fi ajuns ca să am grijă de fata lui Meggy — atunci îi lăsam o zestre de două mii de lire, pe care să i-o plătească fiul meu din averea pe care o aveam în Virginia : iar dacă băiatul avea să se prăpădească şi el înainte de a se căsători, îi rămînea fetei întreaga avere.

M-am îmbarcat pentru Virginia în anul ---- în oraşul Liverpool şi am făcut o călătorie destul de frumoasă pînă acolo, dacă trec peste faptul că pe la latitudinea de 48°, ne-am întîlnit cu un vas pirat care ne-a jefuit de tot ce a vrut, adică de provizii, muniţii, arme mărunte şi bani ; dar ca să le recunoaştem pungaşilor şi ceea ce li se cuvine, deşi erau cei mai nemernici ticăloşi întîlniţi vreodată, vă voi spune ca nu s-au purtat rău cu noi, iar cît priveşte pierderea suferită de mine, nu era nici ea prea mare, deoarece bagajul pe care-l aveam eu pe bord era în mărfuri care lor nu li s-au părut de nici un folos şi nici n-ar fi putut să dea de ele, fără a răscoli întreaga corabie, lucru pe care totuşi nu şi-au dat osteneala să-l facă. În Virginia, mi-am găsit toate treburile într-o splendidă ordine, plantaţiile crescuseră prodigios, iar administratorul meu, care-mi dăduse primele impulsuri la călătorie şi care mă înfruptase pe lume din toate cunoştinţele vrednice de luat în seamă, m-a primit cu o explozie de bucurie, după o hoinăreală de douăzeci şi patru de ani.

Mă simt dator să amintesc asta, spre încurajarea inimii tuturor servitorilor credincioşi, că omul mi-a făcut o dare de seamă pe care am crezut-o întru totul adevărată, despre întreg pulsul plantaţiilor, fiecare luată în parte, cu bilanţul fiecărui an, cîştigurile rezultate după scăderea cheltuielilor fiind trimise, an de an, la dispoziţia mea, la Londra.

Eram, şi aveam toate motivele să fiu cît se poate de satisfăcut de felul cum îmi administrase averea şi de felul cum îşi administrase şi treburile lui, lucru pe care pot spune că-l făcuse în chip cinstit. Îşi realizase o plantaţie foarte mare, pe propriu-i cont, folosind terenul primit din partea statului şi sprijinul meu.

După ce mi-a făcut acea dare de seamă, care mi-a stîrnit atîta bucurie, nu vi se va părea curios din parte-mi că am dorit să văd și eu plantațiile și pe toți sclavii care, în cuprinsul celor două plantații, treceau de trei sute de oameni ; și deoarece mentorul meu cumpăra sclavi de la fiecare nou transport venit din Anglia, am avut umilința de a-i întîlni acolo pe doi sau trei dintre nobilii gentlemeni de la Preston care, ca prizonieri de război, fuseseră cruțați de execuția publică și deportați în acea sclavie ce trebuie să fi fost pentru ei mai rea decît moartea.

Nu voi menționa ce am făcut sau ce am spus în legătură cu ei sau cu privire la ei ; am să vă vorbesc mai pe larg despre asta, cînd o să apuc a povesti și de venirea celorlalți, care mă privea mai îndeaproape. Dar mi s-a întîmplat un lucru care m-a surprins și îngrozit peste măsură ; inspectînd personalul, după cum v-am spus, și cercetînd cu de-amănuntul plantațiile în mai multe rînduri, am ajuns într-o bună zi într-un loc unde munceau cîteva femei. Mă gîndeam foarte grav la mizeria vieții omenești, privind la unele din acele nenorocite ; mă gîndeam că poate au trăit și ele altădată o viață mai veselă și mai plăcută undeva în lume și totuși, prin diferite nenorociri, iată-le că ajunseseră acolo ; și de s-ar fi istorisit povestea lor înaintea unei adunări de oameni, poate că ar fi fost cea mai mișcătoare și mai potrivită predică pe care ar putea-o ține orice preot din țară.

Pe cînd meditam astfel și pe cînd priveam la acele femei, deodată am auzit o frămîntare într-un pîlc de femei, din spatele meu, care strigau după ajutor, deoarece una dintr-însele leșinase ; toate se rugau s-o ajutăm cumva, ca să nu-și dea sufletul acolo, pe loc. Nu aveam la mine decît o sticluță cu rom, pe care o purtam cu noi ca să dăm cîte o dușcă sclavilor ce meritau favoarea aceasta ; așa că mi-am întors calul și m-am îndreptat într-acolo, apropiindu-mă, însă, deoarece biată făptura aceea zăcea la pămînt, cu femeile celelalte îmbulzite în jurul ei n-am putut-o zări ; le-am dat însă sticluța cu rom și ele au frecat-o la tîmple și au făcut-o să-și vină în fire, iar apoi au ajutat-o să ia o sorbitură, dar ea nu putea să bea și i-a fost foarte rău, așa că au transportat-o la infirmerie ; infirmerii se numesc în mănăstirile din Italia camerele

unde sunt duse călugăriţele sau călugării bolnavi, dar aici în Virginia cred că ele ar trebui numite „gropi ale condamnaţilor", căci infirmeria era un loc nimerit ca oamenii să-şi dea duhul, nu să fie îngrijiţi să se vindece.

Deoarece bolnava cu pricina a refuzat băutura, una dintre celelalte femei mi-a adus înapoi sticla, iar eu le-am îndemnat s-o bea ele, lucru pentru care erau aproape să se ia la bătaie, căci nu le ajungea că să înghită fiecare cîte o dată. M-am întors fără întîrziere acasă, gîndindu-mă ce nenorocite măsuri se luau de obicei pentru bieţii servitori cînd cădeau bolnavi, şi l-am întrebat pe administratorul meu dacă tot aşa stăteau lucrurile cum le ştiusem. Mi-a spus că, din cîte credea el, la mine era totuşi mai bine decît pe orice altă plantaţie din ţară, recunoscînd în acelaşi timp că — desigur — încăperea aşa-zisei infirmerii se reducea la o simplă odaie, foarte mohorîtă ; el mi-a făgăduit, cu toate acestea, că se va duce imediat să vadă ce se petrece.

Cam după vreo oră, s-a întors la mine şi mi-a spus că femeia era într-adevăr grav bolnavă şi speriată de urmările stării sale ; că părea să fie tare pocăită pentru nişte lucruri săvîrşite cîndva în trecut şi care-i apăsau cugetul, mai ales că se credea ajunsă în pragul morţii ; că îl întrebase pe el dacă nu existau preoţi care să vină să-i mîngîie pe bieţii sclavi muribunzi, iar el i-a spus că ştia prea bine că preot nu se află decît la o distanţă destul de mare de acolo : dar îi făgăduise că — dacă va apuca să o ducă pînă a doua zi dimineaţa — vor trimite după un preot. Mi-a mai spus, de asemeni, că o mutase într-o cameră în care locuia şeful muncitorilor, că-i dăduse cearceafuri şi tot ce putuse şi crezuse el că are nevoie şi că pusese o altă femeie să stea în preajma ei şi să o îngrijească.

— Bine, am zis, asta e bine, căci nu pot suporta ca bietele făpturi să boleasă şi să piară numai din pricina asprimii condiţiilor de aici şi a locului unde ajung să zacă, dacă se îmbolnăvesc şi au nevoie de ajutor. Afară de asta, am adăugat, unele dintre aceste nenorocite fiinţe cărora li se spun condamnaţi, pot fi şi ei oameni crescuţi cîndva în condiţii ceva mai bune.

— Într-adevăr, domnule, a vorbit el, şi mie mi s-a părut continuu că fiinţa asta nefericită are într-însa ceva de doamnă

nobilă, văzînd-o cum se poartă, şi le-am auzit şi pe celelalte femei spunînd că ar fi trăit cîndva foarte bine şi că a avut zestre o mie cinci sute de lire cînd s-a măritat; personal, aş îndrăzni să vă spun că a fost la vremea ei o femeie frumoasă şi că mai are încă o mînă fină, de doamnă, chiar aşa tăbăcită de vreme cum este; şi mai îndrăznesc să constat că n-a fost crescută să muncească din greu, aşa cum face acum aici — şi biata de ea tot le spune celorlalte că truda asta o va ucide.

— Adevărat, am rostit, s-ar putea să fie aşa şi nu ar fi exclus ca aici să se afle motivul pentru care leşină.

Pe urmă l-am întrebat:

— N-ai cumva vreo muncă prin casă la care s-o pui, ca să n-o distrugă în aceeaşi măsură şi s-o ocrotească oarecum de arşiţă şi de frig?

Administratorul mi-a răspuns că da, ar putea s-o facă menajeră, deoarece femeia care a fost în acest serviciu îşi ispăşise osînda, s-a măritat şi s-a apucat de plantat pe cont propriu.

— Bine, atunci, am zis eu, dacă vezi că se face bine, să-i dai ei slujba asta şi între timp du-te şi anunţ-o chiar; cine ştie, poate că însăşi mîngîierea asta o va ajuta să se însănătoşească.

Aşa a făcut şi, sclava fiind bine îngrijită, şi dîndu-i-se şi mîncare bună, caldă, s-a mai întremat şi în scurt timp a fost din nou pe picioare; căci se îmbolnăvise pur şi simplu de munca prea aspră şi din cauză că fusese expusă la condiţii proaste de cazare şi mîncase mizerabil, după ce fusese crescută atît de delicat; ori toate acestea o istoviseră, de aceea a leşinat.

După ce i s-a încredinţat slujba de menajeră, a devenit însă şi ea alt om; a adus toată gospodăria într-o atît de bună rînduială şi s-a ocupat atît de bine de aprovizionare, încît mentorul meu îi admira purtarea şi din cînd în cînd îmi vorbea cu căldură despre ea, lăudînd-o că era o excelentă gospodină.

— Garantez eu, spunea el, că a fost crescută ca o adevărată doamnă şi că a fost femeie frumoasă la vremea ei.

Într-un cuvînt, mi-a spus atîtea lucruri bune despre ea, încît am dorit s-o văd şi eu; aşa că într-o bună zi, am profitat de ocazia că mă duceam la casa plantaţiei, cum o numeau

cei de acolo și, într-un salonaș rezervat pentru stăpînul plantației, dorința ce o aveam mi s-a împlinit ; ea mai avusese ocazia să mă zărească înainte de a o vedea eu și, de cum mă zărise, m-a recunoscut ; eu însă, chiar dacă aș fi văzut-o și de o sută de ori, tot n-aș fi recunoscut-o. Se pare că femeii i-a fost foarte rușine și a fost peste măsură de surprinsă descoperind cine eram eu ; iar cînd i-am dat ordin administratorului s-o poftească în salonaș, a găsit-o plîngînd și l-a rugat s-o ierte, că îi era frică și că va muri pe loc, dacă o chem acolo. Eu, fără să-mi închipui altceva decît că nenorocitei îi era frică de mine (căci în Virginia stăpînii sînt ceva îngrozitor), i-am poruncit să-i spună că nu trebuie să-și facă griji zadarnice pentru faptul că am chemat-o, fiindcă nu eram supărat și nu era vorba de nici o neplăcere, ci doar voiam să-i dau personal niște dispoziții ; așa că administratorul, crezînd că a încurajat-o, deși adevărata ei îngrijorare provenea din cu totul alte motive, a adus-o în cameră. Cînd a intrat, ținea o batistă în mînă și își ștergea ochii, ca și cînd ar fi plîns :

— Doamnă menajeră, m-am adresat eu, vorbindu-i cu voie bună, să nu fii îngrijorată că am trimis după dumneata, am informații foarte bune despre felul cum conduci gospodăria și te-am chemat ca să-ți aduc la cunoștință că sînt foarte mulțumit ; și, dacă pot avea ocazia să-ți fac un bine, în cazul că situația dumitale mi-o îngăduie, aș fi dispus să te ajut să poți ieși din mizerie.

Femeia mi-a făcut adînci plecăciuni, dar de spus nu spunea nimic : apoi a mai prins totuși curaj și și-a luat mîna de la ochi și i-am văzut în întregime ; cred că a făcut-o din dorința ca eu să descopăr cine era, dar n-am putut-o recunoaște de parcă nici n-aș fi văzut-o vreodată în viață, ci doar am continuat s-o încurajez pe același ton, așa cum aveam de altminteri obiceiul să procedez cu oricine vedeam că merită osteneală.

Între timp, mentorul meu, care era și el în cameră, a ieșit să se ducă după treburi și, îndată după plecarea lui, ea a izbucnit în lacrimi și a căzut la picioarele mele :

— Vai ! Domnule, a zis, văd că nu mă recunoști, fie-ți milă de mine, că nu-s altcineva decît păcătoasa dumitale soție de care ai divorțat !

Eram într-adevăr uimit, speriat și tremuram ca lovit de friguri, pe lîngă faptul că nu mai puteam scoate un cuvînt, fiindcă — zic — împietrisem ca pietrele. Am avut doar atîta prezență de spirit să mă duc să închid ușa, ca mentorul meu să nu se mai poată înapoia acolo ; apoi, întorcîndu-mă către ea, am ridicat-o de jos și i-am vorbit încurajator și i-am spus că nu am recunoscut-o, de parcă n-aș fi văzut-o niciodată pînă atunci.

— Vai ! Domnule, a rostit, necazurile sînt ceva îngrozitor și suferințele pe care le-am suferit eu au fost de-ajuns ca să-mi schimbe cu totul înfățișarea ; însă, pentru numele lui Dumnezeu, te rog să ierți răul pe care ți l-am făcut. Am plătit scump răutatea mea și este drept — așa mi se și cuvine — că Dumnezeu m-a adus la picioarele tale să-ți cer iertare pentru toate păcatele. Iartă-mă, domnule, te implor, a continuat ea, lasă-mă să-ți fiu sclavă sau servitoare cît am să mai trăiesc, doar asta e tot ce-ți cer.

Și, cu aceste cuvinte, s-a prăbușit din nou în genunchi, plîngînd cu hohote, de nici nu se mai putea opri și nu mai era în stare să articuleze un cuvînt. Eu am ridicat-o iarăși de jos, am ajutat-o să se așeze, mi-am exprimat dorința ca să se stăpînească pe cît poate și să asculte ce voiam să-i spun, cu toate că de fapt eram și eu atît de mișcat, încît aproape că nu puteam vorbi nici cît ea.

Mai întîi i-am spus că era o asemenea surpriză pentru mine, încît nici nu eram în stare să-i înșir deocamdată prea multe și adevărul este că îmi curgeau și mie lacrimile, aproape la fel ca și ei. I-am mărturisit că doar atît voiam să știe începînd din clipa aceea, că — deoarece încă nu aflase nimeni nimic despre cele întîmplate — trebuia nici să nu se afle pe viitor ; că pentru ea nu va fi altfel decît bine că, în situația în care se afla acum, ajunsese din nou să se găsească în mîinile mele ; dar că, dacă suflă vreun cuvînt, n-aș mai putea face nimic s-o ajut ; încît soarta sa, bună sau rea, va depinde pe viitor de propria-i pricepere de a ascunde cu totul ceea ce acum știam amîndoi ; și deoarece administratorul meu urma să se înapoieze din clipă în clipă, ea va trebui să se întoarcă în camerele de care se ocupa și să-și vadă de treabă ca și

mai înainte ; şi i-am făgăduit că voi veni la ea şi vom sta de vorbă mai pe larg, peste o zi sau două.

Aşa că femeia s-a retras, după ce m-a asigurat că nu va scoate nici o vorbă în legătură cu toată povestea ; şi, de fapt, era şi foarte doritoare să se retragă înainte de a se reîntoarce mentorul meu, pentru ca el să nu o vadă în halul acela de tulburare.

Eram atît de contrariat de toată această întîmplare, care mă uimise, încît nu ştiam nici ce fac, nici ce vorbesc, toată seara aceea şi, pînă dimineaţa, încă n-am reuşit să hotărăsc limpede cum trebuie să procedez. Totuşi, în cursul dimineţii l-am chemat pe mentorul meu şi i-am spus că eram din cale afară de îngrijorat cu privire la acea biată fiinţă nenorocită, menajera ; că deslușisem cîte ceva din povestea ei, care era o istorie nespus de jalnică ; cîndva femeia se găsise într-o situaţie cît se poate de bună şi se vede că se bucurase de o educaţie deosebită, încît eram încîntat că de la truda cîmpului a fost mutată să lucreze în casă ; dar totuşi, aproape că n-avea ce îmbrăca, aşa încît doream ca el să se ducă la magazie şi să-i dea ceva lenjerie, haine şi alte mărunţişuri — o glugă de pus pe cap, mănuşi, ciorapi, pantofi, jupoane şi, în fine, de toate, şi s-o lase să-şi aleagă ea singură ; să-i dea şi o rochie de stambă, de purtat dimineaţa, şi un halat de stambă ceva mai bună adică, pe scurt, s-o îmbrace complet : lucru pe care administratorul — desigur — l-a făcut, dar mi-a adus răspuns că a găsit-o în lacrimi, că plînsese toată noaptea şi că pînă la urmă, credea el, o să şi piară de atîta boceală ; cică îi curgeau lacrimile tot timpul cît i-a înmînat el lucrurile ordonate de mine şi, cu toate că din cînd în cînd se lupta cu sineşi, punînd stavilă lacrimilor, mai apoi — din cîte un singur cuvînt — izbucnea din nou într-un hal, că îndurerea pe toată lumea care a văzut-o. Eram fără doar şi poate tulburat la auzul cazului, dar mă luptam din greu cu mine însumi ca să-mi ascund sentimentele şi am schimbat vorba ; între timp, am lăsat să treacă ziua următoare şi nu m-am dus la ea decît a treia zi ; studiasem totuşi zi şi noapte cum şi ce ar trebui să fac în această situaţie cu totul deosebită.

Trei zile mai tîrziu, cînd m-am dus la casa plantaţiei, acolo unde ştiam că lucrează, ea a intrat în camera unde o aşteptam,

îmbrăcată cu lucrurile care poruncisem să i se dea şi mi-a spus că mulţumea lui Dumnezeu de a-mi fi din nou servitoare şi de a purta livreaua mea ; mi-a mulţumit pentru straiele ce dispusesem să i se dea şi mi-a spus că ele însemnaseră mai mult decît merita din partea mea.

Atunci am început să stăm de vorbă, neaflîndu-se nimeni de faţă în afară de noi ; şi, în primul rînd, i-am cerut să nu mai reamintească de neplăcutele lucruri trecute, căci se umilise mai mult decît se cădea în legătură cu asta, iar eu, la rîndu-mi nu-i voi reproşa niciodată nimic din cele ce au fost. Îmi dădeam seama că dintre noi doi, totuşi ea fusese cea care avusese de suferit mai amarnic ; i-am spus că era imposibil pentru mine, în situaţia în care mă aflam, s-o întîmpin acolo ca soţie, pe ea care venise trimisă ca osîndită, şi, desigur, că nici ea nu era atît de fără judecată, încît să mi-o ceară ; dar am adăugat că m-aş putea face unealta care să pună capăt nefericirilor ei pe lume şi îndeosebi jalnicului rol care apăsa deocamdată pe umerii săi, cu condiţia să nu-şi piardă cumpătul şi niciodată să n-o muşte şarpele de limbă să şoptească vreo vorbă cuiva, pentru că ziua în care ar face-o, ar putea fi socotită drept data unei ireparabile ruine pentru ea.

Îşi dădea şîngură seama cît era de necesar acest lucru, tot atît de bine ca şi mine, şi mi-a mărturisit că singura ei dorinţă, ar fi numai s-o scap de nenorocirea în care se află, fiindcă nu era în stare s-o mai suporte ; şi că, apoi, dacă eu aveam plăcere, putea să ducă o viaţă în care să-şi dedice în întregime timpul pocăinţei ; că, pentru mine, era gata să îndeplinească şi slujba cea mai înjositoare din lume şi că, deşi se bucura să audă că voiam s-o iert pentru viaţa sa din trecut, totuşi, nu se gîndea să privească mai sus decît să-mi fie servitoare cît va mai trăi ea ; iar între timp, puteam fi pe deplin convins că nu va îngădui nimănui să afle nici măcar că o mai văzusem vreodată înainte.

Am întrebat-o dacă voia să-mi spună ceva din povestea vieţii ei, de cînd ne despărţiserăm, dar n-am stăruit să aflu mai mult decît a crezut ea singură de cuviinţă să-mi spună. Mi-a mărturisit că, aşa după cum despărţirea ei de mine în-

cepuse mai întîi cu o nebunie și se sfîrșise în păcat, tot așa întreaga-i viață, după aceea, n-a fost altceva decît o serie continuă de calamități, josnicii și fiere, de păcate și rușini, iar, în cele din urmă, de mizerie ; că fusese atrasă prin înșelăciune într-o tovărășie veselă, cu trai costisitor, care a împins-o la diferite apucături și desfrînări, pentru ca să-și poată suporta cheltuielile ; că, după o mie de necazuri și greutăți, nefiind în stare să se întrețină, a ajuns aproape să nu mai aibă după ce bea apă. Că adesea ar fi vrut să vină să se umilească în fața mea, cu smerenia cea mai sinceră de pe lume și cu multă supușenie, căindu-se într-adevăr sincer pentru prima ei greșeală, dar că niciodată nu i-a fost dat nici măcar să mai audă de mine, încotro plecasem ; că în felul acesta a ajuns atît de părăsită, încît ducea pînă și lipsă de pîine, iar aceste lipsuri și necazuri au zvîrlit-o în fel de fel de tovărășii proaste, pomenindu-se picată pînă la urmă în mijlocul unei bande de hoți cu care a cutreierat încoace și încolo mai multă vreme, făcînd rost de destui bani, dar trăind continuu în cea mai mare spaimă și îngrijorare ce se poate închipui, temîndu-se cu rușine totdeauna că se apropia funia de par : că, după aceea, i s-a întîmplat tocmai ceea ce se temea și, pentru o coțcărie foarte mică, în care nici măcar nu era ea făptașul principal, a fost implicată și trimisă în aceste locuri. Mi-a istorisit că viața ei era o asemenea colecție de destine amestecate, cînd sus și cînd jos, de la belșug la mizerie, în închisoare și în libertate, la largul ei sau în chinuri, încît i-ar trebui zile și zile ca să-mi înșire toată povestea ; că, iată, eu ajunsesem să-i văd sfîrșitul, după cum îi văzusem și strălucirea începutului ; că eram dintre cei ce știau că fusese crescută cu duioșie și obișnuită cu un trai delicat ; dar că ajunsese acum asemenea risipitorilor din scripturi, să dorească roșcove alături de porci și să ducă lipsă chiar și de ele. În timp ce vorbea astfel, îi șiroiau atît de tare lacrimile, încît îi întrerupeau vorbele de multe ori ; așa că nu putea continua decît cu greutate și, în cele din urmă, nu a mai putut vorbi de loc, așa că i-am spus că, deocamdată, o scutesc să-mi mai istorisească detalii din povestea ei, deoarece vedeam că asta nu-i ajută decît la o reîmprospătare a durerii, iar eu doream mai curînd s-o fac să uite trecutul și aș fi vrut ca să nu-mi mai povestească nimic din ceea ce a fost ; așa că am întrerupt

discuția. Între timp, i-am spus că — deoarece providența o aruncase din nou în mîna mea — o să am grijă să nu simtă lipsă de nimic și să n-o ducă nici prea greu, deși mai mult nu puteam face deocamdată ; și astfel, ne-am despărțit de data aceea, iar ea și-a continuat slujba de menajeră ; numai că, pentru ca să-i fie ceva mai ușor, i-am dat și o ajutoare ; și, cu toate că nu voiam să fie numită așa, ajutoarea aceea nu era nici mai mult nici mai puțin decît o slujnică numită pe lîngă ea ca să-i poarte de grijă și să facă toată treaba în locul ei ; iar eu i-am și spus că de aceea o numisem.

CAPITOLUL XVII

Fostul meu mentor se îndrăgostește de fosta mea soție — Dificultăți în legătură cu aceasta — O iau din nou de nevastă eu însumi — O privire retrospectivă însoțită de consecințe dezagreabile — Echipez o goeletă și mă îmbarc spre Insulele Madere –

După ce fusese un timp în această situație, ea și-a recăpătat buna dispoziție și a redevenit veselă ; carnea fleșcăită s-a făcut iar durdulie, iar părțile căzute și scobite ale trupului s-au rotunjit la loc ; așa că a început să-și recapete ceva din fosta ei vioiciune și din chipul fermecător care-mi fusese cîndva atît de drag ; și uneori nu mă puteam împiedica de a simți că o dorință caldă mă atrage către ea și că mă muncește gîndul de a o readuce în situația sa de mai înainte ; însă au intervenit multe dificultăți, peste care n-am putut trece încă destulă vreme.

Între timp, a avut loc mai întîi o altă întîmplare ciudată, care m-a pus în mare încurcătură, mult mai mult decît aș fi crezut eu cu putință. Fostul meu mentor, om de spirit, învățat și plin de principii generoase, care de la început fusese mișcat de starea nenorocită a osînditei și care chiar și pe atunci descoperise în ea multe lucruri ce-i păreau ieșite din comun, după cum v-am și arătat, acum — cînd femeia își revenise și era într-o dispoziție vioaie și plină de curaj — s-a lăsat așa de vrăjit de felul ei de a discuta, încît, pe scurt, și-a dat seama că o iubește.

În povestirea mea de mai înainte despre ea, am lăsat — cred — să se înțeleagă îndeajuns că avea o conversație încîn-

tătoare, că știa să fie spirituală și cînta răpitor de frumos, pe lîngă faptul că era foarte bine crescută : toate aceste însușiri și le păstrase și acestea făceau dintr-însa o persoană foarte agreabilă ; ca să nu mai lungim vorba, administratorul a venit la mine într-o seară și mi-a spus că dorea să-mi ceară voie să se căsătorească, bineînțeles, cu menajera.

Am fost din cale afară de încurcat de rugămintea ce mi-o făcea, totuși nu l-am lăsat să-și dea seama de asta. Speram, i-am spus eu, că se gîndise bine înainte de a veni să-mi ceară ceea ce îmi cerea și presupuneam că își dădea seama în ce măsură nu era cazul să-mi dau consimțămîntul la așa ceva, decît cel mult trecînd peste faptul că femeia mai avea de făcut în serviciul meu încă patru ani de slujbă. Mi-a răspuns că, dimpotrivă, el mă respecta atît de mult, încît n-ar face nici un pas într-o astfel de problemă fără știrea mea și m-a asigurat că ei nu-i spusese încă nimic. Într-adevăr, nu știam ce răspuns să-i dau dar, în cele din urmă, m-am hotărît să o pun pe ea în fața problemei, căci aș fi avut astfel ocazia să vorbesc mai întîi cu dînsa ; așa că tot ce i-am răspuns a fost că el era absolut slobod să acționeze în chestiunea aceasta așa cum singur credea de cuviință ; că eu nu-i puteam spune nici da, nici ba și nici nu aveam vreun drept să mă amestec ; iar cît despre timpul ce era obligată să-mi slujească, asta era o problemă fără mare importanță, despre care nici nu merita să mai discutăm, însă speram că el se va gîndi bine la toate amănuntele, înainte de a întreprinde un asemenea gest.

M-a asigurat că se gîndise bine la totul și că era hotărît, văzînd și că eu n-aveam nimic împotrivă, s-o ia de soție, orice s-ar fi întîmplat, căci se închipuia cel mai fericit om din lume dacă ar fi cu ea ; apoi a început să vorbească despre felul cum o vedea în visele lui, și ce femeie inteligentă era, și ce pricepută în conducerea treburilor de tot felul, cît de atrăgător știa să converseze, ce spirit, ce memorie, ce cunoștințe vaste — și altele de felul ăsta, lucruri despre care știam că-s cu toatele adevărate, dar numai pînă unde era vorba de caracterul ei ; căci toate celelalte calități le avusese și mai înainte, pe cînd era soția mea, dar acum progresase mult la școala suferinței, așa încît calitățile ei strălucitoare li se mai adăugau, într-o mare măsură, cumpătarea, prudența, judecata și toate cele de care fusese lipsită înainte vreme.

Vă puteți imagina că ardeam de nerăbdare s-o văd pe cinstita mea menajeră, să-i aduc la cunoștință taina și să văd pe ce cale va apuca, într-o atît de ispititoare ocazie ; dar m-am îmbolnăvit pe neașteptate de o răceală și, timp de două zile, nici n-am putut ieși din casă ; iar între timp totul s-a făcut și s-a terminat, căci fostul meu mentor s-a dus chiar în acea seară să dea atacul, dar a fost primit de la început cu răceală, ceea ce l-a surprins nespus, nepresupunînd omul o singură clipă că ea nu își va da consimțămîntul de la primul său cuvînt. Totuși, administratorul a revenit și a doua zi, și a treia zi și atunci femeia, dîndu-și seama că era serios, în timp ce ea nici nu se putea gîndi la așa ceva, i-a spus în cîteva cuvinte că îi era foarte recunoscătoare pentru o atare mărturie a respectului său față de ea și că ar fi fost dispusă s-o primească, cum singur putea presupune că ar face oricine în situația ei, dar că nu voia să-l înșele ; fiindcă trebuia să recunoască în fața lui că avea unele obligații care o împiedicau de a-i răspunde favorabil. Pe scurt, că era căsătorită și că soțul ei trăia încă. Acesta era un răspuns atît de sincer, dar atît de definitiv, încît administratorul nu-i putea reproșa absolut nimic, decît că-i părea foarte rău și că era o mare mîhnire pentru el și o dezamăgire dintre cele mai mari din cîte îi fuseseră hărăzite vreodată.

A doua zi, după ce a fost astfel respins, am ajuns și eu la casa plantației și, trimițînd după menajeră, am început prin a-i spune că, din cîte știam, i se va face o propunere foarte ispititoare pentru ea și că aș vrea să se gîndească bine la asta, iar apoi, i-am relatat ce-mi spusese fostul meu pedagog.

Pe ea a podidit-o numaidecît plînsul, ceea ce m-a mirat foarte.

— Vai, domnule ! mi-a spus, dar cum poți să-mi vorbești mie de așa ceva ?

I-am răspuns că puteam foarte bine să-i vorbesc astfel, cu atît mai mult cu cît eu și fusesem căsătorit de cînd ne despărțiserăm.

— Da, domnule, a recunoscut ea, dar situația se schimbă ; greșeala fiind a mea, eu sînt aceea care n-ar trebui să mă căsătoresc ; dar, a continuat, motivul nu e ăsta, nicidecum, ci doar că eu nu mai pot face așa ceva.

M-am prefăcut că insist să primească, deși trebuie să recunosc, nu prea eram sincer, căci de cîtva timp inima mea se

întorsese iarăşi spre ea şi în minte o iertasem pe deplin pentru purtările din trecut ; dar, zic, m-am prefăcut că insist să accepte şi atunci ea a izbucnit cu pasiune :

— Nu, nu, mi-a spus, lasă-mă să-ţi fiu sclavă, mai curînd decît să devin soţia chiar a celui mai bun om din lume.

Am discutat cu ea raţional asupra situaţiei şi i-am arătat cum o asemenea căsătorie ar aşeza-o din nou într-o bună-stare socială şi într-un belşug real şi nimeni din lume nu ar putea să afle ori s-o suspecteze cine sau ce fusese mai înainte ; însă femeia n-a putut să suporte şi, plîngînd şi ridicînd vocea, încît chiar mă temeam că o s-o audă cineva, m-a rugat :

— Te implor, nu-mi mai vorbi despre asta: am fost cîndva a ta şi nu vreau să mai aparţin altui om pe lume ; lasă-mă aşa cum sînt, sau fă orice ai plăcerea să faci din mine, dar nu îmi cere să devin soţia altui bărbat în afară de tine.

Am fost atît de mişcat de pasiunea cu care vorbea, încît o vreme nici n-am ştiut ce să spun şi ce să fac ; în cele din urmă, m-am pomenit rostind :

— Mare păcat că n-ai fost atît de sinceră şi pe vremuri, cum eşti acum ; ar fi fost mai bine pentru noi amîndoi ; totuşi, dacă aşa stau lucrurile, n-ai să fii obligată să accepţi ceva împotriva voinţei tale şi nici n-ai să fii mai rău tratată pentru acest refuz ; dar cum vei reuşi să-i respingi propunerea ? Fără îndoială că el se aşteaptă să fii de acord şi s-o primeşti ca pe-o ocazie avantajoasă, şi, pentru că omul nu cunoaşte situaţia reală, aşa şi este.

— Vai, doninule, a exclamat ea, dar am şi lămurit-o ; dînsul şi-a primit răspunsul şi este pe deplin satisfăcut ; nu-ţi mai bate niciodată capul cu asta ; şi apoi mi-a destăinuit şi ce răspuns îi dăduse.

Din minutul acela, m-am hotărît s-o iau din nou de soţie, ca mai înainte ; consideram că îşi compensase într-adevăr purtarea urîtă din trecut şi că merta să fie iertată (fără doar şi poate că o merita, dacă a meritat-o vreodată vreo femeie, avînd în vedere prin ce ispăşire groaznică trecuse şi cîtă vreme trăise zbătîndu-se în mizerie şi nenorocire) ; iar providenţa mi-o aruncase, ca să zicem aşa, din nou în cale şi mai ales, se născuse în ea o asemenea afecţiune pentru mine şi o hotărîre atît de fermă, încît putuse refuza o ispititoare ofertă de eliberare, mai degrabă decît să rămînă iarăşi despărţită de mine.

Deoarece luasem această hotărîre, m-am gîndit că era o cruzime să i-o ascund prea multă vreme şi, de fapt, nici nu m-am mai putut stăpîni, ci am îmbrăţişat-o :

— Bine, am grăit, prin asta mi-ai dat o asemenea dovadă de afecţiune, încît nu mai pot rezista ; de aceea, te iert pentru tot ce a fost vreodată între noi ; şi, deoarece nu vrei să fii a nimănui decît a mea, vei fi din nou a mea, ca la început.

— Dar asta — deşi într-alt fel — era prea mult pentru nervii ei, o copleşea faptul că-i cedasem, încît dacă nu şi-ar fi dat frîu liber frămîntărilor din ea, izbucnind în hohote de plîns, poate că ar fi murit de emoţie în braţele mele ; iar eu a trebuit s-o iau şi s-o aşez într-un fotoliu, unde nu i-au mai contenit lacrimile un sfert de oră, înainte de a fi în stare să mai scoată un cuvînt.

Cînd şi-a revenit atîta încît să poată vorbi ca lumea, i-am spus că trebuie să ne gîndim la o soluţie de a ne pune în aplicare gîndul şi că nu trebuie să dăm acolo, faţă de nimeni, în vileag faptul că-mi fusese altă dată soţie, fiindcă aceasta ne-ar da de gol pe amîndoi : eu mă voi căsători din nou cu ea, în mod deschis, fără a bate însă toaca ; a fost de acord că asta era foarte raţional şi, prin urmare, ne-am căsătorit din nou peste vreo două luni şi nici un om din lume, după aceea, nu a avut parte de o soţie mai bună, nici n-a trăit mai fericit decît am trăit noi doi, mulţi ani mai apoi.

Şi iată că de acum încolo începeam să cred că destinul mi se hotărîse, în sfîrşit, pe lume şi că nu mai aveam înaintea mea nimic altceva de făcut decît să termin o viaţă atît de variată cum fusese a mea, într-un refugiu confortabil, deoarece acum deveniserăm şi unul şi celălalt mai înţelepţi, prin suferinţele şi greutăţile îndurate, şi mai capabili să judecăm ce trai se potrivea cel mai mult situaţiei noastre prezente şi în ce postură ne putem socoti pe deplin fericiţi.

Dar, în cel mai bun caz, omul rămîne o făptură cu vederea scurtă, mai ales cînd e vorba de a-şi hotărî propria-i fericire sau, cum am putea spune, de a-şi alege singur soarta. Oricine ar fi crezut, şi aşa îmi spunea adesea soţia mea, că viaţa pe care o duceam acum era fără greş cumpănită ca să-l facă pe un om cu totul fericit, atît cît poate fi de fericit omul pe lume. Aveam o avere mai mult decît îndestulătoare şi care creştea zilnic, aşa că ne puteam permite orice nazuri şi cheltuieli pe care ni le-am dorit pe acele meleaguri şi mai mult

nici că puteam visa ; aveam de toate, tot ce ne făcea plăcere, fără nici o supărare sau umilinţă în nici un fel de împrejurare ; tot ce-i dulce, fără nimic în stare să-l amărască ; tot ce-i bun, neamestecat cu răul ; nu era în calea paşilor noştri nici o prăpastie deschisă, de unde să ne întîmpine cele mai mici temeri că s-ar putea abate asupra noastră vreo năpastă ; şi, de fapt, pentru nici unul dintre noi n-ar fi fost uşor, în starea noastră flegmatică şi melancolică, să ne imaginăm cît de cît că ni s-ar fi putut întîmpla ceva dezastruos în curgerea firească a lucrurilor, dacă n-ar fi intervenit ceva cu totul neobişnuit în socotelile providenţei sau în felul cum lucrează ea în lume.

O nevăzută mînă a făcut să explodeze toată această liniştе aparentă şi, dintr-o dată, fără să îndepărteze de mine treburile mele de acolo, m-a îndepărtat totuşi pe mine de ele şi m-a trimis din nou să rătăcesc în lungul şi largul pămîntului ; o situaţie plină de riscuri şi însoţită pururi, pentru om, de primejdioase împrejurări, cînd este lăsat el singur să-şi aleagă propriile-i destine şi să fie condus numai de propriile lui hotărîri de fiinţă cu vederea scurtă.

Trebuie să mă întorc deocamdată la o anume împrejurare din viaţa mea, la o întîmplare petrecută mai de mult şi legată de felul cum mă purtasem ultima oară cînd fusesem în Anglia.

Vă spusesem cum credincioasa mea soţie Meggy, prin lacrimile şi rugăminţile ei, mă convinsese atunci să nu fac pe grozavul şi să nu mă alătur pe faţă rebeliunii, împreună cu răposatul lord Derwentwater şi cu partidul său, cînd scoţienii intraseră în Lancashire ; prin asta, pot spune că ea mi-a salvat viaţa. Dar, în cele din urmă, curiozitatea mă împinsese totuşi atît de mult, încît fără ştirea ei am şters-o de acasă şi, cînd rebelii au ajuns la Preston, m-am gîndit ca măcar să mă duc să mă uit la ei şi să văd şi eu ce şanse ar putea avea. Insistenţele fostei mele soţii, după cum v-am spus-o m-au împiedicat ce-i drept să mă vîr direct în acea acţiune şi să mă alătur lor cu arme cu tot, pe faţă adică, şi astfel — ziceam — e sigur că ea mi-a salvat viaţa, căci altminteri aş fi luat parte direct la rebeliune şi s-ar fi ştiut că m-am aflat printre ei, lucru care putea să-mi fie fatal după aceea, indiferent dacă aş fi fost sau nu luat prizonier în luptă. Dar cînd rebelii au înaintat şi au ajuns mai aproape de noi, la Preston, şi cînd în rîndurile populaţiei s-a iscat o mai mare fierbere în favoarea

lor, bătrînul meu doctor, despre care v-am mai vorbit şi care era preot romano-catolic şi ne cununase, mi-a inspirat un nou zel şi nu m-a lăsat în pace pînă nu m-a obligat să iau măcar un cal bun şi cîteva arme şi să mă alătur lor în ziua cînd au intrat la Preston, aventurîndu-se şi el o dată cu mine.

Eu, desigur, nu eram atît de cunoscut acolo, încît să mă poată recunoaşte cineva care să fi ştiut cît de cît de mine în ţinutul unde locuiam ; şi de fapt, asta a şi fost salvarea mea după aceea, după cum o să vedeţi în curînd ; dar totuşi, eram cunoscut printre ostaşi mai ales printre scoţieni, căci fusesem alături de cîţiva dintre ei în armatele străine. Cu aceştia am stat de vorbă mai mult, fiind luat drept un ofiţer fracez. Am vorbit cu ei despre formarea unui detaşament de elită, care să apere trecerea între Preston şi rîul de peste pod : eu o ţineam una şi bună, că de menţinerea acestei treceri depinde siguranţa întregii formaţii.

Şi despre afacerea asta am vorbit cu oarecare căldură ; iar deoarece treceam printre ei, cum zic, drept ofiţer francez şi drept om cu experienţă, părerea mea a iscat felurite discuţii; dar sugestia n-a fost urmată, după cum se ştie prea bine şi, din acea clipă am renunţat a-i urma, considerîndu-i pierduţi, şi nu m-am mai gîndit la nimic decît cum să scap de ei, lucru pe care l-am reuşit cu o noapte înainte de a fi împresuraţi de cavaleria regală. Acest lucru nu l-am putut face decît cu mare anevoinţă, trecînd înot rîul Ribble, printr-un punct prin care — deşi tăiasem cu bărbăţie apa — n-am putut găsi totuşi multă vreme un loc pe unde să pot ieşi la mal cu calul, adică un loc unde uscatul să fie destul de solid ca animalul să se încumete ; totuşi, în cele din urmă, am ajuns pe mal şi, călărind foarte repede, în seara următoare mi-a fost dat să zăresc la orizont casa mea : acolo, pe mal, după ce am stat ascuns într-o pădure pînă s-a înnoptat de tot, mi-am împuşcat calul şi l-am lăsat într-un fel de groapă de pietriş sau o varniţă, unde l-am acoperit cu pămînt şi, pornind-o singur pe jos, am ajuns pe la două noaptea acasă, unde soţia mea mi-a dat drumul înăuntru, surprinsă şi bucuroasă, dar în acelaşi timp îngrozitor de înspăimîntată, iar eu am luat măsuri neîntîrziate ca să mă pun în siguranţă împotriva oricărei neplăceri ce s-ar fi putut ivi ; însă, aşa cum s-au desfăşurat lucrurile, n-am avut nevoie de măsuri speciale, căci rebelii au fost înfrînţi cu totul şi au fost cu toţii ucişi sau luaţi prizonieri şi

nimeni din tot ținutul acela n-a știut că mă aflasem și eu printre ei ; nu, n-am fost nici măcar bănuit, și am scăpat astfel ca prin urechile acului din cea mai primejdioasă acțiune în care mă vîrîsem cu atîta neghiobie, mai nătîng decît în toate cele în care fusesem vreodată angajat.

A fost un mare noroc pentru mine că-mi împușcasem calul și că l-am îngropat, fiindcă altminteri el ar fi fost prins și cu siguranță că ar fi fost recunoscut de cei care mă văzuseră călare la Preston ; dar așa, cum nimeni habar n-avea că lipsisem de acasă și cum nu exista nici o conjunctură care să mă dea de gol, am stat ascuns și, deoarece escapada mea fusese scurtă și vecinii nu-mi observaseră lipsa, dacă ar fi venit acum cineva să stea de vorbă cu mine, iată că eram acasă.

Totuși, în mintea mea nu-mi găsisem deplin liniștea și, în taină, îmi doream să mă văd cît mai degrabă pe plantațiile din Virginia, unde în scurt timp, întrucît s-au întîmplat și alte lucruri, chiar m-am pregătit să mă mut împreună cu întreaga familie.

Între timp, după cum v-am mai spus, a avut loc însă lupta de la Preston și nenorociții s-au predat trupelor regelui ; cîțiva au fost executați, ca să servească drept exemplu, cum se procedează în asemenea cazuri, iar ceilalați, fiind grațiați de guvern, au fost închiși în fortăreața Chester și prin alte locuri, multă vreme, pînă ce s-au luat hotărîri în privința lor, unii apucînd-o pe o cale, alții pe alta, după cum veți auzi.

Mai multe sute dintre ei au fost deportați, conform cererii lor — așa cum se spune în mod obișnuit — la plantații, adică trimiși în Virginia și prin alte colonii britanice, ca să fie vînduți, așa cum se obișnuiește, aidoma criminalilor condamnați sau a ocnașilor — după expresia noastră, a celor de acolo — ca să execute un anumit timp de muncă forțată în acea țară, urmînd să fie apoi eliberați. Despre unii dintre aceștia am vorbit și mai sus ; dar acum, lucru care m-a cam pus cu sufletul pe jăratic, am constatat că după o vreme au mai sosit încă două corăbii cu mai mulți asemenea condamnați, intrînd chiar pe rîul unde se aflau plantațiile mele.

De îndată ce am auzit de una ca asta, primul meu pas a fost hotărîrea de a nu îngădui să se cumpere nici unul dintre ei pentru lucrările noastre, pe nici una din plantații ; și asta am făcut-o pretinzînd că nu voiam să-mi sporesc numărul

sclavilor, ziua-n amiaza mare, cu niște gentlemeni nefericiți care ajunseseră în starea aceea numai din cauza zelului față de partidul lor — și altele de felul ăsta ; dar adevăratul motiv era că mă temeam ca unii dintre ei să nu mă cunoască și poate să mă trădeze, dînd în vileag faptul că și eu mă numărasem printre ei ; dar că reușisem să fug, ceea ce ar fi putut să-mi pricinuiască necazuri ; căci chiar dacă nu mi s-ar fi luat viața, puteau să-mi confiște în schimb toată averea și să recad iar, dintr-o dată, într-o mizerie și sărăcie lucie, lucru pe care de fapt îl eam meritam.

Aceasta era o precauțiune justă ; dar am descoperit repede că — așa cum stăteau lucrurile — ea nu era suficientă pentru siguranța mea, căci, deși eu însumi nu cumpărasem nici unul dintr-înșii, totuși mai mulți vecini de-ai mei o făcuseră și aproape că nu exista nici o plantație de prin împrejurimi care să nu aibă cîțiva ; așa că într-un cuvînt, nu mai puteam să-mi arunc măcar o privire prin vecini, fără a mă afla în pericol de a fi văzut și recunoscut de unul sau altul dintre ei.

Mi se poate îngădui să spun că asta începea a fi o viață foarte neliniștită pentru mine și că, pe scurt, mi-am dat seama că n-aveam s-o pot suporta ; căci acum, din situația mea de om cu vază, de judecător, guvernator și stăpîn peste trei plantații care numărau trei-patru sute de sclavi, eram redus la destinul unui biet rebel care se condamna singur ; nu mai îndrăzneam să scot nasul în lume : și aș fi putut, cu tot atîta siguranță, ba poate chiar cu mai multă, să mă ascund undeva prin Lancashire, unde și fusesem, ori să mă fi întors la Londra și să fi trăit în taină acolo, pînă se liniștea lucrurile ; dar acum pericolul venise la mine acasă, chiar la ușa mea, încît nu mă așteptam la nimic altceva — în fiecare zi — decît să se dea informații împotrivă-mi, să fiu ridicat și trimis în Anglia în fiare și să mi se confiște toate plantațiile, ca o avere asupra căreia coroana regală avea drept de confiscare.

Nu-mi rămăsese decît o singură nădejde în care să mă pot încrede și aceasta era că, deoarece nu mă aflasem printre ei decît un răstimp atît de scurt, nu-i ajutasem cu nimic și treceam drept un străin în ochii lor — poate că ei nici nu-mi știau numele, ci doar că mi se spunea Colonelul, sau Ofițerul, sau gentlemanul francez, de către cei mai mulți dintr-înșii, dacă nu chiar de către toți ; iar cît despre doctorul care mersese cu mine, vă spun că reușise și el să scape, deși nu tot

pe aceeaşi cale, găsind ca şi mine că nu era cu putinţă să li se sprijine cauza, şi că trupele regelui se adunau în jurul rebelilor din toate părţile, ca un nor, împresurîndu-i.

Dar să mă întorc la mine ; mie toate acestea nu-mi umpleau sufletul de nici o fericire ; şi zău că nu ştiam ce să mă fac ; deoarece mă aflam într-o mare încurcătură în privinţa găsirii unei soluţii de rezolvare a unui caz atît de nenorocit ca ăsta, acum că ameninţarea era mai aproape de mine, decît oricînd altă dată, în oricare dintre dificultăţile vieţii mele. Ceea ce am făcut mai întîi a fost să mă reped acasă şi să-i destăinuiesc toate acestea soţiei mele ; şi, cu toate că am făcut-o în chip generos, fără condiţii, totuşi n-am uitat să-i atrag înainte de toate atenţia că în clipa aceea îmi încredinţam de fapt viaţa în mîinile ei şi că stătea în puterea ei ca să-mi plătească pentru tot ceea ce credea că fusese aspru în purtarea mea de pînă atunci faţă de dînsa ; în sfîrşit, pe scurt, putea să mă dea pe mîna duşmanilor mei, dar i-am spus că mă voi încrede în generozitatea, precum şi în afecţiunea ei reînnoită şi, întemeindu-mi întreaga mărturisire pe fidelitatea sa, fără alte precauţiuni suplimentare, i-am dat pe faţă toată întîmplarea, subliniindu-i primejdia în care mă aflam.

Un sfătuitor credincios este ca viaţa redată celui coborît între morţi ; el dă curaj, acolo unde inima se prăbuşeşte şi face ca mintea să folosească soluţiile cele mai potrivite cu putinţă ; şi chiar aşa a fost ea pentru mine, în fiecare din mărunţişurile acestei încurcături, şi după indicaţiile sale m-am orientat pas cu pas în cele ce am făcut, pentru a reuşi să ies din tot acest labirint.

— Ei, haide, haide, dragul meu, m-a încurajat ea, dacă asta-i tot, apoi nu e cîtuşi de puţin cazul să recurgi la fapte disperate, numai de teama a ceea ce ar putea să ţi se întîmple. Căci am uitat să vă amintesc, eu eram de părere să-mi vînd numaidecît plantaţiile şi toate vitele şi să mă îmbarc fără întîrziere spre a ajunge în insulele Madera sau în orice alt loc din afara dominioanelor regelui.

Dar soţia mea era de o cu totul altă părere şi încurajîndu-mă din alt motiv, a propus două lucruri : fie să închiriez o goeletă cu provizii, spre Indiile de Vest şi astfel, de acolo, să traversez oceanul spre Londra, fie s-o las pe ea să se ducă direct în Anglia şi să se străduiască să obţină pentru mine graţierea regelui, oricît ar fi trebuit să coste.

Personal, înclinam spre ultima propunere : căci, deşi din nefericire mă lăsasem convins să iau partea unei cauze rele, totuşi am avut totdeauna o părere tainică şi justă despre clemenţa şi atitudinea plină de îndurare a majestăţii sale şi, dacă aş fi fost în Anglia, cred că m-aş fi lăsat uşor convins să mă arunc la picioarele regelui.

Dar, ca să mă duc în Anglia, aşa cum era situaţia mea acum, se cerea ori să mă ofer tuturor privirilor, să fac toate pregătirile necesare călătoriei, să apar în public, să aştept pînă ce era gata recolta şi să plec după ce rînduiam fiece lucru, cu toate formele în regulă, ca de obicei, ori — dimpotrivă — să procedez ca şi cînd s-ar fi întîmplat ceva extraordinar ; şi, în al doilea caz, desigur aş fi dat de gîndit oamenilor de acolo, lăsîndu-i să presupună lucruri pe care ei nu le ştiau.

Dar soţia mea, prin propria-i iscusinţă, a înlesnit toate acestea, făcîndu-mi-le mai uşoare, căci fără să mă încunoştinţeze de nimic, iat-o că vine la mine, veselă, într-o bună dimineaţă, înainte de a mă fi dat jos din pat, şi-mi zice ;

— Dragul meu, îmi pare foarte rău că am auzit că nu te simţi bine în dimineaţa asta, însă i-am poruncit lui Pennico (asta era o tînără negresă pe care i-o dăduserăm ei) să facă foc la tine în cameră, aşa că te rog să stai pentru moment culcat liniştit, aici unde te afli, pînă se aprinde focul ; şi în acelaşi moment a intrat şi mica negresă cu lemne, cu o pereche de foale şi cu toate cele de trebuinţă ca să aţîţe focul; iar soţia mea, fără a-mi lăsa timp să răspund, îmi şopteşte la ureche să nu mă foiesc şi să nu spun nimic, pînă ce nu va veni ea înapoi sus la mine.

Eram tare înspăimîntat, vă asigur, şi nu mă gîndeam la nimic altceva decît că voi fi descoperit, trădat şi dus în Anglia, spînzurat, tras pe roată şi tot ce putea fi mai îngrozitor, de se zvîrcolea şi inima din mine. Nevastă-mea şi-a dat seama de tulburarea mea, căci s-a întors curînd asigurîndu-mă că nu se întîmplase nimic rău, că dorinţa ei este să nu-mi fac nici o grijă, şi va veni îndărăt numaidecît şi-mi va da explicaţiile dorite, pe toate şi în amănunt ; aşa că m-am stăpînit şi eu cît am putut mai bine, dar n-am putut suporta starea aceea decît o scurtă vreme ; şi am şi trimis-o pe negresă jos pe scări, ca s-o găsească pe stăpîna ei şi să-i comunice că mi-e foarte rău şi că trebuie să-i vorbesc numaidecît ; de-abia

ieșise Pennico din cameră, că am și sărit jos din pat și am început să mă îmbrac, spre a fi gata de orice eventualitate.

Soția mea se ținuse de cuvînt, căci și urca scările, în timp ce fata cobora.

— Văd că nu mai ai răbdare, dar eu te rog să ți-o regăsești și să fii stăpîn pe tine ; ia mai bine acest evantai și ține-l în așa fel încît să-ți ascundă fața și du-te la fereastră, să vezi dacă-i recunoști pe careva din scoțienii ăia din curte, căci sînt acolo vreo șapte-opt ; au venit cu ceva treburi la administratorul tău. M-am dus și m-am uitat prin evantai și am privit clar chipurile tuturor, dar n-am putut să-mi dau seama de nimic altceva, decît că într-adevăr erau scoțieni, lucru de altminteri ușor de observat ; totuși faptul că nu le cunoșteam chipurile nu era de loc o asigurare pentru mine, căci tot așa de bine s-ar fi putut ca ei să-l recunoască totuși pe-al meu, după cum spune vechiul proverb al englezilor, că : „pe Tom Nebunul îl știu mai mulți decît îi știe Tom Nebunul" ; așa că am rămas închis în camera mea pînă ce am aflat că plecaseră cu toții.

Mai apoi, soția mea a avut grijă să dea de veste în toată casa că și nu mă simțeam bine ; și după ce această stare proastă durase vreo trei-patru zile, mi s-a înfășurat piciorul într-o bucată mare de flanelă, mi l-au așezat pe un scăunel — și iată-mă ologit de gută ; iar de trucul ăsta m-am folosit timp de vreo șase săptămîni, pînă cînd soția mea mi-a spus vestea care se răspîndise : că guta pe care o aveam era mai degrabă reumatică, decît cronică, așa că mă hotărîsem să iau una din goelete, să mă duc la Nevis ori la Antigua, pentru un tratament cu băi calde, căci acolo, exista așa ceva.

Toate acestea erau foarte bune și am socotit născocirea plină de agerime, ca să mă țină închis în casă la început timp de opt sau zece săptămîni, iar apoi să fiu dus de acolo, fără să se facă mare zarvă cu privire la asta : dar încă nu știam spre ce tindeau toate aceste mașinații și care era planul final, căci soția mea își exprimase dorința de a-i lăsa asta în seama ei, ceea ce am și făcut, iar ea a îndeplinit totul cu o prudență impecabilă ; după ce mă ținuse cu picioarele înfășurate în flanele aproape trei luni, a venit și mi-a spus că goeleta era gata și toate mărfurile încărcate pe bord.

— Iar acum, dragul meu, mi-a adăugat ea, hai să-ți povestesc întreg restul planului meu ; căci, sper că nu te gîndești

că am de gînd să te răpesc şi să te deportez undeva în afară de Virginia, aşa cum sînt deportaţi alţi oameni în Virginia, ori că am chibzuit să te alung şi să devin eu stăpînă pe averea ta ; ci mă vei afla oricînd aceeaşi făptură credincioasă cum ar fi trebuit să rămîn chiar dacă aş mai fi încă sclava ta şi mi-ar lipsi orice speranţă de a-ţi deveni soţie ; în tot planul pe care l-am urzit numai şi numai pentru siguranţa ta, n-am de gînd ca tu să faci măcar un singur pas fără ca eu să te însoţesc îndeaproape, fără să te ajut şi să te slujesc în toate ocaziile ce s-ar ivi, împărtăşind, alături de tine, aceeaşi soartă, oricare ar fi ea.

Aceasta era o mărturisire de fidelitate atît de copleşitoare şi de frumoasă şi, în acelaşi timp, un semn al temeinicei sale judecăţi în felul ei de a privi lucrurile care-i stăteau în faţă, precum şi cele direct legate de situaţia mea momentană, încît, începînd din acea clipă, m-am abandonat fără nici o strîngere de inimă în mîinile ei şi fără măcar vreo urmă de şovăire, iar după vreo zece zile de pregătiri, ne-am îmbarcat pe una din marile mele goelete, care avea vreo şaizeci de tone.

Ar fi trebuit să menţionez aici că în fruntea treburilor mele se afla în continuare tot credinciosul fost dascăl sau mentor — cum obişnuiam să-i spun — şi deoarece omul ştia şi să corespondeze şi cum să conducă toată corespondenţa mea cu Anglia, am lăsat în întregime această răspundere pe seama lui, ca şi mai înainte ; iar asta am făcut-o pe deplin convins de pricepèrea, ca şi de integritatea lui ; e drept că administratorul fusese puţin mîhnit de povestea cu soţia mea, care — după cum am lăsat să se înţeleagă mai înainte — se căsătorise cu mine după ce-l refuzase, răspunzînd la propunerile lui că ea de fapt are un soţ încă în viaţă.

Acum, deşi ceea ce-i răspunsese era de fapt punct cu punct adevărul adevărat, totuşi secretul situaţiei reale nu i-l puteam destăinui lui, aşa că m-am văzut obligat să-l îmbrobodesc în fel şi chip, cît am putut mai bine, ba poate chiar cu o prea mare abilitate şi, desigur, că nu întru totul spre lăuntrica lui mulţumire, aşa încît presupun că omul s-o fi socotit tratat — din unele puncte de vedere — nu tocmai prisositor de amabil.

Dar începuse să treacă peste asta și să fie ceva mai liniștit mai ales la plecarea noastră, cînd a văzut că s-a încredințat iarăși totul, ca și mai înainte, mîinilor și grijii lui.

După ce soția mea mi-a explicat astfel toate cele în legătură cu călătoria și cînd păream a fi gata de plecare, ea a venit la mine într-o dimineață și mi-a spus că de data aceasta vroia să-mi povestească despre celelalte măsuri pe care le luase, ca să-mi asigure definitiv salvarea ; și iată ce gîndise : în timp ce noi aveam să facem această excursie, cum îi spunea ea, la izvoarele calde de la Nevis, să-i scrie unui anumit prieten din Londra, pe care putea pune temei, ca el să încerce a obține grațierea unei persoane, în legătură cu rebeliunea trecută și cu toate împrejurările legate de cazul meu, spunîndu-i anume că nu acționasem de loc alături de scoțieni, ci mă aflasem doar pentru numai trei zile în localitate; și cîtă vreme aveam să lipsim noi, spera fără doar și poate că va și primi un răspuns — aranjase de altminteri ca răspunsul să poată veni pe mai multe căi — încît era sigură că-l vom primi curînd după ce vasele noastre plecate aveau să se reîntoarcă și, în același timp, spera ea de asemeni, cheltuiala va fi foarte mică, căci soția mea voia să aibă în primul rînd un răspuns la marea întrebare, dacă se putea în principiu obține sau nu grațierea ; și după aceea, un calcul referitor la cheltuielile ce erau necesare ; ca astfel, eu să pot judeca singur dacă eram sau nu dispus să mă despart de suma respectivă, înainte de a se trece la cheltuiala propriu-zisă a vreunui ban în contul meu.

Nu puteam decît să fiu cu totul satisfăcut, bineînțeles, de strădania ei în această privință și nu aveam nimic de adăugat la tot acest plan, decît că nu aș fi voit ca ea să-și oblige atît de mult prietenul, gîndindu-mă că dacă el vedea o cale posibilă și era sigur de obținerea grațierii, ar fi putut trece la treabă, în caz că nu era vorba să cheltuie mai mult de două, trei sau patru sute de lire, și că, anunțînd în ce măsură lucrul este realizabil, ar fi avut la dispoziție polițe plătibile de o anumită persoană, o dată cu prezentarea deciziei de grațiere.

Ca să întăresc valoarea acestor spuse, am inclus în pachetul curierului trimis de soția mea o scrisoare către unul din corespondenții de la Londra, în care puteam avea deosebită încredere, cu indicarea unui credit, în condițiile respective ; dar cinstea și integritatea prietenului soției mele au fost de

așa natură, încît s-au evitat orice fel de cheltuieli, iar eu am primit grațierea dorită, ca și cînd totul ar fi fost plătit, după cum veți și auzi.

O dată aceste lucruri aranjate, în sfîrșit, așa cum ne dorisem, fără griji cu privire la cele de acasă, lăsate ca de obicei pe mîini bune și dătătoare de încredere, ne-am îmbarcat amîndoi și am pornit pe mare, profitînd de prilejul pe care ni-l oferea o corabie de război engleză, aflată pe coastă, în urmărirea piraților, și care tocmai atunci o pornea către golful Florida, dîndu-ne toate asigurările că ne poate duce fără bătaie de cap pînă la New Providence, sau pînă-n insulele Bahama.

CAPITOLUL XVIII

Sîntem fugăriți de o brigantină și de o goeletă, două vase-pirat — În timpul urmăririi, ei observă un vas de război englez și apucă largul — Sosesc în sfîrșit cu bine la Antigua — Soția mea se înapoiază în Virginia cu goeleta, ca să aștepte vești din Anglia — Vasul se întoarce prădat de pirați, dar cu vești despre salvarea mea — Tranzacții în timpul călătoriei mele spre Virginia —

Și avînd acum vreme bună, iar călătoria fiind plăcută, cu oblojelile de flanelă scoase de pe picioare, trebuie să vă spun cam ce încărcătură aveam cu mine ; căci deoarece situația mea în Virginia era foarte bună, n-am plecat la un asemenea drum, cu sorții atît de nehotărîți în privința celor ce s-ar mai fi putut întîmpla după aceea, fără o încărcătură suficientă pentru întreținerea noastră și pentru orice alte cerințe s-ar mai fi ivit.

După cum v-am spus, goeleta noastră era de vreo șaizeci sau șaptezeci de tone ; și deoarece tutunul, care este produsul numărul unu al Virginiei, nu era nicidecum o marfă căutată la Nevis, adică nu se putea vinde în mare cantitate, am luat cu noi foarte puțin tutun, în schimb încărcasem goeleta cu grîne, mazăre, făină și cu cîteva putine de carne de porc, aveam o încărcătură grozavă, cea mai mare parte din ea provenind de pe întinsul propriilor mele plantații, și am luat cu noi și o însemnată sumă de bani în aur spaniol care — după cum v-am

pomenit — nu erau pentru făcut negoţ, ci pentru înfruntat orice eventualitate. Şi am dat ordin să se mai închirieze încă o goeletă, care să mă urmeze, încărcată şi ea cu aceleaşi mărfuri, de îndată ce vor fi primit veste de la mine că ajunsesem sănătos.

Şi am ajuns la latitudinea insulei Antigua, care era foarte apropiată de Nevis, unde intenţionasem noi să mergem, în cea de a optsprezecea zi după ce trecusem de promontoriile Virginiei, dar n-am dat cu ochii de insulă, ci doar căpitanul nostru ne-a asigurat că, dacă urma aceeaşi direcţie pe care o apucase şi dacă vîntul nu-şi schimba nici el direcţia, era sigur că va ajunge acolo în mai puţin de cinci ore. Aşa că navigarăm într-acolo. Totuşi calculul său îl înşelase, căci am mers aşa tot înainte întreaga seară, fără să ajungem la nici un uscat, şi am înaintat tot aşa întreaga noapte, cînd — în zorii zilei — am descoperit, de pe vîrful arborelui gabier, o brigantină şi o goeletă care veneau după noi cu pînzele întinse, aflîndu-se doar la o distanţă cam de cel mult şase leghe, cu vreme bună şi vînt puternic dinspre sud-est.

Căpitanul nostru a înţeles curînd ce se întîmplă şi a venit la mine jos în cabină, ca să mă încunoştinţeze. Puteţi fi siguri că am fost foarte surprins în faţa primejdiei, dar biata mea soţie mi-a înlăturat orice grijă privitoare la mine, căci trebuia să am grijă de ea, în aşa hal era de înspăimîntată, de-am şi crezut la un moment dat că nu vom mai fi în stare s-o menţinem în viaţă.

Pe cînd ne aflam în această situaţie, sub cuţitele şi pintenii primei grabe şi surprize provocate de trista veste, deodată un alt zgomot de pe punte ne-a chemat sus ca să privim în zare — şi toţi strigau :

— Pămînt ! Pămînt !

Căpitanul şi cu mine (căci între timp ieşisem din cabină) am alergat pe punte şi de acolo am văzut foarte clar cum stăteau lucrurile. Cei doi bandiţi care se ţineau de capul nostru ridicaseră toate pînzele şi ne urmăreau pe disperate ; însă, după cum v-am spus, erau la o depărtare de vreo şase leghe, sau chiar ceva mai bine : pe de altă parte, uscatul reperat se afla cam la vreo nouă leghe drept înaintea noastră ; aşa că,

dacă piraţii puteau cîştiga distanţă asupra noastră, în aşa chip încît să plutească cu o viteză de trei picioare faţă de numai două ale noastre, apoi era evident că ne vor ajunge din urmă înainte de a fi noi în insulă ; dacă nu reuşeau atunci aveam să scăpăm şi să ajungem cu bine acolo ; dar chiar şi ajunşi, nu aveam prea mari speranţe de a putea face altceva, decît să tragem corabia la ţărm, ca să ne salvăm vieţile şi apoi, făcînd-o să naufragieze, să stricăm şi goeleta şi să sacrificăm şi încărcătura.

Pe cînd calculam astfel, căpitanul nostru a intrat voios şi mi-a spus că ridicase mai multe pînze şi constatase că goeleta e în stare să le poarte fără teamă, şi că, după cîte crede el, banditii n-ar fi cîştigat încă prea multă distanţă faţă de noi ; mai era şi un alt fapt, anume că dacă măcar unul dintre vasele piraţilor nu reuşea să se apropie, de pildă goeleta, el era de părere că de brigantină putea uşor să se descotorosească. Aşa că le-am servit — după termenii folosiţi de marinari — o urmărire severă, iar după ce piraţii se străduiseră drăceşte ca să ne ajungă din urmă, pînă spre amiază, deodată amîndouă vasele lor au pornit-o în larg, renunţînd la noi, spre marea noastră satisfacţie — de asta vă pot asigura.

Se pare însă că nu sesizaserăm la timp cauza salvării noastre, sau cel puţin nu cu aceeaşi promptitudine ca piraţii ; căci pe cînd înaintam spre una dintre insule, în bătaia vîntului, cu cei doi pinteni înfipţi în coastă, adică avîndu-i la pupă, ameninţători, pe banditi, în drumul spre Nevis se găsea un vas de război englez, căci Nevis era chiar insula de pe care îi urmăreau ei pe piraţi, dar cum între noi şi ei se găsea uscatul, nu putuserăm să-i vedem.

De îndată însă ce i-a descoperit, vasul de război şi-a lăsat imediat să alunece parîmele şi şi-a întins pînzele pornind a-i fugări pe tîlhari, ceea ce ei au şi observat la iuţeală ; şi, deoarece erau în bătaia vîntului, s-au îndreptat repede în direcţia lui, ca să scape de urmărirea vasului de război ; în felul acesta am fost salvaţi, iar după încă o jumătate de oră am aflat cine fusese salvatorul nostru, deoarece am zărit vasul de război, care înainta drept încotro se cădea, lăsînd în urmă coastele insulei şi luînd-o pieptiş pe urmele piraţilor, care acum nu mai ştiau cum să fugă de noi, cu o repeziciune

tot așa de mare ca și aceea cu care ne alergaseră mai înainte, și iată-ne astfel cu bine la Antigua, după îngrozitoarea spaimă prin care trecusem, aceea de a nu fi cumva prinși. Temerile noastre de a fi capturați erau acum mult mai mari decît ar fi fost pe bordul unei corăbii încărcate, venind dinspre sau mergînd spre Londra, căci în cazul acestor corăbii, de cele mai multe ori, piratii nu fac altceva decît le jefuiesc, iau așadar tot ce este de valoare pe ele sau tot ce poate fi transportat și apoi le dau drumul să se ducă în pace ; dar cum vasul nostru era doar o goeletă, iar încărcătura noastră consta din niște provizii grozave, tocmai din acelea de care duceau ei lipsă, apoi cu siguranță că — pentru a se aproviziona — piratii ne-ar fi luat cu ei, cu vas cu tot, ar fi luat încărcătura și oamenii și poate că ar fi dat foc goeletei ; așa că, în ceea ce privește încărcătura noastră de aur, ea s-ar fi pierdut fără doar și poate, iar noi am fi fost capturați în foarte mare grabă, duși cine știe unde și tratați așa cum sînt obișnuiți acești barbari să-i trateze pe nevinovații care le cad în mînă.

Dar acum scăpasem din labele lor și am avut satisfacția, după cîteva zile, să auzim că vasul de război i-a urmărit foarte de aproape, deși banditii și-au schimbat direcția în cursul nopții, așa încît a doua zi au fost obligați să se despartă, pentru a se descurca fiecare pe cont propriu ; iar vasul de război a și capturat una dintre corăbiile piratești, anume brigantina, și a dus-o la Jamaica, însă cealaltă, adică goeleta, a reușit să scape.

După ce am ajuns la Antigua, am livrat imediat încărcătura, obținînd un preț destul de bun chiar ; iar acum era de știut ce trebuie să fac mai departe. Acolo unde ajunsesem mă considerăm în siguranță, scăpat de spaimele care mă stăpîniseră, de a nu fi cumva denunțat ca rebel, ceea ce chiar și eram ; dar, între timp, lipsisem de acasă cinci luni ; am trimis vasul înapoi cu o încărcătură de rom și melasă, de care știam că era nevoie pe plantațiile mele, și am primit în schimb îndărăt același vas, încărcat ca și prima oară, cu provizii.

Împreună cu noua încărcătură, soția mea a primit și răspuns din Londra, de la prietenul solicitat — așa cum v-am spus — ca să ceară grațiere, și care îi spunea foarte cinstit că el n-ar voi să fie atît de incorect față de bărbatul soției mele, oricine

ar fi fost dînsul, încît să-l pună la cheltuială pentru o cerere personală : mai ales că i se dăduseră toate asigurările că majestatea sa hotărîse, din proprie inițiativă, să recurgă la acte de clemență și îndurare față de supușii săi și să acorde o grațiere generală, cu cîteva excepții referitoare la unele cazuri speciale, iar corespondentul spera că omul pentru care se interesa soția mea nu făcea parte din cazurile speciale, ce urmau să fie exceptate.

Asta era pentru noi amîndoi ca o înviere din morți, încît ne-am hotărît ca soția mea să se întoarcă înapoi cu goeleta direct în Virginia, unde urma să aștepte vești din Anglia și să-mi trimită o relatare despre conținutul acelor vești, de îndată ce le va primi.

Prin urmare ea s-a înapoiat și a ajuns nevătămată, cu goeleta și cu încărcătura, la plantația noastră, de unde — după o așteptare de mai bine de patru luni — iată că goeleta a venit din nou la mine, însă goală și prădată de tot ce avusese pe bord, în afară de vreo sută de saci de malț nemăcinat, cu care piratii — neștiind să fabrice bere — nu aveau ce face, și astfel îi lăsaseră pe corabie. Totuși, spre nemărginita mea satisfacție, venise în schimb un pachet de scrisori de la soția mea, împreună cu un altul, ce fusese adresat din Anglia, o epistolă de la prietenul ei și alta de la corespondentul meu, amîndouă dînd de veste că regele semnase un act de grațiere, adică o iertare generală, fără condiții, și îmi trimiteau cîte o copie după actul în care era clar că eram și eu inclus pe deplin.

Iar o dată ajuns aici cu povestirea, să-mi fie îngăduit a lăsa să se priceapă că — deoarece acum, ca să zic așa, îmi primisem viața din mîna regelui George, ba încă într-un mod atît de convenabil așteptărilor mele — asta a făcut din mine un convertit generos și am devenit un sincer devotat al intereselor Regelui George, dintr-un principiu de recunoștință, bineînțeles, și dintr-un simț al datoriei, pe care se cădea să le am față de majestatea sa, fiindcă îmi dăruise viața ; și devotamentul meu n-a încetat niciodată de atunci, așa cum nu va putea să dispară din mine atîta timp cît voi mai avea un dram de simț al onoarei și al datoriei de a fi recunoscător.

Menționez aceasta pentru a sublinia în ce măsură ne stăpînește în asemenea cazuri dreptatea și datoria față de noi înșine ; pentru cei care cu îngăduință ne dăruiesc viețile, atunci cînd ar fi de fapt în puterea lor să ni le ia, viețile noastre devin pentru totdeauna o datorie față de răsplătitori, așa încît ele ar trebui să fie puse, ca în păstrare, la o parte, spre a-i sluji ori a le veghea interesele, datorie care nu încetează niciodată, atîta timp cît rămîne binele primit ; iar dacă prințul meu mi-a dăruit viața, eu nu-mi pot plăti niciodată pe deplin datoria, decît dacă ar fi să intervină o astfel de împrejurare, încît viața prințului meu să se afle în puterea mea, iar eu să i-o apăr în chip tot atît de generos ; și totuși nici chiar atunci datoria mea n-ar fi poate plătită, căci situația ar fi cu totul alta : dinspre mine, a păstra viața prințului meu, ar fi o datorie firească, pe cîtă vreme prințul, în ceea ce-l privește — dat fiind că viața mea i-a stat la dispoziție fără ca el să mi-o curme — prințul n-a avut alt motiv de a n-o face decît numai clemența și bunătatea lui.

Poate că acest principiu ar putea să nu le fie pe plac tuturor celor care citesc rîndurile acestea, dar deoarece eu m-am hotărît să-mi conduc pașii în viață, atunci cînd e vorba de atari lucruri, după regulile strictei virtuți și după principiile onoarei, trebuie să formuleze ca pe o regulă de onoare faptul că un om a cărui viață s-a aflat la discreția legilor țării și în mîinile suveranului său și care a primit-o apoi de la el, ca pe un dar al grației regești, un asemenea om nu mai poate niciodată ridica mîna împotriva acelui suveran fără a-și dezice virtutea și fără o ireparabilă știrbire a onoarei și pătare a datoriei lui, după care n-ar mai merita nici o iertare, nici de la Dumnezeu nici de la oameni. Dar toată această aprinsă pledoarie este o simplă digresiune ; eu o las însemnată aici ca pe o schiță a legilor onoarei, imprimate de legile naturii în pieptul oricărui ostaș, sau al oricărui om de onoare, și cred că la ea vor subscrie toți cei imparțiali, care înțeleg într-adevăr ce înseamnă aceea onoare.

Dar hai să mă întorc, este și timpul, din nou la mine : soția mea plecase, iar o dată cu ea, părea să mă fi părăsit cu totul și norocul și succesul în afaceri ; o ! mai aveam de trecut

printr-un nou şir de nenorociri, după ce crezusem că, în sfîrşit, toate necazurile încetaseră şi ajunseseră la capăt.

Goeleta mea, după cum v-am povestit, a sosit, însă deoarece picase în drumul unui ticălos de vas-pirat, în golful Florida, mai întîi bandiţii o capturaseră, iar apoi descoperind că întreaga încărcătură se reducea numai la alimente de care ei duc pururea lipsă, au curăţat-o frumuşel de tot ce avea, în afară de vreo sută de saci de malţ — după cum vă spusei — cu care chiar că nu se pricepeau ce să facă ; şi, ceea ce era mai rău, i-au luat şi pe toţi oamenii, afară de căpitan şi pe doi băieţi, pe care i-au lăsat la bord numai ca să conducă vasul pînă la Antigua, încotro spuseseră ei că le-ar fi destinaţia. Dar cea mai valoroasă parte a încărcăturii mele, adică un pachet de scrisori din Anglia, pe acelea le-au lăsat, spre nespusa mea consolare şi bucurie, mai ales că prin ele îmi vedeam deschisă calea spre posibilitatea de a mă întoarce la soţia mea şi plantaţiile mele, de care îmi făgăduisem să nu mă mai îndepărtez niciodată. În acest scop m-am îmbarcat, împreună cu toate lucrurile ce le aveam, pe bordul goeletei, hotărînd să plutim direct spre promontoriile Virginiei. Căpitanul meu, care se grăbea să ajungă la canalul Bahama, nu plutise pe mare nici două zile, cînd iată-ne surprinşi de o furtună turbată, care ne-a împins departe spre coasta Floridei, astfel încît de două ori ne-am lovit de ţărm şi, dacă ne-am fi lovit şi a treia oară, am fi fost pierduţi în mod sigur. După o zi sau două, furtuna potolindu-se puţin, am continuat să plutim, însă vîntul potrivnic bătea atît de puternic, împiedicîndu-ne să trecem golful, iar talazurile erau atît de înalte, încît n-am mai putut rezista multă vreme ; astfel încît am fost obligaţi să ne abatem din drum şi să ne descurcăm cum vom putea. În această situaţie nenorocită, după a cincea zi, am ajuns la un ţărm, însă am descoperit că era partea de nord vest a insulei Cuba. Acolo am fost nevoiţi să ne apropiem de coastă, spre a ne adăposti, deşi nu ancoraserăm, deci nu ne atinsesem cîtuşi de puţin de teritoriile regelui Spaniei. Totuşi, în cursul dimineţii ne-am pomenit înconjuraţi de cinci ambarcaţii sau bărci spaniole, din acelea pe care ei le numesc *barco longos*, pline de oameni ; aceştia au venit imediat la noi pe bord. Ne-au luat pe sus şi ne-au dus la Havana, cel mai important port aparţinînd, în acea parte a lumii, spaniolilor.

La Havana, goeleta ne-a fost imediat capturată și, prin urmare, jefuită, așa cum poate lesne ghici oricine îi cunoaște pe spanioli, mai ales pe spaniolii din țara aceea, iar oamenii noștri au fost făcuți prizonieri și trimiși la închisoarea comună ; cît despre mine și căpitan, am fost duși în fața Alcadelui Major, sau a intendentului de acolo, în calitate de infractori.

Eu vorbeam foarte bine spaniola, deoarece servisem sub ordinele regelui Spaniei în Italia și, în împrejurarea dată, acest lucru mi-a fost de mare ajutor ; căci am argumentat atît de competent nedreptatea purtării lor față de mine, încît guvernatorul, sau oricum o fi trebuind să-l numesc, a mărturisit cu sinceritate că ei nu ar fi trebuit să mă oprească, avîndu-se în vedere că eram în largul mării, urmîndu-mi corect călătoria, că nu greșisem împotriva nimănui, nu debarcasem și nici nu încercasem să debarc nicăieri în dominionul majestății sale catolice.

A fost o mare favoare că am putut obține măcar atît ; dar am descoperit că era mai ușor să obțin o recunoaștere a faptului că fusesem nedreptățit, decît vreo reparație a nedreptății și, cu atît mai puțin, speranța vreunei perspective de restituire a celor luate și a noastră ; mi s-a adus la cunoștință că urma să aștept pînă ce se va putea trimite un raport către viceregele Mexicului și pînă se vor primi ca răspuns ordinele lui despre felul cum să se procedeze în această problemă.

Eu puteam să prevăd cu ușurință spre ce tindeau toate mașinațiile lor, anume spre o confiscare a corăbiei și a mărfurilor, prin procedeul obișnuit în locurile acelea, iar faptul că eram lăsat la discreția hotărîrii viceregelui Mexicului, nu era decît o falsă prezentare a lucrurilor în fața guvernului de către *corregidorele* sau judecătorul din oraș.

Totuși nu aveam alt leac decît acea veche și fără importanță soluție care se cheamă răbdare ; și cu răbdare eram mai bine aprovizionat, deoarece pierderea bunurilor nu reprezenta pentru mine cine știe ce, cum însă îi făcusem pe ei să creadă. Cele mai mari temeri ale mele erau că ar vrea să mă închidă și să mă țină ostatec pe viață, ori poate să mă trimită la minele lor din Peru, cum au făcut cu mulți și cum pretindeau să procedeze cu toți cei care încercau să debarce în coloniile lor, oricît de mari nenorociri i-ar fi împins într-acolo, din care pricină

— forțați să debarce — comiseseră la rîndul lor tot felul de acte de violență asupra spaniolilor, numai să nu ajungă să le cadă în mîini, oricît de scump ar fi fost să-și vîndă viețile.

Eu însă am fost mai bine cartiruit la ei, lucru datorat — după cum v-am spus — în mare măsură faptului că vorbeam spaniolește și că le-am povestit că luptasem în atîtea și atîtea ocazii pentru cauza majestății sale catolice, în Italia : și printr-un mare noroc, aveam pe deasupra în buzunar numirea din partea regelui Franței ca locotenent-colonel în brigada irlandeză, cu mențiunea că numita brigadă slujea pe atunci în armatele Franței, sub ordinele majestății sale catolice, în Italia.

N-am pierdut prilejul de a lăuda vitejia și bravura personală a majestății sale catolice în toate ocaziile, și mai ales în multe bătălii, la care — fiindcă veni vorba — majestatea sa nici nu luase parte în vreun fel, plus alte cîteva la care nu luasem parte nici eu ; dar mi-am dat seama că stăteau de vorbă cu oameni care habăr n-aveau despre toată afacerea, așa că la ei se prindea orice, dacă aveam doar grijă să-l laud pe regele Spaniei și să rostesc vorbe mari despre cavaleria spaniolă, din care — e martor Dumnezeu — nu existase nici măcar un singur regiment în toată armata, cel puțin cîtă vreme m-am aflat eu acolo.

Totuși, acest fel de a mă comporta m-a făcut să obțin dreptul de a umbla liber prin oraș, în schimbul cuvîntului de onoare că nu voi încerca să evadez ; am mai obținut, de asemenea, ceea ce era o mare favoare, să mi se îngăduie să iau trei sute de galbeni din vînzarea încărcăturii mele, pentru a mă întreține, pînă ce voi putea să-mi negociez afacerile la Mexico ; cît despre oamenii mei, ei erau întreținuți ca prizonieri, din fondurile publice.

Ei bine, după cîteva luni de solicitări și stăruințe, tot ce am putut obține a fost satisfacția de a-mi vedea corabia și încărcătura confiscată și pe bieții mei marinari cît pe-aci să fie trimiși la minele din Peru. Acest ultim lucru am reușit pînă la urmă să-l împiedic, totuși, dar numai obligîndu-mă de a plăti trei sute de galbeni drept răscumpărare pentru ca oamenii să fie depuși pe țărm la Antigua, iar eu să rămîn ostatec pînă voi plăti cele trei sute de galbeni primiți înainte, cărora li se adăugau încă cinci sute de galbeni pentru pro-

pria-mi răscumpărare, asta numai dacă — la primirea răspunsului din Mexic — sentința de confiscare de mai sus avea să fie confirmată de vicerege.

Erau, ce-i drept, condiții aspre, dar eram obligat să le suport ; și, deoarece starea mea materială era mai presus de chestiile astea, nici nu prea le-am pus la inimă ; cea mai mare dificultate care-mi stătea în cale era că nu știam cum să corespondez cu prietenii mei, din oricare parte a lumii, sau în ce fel să mă aprovizionez cu cele necesare și cu bani pentru răscumpărările de care am pomenit, căci spaniolii își păzeau atît de bine porturile, încît nu îngăduiau nimănui să vină la țărm, din nici o parte a lumii, sub pedeapsa capturării și confiscării, așa cum se întîmplase și în cazul meu. Cu privire la această dificultate, am început să discut cu *corregidorele,* spunîndu-i că el ne impunea lucruri imposibile, care veneau în contradicție cu obiceiurile poporului ; că dacă un om era prizonier la Alger, i se îngăduia să le scrie prietenilor lui să-i plătească răscumpărarea, iar persoanei care aducea prețul de răscumpărare i se permitea să vină și să plece în mod liber, ca unei persoane oficiale, și i-am arătat că — dacă nu procedau și ei la fel — nu se putea încheia nici o înțelegere asupra răscumpărării unui sclav, nici nu se puteau realiza condițiile asupra cărora se cădea de acord.

Apoi am adus în discuție propriul meu caz și mi-am exprimat dorința să știu, presupunînd că — în limita timpului stabilit în înțelegerea noastră — aș putea pregăti sumele de bani cerute răscumpărării mele și a oamenilor, cum aș putea ajunge să mi se dea de veste despre asta ? Sau cum ar putea să mi se aducă banii, avîndu-se în vedere că înșeși persoanele care ar aduce vestea, ori s-ar încumeta să aducă și banii, riscă să devină la rîndul lor prizonieri și să li se confiște bunurile, așa cum se întîmplase și cu mine, iar sumele aduse de ei ar deveni o a doua pradă, în loc să folosească la răscumpărările noastre?

Deși dorința mea era o cerere atît de judicioasă, încît nu i se putea rezista cu argumente, totuși spaniolul a dat din umeri și mi-a spus că ei nu aveau suficientă putere ca să acționeze într-un asemenea caz ; că legile regelui erau atît de severe împotriva oricărui străin care ar fi pus piciorul pe dominioanele majestății sale catolice din America, încît ei nu puteau

să se abată nici cu o iotă de la reguli, fără prezența unui *assiento special*, cum îi spuneau, de la *consulado* sau de la camera de comerț din Sevilla ; ori, fără un ordin purtînd semnătura și sigiliul viceregelui Mexicului.

— Cum ! seńor corregidore, am exclamat eu, cu oarecare căldură și prefăcîndu-mă uimit, nu aveți dumneavoastră autoritate suficientă ca să semnați un pașaport pentru un agent, sau pentru un sol, ca să vină aici pe țărm, din partea indiferent cărui guvernator al regelui Marii Britanii aflat prin părțile acestea, și sub un steag alb de pace, să stea de vorbă cu guvernatorul acestor locuri, sau cu orice altă persoană, asupra unor treburi pe care guvernatorul dumneavoastră le-ar avea de comunicat ? Cum adică, am continuat eu, păi dacă dumneavoastră nu puteți face asta, atunci nu puteți proceda în conformitate cu legea națiunilor.

El a tot clătinat din cap, dar a continuat să spună că nu, nu putea face nici măcar atîta lucru ; aici a intervenit însă unul dintre guvernătorii militari și l-a contrazis și s-au combătut cu mare aprindere ; primul stăruind să-mi spună că ordinele lor erau neputincioase în această privință, al doilea spunîndu-mi că, deoarece erau legați față de aceste ordine, nu putea fi în puterea lor să acționeze altfel, și că erau răspunzători de eventualele consecințele reale.

— Bine, a vorbit guvernatorul către *corregidore*, dar acum că l-ai ținut pe englezul ăsta ca ostatec pentru răscumpărarea oamenilor cărora le-ai dat drumul să plece, să presupunem că el te-ar anunța că banii sînt pregătiți în cutare, sau cutare, sau cutare loc, spune-mi, cum are să-i poată aduce el încoace ? Dumneata îi vei lua prizonieri pe toți cei care s-ar oferi să-i aducă ; și el ce trebuie să facă ? Dacă spui că vei trimite dumneata să se aducă banii, ce garanție are el că își va recăpăta libertatea după ce banii ți se vor plăti ? Ori de ce să aibă atîta încredere în dumneata, încît el să plătească banii și totuși să rămînă aici prizonier ?

Argumentul era atît de just încît *corregidorele* nu a știut să spună altceva decît că așa era legea, iar el nu putea să acționeze altfel decît așa cum e litera legii ; și fiecare dintre cei doi era atît de îndîrjit pe poziția sa, încît nimic nu putea fi hotărîtor decît un alt raport care să fie trimis expres viceregelui Mexicului.

În urma acestei discuții, guvernatorul a avut bunăvoința să spună că-mi va obține el, prin propria sa autoritate, un pașaport pentru oricine urma să aducă banii și pentru orice vas pe care s-ar afla persoanele respective, cît și pentru întoarcerea în siguranță a acestora împreună cu mine, făgăduindu-i pe propria mea răspundere că ei nu vor aduce cu dînșii mărfuri europene sau orice altfel de mărfuri, și că nu vor păși pe uscat fără permisiunea legală a guvernatorului, asta bineînțeles dacă el nu va primi între timp niscai ordine în sens contrar, de la vreo autoritate superioară ; și, chiar într-un asemenea caz, solii tot vor avea libertatea de a se întoarce cu bine de unde au venit sub protecția unui steag alb.

Am făcut o plecăciune foarte respectuoasă în fața guvernatorului, ca semn că recunoaștem dreptatea lui, iar apoi i-am prezentat umila mea cerere, aceea de a binevoi să le permită oamenilor mei să ia propria lor goeletă : care să fie prețuită la o anumită valoare, iar ei să fie obligați să aducă bani ghiață pe bord, fie plătind pentru goeletă, fie lăsînd-o iarăși acolo.

Atunci s-a interesat în ce țară urma să-i trimită după o atît de mare sumă de bani, și dacă eu îl puteam asigura de plată ; și cînd a înțeles că nu era vorba de mers mai departe decît pînă în Virginia, a părut foarte mulțumit ; și ca să-l satisfacă pe *corregidore*, care încă se mai menținea în rezerva lui, cramponîndu-se de litera legii cu o încăpățînare într-adevăr spaniolă, iată-l pe guvernator că strigă către mine :

— Señor, zice el, voi înlesni toată această chestiune pentru dumneata, dacă ești de acord cu următoarea propunere : oamenii dumitale să ia goeleta, cu condiția ca dumneata să-mi rămîi ostatec pînă la întoarcerea lor ; însă n-o vor lua ca pe o goeletă a dumitale, deși ea devine a dumitale o dată cu plata banilor ; veți lua însă pe bord doi oameni de-ai mei, bazîndu-mă pe cuvîntul dumitale cu privire la întoarcerea lor în deplină siguranță pe pămîntul spaniol, iar la întoarcerea goeletei, ea va purta culorile majestății sale catolice și va fi înregistrată ca una din goeletele aparținînd portului Havana ; unul dintre spanioli urmează să fie comandant și vasul să se numească așa cum va hotărî el.

Cu propunerea asta a fost imediat de acord și *corregidorele* și a spus că ea intra în litera instrucțiunilor sau perceptelor

regelui, cu condiția, totuși, ca vasul să *nu aducă* pe bord mărfuri europene. Dorința mea a fost ca formularea acestei clauze să fie o alta, precizîndu-se că goeleta nu trebuia să aducă *la țărm* nici un fel de mărfuri europene. A urmat o dezbatere de două ore între cei doi, dacă trebuia să se menționeze că nu se vor aduce nici un fel de mărfuri europene *pe vas*, ori *pe țărm*; dar după ce am găsit mijloacele de a lăsa să se priceapă că nu aveam de gînd să fac negoț acolo, i-am lăsat a înțelege că nici nu voiam să fiu împiedicat de a aduce un mic cadou unei anumite persoane, drept recunoștință pentru favorurile ce mi le va arăta; iar după ce am găsit prilejul, v-am spus, ca să plasez o aluzie de felul ăsta exact acolo unde se cuvenea plasată, am descoperit că totul devine mult mai ușor pentru mine și s-a căzut la înțeleală de acord ca — o dată răscumpărarea plătită și corabia cumpărată și ea — să mi se îngăduie, așa era drept, să am libertatea de a face negoț în orice altă țară, în afară de dominioanele regelui Spaniei, ca să-mi compensez pierderile; și s-a recunoscut că ar fi nedrept să-i oblige pe oamenii mei să vină cu corabia goală, pierzînd astfel prețul călătoriei, la care se adăugau și necazurile noastre de mai înainte; așa că, atîta vreme cît nu se aduceau nici un fel de mărfuri pe țărm în acea țară aparținînd dominioanelor majestății sale catolice, ceea ce era singurul lucru pe care îl aveau ei de apărat, restul nu-i mai privea pe ei cîtuși de puțin.

Acum începeam să-mi întrevăd calea spre ieșirea din acea nenorocire și să descopăr că așa cum banii aveau să mă scoată din încurcătură, tot numai ei aveau să aducă pe altă cale și goeleta la un bun sfîrșit; drept pentru care am trimis goeleta sub drapel spaniol și i-am dat numele de *Nuestra Señora de la Val de Grace*, punînd-o sub comanda lui Señor Giraldo de Nesma, unul dintre cei doi spanioli.

O dată cu goeleta am trimis scrisori către soție și către administratorul meu, dîndu-i ordine cum și cu ce să încarce vasul la întoarcere. Adică am dat poruncă să se îmbarce două sute de butoiașe de făină, cincizeci de butoiașe de mazăre și, pentru alte scopuri ale mele, am cerut să se facă și o sută de baloturi din tot felul de mărfuri europene, nu numai din cele ce se găseau în propria-mi magazie, ci și din cele cu care se puteau aproviziona din alte părți, unde știam că au credit pentru orice.

Aflat la ananghie, am dat poruncă să se împacheteze cele mai bogate şi mai valoroase mărfuri englezeşti pe care le aveau, sau de care puteau face rost — ţesături de in, de lînă sau de mătase ; le-am atras atenţia ca lucrurile mai grosolane, din cele pe care le folosim noi în Virginia pentru îmbrăcămintea servitorilor, să fie lăsate acasă, pentru uzul plantaţiei. În mai puţin de şapte săptămîni, goeleta mea s-o întors, iar eu care zilnic, bineînţeles, mă duceam pe plajă să mă uit în calea sa, am fost primul care am reperat-o pe mare de la distanţă şi am recunoscut-o după pînze, iar cînd s-a apropiat, am recunoscut-o chiar după semnalele ei.

Întoarsă, goeleta a pătruns în raza portului, fluturîndu-şi drapelul spaniol şi a ancorat după indicaţiile primite ; dar eu, care o văzusem cu cîteva ore mai înainte, m-am dus de-a dreptul la guvernator şi i-am raportat că sosise şi grozav aş fi vrut să obţin favoarea ca excelenţa sa, cum îi spuneam eu, să meargă pe bord chiar el în persoană, ca să poată constata cît de bine i-au fost respectate ordinele ; dar guvernatorul a refuzat, pretextînd că n-ar putea justifica o astfel de plecare de pe insulă, ceea ce ar fi însemnat, în alţi termeni, să lipsească de la însăşi comanda fortului, pe care în cazul acesta nu şi-ar mai putea-o asuma la întoarcere decît printr-o nouă numire semnată de însăşi mîna regelui.

Atunci i-am cerut voie să mă duc pe bord eu însumi, ceea ce mi-a îngăduit, iar la întoarcere am adus cu mine pe ţărm întreaga sumă (în galbeni) pe care acceptasem s-o plătesc pentru răscumpărarea oamenilor mei şi a mea, şi pentru achiziţionarea goeletei ; şi deoarece mi s-a dat voie ca vasul să ancoreze altundeva, guvernatorul meu şi-a trimis fiul, împreună cu şase soldaţi, să mă întîmpine şi să mă conducă apoi, cu bani cu tot, la fortăreaţa unde era el comandant, iar acolo am fost introdus chiar în propria sa locuinţă. Rînduisem banii în pachete grele, ca şi cînd ar fi fost monede de argint, şi le-am predat la doi dintre oameni mei de pe goeletă, ordonîndu-le să le care în aşa fel, încît să facă să se creadă că sînt mult mai grele decît erau în realitate ; asta o făcusem spre a putea astfel ascunde trei pachete de mărfuri, pe care le pusesem laolaltă cu banii, ca să-i fac un cadou guvernatorului, aşa cum aveam de gînd.

După ce banii au sosit înăuntru şi au fost aşezaţi pe o masă, guvernatorul le-a poruncit oamenilor mei să se retragă, iar

cu le-am dat soldaților cîte un taler la fiecare, ca să tragă și ei cîte o dușcă, lucru pentru care ostașii mi-au fost destul de recunoscători, iar guvernatorul părea și el tare plăcut impresionat. Atunci l-am întrebat, fără să mai zăbovesc, dacă ar binevoi să primească banii ; mi-a răspuns că nu, n-avea să-i primească decît în prezența *corregidorului* și a celorlalte persoane interesate ; și l-am mai rugat pe excelența sa, cum îi spuneam eu, să-mi îngăduie să desfac pachetele în prezența lui, căci voiam să am cinstea de a merita cît mai din plin pentru favorurile ce mi le arătase.

Mi-a repetat că nu, el nu putea admite să se aducă pe țărm altceva, în afara banilor, dar că dacă adusesem ceva pentru uzul meu personal, atunci — desigur — el nu avea să fie atît de strict încît să întreprindă cercetări în privința aceasta, așa că puteam dispune în ce mod voiam de lucrurile mele.

Atunci am intrat în cameră, m-am încuiat pe dinăuntru și, după ce am despachetat totul, am așezat lucrurile așa după cum am socotit eu de cuviință. Erau acolo cinci pachete mici, după cum urmează :

1 și 2 — Conținînd o bucată de douăzeci de iarzi de postav fin englezesc ; cinci iarzi de postav de culoare neagră, cinci iarzi de postav stacojiu, toate într-un singur pachet, iar restul o țesătură din fire de mai multe culori — în alt pachet.

3 — Conținînd o bucată de treizeci de coți de pînză fină de Olanda.

4 — Conținînd o bucată de optsprezece iarzi de brocart fin englezesc.

5 — Conținînd o bucată de stofă neagră de Colchester.

După ce așezasem aceste lucruri separat, am găsit o modalitate — prin cîteva prefăcute stinghereli și cu multe strîmbături și semne — să-i aduc la cunoștință că acestea erau un cadou pentru el personal. Și după ce s-a terminat, în sfîrșit, și cu întreg teatrul ăsta, el păru că le acceptase ; așa mi-a dat a înțelege, învîrtindu-se în jurul lor prin cameră de mai bine de o sută de ori și aruncîndu-și peste ele pălăria, pe care o ținea sub braț, și făcînd și o plecăciune foarte țeapănă ; după aceea, zic, mi-a dat a înțelege că vrea să se retragă pentru un timp, iar eu am rămas să aștept într-o anticameră ; cînd am

fost rechemat înăuntru, am constatat că examinase totul amănunţit şi că ordonase ca lucrurile să fie luate de acolo.

Însă atunci cînd m-am întors, am dat peste un cu totul alt om ; mi-a mulţumit pentru darul meu ; mi-a spus că era o comoară cuvenită unui vicerege al Mexicului, mai curînd decît unui simplu guvernator de fort ; că el nu-mi făcuse nici un fel de servicii care să merite o asemenea recompensă, dar că se gîndea să mă mai ajute şi pe viitor, înainte de a pleca de acolo, dacă îi va sta în putinţă.

După ce am terminat şi eu cu complimentele, am reuşit să fac să se trimită după *corregidore,* care a venit, şi, în prezenţa lui, s-au numărat banii, adică suma stipulată pentru răscumpărarea corăbiei, a mea şi a oamenilor.

Dar aici *corregidorele* a arătat că voia să fie la fel de drept faţă de mine cît şi faţă de ei, căci el nu a vrut să primească banii drept răscumpărare pentru noi, în calitate de prizonieri, ci numai ca un depozit în valoare de atît, cu cît urma adică să fim răscumpăraţi, dacă se va confirma de viceregele Mexicului sentinţa conform căreia fuseserăm făcuţi prizonieri.

Şi apoi, guvernatorul şi *corregidorele,* împreună au trimis un raport asupra întregii chestiuni, cel puţin aşa mi s-a spus către viceregele Mexicului ; iar mie mi s-a sugerat în particular că aş face bine să rămîn pînă se va întoarce *aviso,* adică o barcă pe care o trimit ei peste golf pînă la Vera Cruz, cu un curier pentru Mexico, a cărei întoarcere se realizează în general în vreo două luni.

N-aveam nimic împotrivă să rămîn, deoarece mi se sugerase în taină că aş putea găsi vreo cale de a mă duce cu goeleta mea chiar eu însumi spre Vera Cruz, unde mi-ar fi putut fi oferit vreun prilej de negoţ pe cont propriu, cu încărcătura pe care o aveam acum la bord ; dar totul s-a petrecut ceva mai simplu ; căci la vreo două zile după ce banii fuseseră depuşi, cum vă spuneam, fiul guvernatorului s-a invitat singur pe bordul goeletei mele, unde eu îi spusesem că mi-ar face mare plăcere să-l văd şi unde a adus în acelaşi timp cu el şi trei mari negustori spanioli, dintre care doi nu locuiesc în localitate.

Ajunşi pe bord, ei s-au arătat foarte simpatici şi bine dispuşi, iar eu i-am tratat într-un chip care le-a plăcut atît de mult, încît — ca s-o scurtez — n-au mai fost în stare să se întoarcă pe ţărm în noaptea aceea, ci s-au mulţumit să tragă

un pui de somn pe niște covoare, pe care avusesem eu grijă să le întind ca să le fie la îndemînă ; iar pentru ca fiul guvernatorului să considere că m-am purtat frumos cu el, i-am adus o cămașă de noapte de mătase foarte bună și o bonetă de catifea purpurie, cu care să se culce, iar dimineața mi-am exprimat dorința ca el să binevoiască a le primi în dar, ceea ce a și făcut cu multă bunăvoință.

În cursul acelei vesele seri, unul dintre negustori — care nu era atît de pișcat de băutură ca tînărul meu gentleman, nici așa de pilit încît să nu-i mai pese pentru ce venise — a profitat de o ocazie ca să se retragă din cabina mare și să înceapă o negociere cu căpitanul goeletei, în scopul de a cumpăra ceva din mărfurile europene pe care noi le aveam la bord. Căpitanul a prins aluzia și mi-a dat de veste ce se urmărea, iar eu l-am învățat ce să spună și ce să facă ; conform instrucțiunilor mele, ei n-au avut nevoie de multă sfădeală, ci au cumpărat mărfuri de vreo cinci mii de taleri și le-au transportat de acolo pe propriul lor risc.

Tîrgul a fost foarte plăcut pentru mine, căci întrevedeam cum o să mă refac prin vînzarea încărcăturii și cum o să-mi iau o compensație deplină de pe urma lui Jack Spaniolul, pentru toate pagubele pe care mi le făcuse la începutul acestei din urmă povestiri ; în care scop, i-am dat căpitanului goeletei instrucțiuni și pentru vînzarea celorlalte mărfuri și l-am lăsat să se descurce singur, lucru pe care l-a făcut atît de bine, încît chiar a doua zi le-a vîndut celor trei spanioli întreaga încărcătură, cu singura diferență că și-au exprimat dorința ca goeleta să le transporte mărfurile, așa cum se aflau ele pe bord, pînă într-un anumit loc de pe țărm, pe care aveau să-l stabilească ei, undeva între Honduras și coasta La Vera Cruz.

Pentru mine era greu să aduc la îndeplinire această parte a tocmelii ; dar găsind că prețul asupra căruia se căzuse de acord ar corespunde foarte bine călătoriei, am consimțit ; mai era totuși încă o dificultate — anume cum să trimit goeleta la drum, iar eu să rămîn printre spanioli, acum cînd eram un om liber, adică răscumpărat ; și altă dificultate provenea din indecizia de a pleca fără să aștept un răspuns favorabil din partea viceregelui Mexicului ; totuși, în cele din urmă, m-am hotărît a o porni cu goeleta, întîmple-se ce s-o întîmpla, așa că m-am dus la guvernator și i-am înfățișat situația, explicîndu-i că — deoarece acum rămînea să aștept un răspuns

favorabil de la Mexico — ar fi pentru mine o mare pierdere să țin goeleta acolo tot timpul și că îmi exprimam dorința ca el să-mi îngăduie să mă deplasez pînă la Antigua, să vînd și să livrez încărcătura pe care știa prea bine că eram obligat să n-o aduc pe țărm la Havana și adăugîndu-i, de asemeni, că marfa era în pericol de a se strica, dacă sta atîta vreme pe bord.

Îngăduința cerută am obținut-o cu lesniciune, asigurîndu-l că mă voi întoarce cu goeleta în apele portuare; cît despre mine personal, eu puteam veni și la țărm, ca să aștept hotărîrea viceregelui în cazul meu, aflat încă în suspensie.

CAPITOLUL XIX

Fac o călătorie cît se poate de fructuoasă — Mă îmbarc pentru o aventură asemănătoare, însoțit de nevasta mea — Îmi armez goeleta în vederea apărării și pornesc spre Indiile de Vest — Călătoria mea se dovedește a fi o mare izbîndă — După felurite vicisitudini ale soartei, mă înapoiez ca om înstărit în Anglia, unde vine și soția mea după mine — Încheiere —

Obținînd astfel o autorizație sau pașaport pentru goeletă și pentru mine însumi, am pornit în larg, luînd cu mine pe bord pe cei trei negustători spanioli. Mi-au spus că nu locuiesc la Havana, dar îmi pare că unul dintre ei locuia totuși acolo ; iar cîțiva negustori bogați din Havana ori de prin locurile acelea ale insulei făceau afaceri cu ei, pentru că au adus pe bord în seara plecării o mare sumă de bani în taleri ; și după cum am aflat mai tîrziu, acești negustori mi-au cumpărat încărcătura și, cu toate că mi-au plătit pe ea un preț de seamă, încă au mai putut-o revinde negustorilor celorlalți, pe care i-au găsit pe coasta de la Vera Cruz, obținînd profituri grase ; așa încît s-au ales cu mai bine de sută la sută, după ce și eu cîștigasem, mai înainte, din plin.

Am mers de la Havana de-a dreptul la Vera Cruz. Am șovăit mai întîi să mă aventurez în port, ca nu cumva să-mi mai facă spaniolii vreo farsă ; dar fiindcă navigam sub pavilion spaniol, ne-au arătat documente atît de autentice din

partea ofițerilor competenți, încît nu încăpea loc de teamă pentru noi.

Oricum, atunci cînd am ajuns în largul coastei spaniole, mi-am dat seama că aveau de adus la îndeplinire un comerț clandestin la care, deși practicat în ascuns, ei se pricepeau atît de bine încît era pentru dînșii o adevărată joacă. Lucrurile stăteau așa : ne aflam aproape de mal noaptea, la vreo șase leghe nord de port, unde doi din cei trei negustători s-au dus la țărm într-o barcă și, la vreo trei ceasuri după aceea, sau cam așa ceva, s-au înapoiat cu cinci canoe și cu încă șapte ori opt negustori care-i însoțeau și, de cum au sosit, am și pornit cu toții în larg, astfel încît cînd s-a luminat de ziuă nu mai puteam fi văzuți de la țărm.

Ar fi trebuit să menționez că de îndată ce ieșirăm din portul Havana și cît timp a ținut călătoria noastră în golful Mexico — adică opt zile — am scotocit întreaga încărcătură și am deschis toate baloturile, după dorința negustorilor spanioli ; apoi ne-am învoit cu ei pentru toată încărcătura, cu excepția butoaielor de făină și mazăre.

Încărcătura era destul de mare, deoarece socoteala ori factura pe care mi-o trimisese soția, redactată de mentorul și administratorul meu, se ridica la 2864 de lire și 10 șilingi, iar eu am vîndut totul, inclusiv ce dădusem de cu seară, cînd cei trei veniseră după cum v-am spus — mai întîi pe bord în schimbul a treizeci și opt de mii cinci sute nouăzeci și trei de taleri pentru frahtul goeletei ; plus, ei au făcut căpitanului și marinarilor cadouri dintre cele mai frumoase, și le-au putut face cu ușurință, așa cum se va vedea în curînd.

După ce n-am mai putut fi zăriți de la țărm, spaniolii s-au apucat a negustători și cei trei negustori ai noștri și-au deschis ei prăvălia, cum vine vorba, căci chiar prăvălia lor era ; eu unul n-am avut nimic de-a face nici cu treaba nici cu mărfurile lor ; și s-au terminat daraverile în cîteva ore, iar seara am pornit-o iar spre țărm ; atunci, cele cinci canoe au dus o bună parte din mărfuri la mal și au adus înapoi bani peșin, atît pentru ce căraseră cît și pentru tot restul, iar în al doilea drum pe care l-au făcut au terminat de cărat totul, nemailăsînd nimic pe bord decît butoaiele mele cu făină și mazăre, pen-

tru care mi-au oferit de asemeni bani, dar nu chiar atît cît mă aşteptam eu.

Acum aflasem că negustorii spanioli realizaseră mai bine de şaptezeci de mii de taleri de pe urma încărcăturii pe care le-o vîndusem ; drept care m-am hotărît să rămîn în legătură şi pe *terra ferma* cu ceilalţi negustori, care fuseseră ultima mînă ; căci mi-am dat repede seama că uşor puteam porni cu o goeletă din Virginia şi, luînd o încărcătură special comandată din Anglia — în valoare de 5 000 pînă la 6 000 lire — aş putea cu lesniciune să-mi împătresc capitalul ; în acest scop, am început să fac oarecum cunoştinţă cu spaniolii care veniseră în canoe şi-am ajuns cu ei în relaţii atît de bune, că în cele din urmă, cu acordul şi al celor trei spanioli din Havana, am acceptat o invitaţie pe uscat, la dînşii acasă ; am dat de o mică vilă, ori mai degrabă de o plantaţie unde aveau un „ingenio", adică o fabrică de manufactură de zahăr şi unde ne-au primit şi ospătat ca pe nişte prinţi. Am folosit prilejul acelei invitaţii spre a le spune că — în cazul în care aş reuşi să mai găsesc din nou drumul într-acolo eu i-aş vizita o dată sau de două ori pe an, spre marele lor avantaj, precum de altminteri şi al meu. Unul dintre spanioli a înţeles aluzia şi, luîndu-mă de o parte într-o altă încăpere, îmi spuse :

— Señor, dacă vă poartă gîndul să mai veniţi pe aceste meleaguri, am să vă dau eu îndrumări care n-au cum da greş ; fie că veniţi pe uscat noaptea şi apoi urcaţi pînă aici, fie că faceţi semnalele pe care vi le voi indica eu, noi nu vom întîrzia să vă întîmpinăm şi să vă aducem bani îndestulători pentru orice fel de încărcătură — ori cargo, cum spun ei — veţi socoti de cuviinţă să aduceţi.

Am reţinut toate îndrumările lor, şi şi-au dat cuvîntul de onoare că nu voi păţi nimic şi, fără a mai ţine seama de primii trei negustori, am ticluit totul în gîndurile mele cele mai ascunse, luînd hotărîrea de a-i vizita din nou cît mai curînd cu putinţă ; şi aşa, isprăvind-o noi în vreo cinci zile cu toată negustoria, am pornit iar în larg, îndreptîndu-ne către insula Cuba, unde i-am lăsat la mal pe cei trei spanioli ai mei, cu toată comoara lor şi cu inima împăcată, şi m-am zorit către Antigua unde, pe cît mai repede cu putinţă, mi-am vîndut cele două sute de butoaie de făină, care oricum suferiseră nitel de

pe urma prelungirii călătoriei, iar după ce mi-am încărcat goeleta cu rom, melasă și zahăr, m-am îndreptat iarăși către Havana.

Eram acum, ce-i drept, foarte îngrijorat de teama piraților, pentru că aveam un vas bogat; în afara mărfurilor, mai erau și șaizeci de mii de taleri de argint. Cînd m-am înapoiat la Havana, am coborît să le fac o vizită guvernatorului și *corregidorului* și să aflu ce răspuns venise de la Vicerege, avînd bucuria să mi se spună că viceregele anulase acea parte a hotărîrii prin care eram osîndiți ca prizonieri și ni se fixa o răscumpărare, el stăruind asupra faptului că așa ceva nu putea să aibă loc decît în vreme de război; cît privește însă problema confiscării, își declina competența în favoarea camerei ori consiliului de comerț de la Sevilla, ori o lăsa în seama unui apel la rege, dacă am prefera să luăm calea aceasta.

Asta era, la drept vorbind, o sentință destul de judicioasă a viceregelui; deoarece de vreme ce nu puseserăm piciorul pe uscat, nu puteam fi întemnițați în chip legal; pentru celelalte fapte, eu unul cred că dacă m-aș fi ostenit să merg pînă în Vechea Spanie și dacă mi-aș fi prezentat acolo reclamația atît pentru vas cît și pentru încărcătură, le-aș fi obținut înapoi și pe acestea.

Oricum, pînă una-alta mă aflam acum în situația de om liber și fără a datora vreo răscumpărare, iar marinarii mei erau liberi și ei, așa încît toți banii pe care îi depusesem, după cum v-am arătat mai sus, mi-au fost restituiți; mi-am luat așadar rămas bun de la Havana și n-am mai stat pe gînduri, ci am plecat în Virginia, unde am sosit după o lipsă de un an și jumătate; și cu toate pierderile suferite, am ajuns acasă îmbogățit cu mai bine de patruzeci de mii de taleri.

Cît despre vechea daravelă cu prizonierii de la Preston, aceasta se terminase de-a binelea, deoarece grațierea generală votată de parlament mă scăpă și pe mine de orice grijă, așa că n-am mai dat nici o atenție întregii tărășenii. S-ar cuveni să arăt acum — și nu fără rost — cît de necesar și nedespărțit soț al vinovăției este simțămîntul fricii; nici nu trecuseră cîteva luni de cînd vederea unui nenorocit de convoi de la Preston mă speria de-mi pierdeam mințile; spre a-i evita, m-am prefăcut bolnav și mi-am înfășurat picioarele în flanelă,

de parcă aș fi avut gută, pe cînd acum ei nu mai constituiau o surpriză pentru mine și nici nu mă sinchiseam de ei, văzîndu-i, nu mai mult decît m-aș fi sinchisit văzînd pe oricare dintre ceilalați sclavi ai plantației.

Și ceea ce este mai ciudat decît orice e că deși înainte mi se părea că fiecare dintre ei mă va recunoaște, își va aminti de mine și în consecință mă va trăda și învinovăți, acum, deși mă aflam adeseori printre ei și-i vedeam cînd și cînd pe cei mai mulți, de nu chiar pe toți, și cu toate că îmi și reaminteam de cîteva chipuri și chiar și de unele nume, totuși nu s-a întîmplat că măcar unul dintre ei să mă bage ca lumea în seamă sau să arate că mă cunoaște ori că mă văzuse și mai înainte.

Dar bine mi-ar fi prins ca s-o fi știut de la început, căci m-ar fi scutit de toată oboseala, pățaniile și nenorocirile care s-au abătut asupră-mi după aceea; omul însă, o făptură scurtă de vedere, vede atît de puțin înaintea sa, încît nu-și poate nici anticipa bucuriile nici prevedea nenorocirile, chiar de-ar fi ele doar la o foarte mică depărtare de el.

Mi-era acum mintea tobă de proiectele privind Indiile de Vest și am început să mă pregătesc în acest sens; știam amănunțit care-s mărfurile europene cele mai căutate în Noua Spanie; și, spre a mă zori și mai mult, știam că spaniolii duceau lipsă de mărfuri europene, galioanele spaniole ajungînd acolo, în ultimii doi ani, cu foarte mare întîrziere. Aflînd care e situația și nemaiavînd timp, așa cum de fapt plănuisem, să cer să mi se trimită din Anglia o corabie încărcată cu mărfurile cele mai potrivite, m-am hotărît să-mi încarc goeleta cu tutun și rom — romul îl adusesem din Antigua — și să mă duc pînă la Boston în Noua Anglie și pînă la New York, să văd dacă n-aș putea găsi o încărcătură după placul meu.

Așa fiind, m-am înarmat cu douăzeci de mii de taleri, bani gheață, goeleta am încărcat-o cum v-am arătat și luînd-o cu mine și pe nevastă-mea am pornit; era lucru ciudat și nemaipomenit în Noua Anglie, să se vadă atîtea mărfuri aduse acolo de o goeletă din Virginia și mai ales să li se plătească toate cele cumpărate în bani peșin, așa cum am procedat pentru cele mai multe din mărfurile mele; ceea ce i-a pus pe jăratec pe toți grangurii negustorimii ca să cerceteze cine și ce sînt, la care au și primit răspunsul neîntîrziat și nemijlocit: anume

că eram un plantator de vază din Virginia — și măcar atîta putea spune oricare din marinarii mei de pe goeletă despre mine, atîta era însă de ajuns.

Mă rog, s-au iscat tot felul de presupuneri printre ei, după cum mi-a fost dat să aud din a doua sau a treia mînă ; unii ziceau : merge desigur în Jamaica, alții : merge să facă negoț cu spaniolii ; alții încă : merge în mările sudului să se facă juma' negustor juma' pirat, pe coasta din Chile și Peru ; unii una, alții alta, după cum sporovăiala le mîna închipuirea ; noi însă ne-am văzut de treabă mai departe, și am vîndut de douăsprezece mii de taleri în afara încărcăturii noastre de rom și tutun ; iar de acolo am mers la New York unde am desfăcut restul de mărfuri.

Principalele mărfuri pe care le-am cumpărat acolo au fost stofă englezească fină, serj, carpete, stofă de Norwich, aba, țesături fine și tot felul de manufacturi din lînă, precum și tot soiul de pînze de in, și o foarte mare cantitate — aproape de 1 000 lire — de felurite mătăsuri.

Fiind astfel aprovizionat, m-am înapoiat cu bine în Virginia și, adăugînd doar foarte puține încărcăturii mele, am început pregătirile pentru călătoria spre Indiile de Vest.

Ar fi trebuit să arăt că făcusem unele reparații pe goeletă, înălțînd-o nițel, întărind-o să poată duce douăsprezece tunuri și că am amenajat-o în vederea unei apărări, pentru că m-am gîndit să fac să nu mai poată fi atacată și asaltată de niscaiva „barco longos" spaniole, cum mi se mai întîmplase ; și mi-a prins tare bine după aceea, după cum veți afla.

Am plecat la începutul lui august și dat fiind că fusesem atacat de două ori de pirați pe cînd treceam prin golful Floridei sau printre insulele Bahamas, am hotărît, deși aceasta însemna un ocol, să navighez în largul mării și să mă mențin după cît credeam — în afara căilor obișnuite ale piraților.

Am trecut tropicul, pe cît ne-am putut da noi seama, foarte aproape de locul unde vestitul Sir William Phipps a pescuit argintul rămas de pe urma naufragierii metalelor prețioase spaniole și, tot ținînd-o printre insule, ne-am îndreptat către vest prin sud, la adăpostul insulei Cuba și ferindu-ne astfel de „comerț" — cum i se zice — pînă ce am ajuns în marele golf al Mexicului, lăsînd insula Jamaica spre sud și sud-est,

evitînd în felul acesta — credeam eu — pe toți spaniolii din Cuba și Havana.

Pe cînd treceam prin dreptul promontoriului vestic al Cubei, trei vase spaniole veniră să ne bareze drumul, cum mai făcuseră și înainte, de cealaltă parte a insulei acesteia ; dar nu le-a mers, eram prea numeroși pentru ei, și ne-am pus în funcțiune tunurile, pe care încă nu ni le zăriseră și, deîndată ce-am tras trei sau patru salve asupră-le, s-au retras.

A doua zi dimineață, s-au înfățișat din nou ; de data aceasta cinci corăbii mari și una mică, și-au început să ne vîneze, noi însă am ridicat drapelul spaniol și, de asemeni, ne-am arătat gata de luptă ; drept care s-au retras, așa încît am scăpat de primejdie datorită întăririlor de pe vas, fiindcă fusesem prevăzători.

Aveam acum cale deschisă pînă la portul nostru și, deoarece obținusem îndrumări exacte, am pornit spre nord de Sf. Ioan de Ulva și apoi, îndreptîndu-mă către țărm, am găsit cu precizie locul fixat ; și debarcînd, am trimis pe căpitanul goeletei de-a dreptul la „ingeni", și l-a găsit pe negustorul spaniol acasă, unde locuia ca un prinț ; acesta l-a primit bine și, aflînd că mă găseam pe vasul meu în dreptul gurii rîului, veni numaidecît cu el, aducînd cu sine și pe un alt spaniol dintr-o vilă nu prea depărtată de a sa ; în mai puțin de patru ore, au ajuns la mine. Ei ar fi dorit să mă convingă să vin la ei acasă și să fi stat acolo pînă noaptea următoare, poruncind ca goeleta să mă aștepte ca de obicei în larg, dar nu m-am învoit să las goeleta să iasă în larg fără mine, așa încît ne-am urcat de îndată pe bord ; și cum noaptea aproape că trecuse, am pornit în larg, așa încît în zori ne aflam la o depărtare la care nu mai puteam fi văzuți de pe țărm.

Acolo am început, după cum v-am mai spus, să negustorim și i-am putut vedea pe spanioli tare mirați dînd cu ochii de o asemenea încărcătură, adicătele atît de mare ; de fapt nu s-ar fi supărat ei nici dacă ar fi fost chiar de patru ori mai mare. Fără a mai pierde timpul, au cercetat conținutul tuturor baloturilor pe care le-am deschis în seara aceea și, fără a se tocmi mult asupra prețului, s-au învoit și le-a plăcut tot ce le-am arătat ; spunînd însă că nu aveau bani pentru baloturile mai mari, a rămas ca să meargă în seara următoare pe uscat spre a mai lua ceva bani.

Oricum, ne-am petrecut restul nopții recontrolînd și întocmind inventare și facturi ale întregii încărcături, așa încît ei să poată vedea mărfurile, să le cunoască valoarea și să știe cîți bani urmau să aducă.

Și ne-am îndreptat, prin urmare, la căderea serii, înspre țărm, ei și-au luat parte din încărcătură cu dînșii, noi încredințîndu-le cu împrumut barca goeletei, ca să le fie de ajutor, iar după ce și-au debarcat și depozitat marfa, s-au întors pe bord, aducînd alți trei sau patru negustori cu ei ; aceștia se arătaseră dinainte interesați și aveau bani îndeajuns ca să cumpere întreaga încărcătură, ba chiar și vasul — ce mai încoace și-neolo — dacă eu m-aș fi învoit să li-l vînd.

Trebuie să recunosc însă că s-au purtat cu mine ca niște oameni de onoare ; și-au dat într-adevăr seama că de la mine cumpărau mult mai ieftin decît de la cei trei negustători din Havana ; aceia fuseseră, ca să zic așa, speculanții, care întîi cumpăraseră de la mine și apoi, după cum v-am mai spus, au ridicat sută la sută prețul ce-l dăduseră ; și totuși, am mărit și eu prețul față de ceea ce luasem întîia oară de la zișii spanioli, și aceasta nu fără temei, din pricina lungimii călătoriei și a primejdiilor ei atît la venire cît și la plecare, toate acum revenindu-mi în întregime mie.

Pe scurt, le-am vîndut lor întreaga încărcătură și am primit pe ea aproape două sute de mii de taleri, bani ghiață ; în afară de aceasta, cînd au venit a doua oară pe bord, ei și-au adus toate bărcile încărcate cu provizii proaspete : porci, oi, păsări, dulciuri și altele, îndeajuns pentru toată călătoria mea ; acestea toate mi le-au dăruit, încheind astfel negoțul nostru spre mulțumirea reciprocă a tuturora și despărțindu-ne cu făgăduiala că vom mai lucra împreună ; m-au asigurat că pot conta din partea lor pe orice prietenie și ajutor, în cazul în care m-ar paște vreo nenorocire în cursul încumetărilor mele ; ceea ce nici nu era de fel improbabil, avînd în vedere strictețea și severitatea vămii lor, cînd erau prinși asupra faptului oamenii ce făceau comerț pe acele țărmuri.

Am convocat de îndată la sfat micul meu echipaj pentru a stabili pe ce cale să ne întoarcem ; secundul a fost de părere să ne lăsăm duși de vînt și să ne îndreptăm către Jamaica, dar cum eram prea bogați ca să dorim a ne expune vreunui

risc şi voiam să mergem pe calea cea mai sigură pentru ca să ajungem teferi acasă, eu am fost de părere — şi tot aşa şi căpitanul goeletei — că cel mai bun lucru pentru noi era s-o ţinem de-a lungul coastei golfului şi, fără a ne depărta de malurile Floridei, să trecem cît mai repede prin golf, ajungînd pe coasta Carolinei şi ancorînd acolo în primul port în care am nimeri ; aveam să aşteptăm orice vas de război englez ce s-ar putea afla pe coastă, ca sub escorta lui să ajungem teferi şi nevătămaţi pînă la promontorii.

Aceasta era cea mai bună cale pe care o puteam lua şi s-a şi dovedit cea mai sigură pentru noi, exceptînd faptul că în apropierea capului Florida şi pe coasta acelui golf, pînă ce am ajuns în dreptul punctului Sf. Augustin, am fost de mai multe ori vizitaţi de nişte *barco longos* spaniole şi de alte ambarcaţiuni mai mici, care sperau să ne captureze, dar i-am înşelat pe cei mai mulţi abordînd drapelul spaniol ; un tir susţinut al tunurilor noastre i-a ţinut pe ceilalţi la distanţă, aşa încît am trecut cu bine, deşi o dată sau de două ori ne-am aflat în primejdie de a fi azvîrliţi la ţărm de o vijelie, dar am ajuns pînă la urmă nevătămaţi în Charles River în Carolina.

Acolo am găsit mijlocul de a trimite o scrisoare acasă, povestind cu de-amănuntul soţiei toate izbînzile ; şi aducîndu-mi-se la cunoştinţă că pe întreaga coastă nu se afla picior de pirat, deşi nu patrulau vase de război prin acele locuri, m-am aventurat mai departe şi, ca să nu mai lungim vorba, am ajuns bine sănătoşi în golful Chesapeake, cu alte cuvinte în apropiere de promontoriile Virginiei şi, după alte cîteva zile, la mine acasă, de unde lipsisem trei luni şi patru zile.

Niciodată n-a făcut vreun alt vas în această parte a lumii o mai bună călătorie, într-un timp atît de scurt, cum am făcut eu cu goeleta aceea ; căci, evaluînd în chipul cel mai moderat, am realizat în acele trei luni 25 000 lire sterline în numerar, socotind şi toate cheltuielile călătoriei în Noua Anglie. Acum sosise şi timpul să mă liniştesc, declarîndu-mă mulţumit cu ceea ce aveam, de i-ar fi dat omului să ştie anume cînd se află în culmea norocului. Ba mai mult, prevăzătoarea mea soţie mi-a arătat că, după a ei părere, s-ar cuveni să stau liniştit şi mulţumit şi să nu mă străduiesc mai departe cu afa-

cerile ; în cele din urmă, cu toată seriozitatea, chiar m-a rugat să procedez cum îmi dă ea povaţă. Eu însă care aveam — după cît mi se părea — uşa deschisă înspre uriaşe comori, eu care găsisem calea să fac rîurile de aur din Mexic să curgă spre plantaţia mea din Virginia şi care nu puteam ghici alte riscuri decît cele obişnuite în calea unor astfel de întreprinderi, eu — zic — vedeam lucrurile altminteri şi nu voiam nimic alta decît milioane şi sute de mii, aşa încît în ciuda cumpătării, m-am pregătit de o altă călătorie, adunînd un întreg stoc de mărfuri de tot felul, pe care le-am putut aduna, bune de negoţ. Nu ne-am mai dus ce-i drept în Noua Anglie, căci de data aceasta am primit o minunată încărcătură din Anglia, ca urmare a unei comenzi făcute cu vreo cîteva luni înainte ; aşa încît, pe scurt, încărcătura mea, potrivit facturilor, se ridică la peste 10 000 lire sterline preţ de cost şi reprezenta o încărcătură atît de bine asortată şi de chibzuit cumpărată încît mă aşteptam să agonisesc în schimbul ei proporţional mai mult decît obţinusem pe încărcăturile precedente.

Cu aceste speranţe, ne-am început a doua călătorie în aprilie, adică la vreo cinci luni după întoarcerea noastră din prima călătorie ; ce-i drept, n-am avut parte de aceeaşi viteză, chiar de la început, cum avusesem în celălalt rînd ; căci, deşi nu ne-am îndepărtat de mal la mai mult de şase leghe, ca să nu nimerim în drumul piraţilor, totuşi nici nu trecuseră cinci zile de cînd ne aflam în larg, că am şi fost vizitaţi şi atacaţi de două ambarcaţiuni de piraţi care, îndreptîndu-se spre miază-noapte, cu alte cuvinte înspre ţărmurile din Newfoundland, ne-au scuturat de toate proviziile, de toate muniţiile şi armele noastre mai mici, lăsîndu-ne astfel foarte prost utilaţi pentru a ne mai continua călătoria ; şi cum ne aflam încă foarte aproape de casă, am socotit cu cale să facem cale întoarsă şi să ne îndreptăm iarăşi către promontorii, spre a ne reface şi a ne aproviziona cu tot felul de lucruri trebuincioase drumului plănuit ; asta ne-a tot luat vreo zece zile, după care iar am ieşit în larg ; cît despre încărcătura noastră, piraţii nu s-au atins de ea, constînd mai toată din baloturi de care nu aveau atunci nevoie şi nici nu ştiau ce-ar fi putut face cu ele dacă ar fi intrat în stăpînirea lor.

De altă păţanie vrednică a fi pomenită aici nu am mai avut parte, pînă ce, urmînd aceeaşi cale pe care mersesem şi înainte, am ajuns în golful Mexic ; şi prima nenorocire de care am dat acolo a fost că, în spatele Cubei, călătorind către *terra ferma*, pe coasta din Yucatan, ne-a ieşit în faţă flota din Noua Spanie, adică vasele care vin de la Cartagina şi Porto Bello şi merg la Havana, spre a-şi urma itinerariul către Europa.

Era acolo un vas de război spaniol şi trei fregate ; două dintre fregate s-au ţinut după noi ; fiind însă tocmai către lăsarea serii, i-am pierdut curînd din vedere şi, mînînd spre miază-noapte, de-a curmezişul golfului Mexico, întocmai ca şi cum ne-am fi îndreptat către gura fluviului Mississippi, ne-am pierdut cu totul şi după alte cîteva zile am ajuns în fundul golfului, adică tocmai în portul unde mergeam.

Am ancorat ca de obicei noaptea şi i-am înştiinţat pe prietenii noştri ; ei însă, în loc de a se arăta grăbiţi să vină la noi, ne-au trimis vorbă că fuseserăm văzuţi în golf şi semnalaţi la Vera Cruz şi-n alte locuri şi că mai multe fregate porniseră după noi, alte trei urmînd să pornească în cercetarea noastră a doua zi dimineaţa.

Nu ne-am putut închipui cum de se întîmplase una ca asta ; însă mi s-a spus mai apoi că grupul celor trei fregate ce ne urmăriseră, pierzîndu-ne din vedere noaptea, se dusese la mal, şi dăduse alarma, prezentîndu-ne drept piraţi. Mă rog, oricum ar fi fost, acum nu ne rămînea altceva de făcut decît să chibzuim ce măsuri să luăm fără zăbavă. Sfatul negustorilor spanioli era foarte bun, dacă l-am fi urmat, şi anume : să fi descărcat cît mai multe baloturi chiar în timpul nopţii aceleia cu ajutorul bărcii noastre şi al canoelor lor şi să străbatem o cît mai mare parte din golf în cursul dimineţii mergînd spre nord şi încercîndu-ne norocul.

Părerea aceasta a fost socotită foarte bună de comandantul sau căpitanul meu dar de îndată ce am început s-o punem în aplicare, ne-am dat seama că sîntem atît de zăpăciţi şi de grăbiţi, deoarece nici nu eram pe deplin hotărîţi ce să facem, încît nu am putut scoate mai mult de şaisprezece baloturi cu mărfuri amestecate, înainte de a se crăpa de ziuă şi de a mai putea pleca ; pînă la urmă, căpitanul a propus o soluţie de

compromis şi anume să merg eu pe uscat, cu barca următoare, în care mai erau încă cinci baloturi de marfă şi să rămîn pe ţărm dacă negustorii spanioli vor găsi cu cale să mă ascundă, iar pe ei să-i las în larg şi să-şi încerce norocul.

Negustorii n-au precupeţit să-mi întindă mîna, fiindu-le foarte uşor de-altfel să mă dea drept spaniol de baştină; m-au luat aşadar pe mal cu douăzeci şi unu de baloturi de marfă, iar goeleta a luat largul. Dacă aveau să dea de duşmanii mei, urmau să se îndrepte spre ţărm în noaptea următoare şi, desigur, că i-am însoţit cu gîndurile noastre cele mai bune, fără nici un rezultat însă, căci în ziua următoare au fost descoperiţi şi cele două fregate spaniole au pornit-o în urmărirea lor; au început s-o gonească şi goeleta fiind iute a izbutit să le lase în urmă şi desigur că ar fi scăpat de ele o dată cu venirea nopţii, dacă o nenorocită de goeletă de piraţi nu s-ar fi ţinut după ei, în ciuda tuturor străduaniilor lor şi, în două-trei rînduri, fu aproape gata să-i atace spre a da astfel fregatelor timp să-i ajungă din urmă; goeleta însă îşi căta de drum, lăsîndu-i s-o urmărească trei zile şi trei nopţi, bucurîndu-se de vînt nou puternic din sud-vest, pînă ce a ajuns la Rio Grand, sau Mississippi — cum îi spun francezii; acolo neştiind ce să facă au tras vasul la mal, nu departe de portul căruia spaniolii îi spun Pensacola şi în care, la vremea aceea se afla o garnizoană franceză; ai mei ar fi intrat pe gura fluviului ca într-un port, însă, neavînd pilot şi curentul apei venind cu putere împotriva lor, goeleta a eşuat pe ţărm, iar oamenii s-au salvat şi ei, care cum a putut, în bărci.

Eu unul, în răstimp, mă aflam într-o situaţie cît se poate de ciudată, deşi împrejurările îmi erau într-un fel prielnice; mă găseam, adică, alături de prieteni, deoarece prieteni într-adevăr îmi erau şi atît de fideli, încît nimeni nu s-ar fi putut îngriji de propria lui siguranţă mai vîrtos decît se îngrijeau ei de a mea; şi ceea ce ameliora şi mai mult buna stare a noii mele situaţii era preţul mărfurilor mele aduse la ţărm, după sfatul şi îndrumarea lor, şi care se dovedea suficient de important ca să mă întreţină la ei tot timpul cît se presupunea că voi rămîne acolo; iar primul negustor în a cărui casă am fost primit, m-a încredinţat că-mi face credit, pînă la douăzeci de mii de taleri, dacă am să i-o cer.

Supărarea cea mai mare era că nu știam cum să-i dau de veste soției mele despre situația în care mă aflam și că, în pofida multora din necazurile călătoriei, scăpasem totuși teafăr și încăpusem pe mîini bune.

În privința aceasta nu aveam leac la îndemînă, în afara marelui remediu universal al tuturor durerilor incurabile și care se numește răbdare ; și-ntr-adevăr, aș fi avut pricini de a fi nu numai răbdător, ci și plin de recunoștință, de-aș fi cunoscut starea în care mă puteam găsi dacă ar fi pus spaniolii laba pe mine ; cel mai bun lucru pe care l-aș fi putut nădăjdui, în cazul acela, ar fi fost să mă văd trimis la mine sau — ceea ce era de zece mii de ori mai rău — predat închiziției ; iar dacă aș fi scăpat de spanioli, după cum au și scăpat marinarii goeletei mele, greutățile cărora s-au văzut ei expuși, pericolele prin care au trecut și necazurile pe care le-au îndurat bieții oameni au fost încă și mai rele ; căci au pribegit printre sălbatici, printre și mai sălbaticii francezi, care i-au jefuit și i-au despuiat în loc de a le veni în ajutor și de a le da de mîncare în timpul lungii lor călătorii prin munții vrăjmași, pînă ce ajuns în părțile de sud-vest ale Carolinei de Sud — o călătorie care într-adevăr merită să fie povestită separat ; toate lucrurile acestea, zic, dacă le-aș fi știut, mi-ar fi dat putința să înțeleg că aveam puternice motive de a fi nu numai răbdător, în situația în care mă aflam, ci și mulțumit și recunoscător.

Aici, așa cum v-am spus, gazda mea, negustorul, mă întreținea ca pe un prinț, se îngrijea nespus ca să mă aflu în siguranță și-n vreme ce ne așteptam să fie capturată goeleta și dusă la Vera Cruz, el mă adăpostea, retras, într-o căsuță din pădure, unde avea o foarte frumoasă crescătorie de păsări, cu tot felul de soiuri americane, din care trimetea an de an drept daruri prietenilor săi din Vechea Spanie.

Retragerea mea era necesară, pentru ca nu cumva dacă totuși capturau goeleta și aveau s-o ducă la Vera Cruz, iar pe marinari aveau să-i facă prizonieri, unii sau alții dintr-înșii să fie ispitiți să mă dea drept negustorul ori stăpînul încărcăturii, arătînd în ce loc mă adăpostisem împreună cu cele douăzeci și patru de baloturi. Cît despre mărfuri, gazda mea le a

rostuit de grabă : căci toate au fost deschise, scoase din baloturi şi sortate, iar apoi amestecate cu alte mărfuri europene venite cu galioanele ; şi astfel, ambalate în pachete noi, ele au fost trimise în Mexic sub forma a diverse colete, unele către un negustor, altele către alt negustor ; aşa încît ar fi fost imposibil să mai fie descoperite chiar de s-ar fi aflat de ele.

În situaţia aceasta, şi tot temîndu-mă eu de veşti proaste cu privire la goeletă, am rămas în vila ori casa din vale, căci aşa i se zicea, vreme de vreo cinci săptămîni. Aveam doi negri care fuseseră trimişi să mă servească, dintre care unul era însărcinat cu aprovizionarea şi gătirea bucatelor, iar celălalt îmi era valet ; iar prietenul meu, stăpînul tuturor, venea fără greş seară de seară să mă vadă, cinînd cu mine, cu care prilej ne şi plimbam prin crescătoria de păsări, care în genul ei era cel mai frumos lucru pe care-l văzusem vreodată pe lume.

După o astfel de retragere de vreo cinci săptămîni, gazda a primit ştiri sigure despre soarta goeletei şi anume că două fregate şi o goeletă o urmăriseră pînă ce eşuase pe uscat, în apropiere de fortul Pensacole ; că fusese văzută naufragiind şi sfărîmîndu-se în bucăţi de puterea valurilor, iar oamenii îşi găsiseră scăparea cu ajutorul bărcii.

Ştirile acestea fuseseră aduse de cele două fregate la Vera Cruz, unde prietenul şi adăpostitorul meu mersese dinadins, ca să fie pe deplin informat, şi unde primise acest raport de la careva din căpitanii de pe fregate şi a stat îndelung de vorbă cu el în chestiunea aceasta.

Mai mulţumit am fost aflînd de piederea goeletei şi a întregii mele încărcături — oamenii ajungînd la mal şi salvîndu-se — decît dacă aş fi salvat pe de-a-ntregul încărcătura, iar pe marinarii mei ar fi pus mîna spaniolii ; deoarece acum eram în siguranţă, pe cînd altminteri, dacă ei ar fi fost constrînşi să mă denunţe într-un fel sau altul, ar fi trebuit să fug şi desigur că mi-ar fi venit foarte greu să evadez orice ar fi încercat prietenii mei să facă pentru mine.

Acum însă mă simţeam cu totul liniştit, iar prietenul meu, care nu mai socotea necesar să mă ţină închis în casa din vale, mă adusese la el acasă ziua în amiaza mare, dîndu-mă drept un negustor sosit din Vechea Spanie o dată cu ultimele gali-

oane și care, după ce fusese în Mexic, venise acum să stea la dînsul.

Mi s-au dat veșminte de spaniol înstărit, trei negri au fost puși să mă servească și mi s-a spus Don Ferdinand de Villa Moresa din Castilia Feja adică din Vechea Castilie.

În noua mea locuință nu aveam nimic alta de făcut decît să mă plimb și să călăresc prin păduri și apoi să mă înapoiez acasă unde să mă bucur de cea mai plăcută și îmbietoare retragere din lume ; căci nu începe îndoială că nimeni în lumea asta nu trăiește în mai mare splendoare și nimeni nu se lăfăie în așa de uriașe comori ca negustorii din părțile acelea.

Trăiesc, precum spusei, într-un fel de retragere la țară în vilele lor sau, cum le-am spune noi în Virginia, pe plantațiile lor și, cum le zic ei, în acele *„ingenios"* ale lor, unde-și fabrică indigoul și zahărul ; au însă case și depozite și la Vera Cruz, unde se duc de două ori pe an, cînd sosesc galioanele din Vechea Spanie și de asemeni, cînd aceste galioane încarcă din nou în vederea plecării ; am rămas tare surprins cînd am mers la Vera Cruz cu ei, să văd uriașele transporturi pe care le primeau de la agenții lor din Vechea Spanie și cît de repede dispuneau de ele ; pentru că abia erau aduse lăzile, pachetele și baloturile cu mărfuri europene în depozitele lor, că și erau deschise și reambalate de hamali și ambalatori, adică de sclavi negri și indieni ; și o dată refăcute în noi baloturi și în alte pachete separate, erau din nou expediate cu caii în Mexic și îndreptate diverșilor lor negustori de acolo ; ceea ce rămînea se ducea la ei acasă, adică în acele *ingenios* unde locuiau ei — după cum am arătat — și care se aflau la aproape treizeci de mile engleze de Vera Cruz, astfel încît în vreo douăzeci de zile depozitele lor se aflau din nou goale. Iată, la Vera Cruz toate afacerile erau terminate ; așadar, împreună cu toți slujitorii, ei se retrăgeau ; deoarece n-ar fi rămas acolo mai mult decît era neapărat nevoie, din pricina climei nesănătoase.

După ce mărfurile fuseseră astfel expediate, era de asemenea de mirare să vezi cît de iute și cu ce precizie negustorii din Mexic, cărora aceste încărcături le fuseseră trimise separat, își achitau datoriile și cum totul sosea în argint sau în

aur, așa încît, după vreo cîteva luni, depozitele se găseau pline, uneori pînă-n tavan, cu grămezi de taleri și bare de argint.

Dar este cu neputință să descrii în cadrul restrîns al acestei lucrări cu cîtă precizie și ordine, și totuși fără nici un fel de grabă și fără vreo umbră de neglijență, se petrecea totul și cît de repede tranzacții comerciale de o atît de mare importanță și valoare erau tratate și încheiate ; după care mărfurile erau reîmpachetate, facturile redactate și toate cele expediate și rezolvate ; așa încît, în aproape cinci săptămîni, toate mărfurile pe care le primiseră din Europa, aduse pe galioane, erau lichidate și trecute în registrele lor contabile în contul respectivului negustor căruia-i fuseseră expediate ; de aceea și aveau contabili care întocmeau facturi și scriau scrisori pe care negustorul însuși doar le citea și semna, urmînd apoi ca alte mîini să le copieze și să le consemneze iar în alte registre.

Nu pot aprecia de fel valoarea diverselor transporturi primite cu flota ; țin minte însă că atunci cînd galioanele au plecat, ei au încărcat pe bord, în cîteva rînduri, un milion trei sute de mii de taleri, în numerar, în afară de una sută și opt baloturi ori saci de coșenilă și aproape trei sute de baloturi de indigo ; erau însă atît de modești încît spuneau că acestea erau pentru ei și prietenii lor ; cu alte cuvinte, diverșii negustori din Mexic le expediau mari cantități de metal prețios spre a fi încărcate pe vase și expediate potrivit ordinelor lor ; dar am mai aflat că pentru acestea toate le era îngăduit să perceapă un comision, așa încît profitul lor era însemnat chiar și pe această cale.

Fusesem, așadar, cu ei la Vera Cruz și mă înapoiasem mai înainte de a fi întocmit un inventar al mărfurilor aduse pe mal în cele douăzeci și unu de baloturi care, în temeiul socotelii noastre (lăsînd ca prețul per unitate al fiecăreia dintre mărfuri să fie cel al ultimei tranzacții), valorau vreo opt mii cinci sute șaptezeci de taleri ; pentru toți acești bani, prietenul meu, căci astfel s-ar cuveni să-i spun de acum încolo, mi-a dat metal, punîndu-și negrii să-l stivuiască într-un ungher al camerei mele ; așa încît tot mai eram încă foarte bogat, dacă stam să mă gîndesc, și țineam seama de toate cele întîmplate.

Mai era un balot ce fusese anume ambalat în Virginia şi pentru care scrisesem de fapt în Anglia ; el conţinea în special stofă englezească de lînă fină, mătase, ţesături din lînă cu fir de mătase şi felurite alte stofe din cele mai fine, precum şi nişte olandă de cea mai bună calitate ; balotul acesta îl pusesem eu deoparte pentru cadouri cînd s-ar fi ivit ocazia de făcut cadouri. Oricît de grăbit aş fi fost să duc cele douăzeci şi unu de baloturi pe uscat, n-am uitat totuşi ca printre ele să se găsească şi balotul cu pricina. Cînd ne-am înţeles pentru vînzare, le-am spus cumpărătorilor că balotul acela conţinea veşminte şi alte lucruri menite a fi purtate şi folosite de mine însumi, aşa încît doresc să nu fie deschis o dată cu celelalte, lucru de care ei au şi ţinut cont iar balotul sau pachetul respectiv — dacă vreţi să-i spuneţi aşa a fost dus în cameră la mine.

El era, la drept vorbind, alcătuit după îndrumările date de mine, din mai multe pachete mici, astfel încît să am de unde face diverse cadouri, aşa cum aveau să mi-o ceară împrejurările. Oricum, fiecare pachet mic în parte era de o importanţă valoare, şi socoteam că preţul întregului balot se apropia de 2 000 de lire sterline în Anglia. Cu toate că împrejurările îmi impuneau acum să-mi mărginesc mărinimia în privinţa darurilor, obligaţia pe care o contractasem era şi ea mare, mai ales faţă de acest generos spaniol, prietenul meu ; aşa încît, m-am gîndit că nu-mi rămîne nimic altceva de făcut decît să deschid două din pachetele mai mici, contopindu-le conţinutul, şi să fac binefăcătorului meu un dar pe măsura întregii consideraţii ce mi-o arătase. Am luat aşadar cele două pachete şi, aşezînd lucrurile dinăuntrul lor laolaltă, am constatat că noul colet se alcătuia acum din următoarele ; două bucăţi stofă de lînă englezească, din cea mai fină ce se putea găsi atunci la Londra, împărţită tocmai ca şi aceea dată guvernatorului din Havana în : ţesătură fină stacojie, amestec fin de culori deschise şi negru fin ; două bucăţi de olandă fină, a 7—8 şilingi, preţ de vînzare la Londra ; douăsprezece bucăţi de lînuri şi catifea din mătase fină pentru uz bărbătesc ; şase bucăţi de mătase dublu lată, două bucăţi damasc, două bucăţi brocart de mătase şi două mantăi, precum şi o cutie cu şase panglici şi o cutie cu dantele, preţul acestora din urmă suind la vreo 40 lire sterline în Anglia.

Acest prea frumos colet nou l-am lăsat deschis în camera mea şi mi-am poftit sus prietenul, chipurile ca să-şi ia cu mine ciocolata cu lapte, aşa cum obişnuia adesea ; şi-aşa, pe cînd ne beam ciocolata şi ne aflam bucuroşi împreună, i-am spus că deşi îi vîndusem toată încărcătura mea şi primisem în schimbul ei bani, adevărul era că nu s-ar fi cuvenit să-i vînd mărfurile, ci să i le fi pus pe toate la picioare, deoarece numai îndrumărilor lui datoram faptul că izbutisem să mai salvez ceva.

Gazda mea zîmbi şi, văzînd pe chip o expresie foarte prietenească, mi-a răspuns că a nu le fi plătit ar fi însemnat din partea lui totuna cu a fi prădat un vas naufragiat, ceea ce ar fi fost mai rău decît dacă ar fi jefuit un spital.

În cele din urmă, i-am destăinuit că am două rugăminţi faţă de el cerîndu-i să nu mi le refuze. I-am spus că aş vrea întîi să-i fac un mic dar, şi că am să-i arăt şi motivul pentru care el nu se cuvine să spună că nu-l primeşte, iar cea de a doua rugăminte i-o voi aduce la cunoştinţă după ce va fi acceptat-o pe prima. Răspunsul său a fost că ar fi primit un dar din partea mea, dacă nu m-aş fi aflat în nenorocirea în care mă aflam ; dar fiindcă aşa fusese să se întîmple, ar fi crud şi lipsit de generozitate din partea lui să accepte. L-am rugat să asculte atunci motivul pentru care eu stăruiam şi pentru care el se cuvenea să accepte. Apoi i-am spus că pachetul cu pricina fusese anume pregătit pentru el de soţia mea şi de mine, încă de la plecarea din Virginia, iar numele lui fusese trecut chiar pe sigilii şi, ca dovadă, i-am arătat şi sigiliile aflate într-adevăr pe unul din pachete, numai că eu îi dublasem conţinutul după cum v-am povestit-o mai înainte, aşa încît i-am spus că toate cele dinăuntru erau ale lui ; şi, pe scurt, am tot stăruit să le accepte, pînă cînd mi-a făcut în sfîrşit o plecăciune şi eu n-am mai spus nimic, decît doar că am dat poruncă negrului, adică valetului negru care mă slujea, să care toate mărfurile, cu excepţia celor două cutii, în apartamentul stăpînului casei ; ce anume cuprindea balotul nu l-am lăsat să vadă, pînă ce n-a fost cărat totul.

La vreun sfert de oră după ce plecase de la mine, spaniolul s-a întors tunînd şi fulgerînd, nu lipsea mult să înceapă a şi înjura, şi era furios nevoie mare, dar am putut lesne să-mi

dau seama că era nespus de mulțumit ; mi-a spus că dacă ar fi știut el ce se află în balot, apoi pentru nimic în lume n-ar fi acceptat să-l primească ; pînă la urmă a folosit însă aceeași formulă de mulțumire pe care o întrebuințase și guvernatorul din Havana, și anume că o asemenea comoară era mai curînd potrivită pentru viceregele Mexicului decît pentru el.

Iar după ce a terminat, mi-a spus că-și amintește a-i fi pomenit de două rugăminți și că a doua urma s-o formulez numai după ce prima va fi fost adusă la îndeplinire, adăugînd speranța sa că acum îi voi cere ceva pe măsura îndatoririi ce recunoaște că o are față de mine.

— Știu, i-am spus, că deși în Spania nu se obișnuiește ca un străin să facă daruri doamnelor și nu mă voi îndoi cîtuși de puțin că de orice lucru ar avea nevoie pentru folosința lor doamnele casei lui, el și numai el era acela care să le împlinească vrerea așa după cum va socoti de cuviință, dar, am adăugat eu, în balot se află și două mici cutii pe care soția mea le pregătise ea cu mîna ei, anume pentru doamne.

Și l-am rugat să binevoiască a i le transmite el, cu mîna sa, din partea și numele soției mele, eu unul nefiind mai mult decît un sol, care însă nu s-ar purta cinstit dacă nu ar încredința celor în drept ceea ce îi fusese încredințat.

Acestea erau chiar cele două cutii cu panglici și dantele, pe care — cunoscînd rafinamentul doamnelor din Spania, sau mai degrabă al spaniolilor în ceea ce le privește pe femeile lor — o pusesem pe nevastă-mea să le împacheteze și să le trimită titirite și aranjate de ea, după cum v-am mai spus.

Spaniolul meu zîmbi și-mi spuse că într-adevăr cei din neamul său nu admiteau libertate pentru femei ca alte popoare.

— Dar cred că pot nădăjdui, a adăugat el, că-mi vei îngădui a nu te număra printre cei care au convingerea că toți spaniolii își socotesc femeile niște tîrfe ori că toți sînt geloși pe soțiile lor.

Cît privește darul meu, de vreme ce se hotărîse să-l accepte, mi-a spus că voi putea să-l împart așa cum doresc, soției și fiicelor sale, căci gazda mea avea trei fete.

Aici din nou am stăruit în chip foarte curtenitor, arătîndu-i că nici prin gînd nu-mi trece să fac eu una ca asta, ci doar îl rog să ofere cu propria-i mînă darul trimis de soția

mea pentru doamna ori *donna* sa ; şi îl mai rugam să ofere darul cu menţiunea că e în numele soţiei mele, acum aflătoare în Virginia. Gazda s-a arătat foarte mulţumită de formulele mele de politeţă ; l-am văzut cum a înmînat darul şi am putut constata, la deschiderea pachetului, cît de încîntată a fost soţia lui, cum de altfel nici nu-i de mirare, deoarece în ţara lor valoarea acelor lucruşoare se ridica la o sumă foarte mare de bani.

Deşi avusesem parte şi pînă atunci de cea mai neobişnuită prietenie, cum nici că mi-aş fi putut dori mai mult, totuşi felul în care-mi manifestasem aprecierea, printr-un atît de strălucit cadou, n-a rămas fără urmări, şi întreaga familie îmi arăta cît de mişcaţi erau cu toţii ; aşa încît socotesc că-mi este îngăduit a trage concluzia aceasta : darurile, cînd pot fi făcute în felul de mai sus, nu rămîn fără plăcute urmări firește dacă oamenii cu care ai de-a face nu au cu totul şi cu totul nişte suflete de mercenari, fie înainte fie după încheierea tranzacţiei.

Aveam deci acum un fericit şi cît se poate de plăcut loc de retragere, deşi mă aflam oarecum în surghiun ; dispuneam aici de tot ce-mi puteam dori, de tot ce era plăcut şi îmbietor, afară doar de libertatea de a mă duce acasă la mine, ceea ce — poate tocmai din pricină că nu-mi era îngăduit — ajunge a fi singurul lucru din lume pe care mi-l doream ; într-atîta este de adevărat că lipsa uneia singure dintre plăcerile vieţii poate uneori otrăvi toate celelalte desfătări.

Am dispus aici de clipe unice, pe care niciodată nu ştiusem a le folosi ; vreau să spun că acolo m-am deprins să-mi întorc privirea gîndurilor asupra unei vieţi irosite, dăruită cu tot felul de binecuvîntări, pe care pînă atunci nu-mi dăduse ghies inima să le folosesc ; tot acolo am putut chibzui în chip drept asupra adevăratelor mari fericiri ale vieţii.

În surghiunul acela am scris şi aceste memorii, adăugîndu-mi-se la plăcerea de a privi înapoi cu mai multă înţelepciune şi foloasele unui violent acces de gută care, după cum ştie mai toată lumea, limpezeşte mintea, întăreşte memoria şi ne îndeamnă să facem cele mai cumpănite şi mai de folos observaţii cu privire la propriile noastre fapte.

Poate că atunci cînd am notat acestea n-am prevăzut că redactarea în scris a propriilor noastre întîmplări va deveni

o modă în Europa şi nici că ele vor fi socotite de alţii drept o lectură atît de plăcută, precum am putut apoi constata că a devenit plăcerea şi capriciul epocii noastre. Dacă cineva dintre cei care citesc povestea vieţii mele va găsi de cuviinţă să facă acele rezonabile reflecţii pe care recunosc că ar fi trebuit să le fac eu, acela va culege roadele nenorocirilor mele ; şi, cine ştie, poate chiar mai bine decît am făcut-o eu. Este evident, după lungul şir de schimbări şi prefaceri care au apărut în cadrul restrîns al unei singure, oarecari şi meschine vieţi, că relatarea vieţii oamenilor poate deveni folositoare şi instructivă pentru cei care o citesc, dacă şi cei care o scriu dovedesc a fi făcut progrese morale şi reflecţii înţelepte.

Mai rămîn de o parte multe lucruri din şirul nefericitei mele vieţi, deşi am lăsat doar atît de puţin loc spre a vorbi de ele, încît ar merita să li se acorde o parte de atenţie mai mare şi mai deosebită. Ele presupun însă reflecţii de un soi pe care încă nu-l cunosc.

Eu care pînă atunci trăisem, cum prea drept s-ar putea spune, fără nici un Dumnezeu, am început să văd mai adînc decît fusesem pînă atunci în stare s-o fac, în miezul tuturor lucrurilor ; am ajuns astfel pînă la urmă să privesc roşind şi ruşinat toate acele fărădelegi nenumărate pe care le săvîrşisem pe lumea asta. Ce-i drept, nu primisem nici un fel de educaţie morală ; ceea ce am putut afla şi eu despre aceasta, se datora în primul rînd scurtei perioade de viaţă potolită pe care o petrecusem în Scoţia, unde oroarea inspirată de ticăloşiile Căpitanului şi fratelui meu, precum şi tovărăşia unor oameni de treabă pe care i-am cunoscut, mi-au dat primele cunoştinţe despre bine şi rău şi mi-au arătat frumuseţea unei vieţi sobre şi cinstite ; ce-i iarăşi drept, plecînd din acea ţară, curînd am uitat şi de cele văzute şi aflate acolo. În al doilea rînd, discretele aluzii şi înţeleptele reflecţii ale administratorului meu — căruia îmi place să-i spun mentorul meu — om cu sincere simţăminte cucernice, cu sănătoase principii şi care cu adevărat se căia de trecutele sale greşeli. O ! de m-aş fi căit, o dată cu el, în mod sincer de trecutul meu, n-aş mai fi dus după-aceea alţi douăzeci şi patru de ani de viaţă uşuratică şi risipitoare.

Aici însă, cum vă spuneam, am avut răgaz să reflectez și să mă căiesc și să-mi aduc aminte de trecut și, îngrozindu-mă pe drept cuvînt de mine însumi, să învăț, ca și Iov, a mă acoperi cu praf și cenușă.

În niște astfel de dispoziții sufletești am scris povestea mea. Aș dori ca toți cei care-și propun s-o citească să se pregătească a o face în spirit de căință și să țină minte că e mult mai bine să chibzuiești și să te căiești la tine acasă, bucurîndu-te sub scutul providenței de liniște, belșug și pace, decît printre străini, supus asprimii vieții de deportat (ca soția și mentorul meu), ori îndurînd mizeriile și nenorocirile pribeagului naufragiat, cum a fost cazul căpitanului meu, comandantul goeletei ; care, după cît am auzit, a murit căindu-se amarnic, pe cînd se străduia în pustiuri și printre munți să-și afle drumul spre casa din Virginia. (Încercase și el să treacă prin Carolina, împreună cu ceilalți din echipaj, care după nenumărate greutăți și primejdii au ajuns totuși să-și revadă căminele). Ori în exil — cum am trăit și eu, însă în împrejurări deosebit de favorabile, dar tot departe de familia mea și crezînd vreme îndelungată că nu voi mai ajunge să-i văd pe cei dragi.

Unii ca aceștia, zic, se pot căi în voie, dar cît de puțini sînt cei care privesc înăuntru în sufletul lor, pînă cînd calea le este închisă și nu mai au unde privi în altă parte.

Aici, zic, am avut timp să mă pocăiesc ; în ce măsură este pe placul lui Dumnezeu să dea și harul pocăinței acolo unde dă prilej pentru ea, asta n-o pot spune eu despre mine însumi ; este însă de-ajuns că le recomand tuturor celor care citesc această poveste ca atunci cînd vor vedea că viața lor ajunge în oarecare măsură la impasuri oarecum asemănătoare, să se plece cu cercetătoare atenție peste exemplul vieții mele și să se întrebe, nu este oare acum timpul să mă pocăiesc ? Poate că răspunsul ar putea să-i influențeze.

Mai am de adăugat la ceea ce am scris atunci doar faptul că bunii mei prieteni, spaniolii, negăsind niciun mijloc de a mă trimite acasă, adică în Virginia, au obținut o autorizație pentru mine ca să mă îmbarc în viitoarea flotă de galioane, ca negustor spaniol, cu destinația Cadiz, unde am și ajuns sănătos, cu întreaga comoară, căci gazda mea nu mi-a îngă-

duit să cheltuiesc nimic, atîta vreme cît m-am aflat sub acoperişul casei lui ; iar de la Cadiz, am trecut curînd pe bordul unui vas comercial englez pînă la Londra, de unde i-am trimis soţiei mele o relatare despre toate peripeţiile pe care vi le-am înşirat şi acolo, după vreo cinci luni, a venit ea la mine, lăsînd cu deplină împăcare conducerea tuturor afacerilor noastre din Virginia în aceleaşi credincioase mîini ca şi mai înainte.

SFÎRŞITUL VIEŢII COLONELULUI JACK

Lector : ANTOANETA RALIAN
Tehnoredactor : AURA IONESCU

Coli tipar : 22

Tiparul executat sub comanda nr. 20 337 la Combinatul Poligrafic „Casa Scînteii", București
Republica Socialistă România

Stimulat, în urma succesului lui Robinson Crusoe, să ofere noi romane de aventuri şi călătorii, Daniel Defoe scrie Căpitanul Singleton (1720) şi Colonelul Jack (1722), explorînd lumea peripeţiilor piraterești în primul, şi a subteranelor Londrei în cel de-al doilea.

Defoe transfigurează artistic, cu un adevărat cult al detaliului concret, cele două medii care au exercitat o adevărată fascinaţie asupra romancierilor englezi din secolul al XVIII-lea.

CĂPITANUL SINGLETON

•

COLONELUL JACK LEI 24

clu

Editura Univers